LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 ալ.	10 ալ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
3
ԱՊՐԻԼ
1929

3 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 921

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ո՞Վ ՊԻՏԻ ԼՍԻՆԷ...

Այս խորագրով յօդուած մը հրատարակուեցաւ «Յառաջ»ի մէջ, անցեալ շաբթու։

Ընկեր մը, պարզելով հայկական դատին լուծման հնարաւորութիւնները՝ քաղաքական-դիւանագիտական գետնի վրայ, լոյսի շողեր կը գտնէր զանազան ուղղութեամբ։ Իսկ իբրեւ եզրակացութիւն՝ կը յորդորէր համբերութիւն։ Սպասել եւ յուսալ։

Մէկդի դնելով դիւանագիտական գուշակութիւնները, ըսենք անմիջապէս, թէ ո՛ր եւ է ժողովուրդ իր նպատակին կը հասնի, երբ լրջօրէն կը հաւատայ իր դատին եւ յամառօրէն կը հետապնդէ զայն։ Սովորական խօսք է այս, բայց պէտք է կրկնուի անդադար։

փաստ է որ տատանումներ եւ ընկրկումներ կը նշմարուին վերջին տարիներու ընթացքին։ Որքան կ'երկարաձգուի սպասումի շրջանը եւ կ'ուշանայ մեր դատին լուծումը, այնքան սեւ կը տեսնեն մարդիկ։ Շատեր ամէն ինչ վերջացած կը համարեն։ Ուրիշներ գլխիվայր շրջած են ամէն բան։ Կան ալ որ հրաշքներ կը խոստանան, տարբեր ուղղութեամբ։

Մենք բոլորովին զանց պիտի առնէինք այս տխուր երեւոյթը, եթէ միայն անհատներ տեսնէինք այդ լպրծուն ճամբուն վրայ։ Դժբախտաբար, քաղաքական հոսանքներ ալ պիտի կը սեպեն նոյն թերահաւատութիւնը սերմանել։ Նոյնիսկ հեղնել եւ ժխտել։

Դաշնակցութիւնը թերացած պիտի ըլլար իր պարտականութեան մէջ, եթէ թոյլ տար որ ասպարէզ գտնէին չարագուշակ բուերը, կամ լկտի քրքիջներ արձակէին ուրացողներն ու դասալիքները։ Դաշնակցութեան խօսքն ու գիրը մուրճի պէս, անոր ուժգնութեամբ եւ յարատեւութեամբ պիտի հնչեն այդ գուլիներուն վրայ, իբրեւ զգաստութեան ձայն։ Ո՛ր և է քաղաքական խմբակցութիւն որ չի հաւատար այս ժողովուրդի ճակատագրին, իրաւունք չունի մոլորեցնելու զայն, որովհետեւ ժողովուրդը ինք բնազդօրէն կը հաւատայ, եւ գործնական կեանքի մէջ ալ գտած է իր թարգմանը։ Վկայ՝ նոյն իսկ երեւանը, ուր ահու սարսափի մատնուած են, տեսնելով որ տասը տարուան ժխտական աշխատանքը, պետական եւ համայնավարական խաչակրութիւնը ճնացեր են ապարդիւն, եւ աւելի քան կենդանի է «ռազմատենչ ազգայնականութիւնը»։ Իրենց միւս դաւով՝ «Դաշնակիսմը»։

Այս տարրական գիտելիքէն յետոյ, անցնելով բուն հարցին, ըսենք, առանց վերապահութեան, թէ իսկապէս մոռլ է կացութիւնը, Հայկական Դատի անմիջական լուծման տեսակէտէն։ Ո՛չ միայն Լոզանը, այլ եւ այնուհետեւ կնքուած քաղաքական գոյութիւնները, Լոքարնոյէն մինչեւ Քելոգի դաշինքը, այնպէս են դասաւորած դէպքերը, որ դժուար է գտնել յուսատու պարագայ, անշուշտ առայժմ։ Աշխարհը յոգնած, զգուած է պատերազմներէն եւ փոթորիկներէն։ Ժողովուրդները այլեւս նոյն դիւրութեամբ չեն ենթարկուիր վարիչներու կամքին։ Այն ինչ որ քաղքենի-ղրամատէր դաս կը կոչենք, ինքզինքը այնքան ալ ամուր չի զգար իր պատուանդանին վրայ։ Յարաճուն ալիքի մը պէս կ'ուռի, կը բարձրանայ աշխատաւորական յորձանքը։ «Այդ մե՛նք ենք գալիս»։ Տիրապետող դասերը, որքան ալ սիրեն հեգնել, ստիպուած են հաշուի առնել այս ալիքը։ Եւ հետզհետէ աւելի լրջութեամբ։

Միւս կողմէ, կայ եւ կը մնայ Ազգերու Դաշնակցութիւնը։ Քաղքենի ղրամատիրական այս հաստատութիւնը այսպէս կամ այնպէս խաղաղութեան ազդակ մըն է, եւ կրնայ աւելի ազդեցիկ դառնալ։

Այս իրողութիւնները կ'ապացուցանեն թէ կայուն վիճակ մը կը տիրէ, առ այժմ։ Բայց այդ բոլորէն չի հետեւիր թէ ամէն ժողովուրդ գոհացած, ամէն վէճ հարթուած եւ ամէն դատ վերջացած է։ Մասնաւորապէս Մօտաւոր Արեւելքի համար, վերջին խօսքը չէ արտասանուած տակաւին։ Ռուսաստանը ինք, որուն վրայ այնքան յոյսեր դրուած են, չէ գտեր իր վերջնական ձեւը, իսկ յոխորտ քէմալապետութիւնը ունի մտահոգութեան խոր պատճառներ, հակառակ բոլոր ուռուցիկ խօսքերուն։ Թուրքիոյ նորոգուած մարմնին մէջ ալ կը բանի որդ մը, որուն աւերը կարելի չէ ծածկել արտաքին արդուզարդով։ Երիտասարդացած, զօրացած է այդ պետութիւնը, բայց կը ներկայացնէ կազմական-ընկերային աշնպիսի վիճակ մը, որ չի կրնար դիմանալ նոր ցնցումներու։ Եւ այդ գիտեն Թուրքերը իրենք, խալիֆականներէն մինչեւ ամէնէն կատաղի քէմալականները։

փաստ է որ աներեւակայելի ամայութիւն մը կը տիրէ Թուրքիոյ մէջ, իսկ մասնաւորապէս ողբալի է «Արեւելեան Նահանգներուն» վիճակը։ Հազար յորդոր կամ սպառնալիք անօգուտ են Թուրք «մուհաճիր»ը տեղաւորելու այդ նահանգներուն մէջ։ Ամայի է մինչեւ անգամ երէկուան շէն կարսը։

Այս իրականութիւնը կը յիշենք ոչ թէ օրօր կարդալու, այլ հաստատելու համար թէ Թուրքն ալ ունի վախնալու պատճառներ։ Ուրիշ խօսքով, առկախ կը մնայ իր յափշտակած հողերուն ճակատագիրը։ Երբեք հետաքրքրուե՞ր էք թէ ի՛նչ է ընկնուեր է Վանի, Մուշի, Բաղէշի կամ Ալաշկերտի մէջ, քէմալական յաղթանակէն ի վեր...

Տակաւին չխօսեցանք Արարատեան Հայաստանի մասին։

ինչ որ ալ ըլլայ մեր տեսակէտը տիրող կարգուսարքի մասին, մենք մեր բոլոր հաւատքն ու աշխատանքը կապած ենք այդ խարիսխին հետ, որ կրնայ բարեփոխուիլ եւ ուռճանալ։ Մենք անխնայ կը քննադատենք օրուան իշխանութիւնը, բայց դէմ ենք այն խուճապահար հոգեբանութեան, որ համաթրքական կրունկին տակ ջարդուելու սահմանուած ժողովուրդ մը միայն կը տեսնէ այնտեղ։ Իսկ այդ առանձին խնդիր է։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆՊԱՏՇԱՃ ԵՒ ՄԻՏԱՂԵԼԻ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, Le Foyer անկուսակցական օրկանը կը պատմէ (1 ապրիլ)։

— « Ազգերու ընկերութեան Գաղթականներու բարձր-Յանձնաժողովը (Տքթ. Նանսէն) կից վեց տարիէ ի վեր խորհրդակցական Յանձնաժողով մը կայ, որուն մէջ իրենց ներկայացուցիչները ունին երեսունի չափ կազմակերպութիւններ, ռուս, հայ, հրեայ, անգլիական, ամերիկեան, եւայլն, որոնք կը զբաղին գաղթականներու վերաբերեալ հարցերով։

Յանձնաժողովը անցեալ փետր. 15ին։ Ներկայ էին քսանէ աւելի պատուիրակներ։ Հայերէն այս անգամ ներկայ էր միայն Հօկի Նախագահը, որ առաջին անգամ ըլլալով կը մասնակցէր այս միջազգային ժողովին։

Օրակարգին ամէնէն կարեւոր խնդիրն էր այս անգամ գաղթականներու բարձր - Յանձնաժողովին գոյութեան հարցն իսկ։ Ազգերու Ընկերութեան կարգ մը շրջաններուն մէջ այն համոզումը կը տիրէ թէ «գաղթականի» վիճակը չի կրնար յաւիտենապէս գոյութիւն ունենալ, թէ անոնց համար առանձին հոգատարութեան շրջանը այլեւս լրացած է եւ թէ ժամանակ է մտածելու բարձր - Յանձնաժողովի պաշտօնին եւ գործունէութեան վերջ դնելու։ Ազգերու Ընկերութեան անցեալ սեպտեմբերի Ընդհանուր ժողովը այս մտոք որոշում մը քուէարկեց եւ ատոր հաւանայն կառավարական յանձնաժողով մը կազմուեցաւ ուր 14 երկիր իրենց պատուիրակներն ունին եւ որ այս հարցով պիտի զբաղի, ի միջի այլոց լսելով գաղթականներուն կարծիքը այս մասին։ Գաղթականներու ներկայացուցիչները, թեքնիք խորհրդականի հանգամանքով, պիտի մասնակցին այդ կառավարական յանձնաժողովին աշխատութեանց։

փետր. 15ի վերոյիշեալ նիստին մէջ պիտի կատարուէր այդ վեց խորհրդականներուն ընտրութիւնը։ Շեշտելինք նիստին «պաշտօնական» ատենագրութեան, զոր ձեռքերնուս տակ ունինք.

Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ (խմբ.— *Հօկի նախագահը.— կը գտնէ որ Պ. Խատիսեանի ընտրելիութիւնը անյարմար է։ Արդարեւ, Պ. Խատիսեանը իբր քաղաքական անձնաւորութիւն պէտք է նկատել։*

ՆԱԽԱԳԱՀԸ այն ատեն կը հարցնէ *Պ. Մինասեանցի* թէ *Պ. Խատիսեանի տեղ ուրիշ ընտրելի մը ունի՞ առաջարկելիք։*

Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ կը պատասխանէ՝ *ինքզինք առաջարկելով իբր ընտրելի...*

պէտք է ուրախ ըլլալ որ Պ. Մինասեանցի մտայնութեան տէր մարդ մը գործ պիտի չունենայ կառավարական յանձնաժողովին հետ։ Գաղթականներու փոխարէին մէջ կարելի է դեռ ըսել թէ մենք մեզի ենք, բայց պետութեանց ուղղակի ներկայացուցիչներուն առջեւ պէտք է ունենալ այնպիսի յատկութիւններ, որոնք բացարձակապէս կը պակսին Հօկի նախագահին։ Մարդ բոլորովին խակ ըլլալու է եւ անտեղեակ միջազգային ժողովներու, չհասկնալու համար թէ ընտրութիւնները ի՛նչպէս կը կատարուին։ Երբոր Միջազգային կարմիր-խաչին պէս չեզոք կազմակերպութեան մը կողմէ ընտրելիներու ցանկ մը կը ներկայացուի, ատիկա կ'ապացուցանէ որ առաջուց արդէն «ընդհանուր» համաձայնութիւն գոյացած է այդ ցանկին վրայ։ Պ. Մինասեանցի կողմէ անպատշաճ քայլ մըն էր այդ ցանկին դէմ ելլելը, եւ մանաւանդ անպատշաճ էր՝ իբր Հայ՝ ուրիշ Հայու մը դէմ ելլելը։ վեց տարիէ ի վեր Հայեր կը մասնակցին այս միջազգային ժողովին, եւ առաջին անգամն է որ Պ. Մինասեանց մեր ներքին անհամաձայնութիւնները ուրիշներուն առջեւ փռելու տխուր քաջութիւնը կ'ունենայ։ »

ՊՈՒՇՕ ՄԵՌԱՄ

Անցեալ շաբաթ Աթէնքի մէջ մեռած է Պուշօ, որ 0սմ. Սաիմանադրութենէնվերջ յայտնի դէմք դարձած էր Պոլսոյ մէպուսանին մէջ։ Պալքանեան պատերազմէն յետոյ, Պուշօ բազմաթիւ անգամներ երեսփոխան ընտրուեցաւ Աթէնքի խորհրդարանին՝ Վոզանայի նահանգէն։ Անկախ մարդ մըն էր եւ մինչեւ վերջը ջերմ կուսակից մը եղած էր Վակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ վարչական ապակեդրոնացման։

ԹՈՒՐՔԻԱ ՄԱՐՏԱՆԱ՞Ի ԿԸ ԳՆԷ

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն «Տէյլի Էքսփրէս»ի.—

Թուրք կառավարութեան շինել տալիք Թորփիլաիալաձներուն, ընդհովեաններու եւ ուրիշ նաւերու աճուրդին առթիւ, կարծես ճակատամարտ կը մղուի անգլիացի, Ֆրանսացի, իտալացի եւ Հոլանտացի պատուիրակներուն միջեւ։ Շինութեանց ծախքը 3 միլիոն անգլ. ոսկիէն աւելի է։

Յիշեալ երկիրներու նաւատաններուն տնօրէնները այժմ տենդոտ բանակցութեան մտած են էնկիւրիի պետական շրջանակներուն հետ։ Նշաններ կան թէ Անգլիացիները պիտի յաղթեն այս մրցումին մէջ։

ՏՐՈՑԿԻԻ ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԸ

Պոլիս 1 ապրիլ. — Տրոցկի, կինը եւ գաւակը ձգեցին Թոքաթլեան պանդոկը եւ Հաստատուեցան բերա տան մը մէջ։ Ասիկա ցոյց կուտայ թէ, Տրոցկի, որուն առողջական վիճակը լաւ չէ եւ կը խնամուի Ֆրանսացի բժիշկներու կողմէ, Գերմանիա երթալու վիզա չէ ստացած։

ՕՏԱՐՆԵՐԸ ԻՆՉ ԿԸ ԾԱԽԵՆ

Թուրք տնտես. բարձրագոյն խորհուրդի քարտուղարութեան կողմէ պատրաստուած տեղեկագրի մը համաձայն, օտար դեսպանները, պաշտօնեաներն ու օտարահպատակները տարեկան 9 միլիոն ոսկի կը ծախսեն Թուրքիոյ մէջ։

Վիճակագրութիւններ կը պատրաստուին, օտար երկիրներու մէջ Թուրքերու կողմէ եղած ծախքերու գումարը ճշդելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ-ՖԱՐԱՇԻ (Հնդկաստան) օդանաւային գիծին բացումը կատարուեցաւ շաբաթ առաւօտ։ Առաջին սպասարկութիւնը կատարող անգլ. օդանաւը, որուն մէջ կը գտնուի նաեւ օդանաւային նախարար սըր Սամուէլ Հօր, յաջողութեամբ նափոլի եւ Աթէնք հասնելէ յետոյ, երէկ առաւօտ ճամբայ ելաւ դէպի Գահիրէ։ Լոնտոն-Քարաշի ճամբորդութիւնը պիտի տեւէ մէկ շաբաթ։

ՋԱՏԿԻ տօներուն առթիւ Ֆրանսայի մէջ պատահեցան ինքնաշարժի բազմաթիւ արկածներ։ 16 հոգի մեռան։

ԱՆԳԼԵՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դաշնակցութեան (Entente Cordiale) 25րդ տարեդարձը տօնուեցաւ կիրակի օր միջերկրականի եզերքին վրայ՝ Քանի մէջ՝ զանազան հանդիսութիւններով (կրօնական, մարզական, ճաշկերոյթ եւն.)։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

30,000 ԹՈՒՐՔ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ
ԻՐԱՔԻ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ

Երուսաղէմէն անգլիերէն թերթերու ուղղուած հեռագրի մը համաձայն, Թուրք զինուորներ համախմբուած են Միջագետքի հիւսիսային սահմանագլուխին վրայ։

Իրաքի կառավարութիւնը անմիջապէս դրօշի տակ կանչեց որոշ թիւով զինուորներ, պաշտպանելու համար սպառնալիքի ենթարկուած սահմանագլուխը։

∴ «Պրիթիշ Եունայթըտ Փրէս» իր կարգին Երուսաղէմէն կ'իմանայ թէ՝ Թրքական աղբիւրներէ բխած լուրերու համաձայն, Իրաքի հիւսիսային սահմանին վրայ կատարուած զինուորական համախմբումները ուղղուած են զիւրտ ցեղախումբերու դէմ, որոնք ըմբոստանալու վրայ են։ Թուրքերը այդ շրջանին մէջ ունին մօտ 30,000 զինուոր։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

Պէյրութէն մարտ 23 թուականով կը գրեն.—

Այսօր երաշխաւորութեամբ բանտէն ազատ արձակուեցան 10 հոգի եւս.— Տօքթ. Դուլաքեան, Միհիրան Թուրիկեան, Արամ Սահակեան, Ղազար Ջարըք, Հայկ Պալեան, Սիմոն Յակոբեան, Ազոտ Գասարճեան, Գարեգին Մկրտիչեան, եւ ցար. Աթունեան։ Բանտին մէջ կը մնան տակաւին 7 հոգի։ կը յուսացուի որ անոնք ալ մինչեւ ամսոյս 27ը ազատ արձակուին։ Բանտէն ազատուածներուն տուները կարծես ուխտատեղի դարձած են ժողովուրդի բոլոր խաւերուն համար։

∴ Հալէպէն ալ կը գրեն մեզի մարտ 22 թուականով.—

Օրուան նորութիւնը Պէյրութի բանտարկեալներուն արձակումն է։ Մանրամասնութիւններ կը պակսին։ Միայն սակաւ կրցայ իմանալ,— վերջին անգամ Պ. Գալուստ Տէր Մովսէսեանն ալ ձերբակալեր եւ առաջնորդեր են բանտ։ Ասոր վրայ, բարձր պաշտօնատար մը, որ մօտէն կը ճանչնայ Տէր Մովսէսեանը, կը հրամայէ արձակել ոչ միայն մեր ընկերը, այլ և միւս բանտարկեալները, իբրեւ նոյնքան անմեղ։

Միւս կողմէ լուր կայ թէ Տխրունին սպաննել տուողները իր ընկերներն են, համաձայն կարգ մը նամակներու։ Այս առթիւ կ'ըսուի թէ հնչակեանները 125 հնչուն ոսկի վճարեր են մարդասպանին, իբրեւ վարձատրութիւն։

Արդեօք ասո՞ր համար է որ հնչակեանները երկինք-գետին իրար կ'անցընեն. «Գող սիրտը դող», մինչ ոամկավարները քաշեցին իրենց լեզուն։

∴ Պէյրութի «Լա Սիրի» թերթը իր մարտ 21 թիւով կը գրէ·

«Դէպքերը կը թուի թէ մեզի իրաւունք կուտան։ 56 օրէ ի վեր բանտարկուած հինգ հայ մտաւորականներու ազատ արձակումին պիտի հետեւի միւսներուն արձակումը, որովհետեւ հաւաքաբար ազատ արձակման պահանջ մը ներկայացուած է ընդդ. դատախազութեան։

Իրականին մէջ, դատական քննութիւնը մէկ քայլ իսկ յառաջ չէ գացած, երկու ամիսէ ի վեր։ Ասիկա շատ է արդէն։

Եւ ասիկա հետեւանքն է հարցաքննիչ դատաւորի ծանրաբեռնուածին, ինչպէս յայտարարած է ինքն իսկ։ Ինչո՞ւ խնդիրը ուրիշի մը կամ մասնաւոր քննիչի մը չի յանձնուիր։ Արդարեւ, ներկայ հարցաքննիչ դատաւորը Պ. Արսանիոս, բազմաթիւ առկախ խնդիրներ ունի ձեռքի տակ, ինչպէս կուրօ փողոցին մէջ եղած յարձակումը եւ ուրիշ աւելի կարեւորներ։

Մենք կը պահանջենք Դատական Ընդդ. հարցաքննիչէն որ մասնաւոր քննիչ մը նշանակուի, այս խնդիրը ձեռք առնելու համար։ Եւ կը կարծենք թէ շատ արագօրէն պիտի աւարտէ այս խնդիրը։ »

Թուրքերը եւ սուրհանդակ արտագաղթը

Աթէնքի «Նոր Օր»ը կը գրէ (22 մարտ).— *Քանի մը օր առաջ, իրազեկներ մեզ տեղեկացուցած էին թէ Թուրք կառավարութիւնը դրամական միջոցներ տրամադրած է, սուրհանդակներու արտագաղթը դիւրացնելու համար։*

Մեզի հաղորդուած այս տեղեկութիւնը հաստատեցինք հաւաստի աղբիւրէ։

Թուրքերը նկատի ունենալով որ սուրհանդակներու կարեւոր թիւ մը դրամական պատճառներով չի կրնար Արժանթին կամ այլուր գաղթել, գաղտնի գործակալներու միջոցաւ յարաբերութեան մէջ մտած են շոգենաւային ընկերութեանց հետ, անոնց տրամադրութեան տակ դնելով մեծ գումարներ, հայերու ճանապարհածախսի հաշուոյն։ Այս կերպով շոգենաւային գործակալները 6—8 սթերլինով Արժանթինի համար ճամբորդ կ'առնեն եւ ճանապարհածախսի մնացեալ մասը կը գոցեն Թուրքերու տրամադրած գումարով։

Հաստատապէս իմացած ենք որ այս նպատակին համար էնկիւրիէն գործակալներ մեկնած են Սուրիա, որոնց հետ կը գործակցին խումբ մը Հայեր, շահադիտական նպատակներով։

Սելանիկի գաղթականները կը տեղափոխուին

Սելանիկի կուսակալ Քալիտոփուլոս յայտարարած է թէ վերջնական կերպով որոշուած է փլցնել Քափանի ժողովրդային շուկային տաղաւարները եւ շուկան փոխադրել Վարտարի կողքը, քաղաքապետութեան պատկանող կալուածներու մօտ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՂՈՒԱՆ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԴԵՐԸ

«Ազգային - պաշտօնական» մարմիններէն ամէն յոյս կտրելէ յետոյ, երբ կը պնդենք թէ գաղութներու մէջ՝ նոր սերունդի կրթական գործը առաւելապէս կը ծանրանայ ժողովրդական միութիւններու վրայ, փորձ մը չէ որ կ'ընենք գիր'նք շեղեցնելու իրենց բուն դերէն։

Որովհետեւ արդէն, իբր ժողովուրդին ծոգէն իսկ բխած կազմակերպութիւններ, առաւելապէս անոնց կ'իյնայ գոհացումը փնտռել այն պէտքերո՛ն, որոնք կը ծնին հասւաքական կեանքի անհրաժեշտութենէն։

Եւ եթէ գաղութներու համար, կը պնդենք կրթական գործի ամուր եւ արագ կազմակերպման վրայ, որովհետեւ գիտենք թէ այդ է որ Թոյլ պիտի տայ յոյսով նայելու մեր վաղուան, հեռաւոր այս ափերէն պիշ նայելու հայ երկնքի աստղին։ Այսօրուան չափահաս սերունդը որ իբր հայ՝ մկրտեցինք «անվերածելի», պէտք է որ ջահը վառ յանձնէ յաջորդին եւ երբ գայն ւրկարէ, պէտք է մանաւանդ որ գուրգուրանքով ընդունող ձեռքեր գտնէ։

Ի հարկէ, նոր սերունդին փրկութիւնը ապազգայնացումէն՝ ամէն ինչ չէ։ Բայց գլխաւոր աշխատանքն է, որ թարմ ուժի պահեստներ պիտի հայթայթէ գաղթահայութեան քաղաքական հետապնդման՝ փրկութեան վերջին հանգրուանի ճամբուն վրայ։

Ու զոհողութիւնները որ պիտի պարտադրուին այդ ուղղութեամբ, միշտ չպիտի պակուին անթերի յաջողութեամբ։ Ամէն տեղ կարելի չէ դպրոց բանալ։ Այդ արդէն կը պահանջէ բաւարար բազմութիւն մը, մինչ կարգ մը գաղութներու մէջ մանաւանդ, հայութիւնը շատ գրուած է մանր թիւերով։ Եւ ամէն բացուած դպրոց, չպիտի կրնայ տալ առաւելագոյն արդիւնքը։ Միջավայրին բարդ գժուարութիւններուն եւ հսկայ արգելքներուն առջեւ, կրթական ճիգը պիտի կատարուի կարելիին հետապնդումով միայն։ Բայց պիտի կատարուի ժողովրդական միութիւններու նախաձեռնութեամբ եւ հսկողութեամբ։ Ցաջողութեան գրաւականը այդ է միայն։ Գաղութներուն մէջ ամէնէն աւելի վտանգուածին ու աղքատին—Ֆրանսայի — ներկան այդ կը փաստէ։ Ամէն ուր որ կրթարան մը բացուած է— մանուկներու թէ չափահասնե՞ու համար—կը պարտինք ժողովրդական ուժերու յամառութեան ու զոհողութեան։ Կենդանի օրինակը՝ Պարսկահ իր արուարձաններով։

Դարձեալ, եթէ կը պնդենք ժողովրդական միութիւններու կրթական դերին վրայ, ամէնէն աւելի, որովհետեւ նկատի ունինք դժուարութիւնները, որոնց հարթումը կը պահանջէ լայն շրջանակներու գործակցութիւնը։

Ուժերը ունեցած ենք երկարօրէն անդրադառնալու այդ դժուարութիւններուն։ Աւելորդ չէ սակայն կարճ վերյիշել մէկ քանին։ Ա.— քայքայուն, անկազմակերպ եւ խուճապահար՝ ինկած ենք մեծ ու ճոխ միջավայրերու մէջ, որոնք իրենց դժուարութիւններով իսկ կը հմայեն նորեկը ու կը թուլցնեն կազմակերպելու անոր կամքը։ պետական ձրի եւ պարտաւորիչ կրթութիւնը ժանտ ւանդ կը գառնայ լուրջ արգելք մը ազգային դպրոցներու բազմանալու։ Ու նաեւ, անկից զատ որ հայ դպրոցը թերեւս չկարենայ տալ այնքան ամուր կրթութիւն մը որքան տեղականը, կը պարտադրէ նիւթական զոհողութիւններ աղքատ ծնողքներուն, ինչ որ աննպաստ ծանրութիւն մը կը դնէ նժարին մէկ կողմը։ Բ.— Օրինական արգելքներէն զատ, որոնք ազգային վարժարաններու բացումը կը կապեն մանաւոր թոյլտուութեան եւ բարեկամութեան, պէտք է մանաւանդ նկատի առնել դժուարութիւնները որ կը ծնին մեր Թուին նուազութենէն, կամ ձրի վիճակէն ու նիւթական միջոցներու տկարութենէն։

Ա.յս բոլորը գոյց կուտան ուղին որ կը բացուի միութիւններու գործունէութեան առջեւ։

Բայց մանաւանդ Հայրենակցականներն են որ իրենց նիւթական ընդունակութիւնով եւ կազմութեան նպատակով, կոչուած են կատարելու ամէնէն մեծ դերը։

Եւ արդէն, հայրենակցական բոլոր միութիւններու ծրագիր. կանոնագրին մէջ, շարք մը առաջադրութիւններու կարգին արձանագրուած կը տեսնենք նաեւ ձուլման եւ այլասերման դէմ պայքարը։

Բայց մինչդեռ, իրենց գործունէութեան ուժը եւ նիւթական կարողութեան մեծագոյն մասը կը վատնեն փոխադարձ օգնութեան եւ հայրենիքի վերաշինութեան գործերու մէջ, ոչինչ կ'ընեն այս ուղղութեամբ։

Պեռ չլսուեցաւ որ հայրենակցական միութիւն մը փորձէր իր նախաձեռնութեամբ ծաղկոց մը հաստատել կամ օժանդակէր բազուած կրթարանի մը։

Որովհետեւ, հնաւանդ սովորութիւն մը վարժեցուցեր է մեզ միշտ հեռուները նայելու եւ անտեսելու ինչ որ կը կատարուի մեր աչքերուն առջեւ։ Ձափազանցուած, սխալ հասկցուած հայրենասիրութիւն մը մեզ կը մղէ առնելու ի վնաս մեզի քայլեր։

Անշուշտ, ոչինչ ունինք ըսելիք փոխադարձ օգնութեան դէմ, որ ընկերային տարրական պարտականութիւն մըն է եւ իբր այդ արձանագրուած հայրենակցականներու ծրագրին մէջ։ Ընդհակառակն, մեկնելով անոնցմէ՝ պէտք է ընդհանրանայ, գանէ իր վարչական ձեւը, կեդրոնական կազմը եւ ամրանայ իբր հանրային անհրաժեշտ հաստատութեան։

Սակայն, պահ մը կանգ առնենք «Հայրենիքի օգնութեան եւ վերաշինութեան» գործին վրայ, որ գարձած է գլխաւոր առանցքը հայրենակցականներու աշխատանքին։

Կ'ըսենք թէ գաղութներու փրկութեան Դիսի Հանգրուանն է դէպի Հայաստան ներգաղթը, որու յաջողութիւնը սակայն կապուած է աւելի քաղաքական, քան թէ տնտեսական պայմաններու։

Բայց, եթէ հայրենիքի վերաշինութիւնը, տնտեսական բարգաւաճումը պիտի զօրէին ճամբաները բանալու, կ'ըսենք առանց վերապահութեան, — խնայե՛նք, հաւաքե՛նք եւ մեր աշխատութեան ամբողջ արդիւնքը հասցնենք հայրենիք։

Սակայն հազար աղաչանքներէ եւ գժուարութիւններէ յետոյ, քովէտի վկայութիւններու շնորհիւ ընտրուած ու գտուած մէկ քանի հարիւր անձերու ոչ թէ իրր հայ. ալ իրր համակիր !!!, տեսակ մը մասնաւոր Հայ... Հայաստան։ Մուտքը՝ դեռ չի նշանակեր ճամբաներու բացումը։

Ասյքան զոհողութենէ յետոյ, կ'արժէ ուրեմն պաղ դատաստանի մը ենթարկել հեգնական խայծը զոր Հա՛յաստան կը նետէ գաղութներուն։

Հայրենիքը՝ ո՛ր հողին վրայ եւ ո՛ր աստղին տակ ալ գտնուի, մեզմէ անջատ գոյութիւն մը չէ։ Ենք իսկ ենք, մե՛նք, ո՛ր հողին վրայ եւ ո՛ր աստղին տակ ալ գտնուինք։ Եւ եթէ ան բոլորովին չէ կազմուած մեզմով, պատճառները հասկնալի են. բայց կազմուած է մերիններով։ Ինչ որ նա՛խ զգացումի առեւտուր մը կը պարտադրէ հայրենիքին եւ գաղութներուն միջեւ։ Եթէ գաղութները հայրենիքին կը կապուին ներկայի եւ գալիքի յոյսերով, հայրենիքը գաղութներուն կը կապուի իբրեւ իր պահեստի եւ հարազատ ուժերը։

Փոխադարձութեան այս ըմբռնումը չէ՞ որ գաղութները կը մղէ կարելին ընելու հանդէպ մայր-հողին։ Եւ այս զգացումին քաջալերութեանը մէջ չէ՞ որ ազգային հօկը կը գտնէ գործունէութեան դաշտ նա՛խ պարարտացնելով անձեռնմխելի մակարոյծներու շարան մը։

Բայց ատենն է որ գաղութները նշմարեն թէ ճնացած են իրենք իրենց, թէ շնական գաւեշտ մըն է որ կը խաղցուի իրենց գլխուն, թէ գոհողութիւնները որ կը պարտադրեն իրենք իրենց, շատ մօտ են հեզ կովու ծառայութեան...

Ո՞ւշ չենք ճնացած արդէն հաստատելու թէ Հայաստան որուն կը կապենք մեր գոյութեան յոյսերը, մեզմով կը զբաղի այնչափ միայն, որչափ որ մենք պէտք ենք իրեն։ Թէ գաղութներու հանդէպ իր վերաբերումին մէջ, շատ անկեղծ չէ, չի դներ հայ գործունէութեան անհրաժեշտ քանակը, մեզ իրմով խանդավառելու համար, ու ոչինչ կ'ընէ իրականացնելու համար յոյսերը, որ մեզ կը ներշնչէ, անշուշտ առանց ուզելու...

Փաստերը չեն պակսիր, ոչ ալ խոստովանութեան ակամայ «ելոյթ»ները։

«Ցառաջ» 15 օգոստոս 1928ի թիւով, հատուած մը կուտար բոլշեւիկ ղեկավար Սարգսեանի յայտարարութիւններէն։

«Մեզ երբէք չէ զբաղեցուցեր ու չի զբաղեցներ ազգաճաւաքման որեւէ գործ» կը յոխորտար այս կուրտ աքլորը եւ ազգահաւաքումը կը նկատէր «դատարկ եւ բուռ աւելորդաբանութիւն, դաշնակցական գործելակերպ»։

Իրմէ յետոյ, տիղոսաւոր շռնդոր մը Եսայեան, փարիզի մէջ իսկ կը շեշտէր ու կը սաստկացնէր իր մարդակերպ կուսակցին յայտարարութիւնները։

Խօսքեր՝ որոնք քաղաքական ուղեգիծի մը տեսաբանութիւն ու արդարացումն են ու պիտի բաւէին զգաստացնելու գաղութները, ճիշդ դիմը կտրելու իրենց հանդէպ Հայաստանի դիրքին եւ գայն վարող բարոյականին։

2) ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ ԿՐԱԿ

Շաբաթ առտու, օդանաւորդ մը երբ կը սաւառնէր Շավիլի անտառին վրայ, նշմարեց բոցեր՝ եւ ծուխի թանձր ամպեր որոնք կը տարածուէին անտառին մէջ։

Անմիջապէս վերադարձաւ վէլէլաքուպլէյի կայանը ուրկէ հեռաձայնով լուրը իսկոյն տուաւ Շավիլի եւ վերսայլի ոստիկանութեան։ Հրշէջները ժողովուրդին օգնութեամբ կրցան հրդեհը սահմանափակել եւ յետոյ մարել։ Քանի մը հեկտար տարածութեան վրայ, անտառը այրած է։

ԴԻՐՔԵՐ ՈՒ ԴԷՄՔԵՐ

ՏԻԳՐԱՆ Բ.

ԵՒ ՀԱՅ - ԼՈՒԿՈՒԼԼԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԸ

ԿՈՒԻՐՏ ԷՔՀԱՐԴԻ

Խիստ շահեկան ուսումնասիրութիւն մը եւս կ'աւելնայ Հայոց քննական պատմութեան վրայ՝ Կուրտ Էքհարդի ներկայ գործով (*), նոյնքան կարեւոր որքան Տիւլորիէի աշխատութիւնը՝ Արշակունեաց հարստութեան վրայ։

Յոյն եւ լատին պատմիչները անգամ մը եւս մեզ հայթայթած կ'ըլլան մեր պատմութեան էջերը։ Անոնց վրայ յենլով հանդերձ, հեղինակը նկատի կ'առնէ կարգ մը ժամանակակից պատմիչներու թողած էջերը եւ զանոնք ի մի ձուլելով կը լուսաբանէ մէկ քանի վիճելի կէտեր։ Բուն Տիգրանակերտի մասին հոն կը բացատրուի թէ՝ այդ քաղաքը արդի Սիլվան է (կամ Մալաֆարկի), — «մարտիրոսաքաղաք»ի ասորի յորջորջումով՝ իբր նշանակութիւն հայկական Նրփկերտի՝ Աղձնեաց սահմանին վրայ։ Կը փաստուի նաեւ Տիգրանակերտի պաշարումէն վերջ մղուած երկրորդ պատերազմին թատր ծառայած դաշտին Մշոյ դաշտն ըլլալը ու վերջապէս՝ երկրորդ կռիւին մէջ հայկական զօրքի թիւն ալ կը ճշդուի, իբր 70,80,000՝ մինչ պատմիչներ 250,000ի կը հասցնէին զայն։

Կուրտ Էքհարդիբր վստահելի աղբիւր կ'ընդունի Սալլաստրոսի պատմութեան տեղեկացած պղուտարքոսը։ Այդ պատմութենէն միայն հատուածներ հասած են մեզի։ Էքհարտ երբ շատ մը կէտերու մէջ անվերապահօրէն կ'ընդունի լատինապատմիչը՝ ստիպուած պիտի ըլլայ Տիգրանի զօրութեան մասին չափազանցուած նկարագրական ներբերը։

Սալլաստրոսը՝ իբր անկողմնակալ պատմիչ մը դժուար է նկատել։ Պոմպէոսի հակառակորդ ու կիկերոնի թշնամի ծերակուտականը Յուլ. Կեսարի շնորհիւ վերագարձած էր Մերակոյտին ծոցը՝ ուրկէ վտարուած էր նախապէս։

Պոմպէոսի մասին իր գրածները կամովին խեղաթիւրուած են՝ ու Սալլաստրոս նոյնը կրնայ ըրած ըլլալ Լուկուլլոսէ քաղած իր տեղեկագրութիւններուն վրայ։

*
**

Եթէ Վարդանանցին կրօնական հանգամանքը նկատի չառնենք, Հայ-Հռոմէական այս կռիւը՝ զուտ ռազմական տեսակէտով պարտ ենք համարել շատ կարեւոր։

Հ. Սանտալճեանի քննական պատմութիւնը միանգամ ընդ միշտ չէ ընդունած Արտաշէսի մինչեւ Թրակիա հասնիլը ու անոր յաջորդ Տիգրան Մեծի վիճակուած կ'ըլլար Հռոմէական զօրութեան հետ չափուիլ։ Մինչ առաջին բախումին արդէն Տիգրան կը փշրուէր՝ շնորհիւ իր զոհողութեան՝ զոր լաւ կը շեշտէ Էքհարդ, եւ կը նկատէ գլխաւոր թերութիւն... որուն հարկ է աւելցնել արքային ցոյց տուած՝ հոգը հանդէպ իր հարճերուն։

Տիգրան ի յայտ կուգայ նաեւ իբր անփափկանկատ յաղթող մը՝ դիւանագէտի ձիրքերէն զուրկ։ Զի գիտեր քաղաքին մէջ տեղաւորած Յոյները սիրաշահիլ, բայց կ'ուզէ անոնց մշակոյթին արտաքինը միայն իւրացնել, ու աւելին, բռնութեամբ։ Ափիկրատէս յոյն հռետորը կ'ազդուի... ու կամովին անօթութեան մատնելով ինքզինքը, կը մեռնի (նորութիւն մը չէ եղեր հացադուլը)։

Ո՛ երբ քաղաքը պաշարուած է, եւ զայն պաշտպանողները Լուկուլլոսի զինուորներուն վրայ «հրաձորան կպրաձիթ» կը թափեն...՝ այդ նոյն Յոյները կ'ըմբոստանան ու քաղաքը կը յանձնեն թշնամիին։

*
**

Տիգրան կը պարտուի երկրորդ անգամ, Մշոյ դաշտին վրայ հակառակ իր հնձելազօրքին, որ «առաջին գիծի վրայ կ'ընթանար, ոտից ցգլուխ զրահապատ ձիաւորներով, որոնք երկաթէ արձաններու տպաւորութիւնը կ'ընէին»։ (*)

Այս երկրորդ ջիրուցան պարտութիւնը՝ զոր կարելի չէ ամբողջովին արդարացնել, մեզ գաղափար մը կուտայ Տիգրանի մինչեւ այդ նուաճած երկիրներու ռազմական արժէքին վրայ։

Շատ հաւանաբար, Լուկուլլոս յառաջ տարած պիտի ըլլար իր արշաւը, եթէ խանդավառութիւնը ունեցած ըլլար Տիգրանակերտը պաշարուած պահելու։ Եթէ բանակը տիրացաւ քաղաքին ու իւրացուց 8000 քանքար (50 միլիոն ֆրանք), այդ բանակը իր ոտքերուն մէջ զգաց դիւրաւ ըմբռնելի ծուլութիւն մը։ Վարձկան զինուորները՝ որոնցմէ կը զտնուէին բանակին մէջ՝ առաջինները եղան այդ ծուլութեան իբր «զոհեր»։

Տիգրանի զինակից Միհրդատ ալ Էքհարդի ուսումնասիրութեան մէջ չի փոխեր իր դիժագիծը։ Խորամանկ, փորձառու ու կեղծաւոր աշակից մը Տիգրանի համար։ Բայց այդ կեղծաւորութիւնը իր անմիջական վնասները չպիտի ունենար եւ խորամանկութիւնն ալ Հայոց արքային մեծ օգտակարութիւններ պիտի բերէր, եթէ այս վերջինը առանձ զրկած ըլլար Միհրդատի և անոր զրկած խորհրդական Տաքսիլէսի։ Նոյն Միհրդատն է որ յաջողեցաւ Պարթեւաց Հրահատ թագաւորը իր կողմը շահիլ, անոր զրկելով յատկանշական նուէրներ մը։

Այդ նամակը չէ ընդօրինակած Էքհարդ, բայց կարելի է գայն նկատել տիրող մտայնութեան հայելին։ Ահա անոր սկիզբը, զոր կ'առնեմ Du Rozoir֊ի թարգմանութենէն.

«Միհրդատ արքայ՝ Արշակ (**) արքայի ողջո՛յն։

Այն տէրութիւնը՝ որ բարգաւաճ դիրքի մը մէջ՝ պատերազմի մը իր մասնակցութիւնը բերելու կը հրաւիրուի, պարտ է նախ նկատել թէ իրեն կարելի՞ է խաղադրութիւնը պահել, յետոյ թէ՝ իրեն առաջարկուած պատերազմը անվտանգ ու օրինական, վնասաւոր կամ անպատուաբե՞ր է։»

Դիւանագէտի լեզուն է որ կը սկսի իր պաշտպանողականը։

Աւելի վար. «Գիտեմ որ բազմապիսի ուժեր ունիք. մարդ, զէնք ու դրամ։ եւ ատոնք են որ ինձ կը դրդեն ձեր գինակցութիւնը տենչալ, ինչպէս որ Հռովմայեցիք ալ կը քաղձան ձեր երկրին աւարառութիւնը»։

Ուրիշ տեղ մը կ'աւելցնէ. «Չէք գիտեր որ Հռովմայեցիք եթէ իրենց զէնքերը այս կողմ դարձուցին, ան ալ որովհետեւ Արեւմուտքէն ովկիանոսը կտրեց իրենց ճամբան։»

Տիգրան շատ ականջ չպիտի տայ այս խորամանկ զինակցին խորհուրդներուն, եւ իր անխոհեմութեան, մեծամտութեան ու անհեռատեսութեան շնորհիւ պիտի ջախջախուի «ո՞վ են սոքա...» ըսելէ վերջ։

*
**

Էքհարդի գործը կը պարունակէ նաեւ ռազմագիտական տեղեկութիւններ, որոնք շահագրգռուողներու համար կրնան հետաքրքիր ըլլալու։

Հ. Գարանֆիլեան հատոր մը եւս աւելցուցած կ'ըլլայ «Ազգային Մատենադարան»ին վրայ։ կ'արժէ որ՝ իր այս աշխատասիրութիւնը իբր մեր անցեալի ամենակարեւոր էջերէն մին՝ տարածուի լայն շրջանակներու մէջ։

Ե. ՉԱՔՐԻՃԵԱՆ

(*) Soll. trad. du Rozoir

(**) Սալլաստրոս ըսել կ'ուզէ Չրահատ։

(*) Աշխատասիրեց Հ. Գ. Գարանֆիլեան, Մխիթարեան տպարան, Վիեննա։

ՇՔԵՂ ՍԼԱՑՔՆԵՐ

Խօսքս հայ արեւածագին համար է, որոնք երեսուն շարունակ արեւին դարձուցած անյագօրէն կը քամենհոգին հրեղէն գունդին։ Լուսածին հիւսականները արեւելեան աշխարհներ, որոնք, նման երկնասլաց արծիւներու, Հայուն պատիւը, դրօշը մը նման, միշտ բարձր կը պահեն։ Արեւելի բարձր քան անմահ բարձունքը Մասիսին։ Օտար եկեղեցական ուսանողները, որոնք, բազմադատմամբ մերիններուն, ուսումնական անհամեմատ նպաստաւոր պայմաններ կը վայելեն, կիկ մէկիկ, շարք շարք, տեղի կուտան հայ ուսանողներու համար նախուկ հոսանքին առջեւ։ Ամերիկայի փրոթէսէօրները հիասթափած կը հարցնեն. «Բոլոր հայ ուսանողներն ալ այսպէ՞ս են»։

Ջոսեֆ փիրէնեան՝ նախկին քարտուղար Գուլէլմի որքանցրջանաւարտ Ֆլորիտայի համալսարանէն։ քիմիաբան եւ վարպետ գիտութեանց։ Իր թէզը տարակուած Ամերիկեան քիմական ընկերութեան թերթին։ Այժմ ուսուցիչ Ալապամայի մարուեստեան ճեմարանին։ վերջերս յանուն այդ ճեմարանի Նիւ Եորքի մէջ մասնակցած տական համաժողովի մը։ Ճիշդ համալսարանին ողբագեալ նախագահը՝ Ցոքթ. Ճոն Թոմսըն մեզի իր մասին. «Իրական ճոյք մը եղած է մեզի պ. փիրէնեանի մեկնումը շահ մը պիտի ըլլայ Հայաստանի համար, բայց բուստ մը Միացեալ Նահանգներուն համար»։

Մանուկ Շահինեան՝ նախ պէս առաջինը իր դասարանին։ Ֆլորիտայի համալսարանին տարագիտական գօլէճին։ Այդ գօլէճին տնօրէնը պ. Պէնը իր խնդակցութիւնը յայտնեց մեզի կը գրէ թէ՝ Շահինեան առաջնութեամբ կը գրէ մեր աժերիկացի ուսանողները պէսզի լաւագոյն կերպով տին եւ թէ կեանքի ասպարէզին ալ Շահինեանի համար ուած է լաւագոյն ապագան տրուած ըլլալով թէ՝ վիճակագրութիւններու գուշմունքին համ, վարժարաններու մէջ ջին եղողները, կեանքի մէջ կան գրաւելու։

Պետրոս Պոյաճեան՝ ուսանող քոլորատոյի երկրագործական լէճին եւ պիտի ըլլայ ոտ ճարտարագէտ, որուն պէտք քան զգալի է Հայաստանի Ամենաբարձր միջինով առաջին իր դասարանին եւ որուն

Նահանգին թերթը իր առաջին էջին առաջին սիւնակին վրայ «Հայ մը ամենաարժէր նիշը կը շահի գոլէժին մէջ» վերնագրով գրած է դրուատալից յօդուած մը։ Ցիշեալ գոլէժին նախագահը Տօքթ. Լոռի, որ քոլորատօ նահանգը իր բարձր քաքարէ լեռներուն, ջրարբի եւ ծաղկալից հովիտներուն համար կը կոչէ «Մ. Նահանգներու Հայաստանը», կը գրէ թէ՝ Հայ ուսանողները միշտ կը կոտրեն մրցանիշները, առանց տարեկան քննութիւններու մասնակցելու կարգ կը փոխեն. բոլորն ալ լաւ տղաք են եւ ասոնք թէ ձեզի եւ թէ Հայաստանի համար պատի են» Այժմ այդ գոլէժը կը հետեւին 4 Հայ ուսանողներ, որոնց երեքը «Զօր. ընդրանիկի սաներ»

Մկրտիչ փափազեան՝ շրջանատարտ Հարաւային Տէքքըթայի երկրագործական եւ մեքենագիտական գոլէճէն եւ այժմ տեսուչ Մէրիկլոլի կաթնարաններուն։ Իր նախագահը կը գրէր թէ՝ իր եւ իր կարգին վարկը բարձրացնող գերազոյն տղայ մըն է։

Մինաս Լարեան, նախորդ կեդրոնականցի, քիմիաբան եւ փայլուն շրջանաւարտ Այովայի գոլէճին։ Վարդապետ Գիտութեանց եւ այժմ քիմիաբանութեան օգնական ուսուցիչ Մինէզոթայի Համալսարանին մէջ։

Գեղամ կէօքճեան, անասնաբուժական ուսանող Քոլորատոյի մէջ։ Իր տնօրէնը Մ. Կըվըր կը գրէ թէ՝ կէօքճեան արտակարգ կարողութիւն ունեցող ուսանող մըն է եւ իր միջինը ամբողջ հաստատութեան լաւագոյն ուսանողներու նիշերուն հաւասար է։ Ուրախ պիտի ըլլանք եթէ ձեր երկիրը մեզի ղրկէր անոր նման տիպար արժանիքներով օժտուած ուրիշ շատ մը ուսանողներ։

Ջաւէն Սիւրմէլեան, Honor Student ն էր քէնսըսի գոլէճին եւ այժմ լոյսը իր նախագահին Տօքթ. Լոռի, որ քուլիճի քաղինէթին մէջ երկրագործական նախարարի աթոռը կը գրաւէր։

Հակառակ այս յաջողութիւններուն, այս տղաքը դժբախտներ են։ Որովհետեւ Հայրենազուրկ են։ Իրենք ուխտագրեր ստորագրած եւ պատուոյ խօսք տուած էին, իրենց վարժարանը աւարտելուն պէս վերադառնալ Հայրենիք եւ նուիրուիլ անոր վերաշինական արգասաւոր աշխատանքներուն։ Այս ուխտագրուժ եւ պատուադրուժ եղած ըլլալու խղճի խայթովը կը տառապին։

Այս աստիճանի տարօրինակ եւ իրերամերժ քաղաքականութիւն չկայ ոչ մէկ ազգի պատմութեան մէջ։

Խայտառակեցին Հայ անունն ալ, Հայ Հայրենիքն ալ։

Հարա՜մ ըլլայ իրենց Հայ անունը...։

Մայր Հայաստանին անէծքը, Հալած տաք կապարի պէս, թող Թափի իրենց գլխուն...։

ՍԵՊՈՒՀ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Կեանքը Հայաստանի Մէջ

ԱՂԱՆԴՆԵՐԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Ազանդները իբրեւ հակակշիռ խորհրդային հանրային կազմակերպութիւններուն, կը ստեղծեն իրենց կազմակերպութիւնները, ինչպէս կրօնական միութիւն, փոխօգնութեան դրամարկղ, եղբայրական օգնութիւն եւ այլն։ Խորհրդային ընդհանուր համագործակցութեան մասնակցելու փոխարէն։ աղանդաւորներու ղեկավարները կ'աշխատին շարքային աղանդաւոր զանգուածներու ուշադրութիւնը դարձնել իրենց առանձին համագործակցական միութիւններու վրայ, ինչպէս Դիվիջան, Նիկիտինօ, եւ փամպակ - Լոռի վարանգովկա գիւղերուն մէջ։ Ոմանապէս իբրեւ հակակշիռ երիտ. համայնավարներու եւ սկաուտներու, անոնք կը բանան կիրակնօրեայ դպրոցներ՝ մանուկներու համար։ Աղանդաւորները կը փորձեն կազմակերպել նաեւ կիներըր։ Աղանդաւորներու ղեկավարները Հնաւորութիւն չունենալով խորհրդ. կազմակերպութիւններու մէջ արտայայտելու իրենց գործունէութիւնը, կը ձգտին աշխատիլ աղանդաւոր հաւատալիքներու ձեւով։

Կասկած չկայ որ աղանդաւորներու ղեկավարները կուլակներ եւ հորթ տարրեր են։ Ընդ. հետզհետէ կը հնարեն զանազան ոճներ եւ ձեւեր, խմբական երգերով թափօրներ կատարելով մէկ գիւղէն միւսը, ինչպէս Ծաղկաձոր, Նիկիտինօ եւայլ գիւղերու աղանդաւորները։ Ընդ. իրենց կազմակերպութիւնը ժողովրդականացնելու համար, ոճական

Քափան բնակող ընտանիքները պիտի զետեղուին Թումպայի տաղաւարներուն մէջ, անմիջապէս որ լրանայ անոնց նոթագրութիւնը։ Պիտի պարպուին եւ Քափանի գաղթականներուն յատկացուին նաեւ Թումպայի այն տաղաւարները, որոնց մէջ կը բնակին հայ գաղթականներն ու գնչուները։

Հրամայուած է արդէն այս վերջիններն փոխադրել Հարմանքէօյի գաղթակայանը։

Թուրքիոյ նոր զօրաշարժին շուրջ

Ճիւմհուրիէթ կը գրէ.— *Թուրքեւհելլէն բանակցութիւնները թէեւ քիչ մը դանդաղ, բայց նորէն կը շարունակեն իրենց ընթացքը։ Պատկանեալ շրջանակները համոզուած են թէ դաշնագրերու կապուած այդ խնդիրները ուշ կամ կանուխ տրամաբանական լուծում մը պիտի գտնեն։*

Թուրքեւֆրանսական բանակցութիւնները կը յառաջանան, երկու կողմէ ցոյց տրուած լրջութեան և բարեկամութեան հիմերուն վրայ։ Զօրաւոր յոյս կայ որ առկախ հարցերը այս անգամ երկու կողմին համար գոհացուցիչ ձեւով մը կը կարգադրուին։

Միւս պետութիւններուն ալ մէկ մասին հետ շատ բարեկամ ենք, իսկ միւս մասին հետ ալ բնականոն յարաբերութիւններ կը մշակենք։

Երբ արտաքին կացութիւնը այսքան բացայայտօրէն պայծառ է, բնականաբար նկատառման արժանի չեն մասնաւորաբար Պոլսոյ մէջ տարաձայնուած այն զրոյցները, որոնց համաձայն իբր թէ զօրաշարժ հռչակած ենք։ Ասոնք, մասնաւոր նպատակներով հրապարակ հանուած են կարգ մը խառնակիչներու կողմէ։

Եթէ պէտք տեսնէ, Թուրք Հանրապետութիւնը բնականաբար գիտէ իր իրաւունքները ուժով ապահովելու ճամբան, եւ ատիկա կ'ընէ ո՛չ թէ գաղտնի, այլ հրապարակաւ։ Սակայն, ներկայիս չկայ ո եւ է խնդիր, որ այս տեսակ շարժումի մը պէտքը ցուցնէ։

Ներկայիս չկայ ո եւ վտանգ, որ մեզի սպառնայ։ Մենք ալ պէտք եւ պարտաւորութիւն չունինք ո եւ է մէկուն սպառնալու, ոչ ալ չարակամութիւն ունինք։

Ապշամ ալ կը գրէ.— *Կը հերքուին այն զրոյցները թէ կարգ մը դասեր զէնքի տակ պիտի առնուին եւ մասնակի զօրաշարժ պիտի հռչակուի։ Մէջտեղը ո եւ է պատճառ չկայ որ անհրաժեշտ դարձնէ այս տեսակ շարժումը։ Ճիշդ է թէ հազարաւոր թուրք հալբենակիցներ թշուառութեան մատնուած են եւ այս կացութիւնը շատ զէշ կ'ազդէ մեր հանրային կարծիքին վրայ։ Բայց եւ այնպէս, այս խնդիրը տակաւին այնպիսի փուլ մը մէջ մտած չէ որ զօրաշարժ մը անհրաժեշտ դարձնէ։*

Ֆրանսական խորհրդարանին առձակուղը

Երեսփ. ժողովին ուՕերակոյսը արձակուրդ ստացան մինչեւ մայիս 23։ Այս տարի Զատկի արձակուրդը չափէն աւելի երկարեցաւ անոր համար, որ երեսփոխանները կ'ուզէին ազատ ըլլալ յայնօրէն զբաղելու համար յառաջիկայ Թաղապետական ընտրութիւններով։ Արմատականները կը պահանջէին Խորհրդարանը վերաբանալ ապրիլ 9ին, սակայն իրենց առաջարկը 260ի դէմ 325 ձայնով մերժուեցաւ։

Կրօնական միաբանութեանց խնդիրը վիճաբանութեան չենթարկուեցաւ դեռ Օերակոյտին կողմէ։ Արձակուրդէն յետոյ պիտի արծարծուի այս խնդիրը ոչ միայն Օերակոյտին այլ եւ երեսփ. ժողովին մէջ։

Մահ Փարիզի ամերիկեան դեսպանին

Փարիզի ամերիկեան դեսպան Մայրըն Հէրրիք կիրակի ժամը 5.15ին մեռաւ 74 տարեկան հասակին մէջ։ Դեսպանը 5—6 ամիս առաջ գործողութեան մը ենթարկուած էր Ամերիկայի մէջ եւ կեանքը վտանգի տակ կը կարծուէր։ Սակայն ետքէն լաւանալով փարիզ վերադարձաւ եւ շարունակեց իր պաշտօնը։ Անցած երեքշաբթի ներկայ եղաւ Ֆոշի յուղարկաւորութեան։ Պաղատութ'եան հետեւանքով ուրբաթ օր անկողին ինկաւ եւ մահը առջ եկաւ յանկարծական կերպով՝ սրտի նուաղումէ։

Ֆրանսական մամուլը երկար սիւնակներ կը յատկացնէ հանգուցեալ դեսպանի յիշատակին։ Մայրըն Հէրրիք ճանչցուած էր իբրեւ վերջին ծայր Ֆրանսասէր. «Մաթէն» կը գրէ թէ անիկա «Ֆրանսայի դեսպաններէն Ամերիկայի մէջ»։ Հանրապետութեան նախագահէն եւ վարչապետէն սկսեալ, բոլոր պաշտօնական դէմքերը ցաւակցութիւն յայտնեցին հանգուցեալին ընտանիքին։

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը հինգշաբթի ամերիկեան Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ։ Վարչապետ Փուանքարէ դամբանական պիտի խօսի։

Ֆրանսական կառավարութիւնը «Թուրկիլ» յածանաւը կը տրամադրէ՝ դեսպանին մարմինը Ամերիկա փոխադրելու համար։ Ասիկա մեծագոյն պատիւն է զոր կ'ընէ Ֆրանսական կառավարութիւնը օտարի մը հանդէպ։

Ի՞նչ պիտի ըլլան Պոլսոյ ձերմակ Ռուսները

Էնկիւրիի արտաքին գործավարութենէն Պոլսոյ կուսակալութեան հաղորդուեցաւ վերջնական հրահանգ մը, որուն համաձայն՝ 1.— Ձերմակ Ռուսերը արտօնուած են մինչեւ 6 սեպտեմբեր 1930 Պալու Թուրքիա։ 2— Մինչեւ այդ թուականը, Ձերմակ Ռուսերը վերջնական հաշուեյարդարի պիտի ենթարկուին։ Անոնք, որոնց համար արտօնութեան հրաման պիտի տրուի, պիտի կրնան տեւականօրէն Թուրքիա մնալ։ Իսկ միւսները, աւ առաւելն մինչեւ 5 փետրուար 1930 արտասահման պիտի մեկնին։

Հրահանգին համաձայն, հետեւեալ անձերը կրնան Թուրքիա մնալ.

1.— Իսլամ եղողները։ 2.— Թրքահպատակութիւնը ընդունողները։ 3.— Անոնք որ շատ մասնագէտ են ո եւ է ճիւղի մէջ։ Բայց պայման է որ մինչեւ հիմա Թուրք երիտասարդ մը հասցուցած ըլլան այդ ճիւղին մէջ։ 4.— Դրամագլխի տէր են եւ շահ կը բերեն երկրին։

Հետզհետէ հաշուեյարդար պիտի կատարուի եւ Պոլսոյ կուսակալութեան պիտի հաղորդուին մնացողներուն եւ մեկնելիքներուն ցանկերը։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Ապրիլ Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Էմիլ Զօլայի սրահին մէջ

ՍԱՄՍՈՆ ԵՒ ԴԱԼԻԼԱ

Երկու խաղերուն ալ կը մասնակցին Մարսէյլի, Վալանսի եւ Լիոնի լաւագոյն ուժերը։

Գ ի ն ե ր ը ս ո վ ո ր ա կ ա ն

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.Ի Bois Colombesի *ժ.դին կողմէ*

14 Ապրիլ Կիրակի ժամը 2ին Salle de la Municipalité, Bois Colombes

Մանրամասնութիւնները ժոտ օրէն *Մուտքը ազատ է*

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

„ԱՆԶՐԵՒ"Ը

Ֆրանսա եւ Սուրիա 20 ֆր.։ Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ L. Kévonianի 235 Fbg. St Martin. PARIS (10e).

Բ Ա Ց Ա Ր Ձ Ա Կ Ա Պ Ը Մ Կ Ա Ն Խ Ի Կ

Հ. Ց. Դ.

Լիոնի վրէժ խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Ճանկէօղեանի սրճարանը։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ



Վաղը Հինգշաբթի, ժամը 9.30ին «Voltaire»ի սրահին մէջ, (Օտէոնի դիմաց)։ Նիւթ՝ «Պասակարգային արուեստ»։

Պ. Պ. Դրաստամատ եւ Զօպանեան դէմ դիմաց։

Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՔ վաղը Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ա.Ը. եւ Հ. Կ. Խ. փարիզի «Մանուկներու Պաշտպանութիւն» Մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ «ցաւագ»ի խմբագրութեան, Պ. Պ. Ց. Զաւրեանի, Նկարիչ Շահինագարի, Հրանտ Յասուէլի, Մարմարեանի, Շ. Ինճէեանի, Տէր եւ Տիկին Ս. Յակոբեանի, Պ. Ֆնտգլեանի, արուեստագէտներ Օրք. Տ. Զառափեանի, Ի. Պիլպիլեանի եւ Ս. Ներսէսեանի, Պ. Պ.Ն. Ղուկասեանի, Ս.Յ.Յոլոսեանի, Թադիստօրժի, Ռ.Զարդարեանի, Ազնաւուրեանի եւ բոլոր այն տիկիններուն, օրիորդներուն եւ պարոններուն, որոնք իրենց բարոյական ու նիւթական աջակցութիւնը բերին Մասնաճիւղիս կազմակերպած երեկոյթ-պարահանդէսին։ *(Կնիք)*

ՄԱՐՍԷյԼԻ Հայ Լեգէոնական Միութեան Կեդր. Վարչութիւնը ստացած է դրաւական նուէրներ, յանձնուելու համար ընկերներ՝ Խոսրով Զարըքճեանի և Վահան Վարդանեանի։ Կը խնդրուի վերոյիշեալներէն իրենց հասցէն հաղորդել՝ Union des Volontaires Arméniens dans l'armée Française, B. P. Colbert 381 Marseille.

ՌՈՍՏՈՄ Դրադարանի վարչութիւնը կը յանձնուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ճոխացուցած է։ Գիրք ստանալ փափաքողները կընան դիմել Երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻ

— Կը փնտռուի Զափահասրբերէն, Գալաթը քցի (Էնկիւրի) Յակոբ Աստռնեան,— հօր անուն՝ Տիրուհի, տարիք 20։ 1926ին Յունաստանէն Ֆրանսա իր մօրը քով փոխադրուած էր եւ կը բնակէր Chemin de Fonderie, Jallieu-Bourgoin, Isère. *Իմացնել՝* American Near East Relief, Drama, Grèce.

EMPIRE, Միզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքոլ Միլիթէր	ամենալաւն ու ժամանք	2-14 ֆրանք

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12։

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ունինինք ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՑՑԵԼՈՒ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ

Հասցէ՝ 48 Av. de l'Economie Blanc-Mesnil (S. et O.)

կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւնները։

Զափաւոր գին

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըմանեւայլն։* Վկայեալ աղքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

Վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեան վարժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Հեռ. Passy 72.56

Կը կանգրէ ամենակարճ միջոցի մէջ Ֆրանսա մտնելու (AFFIDAVIT) գործողութիւնները։

Կը ստանձնէ ամուսնական եւ այլ դատեր, դիմումներ կը կատարէ պաշտօնատանց մօտ։

Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 4—7

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ

9 Rue Papillon, PARIS. Tél. Prov. 49—31

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒԲԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔԻՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով Ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալճի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթերթ Թիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

Վ. ԵԱՐՋԱՆԵԱՆԻ

Իրաւագիտական գրասենեակին մէջ, հաստատուած է նոր ճիւղ մը, որ կը զբաղի, առեւտրական մուրհակներու գեղջով, նաեւ փոխատուութիւն կ'ընէ, ամէն տեսակ գոհարեղէններու եւ ապրանքներու վրայ, դիւրամատչելի պայմաններով։

Դիմել՝ ամէն օր, Պր. Վ. Գառնիէլոնիի, 5 Rue du Cardinal Mercier, Paris (9e), Métro Clichy — Nord Sud: Trinité, Tél. Սանթրալ, 97-39 եւ 96-70։

ԿՈ՛Զ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

Ջի ակն ո՛չ ետես, ունկն ո՛չ լուաւ եւ ի սիրտ մարդոց ոչ անկաւ, զոր պատրաստեաց «ՇԻՐԱԿ» ՄՐՃԱՄՐՆ իւրով անբրատ «MOKA»իւ վասն յաճախորդաց իւրոց։

Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի ո՛չ է ձեզ արքայութիւն երկնից, եթէ ոչ ճաշակիցէք *գԶԻՕՐԻԿս* պատուականս «Շիրակ» եւ ամենայն բարիք զոր ինչ պիտոյ է ձեզ։

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ 26 Rue de Trévise PARIS (9)

Tél. Provence 38.63 Métro Cadet

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻ՛Ի՛Ն ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

STUDIO MANOUG

116 Rue Cannebière, Marseille,

Սինէմա Քափիթոլի եւ Քոլիզէի մէջտեղը

ԱՊՈՒԽՏԱԳՈՐԾ - ԱՊՈՒԽՏԱՎԱՃԱՌ

ՀԱՅԿ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

16 Rue des Hortensias, St. Just, MARSEILLE, R.C.M. 77.162

Բոլոր Կեսարացի եւ 30 տարուան փորձառու ապուխտագործ։ Կը պատրաստէ ընտիր ապուխտ եւ երշիկ, Կեսարիոյ պղպեղով եւ Համեմներով։ Առաքում ամէն երկիրներու համար՝ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ— ԲԵՐԱՆՆԻՆ ԱՅՐԱԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ

ԱՊՈՒԽՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Գիտցողը գիտէ, չգիտցողը ի՞նչ գիտէ։ Ինչո՞ւ կը դիմէք միջնորդներուն։ Ուղղակի դիմէ ապուխտ պատրաստող ծանօթ ԽԱՆԶԱՏԵԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆԸ։

Khanzadian Avedis, Chemin de Party, Route de Château Gombert, MARSEILLE.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐՈՒ 3.30—5.30

29 Place des Fêtes (Paris XIX) Métro, Place des Fêtes

Շաբաթի մէջ ամէն օր 10-12, տղայոց, ներքին, աչքի հիւանդութ.

27 Ave. Bellevue, Chaville (S. et O.) *Թէլ.* Շաւիլ 37

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE



ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՑՈՒՆԱՐԷՆ

ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.

Պելվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

28 Rue Lesage, PARIS (20e)

Métro Belleville Tél. Ménil.

Ձոխ մարերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգ եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, քառեակ եւայլն։ Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մենակ եւ Թէ խմբերգ։ Ցուցած ցուցակը ձրի է։

Ինչպէս նաեւ բօրդաճիի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարներու լաւագոյնը ամենազեղչեալ գիներով։

ԳՐԱՏՈՒԻՆ Ն. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, LYON

ՆՈՐ ՀԱՍԱՑ ԳԻՐՔԵՐ, ԶԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԵՂՉ

Մայրենի լեզու 2.5.6.7 ֆր., Թանգարան 7, 8, 9, 12, Գանձատար 7, 9, 20, Թիաճան 5, 6, 7, Լուսաբեր 5, 8, 10, Նոր Քերականութիւն հայերէն 6, 15, 17, Թուաբանութիւն 8, 14, 25, Քերականութիւն 1, 2, Խօսակցութիւններ 20, 10, Աղօթագիրքեր 15, 20, 25, Հայերէն նամականի 20, Թշուառներ (14 հատոր) 100, Աֆէնքէն կիւրի 5, Ապազգայնացումը 2, Ազգային բարերար՝ Ծառն Գիւղեցի 7, Բանտէ բանտ (5 հատոր) Ս. Բիւրատ 70, Գիւղացի 25, Գաւիթ բէկ՝ Րաֆֆիի 80, Դիակներու մէջէն 2, երեք հրացանակիրները (4 հատոր) 50, Թափառական հրեայ (4 հատոր) 50, Թպտարան 10, Ժողովածու երկերի՝ Շիրվանզադէ 50, Իննսուվեց (կազմուած) Ս. Բիւրատ 100, Հայ տարագրի երգարան 12, կրնա՞նք հաշտուիլ Թուրքին հետ եւ միաց. անկախ Թուրքիոյ 16, կամուշկը՝ 5, կիները հրապուրելու արուեստը 3, Կոշի Զատիկը 5, կնոջ հոգիները 2. Լատուր 15, կէս կոյսեր 20, Հօճա Նասրէտտինի զուարճալիքները 20, Հոգիս աքսորեալ Մեծապատիւ մուրացկանները 7.50, Մանոն Լէսքօ 25, Յո՞ երգ 75, Նիւ երգի գաղտնիքները 70, Շրջիկ մասնան 20, Սիմմնէ եւ Մառի 60, վէնէտիքեա 10, Թէատրա 15, Տասնուկու տարի Պոլսէն դուրս 30։ *Ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ երգարաններ եւ վիպական, թատերական, դպրոցական գիրքեր։*

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ԱՊՐԻԼ 1929

4 AVRIL 1929

ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 922

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔՍԱՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

1909 Ապրիլ։

Քսան տարի է անցեր Կիլիկիոյ Մեծ եղեռնէն ի վեր, որուն զոհ գացին 36,000 Հայեր։

Հարուածը անակնկալ էր, ցնցուշտ ալ եղաւ ուժգին։

Միւնեոյն Թուրքը, իր «երիտասարդ», «ազատամիտ» եւ «սահմանադրական» պիտակին տակ յղացաւ եւ գազանաբար գործադրեց այդ ոճիրն ալ։

Ժամանակակից սերունդի մտքին մէջ տակաւին շատ քարմ է 20 տարի առաջուան այդ դաւաճանական սպանդին յիշատակը։

Սրատեսի խանդավառութեան ի՛նչ օրեր էին։ Սահմանադրութիւն հռչակուած էր։ Նոր արշալոյս մը կը ծագէր, կ՚ըսէին։

Շաբաթներով գաղտնի պահելէ յետոյ, Համիտի կասկածոտ հնութեաբար եւ վախկոտ պաշտօնեաները վերջապէս համարձակած էին հրապարակել այս պատմական եղելութիւնը ներքին գաւառներուն մէջ եւս, ուր Իթթիհատը փութացուցած էր իր երիտասարդ սպաներն ու գործիչները։

Եւ ծայր տուած էր աննկարագրելի ոգեւորութիւն մը մեր հայրենակիցներուն մէջ։ Ցոյցեր, թափօրներ, ջահագնացութիւններ, հրավառութիւններ իրարու կը յաջորդէին՝ Թուրքերու տեսլավառ ակնարկներուն տակ։

Որքան դառն ու ճնշող եղած էր բռնակալութիւնը, նոյնքան, նոյն իսկ աստիճան մը աւելի բուռն էր սրտագեղ պոռթկումը։ Մանաւանդ Կիլիկիոյ Հայերուն մեծամասնութեան համար Սահմանադրութիւնը կը թուէր իրականացումը դարերու երազին։ Ըլ՚ որ բանտերը բացուած, յեղափոխականները արձակուած էին, խօսքի, մամուլի ազատութիւն հռչակուած, եղբայրութիւն եւ հաւասարութիւն յայտարարուած էր։

Գինովութեան շրջանը չէր անցած դեռ։ Ամէն կողմ, մանաւանդ Կիլիկիոյ թրքահոս գաւառներուն մէջ ազգային գիտակցութիւնն ու հայրենասիրական զգացումները զարթումի նշաններ սկսած էին ցոյց տալ։ Նոր սերունդ մը կը զարգանար, յեղափոխական շունչով եւ ազատական գաղափարներով։ Ակումբներ կը բացուէին, երիտասարդական կազմակերպութիւններ կը հաստատուէին։ Ամէն կը կարծուէր թէ թրքահայութիւնը հասած է խաղաղութեան նաւահանգիստը, թէ այլեւս ձեռք բերուած է կեանքի, ինչքի եւ պատիւի ապահովութիւնը, որուն համար այնքան արիւն թափուած էր։

Եւ դեռ խանդավառութիւնը կը շարունակուէր, երբ Թուրքը՝ գարերու խորէն եկող առհասարակ համբակութեամբ մը պոռթկաց իր ոճրածին բնազդը՝ արիւնի մէջ խեղդելով կիլիկեան դաշտը։

Ազդանշանը տրուեցաւ Ատանայէն, Կիլիկիոյ սրտին, Զատկի առաջին օրը՝ 1909 ապրիլ 1ին։ Սկիզբի երկու օրերը Ատանայի երիտասարդութիւնը հերոսական դիմադրութիւն կատարեց։ Ինքնապաշտպանութեան գործը կազմակերպուեցաւ քնազդաբար եւ երկուստեք կորուստները գրեթէ հաւասար էին։

Ձիշդ նոյն Թուականին կը զուգադիպէր Պոլսոյ Մարտ 31ի յետադրջական ծանօթ դէպքը եւ կեդրոնին հետ ամէն հաղորդակցութիւն կտրուած էր։

Չարդի ալիքը տարածուեցաւ շուտով ամէն կողմ։ Շատ չանցած Տարսոն, Միսիս, Համիտիյէ, Օսմանիէ, Պաղչէ, Յառնը, Լափաճը, Հասան պէյլի, Ինթիլլի, Քէլլեր, Տէօրթեօլ, Օճագլը, Իոզէրլի, Իսկէնտէրուն, Պէյլան, Գրրըգխան, Անտիոք, Ջիրնտաճաք, Քիշիքլի եւ տասնեակներով հայաբնակ գիւղեր արիւնի և կրակի մէջ խեղդուեցան։ Տարիներու հարստութիւնը մէկ օրուան մէջ փճացաւ, շէն աւաններ հրոյ ճարակ եղան, տասնեակ հազարներով երիտասարդներ, կիներ ու երախաներ անխնայ ջարդուեցան տուներու մէջ, փողոցներու անկիւնը կամ բաց դաշտի մէջ, մանկամարդ կիներ եւ աղջիկներ բռնաբարուելով գազանային նրբութեամբ սպանուեցան իրենց ամուսիններուն կամ ծնողքին աչքին առջեւ։

Մերսինի առջեւ խարսխած անգլիական, ֆրանսական, իտալական եւ ամերիկեան մարտանաւեր չարախինդ հրճուանքով կը դիտէին Տարսոնի բոցերը։ Նաւազներ ցամաք կ՚ելլէին՝ աւերակները լուսանկարելու համար։

Երբ առժամեայ խաղաղութիւն հաստատուեցաւ, Մահմուտ Շեվքէթ փաշայի բանակին զինուորները եկան Կիլիկիա։

Օրեր առաջ ժողովուրդին մէջ լուր տարածուած էր թէ այս զինուորները կուգան յանցաւորները պատժելու եւ կարգը պահպանելու համար։ Սակայն, հագիւ Ատանայի կայարանը ժար իջած էին, երբ սկսան մասուզէրներով յարձակիլ Հայերու տուներուն վրայ եւ ջարդարար խուժանին պակաս ձգածը լրացնել։ Այս հարուածը աւելի բուռն եղաւ, որովհետեւ ինքնապաշտպանութիւնը կազմակերպող ափ մը երիտասարդները ներացած էին եւ ժողովուրդը անզէն մնացած էր։

Եւ դեռ աւելին։ Մայիս 28ի առաւօտուն ինը ոճրագործ Թուրքերու կողքին, Ատանայի մէջ կախաղան կը բարձրացուէին վեց Հայեր (որոնց երեքը եղբայրներ), Գասապ Միսաք ընկերները։

Քսան տարի է անցեր անկէ ի վեր։

Թուրքը այնուհետեւ աւելի սարսափելի ոճիրներ գործեց, ծոցնել տալով 1909ի մեծ եղեռնը։

Այսօր, Կիլիկիոյ մէջ նահատակուած մեր 36,000 հայրենակիցներու մահուան 20ամեակին առթիւ, խոնարհելով անոնց յիշատակին առջեւ, միանգամ ընդ միշտ հաստատ կը մնանք մեր վճիռին վրայ, թէ հակառակ բոլոր ջարդերուն եւ հակառակ բոլոր դաւերուն, հայ ժողովուրդը պիտի կրնայ ձեռք բերել-ապահովել եւ ազատ հայրենիք, որուն համար այնքան թանկագին զոհեր տուած եւ, դեռերով արիւն թափած է։

Հ. Մ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

Աթէնքի նոր Օրը խօսելով Սուրիոյ արտագաղթին մասին, դիտել կուտայ (23 մարտ).

«— Թուրքերը երեք տարիէ ի վեր հետեւողականօրէնկը մշակեն հայաջինջ քաղաքականութիւն մը Սուրիոյ մէջ, որ քանի մը եղեռներով կը ներկայանայ մեզի։

Առաջին անգամ՝ անոնք Հայերուն դէմ գրգռեցին Սուրիացիները եւ Թերթերու մէջ բուռն յօդուածներ գրել տուին։ Ցետեցծցին իակաիայ տրամադրութիւն քնիկ տարրին մէջ, Թուրնաւորելով անոր միտքը առասպելներով եւ սուտերով։

Ցետոյ, Համայնավար գործակալներու հետ ձեռք ձեռքի տուած, խառնակեցին սուրիահայ ներքին կեանքը, սրեցին կիրքերը, բոցավառեցին ատելութիւնները եւ սպանել տուին Տիրունին՝ քաոսը կատարեալ ընելու Համար։ Դժբադդաբար գտնուեցան հայանուն վատեր՝ որոնք վան Համոնայի գործիք եղան օտարներու ձեռքին եւ ըրին իրենց կարելին սուրիահայ ներկայ տագնապը ստեղծելու Համար։

Այս աշխատանքին զուգընթաց, Թուրքերը սուրիահայերու արտագաղթի հոսանքը կազմակերպ ցին, օգտուելով անոնց չվոճութենէն եւ հոգեբանական վիճակէն։ Արտագաղթի հոսանքը յանկարծական պոռթկումի տպաւորութիւն Թողուց բոլորիս վրայ ու չկրցանք հասկնալ Թէ ինչումն է բանը։

Գաղտնիքը կամաց կամաց պարզուեցաւ եւ այսօր բացարձակ ճշմարտութիւն է որ Էնկիւրիի կառավարութիւնը բացառիկ միջոցներ ձեռք առած է Սուրիան պարպելու Համար Հայերէ։

Մեծով պզտիկով անուշ քունի մէջ ենք, հակառակ մեր գլխէն անցած բազմահազար փորձութիւններուն։ Գիտենք որ այս տեսակ խնդիրներով կրնայ զբաղիլ կառավարութիւն մը, ինչ որ չունինք։ Բայց մեր կրցածն ալ չենք ըներ. ինչո՞ւ Համար բարեգործականը չունենայ մասնաւոր գրասենեակ մը, որ հետամուտ ըլլայ մեր Թշնամիներու քայլերուն եւ մտիկ յարաբերութիւն պահէ հայ քաղաքական կուսակցութեանց հետ։ Ինչո՞ւ Համար բարեգործականը Սուրիոյ մէջ քննութիւն չբացաւ արտագաղթին պատճառները երեւան հանելու։

Մեծ ծախսի մը կարօտ չէր այս գործը. բայց չըրինք, որովհետեւ ազգովին՝ մեր ձակատագիրը յանձներ ենք չորս հովերուն եւ կը սպասենք որ դէպքերը յանգին իրենց տրամանական վախճանին։»

ՕԴԱՆԱԻԱՅԻՆ ԱՐՇԱԻՆԵՐ

Ֆրանսացի օդանաւորդ մը, որուն անունը գաղտնի կը պահուի, յառաջիկայ մայիսին պիտի փորձէ Ատլանտեանի Թռիչքը՝ Նիւ Եորքէն փարիզ։ Այս նպատակով Հաւրի ձամբով Նիւ Եորք պիտի ղրկէ Ֆրանսական օդանաւ մը։

Անգլիացի երկու օդանաւորդներ՝ Ճագարապետ Ջոնս Ուիլերմս եւ Ճարիւրապետ Ջէնքինս *Էնթուրէնս* օդանաւով պիտի փորձեն կոտրել տեւողութեան մրցանիշը, որ կը պատկանի Իտալացիներ Ֆէրրարինի եւ Ցել փրէմէի՝ Հոմ - Նաթալ։

Փարիզ-Սայկոն Թռիչքը փորձող Ֆրանսացի օդանաւորդները պայեի եւ րէժիսնասիպլաճապատէն երէկ առտու ժամը 6.30ին ձամբայ ելան դէպի կալկաթա։ Ցոյս կայ որ շաբաթ օր Սայկոն Հասնին։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԱՐՄԻՐՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԴԱՒԵՐԸ ԶԱԽՈՂԱԾ

ԱՒ ՀՈԳԻԻ ԲԱՆՏԷՆ ԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

Պէյրութէն կը գրեն մեզի 23 մարտ Թուականով.—

Տխրունիի սպանութեան հետեւանքով ձերբակալուածներէն հինգին ազատ արձակուելուն վրայ, մարտ 19ի գիշերը Տխրունիին եղբայրը եւ քանի մը կարմիր Թափթփուքներ ժողով կը գումարեն Մ. Վեհունիի տան մէջ, եւ կ՚որոշեն որ Տխրունիին եղբայրը ներկայանայ Աղազարեանի դատը պաշտպանող փաստաբան Պ. Ատալին եւ կանխավճար մը տայով եղբօրը դատը յանձնէ անոր, խնդրելով միեւնոյն ատեն որ կարելի եղածին չափ շուտ սկսի գործի որ չըլլայ Թէ ուրիշ բանտարկուածներ ալ ազատ ձգուին երաշխաւորութեամբ։ Իսկ եթէ Աղազարեանի դատավարութենէն պարտք ճնացած գումարներուն խօսքը ընէ, պէտք է ըսէ որ ինք չի խառնուիր ատոր։

Մարտ 21ի առտուն, Ս. Տխրունիի եղբայրը հիւդաւան երթալով, Տօնիկեանի նախապէս բռնի ծախուած նկարներուն մէկ մասը կը գանձէ եւ իրիկունը կը ներկայանայ փաստաբանին. երկար - բարակ սակարկութիւններէ յետոյ, վերջապէս մեծ գումարներ կը խոստանայ՝ եթէ յաջողի կրկին բանտարկել տալ ազատ արձակուածները՝ մինչեւ դատավարութեան օրը։

Հակառակ այս բոլոր սադրանքներուն, երէկ ժամը ճիշտ 7ին, մեր ընկերներէն 11 հատն ալ ազատ ձգուեցան երաշխաւորութեամբ։ Անոնք են՝ Տօքթ. Բենիամին Գուլազեան, Ղազար Զարրգ, Աշոտ Գասարճեան, Միհրան Թուրիկեան, Արամ Սահակեան, Հայկ - Արամ Պալեան («Ազդակ»ի խմբագիր), Յարութիւն Ալթունեան, Սիմոն Յակոբեան, Խնուսցի Գարեգին Մկրտիչեան, Անդրանիկ Պալեան եւ Կիւլվարդեան։

Մնացած չէզոք Թէ դաշնակցական բանտարկուածներու գործողութիւնները ալ մինչեւ երեքշաբթի կը լրանան եւ չըրեքշաբթի անոնք ալ կ՚արձակուին։

ՄՈՒՍՈԼԻՆԻ-ՉԵՆՊԵՐԼԷՅՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլիոյ արտաքին նախարար սըր Օսթըն Չեմպերլէյն իր կնոջ եւ ձողիկ զաւկին ընկերակցութեամբ Իտալիա գացած էր Զատիկը անցընելու համար Ցիրէնցէի մօտ՝ Ցիոնոզայի դղեակին մէջ։

Մուսոլինի օգտուելով անգլիացի պետական մարդուն Իտալիա ներկայութենէն, ուզեց անոր հետ տեսակցիլ երկու երկիրները հետաքրքրող բոլոր կարեւոր խնդիրներու մասին։ Այս առթիւ Մուսոլինի երեքշաբթի առաւօտ Հռոմէն Ցիրէնցէ գնաց։ Իրեն կ՚ընկերանային արտաքին փոխ - նախարար կրանտի եւ մասնաւոր գրասենեակի տնօրէնը։ Տեսակցութիւնը մէկ ժամ տեւեց եւ անցաւ շատ սիրալիր։

Հրատարակուեցաւ զեկոյց մը, որուն մէջ կ՚ըսուի Թէ պետական երկու մարդիկը կատարելապէս համաձայն գտնուած են բոլոր խնդիրներու մասին։

Կէսօրին Մուսոլինի Մոնթալպոնի դղեակին մէջ մտերմական հացկերոյթ մը տուաւ Չեմպրլէյնի եւ ընտանիքին։ Հացկերոյթին ներկայ էին նաեւ կրանտի, Ցիրէնցէի կառավարիչը եւ ուրիշ հիւրեր։ Բաժակաճառեր չփոխանակուեցան։

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մասնաւոր կարեւորութիւն կը տրուի այս տեսակցութեան, որ Թոյլ տուաւ երկու նախարարներուն հաստատել իրենց տեսակէտներու նոյնութիւնը միջազգային կացութեան վրայ, ինչպէս նաեւ այն բարեկամութիւնը որ կը յատկանշէ երկու ազգերու յարաբերութիւնները։

Չեմպրլէյն կէսօրէն յետոյ այցելեց Սինեորիայի պալատը։

Հակառակ մտերմական ձեւին, այս հանդիպումը պաշտօնական գոյն ունի, քանի որ տեսակցութենէն յետոյ գեկոյց հրատարակուեցաւ։ Երկու նախարարները վերջին անգամ տեսնուած էին Լիվոռնոյի մէջ 1926 սեպտեմբեր 30ին։

Թուրքիոյ արտաքին հաղորդակցութիւնը

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն.— *Ազգային Մեծ ժողովը ընդունեց այն օրէնքը, որով Թուրքիա կը յարի Մոսկուայի դաշինքին։ Ցետոյ առաջին ընթերցումով վաւերացուց Հունգարիոյ հետ կնքուած չէզոքութեան եւ իրաւարարութեան դաշնագիրը։*

Պատասխանելով Ատանա—Մերսին երկաթուղիի գիծին կառավարութեան կողմէ գնուելուն վրայ, արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյ յայտարարեց.

— Ոչ միայն չեմ պատրաստուած պատասխանելու, այլ կը խնդրեմ որ լուռիւն պահէք այս խնդրին շուրջ, որովհետեւ այդ մասին կարեւոր բանակցութեանց մէջ ենք Ֆրանսայի հետ։

Խորհրդարանը քուէարկեց օրինագիծ մը, որով կառավարութեան իրաւասութիւն կը տրուի մինչեւ 1930 յունիս առժամեայ առեւտրական դաշնագիրներ կնքել այն կառավարութեանց հետ, որոնք դեռ վերջնական դաշնագիր չեն կնքած։

ԹԷՎՖԻՔ ՐԻՒՇՏԻ ՄՈՒՍՈԼԻՆԻԻ ՊԻՏԻ ԱՅՑԵԼԷ

Թայմզի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյ պիտի մասնակցի ժընեւի Զինաթափութեան նախապատրաստական յանձնաժողովին, որ պիտի գումարուի ներկայ ամսուան կէսին։ Թուրք պատուիրակութեան անդամներն են՝ գնդապետ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ ԽՐԱՏՆԵՐ

Ա.

Կինդ կը գրէ որ լքեր ես զինքը երեք զաւակներով եւ առեր ու նստեր ես ուրիշ մը, ան ալ երեք զաւակներով։

Ես ու կինդ գիրար չենք ճանչնար. բայց այդ չարգիլեր զինքը որ ինծմէ խնդրէ միջամտել, որպէսզի փորձեմ քեզի խելքի բերել։

Այս անակնկալ միջամտութիւնը ուրեմն Թող քեզ չգարմացընէ։ Իյնալէ յետոյ հիմնական սխալին՝ ամուսնութեան մէջ, պէտք է ճանդուրժես անոր յոռի հետեւանքներուն եւ նախ՝ գիտնաս Թէ կինը իր ամուսնին քով՝ միջնորդն է ամբողջ աշխարհի։ Բայց առ հասարակ կը նախընտրէ միջնորդել այրերուն անոնց բարեկամութիւնը հրաւիրելու համար իր էրկան վրայ։

Ու կնոջ մը հրաւէրը, նոյնիսկ եթէ քեզ ստիպէ իր ազատորները լուալ՝ չի վերժուիր։ Այսպէս կը պարտադրէ քաղաքավարութիւնը, որմէ կը բխի 20րդ դարու բարոյականը։

Այս է պատճառը որ կը փութամ գոհացում տալ կնոջդ, որ կը կարծէ Թէ խելքդ կորնցուցեր ես։

Բայց, բարեկամ, մարդ իր ունեցածը կը կորնցնէ։ Ի՞նչպէս ուրեմն գտնեմ ու քեզի վերադարձնեմ բան մը որ բնաւ չես ունեցած ամբողջ կեանքիդ մէջ։ Որովհետեւ, ամէն փաստ կայ ասոր համոզուելու։

Նախ, այն որ կարգուեր ես։ Ուրեմն, այրերու դարաւոր դրժբախտութիւնը քեզի խրատ չէ եղեր։ Եթէ խելք ունենայիր, անձամբ փորձելու չպիտի ելլէիր ինչ որ հազարաւոր տարիներու մեռելները (երբ անշուշտ դեռ ողջ էին) փորձեր են քեզի համար։

Ցետոյ, օր մըն ալ կը լքես կինդ, շունչ չառած՝ նետուելու համար ուրիշիմը Թեւերուն մէջ։

Եթէ պիտի ձգէիր, ինչո՞ւ առիր։ Եւ եթէ պիտի առնէիր, ինչո՞ւ ձգեցիր։ Բերանփո՞ս փորձեցիր։

Անխե՛լք, անխե՛լք, երիցս անխելք։

Ուրեմն դեռ չէի՞ր գիտեր Թէ կիները իբրեւ պտուղները գիտութեան նոյն հիւանդ ծառին, նոյն հաճն ու հոտն ունին ամէն տեղ։ Այո՛ անոնք տեսքի տարբերութիւններ ունին, որով կը խաբեն Ադամայ Թոռնորդիները։ Բայց ասոնք ալ այնքա՛ն անկուշտ են, որ չեն գիտեր քիչով գոհանալ։

Չամն ալ կ՚ուզեն նայիլ ու կը խածնեն եւ այն ատեն միայն կը հասկնան Թէ սխալեր են, Թէ տեսքը չունի առանձին հաճ ու կիները ո՛ր աստղին տակ ալ ծնած ու մեծցած ըլլան, ի՛նչ տեսք, գոյն, հոտ, լայնք ու երկայնք ալ ունենան, խակ պտուղի նոյն համը կուտան ու միշտ բերան կը կպտեն։

Բայց, որպէսզի համոզուիս, քեզի պատմեմ Թագուհիին առակը։

ԽԱՐՏՈՑ

ՏՐՈՑԿԻ ԾԱՆՐ ՀԻՒԱՆԴ

Պոլիս 3 ապրիլ.— Թերթերը կը գրեն Թէ Տրոցկիի առողջական վիճակը լրջօրէն ծանրացած է։ Ֆրանսացի բժիշկ մը կը խնամէ զինքը։ Ցայտնի է Թէ Թուրքիոյ կլիման չի նպաստեր Տրոցկիի։ Քարտուղար մը կ՚օգնէ իրեն՝ իր յիշատակները գրելու Համար։ Գերմանիա մտնելու արտօնագիր չհասաւ դեռ։ Կը կարծուի Թէ այլեւս վերջնապէս որոշած է Թուրքիա մնալ։ Նոր բնակարանը բերայի կեդրոնէն երկու մղոն հեռու կը գտնուի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Պոլիս Թագաւորը կը շարունակէ իր ճամբորդութիւնը Եւրոպայի մէջ։ Կ՚ըսուի Թէ հրաժարած է իշխանութեան ձողաննայի ձեռքը խնդրելէն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՏ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՐՎԱԳԾԻ ԵՒ ԿՈՂԱՅԻՆ

ՊՈՒԼՍԱՆ 27 ՄԱՅԻՍ

Ներք.— Դրօսմեան արքունի Մեծ. Վեհ. Տիրակալ Ազգի Հայոց Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյն Ա. Նիստը տեղի ունեցաւ Ուրբաթ, Մայիս 25-ին, ժամը 2-ին։ Ներկայ էին 24,000 ընտրող անդամներ։ Ընտրեալ Ազգային Ներկայացուցիչներ 62,400 էին։ Ներկայ մնացին 31,200 անդամներ։ Ներկայ չեղողներուն մեծ մասը հիւանդ էր, իսկ ոմանք ալ ճամբորդութեան մէջ էին։ Ներկայ անդամներուն մեծ մասը գիւղացի էր։ Ժողովը սկսաւ առաւօտեան ժամը 10-ին։ Նախագահութիւնը ստանձնեց Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ Ատենապետ Ա. Գ. Ամիրեան։ Ան ներկայացուց Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ Ատենադպիր Ա. Ա. Ամիրեանը։ Ատենադպիրը կարդաց Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ Ատենապետ Ա. Գ. Ամիրեանի հրաւէրը։ Ան ներկայացուց Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ Ատենապետ Ա. Գ. Ամիրեանի հրաւէրը։ Ան ներկայացուց Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ Ատենադպիր Ա. Ա. Ամիրեանը։ Ատենադպիրը կարդա

ԿԵԱՆՔԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

(Գաղուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ԲԱՆՒՈՐ ԿԻՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԸ

Վերջերս, խորհրդ. Ռուսիոյ մէջ տօնեցին կիներու միջազգային օրը: Այս առթիւ խորհրդային թերթերուն մէջ լոյս տեսան արձակ եւ ոտանաւոր գրուածքներ, փառաբանելով «կնոջ ազատագրումը»: Մեղմ ու բարձր ամէն շեշտերով երգեցին կիներու եւ երիտասարդութիւնը Ռուսիոյ մէջ:

Անշուշտ, ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ պատմութիւնները շատ հեռի էին իրականութիւնը արձագանգելէ: «Կոմսոմոլսկայա Պրավդա» թերթը կը հրատարակէ թղթակցութիւն մը Նիկոպոլի հանքերուն մէջ ծառայող կիներուն մասին: Շատ խեղճ ու թշուառ վիճակի մը մատնուած են անոնք: Անոնք ենթարկուած են ամէն տեսակ նեղութիւններու եւ վատ վերաբերմունքի: Բանուորները կը ստիպեն զանոնք որ կենակից իրենց հետ: Անոնցմէ մէկը հռհռած է վիժումի հետեւանքով, արիւ մը խեղդած է իր զաւակը: Ցաւալին այն է որ այս դէպքերը տեղի կ'ունենան շրջանի համայնավարներուն գիտակցութեամբ: Անոնցմէ ոմանք մինչեւ իսկ կը մասնակցին այս ոճրային արարքներուն, որոնց դէմ բողոքելու համարձակող մէկը չկայ...

ԳԻՆԵՐՈՒ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄԸ

Հակառակ իշխանութիւններու բուռն ճիգերուն, ապրանքներու գիները հետզհետէ կը շարունակեն բարձրանալ:

Բոլշեւիկեան տնտեսագիտական թերթ մը կը զայրանայ որ առեւտրական շատ կազմակերպութիւններ, որոնց կարգին նաեւ համագործակցականները բարձրացած եւ իրենց գիները: Այս վերջիններս բարձրացուցած են առաջին սպառելի նիւթերու գիները Մոսկուայի մէջ ելմտական գործարարութեան բացած քննութիւնը երեւան հանեց թէ համագործակցականները իրենց գիները բարձրացուցած էին 10 - 11 առ հարիւր համեմատութեամբ

ՄՍԽՈՒՄՆԵՐ

Արտադրութեան գիները իջեցնելու համար բացուած պայքարին առթիւ, Լենինգրադի «Կրասնայա Գազետա» թերթը կը քննէ Ռուսիոյ մէջ գիներու յաւելման պատճառները, եւ կ'եզրակացնէ որ անցեալ տարի, գործաւորներու բացակայ թեանգպատճառով յառաջ եկած վնասները կը հասնին 225 միլիոն րուբլիի (2925 միլիոն ֆրանք). իսկ աշխատանքի դադարման հետեւանքով՝ 65 միլիոն րուբլի (845 մ. ֆր.) ընդամէնը 3770 միլիոն ֆրանք: Ասկէ զատ, պէտք է նկատի առնել նաեւ մսխումները որոնք կը կատարուին:

Ռոստովի կաշիի մէկ գործատան մէջ ձգած են 70 վակոն կաշիի կտորուանք որ փտինքազդին: Ուրիշ տեղ մը, նոյն վիճակին ենթարկուած է 25 հազար քիլօ կրունկ: Այս բոլորը նետուած են իբր անպէտ, մինչդեռ Հարիւրին 90ը կարելի էր օգտագործել: Այս վատնումները կատարուած են այն ատեն երբ կաշեղէնի մեծ նեղութիւն կը տիրէ հրապարակին վրայ: Խարքովի վակոններու շինութեան արհեստանոցներուն մէջ՝ տաշեղները կը նել կայացնեն Հարիւրին 35-75ը օգտագործուած փայտին, տեղին Համեմատ:

Վերջերս, Ուկրայնիոյ մետաղագործութեան մէջ քննութեան ձեռնարկող յանձնախումբ մը հաստատեց թէ՝ շատ մը գործարաններու մէջ, մետաղներու 40—50 առ հարիւրը կը կը կորսուի:

«Ահա թէ ինչու կ'եզրակացնէ թերթը, չենք կրնար արտադրութեան գիները նուազեցնել: Մսխումը երեւոյթ մըն է որուն կը հանդիպինք ամէն տեղ, ոչ միայն գործարաններուն, այլ եւ գրասենեակներուն մէջ:»

ԿՈՉ

ՉԷՅԹՈՒՆՑԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՉԷՅԹՈՒՆԸ ՍԻՐՈՂՆԵՐՈՒՆ

Հայրենակիցներ,

Չէյթունցիք եղան մեծ կամաւորներ Հայ Դատին եւ Հայ Ազատագրութեան համար մղուած պայքարներու մէջ մեծ դեր ունեցան միշտ: Սուրբ Դատին համար տարինե՛ր տքնեցան ու տառապեցան: Ազգը չգոհելու համար Չէյթուն ինչ եղած ատեն իր հպարտութիւնն եւս գոհեց: Չէյթունի ողբերգութիւնը ծանօթ է աշխարհի:

Հայ յեղափոխութեան հինգին, ազատութեան գաղափարին այդ վառարանին մէջ այսօր մոխիր յիշատակ կայ միայն:

Հուրէն ու սուրէն զերժարդկային ճիգերով հրաշքով ազատուողներու թշուառութիւնը՝ անլսատակ եւ կարիքը անչափելի է:

Տիրող այս տխուր եւ կսկծալի վիճակին դարման մը ստեղծելու համար, պէտք է հաւաքական մտածելակերպ ու հաւաքբար ապրուած մտահոգութիւն առանց կուսակցական եւ յարանուանական խտրութեան եւ յետին նպատակներու:

Հայ ազգը ամէն ժամանակէ աւելի այսօր պարտական է հետաքրքրուելու Չէյթունցիներով, իսկ Չէյթունցին՝ պէտք ունի ինքզինք փնտռելու, իր ցիր ու ցան ուժերը ճանչնալու եւ ժողվելու:

Ջոռնանք թէ ապրելու կոչուած ու բոլոր հոգիով կեանքին կառչած ազգերու մէջ չարիքներն անգամ, տառապանքներն անգամ ստեղծագործ ուժի կերպարանափոխուածեն շնորհիւ գային հաւաքականութեան քաղաքական եւ ընկերային ընդունակութիւններուն:

Վերապրող Չէյթունցիներս ուր որ ալ ըլլանք, պէտք է ցոյց տանք թէ ապրելու եւ գործելու յամառ կամք ունեցող մեծ ցեղի մը զաւակներն ենք. չպիտի սպասենք որ ժահասերձ ըլլանք եւ մեր խիղճը այն ժամանակ դատապարտէ մեր կեանքը:

Քով քովի գալու եւ գլուխ գլխի խօսակցութիւններ ունենալու համար 1929 Մայիս 9, (Համբարձում), յարմար կը տեսնենք պատգամաւորական ժողովի օր:

Պատգամաւորական ժողովի գլխաւոր նպատակն է Չէյթունցուոց հաւաքական գոյութիւնը պահելու համար, աւերակ Չէյթունի միջավայրին ամէն յարմարութիւն ունեցող եւ տնտեսապէս ու կուլտուրապէս կարեւոր զարգանալու, հողին ու արօրին կապուելու տեղ մը ընտրել ու մեր արիւնոտ սիրտը բանալ ազգին առջեւ:

Չէյթունը կը պատկանի բոլորին եւ պէտք է խօսի բոլորին զգացումներուն եւ հոգիներուն: կը խորհինք թէ հայ ժողովուրդը յարգանքի եւ երախտագիտութեան տուրք մը ունի հատուցանելու Չէյթունցուց եւ սիրով կը կազմակերպէ եղբայրական օգնութեան փրկարար ու նուիրական այս գործը:

Մեր կողքին կը զգանք հայ մամուլը եւ հայ մտաւորականութիւնը:

Հայ ազգային իշխանութիւններէն, հայ հարուստներէն, հայ մտաւորականութենէն եւ հայ ժողովուրդէն կ'ակնկալենք որ Չէյթունցիները այժմու վիճակէն փրկելու հաժար, իրենց բարոյական ու նիւթական օժանդակութիւնը չզլանան եւ ըլլան Չէյթունցուոց հետ:

Հայրենակցական միութիւն ունեցող Չէյթունցիները իրենց 1—2 լիտզօր պատգամաւորներու միջոցաւ, իսկ միութիւն չունեցողները, անհատապէս կրնան մասնակցիլ պատգամաւորական ժողովին: Չէյթունցի ո՛եւէ մտաւորական կրնայ մասնակցիլ: Տեղւոյ հեռաւորութեան եւ այլ պատճառներով չկրցող մասնակցող մտաւորականներու գրաւոր թելադրութիւնները եւ առաջարկները սիրով նկատի պիտի առնուին: Նմանապէս, նկատի պիտի առնուին Չէյթունը սիրող մտաւորականներու օրինաւոր բոլոր թելադրութիւններն ու առաջարկները:

Պէյրութը իբր կեդրոն Չէյթունցիներ գտնուած եւ ապրած քաղաքներու ու դիւղերու, իր շահ մը ուրիշ առաւելութիւններով, յարմար վայր կը նկատենք պատգամաւորական ժողովի:

Բոլոր պատգամաւորները պիտի հիւրընկալուին հայրենակիցներու կողմէ:

Պատգամաւորական ժողովի օրակարգի իարցերն են՝

Անտուն եւ թափառական Չէյթունցւոց համար իսկական Նոր Չէյթունի մը հիմնութեան ձեռնարկ եւ վայրի ընտրութիւն: Ընտրութիւն կեդրոնական Հայրենակցական միութիւն մը եւ վայր: «Նոր Չէյթուն»ի հիմնութեան համար Սուրիոյ եւ արտասահմանի մէջ Հանգանակիչ կեդրոնական ցանցնախումբերու ընտրութիւն: Ընդհանուր թուահամար վերապրող Չէյթունցիներու իրենց գտնուած վայրին մէջ եւ արհեստով: Ցուցակագրութիւն անհատներու եւ ազգապատկան անշարժ կալուածներու եւ եկեղեցական սրբազան անօթներու ու զրքերու: Ցուցակագրութիւն կորսուածներու: Նիւթական կորուստներու եւ Ազգ. հաստատութեանց վնասուց ճշդում: «Չէյթուն» անունով ամսաթերթի մը հրատարակութիւն: Չէյթունի լիշատակը յաւերժացնելու համար ժամնաւոր տօնի մը սահմանում, եւայլն:

Հասցէ՝ Չէյթունի Հայրենակցական Սիութիւն՝ B. P. 567, Պէյրութ:

(Կնիք)

ԿԵԱՆՔԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

(Գաղուած Թուրք Թերթերէն)

«ԼԻԲԵԱԼ» ԱԻԱՐԸ

«Լիբեալ» գործերու վարչութիւնը կալուածներու վաճառման սկսած է: Մեծ խան մը եւ ապարթմանի մը ծախուեցան արդէն: Ուրիշ շէնքերու վաճառումն ալ սկսած է եւ պիտի շարունակուի:

ՕՓԷՐԷԹԻ ԽՈՒՄԲ ԿԸ ԿԱԶՄՈՒԻ

Օփէրէթի խումբեր կազմելու համար ձեռնարկներ կը կատարուին կառավարութեան եւ քաղաքապետութեան կողմէ: Կրթական գործավարութիւնը մրցում մը պիտի կատարէ, Եւրոպայի յայտնի երաժշտահոգիները 12 անձակերտ ընտրելու համար: Ցաջորդ տարիներուն աւելի մեծ թիւով ուսանողներ պիտի ղրկուին:

Օփէրէթի խումբին կազմութեան համար, ծանօթ երաժշտագէտներէ յանձնախումբ մը պիտի կազմուի:

Որոշուած է որ Ցարիւլպէտաիի դերասաններուն երաժշտութեան դասեր տրուին այս տարուընէ սկսեալ: Դասախօս կարգուած է երաժշտութեան ուսուցիչ Մուսա Սիւրէյեա Էֆէնտի:

ԿԵԱՆՔԻ ՄԸՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Պոլսոյ քաղաքապետութիւնը որոշած է բուռն պայքար մը բանալ ուտեստեղէնի սղութեան դէմ, որ վերջերս անբաղդատելի վիճակի մը հասած է: Պոլիս աշխարհի ամէնէն սուղ քաղաքն է եւ այս վիճակը տարուէ տարի աւելի կ'առաջանայ: Միայն Միսը, անցեալ տարուան վրայ Հարիւրին 30 սղած է:

Ամէնէն սուղ կենսանիւթերն են Միսը, բանջարեղէնն ու ընդեղէնները: Այսպէս, շաբինին օխան կը ծախուի 30-40 գրշ-ի, պրասը 20-25, լուբիան 60 70, գետնախնձորը 20 գրշ. եւլն:

Փետրուարի ընթացքին 37743 կենդանի մորթուած է սպանդանոցին մէջ: Ցունուարին մորթուած կենդանիներու թիւը 48789 էր, այնպէս որ, փետրուարին 11046 կենդանի պակաս մորթուած է: Այս նուազումի պատճառն է կենդանիներու սակաւութիւնն ու մսի սղութիւնը:

Ռուսիայէն 1000 մսագուկով եւ հազարաւոր ոչխար բերուեցաւ, բայց մսին գինը դարձեալ ոչ մէկ անկում կրեց:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՅ ՍԿԱՒԻՏՆԵՐ

ՎԱՆԱՆ.— Մարտ 28ին ի. րիկուան ժամը 8.30ին 400է աւելի բազմութիւն մը ներկայ եղաւ հայ սկաւտներու բանակումի վերջի երեկոյեան կրակին եւ հրաժեշտին: Եկած էին Ֆրանսացի երկու սկաւտական խումբեր, իրենց խմբապետներով, 25-30 հոգի:

Մեր խմբապետը նախ տեղացի սկաւտներուն ուղղելով խօսքը, իրերավստահութեան եւ անկեղծ գործակցութեան կոչ ըրաւ, «ինչ որ սկաւտիսմի հիմը կազմէ», ըսաւ:

Իրենց խմբապետր փոխադարձ պատասխանեց:

Սկաւտները կրակին շուրջ բոլորուած, սկսան ներկայացնել հնդկական կեանքէ առնուած կտոր մը, Ֆրանսերէն լեզուով: Պատուի դիւնուորներու պակասը զգալի էր: Սկաւտները իրենց երգերով ալ ուրախացուցին բոլորս: Մինչեւ ուշ ատեն, աշխոյժ տղաքներ, չէին ուզեր բաժնուիլ սկաւտներէն:

Գասեան

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՍԿԱՒԻՏՆԵՐԸ

կիրակի, Զատկի օրը Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաւտները եկեղեցական արարողութիւններէ վերջ, գեղեցիկ գաղափարն ունեցան այդ օրը նկատել սկաւտական բարեսպատակ պարտականութեան օր: Ու անմիջապէս իրենց մէջ հանգանակութիւն մը կատարելով գնեցին շաքար, շոքոլա եւ հաւկիթ ու մեկնեցան Hôpital Bretonneau, պատանիներու հիւանդանոցը՝ իրենց տարեկից հիւանդ եղբայրներուն այցելութիւն տալու եւ զանոնք մխիթարելու: Ցնորքէնը չափազանց յուզուած հայ արիներու այս գեղեցիկ մտածումէն, զանոնք առաջնորդեց ոչ-փոխանցիկ հիւանդներու սրահը:

Կէս ժամու չափ անոնց հետ տեսնուելէ, մխիթարական խօսքեր ըսելէ եւ նուէրները բաշխելէ յետոյ, արիները մեկնեցան գոհ տպաւորութեամբ, կրկնելով իրենց նշանաբանը. «Սկաւտը միշտ կ'օգնէ ուրիշներուն, եղբայր է ամէն սկաւտի՝ առանց ընկերային կարգի խտրութեան»:

Մեկնումի պահուն հիւանդանոցի տնօրէնը շնորհակալութիւն յայտնեց՝ ըսելով. «Ցդաքս, ձեր այսօրուան արարքը բարի օրինակ պիտի ըլլայ այդ հիւանդ պատանիներուն՝ որոնք միշտ պիտի յիշեն ձեզ եւ ձեր այս օրուան գեղեցիկ ժէսթը եւ պիտի հետեւին ձեր օրինակին:»

Ա.

ՄԻՋԱԴԷՊ ՄԸ

Զատկի կիրակի օր Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաւտական նոր Յանձնախումբին անդամներէն սիրն Ցրանսաւի Հայ Սկաւտներ միութեան երեք անչափահաս անդամներուն սկաւտական ինքնութեան թուղթերն ու նշանակները առած է: Սոյն անդամը յաջորդ օրը այս առարկաները վերադարձուցած եւ ներողութիւն խնդրած ըլլալով, այս միջադէպը փակուած կը նկատենք:

Ց. Հ. Ս.

Գործադիր Խորհուրդ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀՐԱԺԱՐՈՒՄ

Ստորագրեալներս, նկատի առնելով որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնը վերջնականապէս կազմուած է, կը փութանք հրաժարիլ սոյն Մխիթեանէն, եւ կը յայտարարենք որ մաս կը կազմենք Ցրանսայի Հայ Սկաւտական Մխիթեան.

Շրանտ Գերձակեան, Արմիկ Ջամալեան, Ստեփան Ֆ. Ստեփանեան, Ցովիկ Եղիազարեան, Վիգէն Ջաւարեան, Եդուարդ Օտապաշեան, Աբրահամ Սողոմոնեան, Պետրոս Եղիազարեան, Շրանտ Պօղոսեան, Անդրանիկ Կառավարիչեան, Բաֆֆի Ֆ. Ստեփանեան, Ցակոբիկ Գավուգճեան, Հայկ Խանճեան, Վանիկ Տէր Մինասեան, Սաքօ Կարապետեան, Լեւոն Արուչեան, Ցակոբ Պետիկեան, Ազոտ Պետիկեան, Ագնիւ Բանգուտեան վասն Սահակ Բանգուտեանի, Ա. Տէյիրմէնճեան՝ վասն Նուպար Տէյիրմէնճեանի, Միհրան Խաչատուրեան, Վ. Տէր Դաւիթեան, Ա. Շանթ, Պ. Պօյաճեան, Մ. Պօյաճեան, Կ. Պօյաճեան, վասն Արմէնի՝ Պ. Բարսեղեան, վասն Սուրէնի եւ Վիգէնի՝ Շուիփսիմէ Մեճատուրեան, վասն Ռուբիկի՝ Վ. Տէր Դաւիթեան:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՁՈՒԱՐԹՆՈՑ, Բ. թիւ, ճոխ և այլազան բովանդակութեամբ նկարազարդ հատը՝ ձեռքէ 7 ֆր., արտասահման 10:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (7)

ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

— Ինչո՞ւ հաւատար է, ըսէ՛ք ինձ, Նասիանքա՛, որ բազում խօսակիցներ որ կը շրջապատեն մեր երազողը, բնաւ խօսքի չեն խառնուիր: Ինչո՞ւ հաւատար ո՛չ մէկը պիտի կայ հոն, ո՛չ զուարճասութիւն, երբ խօսքը կը դառնայ գեղեցիկ սեռի եւ կամ ուրիշ ո՞եւէ մէկ զուարթ բնաբանի մը շուրջ: Ինչո՞ւ հաւատար, այս բարեկամը առաջին. այցելութեան իսկ— ինչ որ երկրորդ անգամ մըն ալ այցելութեան պիտի չգայ արդէն— կը շփոթի, կը կորնչցնէ իր ամբողջ ողջամտութիւնը— եթէ ունի— տան տիրոջ դէմքին կործանումը տեսնելով, որ կորնչուցած է գլուխը բոլորովին: Արդարեւ, այս վերնիկ կենցաղագիտութիւններու մէջ իր դիտակցութիւնը ցոյց տալու համար եւ կամ՝ կիներու վրայ կը խօսի, զուարճացնելու համար իր բարեկամը, որ սխալմամբ այցելութեան եկած է: Եւ ինչո՞ւ հաւատար, վերջապէս, այցելուն կը ցատկէ ոտքի կ'ելլէ, ատիպողական գործ մը մտաբերելով, (որ գոյութիւն չունի), կ'առնէ գլխարկը, անհամոյ բարեւ մը վերջ եւ իր ձեռքը այնքան դժուարութեամբ կը քաշէ կ'առնէ տան տիրոջ ջերմ սեղմումներէն, որով ան կ'ուզէ իր հիւրին հասկցնել անբացատրելի զղջում մը: Ինչո՞ւ հաւատար դուրս ելլելէն վերջ, խնդալէն կը ճաթի բարեկամը եւ կ'երդուըննայ անգամ մըն ալ ոտք չդնել այս արտառոց մարդուն մօտ, մինչ նոյն ատեն բարի տղայ մըն է: Բայց եւ այնպէս, այս դժբախտ տանտիրոջ երեւոյթն ու կեցուածքը կը նմանցնէ այն դժբախտ կատուին որ տղաքը ծեծած էին եւ եկած աթոռին տակ բնարանն ու երեսը կը լուար քիչ առաջ եւ յետոյ երկարօրէն ու ոխակալութեամբ կը դիտէր կեանքն ու բնութիւնը... Մտերմօրէն կը նայէր սպասուհիին որ իր ապուրը կը բերէր:

— Ըսէ՛ք, ընդմիջեց Նասիանքա, որ զարմանքով մոխիկ կ'ընէր, աչքերը լայն բացած, ի՞նչ կ'ուզէք ըսել: Ասոնց ո՛չ մէկուն պատճառը չեմ գիտեր ես և ո՛չ ալ գիտեմ, նմանապէս, որ ինչո՞ւ համար այս տարօրինակ հարցումները կ'ուղղէք ինծի: Բայց, ապահովաբար այս ամէնը ձեզ պատահած է բառ առ բառ:

— Անտարակո՛յս, պատասխանեցի ես շատ լուրջ:

— Ուրեմն շարունակեցէք, որովհետեւ ես կ'ուզեմ իմանալ թէ ինչպէ՛ս պիտի լրանայ:

— Կ'ուզէք գիտնալ որ պզտիկ կատուն ի՞նչ եղաւ եւ կամ ես ի՞նչ եղայ, քանի որ այս արկածախնդրութիւններուն հաւասար հերոսը ե՛ս եմ: Կ'ուզէք գիտնալ որ բարեկամի մը անսպասելի այցելութենէն ամբողջ օրս ի՞նչպէս խանգարուեցաւ, թէ ինչո՞ւ համար այնքան զբաղուած էի երբ սենեակիս դուռը բացուեցաւ, թէ ինչո՞ւ համար այնքան զգացումներ ցայտեցին իմ մէջ եւ ես կը թողում որ յորդի խօսքերու ալիք մը, չվեղդելու համար զիս: Կը խնդրեմ որ այլեւս բնաւ չընդմիջէք զիս, այլապէս ստիպուած եմ լռել:

— Խօսեցէ՛ք, բան մը անգամ չեմ արտասաներ:

— Կը շարունակեմ ուրեմն: Օրուան մէջ պահ մը կայ, որ շատ կը սիրեմ: Այն վայրկեանը երբ գործերն ու պարտականութիւնները վերջ կը գտնեն, երբ ամէն մարդ տուն կ'երթայ ճաշելու կամ հանգչելու համար: Այս այն պահն է երբ ամէն մարդ կը խորհի գուարթութեամբ ժամանակ անցնելու կամ երգելու, որ վայելէ իր գիշերը: Այդ պահուն մեր հերոսն ալ (ներեցէ՛ք, սիրելի՛ Նասիանքա, որ դարձեալ երրորդ դէմքով պատմեմ), որ ամբողջ օրը աշխատած է, կը հետեւի փիւնեբրան՝ տուն վերադառնալու համար: Բայց, հաճոյքի տարօրինակ զգացում մը կը յայտնուի իր դեղին ու յոգնած դէմքին վրայ: կը դիտէ հետաքրքրութեամբ վերջալոյսը, որ կը ժպտի փետերսպուրկի ցուրտ երկինքին վրայ: Երբ կ'ըսեմ «կը դիտէ», կը ստեմ. չի գիտեր, այլ կը նայի անտարբեր կերպով յոգնած մարդու մը նման. կամ, ինքն իր մէջ կը զբաղի աւելի հետաքրքրական նիւթերով: Այնպէս որ իր շուրջը գտնուող բաներուն վրայ շատ քիչ ուշադրութիւն կը դարձնէ: Ուրախ է, որովհետեւ իր ձանձրալի գործերը լրացուցած է մինչեւ յաջորդ օրը, գալոշէն արձակուած ու խաղի եւ ուէյ ուղղուած տղու մը պէս: Դիտեցէ՛ք զայն, եւ պիտի տեսնէք անմիջապէս որ ուրախութիւնը ազդած է իր զգայուն էիղերուն եւ հիւանդոտ կերպով զբաղուած իր երեւակայութեան վրայ: կը մտածէ: Դուք կը խորհիք, թերեւս, որ իր ճաշին վրայ կը մտածէ եւ կամ նախընթաց օրուան երեկոյթը մտքէ կ'անցընէ: Ի՞նչ բանի կը նայի այսպէս: Այն պարոնի՞ն որ «ազնուականօրէն» բարեւեց կին մը' իր կառքին մէջ: Ո՛չ Նասիանքա, ասոնք գլխէն կ'են հետաքրքրքրութիւնք հարուստ մարդ մըն է հիմա՝ ներքին կեանքով:

Ֆր. Է Թրգ. Ց. Մ. Թ. ԴՈՍՏՈՑԵՒՍԿԻ

Թէվֆիք պէյ՝ Ղազիին ընդհանուր քարտուղարը, ձէվատ փաշա եւ Սղերդի երեսփոխան Մահմուտ պէյ։ Կ՚ըսուի թէ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ ժընևէն պիտի անցնի Հռոմ՝ այցելելու համար Մուսոլինիի։

Մինչ այն, էնկիւրիի մէջ Թէվֆիք Րիւշտի պէյի եւ ֆրանսական դեսպան կոմս Շանպրէօնի միջեւ բանակցութիւնները գոհացուցիչ կերպով կը շարունակուին Թուրքեւսուրիական սահմանագծումին մասին։ Թուրք պաշտօնական մամուլը կը գրէ թէ լուծումը մօտալուտ է։

Սակայն Թուրքեւհելլէն բանակցութիւնները ոեւէ յառաջդիմութիւն ցոյց չեն տար։ Եւ շատ հաւանական է որ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ այս խնդրին համար կ՚երթայ Հռոմ։ Իտալիա կը փափաքի որ Թուրքիա եւ Յունաստան կարգադրեն իրենց վէճերը։ Մուսոլինի կը շարունակէ չափաւորութիւն պահանջել թէ՛ էնկիւրիի և թէ Աթէնքի կառավարութիւններէն։

Էնկիւրի 3 ապրիլ.— Կը հաստատուի թէ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ մօտ օրէն Հռոմ պիտի երթայ՝ Մուսոլինիի հետ տեսակցելու համար Իտալիոյ եւ Թուրքիոյ վերաբերեալ զանազան խնդիրներու, մանաւանդ Միջերկրականեան հարցերու մասին։

Րիւշտի պէյ յետոյ Պերլին պիտի երթայ՝ տեսնուելու համար Գերմանիոյ արտաքին նախարար Շթրէզէմանի հետ։

Յունաստանի արտաքին խաղաքականութիւնը

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ վէնիզէլոս երեսփ. ժողովին առջեւ պարզեց Յունաստանի արտաքին քաղաքականութիւնը։ Գոհունակութիւն յայտնեց Եուկոսլաւիոյ հետ կնքուած դաշնագրին մասին եւ յայտարարեց թէ Թուրքիա կարգադրութեան նոր ծրագիր մը ղրկած է՝ առկախ խնդիրները լուծելու համար։

Պատասխանելով Ցալտարիսի, Միխալաքափուլոսի եւ Ֆաֆանտարիսի հարցումներուն՝ ի մասին Պուլկարիոյ հատուցումի պարտքին յետաձգման, վէնիզէլոս յայտարարեց թէ կառավարութիւնը նոյն իսկ պատրաստ է ընդունելու պուլկարական սահմանագծումին մասին։ Թուրք պաշտօնական մամուլը կը գրէ թէ լուծումը մօտալուտ է։

Սակայն Թուրքեւհելլէն բանակցութիւնները ոեւէ յառաջդիմութիւն ցոյց չեն տար։ Եւ շատ հաւանական է որ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ այս խնդրին համար կ՚երթայ Հռոմ։ Իտալիա կը փափաքի որ Թուրքիա եւ Յունաստան կարգադրեն իրենց վէճերը։ Մուսոլինի կը շարունակէ չափաւորութիւն պահանջել թէ՛ էնկիւրիի և թէ Աթէնքի կառավարութիւններէն։

էնկիւրի 3 ապրիլ.— Կը հաստատուի թէ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ մօտ օրէն Հռոմ պիտի երթայ՝ Մուսոլինիի հետ տեսակցելու համար Իտալիոյ եւ Թուրքիոյ վերաբերեալ զանազան խնդիրներու, մանաւանդ Միջերկրականեան հարցերու մասին։

Րիւշտի պէյ յետոյ Պերլին պիտի երթայ՝ տեսնուելու համար Գերմանիոյ արտաքին նախարար Շթրէզէմանի հետ։

Յունաստանի արտաքին խաղաքականութիւնը

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ վէնիզէլոս երեսփ. ժողովին առջեւ պարզեց Յունաստանի արտաքին քաղաքականութիւնը։ Գոհունակութիւն յայտնեց Եուկոսլաւիոյ հետ կնքուած դաշնագրին մասին եւ յայտարարեց թէ Թուրքիա կարգադրութեան նոր ծրագիր մը ղրկած է՝ առկախ խնդիրները լուծելու համար։

Պատասխանելով Ցալտարիսի, Միխալաքափուլոսի եւ Ֆաֆանտարիսի հարցումներուն՝ ի մասին Պուլկարիոյ հատուցումի պարտքին յետաձգման, վէնիզէլոս յայտարարեց թէ կառավարութիւնը նոյն իսկ պատրաստ է ընդունելու պուլկարական սահմանագծումին մասին։ Թուրք պաշտօնական մամուլը կը գրէ թէ լուծումը մօտալուտ է։

Սակայն Թուրքեւհելլէն բանակցութիւնները ոեւէ յառաջդիմութիւն ցոյց չեն տար։ Եւ շատ հաւանական է որ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ այս խնդրին համար կ՚երթայ Հռոմ։ Իտալիա կը փափաքի որ Թուրքիա եւ Յունաստան կարգադրեն իրենց վէճերը։ Մուսոլինի կը շարունակէ չափաւորութիւն պահանջել թէ՛ էնկիւրիի և թէ Աթէնքի կառավարութիւններէն։

էնկիւրի 3 ապրիլ.— Կը հաստատուի թէ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ մօտ օրէն Հռոմ պիտի երթայ՝ Մուսոլինիի հետ տեսակցելու համար Իտալիոյ եւ Թուրքիոյ վերաբերեալ զանազան խնդիրներու, մանաւանդ Միջերկրականեան հարցերու մասին։

Րիւշտի պէյ յետոյ Պերլին պիտի երթայ՝ տեսնուելու համար Գերմանիոյ արտաքին նախարար Շթրէզէմանի հետ։

Յունաստանի արտաքին խաղաքականութիւնը

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ վէնիզէլոս երեսփ. ժողովին առջեւ պարզեց Յունաստանի արտաքին քաղաքականութիւնը։ Գոհունակութիւն յայտնեց Եուկոսլաւիոյ հետ կնքուած դաշնագրին մասին եւ յայտարարեց թէ Թուրքիա կարգադրութեան նոր ծրագիր մը ղրկած է՝ առկախ խնդիրները լուծելու համար։

Պատասխանելով Ցալտարիսի, Միխալաքափուլոսի եւ Ֆաֆանտարիսի հարցումներուն՝ ի մասին Պուլկարիոյ հատուցումի պարտքին յետաձգման, վէնիզէլոս յայտարարեց թէ կառավարութիւնը նոյն իսկ պատրաստ է ընդունելու պուլկարական սահմանագծումին մասին։ Թուրք պաշտօնական մամուլը կը գրէ թէ լուծումը մօտալուտ է։

Սակայն Թուրքեւհելլէն բանակցութիւնները ոեւէ յառաջդիմութիւն ցոյց չեն տար։ Եւ շատ հաւանական է որ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ այս խնդրին համար կ՚երթայ Հռոմ։ Իտալիա կը փափաքի որ Թուրքիա եւ Յունաստան կարգադրեն իրենց վէճերը։ Մուսոլինի կը շարունակէ չափաւորութիւն պահանջել թէ՛ էնկիւրիի և թէ Աթէնքի կառավարութիւններէն։

Թուրքիոյ զօրաշարժի գրոյցը

«Միլլիյէթ»ի Թղթակիցը էնկիւրիէն կը հեռագրէ.—

Պոլսէն առնուած լուրերը մեր արտաքին կացութեան մասին կարգ մը գրոյցներ կը հաղորդեն. իբր թէ որոշ պատճառով կառավարութիւնը պէտք զգացեր է կարգ մը բուռն մէջոցներ ձեռք առնելու։ կարգ մը պետութեանց հետ մեր կացութիւնը ծանրակշիռ շրջանի մը մէջ մտեր է։ Այս կարգի գրոյցները հերքելն իսկ չարժեր։ Բոլոր պետութեանց հետ մեր յարաբերութիւնները լաւ են։ Մեր գլխաւոր եւ յայտնի անհամաձայնութիւնը Ֆրանսայի և Յունաստանի հետ է։ Աստնցմէ ֆրանս. դեսպանը այժմ էնկիւրի է։ Արտաքին գործավարին հետ ստէպ շփումներ ունենալով անկարելի չէ համաձայնութիւն մը։ Գալով Թուրքեւհելլէն յարաբերութեանց, բանակցութիւնները դանդաղ քալելով հանդերձ, հիմնական աշխատանք կը կատարուի։ Մեր նոր առաջարկները ընդունակ են նոր հիմերու սահմանի մէջ նկատի առնելու և փութացնելու հարցերու լուծումը։ Պոլսոյ մէջ կացութեան այս անբնական մեկնութիւնը ապշութիւն կը պատճառէ հոս։ Պատճառը կը վերագրուի վերջին օրերս որոշ աղբիւրներէ մեզ դէմ կատարուած պրոպագանդներուն ազդեցութեան։ Հաւանական է որ ապրիլի առաջին շաբթուն մեր արտ. գործավարը ժընեւ երթայ զինաթափութեան սպառազինմանց սահմանափակման խորհրդաժողովին։ Գրեթէ որոշուած է որ մեր առողջապահական գործավարն ալ ապրիլի վերջերը Ամերիկա երթայ։ Այս կարգի դէպքերով ալ կը յայտնուի թէ պէտք է ուշադիր գտնուիլ հանրային կարծիքը գրգռելու նպատակ ունեցող եւ մեր ելմտական կացութիւնը յոռի ցոյց տալու ձգտող պրոպագանդներու դէմ։

***«Հաքիմիյէթը Միլլիյէ» կը գրէ թէ առենէ մը ի վեր սակարանի խաղ մը ընել ուզող կարգ մը չարամիտ անձեր ծիծաղելի եւ անհիմն գրոյցներ հրապարակ հանած են զօրաշարժի մասին։ Ոստիկանութիւնը այս գրոյցը հանողներուն հետքերը գտնելու վրայ է։

Ամանուլլահի յառաջխաղացումը

Քանտահարէն՝ արտաքին գործերու պաշտօնատունէն հաղորդուած հեռագրի մը համաձայն, Ամանուլլահ մարտ 27ին սկսած է քալել Քապուլի վրայ, գլուխն անցած Հէրաթի, Քանտահարի, Ֆարահի եւ Հապարայի գինուորներուն։

Ճամբաներու գէշ վիճակին պատճառով, Ամանուլլահ դանդաղ կը յառաջանայ։ Ապրիլ 20ին կը յուսայ Ղազնի հասնիլ։

***Պարսկական սահմանագլուխի ափդան ցեղախումբերը կրկին արշաւած են պարսկական հողը, կողոպտելով քանի մը գիւղեր, սպաննելով այրեր, կիներ ու մանուկներ։

Սահմանագլուխի պարսիկ գինուորները թիւով քիչ ըլլալուն՝ չեն կրցած միջամտել։

Շրջած զրոյցի մը համաձայն, Ամանուլլահի ձախողելու պարագային, հաւանաբար Պարսկաստան արշաւաբանակ մը պիտի ղրկէ Աֆղանիստան։ Պարսիկ բանակէն կարեւոր զօրագունդ մը ճամբայ ելաւ դէպի արեւելեան սահմանագլուխը։

Հնդկաստանի սահմանագլուխին մօտ թիւրայի հովիտին մէջ նոր խռովութիւններ ծագեցան Շիի եւ Սիւննի դաւանութեանց պատկանող իսլամներուն միջեւ։ Քոհաթի շրջանի անգլիացի զինուորները արթուն կը հսկեն՝ միջամտելու համար այն պարագային՝ երբ զինեալ խումբեր անցնին հիւսիս-արեւմտեան սահմանագլուխը։

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Աֆղանիստանի թուրք զինուորական պատուիրակութիւնը, որուն նախագահն է թուրք սպայակոյտի փոխ-նախագահ Քեազիմ փաշա, էնկիւրի կանչուած է։ Պատուիրակութեան անդամները օդանաւով Ռուսիա պիտի անցնին և անկէ Թուրքիա պիտի դառնան։

Ինչպէս կը յիշուի, թրքական այս մարմինը ղրկուած էր՝ մարզելու համար աֆղան բանակը՝ համաձայն անցած տարուան Թուրքեւաֆղան դաշնագրին։ Քեազիմ փաշա եւ ընկերները շատ կէշ առեն հասան Աֆղանիստան, երբ խռովութիւնները ծայր տուած էին։ Քապուլէն անցան Քանտահար եւ ո՛և է օգտակարութիւն չկրցան ունենալ։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

7 Ապրիլ կիրակի գիշեր ժամը 8.45ին Théâtre Albert Ierի մէջ

Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀԱՄԱԹՈՒՆԻԻ

կը ներկայացնէ՝ **ԴԵՐԱՍԱՆ ՔԻՆ**

Կը մասնակցին նաեւ Պ. Պ. Ե. Թօլայեան, Տ. Նշանեան, Վ. Սվաճեան, Շ. Սարեան, Սերժ Թորոսեան, Ա. Գվբէթեան, Ս. Սարրաֆեան եւն., տիկ. Տիկ. Ս. Նշանեան, Ա. Տէրուան, փափագեան եւ օր. Ալնաֆիտ։

Գիները՝ Օթեակ 300—250 ֆր., 40, 25, 10 եւ 7.50

Դիմել՝ Կավռոշի խմբագրատունը 208bis Rue Lafayette *կամ Տրդատ Նշանեանի 48* Rue Mr. le Prince (6e).

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՆԱՑՈՒՄ ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի «Տիգրիս» մասնաճիւղին եւ Շ. Յ. Դ. Քրիստափոր Ենթակոմիտէի։

Կը ներկայացուի՝ **«ԱՐԱՊՕ» եւ «ԱԿԱՄԱՅ ԲԺԻՇԿԸ»**

Այս կիրակի ժամը 2ին Ռիւ ժան Մասէ, Սաքրէ Քէօրի Սրահին մէջ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

„ԱՆԶՐԵԻ"Ը

Ֆրանսա եւ Սուրիա 20 Ֆր.։ Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 Ֆրանք։ Փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ L. Kévonianի 235 Fbg. St Martin. PARIS (10e).

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Հ. Ց. Դ.

Փարիզի *Ռոստոմ կոմիտէի ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը, 131* Fbg. du Temple, Belleville.

Պուա-ֆոլոնպի *Հոագոյն կոմիտէի ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին.*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԱՐԴԳՈՂ

Այսօր Հինգշաբթի, ժամը 9.30ին «Voltaire»ի սրահին մէջ, (Օտէոնի դիմաց)։ Նիւթ՝ «Գասակարգային արուեստ»։

Պ. Պ. Դրաստամատ եւ Զօպանեան *դէմ դիմաց։*

Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆի ԴԱՍԸՆԹԱՑԻԸ այսօր Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան)։

ՓԱՐԻԶԻ Բարձր Հայքի Հայր. Միութեան ժողովը՝ այս Կիրակի ժամը 3ին Ռոստոմի սրահը 131 Fbg. du Temple: *Ներկանեութիւնը մեծապէս անհրաժեշտ է։*

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Սալին տը ժիրու, *Մ. Գ.— 35։*
Մարսէյլ, *Սիվր. Հայր. Միութ.— 30 ֆրանք։*
վալանս, *Է. Գ.— 35։*
Հիւնա, *Մ. Գ.— 200։*
Տէսին, *Մ. Ճ.— 25։*
Անտիոք, *Բժ. Կ. Հ.— 100։*
Պէսէժ, *Յ. Դ.— 35։*
Նիս, *Գ. Լ.— 27։*
Պէլֆոռ, *Ե. Ե.— 65։*
Ռէվվէնտ, *Գ. Թ.— 4 տոլար։*
Պրինեօլ, *Ե. Կ.— 35։*
Փարիզ, *Մ. Պ.— 70։*
Աթէնք, *Յ. Փ.— 70։*
Մարսէյլ, *Մ. Ա.— 70։*
Փոն տը Շէրիւի, *Յ. Ս.— 35։*
Փոն տը Շէրիւի, *Յ. Փ.— 35։*
Շէրվիէօ, *Յ. Ա.— 35։*
Լէ Մէ, *Ձէլ-Քոջ.— 40։*
Մարսէյլ, *Գոր.— 674.50։*
Սէն Շամոն, *Էնտ.— 202։*
Լա Պաթի, *Փէշտ.— 35։*
Լը փուի, *Փ. Ա.— 72։*
Պազարճըք, *գոր.— 121.25։*
Նիս, *Գ. Լ.— 70։*
Քան, *Մ. Բ.— 110։*

ԵՐԵԿՈՅԹ ՏՐԱԿԻՆԵԱՆի ՄԷՋ

Կազմակերպուած ցառաջդիմասէր միութեան կողմէ։

Այս կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին «Լօվըը» թատերասրահը։

Արտասանութիւն, երգ, հայկական պար, նուագ եւայլն։

կը ներկայացուի՝

«ԱԿՆՑԻ ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ» *գաւեշտ*

կ՚ուզուին ժէտէ ոսպի մաքուր գործ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ճնտքեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e).

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ տիկ. Լեւոն մեսրոպ եւ զաւակունք իրենց խոր շնորհակալութիւնը կը յայտնեն պոլսոյ պատրիարք մեսրոպ եպ. Նարոյեանի, ինչպէս նաեւ կրօնական ու ազգային այն բոլոր մարմիններուն որոնք մասնակցած են յուղարկաւորութեանը իրենց սիրելի մօր եւ մեծ-մօր՝

ԵՐԻՒՈՒՀԻ

ՏԻԿ. ԲԵՐՈՒՔ Տ. Մ. Տ. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆի

Այս դառնակսկիծ կորստեան առթիւ իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն նաեւ բոլոր անոնց որ անձամբ կամ նամակով յայտնած էին իրենց վշտակցութիւնը։

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքթլ Միլիճէր	ամենալաւն ու ժամանը	2-14 ֆրանք

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամսատ. եւ նոր մէթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկոլոտ, ջերմամիզ.) եւ վարիւն։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազճամիա եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

E. STEFIKI

վկայեալ իրաւագէտ, քաղաքականգիտութեանց վարժարանէն։

106 Ave. Kléber, Paris (16e)

Հեռ. Passy 72.56

ԿԸ ԿԱՏԱՐԷ ամենակարճ միջոցի մէջ ֆրանսա ժտնելու (AFFIDAVIT) գործողութիւնները։

կը ստանձնէ ամուսնական եւ այլ դատեր, դիժուէմներ կը կատարէ պաշտօնատանց մօտ։

կ՚ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 4—7

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆինոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն։ վկայեալ աղքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: F. SOUVIGNY

ԼԹ՛, կ՚ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱՃԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոցը։

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

Վկայեալ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՒԼԹԷԷՆ (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ՚ընդունի Գշ. Երկ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel եւ Odeon Tél. Littré 60 46

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, R. C. Seine 423631

Հեռաձայն Ménilmontant 66 64

Ամէն տեսակ գատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական դրութիւնք, ամենալաւ պայմաններով։

Արկածի *գատերու մասնագիտութիւն։* Առանց կանխավճարի։

Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2 3 եւ 6.30էն 8.30։ Մէթրօ՝ Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O եւ Q.

Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ

9 Rue Papillon, PARIS, Tél. Prov. 49—31

Մ. ՎԱՐԴ եւ Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԸՆԴՀ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

106 Rue Richelieu, Bld. des Italiensի անկիւնը

Մէթրօ՝ Drouot Richelieu R. C. 404565

Ընդհանուր կահաւորում՝ *ապարանքի, տունի, խանութի պանդոկի.*

Մասնակի կահաւորում՝ *ճաշարանի, ննջասենեակի, հիւրասրահի, եւայլն։*

Եթէ կ՚ուզէք կահաւորումի վաճառականներու գնած գինով կարծիներ ունենալ, նախ քան մեզի դիմելը, այցելեցէք կահաւորումի խանութները՝ համոզուելու համար մեր անհաւատալի աժան գիներուն։ Գնորդները մեր միջոցաւ կը ստանան իրենց ապսպրանքները ուղղակի գործարանէն, որով երկրորդ մը յաւելուածական շահ չեն վճարեր։

Ունինք պատի եւ սեղանի գործեր, բուրդէ անկողիններ, վերմակներ, մահճակալի մետաքսեայ ծածկոցներ, յատակի գուլա բուրդէ գեղեցիկ գործեր՝ արեւելեան գործերու ընդօրինակութեամբ, ֆրանսական սավմներրի եւ մաքեթ ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ կահաւորումի առարկաներ։ Դիմել նամակով մեր հասցէին, մեր պաշտօնեան ներկայանալով ձեզ պէտք եղած մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ՚ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՎԻՊԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Արսէն Լիւբէն Շերլոք Հոլմսի դէմ 18 Ֆր., Ջարիքի նախարը 18, Թասգիւղի քնաշրջիկը 10, կին, խաղ եւ բոյծը 6, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Թէրէզ Ռաքէն (է. ջ 20, Մանչ.աղջիկը 20, Բէն Հուր 25, Խորտակուած երկինքներ Արտիստը եւ ֆաթման 25, Խորհուրդներու մեհեան 12, Մեր ը 12, Լուաճ ջրաղացը 12.50, Կրացիէլլա 8, Ծապլվար 5, ջունի 5, Աղչկան մը յիշատակարանը 5, Ապերախտ գրագիրը Բալիկը 5 Ֆր., ինչպէս նաեւ ուրիշ գիրքեր։ Պահանջեցէք գրացուցակը։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել.— L. Mozian, 5 Champlain, Paris (20e)։

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՆՈՐ ՁԵՂՔ

ԱՅՍ ՅԱՆԿԻՆ ՄԷՋԸՆ 100 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐՔ ԱՌՆՈՂԻՆ %30 ԶԵՂՔ
ԻՍԿ 50 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐՔ ԱՌՆՈՂԻՆ % 15 ԶԵՂՔ

Իմ ընկերս 7.50, Վարժապետին աղջիկը 18, Մանոն Լէսքօ 15, Ոսկի պանդոկը (2 հատ.) 15, Լիւիդն ու Արտակ 10, Մինքէի սիրարկածը 5, Աննա գայլին բարերար 4, Յեղափոխութեան մականաբոյծները 5, Ամերուհի մը 8, Աւազակապետը 25, Կրացիէլլա 8, Փոթորիկը 2 հատ. Ուրաց ժողով 2, Առաքելոց վանքին կուիւը (պատմեց զօր. Անդրանիկ) 12.50, Հայերու բնաջնջումը 6, Սիրելու եւ սիրուելու արուեստը 5, Նահապետական հերոսամարտը 10, Լոնգոսի հովուավէպը 8, Մէլիճա Նալբանդեան 5, Սատանայ 2, Վերադարձը 3, Պըլ-Պուդի (Օքէքէթ) 9, Թուածներ (Դուբեան) 5, Աբու Լալա Մահարի 5, Լոյս Զուլոյի 3, Յաբէթ 10, Արարատ Այբենարան ընթերցարան 3, Հայ. քերականի դարաններ 3, 25, 30, Երազահան 5, 6, 10, Ֆրանս. խոսակցութիւններ 5, 6, Լուսաբեր այբենարան 5։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը անբաղդատելի գիներով, ինչպէս ամէն տեսակ բառարաններ, գիտական եւ առողջաբանական գիրքեր, նանիշներ Կոմիտաս վրդ.ի, Սրուանձտեանցի, Զուհրաճեանի, Զիլինգիրեանի, եւայլն։

Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Թմրագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 5 ԱՊՐԻԼ 1929

5 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 923

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՅՆ ԹՇՆԱՄԻՆ ՆԵՐՍԷՆ ԵՒ ԴՈՒՐՍԷՆ

Զափազանց ուշագրաւ լուր մը արտատպեր էինք անցեալ օր, Սուրիոյ արտագաղթի մասին։

Աթէնքի «Նոր Օր»ը կը պատմէ թէ՝ Թուրքերն են որ կը դիւրացնեն արտագաղթը, շոգենաւային ընկերութեանց հետ սակարկելով, եւ անոնց բացի գոցելով։ Մանաւանդ գործակալներ ձեռքի տակէ ուժ կուտան գաղթի հոսանքին, տոմսակներ կը ճարեն քուն գինէն շատ աւելի աժան, եւ ուրիշ դիւրութիւններ կ'ընծայեն։ Ինչպէս ամէն պատոր գործի մէջ, այստեղ ալ Հայեր պակաս չեն։ Գէթ այդպէս կը պատմէ լրատուն։

Ամիսներ առաջ, երբ մեր բոլոր ուժով կը դատապարտէինք գաղթի հոսանքը, տեղեկութիւն չունէինք թէ մեր արիւնկզակ թշնամիները կրնան դեր ունեցած ըլլալ այս գործին մէջ, այն ուղղութեամբ որ պատմուած է։ Աւելի ճիշդ, մեր միտքէն իսկ չէր անցներ, թէ Թուրքին ուղն ու ծուծը քամած մարդիկ նոքէն գոհ կրնան երթալ անոր խաղերուն, ազատ երկնքի տակ։

Եւ հիմա խորապէս կը վրդովուինք մանաւանդ անոր համար որ, ոչ մէկ թղթակից իմացեր կամ հաղորդեր է այս պարագան։

Թերեւս չափազանցութիւններ կան հաղորդուած լուրին մէջ։ Կարեւորը լուրին այս կամ այն ձեւը չէ, այլ այն որ, ոչ մէկը հետաքրքրուեր է գունդագունդ գաղթի մը դիւրացման բուն գաղտնիքը իմանալու։ Կ'ընդունինք թէ գաղթը տեղական ախտ մըն է, համաճարակ մը որուն շարժառիթները բազմազան են եւ աստիճան մը հասկնալի։ Բայց, ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ, ազգային աղէտի մը ճամբուն վրայ, թշնամին կը սողոսկի, իւղ կը լեցնէ կրակին վրայ, իսկ մեր պաշտօնական մարմինները կը հառաչեն եւ կը յօրանջեն, առանց մէկ վայրկեան կասկածելու։ Ընկերութիւն գործակալները վաղը նոյն ձեւով կրնան գործել Ճունաստանի եւ Պուլկարիոյ մէջ, երբ այսպէս լուրին տուած ենք ամէն բան։ Այս տարրական, եթէ կ'ուզէք՝ հետախուզական գործին համա՞ր ալ հեռաւոր սուրբերու կը սպասեն ։

Ձեզի՛ է խօսքը, հայրենակիցներ Լիբանանի եւ Սուրիոյ, քա՛ն էք թէ արթուն։ Եաթաղանէն ազատեցաք եւ նոր բոյներ հաստատեցիք հարեւան երկրի մը մէջ։ Ինչպէ՞ս թոյլ կուտաք որ թշնամին սահմանէն դուրս ալ գործէ ազատ-համարձակ եւ ճամբու ծախք ճարէ, ձեզ մինչեւ Հարաւ. Ամերիկա քշելու համար ։

Եթէ գաղթողներուն բոլոր տառապանքները, Արժանթինէն եւ Պրազիլիայէն հասած կսկծալի նամակները, աշխարհի բոլոր հայերէն թերթերուն յորդորները, Կաթողիկոսին կոնդակը եւ նման բաներ ո՛ր եւ է ազդեցութիւն չըրին ձեր վրայ, գոնէ այս մէկ պարագան— Թրքական դրամով ճամբորդելու խնդիրը չբացա՞ւ ձեր աչքերը։ Ի՞նչպէս չհասկցաք թէ երբ մի՛ջոց կը ճարուի 20—25ի տեղ 8—9 ոսկերլիրով ճամբորդելու, ուրեմն թշնամի մը կայ որ նոր չարիքներ կը նիւթէ ձեզի դէմ, դիւային քրքիջներ արձակելով ժուռին մէջ։

Աշխարհ զարգացաւ, դուն մնացիր յաւիտենական մանուկ, — պիտի աղաղակէր Սրիմեան Հայրիկ, ի խորոց սրտի։

Ե՛րբ, վերջապէս, պիտի սորվիս ճանչնալ բարեկամդ ու թշնամիդ։

Ո՞վ համոզեց քեզ, թէ Թուրքը նորէն պիտի գայ Սուրիա, պիտի դրաւէ իր կորսնցուցած հողերը, եւ դուն պիտի ստիպուիս փախչիլ։

Աւելի ճիշդ, երբ գլուխ կը ճաթեցնես բարձր քաղաքականութեան հանգոյցներ քակելու համար, կարելի եւ անկարելի բաներ իրար խառնելով, ինչո՞ւ չես տեսներ քու աչքերուդ առջեւ սարքուած դաւը, եւ գլխիվայր կ'իյնաս կորստաբեր ցանցին մէջ։

Կը խոստովանինք որ ապաժամ են այս հարցումները։ Զարհուրելի գործուած է արդէն, եւ գաղթողը գացած։ Բայց ո՛ր եւ է սթափումէ ուշ չէ, նոր չարիքներ կանխելու համար։

Ատենէ մը ի վեր լուրեր չենք ստանար արտագաղթի մասին։ Կը թուի թէ կանգ առած է հոսանքը։ Կամ թղթակիցներն են որ, այլ եւս վարժուած՝ ամենօրեայ կարաւաններուն, աւելորդ կը գտնեն գրել օրը օրին։ Եթէ այս վերջին պարագան է ճիշդ, կը յիշեցնենք թէ իրենց պարտականութեան մէջ կը թերանան թղթակիցները։ Իսկ եթէ իսկապէս գաղթը կանգ առած է, նորէն մեղադրելի են թղթակիցները, որ կը ծածկեն այսքան կազդուրիչ իրողութիւն մը։

Միւս կողմէ, ցաւալի է որ մինչեւ այսօր ոչ մէկ թերթ կրցաւ տալ արտագաղթին ամբողջական պատկերը։ Ո՞րքան գացած են անցեալ աշունէն ի վեր, ո՞ւր գաղթած են, ո՞րքանը վերադարձած են, ի՞նչ կը մտածեն մնացողները,— Այս հարցերը պէտք է լրջօրէն հետաքրքրեն թղթակիցներն եւ պաշտօնական մարմինները, մանաւանդ մեր ընկերները, ոչ թէ պարզապէս իբրեւ լրագրական նիւթ, այլ իբրեւ խնդիրներ որ սերտ կապ ունին մեր ամէնէն հոծ գաղութի ապագային հետ։

Ներելի չէ օտարականի աչքով նայիլ այս բոլորին վրայ, և ցիրուցան, հարեւանցի տեղեկութիւններով գոհանալ։

Իսկ անքաւելի մեղք է, ամիսներ յետոյ միայն իմանալ թէ Թուրքը այնքան վարպետ է դարձեր, որ իր սահմանէն դուրս անգամ կը հալածէ մեզ, իր իսկ նախաձեռնութեամբ մինչեւ Հարաւ. Ամերիկա քշելով մեզ...

Ո՞ւն է թէ արթուն։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՍՈՒՐԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Հայրենիք խօսելով Սուրիոյ Սահմանադիր Ժողովի յետաձգուելուն վրայ, կը գրէ (20 մարտ)։

— «Թուրքերէն զատ, հիմա նոր գործօն մը եւս կը յայտնուի Սիւրիոյ Թատերաբեմին վրայ։ Մեր ակնարկը կը վերաբերի Իտալիոյ, որ մինչեւ վերյերս կը ջանար ուղղակի հասկացողութեան մը գալ Ֆրանսայի հետ Սիւրիոյ նկատմամբ, այն նպատակով որ ինք փոխարինէր այդ երկրին հոգատարութիւնը։

Ֆրանսացիք միշերկրականի աւազանին ուրիշ կէտերուն վրայ, ինչպէս Թանճեր եւ Թունուզ, ունին գիջումներ ըրին Իտալիոյ, սակայն այս համեմատաբար անկարեւոր առաւելութիւնները չգոհացուցին Ֆաշիստ կառավարութիւնը։ Նոր Իտալիան կրնար գոհ մնալ կարեւոր երկրի մը հոգատարութեան գիջումով, ինչպիսին Սիւրիան էր։

Ինչպէս փունքարէի կառավարութիւնը քանիցս շեշտեց, Ֆրանսա տրամադիր չէ հրաժարելու Սիւրիոյ հոգատարութենէն ի նպաստ երկրորդ պետութեան մը։

Այս պայմաններուն տակ, Սիւրիոյ Ազգայնականները վտանգաւոր խաղ մը կը խաղան հանդէպ Ֆրանսայի, դրդուելով Թուրքերէն եւ ուրիշներէն, որոնք ըստ երեւոյթին բարեկամ, էապէս Սիւրիացիներու բարիքը չէ որ կը բաղձան։

Տարակոյս չկայ թէ Սիւրիա օր մը պիտի ստանայ իր անկախութիւնը, սակայն ներկայիս պայմանները հասուցած չեն երեւիր այդպիսի անկախութեան մը։ Եթէ նոյնիսկ Ֆրանսացիք վաղն ուզէին ձգել հեռանալ երկրէն, ասպարէզը պիտի չմնար Սիւրիացիներուն։ Թուրքիա եւ Իտալիա պիտի օգտուէին առիթէն եւ խուժէին ներս։ Թո՛դ միջազգային ուժերու դասաւորման հարցը, որ պիտի ծագէր ծայրայեղ պարագայի մը եւ պատեստինի եւ Իրագի հոգատար պետութիւնը կարեւոր խօսք մը պիտի ունենար ըսելիք։

Ներկայիս անիրականալի պահանջներ դնելով էական բան մը դժուար թէ շահին Սիւրիոյ Ազգայնականները։

Դժգոհ տարրերը իրենք չափելու են իրենց ուժերու փոխյարաբերութիւնները, ըստ այմմ դնելու համար պահանջներ։

Մեր շահն ալ կը պահանջէ Սիւրիոյ հանդարտեցումը եւ բոլոր սիւրիաբնակ տարրերու եւ ուժերու շահերուն ներդաշնակումը։»

ՀԷՐԻՒԲԻ ՅՈՒԼԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզի ամերիկեան դեսպան Մայրըն Հէրիքի յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ առաւօտ, մեծ հանդիսաւորութեամբ։ Ներկայ էին վարչապետն ու նախարարները, դեսպաններ, երեսփոխաններ եւ այլ պաշտօնական դէմքեր։ Կրօնական արարողութենէն վերջ, դամբանական խօսեցան վեր. Փիքմէն, զօր. Փերշինկ, Փարիզի դեսպաններուն երէցը՝ Քինոնէս տէ Լէոն եւ վարչապետ Փուանքարէ։

Մարմինը այսօր ճամբայ պիտի հանուի դէպի Պրէսթ ու անկից *Թուրվիլ* յաճախաւը զայն պիտի փոխադրէ Ամերիկա։

ԼԵՇԱՍՏԱՆԻ դահլիճն ալ հրաժարեցաւ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Հ. Հ. ՊՈՒՔՐԷԶԻ ՀԻՒՊԱՏՈՍԱՐԱՆԸ

Պուքրէշէն կը գրեն մեզի Մարտ 26 Թուականով.— Ուրախութեամբ կը տեղեկացնեմ թէ Շ. Շ. Պուքրէշի հիւպատոսարանին վարչական բոլոր իրաւունքները վերահաստատուած են ներքին եւ թէ արտաքին նախարարութեանց կողմէ, պաշտօնական գրութեամբ՝ ուղղուած՝ Ապահովութեան Տեսչութեան։

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԱՐՁԱԿՈՒՑԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

Պէյրութէն *Յուսաբերի* կը գրեն 24 մարտ Թուականով.

Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8ի աւեններըը խուռն բազմութիւն մը անհամբեր կը սպասէր բանտին առջեւ։ Բոլորն ալ բանտարկեալներու ընտանիքները, ազգականներն ու բարեկամներն էին։ Բանտին մէջ լուր չունէին, թէ երեկոյեան ազատ պիտի արձակուին։ Բանտապետը քնացած կը գտնէ քանի մը հոգի այն բանտարկեալներէն, որոնց արձակման թուղթերը եկած էին։

Ընդհանուր ուրախութեան մէջ յանկարծ բանտէն կ'ելլէին մեր ընկերները։

Աւելորդ է անգամ մը եւս յիշել, որ ընդհ. դատախազը, քննելով հարցաքննութեանց արդիւնքը, կասկածելի ոչինչ գտած է բանտարկուած ընկերներու մասին, ուստի եւ հրահանգած է առայժմ երաշխաւորութեամբ զանոնք դուրս հանել բանտէն։ Մութ ուժերը ձերբակալել տալով մեր ընկերները՝ կը կարծէին հարուածել Դաշնակցութիւնը, մինչդեռ ճիշդ հակառակ արդիւնքը ստացուեցաւ։ Բանտէն ազատ արձակուածներու տուները, մէկ-մէկ ուխտատեղիներ դարձած են, դէպի ուր կուգան բազմաթիւ անծանօթ այցելուներ՝ իրենց խնդակցութիւնները յայտնելու համար։

Կը տեղեկանանք թէ Սահակ կաթողիկոսը որոշած է եղեր առժամեայ մարմին մը կազմել՝ ազգային առկախ մնացած գործերը կարգադրելու համար։ Այս առթիւ անցեալ շաբթու ընթացքին առաջնորդարան հրաւիրած է եղեր 50ի չափ ազգայիններ, անոնց հաղորդելու համար իր այս որոշումը։

Ներկաները լսելէ յետոյ կաթողիկոսին այս որոշումը, առանց վիճաբանութեան մեկնած են իրենց տուները։ Չենք գիտեր թէ կաթողիկոսը Քաղաքականի՞ թէ Ազգ. Ժողովուրդի անունով պիտի կազմէ եղեր սոյն առժամեայ մարմինը։

Ֆրանսա կ'ընդունի՞ Թուրքիոյ պահանջները

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն թէ Թուրքեւֆրանսական բանակցութիւնները բաւական յառաջացած են։ Այս արդիւնքը կը վերագրուի նամակի մը, զոր Ֆրանս. դեսպան կոմս տը Շանպրէօն ասկէ առաջ յանձնեց արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյի։ Այս նամակին պարունակութիւնը շատ կը մօտենայ Թրքական տեսակէտին։

Ասոր վրայ, բանակցութիւնները վերսկսած են եւ սկզբունքով համաձայնութիւն գոյացած է հետեւեալ կէտերուն շուրջ։— 1.— Ֆրանսա կ'ընդունի Սուրիոյ սահմանին սրբագրումը, ի նպաստ Թուրքիոյ։ 2.— Սուրիոյ Թրքաճպատակներուն կալուածական իրաւունքները կը ձանչցուին։

ԱՆԳԼԵՒՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱԲ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Պերլինի «Ֆորվէրց» ընկերվարական թերթին Պէյրութի թղթակիցը կ'ուղղէ մանաւանդ հեռագիր մը, որուն մէջ կ'ըսուի. «Արաբ ազգայնականներու ճնշումին տակ, Ֆրանսա և Անգլիա պէտք կը տեսնեն միացնել իրենց քաղաքականութիւնը Միջին Արեւելքի այն շրջաններուն մէջ, որոնք իրենց հոգատարութեան տակ դրուած են»։

Այս առթիւ արդէն քանիցս տեսակցութիւններ տեղի ունեցած են Սուրիոյ եւ Պաղեստինի մարզպաններուն միջեւ։ Այս տեսակցութիւնները սակայն դրական արդիւնքներ չեն տուած դեռ՝ տեսակէտներու տարբերութեան պատճառաւ, մանաւանդ տնտեսական գետնի վրայ։

Քաղաքական գործունէութեան տեսակէտէ, երկու պետութիւնները համաձայնած են՝ Իրաքի, Անդրյորդանի եւ Սուրիոյ մէջ նոյն մեթոտը կիրարկելու համար։

Սուրիոյ ֆրանսական մարզպան Պ. Հանրի Փոնսօ ո՛չ մէկ մրջամտութիւն պիտի ընէ սուրիական Սահմանադիր Ժողովի խնդրին, մինչեւ որ Իրաքի անգլիական մարզպան Սըր Կիլպըրթ Քլէյթըն ի նպաստ Անգլիոյ կարգադրէ Միջագետքի նախարարական ծանօթ տագնապը։

Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ միջեւ կարգադրուելիք գլխաւոր դժուարութիւնները կը վերաբերին տնտեսական մարգին, մասնաւորաբար Մուսուլ-Հայֆա նաւթամուղին։ Ֆրանսա զուտ դրամական պատճառներով մերժած է իրաւախոհական առաջարկ մը, որուն համաձայն նաւթամուղ խողովակները երկու ճիւղի պիտի բաժնուին Իրաքի սահմանագլուխին վրայ, մէկ ճիւղը պիտի յանգի Հայֆա, միւսը Տրիպոլիս։

Այս պատճառով, Հայֆայի նաւահանգիստին շինութիւնը դարձեալ յետաձգուեցաւ մինչեւ յառաջիկայ նոյեմբեր։

Բնականաբար այս տեղեկութեանց պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ «Ֆորվէրց»ի վրայ։

ՍՈՒՐԻՈՑ ՀԱՑ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ազգերու Դաշնակցութեան Ժողովուրդի խնդրանքին վրայ՝ կարմիր Խաչը մինչեւ յառաջիկայ աշուն պիտի օգնէ Հալէպի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ ԽՐԱՏՆԵՐ

Բ.

Մեծ երկրի մը թագուհին սովորութիւն ունէր առանձին պատմուներ կատարելու. կը ծրպտէր ու մարդ չէր ճանչնար զայն։

Մարմնեղ բայց վայելուչ, երբ փողոցէն կ'անցնէր, անտարբեր՝ աչքերուն որ իրեն կ'ուղղէին ըղձանքի եւ կիրքի ակնարկէ սլաքները, Թագուհին կը կարմրէր, ինչպէս կը վայլէ գիտակից կնոջ մը, որ կ'ուզէ փայլ մը եւս աւելցնել իր հրապոյրներուն եւ միւսնոյն ատեն, փաստը տալ իր պարկեշտութեան։ Աս ըսել չէ անշուշտ թէ ամէն կին որ կարմիր է կամ գիտէ կարմրիլ, պարկեշտ է։ Բայց այսպէս է։ կնոջ պարկեշտութեան միակ փաստը կարմրելու իր ընդունակութեան մէջն է եւ կնոջ մը ճամբայ՝ պարկեշտութիւնը ուրիշ բան չէ, եթէ ո՛չ խայծ մը աւելի, նշանացի խոստումի ձեւ մը, կամ անվտանգ եւ աննշմար խաբելու բնատուր ճարպիկութիւն։ Իսկ այն կիները որոնք զուրկ են պարագային ճամեւատ կարմրելու ընդունակութենէն, կը նախընտրեն միշտ կարմիր երեւնալ ու կը ներկեն դէմք ու շրթունք։ Ուրեմն, ամէն անգամ որ ճանդիպիս նման կնոջ մը, յիշէ՛ թէ ան իր պարկեշտութիւնն է որ ցոյց կուտայ այդ կերպով ու կինը ընդհանրապէս կը ջանայ ցոյց տալ ինչ որ չունի։ Անվախ ուրեմն, ամէն անգամ որ պէտքն զգաս, ժոտեցիր կարմրող ու կարմրած կնոջ, եւ անվարան՝ անոր կարդա՛ քարոզդ։

Այսպէս կը ժտածէր անշուշտ մարդը, որ օր մը յանկարծ նըշմարեց թէ սիրտը տուեր էր Թագուհիին։ Ու զայն ետ առնելու համար էր որ սկսաւ Թագուհին հետապնդել քայլ առ քայլ։

Բայց ըսի թէ Թագուհին պարկեշտէր. պարզապէս մարդուն չէր հաւնած. մանաւանդ որ իմացեր էր թէ ան կնկայ եւ գաւակներու տէր ալ է եւ առանց իր ինքնութիւնը յայտնելու, ուզեց օձիքը ազատել այս ինքնակոչ սիրահարէն, յաւ դաս մը տալով անոր։ Եւ օր մըն ալ հրաւիրեց մարդը որ իրեն ընկերակցի ։ Տեղ մը նստան։ Թագուհիին խնծոր մը հրամցուց մարդուն.

— կո՛ր, առաջարկեց ժպտագին ։

= Լա՛ւ, ժտածեց մարդը։ Առաջ խնծորը ուտեմ որ կարգը յետոյ քեզի գայ։

Երբ վերջացուց, Թագուհին երկրորդ խնծոր մըն ալ երկարեց.

— Ա՛ս ալ կեր։

Ու մարդը կերաւ։ Երբ վերջացուց, Թագուհին հարցուց.

— Ի՞նչ տարբերութիւն գտար երկու խնծորներուն միջեւ։

= Ո՛չ մէկ տարբերութիւն, խոստովանեցաւ մարդը։

— Այսպէս են նաեւ կիները, բարբառեցաւ Թագուհին, խնծորի կը նմանին. մէկէն միւսը տարբերութիւն չկայ։ Ջարժեր որ ինքզինքդ վտանգես ուրիշին խնծորին ետեւէն։ Գնա՛ ուրեմն եւ պատրաստ, կե՛ր տանդ խրնծորը։

Գանք սակայն քու անխելքութեանդ ։

ԹԱՐՏՈՑ

ԱԻՏՐԻՈՑ վարչապետ Ջայփել դաւիթին հրաժարականը ներկայացուց Հանրապետութեանց Նախագահին։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ վարչապետ կոմս Պէթլէն գաղտնի տեսակցութիւն մը ունեցաւ Մուսոլինիի հետ։ Իտալիոյ արտաքին փոխ-նախարար կրանտի շուտով փեշթա պիտի մեկնի՝ քաղաքական բանակցութեանց համար։

ՎԱՂՈՒԱՆ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԴԵՐԸ

Գաղութներու մէջ կրթական գործին ամբողջն կազմակերպուած ամէն ինչ չէ անշուշտ։ Բայց գաղթական հոգերու ամէնէն գըլխաւորն է, կենսական նշանակութիւնով։

Եւ եթէ կը ծանրանանք անոր վրայ, պատճառն այն չէ միայն որ ամէնէն անտեսուածն է, այլ մանաւանդ այն որ կը պահանջէ ուժերու ամփոփում եւ խնայողութիւն ու բոլոր հարցերէն յետոյ, միակն է թերեւս, որուն անդրադարձումը պիտի ծառայէրգաղութները զգաստացնելու, անոնց ցոյց տալով անելը որուն մէջ կը վարանին։

Ալ գիտենք թէ գաղութներու ապառնացող միակ վտանգը որ ամէն օր կը հասուննայ, ձուլումն է, թէ ազգային կրթութիւնը, օտար ամենակուլ միջավայրերուն մէջ՝ որքան ալ ամուր հիմերու վրայ դրուած ըլլայ, պիտի ծառայէ ուշացնելու վերջնական կորուստի թուականը, թէ վտանգին դէմ արմատական միակ միջոցը ներգաղթն է դէպի Հայաստան։

Այս մտահոգութիւնը չէ՞ որ մեծ տեղ կը բռնէ այն խառն զգացումին մէջ, որ գաղութները կը ժղէ լայն բանալու իրենց քսակները եւ զանոնք պարպելու Հայաստանի եւ անոր բազմերես միջնորդներուն ափերուն մէջ։

Ու կը կատարենք կրկնակ պարտականութիւն մը, մէկը՝ ուժերու առաւելագոյն չափով,— ժողովակել Հայաստանի վերաշինութեան, տնտեսական բարգաւաճման, մեր միակ փափաքը՝ ներգաղթը իրականացած տեսնելու կարօտով. երկրորդը՝ դեռ չենք իսկ կատարեր, այլ կը փորձենք խարխափուններով, — մեր ազգային հոգիի եւ դիմագծի պահպանումը՝ մինչեւ այդ թուականը։

Չենք կատարեր, որովհետեւ այլազան պատճառներու վրայ կուգայ նաեւ բարդուիլ մեր միաժամութիւնը, որ մեզ բոլորս գոհ կը դարձնէ խարկանքի մը. դեռ կը շարունակենք յուսալ անկից, որմէ միայն լքում պիտի տեսնէինք, եթէ բանայինք մեր աչքերը։

Ի հարկէ, խաբուելէ յետոյ լեզուանուշ ու մարդասէր բոլոր օտարներէն, դժուար ու դառն է հաւզուիլ հարազատներու ժանտութեան։

Բայց մեր այսօրուան ճշմարտութիւնը անոր մէջ է, այդ դառնութեան, որմէ թերեւս պիտի մեկնի մեր փրկութեան ճամբան։ Պիտի հաւզուինք թէ մեր դատին այսօրուան ամէնէն մեծ թշնամին՝ նախ Հայն իսկ է, այն որ կոչուած է ճակատագիրը վարելու մեր հողին եւ անոր կապուած բազմութիւններուն։

Ի՞նչ է որ կ'ուզենք.— Ամփոփուիլ նոյն սահմաններուն միջեւ։

Բայց ահա թէ մեր այս տարբական իրաւունքին ինչպէ՞ս կը նայի Արսէն Եսայեան, երէկուան լակոտ մը, բայց նախագահ Հայաստանի տնտեսական խորհուրդին, ըսել է՝ բերանը պաշտօնական երկրին։

«Մենք Հայերի ինաւաքման քաղաքականութիւն չենք վարում եւ չենք կարող վարել։ Դա չի բխում Հայաստանի բանուորի շահերից։ «Հայահաւաքման» նշանաբանը շարունակութիւնն է հայ մարտական նացիոնալիզմի արկածախնդրական քաղաքականութեան եւ յղի է նոր դժբախտութիւններով հայ բանուորի եւ հայ գիւղացու համար»։ (*«Յառաջ» թիւ 812, արտատպուած 21 նոյեմբեր 1928ի «Ըրեւան»էն*)։

Պարզ եւ յստակ, այս խօսքերը կոպիտ մերժումն են ամէն յոյսի, զոր քալքալուած ժողովուրդ մը կը յամառի դնել իր երկրին իշխանաւորներուն վրայ։ Բայց լսենք դեռ։

«... Խ. Հայաստանի բանուորի հակազգային է եւ ամէն զոհողութիւն որ կը կատարուի ի նպաստ Հայաստանի, ամուլ զրկանք է ի վնաս գաղութներուն ու կը ծառայէ ո՛չ թէ տառապանքը մեղմացնելու մեր բնիկ երկրին մէջ, այլ ամրացնելու վարչաձեւ մը, որուն բարոյական հիմնակէտն է ղժուամարդավայել ամէն զգացումի։

Բայց այս ժողովուրդը որ դեռ չէ դադրած երազելէ ուրոյն կեանքի բարիքները, կուտայ անընդհատ, կը բաւէ որ իրեն ցոյց տան խաբուսիկ լուսատեսիլ մը. տառապած է, կը շարունակէ տառապիլ, կառչելով յոյսի բեկորի մը, որ ներկայ Հայաստանն է իր ապերախտ վարչաձեւով։ Ու բոլշեւիկը որ միշտ իր լեզուին ծայրն ունի պատրաստ շանթ մը ամէն կարգի հարստահարութեան դէմ, անոր տառապանքին մէջ կը գտնէ անհուն շահաստան մը։

Այս դիւային խաղին թուղթերը պատռել՝ կ'ինայ այն միութիւններուն, որոնք բխած ժողովուրդէն՝ կը գործեն անոր մէջ։

Ու նա՛խ, Հայրենակցականներուն։

Անոնք են որ ամէնէն աւելի իրենց ուժով եւ ծաւալով, կը դառնան անզէտ ու խանդավառ ծափահարները քաղաքական ներելի խեղկատակներու։

Ու գիւղերը որ հետզհետէ իրենց ծախքով կը հիմնեն Հայաստանի մէջ, չեն ծառայեր ապաստան տալու գոնէ քանի մը թափառական ու անտէր հայրենակիցներու։

Հիւանդանոցներ կը հաստատեն կամ կ'օժտեն գործիքներով ու զանազան պիտոյքներով. մինչ մեր հիւանդները ամէն օր, ժեր աչքերուն առջեւ կը շատնան ու կը հատնին անտէր ու թշուառ։

Դպրոցները որ կը բանան, բոլշեւիկ շունչին տակ կը ծառանեն հասցնելու ապազգային ու ապաբարոյ արարածներ, մինչ մեր ժանուկները կը սլքտան փողոցէ փողոց անկիրթ ու տժարդի, կամ կը կորսուին օտար-կրթարաններու մէջ։

Ու կը շարունակենք տալ նորբէն։ Բայց կարասը ծակ է ու երբեք չպիտի լեցուի, որպէսզի գոնէ յոգի եւ մէկ քանի կաթիլ վերադարձնէ մեզի...։

Եւ մեծ զոհողութիւններէ, զրկանքներէ եւ բուռն ճիգերէ յետոյ, հսկայ գումարները որ կը ղրկուին Հայաստան, պիտի բաւէին գաղութները կազմակերպելու իբր հաւաքական զօրեղ ժարմիններ, լայնօրէն հոգալու անոնց պէտքերը, հիմնելու զարմանատուններ կամ գոնէ մեր հիւանդները խնամելու օտար հիմնարկներու մէջ, դպրոցներ բանալու հայկական կեդրոններու մէջ, կամ օժանդակելու անոնց, կարճ՝ ապահովել Լանալու գաղութներու հայ դիմագծին պահպանումը։

Ահա ուրեմն բուն դերը որ կ'ինայ մեր զանազան միութիւններուն, ու մանաւանդ Հայրենակցականներուն, որոնք զարձած են միամիտ միջնորդները անորակելի շահատակութեան մը։

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

ԿԱՐՄԻՐ ՋԱՏԻԿ ՄԸ

Ջատկի արձակուրդներուն առթիւ, փարիզի ժողովուրդը գունդ գունդ դիմեց դէպի գիւղերը։ Միայն երկու օրուան մէջ փարիզէն մեկնեցան 224,000 անձեր, որոնք հետզհետէ կը վերադառնան։ Բազմաթիւ են անոնք, որոնք մեկնեցան ինքնաշարժներով եւ հեծանիւներով, եւ այս է պատճառը որ պատահեցան ծանր արկածներ, որոնց հետեւանքով մեռան 22 անձեր եւ 75 անձեր ալ վիրաւորուեցան։

Ջատկուան արձակուրդներուն առթիւ մինչեւ այսօր կայարաններէն առնուած տոմսակներու թիւը կը հաշուուի մէկ միլիոն։ Միայն սէն-լազարի կայարանը յանձնած է 400,000 տոմսեր, իսկ մոնփարնաս 110,000։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊՈՒԿՐԻԷՆԷՆ

ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ԹԵՄԸ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ՁԵՌՔ ՁԳԵՑ ԳՐԱԻՈՒԱԾ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՈՒԿՐԻԷ, 28 Մարտ

Մինչ թեմական առաջնորդը եւ թեմական իշխանութիւնը դատերով ժառոգուած էին, ետ ստանալու համար Քիշնէվի թեմապատկան գրաւուած կալուածները՝ դէպք մը պատահեցաւ։ Փոխուեցաւ ռումէն դահլիճը, եւ իշխանութեան գլուխ եկան ազգային-գիւղացիականները։

Ազատականներուն օրով, կապալառու Կրոսման միշտ միջոցը գտեր էր Ջուրին երեսը ելլելու, յաջողելով միշտ տարեկան 60 հազար լէյ վճարել եւ երեք միլիոն դանձել ենթավարձակալներէն։

Կրոսմանի այս առասպելական վաստակը կ'երեւի ախորժակը գրգռեր էր Տէլէանքու եւ Քրլինէանքու անուն երկու անձերու, որոնք քանի մը միլիոն տալով, Կրոսմանէն գնեցին վարձակալութեան իրաւունքը, եւ իրենց կարգին կեղեքել սկսան ենթավարձակալները։

Ինդիրը հասաւ կառավարութեան, ենթավարձակալները բողոքեցին երկրագործական նախարարութեան, որ վճռական հարուածը տուաւ։ Վերջնապէս ջնջեց Կրոսմանի վարձակալութեան իրաւունքը։

Հարցը այժմ ի նպաստ զարձած է մեզի։

Կրոսման եւ իրմէ վարձակալութեան իրաւունքը գնող երկու շահագէտները հաւանեցան, վնասուց հատուցման փոխարէն, ամէն տեսակ իրաւունք զիջիլ թեմական իշխանութեան, եւ կառավարութիւնը հաւանեցաւ այս իրաւախոհութեան։

Այժմ թեմական իշխանութիւնն է որ պիտի ժառակարգէ կալուածները եւ վարձքերը պիտի ստանայ՝ մինչեւ որ վճռուի սեփականատիրութեան հարցը։

Բոլոր այս վնասուց հատուցումները թեմական իշխանութեան պիտի արժեն հինգ միլիոն լէյի գումար մը, զոր փոխ պիտի տայ Ռումէն ազգային դրամատունը, փոխարէն՝ մէկուկէս տարի վարձքերը գանձելով։

Օկրատալի կալուածներուն ժառակարարութիւնը պիտի կատարուի մարմնի մը ձեռքով, որ պիտի գտնուի թեմական Առաջնորդ Յուսիկ Արք.ի նախագահութեան տակ եւ որուն պիտի անդամակցին Պեսարապիոյ Հայոց ազգային խորհուրդի անդամներէն Պ. Պ. Մուրատով, Մուրատչէվ, Ջերքէզ, Յովսէփ Գրիգորեան, Պաղտասարօֆ եւ Բարխուդարօֆ։ Երբ ի մտոյ, թեմական կանոնագրութիւնը խորհրդարանէն անցնի եւ թեմ. Գործ. Մարմինը հաշակուի բարոյական անձ՝ բնականաբար յիշեալ յանձնախումբին իրաւասութիւնները պիտի փոխանցուին թեմ. Գործ. Մարմնին։

Առաջին իրական յաջողութիւնն է այս, զոր Ռումանիոյ առաջնորդը եւ թեմական մարմինը ձեռք կը ձգեն այսքան տարուան դիմումներէ եւ աշխատանքներէ յետոյ։

Կը մնայ հարցին երկրորդ եւ կարեւոր մասը, այն է բեկանումը Բասա-Նօսթրըի անարդար վճռին։ Յոյսեր կան թէ կարելի պիտի ըլլայ այդ բեկանումը ստանալ խորհրդարանական ճամբով։ Կառավարական շրջանակները համոզում գոյացուցած են մեր դատին արդարութեանը, եւ յոյս կուտան մօտաւոր լուծումի մը համար։

Այդ պարագային է միայն, որ ռումանահայ թեմը պիտի կարենայ բարգաւաճման ճամբու մը մէջ մտնել։

Կարդացէք եւ Տարածեցէք

«ՅԱՌԱՋ»Ը

ՄԻՆԱՍ ՁԵՐԱԶԻ

ԱԶԳ. ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 2 ապրիլ.— Վաղեմի ազգային գործիչ, ուսուցիչ ու հրապարակագիր Մինաս Ձերազի մահուան օրապէս Մարսիլհայ գաղութին։

Երկար ատենէ ի վեր կ'ապրէր քաղաքիս գեղեցիկ արուարձաններէն Սէն-Ժիւլիէնի մէջ, հեռու քաղաքի ժխորէն եւ չէզոքացած ազգային կեանքէ։ Իբր ազգային գործիչ իր անցեալ ծառայութիւնները եւ անբասիր կեանքը նկատի ունենալով, Ազգային Վարչութիւնը առանց ընկրկելու զանազան դժուարութեանց առջեւ, իր հովանաւորութեան տակ՝ ձեռնարկեց ազգային յուղարկաւորութիւն կատարել Ձերազի, ստանձնելով բոլոր ծախքերը։

Երկուշաբթի ժամը երեքին, ասեղ ձգելիք տեղ չէր մնացած Ս. Ցարութիւն մատրան մէջ։ Անօրինակ եռուզեռ կար հրմշտուք, իրարանգում, բոլորն ալ կ'ուզէին տեսնել Ձերազի դագաղը եւ խոնարհիլ անոր նուիրական յիշատակին առջեւ։

Մարսէյլի գրեթէ բոլոր կազմակերպութիւնները՝ իրենց մէկէ աւելի ներկայացուցիչներով կը մասնակցէին յուղարկաւորութեան։

Հ. Հ. Պատուիրակութիւնը իր տեղւոյս ներկայացուցիչին միջոցաւ կը մասնակցէր մեծ ծաղկեպսակով մը։ Ծաղկեպսակներ դրած էին Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, Ազգային Վարչութիւնը, Շապին Գարահիսարի, Սիվրիհիսարի, Խալու Խշմաթ կարօտելից գիւղի, Քղիի, Բաբերդի, Խարբերդի, Զաուայի Հայրենակցական Միութիւնները, Ռ. Ազատական կուսակցութիւնը, Հ. Ի. Խաչը, Արիւնոտ գաշտ, «Ընդրանիկ» Միութիւնը, Հ. Բ. Ընդհ. Միութիւնը, Ջ. Ե. Ռ. Միութիւնը, Պուլվար Օտոյի Հոգաբարձութիւնը եւլն.

Փոխան ծաղկեպսակի՝ Ալֆիոն Գարահիսարի Հայրենակցական Միութիւնը նուիրեց 100 ֆրանք։ Պ. Ա. Ահարոնեան Մինաս Ձերազի ընտանիքին եւ պարագաներուն ուղղեալ գաւակցական յուզիչ հեռագրով մը, փոխան ծաղկեպսակի ղրկած էր հինգ Հարիւր ֆրանք։ Փոխան ծաղկեպսակի կարգ մը ընտանիքներ եւ կազմակերպութիւններ նուիրատուութիւններ ըրին։

Ժամը 3-4, եկեղեցիին մէջ, կրօնական արարողութիւնները լրանալէ վերջ, խօսեցաւ Մարսէյլի երիցագոյն անդամներէն Պ. Ց. Սելեան՝ պատկերացնելով Մ. Ձերազի վեհանձն ոգին, ազնիւ բնաւորութիւնն ու աննկուն կամքը՝ ազգային ազատագրական վսեմ գործին համար։

Վարչային Խորհուրդի կողմէ խօսեցաւ Պ. Հայկ Սէրէնկիւլեան, որ պատկերացուց հսկայ վեհերանի ամբողջ կեանքը, թէ ինչպէս Ձէյթուն բռնակալութեան լուծին տակ ճնշուող իր ցեղակիցները ազատելու համար, առանց օրէնքի պարտադրութեան, լծուած էր ազատագրական սրբազան գործին, իրեն ընկեր ունենալով Հայոց Մեծ Հայրիկը։ Ան շրջեցաւ ընդհանուր Եւրոպան եւ օտարազգի իշխանաւորներուն ծանօթացուց Հայ ժողովուրդն ու անոր տառապանքները։

«Դո՛ւն Ձերազ, գնա՛ հո՛ն քու կիներուդ քով, Մեծ Հայրիկին, ըսեր պէյին եւ երկինքէն ձեր անբիծ հոգիները ուղարկեցէք հոս, որպէսզի այս ժողովուրդը սրբանայ։ Մեր մէջէն անպակաս ըրէք ձեր շունչը, որովհետեւ մենք պիտի կարենք եւ կորսնելու ենթակայ։

Ժամը ճիշտ 4ին մատրան առջեւէն մեռելակառքը ճամբայ ելաւ՝ գարդարուած հայկական ազգոյնով եւ ծածկուած ծաղկապսակներով։

Մեռելակառքին առջեւէն կիւղածութեամբ կը քալէին տղայք՝ սեւեր հագած երիտասարդներ ծաղկեփունջերով, իսկ եռանկիւնի կը հետեւէր յուղարկաւորները։ Հսկայ թափորը, ուրուն մէկ ծայրը քասթէլան հասած էր, իսկ միւսը դեռ եկեղեցիի դրան առջեւն էր։ Այսպէս մօտ 3000 ոգիով ղուրդ գանդաղ քայլերով մէկուկէս ժամուան մէջ հասաւ գերեզմանատուն, ուր արդէն դիրք բռնած էր անհամար բազմութիւն մը։ Շարժանկարի մեքենաներ գործի դրուեցան, նոյնպէս հայ եւ ֆրանսացի լուսանկարիչներ նկարէին ամէն մէկ շարժուձեւ տեսարան։

Գերեզմանատան մէջ «Պանձն իմ» հոգեհոգութենէ վերջ խօսք առաւ Վարչային Խորհուրդի ատենապետ Պ. Գր. Չէլէեան, յետոյ կարդաց Հ. Ց. Դաշնակցութեան Բիւրոյին կողմէ ղրկուած հեռագիր մը, որ ամբողջական ընկերներու կողմէ գաւակցութիւն յայտնելով Մաղթէր հանգուցեալին երանութիւն իրականացումը։ Կարդաց նաեւ Պ. Ա. Ահարոնեանի գաւակցական հեռագիրը, Բարեգործական կողմէ Պ. Կիւմիւշեան եւ ուրիշներու կողմէ Պ. Փափազեան մէկ մէկ գլուխներ կարդացին։

Ջ. Ե. Որբերու Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ խօսեցաւ Պ. Պօղոս Արզումանեան, եւ որբերու անունով ուխտագնացի մը հայրենիքի մէջ իր յիշատակը յաւերժացնելու։

Պ. Արտաշէս Ցովհաննէսեան խօսեցաւ երիտասարդ գրողներու կողմէ, «Յառաջ»ի կողմէ խօսեցաւ այս տողերը ստորագրողը։

Իրիկուան ժամը վեցին գագաղը դրուեցաւ գերեզմանատան Թանգարանը, ուր պիտի մնայ ժամանակ մը՝ իր կտակին համաձայն Հայաստան փոխադրուելու համար, եթէ անշուշտ գտնուին... գտնէ մեռելներուն համար։

Ս. Միլտոնեան

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍՈՒՐԻԱՅԷՆ

Բանսարկուները — Հայրենակցական ցաւալի դէպքերը — Թականաց վնասուց դատողութեան խնդիրը։

Դամասկոս, 25 մարտ [illegible]

Ատենին գրած էի թէ [illegible] ծանօթ սպանութեան [illegible] տեւանքով հոս եւս մութ ոճրագործութիւնները խուզելու համար «Յառաջ»ի ընթերցողները գիտնան որ յիշեալ տարրերը առաջին գամ մտածած եւ իրենց ամբողջ կորովը թափած էին, տեղւոյն «Յառաջդիմասիրաց Ցոմն»ը փակել տալու, ինչ որ չէին յաջողեր երեւի, իրենց անյաջողութիւնը կատղած, կրկնակի թափով [illegible] են իրենց ազգակառ մոլորածին։

Վերջերս, տեղական թերթերէն «Էլ Շա'ապ»ի մարտ 9ի թիւին մէջ յօդուած մը երեւան, ստորագրուած Արաբի մը կողմէ։ Ի հարկէ այնքան ալ չենք, որպէս զի խաբուինք բագրութենէն ինչո՞ւ չէ կարենար պատահիլ, որ յիրաւի ստորագրողը Արաբ մը ըլլայ։ Բայց կայ արագայ մը, որ Արաբ մը [illegible] քան տեղեակ է մեր ազգային ներքին իրադարձութիւններուն։ Եթէ այո՛, անկարելի էր, որ նա

յօդուած մը ստորագրէր, քանի որ այլեւս գիտցող մը, բնականաբար ուրիշ իրագործութիւններուն աղաղակ պիտի ըլլար, որոնք իրականանալու պիտի ըլլային եւ ոչ թէ՝ յիշխան պիտի ըլլային։ Եւ յօդուածի պարունակութեան նման չինուու բաներ, «այլ ընդ այլոյ» խօսքեր։

Ապա ուրեմն, յօդուածագրին ներշնչած պէտք է ըլլան ուրիշներ, հայանուն գաւաճաններ։ Այս վերջինները յայտնի են արդէն իրենց մութ եւ տխուր գործունէութեամբ։ Անոնց մասին բան մը գրել, գոնէ գիտութեան հրապարակելու համար, աւելորդ աշխատանք է։ «Էվ Շա'ապ»ի յօդուածը, կրնայ կամաւոր կոյրերն իսկ հասկնալ մեր ըսածներուն։ «Յառաջ» հրատարակեց արդէն կարեւոր մէջբերումներ։

Ինչպէս կը տեսնուի, սուրիահայ գաղութին տագնապալի կեանքին մէջ որոշ դեր ունեցող, վարձած հայերը իրենց ջուրերը կը խմեն էնկլուիէն եւ աւելի հեռուէն։

* * *

Ցեղս մէջ ուրիշ հայրենակցական միութիւններու կողքին կայ նաեւ Հաճնոյ հայրենակցականը։ Յարիւր մը ի վեր յիշեալ միութիւնը պառակտուած եւ երկուքի բաժնուած էր։ Յարաբերութիւններն այնքան լարուած, կիրքերը այնքան բորբոքած էին, որ անպակաս էին անախորժ դէպքեր, նոյնիսկ ծեծկուռքներ։ Իսկ քանի մը օր առաջ, միութեան երկու կողմերուն մէջ պատահած դէպքը ինքնին ամօթալի եւ գաւալի ըլլով հանդերձ, գաղութը խանգարելու հանգամանքն ունէր։

Խնդիրը հետեւեալն է.— Նախ'ինչպէս ըսինք, միութիւնը երկու մասի բաժնուած է, մէկը Յ. Ա. պահատուրեանի խմբակը, միւսը պալասանեանի խմբակը։ Պալասանեանի կողմնակիցներէն քանի մը հոգի, գիշեր մը թիկին տան վրայ կը յարձակին իր թէ՝ հաշիւ պահանջելու համար։ Տունը կը քարկոծեն։ Օր մը վերջ ալ սպառնական նամակ մը կը ղրկեն։ Ցիշեալ միութեան պառակտումն այնքան ալ լուրջ պատճառ մը չունի աւելի դուրսէն խանգարողներու գործն է։ Գտնուեցան կարգ մը ցած հոգիներ, որ այս խնդրին եւս կուսակցական գոյն տալ ուզեցին, իրենց թելադրուած մութ խնդիրներ յարուցանելու համար։

Վերջերս կը լսենք, որ հաշտութեան փորձեր կ'ըլլան երկու կողմերու միջեւ։

* * *

Ինչպէս ծանօթ է, Տիւրկիոյ 1925ի ապստամբութեան ընթացքին հայերէ՝ ալ նի թական ու ֆիզիքական վնասներու են թարկուեցան։

Անցեալ տարի ֆրանսական մարզպանութիւնը ազէտեալներուն որոշ օժանդակութիւն ըրաւ։ Ցեղս փոխանորդարանն ալ յատկացած դիմումի մը կատարեց հայ ազէտեալներուն համար։ Մարզպանը ընթացք տալով այս գիմումին, որոշած էր ամենակարօտ ընտանիքներուն նպաստ մը տալ, եւ առ այս՝ փոխանորդարանէն կարօտեալներու գանկ մը ուղած էր։ Չենք գիտեր թէ՝ այս ցանկը ներկայացուա՞ծ է։ Իրականութիւնն այն է, որ ցարդ ոեւէ մէկու մը նպաստ չէ տրուած, ինչ որ մեզի ենթադրել կուտայ թէ այս գործին մէջ ալ անփոյթ գտնուած է փոխանորդարանը։

Ազգերու Դաշնակցութեան սուրիահայ գաղթականներու տեղաւորման մարմինը, քաղաքիս արեւելակողմը 20 հազար քառակուսի կանգուն հող մը գնած է, որու վրայ գաղթականները պիտի կառուցանեն չէնքեր կամ պարագներ՝ իրենց ծախքերով։ Ընհրաժեշտ է որ մարզպանութեան կողմէ խոստացուած նպաստի խնդիրը անյապաղ հետապնդուի. որպէսզի այս գումարը գաղթականներուն օժանդակութեան բաժին մը ըլլայ, կարենալ իրենց բոյները շինելու։ Մանաւանդ որ ներկայ գաղթականներէն մէկուն հողատէրը, արդէն դատարանէն վճռագիր ձեռք բերած է, հողը պարպել տալու համար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԳԱՂԹՈՂՆԵՐԸ

Հօկի Ծրանսայի Կեդրոնական վարչութեան 30 մարտի զեկոյցէն։

Առաջին խումբով խորհրդայինի Հայաստան ներգաղթող 71 անձերու մասին երեւանէն, Հօկի կեդրոնս կան վարչութենէնստացանք նամակ մը, 14 մարտ թուակիր, որուն մէջ կ'ըսուի թէ բացումի մէջ արդէնպատշաճեւով 71 գաղթականները «Աստէր» նաւէն մարտ 3.4ին ընդունուելով փոխադրուեցան Հայաստան։ Եկողներէն 59 հոգի անցած են երեւան եւ տեղաւորուեցան երեւանի գաւառը. 6 հոգի մնացած են Լենինականի մէջ, 2ը անցած են նոր Արաբկիր, Ն—Ախտա 1, նոր Մալաթիա 1, Թիֆլիս 1, եւ բաթում մնացած ու տեղաւորուած է 1 հոգի։ Մէկ խօսքով բոլորն ալ արդէն տեղաւորուած են ու կը գբաղին իրենց առօրեայ աշխատանքով։ Եկած դերձակներէն ոմանք կ'ուզեն աշխատանոց մը բանալ հաւաքական հիմունքներով։

* * *

Անգեալ տարի Ֆրանսական մարզպանութիւնը ազէտեալներուն որոշ օժանդակութիւն ըրաւ։ Ցեղս փոխանորդարանն ալ յատկացած դիմում մը կատարեց հայ ազէտեալներուն համար։ Մարզպանը ընթացք տալով այս գիմումին, որոշած էր ամենակարօտ ընտանիքներուն նպաստ մը տալ, եւ առ այս՝ փոխանորդարանէն կարօտեալներու գանկ մը ուղած էր։ Չենք գիտեր թէ՝ այս ցանկը ներկայացուա՞ծ է։ Իրականութիւնն այն է, որ ցարդ ոեւէ մէկու մը նպաստ չէ տրուած, ինչ որ մեզի ենթադրել կուտայ թէ այս գործին մէջ ալ անփոյթ գտնուած է փոխանորդարանը։

Ազգերու Դաշնակցութեան սուրիահայ գաղթականներու տեղաւորման մարմինը, քաղաքիս արեւելակողմը 20 հազար քառակուսի կանգուն հող մը գնած է, որու վրայ գաղթականները պիտի կառուցանեն չէնքեր կամ պարագներ՝ իրենց ծախքերով։ Ընհրաժեշտ է որ մարզպանութեան կողմէ խոստացուած նպաստի խնդիրը անյապաղ հետապնդուի. որպէսզի այս գումարը գաղթականներուն օժանդակութեան բաժին մը ըլլայ, կարենալ իրենց բոյները շինելու։ Մանաւանդ որ ներկայ գաղթականներէն մէկուն հողատէրը, արդէն դատարանէն վճռագիր ձեռք բերած է, հողը պարպել տալու համար։

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Գաղուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ԵՐԵՒԱՆԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Երեւանի բնակչութիւնը, մանաւանդ վերջին տարիներու ընթացքին, արագօրէն աճած է։ Ըստ Գաւառ. Գործ. կոմ.ի վիճակագրութեան՝ 1929 յունուար 1ին, երեւան քաղքի բնակչութեան թիւն էր 72,324. մինչդեռ 1927ի նոյն ամսուան մէջ՝ այդ թիւը կը հասնէր 68,840ի. իսկ միութենական մարդահամարին ժամանակ (1926 դեկտ.) 64,700ի։

Ուրեմն, երեւանի բնակչութեան թիւը տարեկան 4000ի յաւելում մը կ'ունենայ, 2,5 տոկոս հաշուով։

Մէկ դար առաջ 1828ին, երբ երեւանը նուաճած էին պարսիկները, քաղքին մէջ կար 11,920 բնակիչ։ 1886ին այդ թիւը բարձրացեր էր 14,738 ի, 1897 ին՝ 29,006ի, իսկ 1914ին՝ 32,000ի։

Բնակչութեան աճման զուգընթաց, զարգացած է նաեւ բնակարանային շինութիւնը։ 1926ին կառուցուած են 63 տուն՝ 10,000 քառ. մեդրի վրայ եւ 1.370,000 րուբլի արժէքով։ 1927ին՝ 40 տուն 7500 քառ. մեդր. տարածութեամբ եւ 1928 ին՝ 380 տուն՝ 14,500 քառ. մեդր. տարածութեամբ եւ 2,100,000 ր. արժէքով։

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ ՄԷՋ

1928ի ընթացքին Լենինականի մէջ (քաղաք ու գաւառ) ծնածներու թիւն եղած է 11,126, որոնցմէ 5728ը մանչ, իսկ 5398ը աղջիկ։ Նորածիններուն մէջ՝ մեռնողներուն թիւն եղած է 3715 որոնց 1927ը մանչ, իսկ 1788 աղջիկ։ Բնակչութեան թիւն ընդունելով առաւելագոյն 180,000, ամէն մէկ հազարի կ'իյնայ ծնունդ՝ 62, մահ՝ 21, որով աճումը կը կազմէ հազարին 41։

Նոյն տարին, Թ. Ռուսիոյ մէջ ծնունդը կազմած է հազարին 47, իսկ մահը՝ 25.9. իսկ Ֆրանսայի մէջ ծնունդ՝ 18,8 ու մահ՝ 17,5։

ԴԻԼԻՋԱՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԸ

Խորհուրդներու ընտրութեան առթիւ, Դիլիջան գաւառին մէջ փակուած են բազմաթիւ եկեղեցիներ։ Ամբողջ գաւառին մէջ, միայն 2-3 գիւղ է մնացեր, ուր եկեղեցիները չեն փակուած։ Դիլէջանի խորհուրդներու ընտրական ժողովները որոշած են եկեղեցիները յանձնել սկաուտական կազմակերպութիւններուն, իբր ակումբ գործածուելու համար։ (Խ. Հ. Թիւ 2326 (63) մարտ 1929)

ՌԱՏԻՈՆ ԿՐՕՆԲԻ ԴԷՄ

Խ. Հ.ի ԺԿ թղթակցութենէն կը քաղենք հետեւեալ հատուածը.— (Թիւ 63 (2326)։

Երթալով աւելի կը մեծնայ ռատիոյի պահանջը ժողովուրդին մէջ։ Ամենահետաքրքիր գիւղերէն տեղեկութիւններ կը ստացուին, որ գիւղացիները պահանջ կը դնեն ռատիո-բարձրախօսներ ձեռք ձգելու. բայց անոնք գոհացում չեն ստանար։

«Խնորհքն այն է որ ռատիոն ամենախիտոր չափով կր նպաստէ արմատախիլ ընելու կրօնի հիմքերը։ Շամշադինի շրջանին մէջ, շրջիկ ռատիո-բարձրախօսը երեւնալէն շատ կարճ ժամանակ յետոյ, աշխատաւոր գիւղացիութեան որոշմամբ, փակուեցան շրջանի բոլոր եկեղեցիները, եւ այս բնական է։ Ռատիոն գիտութեան կարեւորագոյն նուաճումներէն մէկը, չի հաշտուիր խաւարի ու կրօնական նախապաշարումներու հետ, նա արմատապէս կը ժխտէ որեւէ գերբնական ուժի գոյութիւնը եւ հասկնալի է, թէ ինչո՞ւ կը փակուի յետադիմութեան մարմնացումը կեղեցին — երբ գիւղ կը մտնէ ռատիոն։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԵԱՆՔԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Լիոն, *1* ապրիլ.— Եռուզեռի մէջ էր լիոնահայութիւնը Զատկի տօնին առթիւ։ Ընդնող մէկ քանի տարիներու անփութութիւնը չկար այս տարի։ Հինգ տարուան մէջ շատ բան փոխուած է։ Այն հայրենակիցները որոնք քանի մը տարի առաջ նիւթական մեծ հոգերով ծանրաբեռնուած էին, հիմա շտկած են իրենց վիճակը, ոմանք ալ խնայողութեամբ կլորիկ գումար մը ապահովելով, հողի եւ տունի տէր եղած են։

Քանի մը տարի առաջ մատի վրայ կը համրուէին խանութներն ու արհեստաւորները՝ մեր հայրենակիցներու հարիւրին 95ը գործարանի աշխատաւորներ էին։ Իսկ հի՞մա։ Երրորդ թաղամասի մէջ գոր կարելի է հայկական շըրջանակ համարել— շատ տեղեր կը հանդիպիս հայ խանութպաններու, արհեստաւորներու, որոնք իրարու ետեւէ սունկի պէս բուսնելու վրայ են։ Բազմաթիւ երիտասարդներ ալ գոհելով երեկոյեան իրենց հանգիստի ժամերը, արհեստի ճիւղ մը ընտրած՝ կանոնաւոր կերպով կ'աշխատին, որպէս զի կարենան օր մը գործարանային չարքաշ կեանքէն ազատիլ։ Այսպէսով հայ գործաւորներու թիւը հետզհետէ կը պակսի։

Վիճակը աւելի տխուր էր անոնց, որոնք ակամայ իրենց ընտանիքի պարագաներէն բաժնուած եւ աշխատանք որոնելու համար եկած էին հոս, ստիպուած ճաշարանները կը ճաշէին, (կրկինը վճարելով) իսկ խնայած մէկ քանի ֆրանքնին ալ միջոցով մը կը ղրկէին իրենց պարագաներուն։

— Ախբար, ի՞նչ ընենք, ժամանակ մը ասանկ անցընենք, մինչեւ որ դիւրութիւն մը գըտնենք մայրերնիս, քոյրերնիս կամ կիներնիս բերել տալու համար։

Ասանկ կը պատասխանէին իրենցմով հետաքրքրուողներուն։ Հիմա գժուար է գտնել այդպիսիներ։ Մեծ մասամբ, իրենց պարագաները բերած եւ ընտանեկան անդորր կեանք մը ստեղծած են։

Հապա՞ հարսնիքներն ու նշանտուքները. շաբաթ չեն փախցներ, միշտ կայ ու կայ...

Դժբախտաբար դեռ կան երիտասարդներ ալ որոնք պարահանդէսներու օձիքին պինդ փակած, — գործարան աշխատելու պէս— առիթը չեն փախցներ։ Բարեբախտաբար անոնց թիւն ալ հիմա շատ զեղչած է։

Այսպէս ուրեմն գաղութիս վիճակը այս տարի աւելի բարւոքած է։

Հայրենակիցներ համախմբուած խնդոյքի սեղաններու շուրջ, ուրախութիւններով եւ ազգային երգերով անցուցին Զատիկը։ Համաձայն մեր աւանդական սովորութեան, իրարու տուն այցելելով մաղթանքներ փոխանակեցին։

Հայ մանուկներու թիւն ալ շատցած է, ոմանց ծնողքները հայերէն քերականներ առած են, մայրենի լեզուն սորվեցնելու համար։

— Ի՞նչ ընենք, կ'ըսեն, Ֆրանսերէնը երբ ըլլայ պիտի սորվի, եթէ հիմա հայերէն չկրնանք սորվեցնել, վերջը շատ դժուար է։ Ժամանակ մըն ալ ասանկ թող երթայ, վերջը տեսնենք ինչ կ'ըլլայ, կամ հոս կը մնանք, կամ Սուրիա կամ Ամերիկա տեղ մը կ'երթանք։

— Հայց ինչո՞ւ Սուրիա կամ Ամերիկա կ'ուզէք երթալ եւ ոչ Հայաստան, կը հարցնեմ։

— Ի՞նչ ընենք, Սուրիոյ եւ Ամերիկայի գուռները բացուելու աւելի հաւանականութիւն կայ քան թէ Հայաստանի...

Մ. Ցէր-Պետրոսեան

ԿԵԱՆՔԸ ՍԷՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԷՋ

Սէն Շամոն.— Մարտ 30ի կիրակի օր տեղի ունեցաւ Տարօն Ցուրուբերանի Հայր. Միութեան ընտանեկան խնջոյք հացկերոյթը ի պատիւ Տարօնցի հայրենակիցներու։

Խօսեցաւ հայրենակից Արշակ Պօղոսեան, Տարօնի կուիւներու եւ հերոսներու մասին, պատմեց Ղարաքլոզ վանքի, Սուլուխի, Ցալվառինջի, Խասգիւղի, Մկրտգոմի, Ցրոնագ, եւլն., կուիւները։ Նաեւ բացատրեց թէ ինչ էր պատճառը որ այս կուիւները տեղի կ'ունենային Տարօնի շրջանին մէջ։ Ցեղի ունեցան արտասանութիւններ, երգեր եւ մեներգներ։ Ցետոյ տեղի ունեցան կերուխում, հայկական եւ ռուսական պարեր։

Ամէնէն յաջող պարն էր Մշեցիի «Մըլրսքէն»։

Խողովուրդը գրուեցաւ գիշերուան ժամը Լուկէսին, «Բամ փորոտան» երգելէ յետոյ։

Ֆ. Կարապետեան

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՒԱՆՑ ՀԱՑՐԵՆԻՔԻ... — Հին պատմութիւն մըն է որ ամէն օր կը նորոգուի Օկիւստ Ֆէնքի համար, որ 1927 յուլիսին, Ֆրանսայէն արտաքսուած էր նախարարական որոշումով, իբրեւ անբաղձալի գերման մը։ Փախաւ սահկայն եւ ապաստանեցաւ Սթրազպուրկ, ուր ոստիկանները չուշացան երեւան հանելու գայն եւ արտաքսումի որոշումը գործադրելու համար, տարին գերմանական սահմանագլուխ՝ Քէհլի կամուրջը։ Իբրեւ գերման քաղաքացի, Ֆէնք մտաւ Գերմանիա, բայց շատ չանցած կառավարութիւնը երեւան հանեց թէ Ֆէնք՝ ըստ Վէրսայլի դաշնագրին, տրամադրութեանց, Ֆրանսացի դարձած գերման մըն է եւ իր կարգին՝ գայն վտարեց երկրէն, իբրեւ անբաղձալի։

Ֆէնքնորէն դարձաւ Սթրազպուրկ ուր նորէն, օձիքը ձեռք տուաւ եւ դատարան յանձնուեցաւ իբրեւ աքսորավայրէն... փախած մէկը։ Նորէն դատապարտուեցաւ աքսորի եւ մէկ ամիս բանտարկութեան։ Փախաւ նորէն, շատ չանցած՝ ձերբակալուելու, դատարան յանձնուելու համար։ Այս անգամ, իր փաստաբանին միջամտութեան վրայ, դատարանը դիմեց փարիզ, ստուգելու համար թէ ի՞նչ ազգութեան կը պատկանի Ֆէնք։

Փարիզէն պատասխանուեցաւ թէ Ֆէնքի մեծ հայրը գերման էր եւ երկար տարի Ֆրանսա բնակած եւ այս պատճառով ալ կորսնցուցած էր իր գերմանական հպատակութիւնը։ Բայց որովհետեւ ան չէր ստացած ֆրանսական հպատակութիւնը, կը նկատուէր անհայրենիք մէկը։ Ասոր վրայ դատարանը նորէն Ֆէնքը դատապարտեց մէկ ամսուան բանտի, որմէ յետոյ պիտի աքսորուի Գերմանիա ուր անշուշտ, իբրեւ աքսորէն փախստական, մէկ ամսուան դատապարտութիւն մը քաւելէ յետոյ, նորէն պիտի բռնէ աքսորի ճամբան դէպի Ֆրանսա ... Ֆէնք կրած է մէկ քանի դատապարտութիւններ եւ այս պատճառով ալ ոչ մէկ երկիր պիտի ուզէ պահուն ունենալ գայն համրելու իր հպատակներու շարքին մէջ, եւ այս կերպով՝ օձիքն անգամ մը ձեռք տալէ յետոյ, պիտի սպասէ որ մահը գայ զինքը փրկել սահմանէ սահման երթեւեկէն։

ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

— Հարուստ է, կ'ըսեմ ձեզի, եւ մեռնող արեւին ճառագայթները ոչ մի տեղը չեն փայլած իրեն համար։ Այլ, տպաւորութիւններու ամբոխ մը ծնեցուցած են իր սրտին մէջ։ Հիմա, կը քննէ ճամբուն ամբողջ մանրամասնութիւնները. հիմա, «երազներու դիցուհին» (ժուքովքին կարդացա՞ծ էք, սիրելի՛ Նաթանքաս), արդէն հիւսած է ոսկեպատառը իր հրաշալի ձեռքերով եւ կը պարզէ անիմանալի, զարմանահրաշ կեանքի մը պատկերները։ Եւ ո՞վ գիտէ, գուցէ այդ դիցուհին, գինք փոխադրած է բիւրեղեայ եօթներորդ երկինքը, ուր կը քալէզուտ կրանիտէ մայթի մը վրայէն։ Փորձեցէք կեցնել գինքը եւ հարցուցէք. ո՞ւր կ'երթաք ո՞ր փողոցներէն անցաք։ պիտի չկրնայ ձեզի պատասխանել եւ ամօթէն կարմրած, սուտ մը պիտի խօսի՝ երեւոյթները փրկելու համար։ Ան՝ թէ ինչո՛ւ համար գնացուեցաւ ու քիչ մնաց որ սոսկումէն պոռար, երբ պատուական ծեր կին մը գինք կեցուց մայթին մէջտեղը եւ իր ճամբան հարցուցի։ Ցօնքերը պոստած շարունակեց իր ճամբան ու հազիւ նշմարեց որ անցորդները կը ժպտին իր ետեւէն։ Գոյնիսկ աղջնակ մը, որ վախէն իր քովէն հեռու փախած էր, իր տեղը վերադարձաւ քննելու համար ա. նոր լսն ժ կիտն ու շտապ շարժուձեւերը։ Եւ «Երազներու դիցուհի»ն ամէնքը կը գերազանգէ իր թուիչքին մէջ, թէ՛ պզտիկ պաուաւը, թէ՛ հետաքրքիր անցորդները, թէ՛ աղջնակը։ Եւ կ'առնէ զանոնք իր հիւսկէններուն մէջ, ինչպէս ճանճ մը սարդի ոստայնին մէջ ու տարօրինակ մարդը կը մտնէ իր որջը՝ առանց նշմարուելու, կը նստի սեղան եւ ինքզինքը կը գտնէ միայն այն վայրկեանին, երբ Մաթրեոնան իր ծխափողը կը բերէ իրեն։ Կը սթափի, եւ հոգին տխուր է ու պարապ։ Իր երազներու ամբողջ թագաւորութիւնը կը կործանի անաղմուկ ու անհետ։ Բայց շփոթ զգացում մը դարձեալ կը յուզէ իր սիրտը, անծանօթ զգացում մը, նոր տենչ մը եւ ահա իր շուրջը կը հաւաքուի նորուրուականներու ամբոխ մը։ Ու ինքն ալ կը քալէլերուի, կ'աշխուժանայ եւ ահա կ'եռայ ծեր Մաթրեոնային թէ յամանին ջուրին պէս։ Գիրք մը ձեռք կ'առնէ առանց նպատակի, կը բանայ էջ մը պատահաբար եւ երրորդին՝ կը ձգէ որ վար իյնայ ձեռքէն։ Իր երեւակայութիւնը գերագրգռուած է, երջանկութեան նոր գաղափար մը կ'երեւի իրեն։ կը շնչէ տակաւին նուրբ հաճոյքին թոյնը։ Իր ի՞նչ հոգը իրական կեանքը, ուր ամէն ինչ ցո՛ւրտ է ու տխուր... խե՛ղճ մարդիկ, ի՛նչ իրապաշտ մարդիկ կ'ապրինք այնքան քիչ, այնքա՛ն յամրօրէն, ա՛յնքան միօրինակօրէն... Մեր բախտէն միշտ գժգոհ, կ'ողբանք ամէն օր։ Դժբա՛խտ մարդիկ, կը մտածէ երազողը։ Եւ ինչո՞ւ համար չմտածէ։ Իր աչքին առջեւ միշտ մրեւնոյն գեղեցիկ պատկերները կը պարզուին, հրաշալի գնորքներ հաճելիօրէն կը գգուեն իր երեւակայութիւնը։ Եւ յատակագծին առաջին տողին վրայ գինքը կը գասէ, խորհեցէ՛ք բոլոր արկածախնդրութիւններուն, բոլոր խանգավառ երազներու անվերջանալի շարունակութեան։ Բայց իր երազներու նիւթը ի՞նչ է, հարցնէք Թերեւս... Ի՞նչ բանի մասին կը մտածէ։ Ամէն բանի։ Բանաստեղծի գերին մէջ, նախ անծանօթ, եւ յետոյ գափնիներով ծածկուած՝ հոփմանի հանգէպ ունեցած իր նախասիրութիւնն ու բարեկամութիւնը, Սուրբ-Պարթելմին, քաղաքի գրաւման ժամանակ Իվան Վասիլէվիչի հերոսական ընթացքը, ձան Հիւսն՝ իր գատաւորներուն առջեւ, պերեզինայի ճակատամարտը, Ցանդոնը, կղէոպատրան, Իլ միօ Ամանթին, իր տնակը եւ իր քովի գիւթիչ արարածը որ գինք մտիկ կ'ընէր ձմրան իրիկուն մը, իր պզտիկ բերանը՝ ու իր սիրուն, հոշոր բաց աչքերը, այնպէս ինչպէս որ դուք ինձ մտիկ կ'ընէք հիմա, ի՛մ սիրելի հրեշտակ։ Ո՛չ, նասիանքա, ի՞նչ կրնար ընել ծուլութեան այս հեշտասէրը, այն կեանքին մէջ որուն երկու քայլ կը գանկանք։ Ա՛յս աշխարհի կեանքը իր ի՞նչ հոգը, այս խեղճ ու ողորմելի կեանքը։ Բայց վատ ժամեր ալ ունի ան, կ'երազէ միշտ եւ ոչինչ չի փափաքիր, որովհետեւ ցանկութիւններէ գերիվեր է ինք, որովհետեւ երազները կը յագեցնեն իր բոլոր պէտքերը։ Ընիկա իր սփիւռեան կեանքին արուեստագէտն է, որ իւրաքանչիւր վայրկեան կը ստեղծէ գայն, ըստ իր քմահաճոյքին։ Եւ ասիկա հրաշալի տիեզերք մը մէջտեղ կը բերէ։ Եւ ո՞վ գիտէ որ ասիկա խաբկանք մը, գնորք մը չէ։ Գուցէ, երկու աշխարհներէն աւելի իրականն է ասիկա։ Ինչո՞ւ համար, ըսէ՛ք, նասիանքա՛, ինչո՞ւ համար է որ այդ պահուն իր աչքերէն արցունքները վար կը հոսին։ Ինչո՞ւ համար ամբողջ գիշերներ ժամերու պէս կ'անցընէ։ Եւ երբ վարագոյրն արշալոյսին գոլքը պատուհանէն ներս կը թափանցէ, մեր յոգնած երազողը կը գտակէ կ'ելլէ «տիվան»ին վրայէն եւ կը նետուի անկողնին վրայ։ Պիտի ըսուի, նասիանքա՛, որ սիրահար է։ Դիտեցէ՛ք գինքը ու պիտի համոզուի՛ք։ կարելի՞ է հաւատալ որ քնաւ չէ ճանչցած իր երազներուն մէջ գրկած էակը։ Ի՞նչ, ուրեմն, կի՛րքը կ'երազէ։ կարելի՞ է որ ձեռք ձեռքի տուած չքալեն կեանքի մէջ, երկար տարիներ, իրենց հոգիները իրարու խառնած։

Ֆր. Թրգ. Ց. Մ. Ք. ԴՈՍՏՈՅԵՒՍԿԻ

շրջանին մէջ գտնուող 8000 հայ գաղթականներուն, որոնք նոր բահաստատ վայրերու մէջ պիտի տեղաւորուին։ Սպասելով որ յառաջիկայ հունձքը հասնի, կարմիր Խաչի ընկերակցութիւնները եւ կարմիր Խաչի միջազգային կոմիտէն պիտի պարենաւորեն այդ գաղթականները՝ Խորհուրդի վերին հակոդութեան ներքեւ։ Ֆրանսական կարմիր Խաչի հիւանդապահուհիները հիւանդ գաղթականներուն առողջական վիճակին հոգ պիտի տանին։

Ագգերու Դաշնակցութեան կողմէ ղրկուած Միջազգային կարմիր Խաչի ներկայացուցիչ հարիւրապետ փէթըրսըն, եւ Ֆրանս. կարմիր Խաչի ղրկած երկու հիւանդապահուհիները ու Պ. Պիւրնիէ քանիցս այցելեցին Հայշէն, ինչպէս եւ միւս նոր գիւղերը։

25 - 30 ընտանիքներ Հայշէնէն Հալէպ գացած են, նկատի ունենալով որ իրենց մնունդի դրամը յաճախ կ'ուշացուի գիրենք նեղութեան մատնելով։ Կը թուի թէ ունին նաեւ կենսամթերքի եւ կլիմայի դժուարութիւններ։

Հեղինեւթուրֆ բանակցութիւնները

Թուրքիոյ հեղինէն դեսպան փափայի ձեռնարկներուն վրայ, Թուրքեւհեղինէն բանակցութիւնները վերսկսած են։ Փոխանակութեան յանձնաժողովի հեղինէն պատուիրակ Ճէմալ Հիւսնի պէյ Էնկիւրի մեկնած է։

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ արտաքին դիւանի տնօրէն Զամատոս երկարօրէն տեսակցեցաւ փոխանակութեան խառն յանձնաժողովի հեղինէն պատուիրակ Տիամանտոփուլոսի հետ՝ Թուրքիոյ տուած ծանուցագրի մասին։

Բանակցութիւնները շարունակելու համար, նոր հրահանգներ ղրկուեցան հեղինէն դեսպան Փափայի։

Թուրքեւհեղինէն բանակցութիւնները վերսկսած ըլլալով, հասկանալի է որ Պոլսոյ մէջ գտնուած հեղինէնապատկան կալուածներուն գրաւումը առայժմ յետաձգուի։

Վենիզելոսի յայտարարութիւնները

Աթէնքէն կը հեռագրեն ապրիլ 3 Թուականով.— *Իժեծ զարմացում դաշնակից պետութեանց, Պուլկարիա այսօր վճարեց 2,500.000 միլիոն ֆրանք ոսկեդրամ, ի հաշիւ հատուցումներու իր պարտքին— ամբողջ գումարին կէսը։*

Ինչպէս կը յիշուի, Պուլկարիա վերջերս ղարձեալ խնդրած էր Ագգերու Դաշնակցութենէն որ յետաձգէ իր պարտքերուն վճարումը՝ անցած տարի Պուլկարիոյ մէջ պատահած երկրաշարժին հետեւանքով։ Անգլիա եւ Իտալիա համաձայնեցան, սակայն Ֆրանսա առարկութիւններ ըրաւ։ Ագգերու Դաշնակցութիւնը դարձեալ ժարմին մը նշանակեց՝ քննութիւն կատարելու համար Պուլկարիոյ վճարման կարողութեան մասին։ Յիշեալ մարմինը ցարդ չներկայացուց իր տեղեկագիրը, սակայն առանց սպասելու անոր որոշման, Պուլկարիա վճարեց իր կարողութեան սահմանին մէջ։

Պուլկարիա գոհերէն մէկն է Մեծ Պատերազմին. ո՛չ միայն հողային կորուստներ ունեցաւ ցամաքի եւ ծովեզերքի վրայ ի շահ Ռումանիոյ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ, այլ եւ պարտադրուեցաւ հատուցում վճարել։ Պուլկարիաս տիպուեցաւ դրամ փոխ առնել Միացեալ Նահանգներէն եւ պահանջել որ ջնջուի իր պատերազմական պարտքէն մաս մը, ծայրը-ծայրին բերելու համար։

Անդրյորդանանի Օրենսդիր Ժողովը

«Թայմս»ի երուսաղէմի թղթակիցը կը հեռագրէ.

Անդրյորդանանի էմիրը Ապտուլլահ՝ իր նախարարներուն եւ պաշտօնեաներուն հետ միասին բացաւ Անդրյորդանանի Օրէնսդիր Ժողովին առաջին նստաշրջանը։ Ներկայ էր անգլիական ներկայացուցիչ գնդապետ Քոքս։ Վարչապետը կարդաց գահաճառը, որ կը թուէր Անգլիոյ հետ կնքուած վերջին դաշնագիրը վաւերացնելէ ձեռք բերուելիք շահերը, ու կը խոստանար զարկ տալ հանրօգուտ շինութեանց՝ Անդրյորդանանը բարձրացնելու համար միւս երկիրներու մակարդակին։

Պաղեստինի անգլիական մարզպան սըր Ճոն Զէնսըլէմ շնորհաւորական հեռագիր մը ղրկած էր։

Պարսկաստանի հանքերը

Թէհրանէն կը զրեն թէ պարսիկ կառավարութիւնը Պերլինի իր դեսպանին միջոցով, բանակցութիւններ սկսած է մէկ քանի գերման փորձագէտներու հետ, պաշտօնի հրաւիրելու համար զանոնք հանքերու վարչութեան մէջ։ Հանրօգուտ եւ հաղորդակցութեանց նախարարութիւններէն բարձրաստիճան պաշտօնատարներէ բաղկացած յանձնաժողով մը կազմուած է, ուսումնասիրելու համար Պարսկաստանի մէջ վերջերս գտնուած քանի մը հանքեր։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

Այս կիրակի գիշեր ժամը 8.45ին Théâtre Albert Ierի մէջ

Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

կը ներկայացնէ՝

ԴԵՐԱՍԱՆ ՔԻՆ

Կը մասնակցին նաեւ Պ. Պ. Ե. Թոլայեան, Տ. Նշանեան, Վ. Սվաճեան, Շ. Սարեան, Սէրժ Թորոսեան, Ա. Գվբէթեան, Ս. Սարրաֆեան եւն., տիկ. Տիկ. Ս. Նշանեան, Ա. Տէրուան, փափազեան եւ Օր. Անահիտ։

Գիները՝ Օթեակ 300—250 ֆր., 40, 25, 10 եւ 7.50 ֆր.

Դիմել՝ Կավոշի խմբագրատունը 208bis Rue Lafayette *կամ Տրդատ Նշանեանի 48* Rue Mr. le Prince (6e).

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի «Տիգրիս» մասնաճիւղին եւ Շ. Ց. Դ. Քրիստափոր Ենթակոմիտէի։

Կը ներկայացուի՝ «ԱՐԱՊՕ» *եւ* «ԱԿԱՄԱՅ ԲԺԻՇԿԸ»

Այս կիրակի ժամը 2ին ռիւ ժան Մասէ, մաքրէ ֆէօրի սրահին մէջ

Հ. Ց. Դ.

Փարիզի Ռոստոմ կոմիտէի ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը, 131 Fbg. du Temple, Belleville. *Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։*

Սէն միշէլի «Քրիստափոր» խումբի ընկերները *ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին* La Petite Source*ի ստորնայարկը* 130 St. Germain. *Կը խօսի՝ ընկ. Սահակ Տէր Թովմասեան։ Անդամատեարիրը սիրայօժար բերել։*

Անիէր-Պուա ֆոլնպի «Նոր գոյն» ենթակոմիտէի ընկերները *ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդամատեարով։ Կը խօսի՝ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։*

Մարսէյլի «Ռոստոմ» ենթակոմիտէն ընդհ. *ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Ջաւուշ, Արմէն Գարօ, Զարդարեան, Քրիս եւ ֆեռի խումբերը այս իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդամատեարով։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Բարձր Հայքի Հայր. Միութեան ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3ին Ռոստոմի սրահը 131 Fbg. du Temple: *Ներկանեռու թիւը մեծաժանութիւն պիտի համարուի։*

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՔԸ այս կիրակի առաւօտ ժամը 10.30—12 Ֆրանսերէն (Պ. Ս. Մ. Դաւիթ Բէգ)։

Այրի Տիկին Ռոզ Շամբարձումեան, Տոքթ. Լեւոն Շամբարձումեան (Պրիւսքէլ), Տէր եւ Տիկին Արամ Պարոնեան, Այրի Տիկին Զապէլ Շամբարձում-Շամբարձումեան, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Մինասեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Մինասեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Նշան Շամբարձումեան, Պ. Եդուարդ Շամբարձումեան, Օրդ. Էօժէնի, Ժագլին եւ Պ. Փիէռ Պարոնեան, ինչպէս նաեւ Էրմէնեան, Սիւրմէեան, Եարճանեան, Թերեան ընտանիքները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, քեռայրին, հօրեղբօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

Պ. ՄԻՔԱՅԷԼ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ

դառնադէտ մահը։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ վաղը՝ Շաբաթ ժամը 3ին, Raincy, 16 Allée du Jardin Anglais:

Gare de l'Estէն կառախումբ առնել 1.29 եւ 2.20ին եւ իջնել Le Raincy:

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մասհազդ ղրկուած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ Տիկին Մ. Խաչատուրեան իրենց ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տէր եւ Տիկին Երանոս Գարաժանուկեանի իրենց զաւկին՝ ՍԵՐՈԲ ԳԱՐԱՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ զառն մահուան առթիւ։

ԵՐԵԿՈՅԹ ՏՐԱԿԻՆԵԱՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած ցառաջդիմասէր միութեան կողմէ։

Այս կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին «Էօվրը» Թատերասրահը։

Արտասանութիւն, երգ, հայկական պար, նուագ եւայլն։

կը ներկայացուի՝

«ԱԿՆՑԻ ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ» *գաւեշտ*

CONCERT PASDELOUP

Թատրոն Շան զ'Էլիզէ, Ապրիլ 6ի յայտագրին մէկ մասը պիտի յատկացուի իտալ. հեղինակ ՎԻԹԹՈՐԻՕ ՕՆԷՔՔԻի երկու օփերաներէն՝ «LA ROSIÈRE»է եւ «CASSANDRA»է կտորներու։ Ընտիր երգիչներ՝ Տիկ. Նիկա Կունէլլի, Տիկ. Մարսէլ Էլզէն-Լէնս, Պ. ժան Թարտուլի եւ Փարիզի երկաեռ երգչախումբը պիտի աւելցնեն փայլը այս կտորներուն, որոնցմէ «LaRosière» ա. անգամ կը նուագուի Փարիզի մէջ, մինչ «Cassandra» երկիցս ծափահարուած է Փարիզի Philarmonique նուագախումբին կողմէ, ճարտար ղեկավարութեամբ Շնէվուսի եւ Շնէտլէր-Փէթէրսընի։ Ասոնք վարած են նաեւ Օնէգքիի օփերան Օսլօի, Լոս Անճըլէսի եւ Քոփէնհակի մէջ։

OCCASION!!!
ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆԵՐ

կար սէն Լազարի գծին վրայ La Frette Montigny մէջ սէն գետին եզրը, երկու տուն կայ վարձու, անմիջապէս յանձնելի։

Մին՝ *կահաւորեալ*, երեք ննջասենեակ, ճաշասրահ, խոհանոց, եւայլն։ կազ, ջուր եւ մեծ պարտէզ։ Տարեկան 4600 ֆր.։

Միւսը՝ *ոչ-կահաւորեալ* երկու յարկ, ամէն յարկի վրայ երկու սենեակ, սուֆա եւ խոհանոց (երկու ընտանիքի բնակութեան համար գատ դուռով)։ երկու յարկը միասին 3800 ֆր. տարեկան։

Դիմել՝ «Մասիս» տպարանը, 208bis Rue Lafayette, փարիզ. Պր. Հ. Ց. Ներէէսեանի։

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
Հացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

EMPIRE, Միզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris | Էքզոլ Միլիթէր | ամենալաւն ու ամանը | 2-14 ֆրանք

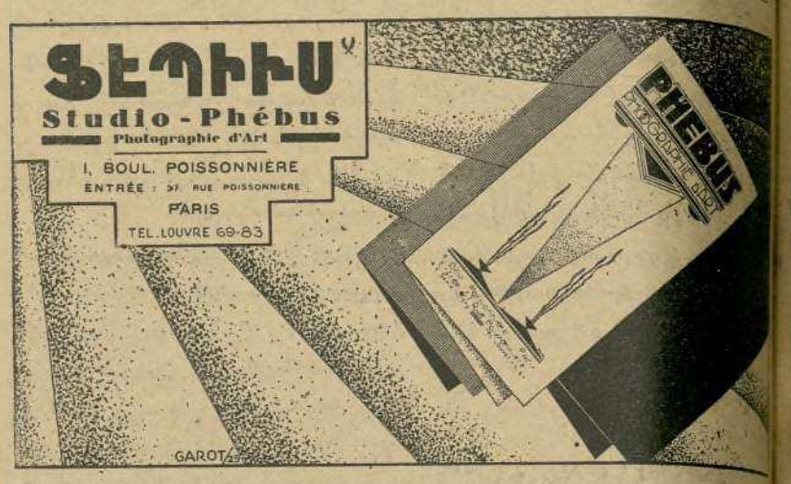
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, *մէթ. Շաբէէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկոխտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթոմառ։ Ազատմիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12։*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *ժէոսէ ռոպի ժաքուր գործ ընդ կարուհիներ։ Տնեական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ֆնտքեանի, 5* Rue Bergère, Paris (9e).

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: F. SOUVIGNY

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԻԼԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վեներական ախտերու
Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով
ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեթեւութիւն (Rachitisme) եւայլն։
16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԲԱՑՈՒՄ ՎԱՂԸ ՇԱԲԱԹ 6 ԱՊՐԻԼ
ցայսմիկ ճաշարանատէր ՊԱԹԻՍԱ կը հրաւիրէ իր բոլոր փափկակեր յաճախորդները իր նոր բացած գեղեցիկ ճաշարանը՝
ԼԵՒՈՆ ՊԱԹԻՍԱ
33, Rue des Martyrs, PARIS
Ուր պիտի գտնեն լաւագոյն հանգստաւէտութեամբ անթերի սպասարկութեամբ, Արեւելեան եւ Արեւմտեան կերակուրներ եւ անուշեղէններ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ



ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԵՐՋԱՆԵԱՆ
42 Rue Tourtille. BELLEVILLE, Մէթրօ՝ Պլվիլ
Ջատկական Զէօրէկ։ Օդի եւ պոռտօի ընտիր գինի
գուտ խաղողէ պատրաստուած
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ԹԱՐՄ ԼԱՒ ԱԺԱՆ

ԴԵՐՁԱԿ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
Ամենաաժան, տոկուն եւ վերջին նորաձեւութեամբ հագուստ հագնիլ փափաքող մեր հայրենակիցները եւ տիկինները դիմեն ամէն օր ժամը 7.30—20 եւ կիր. օրերը մինչեւ կէս օր
ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆ
ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ
2 Rue des Chaufourniers, Paris (19e). Մէթրօ Combat եւ Bolivar

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁԱՍՏՈՒՀԻ
9 Rue Papillon, PARIS, Tél. Prov. 48-37

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻՋԱՍԵՌԱՅԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՆՈՐ ԶԵՂՉ
ԱՅՍ ՅԱՆԿԻՆ ՄԻՋԷՆ 100 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐՔ ԱՌՆՈՂԻՆ %30 ՉԵՂՉ
ԻՍԿ 50 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐՔ ԱՌՆՈՂԻՆ %15 ՉԵՂՉ
Իմ ընկերս 7.50, Վարժապետին աղջիկը 18, Մանուկ Էլեաքս 15, Ոչխարի պանդուկը (2 հատ.) 15, Լիւլիգն ու Արտակ 10, Մինքէի սիրարկածը 5, Ճարտարապետ 4, Յեղափոխութեան մակաբոյծները 5, Անհետացած մը 8, Աւազակապետը 25, Կրացիէլլա 8, Փոթորիկը 2, Թագուհւոյ ժողով 2, Առաքելոց վանքին կռիւը (պատմեց զօր. Անդրանիկ) 12.50, Հայերու բնաջնջումը 6, Սիրելու եւ սիրուելու արուեստը 5, Նահապետական Հերոսամարտը 10, Լոնգոսի հովուավէպը 8, Մէլինա Հանըմ 5, Սատանայ 2, Վերադարձը 3, Պըլ-Պուլի (Օբէրէթ) 9, Թուածներ (Դուբեան) 5, Աբու Լալա Մահարի 5, Լոյս Զուարթ 3, Ճաբէթ 10, Արարատ Ակբենարան ընթերցարան 3, Հայ. քերական 2, Գարաններ 3, 25, 30, Երազահան 5, 6, 10, Ճրանս. խօսակցութիւններ 5, 6, Լուսաբեր այբենարան 5։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը անբաղդատելի գիներով, ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ բառարաններ, գիտական եւ առողջաբանական գիրքեր, նանիշներ Կոմիտաս վրդ., Սրուանձտեանի, Զուշտաճեանի, Չիլինկիրեանի, եւայլն։

Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ
ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Դ. ԹԱՔԻՐԵԱՆ
ՓՈՐՁԱՌՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ
19 RUE HENRI MONNIER
PARIS (IXme)

Ծովային կազմակերպութիւն,
Հաշուեկշիռ եւ դիպուածներու ապահովութիւն,
Դիպուած դիպիներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ **75** ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակին յայտարարենք, Թուղթերը կը քննենք, ծանուցական դիմումները ժամանակին եւ տակաւ կերպով կը կատարենք։

ԾԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները։ եւ առեւտրական կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։ Ընդունելութեան ժամերը՝ 5—7։

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

"HARATCH"

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 6 ԱՊՐԻԼ 1929

6 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 924

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽՈՐԹ ՁԱՅՆԵՐ

Խորթ ձայն մը սպրդած էր, երէկ, մեր թերթին մէջ։

Ընկ. Մ. Երիցանց, իր «Վաղուան սերունդին համար» շարքին մէջ, ձաղկելով Հայաստանի վարիչներուն անզգամութիւնն ու խեղկատակութիւնը ներգաղթի եւ հայահաւաքման կենսական գործին հանդէպ, դառնօրէն կը գանգատէր, նաեւ, Հայրենակցական Միութիւններէն։ Կը տրտնջար որ այդ Միութիւնները «կը դառնան անգէտ ու խանդավառ ծափահարողներ քաղաքական եպերելի խեղկատակներու»։ Եւ աւելի առաջ երթալով, կը ստորագրէր հետեւեալ տողերը·

— «Ու գիւղերը որ ետզիետէ իրենց ճախքով կը հիմնեն Հայաստանի մէջ, չեն ծառայեր ապաստան տալու գոնէ քանի մը Թափառական ու անտէր հայրենակիցներու»։

Նոյն մեղադրանքները, նաեւ, հիւանդանոցներու եւ դպրոցներու կառուցման համար։ Եւ այս բոլորը՝ ապացուցանելու համար թէ նպատակի չեն ծառայեր այդ աջակցութիւնները։

— «Եւ մեծ զոհողութիւններէ, զրկանքներէ եւ բուռն ձիգերէ յետոյ, հակայ գումարները որ կը դրկուին Հայաստան, պիտի բաւէին գաղութները կազմակերպելու իբր հաւաքական գօրեղ մարմիններ, յայնօրէն հոգալու անոնց պէտքերը» եւլն.։

Ծանր թիւրիմացութեան մը մատնուած է մեր ընկերը։

Մենք չենք որ պիտի ժխտենք Երեւանցիներուն չկամութիւնը, ապիկարութիւնը եւ անգգամութիւնը՝ տարագիր բազմութիւններուն հանդէպ։ Մենք անխնայ պայքար մղած ենք այդ հակազգային եւ տմարդի քաղաքականութեան դէմ, եւ պիտի շարունակենք մղել, որքան ալ բութ սլաքներ եւ լուտանքներ արձակեն օրուան իշխանաւորներուն ստրուկները։ Եւ այս՝ թեզադրուած հայ ժողովուրդի հիմնական շահերէն։

Բայց նոյն այդ շահերը թոյլ չեն տար որ տեսակ մը փոխադրէնով, եթէ ոչ քննախնդրութեամբ, օրուան իշխանութեան մեղքը քաւել տանք երկրին ու ժողովուրդին։ Այդ մասին շատ յստակ է Դաշնակցութեան դիրքը,— չշփոթել վարչաձեւը՝ ժողովուրդին հետ, եւ ամէն կերպ աջակիլ հայրենիքին վերաշինութեան։

Արդ, ի՞նչպէս կարելի է մեղադրել Հայրենակցական եւ միւս Միութիւնները, երբ գիւղեր եւ աւաններ կը շինեն, հիւանդանոցներ կը կառուցանեն կամ գործիքներ, մեքենաներ, դեղ ու դարման կը դրկեն։

Հայրենակցականները կարելի է մեղադրել որ աւելի կանոնաւոր եւ կազմակերպուած աշխատանք չեն կատարեր, և մբսխումներու դուռ կը բանան, ցիրուցան կամ անհաշիւ ձեռնարկներով։ Այդ վերապահումէն դուրս, ինչ որ երեւան կ'երթայ, իրրեւ դրամ կամ գոյք, իրրեւ մարդ կամ ատաղձ, շահ է ե՛ւ հայրենիքին եւ ժողովուրդին համար։

Գիտենք որ օրուան իշխանութիւնը չարաչար կը գործածէ արտասահմանի տրամադրութիւնն ու աջակցութիւնը, եւ յաճախ իրենց նպատակէն կը շեղին զանազան գումարներ։ Բայց այդ բոլորը իրաւունք չեն տար մեզի՝ ափսոսալու դրկուած օգնութեան վրայ։ Մանաւանդ, բոլորովին անարդար է գրել թէ Հայրենակցական Միութեանց շինած գիւղերը «չեն ծառայեր ապաստան տալու գոնէ քանի մը թափառական եւ անտէր հայրենակիցներու»։ Փաստ է որ հետզհետէ բնակիչներ կը տեղաւորուին այդ կիսաւարտ գիւղերուն մէջ։ Դեռ վերջերս Արաբկիրի Հայրենակցական Միութիւնը կը հաղորդէր թէ 1926ին 72 հոգի հաստատուած են նոր Արաբկիրի մէջ, փոխադրուելով Հին Արաբկիրէն, իսկ 1928 դեկտեմբերին բնակչութեան թիւը կը հասնէր 762ի։ Եւ Միութիւնը որոշած է Թուրքիա մնացած միւս բեկորներն ալ փոխադրել ու տեղաւորել։ Նոյն ծրագիրն ունին միւս Միութիւններն ալ, եւ չանքեր կը Թափեն, համաձայն իրենց կարողութեան եւ եռանդին։

Եթէ միայն այս գործը պղուխ հանեն Հայրենակցականները, այսինքն եթէ ամէն մէկը գատ-գատ կամ հաւաքաբար յոլորին Հայաստան փոխադրել Անատոլու մնացած բեկորները եւ գնտեղել նոր գիւղերու մէջ, մեծագոյն ծառայութիւնը մատուցած կ'ըլլան հայրենիքին։

Ուրեմն, խօսք չի կրնար ըլլալ հայրենիքին այս կամ այն ձեւ օգնելու մասին։ Դաշնակցութեան որոշումն եւ կամքը այն է, որ աւելի լայն եւ աւելի արդիւնաւոր դառնայ այդ աջակցութիւնը։ Եւ կրնար դառնալ, եթէ երեւանի մարզպանները երբեմն մամուլի մը տակ դրած չըլլային իրենց խելքն ու խիղճը։

Թիւրիմացութիւն է, նաեւ, այս տարրական պարտականութիւնը, եղբայրական օգնութեան եւ հայրենիքի վերաշինութեան ջանքերը համարել զրկանք՝ արտասահմանի գաղութներուն համար։ Երեւան գացած «հակայ գումարները» երբեք արդէն չեն գաղութներու կազմակերպութեան գործին համար։ Նոյնքան հակայ գումարներ կարելի է ճարել միշտ եւ օգտագործել հայրենիքէն դուրս, եթէ ունենանք գաղթային ամուր կազմակերպութիւն, եթէ իւրաքանչիւր գաղութ ինքն իր մէջ գտնէ ներքին աշխատանքի։ Ամէն անգամ որ գործ մը կ'ըլլայ, անպատճառ դրամի պակասը չէ բուն պատճառը։ Ամենախ հոգեկան չքաւորութիւնն է որ գործ կը խանգարէ, եւ ոչ նիւթական թշուառութիւնը։ Փարթամ Փարիզը երեւանի պակասը լրացնելուն համար է որ չկրցաւ մէկ հատիկ մանկապարտէզ բանալ։ Զորս հազարնոց Լիոնը իր ունեցած-չունեցածը Հայաստան ղրկած է, որ մէկ ծաղկոց իսկ չի կրնար պահել այսօր։

Կա՛յ եւ ուրիշ խորթ ձայն մը, որու մասին կը խօսինք յաջորդ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԵՆՔ ՄԵՐ ԹՇՆԱՄԻՆ

Այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, ցուսաբեր կը գրէ (27 մարտ).

—«Մեր ժողովուրդի կովկասեան ճատուածը, որ նախապատերազմեան շրջանին թիւով ու դիրքով գրեթէ առաջինն էր հասարներու մէջ, այսօր, Խորհուրդներու տիրապետութեան շրջանին, դարձած է վերջինը։ Անդրկովկասի երեք գլխաւոր ու հաւասար ազգութեանց ընտանիքին մէջ Հայաստանը ունի 30,948 քառ. քիլ· տարածութիւն եւ 879,872 հոգի բնակչութիւն, Վրաստանը ունի 68,865 քառ. քիլ· տարածութիւն եւ 2,666,388 բնակչութիւն, իսկ Ազրպէյճանը՝ 84,679 քառ· քիլ· տարածութիւն եւ 2,314,077 բնակչութիւն։ Այլ խօսքով, Հայաստանը իր բնակչութեամբ կը կազմէ Անդրկովկասի ազգաբնակութեան (5,861,000 հոգի) հազիւ մէկ հոթերորդը, Ազրպէյճանը՝ անոր մէկ երրորդը, իսկ Վրաստանը՝ կէսէն աւելին։ Այսպէս նաեւ հողային հարցին մէջ, ուր Ազրպէյճանը մեզմէ գրեթէ *երեք անգամ*, իսկ Վրաստանը ալելի քան *երկու անգամ* ընդարձակ հողեր ունին։ Միթէ՞ անհնար էր մեր ժողովրդի նկատմամբ գործադրուած գոնէ այս աղաղակող անարդարութիւնը սրբագրել։ Միթէ անկարելի էր գաղութահայութեան հանրային կարծիքի— միակամ ու միահամուռ— գօրաւոր ճնշումին տակ հարկադրել, որ Մոսկուան Հայաստանին կցէ գոնէ Ախալքալաքը (իր 2500 քառ· քիլ· տարածութեամբ եւ 78,918 հ. բնակչութիւնով), Լեռնային Ղարաբաղը (իր 4,161 քառ. քիլ· տարածութեամբ եւ 125,299 բնակչութիւնով) եւ Շարուր Նախիջեւանը (իր 5,355 քառ քիլ· տարածութեամբ եւ 104,960 բնակչութիւնով)։ Նաեւ այս պարագային, Հայաստանը վերստին Թէ՛ տարածութեամբ (ընդամէնը 42,964 քառ. քիլ·) եւ Թէ բնակչութեամբ (հազիւ 1,18,995 հոգի) *վերջինը* կ'ըլլար «հաւասարներու» մէջ, սակայն այս սրբագրութիւններով գէթ մասամբ մեղմացած կ'ըլլար յանցաւոր պնարդարութիւն մը, որ Խորհուրդներու ներշնչումով գործադրուեցաւ մեր ժողովուրդի նկատմամբ։ Ցաւիքը հնարաւոր էր մեղմել այն ատեն սակայն, երբ մենք, գաղութաբնակ Հայերս, միակամօրէն ծառանայինք անոր դէմ։ Երբ գոնէ այս հարցին մէջ ազգային միացեալ ճակատ կազմէինք— ո՛չ թշնամանքի ու ապստամբութեան, այլ բողոքի եւ քննադատութեան — եւ գայն ուղղէինք խորհրդային իշխանութեանց դէմ։ երբ ձեռք-ձեռքի, միշտ եւ ամէն տեղ բարձրանայինք բոլոր դուռները՝ մեր անտեսուած իրաւունքները վերահաստատելու համար։ Այսպէս չեղաւ սակայն։ Քծնանքի եւ իմակերպումի ընտելացած Հայը թշնամանք եւ ապստամբութիւն տեսաւ մինչեւ իսկ պարզ բողոքներուն մէջ, ու բթամիտ դաժանութեամբ մը ծառացաւ խորհրդային անիրաւութեանց դէմ։ ծառացողներուն դէմ։

Այսպէս երէկ, այսպէս նաեւ այսօր»։

ՍՈՖԻԱՅի մէջ սաստիկ ցուրտ կ'ըլլայ եւ կը ձիւնէ։ Արդէն իսկ ձիւնը 20 սանդիմեդր խաւ կազած է։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքիոյ պիւնուրական գօտիները

Պոլսէն կը հեռագրեն. — Նեղուցներու Յանձնաժողովը իր 1928ի տեղեկագրին մէջ կը յայտնէ թէ՝ Տարտանէլէն, Մարմարայէն եւ Վոսփորէն ծովու կամ օդի ճամբով անցնելու ազատութեան սկզբունքին համաձայն, Ազգերու Դաշնակցութեան պիտի ներկայացնէ աշխատութիւն մը՝ պահանջելով որ ամէն կարգի նաւեր կարենան ազատ մուտք ունենալ Զաթալճայի եւ Իզմիթի գինուորական գօտիները։

Յանձնաժողովը նկատելով որ Իզմիթի ծոցը մաս կը կազմէ Մարմարա ծովուն, կը պաշտպանէ այն տեսակէտը թէ դաշնադիր պետութեանց նաւերը իրաւունք ունին նաւարկելու ծոցին մէջ։ Թուրք կառավարութիւնը կը մերժէ այս տեսակէտը, դիտել տալով որ Իզմիթի ծոցին կազմը ոեւէ կերպով չարգիլեր նաւարկութեան ազատութիւնը։

Հակառակ այս առարկութեան, Յանձնաժողովը բացարձակապէս կը պահանջէ որ արգելքը չնչուի։

Ըստ պայմանագրութեան, այն բոլոր առեւտրական նաւերը որ նեղուցէն կ'անցնին առանց կանգ առնելու, ենթակայ են առողջապահական քննութեան եւ տուրքի։ Յանձնաժողովը միաձայնութեամբ կը պահանջէ չնչել առողջապահական տուրքերը եւ փափաք կը յայտնէ որ խստիւ գործադրուին տրամադրութիւնները Նեղուցներու պայմանագրութեան եւ Փարիզի 1926ի միջազգային առողջապահական դաշնագրին։

Թուրքական վէճը լուծելու ջանքեր

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ հելլէն կառավարութիւնը տեղեկութիւն ստացաւ որ Թուրքիոյ արտաքին գործակալը Փոխանակութեան Յառն Յանձնաժողովի հելլէն պատուիրակութեան ներկայացուցած է նոր առաջարկներ, որոնք թոյլ պիտի տան կարգադրել վէճը։

Թուրքիա կ'առաջարկէ Թուրք կառավարութեան՝ իր պաշտպանութեան տակ առնել Թուրքիա գտնուող հելլէնական կալուածները, ըստ Լոզանի դաշնագրին, իրենց հին տէրերուն վերադարձնել հելլէնական գրաւուած հողերն ու շէնքերը եւ գնել այն կալուածները որոնց տէրերը փախած են։ Իր կողմէ Յունաստան նոյն առաւելութիւնները պիտի շնորհէ հելլէնական հողին վրայ հաստատուած Թուրք հպատակներուն։

Երկու պետութեանց միջեւ վերջնական կարգադրութիւն մը պիտի ըլլայ այս զործողութիւններէն յետոյ, ինչ որ ամբողջովին պիտի լուծէ բնակչութեանց փոխանակութիւններու առթիւ ծագած բոլոր վէճերը։

Հելլէն կառավարութիւնը այս մասին պիտի խորհրդակցի նախարարական խորհուրդի առաջին նիստին։

Կարկուրի դատը շաւուած

Երուսաղէմի Պատրիարք եղիշէ արքեպսկ. Դուրեան, Պոլսոյ Պատրիարքարանին նամակ մը գրելով կը հաղորդէ որ Լոնտոնի կայս. Մասնաւոր Ատեանը մերժած է Կարկուրի ժառանգորդներուն յարուցած դատը, որով Երուսաղէմի վանքը վերջնապէս սեփականատէր կը դառնայ Կարկուրի անունով ծանօթ մեծ արտին, որուն համար երկար տարիներէ ի վեր դատավարութիւններ տեղի կ'ունենային։

Իրաւ եւ Իրաւ

Թէհրանէն կը հեռագրեն.— Շահը Ցայսալ Թագաւորին հեռագիր մը ուղղելով շնորհաւորեց զայն Ազգերու Դաշնակցութեան այն որոշումին համար, որով Իրաքի մէջ դատական վարչաձեւը կը չնչուի։ Շահը ասիկա յաղողութիւն մը կը նկատէ Միջազգերի համար եւ կ'աւելցնէ Թէ այդ որոշումով ալ եւս կը վերնան Իրաքի եւ Իրանի միջեւ բոլոր խոչընդոտները, ի վերջոյ յոյս կը յայտնէ Թէ շուտով բարեկամական յարաբերութիւններ պիտի վերահաստատուին երկու կառավարութեանց միջեւ։

Չեմպրլէյն-Մուսոլինի տեսակցութիւնը

«Թան»ի Հռոմի Թղթակիցը կը հեռագրէ Թէ Մուսոլինիի սըր Օսթըն Չեմպրլէյնի հետ տեսակցութիւնը գաղտնի պահուած էր և Ֆիրէնցէի մէջ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցէն է որ իմացուեցաւ։

Հռոմի քաղաքական շրջանակները չեն ծածկեր իրենց գոհունակութիւնը այս տեսակցութեան առթիւ։ Նախ դիտել կուտան Թէ Ֆիրէնցէի տեսակցութեան շնորհիւ Անգլիոյ եւ Իտալիոյ արտաքին քաղաքականութեան վարիչները առիթ ունեցան կարծիքի փոխանակութիւններ ընել այժմեական բազմաթիւ հարցերու մասին, սկսեալ իտալեւ-Ֆրանսական յարաբերութիւններէն, գերմանական հատուցումներէն, ծովային սպառազինութիւններէն՝ մինչեւ զանազան բարոյական եւ տնտեսական խընդիրները։

Մուսոլինի անցեալ ամառ Շերակոյտին առջեւ ճառ մը խօսելով, յայտարարած էր Թէ Իտալիոյ արտաքին քաղաքա-

(Լուծրու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ ԽՐԱՏՆԵՐ

Գ.

Լսեցիր Թագուհիին առակը եւ հարկաւ հասկցար ալ, քանի որ ամէն բան հասկնալու համար խելքի պէտք չկայ անպատճառ։ Եթէ ո՛չ, Զօպանեան մը ի՛նչպէս պիտի կրնար հասկնալ Թէ Հայաստանի բունած ճամբան շիտակ չէ։

Բայց, եթէ խելք չունիս, անշուշտ, նորէ՛ն կը հասկնաս, սակայն սխալ։ Այս չէ՞ պատճառը որ Զօպանեան դեռ չհասկցած ու երբեք չպիտի հասկնայ Թէ ո՞րն է շիտակ ճամբան Հայաստանի համար։

Սակայն, բարե՛կամ, գիտես Թէ անխելքութիւնը նկատուած է շատ մեծ նախատինք։ Բուրժուական նախապաշարում մըն ալ այս, բայց այնքա՛ն ուժեղ որ բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնն իսկ չկրցաւ սարսել։

Այդ նախատինքէն գերծ մնալու համար, մարդը ինարաւ է եւ կը կիրարկէ անխելքութիւնը պարտկող միջոցներ։ Բազմաթիւ են անոնք ու մարդէ մարդ կը տարբերին տեղին, գործին, պարագային ու ժամանակին համեմատ։

Բայց որպէսզի, գոնէ այս մէկը լաւ հասկնաս, խօսինք նորէն օրինակով։ Նայէ՛ Զօպանեանին։

Բանաստեղծ է, գրագէտ, բանասէր, քննադատ, հրապարակագիր, հրատարակիչ, գործիչ, քաղաքագէտ, պրոպագանդիստ եւ յետմահու նախագահ Հայաստանի Համայնագիտական Ակադեմիոյ։

Բայց այս բոլոր տիտղոսները կրելու համար, եթէ մարդ արարածը խելքի պէտք ունենար հայ կեանքը կը դառնար անապատ եւ մեր թերթերէն շատերը ձերմակ կը տպուէին։ Անոնց մէջ տող մը ոտանաւորի չէիր ինանդիպեր, «Պայքար» ամէն օր, իսկ «Արեւ» շաբաթը երեք անգամ գոնէ, իրենց խմբագրական սիւնակները պարապ կը ինանէին, քննադատականի տեղ՝ ուզողը չէր փչեր գանկէն անցածը եւ բերանը բացողը ճառախօս չէր կարեր, իսկ մեր խարխուլ նաւուն վրայ՝ ինարիւրեակ մը նաւապետ չէր բուսներ։

Բայց ըսի Թէ այս բոլորը կը ծառայեն պակասը քօղարկելու եւ երեւոյթը փրկելու յաջողութեամբ։

Կան ալ որ կը դիմեն տարբեր միջոցներու. ինով մը կը դնեն իրենց քալուածքին, նստուածքին, խօսուածքին, ինագուածքին մէջ։ Իսկ ես, երբ ուզեմ խելացի երեւնալ, կ'ըսեմ խելքի բոլորովին ինակառակ բաներ. ու նորէն խելօք մարդու համբաւս կը պահեմ։

Բայց դո՞ւն։ Բարեկա՛մ, ամէն մէկ քայլիդ անխելքութիւնդ կը պոռաս։ կարգուեր ես։ Մէկ անխելքութիւն։ Բաժնուելով՝ ցոյց տուիր որ գանկիդ տակ դեռ խելքի կուտ մը կը բանի։ Բայց երբ գացիր ու նետուեցար ուրիշ կնոջ մը գիրկը, փաստեցիր Թէ միայն Աստուծոյ շունչը կրնայ գործել ճակտիդ ետեւ։

Ըսի սակայն Թէ խելացի երեւնալու ինամար խելքի պէտք չկայ. ձեւ պէտք է։ քեզի ինամար, կը բաւէ որ ինետեւիս նախկին կնոջդ առաջին խրատին եւ զգուշանաս անոր երկրորդ խրատէն։ Բաժնուիս երկրորդ կնիկէդ, բայց չմիանաս առաջինին եւ ո՛չ ալ ուրիշի։

Անկից յետոյ, որպէսզի խելացիի ինամբաւդ ապացուցանես, կը մնայ ամէն մէկ քայլիդ դէմ խօսիլ բոլոր կիներուն եւ ամուսնութեան։

Այս արդէն, չարգիլեր որ դուն նորէն անընդհատ մտածես անոնց վրայ եւ վազես անոնց ետեւէն։

Բայց, կը նպաստէ քեզ խելացի ցոյց տալու։

ԽՈՐՏՈՑ

Ի՞ՆՉ ՊԵՏՔ ԱՆԵԼ...

Մարտի 11|24-ի մեր համարում մենք տպագրեցինք մի հոդված, որի մեջ ցույց էինք տալիս, թե ինչպես Ղազարոս Աղայանի անվան հասարակական կազմակերպությունը, որ ունի 1928 թվին 1927-ի նկատմամբ կրկնակի աճ, ոչ միայն չի ձգտում ընդլայնել իր գործունեության շրջանակները, այլև ընդհակառակը, նեղացնում է դրանք։ Հոդվածում մենք նշում էինք, որ այդ կազմակերպությունը ոչ միայն չի ձգտում ընդլայնել իր գործունեության շրջանակները, այլև ընդհակառակը, նեղացնում է դրանք։ Հոդվածում մենք նշում էինք, որ այդ կազմակերպությունը ոչ միայն չի ձգտում ընդլայնել իր գործունեության շրջանակները, այլև ընդհակառակը, նեղացնում է դրանք։

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՑՎԱԾ ԿՅԱՆՔԻ ՄԱՍԻՆ

«ՅԱՌԱՋ» ԱՀ ԽՄԲԳԸ

Լ. Ա. փոխդ. Ա. փոստարն ՄԸ-ում ընդունում է հետևյալ հայտարարությունը.

Ինչպես հայտնի է, Ռուսաստանի Ֆեդերատիվ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի 1921 թվականի դեկտեմբերի 23-ի որոշմամբ, Ռուսաստանի Ֆեդերատիվ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի 1922 թվականի հունվարի 3-ի որոշմամբ և Ռուսաստանի Ֆեդերատիվ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետության Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհրդի 1922 թվականի հունվարի 16

կանութեան անկիւնաքարերէն մէկն է Անգլիոյ հետ բարեկամութիւնը։ Ներկայ տեսակցութիւնը բոլորովին հաստատեց այդ յայտարարութիւնը։ Միւս կողմէ, իտալական թերթերը մեծ հաճոյքով դիտել կուտան թէ՝ մինչ Մուսոլինի եւ Չէմպրլէյն կը տեսակցէին Ժիրէնցեայի մէջ, անդին Քանի մէջ Ֆրանքեւանգլիական բարեկամութեան ցոյցեր տեղի կ'ունենային։ Այս երկու դէպքերը թէեւ իրարու հետ ոեւէ կապ չունին, սակայն, Չէմպրլէյն - Մուսոլինի տեսակցութեան աւելի մեծ նշանակութիւն մը կուտան։

Ամէն պարագայի, այնպէս կը հետեւցնեն թէ անգլեւֆրանսական բարեկամութեան կը համապատասխանէ նման մտերմութիւն մը՝ Անգլիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ։ Եւ սակայն դեռ Ժիրէնցեի տեսակցութեան նախօրեակին, այս նոյն Ֆրանքեւանգլիական բարեկամութիւնը յարձակումի կ'ենթարկուէր Ֆաշիստ մամուլի մէկ մասին կողմէ։

Բոլշեւիկի մը ոճիրը լեհ սահմանին վրայ

Պերլինի խորհրդային առեւտրական պատուիրակութեան անդամներէն ժան Ափանասեւիչ, որ Մոսկուա կ'երթար, կառախումբէն վար իջաւ լեհ սահմանագլուխի կայարան մը՝ Պարանովիցէի մօտերը։ Նպատակն էր ընտանիքին հետ մէկտեղ այցելել իր ծննդավայրը՝ Քոլփիէվիքա գիւղը, որ Պարանովիցէէն 5 քիլոմեթր հեռու կը գտնուէր։

Ափանասեւիչ ձերբակալուեցաւ իբրեւ օտարական մը՝ որ լեհական հողին վրայ ապրելու արտօնագիր չունի եւ տարուեցաւ Պարանովիցէ, ուր կայարանի ոստիկանատան մէջ անցուց գիշերը։ Զորեքշաբթի առաւօտ, մինչ Ափանասեւիչի սենեակին մէջ ոստիկան Քուշարքովսկի հեռաձայնով կը խօսէր, բոլշեւիկ պատուիրակը յանկարծ գնդակ մը պարպեց անոր գլխուն, երկու գնդակ ալ արձակեց ոստիկան Զելաքովսկիի վրայ, որ նոյնպէս սենեակին մէջ կը գտնուէր։ Յետոյ չորրորդ գնդակ մը պարպեց իր վրայ, թեթեւօրէն վիրաւորուելով գլխէն։ Ոստիկան Զելաքովսկի մեռաւ իրիկունը։

Կը կարծուի թէ Ափանասեւիչ խենդութեան նոպայ մը ունեցաւ՝ քոքայինի ազդեցութեան տակ։

Ափանասեւիչ իրականին մէջ Պերլինի Կէփէուի ներկայացուցիչն էր եւ Մոսկուայի ամէնէն սարսափելի լրտեսներէն մէկը։ Անոր պաշտօնն էր ո՛չ միայն հսկել խորհրդային դեսպանատան բոլոր պաշտօնեաներուն վրայ, այլ եւ վարիչն էր ճարտարուեստական լրտեսութեան սպասարկութեան, որ ճիւղեր ունէր Գերմանիոյ ճարտարարուեստական բոլոր կեդրոններուն մէջ։

Իր վրայէն գտնուեցան կարգ մը վաւերաթուղթեր եւ գործարանի յատակագիծեր, որոնք ցոյց կուտան թէ բոլշեւիկեան գործակալը մեծ լրտես մըն էր։ Լեհ ոստիկանութիւնը Ափանասեւիչի պայուսակներուն մէջէն գտաւ կարեւոր քանակութեամբ քոքային։

Յունաստանի ելմտացոյցը

Յունաստանի ելմտական նախարարը Խորհրդարանի Դիւանին ներկայացուց ելմտացոյցի ծրագիրը 1929 - 1930 տարուան, որ կը սկսի Ապրիլ 1ին։ Այս ծրագիրը կը նախատեսէ 9,665,613,375 տրախմի հասոյթ եւ 9,657,613,422 տրախմի ծախք. այսինքն մօտ 8 միլիոն տրախմի հասոյթ աւելի։ Ելմտական նախարարը գրութիւնով մը կը յայտնէ թէ 1927-1928ին ելմտացոյցի աւելին եղած էր 150 միլիոն, 1928 - 1929ինը 60 միլիոն տրախմի աւելի։

Նախարարը կը բացատրէ թէ խնայողութիւններ եղած են ծախքերուն, մասնաւորաբար բանակի եւ նաւատորմի ելմտացոյցին մէջ։ Ակէ զատ, կառավարութիւնը կը խոստանայ զեղչել պետական պաշտօնեաներու թիւը։

200 միլիոն տրախմի նախատեսուած են գաղթականներու տեղաւորման եւ ժողովրդական տուներու շինութեան համար, 100 միլիոն՝ նոր դպրոցներու շինութեան։

Նախարարը մասնաւորապէս կը շեշտէ թէ, համաձայն Ազգերու Դաշնակցութեան ելմտական մարմնի վերջին տեղեկագրին, Յունաստանի դրամատունը առաջին տարիէն իսկ շատ գոհացուցիչ գործունէութիւն ունեցած է։

Խորհրդարանը արձակուրդ ստացաւ մինչեւ մայիս 12։

Անաստղուի երկաթուղիները

Սամսոն - Սվազ երկաթուղագծին վրայ աւելցուած է Մուսա գիւղէն մինչեւ Սվազ 80 քիլոմեղրնոց երկարութեամբ երկաթուղագիծը, զոր ստանձնած են երկրաչափ Շեվգը պէյ եւ ընկերները 4 - 5 միլիոն ոսկի փոխարժէքով։ Այս գումարի վճարման յանձնառութիւն կնքած է «Իշ Պանքասը»ն։

Կառավարութիւնը վճարումներուն 100ին 50ը դրամով եւ մնացեալն ալ մուրհակով պիտի կատարէ։ Ի հարկին մուրհակները պիտի զեղչէ «Իշ Պանքասը»ն։

Այսպէս թուրք կառավարութիւնը եւ թուրք դրամատան մը ձեռք - ձեռքի տուած գլուխ պիտի հանեն Անատոլուի երկաթուղագծերու շինութիւնը՝ թուրք մասնագէտ երկրաչափերու ձեռքով։ Թուրքերու համար առաջին գիտական ձեռնարկն է այս։

Սամսոն - Զարշանպա երկաթուղագիծը պիտի գնուի կառավարութեան կողմէ, որ արդէն գլխաւոր բաժնետէրն է, քանի որ այսօր իր ձեռքն է 58,500 պարտաթուղթ։ Ժողովուրդին ձեռքը կը գտնուի 14,840 պարտաթուղթ զոր կառավարութիւնը երեք տարուան ընթացքին գնելու համար Ազգ. Մեծ Ժողովէն արտօնութիւն պիտի ուզէ։ Այս միջոցին ընկերութիւնը վարչական գործերը պիտի վարէ, իսկ կառավարութիւնն ալ գիծը պիտի բանեցնէ։

երեք տարի վերջ, Սամսոն - Զարշամպա երկաթուղագիծը բոլորովին կառավարութեան պիտի փոխանցուի։

Հանիհու գրաւուած

Զինաստանի մէջ կոիւները քանի մը շաբաթէ ի վեր դարձեալ տաք շրջանի մը մէջ մտան։ Երէկ առաւօտ ստացուած հեռագրի մը նայելով, ազգայնական ուժերու վերին հրամանատար զօր. Զանկ Քայ Շէք իր բանակով մտած է Հանքէու։ Ապստամբները նախապէս ճերմակ դրօշ պարզած էին։

Գերիները, որոնք դեռ չեն համրուած, հաւատարմութեան երդում ընելէ յետոյ պիտի առնուին Նանքինի բանակին մէջ։ Զանկ Քայ Շէքի զինուորները գրաւեցին մեծաքանակ ռազմանիւթ, մեծ թնդանօթներու բազմաթիւ մարտկոցներ։ Հանքէուի բանակին մնացորդը խառնիխուռն նահանջեց դէպի ներսերը։

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՀՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԴԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Փ Ա Ր Ի Զ

28 Ապրիլ կիր. գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ

Վ Ա Լ Ա Ն Ս

20 Ապրիլ կիրակի գիշեր

Մ Ա Ր Մ Ե Լ 28 Ապրիլ

Վ Ի Է Ն 14 Ապրիլ

ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ԼԻՈՆԻ, ՌՈՄԱՆԻ ԵՒ ՊՈՐՏՈՅԻ ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԿՐԸՆՈՂԻ ՄԷՋ

Նախամեծնութեամբ՝ Հ. Մ. Ը. Մ.ի «Տիգրիս» մասնաճիւղին եւ Շ. Յ. Դ. Քրիստափոր ենթակոմիտէի։

կը ներկայացուի՝ «ԱՐԱՊՕ» *եւ* «ԱԿԱՄԱՅ ԲԺԻՇԿԸ»

վաղը կիրակի ժամը 2ին ռիւ ժան մասէ, Սաքրէ Քէօրի սրահին մէջ

Հ. Յ. Դ.

փարիզի Ռոստոմ կոմիտէի ժողովը՝ այսօր Շաբաթի իրիկուն ժամը 8.30ին Ռոստոմի սրահը, 131 Fbg. du Temple, Belleville. Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։

սէն միշէլի «Քրիստափոր» խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8 30ին La Petite Sourceի ստորնայարկը 130 St. Germain. Կը խօսի՝ ընկ. Սահակ Տէր Թովմասեան։ Անդամատեարերը ժիամսին ըլլալ։

Անիէր-Պուա-Քոլոնպլ «Եռագոյն» ենթակոմիտէի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Ներկայանալ անդամատեարերով։ Կը խօսի՝ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Իսի-լէ Մուլինօ Պիեանքուրի Վռամեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայ պիտի ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Պարսէյլի Պատ. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 1.30ին 63 Rue République։ Կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատեարով։

ՅԱՒԵՏԱՏԵՍՏ

ՓԱՐԻԶԻ Բարձր Հայքի Հայր. Միութեան ժողովը՝ վաղը կիր. ժամը 3ին Ռոստոմի սրահը 131 Fbg. du Temple։ Ներկանեբու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։

ԵՐԵԿՈՅԹ ՏՐԱԿԻՆԵԱՆԻ ՄԷՋ

Ցազմակերպուած ցուցադրիմասէր միութեան կողմէ։

վաղը կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին «Լօվրը» թատերասրահը։

Ելոյթ, երգ, հայկական պար, նուագ եւայլն։

կը ներկայացուի՝

«ԱԿՆՑԻ ՀԱՃԻ ԱՂԱՆ» *գաւեշտ*

OCCASION!!!
ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆԵՐ

կար սէն Լազարի գծին վրայ La Frette-Montigny մէջ սէն գետին եզերք, երկու տուն կայ վարձու, անմիջապէս յանձնելի։

Մին՝ *կահաւորեալ*, երեք ննջասենեակ, ճաշասրահ, խոհանոց, եւայլն։ կազ, ջուր եւ մեծ պարտէզ։ Տարեկան 4600 ֆր.։

Միւսը՝ *ոչ-կահաւորեալ* երկու յարկ, ամէն յարկի վրայ երկու սենեակ, սուֆա եւ խոհանոց (երկու ընտանիքի բնակութեան համար զատ դուռով)։ երկու յարկը միասին 3800 ֆր. տարեկան։

Դիմել՝ «Մասիս» տպարանը, 208bis Rue Lafayette, փարիզ. Ֆր. Հ. Ց. Ներսէսեանի։

ԿԸ ՓՆՏՌԻԻ

— կը փնտռուի Ատիեամանցի ցարութիւն Խրեան (Արթինս) որ ձիպէյլի որբանոցը կը գըտնուէր։ Այժմ Մարսէյլի գիւղերը ըլլալ կը կարծուի։ Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի այս հասցէին իմացնել. G. Vartabedian, 21 Rue Drouge, Vienne Isère.

— կը փնտռեմ մօրաքրոջս որդին սիմոն վէգիրեան որ գինադադարին գացած է Ամերիկա իր հօր՝ Գրիգոր վէգիրեանի մօտ։

կը խնդրուի «Հայրենիք»էն արտատպել։ Գրել՝ G. Vartabedian, 21 Rue Drouge, Vienne, Isère.

Կ'ուզուին *ժէոսէ ոսպի ժաքուր գործ ընող կարուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ֆինտքեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e).*

Կ'ուզուին *ոսկերչութիւն սովրիլ փափաքող, 15էն 18 տարեկան ուշիմ աշկերտներ։ Դիմել՝* Société Fleuron, 70 Rue du Fbg. Poissonnière, Paris (10e).

Ծախու է *հնակարկատի պզտիկ խանութ մը, 60* Rue de la Folie Méricourt *ի վրայ։ Մէթրօ՝* Parmentier *կամ* Oberkampf։

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris | Էքրլ Միլիքէր | ամենալաւն ու ամենը | 2-14 ֆրանք

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարսի։ Մասն. լսապուռթուառ։ Աղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12.

ԱՄԷՆ ՕՐ
VOLPONE
ԱԹԼԻՒ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: F. SOUVIGNY

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է
STUDIO MANOUG
116 Rue Cannebière, Marseille,
Մինչմա Քափիթոլի եւ Քոլիզէի մէջտեղը

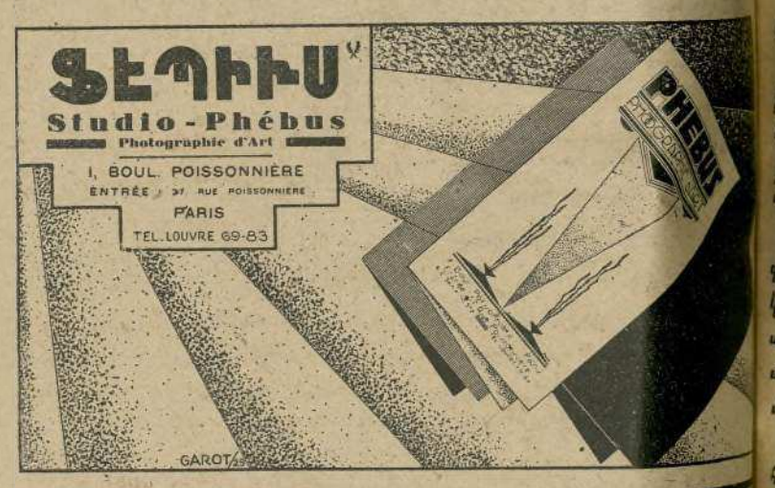
ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96 - 61
Բացէ ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

եթէ կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան, դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. ԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը։

Մ. ՎԱՐԴ ԵՒ Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
ԸՆԴՀ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
106 Rue Richelieu, Bld. des Italiens ի անկիւնը
Մէթրօ՝ Drouot-Richelieu R. C. 404565
Ընդհանուր կահաւորում՝ *ապարանքի, տունի, խանութի պանդոկի.*
Մասնակի կահաւորում՝ *ճաշարանի, ննջասենեակի, հիւրասրահի, եւայլն։*
Եթէ կ'ուզէք կահաւորումի վճռատականներու գնած գինով կարսիներ ունենալ, նախ քան մեզի դիմելը, այցելեցէք կահաւորումի խանութները՝ համոզուելու համար մեր անհաւատալի աժան գիներուն։ Գնորդները մեր միջոցաւ կը ստանան իրենց ապսպրանքները ուղղակի գործարանէն, որով երկրորդի մը յաւելուածական շահ չեն վճարեր։
Ունինք պատի եւ սեղանի գործեր, բուրդէ անկողիններ, վերմակներ, մահճակալի մետաքսեայ ծածկոցներ, յատակի վրայ բուրդէ գեղեցիկ գորգեր՝ արեւելեան գորգերու ընդօրինակութեամբ, ֆրանսական սավնոցի եւ մաքեթ ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ կահաւորումի առարկաներ։ Դիմել նամակով մեր հասցէին, մեր պաշտօնեան ներկայանալով ձեզ պէտք եղած մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ։

ԲԱՑՈՒՄ ԱՅՍՕՐ ՇԱԲԱԹ 6 ԱՊՐԻԼ
Յայտնի ճաշարանատէր ՊԱԹԻՍԹ կը հրաւիրէ իր բոլոր փափկակեր յաճախորդները իր նոր բացած գեղեցիկ ճաշարանը՝
ԼԵՒՈՆ ՊԱԹԻՍԹ
33, Rue des Martyrs, PARIS
Ուր պիտի գտնեն լաւագոյն հանգստաւէտութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ, Արեւելեան եւ Արեւմտեան կերակուրներ եւ անուշեղէններ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ԴԵՐԶԱԿ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
Ամենաաժան, տոկուն եւ վերջին նորաձեւութեամբ հագուստ հագնիլ փափաքող մեր հայրենակիցները եւ տիկիններ գիտնան ամէն օր ժամը 7.30—20 եւ կիր. օրերը մինչեւ կէս օր
ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ
ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ
2 Rue des Chaufourniers, Paris (19e). Մէթրօ Combat եւ Bolivar



ՃԱՇԱՐԱՆ
ՎԱՀՐԱՄ ԱՃԷՄԵԱՆ
Նորութիւն մը սուրճի սիրահարներուն։ կը պատրաստենք իտալական մէթոտով *ՔԱՖԷ ՃԻԼԹՐԷ*, վայրկենական, թարմ եւ անուշահոտ։ Ցնական խնամքով պատրաստուած մաքուր եւ համեղ կերակուրներ, պոլսական *մուհալլէպի, թաւուկ կէօքսիւ* եւ զանազան անուշեղէններ։ Շարունիքներու եւ ճաշկերոյթներու համար դիւրամատչելի գին։ Արեւելեան եւ պոլսական կտորներ կը նուագուին Ֆոնոկրաֆով։
Հասցէ՝ 8 Rue Jouy Rouve, Paris (20e)
Հեռ. 71-86, *Մէթրօ Պէլվիլ, Թրաւուէյ 26 և 96*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
Ա Մ Ե Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա Ժ Ա Ռ
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն
Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ԱՊՈՒԽՏԱԳՈՐԾ - ԱՊՈՒԽՏԱՎԱՃԱՌ
ՀԱՅԿ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ
16 Rue des Hortensias, St. Just, MARSEILLE, R.C.M. 77.16[illegible]
Բնիկ Կեսարացի եւ 30 տարուան փորձառու ապուխտագործ, կը [illegible] բաստէ ընտիր ապուխտ եւ երշիկ, Կեսարիոյ պղպեղով եւ հարիսէներ։ Առաքում ամէն երկիրներու համար՝ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — ԲԵՐԱՆՆԻՆ ԱՅՐԱՒԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒ
ԱՊՈՒԽՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Գիտցողը գիտէ, չգիտցողը ի՞նչ գիտէ։ ինչո՞ւ կը գիտէ միւսնորդներուն։ Ուղղակի դիմել ապուխտ պատրաստող նօթ Թանզասեան Դորմարանը։
Khanzadian Avedis, Chemin de Party, Route de Châteaugombert, MARSEILLE.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵԻՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration — Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 7 ԱՊՐԻԼ 1929

7 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 925 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵԻ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՈՒՐԻՇ ԽՈՐԹ ՁԱՅՆԵՐ

երէկ պարզեցինք մեր աշխատակից ընկերոջ մէկ ծանր քիւրիմացութիւնը, Հայաստանի վերաշինութեան յատկացուած օգնութեանց առթիւ։

Մեր ընկերը առանձին չէ այդ շփոթութեան մէջ։ Ուրիշներ ալ կան որ, յուսակտուր՝ երեւանի վարիչներուն ապիկարութենէն եւ անզգայութենէն, կը փսփսան.

— Հայաստանէն չկայ մեզ յոյս։ Մեր գլխուն ճարը նայինք։

Հակնալի է այս հոգեբանական փոփոխութիւնը, իբրեւ հետեւանք արդար դառնութեան։ Մանաւանդ ներկայ օրերուն, երբ իրենց հայրենի հողէն եւ ջուրէն կտրուած անհամար բազմութիւններ լեղի կը քամեն օտար ափերու վրայ։ Անոնք իրենց գլխուն վերեւ կը տեսնեն ո՛չ թէ խանդակաթ հայրենիքի մը հոգիզոնը, այլ օտար ծխնելոյզներու ծուխը։ Եւ իրենց ոտքերը կը քսուին ոչ թէ հարազատ եւ բերրի հողերու, այլ կը սահին լպրծուն սալայատակներու վրայ։

Այս մոայլ իրականութիւնն ալ իրաւունք չի տար քէն պահելու հայրենիքին դէմ, եւ անոր երեսին զարնելու զանազան օգնութիւնները եւ ձեռնարկները։

Ներկայ Հայաստանը հանգրուան մըն է, ուր կը հանգչի մեր խոնջ նայուածքը։ Խարիսխ մը, որուն վրայ ամուր կանգնած՝ կը սպասենք լաւագոյն օրերու։ Եթէ այսօր գոհացում չի տար մեր անմիջական պահանջներուն, եթէ հայրենիք ունենալով հանդերձ կը մնանք առանց հայրենիքի, ցիրուցան եւ անտէր՝ աշխարհի բոլոր ափերուն վրայ, այդ չի նշանակեր թէ ձեռք պիտի քաշենք եղածէն ալ։

Այդպիսի քաղաքականութիւն մը պիտի մատնէր մեզ նոր թարթափումներու, խաչ քաշելով մեր դատին վրայ։

Այս տարրական ճշմարտութիւնները պարզելէ յետոյ, կ'ուզենք ներկայացնել — ու ձաղկել — այն միւս խորթ ձայները, որուն ակնարկեցինք երէկ։

Շատ հինէն գոց եղած բառ մը ունինք,— գաղթահայ (ոչ թէ գաղութահայ), եւ անկէ բխած՝ գաղթահայ մտայնութիւն, զոր մեր երեսին կը զարնեն շարունակ։ Ոչ միայն Երեւանն է որ տուն կուտայ այս տխուր եղանակին, այլ եւ շատերը մեր ընկերներէն կը նախնակցին, տեսակ մը սովորամոլութեամբ։

Անշուշտ այս պարագան ալ դեր ունի մատնանշուած հոգեկան փոփոխութեան մէջ, իբրեւ ժխտական ազդակ։

Երբ արհամարհանքով կ'արտասանուի «գաղթահայը» — ինքնին անմեղ բառ մը — մարդիկ ի հարկէ կը մղուին մտածելու՝ թէ մինակ են մնացեր։ Թէ խորթ զաւակներն են հայրենիքին, իրենց տառապանքին մէջ տապկուելու դատապարտուած։

Եւ մակերեսէն դատելով, շատեր ճամբայ կը փնտռեն իրենց գլխուն ճարը նայելու։ — Քանի որ հայրենիքը մեզ չի հոգար, կամ կ'անտեսէ իբրեւ զանցառելի քանակութիւն, քանի որ ամէն ինչ Երեւանի մէջ կը կեդրոնացնեն, իսկ մեզ կը լքեն տաղաւարներու եւ վրաններու տակ, մենք ալ տուն-տեղ ըլլանք մեր գլխուն։

Իրականին մէջ, կայ «գաղթահայ մտայնութիւն» մը, հակահայաստանեան եւ դատապարտելի։ Բայց կոպիտ սխալ է այդ մեղքը վերագրել այն տարագիր բազմութիւններուն, որոնք ինկեր են այս կամ այն օտար երկիրը, արմատախիլ եւ ցիրուցան, եւ հակառակ իրենց կամքին։

Գաղութներու մէջ կը գտնուին, բայց «գաղթահայեր» չեն Ցունաստանի, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ, Սուրիոյ, Միջագետքի վրաններուն, տաղաւարներուն կամ խրճիթներուն մէջ կծկուած բազմութիւնները։ Գաղթահայեր չեն Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի գործարաններուն մէջ քրտինք թափող զանգուածները, պանդոկներու մէջ թխմուած տասնեակ հազարները։

Գաղթահայեր չեն, նոյնիսկ, Պոլսէն եւ Թուրքիոյ ուրիշ կէտերն քաղաքներէն արտասահման ապաստանած հազարեակները։ Շատ շատերը կրնան վարակուիլ հին գաղութներու խոտելի մտայնութենէն, եւ դառնալ ժխտական, եթէ ոչ ապագային տարրեր։ Ժամանակի խնդիր է այդ։ Եւ մէկ ալ՝ պետական կամ քաղաքական վարիչներու իմաստութեան խնդիր։

Արդարեւ, երբ այնքան միակողմանի դառնալով, մոռնանք թէ այդ հայրենազուրկ եւ երերուն բազմութիւններն ալ թանկագին համրանքներ են հայրենիքին համար, անխուսափելի է ուծացումը։ Երեսէ ձգուած մէկը միշտ ալ տրամադիր է գայթակղելու եւ մոլորելու։ Ա՛լ աւելի՝ անհող բազմութիւն մը։ Պէտք է խոստովանինք, վերջապէս, որ բուն հայ ժողովուրդին կէսը կը կազմէ այն ինչ որ «գաղթահայ» կը կոչենք անտարբերութեամբ։ Եւ մանաւանդ այն կէսը որ ամէնէն աւելի տապալեցաւ. կորնցուց տուն-տեղ, արտ, հող, հայր, մայր, քոյր կամ եղբայր։ Կարճ՝— արեան ճապաղիքներու մէջէն քալելով, ողջ պահեց իր գլուխը։ Եւ կը սոսկայ նոր տառապանքներու, աչքերը պտղած՝ հայրենիքի կարօտէն։

Մենք պարտականութիւններ ունինք ա՛յդ բազմութիւններուն, ակամայ պանդուխտներուն հանդէպ, ինչպէս հայրենիքին հանդէպ։

Մէկը միւսը չի ժխտեր։ Ընդհակառակն կը լրացնէ։

Մեղադրելի են այն ընկերները որ տարբեր եղանակ մը կը ննջեցնեն Հայաստանի սահմանուած օգնութեանց առթիւ։ Բայց նոյնքան պարսաւելի են անոնք որ վարի արտի ցորեն համարելով տարագիր բազմութիւնները, ուղղակի, անուղակի ջուրլն տուեր են զանոնք։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄԸ ՄԷԿ ԱՄԻՍ ԵԻՍ ԵՐԿԱՐԱՁԳՈՒԱԾ

Սէն Նահանգի Ոստիկանական Տեսչութիւնը պաշտօնապէս կը հաղորդէ, որ ինքնուէթեան թուղթերը վերանորոգելու համար որոշուած պայմանաժամը մէկ ամիս երկարաձգուած է։

Ինչպէս յայտնի է, ըստ օրինի ինքնուէթեան թուղթերը պէտք է նորոգուին երկու տարին անգամ մը։ Պայմանաժամը լրացած ինքնուէթեան թուղթերը պէտք է նորոգել երեք ամսուան ընթացքին, այնպէս որ այս տարուան պայմանաժամը լրացած պէտք է ըլլար անցեալ մարտ 31ին։ Սակայն նկատի առնելով դիմումներու շատութիւնը եւ պաշտօնեաներու անբաւականութիւնը, որոշուած է պայմանաժամը երկարաձգել մէկ ամիս եւս, այսինքն մինչեւ Ապրիլ 30։

Ուստի անոնք որ դեռ չեն վերանորոգած իրենց ինքնուէթեան թուղթերը, պէտք է փութան օգտուիլ այս պայմանաժամէն։ Անկէ վերջ դիմողները տուգանքի պիտի ենթարկուին։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԲՈՂՈՔԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ

Թայմզ կը գրէ (5 Ապրիլ).—

Լոնտոն հասած տեղեկութեանց համաձայն, Թուրք կառավարութիւնը հրաժանգած է Մոսկուայի իր դեսպանը, որպէսզի խիստ լեզուով ծանուցագիր մը ներկայացնէ, բողոքելու համար դրամի փոխադրութեան առթիւ խորհրդային իշխանութեանց բռնած դիրքին դէմ։

Այս գործողութիւնը պետական դրամատան մենաշնորհն է, ու խորհրդային հողին վրայ գտնուած Թուրք հիւպատոսարաններն ու նոյնիսկ դեսպանատունը մեծ դժուարութեանց կը բախին՝ արտօնագիր ստանալու համար ելմտական գործավարութենէն, որպէսզի Թրքական դրամի վերածեն անցագիրներու վերանորոգման եւ *վիզայի* ստացման առթիւ գանձուած ռուսական ռուբլիները։

Թրքական ծանուցագիրը նոյնպէս կը բողոքէ Թուրքեւռուս առեւտրական դաշնագրի տրամադրութեանց բռնաբարման դէմ։ Ըստ այդ դաշնագրին, Ռուսիոյ մէջ գործող Թուրք վաճառականները իրաւունք ունին Թուրքիա փոխադրել իրենց ծախած ապրանքներու փոխարժէքին 100ին 30ը, մինչ խորհրդային իշխանութիւնները Թոյլ չեն տար անոնց օգտուիլ այս իրաւունքէն եւ կը պահանջեն որ ամբողջ գումարը ծախսեն Ռուսիոյ մէջ։

Թուրքերը կը կրակեն հեղինեւ ևաւի մը վրայ?

Աթէնք 6 Ապրիլ.— Հոս հասած տեղեկութիւններու նայելով, Անատոլուի եզերքին պահակ Թուրք զինուորները կրակ բացած են հեղինէն առագաստանաւի մը վրայ, որ փոթորիկին պատճառաւ Աքքեայի (.) նաւահանգիստը ապաստանած էր։ Զոհ չկայ։

ՄՄԲ.— Աքքեա կը գտնուի Սուրիոյ եւ Պաղեստինի սահմանին վրայ, այնպէս որ Թուրք զինուորները գործ չունին հոն։

Յունաստան եւ Իտալիա

Հռոմէն հասած հեռագիրներու համաձայն, նոր բանակցութիւններ սկսած են Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ միջեւ։

Այս առթիւ գրուած խմբագրականի մը մէջ, «Ճոռնալէ ա'Իտալիա» յիշելէ յետոյ Ֆիրենցէի մէջ Մուսոլինիի եւ սըր Օսթըն Չեմպրլէյնի միջեւ տեղի ունեցած տեսակցութիւնը, կ'ըսէ թէ երկու պատասխանատու նախարարները միջազգային քաղաքականութեան վերաբերեալ բոլոր խնդիրները քննեցին, ի մէջ այլոց հատուցումներու եւ զինաթափութեան հարցերը։

Գալով Ֆրանք եւ իտալական յարաբերութեանց, Ֆաշիստ թերթը կը գրէ.—

— Իտալեւանգլիական գործակցութեան գանագան երեւոյթները քննելով, սըր Օսթըն Չեմպրլէյն անշուշտ խօսած է նաեւ իտալեւ-Ֆրանսական յարաբերութեանց մասին, որոնք իրաւամբ կը հետաքրքրեն Անգլիան, քանի որ անոնք ա'յնքան մեծ տեղ մը կը գրաւեն Եւրոպայի խաղաղութեան եւ քաղաքական կացութեան մարգ'ին մէջ։ Սակայն այս կէտին վրայ եւս իտալական քաղաքականութիւնը ծանօթ է։

Իտալիա չի մերժեր, ընդհակառակն կը փափաքի որ Ֆրանսայի հետ իր յարաբերութիւնները լայն, էական եւ վերջնական լուսաբանութիւն մը ունենան, սակայն այս լուսաբանութեան պէտք է հասնիլ արդարութեամբ, եւ կարգ մը խնդիրներու մէջ ալ՝ հաւասարակշռութեան դաշնագրին եւ պատերազմի հաշուեյարդարին, նոյն ճամբաներով, որոնք արդէն ցոյց տրուած են Անգլիոյ կողմէ։

Ներկայիս նոր բանակցութիւններ կը կատարուին Հռոմի եւ փարիզի միջեւ։ Ֆրանսական դեսպան պ. տը Պօմարշէ իտալական կառավարութեան յանձնեց գրաւոր առաջարկներ։ Իտալական կառավարութիւնը վերջին շաբաթներս զբաղած էր ներքին քաղաքականութեան հարցերով, ընտրութիւններով, սակայն հիմա պիտի պատասխանէ այդ առաջարկներուն՝ այն անկեղծ յոյսով թէ հաւասարակշռութեան գոհացուցիչ միջոց մը պիտի գտնուի։»

«Փոր Հայ»ի եպիսկոպոսը մեռած

Հռոմ, 6 ապրիլ.— Մոսկուայէն վատիկան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ մահը Մոնսէնեոր Պէրբէի, արքեպիսկոպոս Պաղտատի, առաքելական պատուիրակ Միջագետքի, Քիւրտիստանի եւ փոքր Հայքի։ Հանգուցեալը քարոզիչներու միաբանութենէն էր, ծած էր բէնի թեմին մէջ։ Կը մեռնի 72 տարեկան։ Պատուոյ լեգէոնի սպայ էր։

Հայտար փաշայի վճռաւները

Հայտար փաշայի պայթումին հետեւանքով առաջ եկած վնասներուն համար, Թուրք կառավարութիւնը 14 միլիոն զուլիցեր. ֆր. հատուցում կը պահանջէ ապահովագրական ընկերութիւններէն։ Ընկերութիւնները կը մերժեն վճարել, զանազան պատրուակներով, որոնց կարգին կը յիշեն նաեւ ժամանցումի պարագան։

Խնդիրը կը հետապնդուի կառավարութեան կողմէ։

Բժշկական ինքնութիւն Տրոցկիի

Պերլին, 6 Ապրիլ.— Ընկերվարական երեսփոխան Րոզէնֆելտ, Տրոցկիի գերման փաստաբանը, կառավարութեան ներկայացուց գրութիւն մը, որով Տրոցկի կը խնդրէ արտօնագիր տալ իրեն գերմանիա բնակելու՝ գոնէ գերմանական ջերմուկի մը մէջ դարմանումի շրջան մը անցընելու համար։

Տրոցկի պատրաստ է բժշկական քննութեան ենթարկուելու։ Գերման կառավարութիւնը ժտադիր է այս նպատակով նշանակել բժշկական մարմին մը, որ պիտի ճշդէ Տրոցկիի բնակութեան պայմանաժամը։ Տրոցկի յանձնառու կ'ըլլայ մեկնիլ գերմանիայէն, անմիջապէս որ դարմանումը վերջացնէ։

Փարիզ-Սայկոն թռիչքը յաջողած

Ֆրանսացի օդանաւորդներ Պայեի, Րէժինանսի եւ մեքենավար Մարսօ, որոնք փարիզէն մեկնած էին մարտ 26ի առտուն ժամը 5.30ին, առջի օր յաջողութեամբ հասան Սայկոն, այսպէս Ֆրանսայի մայրաքաղաքը կապելով Հնդկաչինի գաղթավայրին հետ։ Առաջին հանգրուանը եղած էր Փատուա, ուսկից մարտ 27ին մեկնեցան Պելկրատ, 28ի կէսօրին հասան Պոլիս, 29ին Հալէպ, 30ին Պասրա եւ 31ին Պէնտէր Ապպաս, ապրիլ 1ին Քարաշի իյան եւ 2ին հասան Ալլահապատ, ապրիլ 3ին կտրեցին երկու հանգրուան, Աքեապ եւ Րանկուն, հինգշաբթի առաւօտ հասան Պանկքոք, իսկ ուրբաթ ժամը 12,55ին յաղթականօրէն մտան Սայկոն, 10 օրուան մէջ կտրելով 12,000 քիլոմեթր ճամբայ։

Օդանաւային նախարար Լօրան Էյնաք շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց օդանաւորդներուն։

Յունաստանի քողոքը Թուրքիոյ

*Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Էնկիւրիի հելլէն դեսպանին հրահանգ տրուած է խստիւ բողոքել Թուրք իշխանութեանց *ժօտ* Պոլսոյ մէջ 200 յունապատկան կալուածներու գրաւման դէմ։*

Ինչպէս գրեցինք երէկ, Թուրքեւհելլէն վէճը բարեկամական ձեւով կարգադրելու համար նոր առաջարկներ ներկայացուած են Թուրք կառավարութեան կողմէ։ Թուրք մամուլը, որ վերջերս յարձակողական բուռն լեզու կը գործածէր Յունաստանի դէմ, նոյնիսկ պատերազմի սպառնալիքներ ընելով, այժմ քաշած է լեզուն եւ բարեկամական խօսքեր կ'ընէ։

ՅԷՓԼԻՆԻ ՆՈՐ ԹՌԻՉՔՆԵՐԸ

Գերմանական «կոմս Յէփլին» դէկաւոր օդապարիկը կը պատրաստուի հինգ նոր թռիչքներ կատարել։ Ապրիլ 20ին երկրորդ թռիչք մը պիտի կատարէ Միջերկրականի շուրջ։ Մայիսի սկիզբը կրկին Մացեալ Նահանգներ պիտի երթայ եւ պիտի վերադառնայ։ Յունիսի սկիզբը կրկին պիտի կտրէ Ատլանտեանը, յուլիսին Արեւմտեան Գերմանիոյ վերեւ պիտի թռչի, իսկ օգոստոսին պիտի ձեռնարկէ աշխարհի շրջանը կատարելու։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒԿԱՐԻՈՅ Պորիս թագաւորը Փրակա հասնելով հիւրասիրուեցաւ Հանրապետութեան նախագահ Մազարիքի կողմէ, Լանի դղեակին մէջ, ուր հացկերոյթ մը տրուեցաւ իրեն ի պատիւ։ Ներկայ էին վարչապետը եւ Պէնէշ։ Այս այցելութեան մեծ կարեւորութիւն կը տրուի։ Թագաւորը Պերլին հասաւ երէկ։

ՅԻԼԻՊԻՆ շրջանին մէջ զարձեալ երկրաշարժի սաստիկ ցնցումներ զգացուեցան. ժողովուրդը խուճապահար փախաւ տուներէն։ Մեծ կորուստ չկայ։

ՍՈՖԻԱՅԻ ոստիկանութիւնը շարունակելով իր քննութիւնները համալսարանական դաւի մասին, ձերբակալեց Մոսկուայի բազմաթիւ գործակալները։

*ՊՈՒԻԲՐԻՇ - ԵԱՇ գիծին վրայ, Պոպոքի կայարանին *ժօտ* ճեպընթաց կառախումբը դիծէն դուրս ելաւ։ Երեք վակոններ, որոնք զինուորներով լեցուն էին, ճզմուեցան։ 20 հոգի մեռան եւ 100՝ վիրաւորուեցան։ Ցանցաւոր պաշտօնեաները փախան։ Ջարագործները օգտուելով կողոպտեցին մեռելներն ու վիրաւորները։*

ՀԱՅԻՆ քիլօն 2 ֆր. 05ի փոխարէն 2 ֆր. 10ի բարձրացաւ երէկուընէ ի վեր։

ՓԱՆԿԱԼՈՍի դահլիճին նախարարներէն թանթալիտէս ձերբակալուեցաւ Աթէնքի մէջ. կ'ամբաստանուի իբրեւ զեղծարար։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ Աղեքսանդր թագաւորը Վէնիզէլոսի տուաւ Գարաեորկէվիչի պատուանշանին մեծ խաչը։

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ժամը գործադրութեան պիտի դրուի ապրիլ 21էն սկսեալ։ Ապրիլ 20ի գիշերը ժամը 11ին ժամացոյցը մէկ ժամ առաջ պիտի տարուի։ Ամառնային ժամը պիտի տեւէ մինչեւ հոկտեմբեր 5ի կէս գիշերը։

ԼԻԼԷն ուխտաւորներ գացած էին Տուսմոնի (Վէրտէօն) շրջանը՝ մեռած զինուորներու ոսկորներ հաւաքելու եւ զանոնք գերեզմանի մը մէջ ամփոփելու համար։ Գիշերը ի լիշատակ մեռելներուն պաշտամունք կատարելու համար կրակ վառեցին ռումբէ մը բացուած խոռոչի մը մէջ։ Յանկարծ ահռելի պայթիւն մը լսուեցաւ։ Բոցերէն կրակ առած էր անտեսանելի ռումբ մը։ Աբբայ մը եւ ուսանող մը մեռան։ Քանի մը հոգի ալ վիրաւորուեցան։

ՄԻԱՑԵԱԼ Նահանգներու արտաքին նախարար Ֆրանք Քէլլոգ Փարիզ հասաւ իր կնոջ հետ։ Նախարարը անմիջապէս գնաց Քէ տ'Օրսէ, ուր տեսակցեցաւ արտաքին նախարար Պրիանի հետ։ Ամերիկեան նախարարը մօտ 15 օր պիտի մնայ Փարիզի մէջ։

Յաղքական Թուրքիոյ Տնտեսական Պարտութիւնը

Գիւղատնտես լլլալու պէտք չկայ, կարծիք յայտնելու համար տնտեսականքաղքաքմանը մասին Թուրքիոյ, որ սնանկացնելէ վերջ Թուրք ժողովուրդը, ի մօտոյ պիտի խանգարէ նաեւ պետական մեքենան։

Եթէ աչքի առջեւ բերենք եւրկէկը, բաղդատելու համար զայն այսօրուան հետ, արդէն համոզուած կ'լլլանք Թուրք կառավարութեան անխուսափելի պարտութեան մասին։

Թուրքիան, որ նպաստաւոր պայմաններու տակ, եւրոպական հակամարտ շահերու ձգտումէն օգտուելով, քաղաքական մարզին մէջ խոլարշաւ կը յառաջդիմէր, չարաչար պարտուեցաւ տնտեսական գետնի վրայ, որովհետեւ արտադրող, արդիւնաբերող տարրին — հայ եւ յոյն ժողովուրդին — տեղ, գործի գլուխ անցաւ սպառող Թուրքը։

Պոլսոյ եւ Իզմիրի տնտեսական կեանքին մասին միշտ կը գրուի Թերթերու մէջ. արտածման եւ ներածման այդ գլխաւոր երկու կեդրոնները հոգեվարքի մէջ են։ Եւ արդէն Պոլիսն ու Իզմիրը հինէն ի վեր սպառողներ եղած են, ի վնաս պետական գանձին ու Ընատօլուի արտադրող ժողովուրդին։ Ընատօլուն կերակրած է աղա-փաշաները եւ փրկած Պոլիսը. հետեւաբար երբ Թուրք մամուլը Պոլսոյ տնտեսական մահը կ'ողբայ, լռելեայն կը խոստովանի արտադրող Ընատօլուի անխուսափելի մահը։

Եթէ Ընատօլուն ապրի, Պոլիսը չի մեռնիր. հետեւաբար մեռնողը Ընատօլուն է որ իրեն հետ կը մեռցնէ ոչ միայն Պոլիսը, այլ եւ ամբողջ Թուրքիան։

«Պոլիսը կը մեռնի», «փրկենք Պոլիսը» Թուրք երեսփոխան-հրապարակագիրներու պաշտօնական խոստովանութիւնները արձանագրելէ յետոյ, կ'արժէ առանձնապէս անդրադառնալ Պոլսոյ մահը փութացնող այն գլխաւոր պատճառներուն, որ արտաքինէն աւելի ներքին բնոյթ կը կրէ եւ որ կուգայ ուղղակի Ընատօլուէն։

Թուրք պետութեան սիրտը — արտադրող Ընատօլուն — մահամերձ է. պետական պիւտճէն հաւասարակշռելու համար Թուրք ժողովուրդին պարտադրուած տուրքերը անհամեմատ չափերով վեր են գիւղացիներու ուժերէն։ Խօսքը չենք ըներ քաղաքին, որ արդէն առանց գիւղի արդիւնաբերութեան ինքն իր մէջ մեռած կը նկատուի։ Հետեւաբար մեռնող գիւղն է որ իր ետեւէն գերեզման կը քաշէ սպառող անպէտ մարմինը — քաղաքը։

Առաջիմ մէկ կողմ ձգենք Իզմիրն ու Պոլիսը։ Եւ նոյն իսկ նկատի չառնենք ամէն օր տասնեակներով արձանագրուած կարեւոր սնանկութիւնները եւ դառնանք Ընատօլուի արդիւնաբերութեան գլխաւոր նիւթերուն, Տարեւանցի քննութեան մը բովէն անցընելու Թուրք ներքնաշխարհի ողբալի պատկերը, գաղափար կազմելու համար Թուրքիոյ տնտեսական քայքայման մասին։

Ընատօլուն ծայրէ ի ծայր պարապ է, սահմանափակ թիւերով արտասահմանէնտեղափոխուած գաղթականներով կարելի չէ լեցնել Հայերու եւ Յոյներու ձգած բացը, մանաւանդ եկող գաղթականը դեռ հաշտուած չէ տեղական պայմաններուն հետ, եւ լաւ աչքով չի դիտուիր ընիկներէն։ Ընօտար է միջավայրին եւ այդպէս ալ պիտի մնայ տարիներու ընթացքին կարգ մը գլխաւոր պատճառներով, որոնց մասին պիտի խօսինք ուրիշ առթիւ։ Այս անգամ պզտիկ քննութեան մը պիտի ենթարկենք Ընատօլուի արդիւնաբերութիւնը եւ քանի մը ծանօթութիւններ պիտի տանք վերջին տարիներու տնտեսական հրապարակի գիներու մասին։

Աւելի հեռուները երթալու պէտք չկայ։ Առնենք խարբերդտակ պետութիւնը փոխանակ օգնելու, միջոց առիթ կը ստեղծէ կաթիլ մը արիւն աւելի քամելու։ Ակնարկ մը դէպի ետ, պզտիկ վերլուծում մը, վերջին տարիներու Ընատօլուի տնտեսական հրապարակի շուրջ, պիտի գայ փաստերով պատկերացնել ներկայ վիճակը։

Աւելի հեռուները չերթալու համար, կ'առնենք 1925-1929 հինգ տարուան սակագոյգին մէջ տեղուած տարբերութիւնը։ Խորհրդածութիւնները կը ձգենք ընթերցողին։

Օխա	1925	1926	1927	1928	1929
Ցորեն	12	110 ղրշ.	180	240	290	350
Գարի	10	35	60	85	136	210
Ցաւար	12	124	196	260	308	400
Լուբիա	12	75	90	160	280	630
Միս	1	18	25	38	54	78
Իւղ	1	70	95	136	180	250
Հաւկիթ (հատ)	1	1	1.50	2	4	6
Պանիր (օխա)	1	15	28	40	56	80
Բուրդ	1	50	70	84	135	210

Կարծեմ շարունակելու պէտք չկայ, այսքանն իսկ բաւ է գաղափար կազմելու Թուրք տնտեսական վիճակի մասին, որ երթալով կը քայքայուի։

Պիտի հարցուի թէ՝ ինչո՞ւ այդքան տարբերութիւն տարուէ տարի, երբ երկիրը պատերազմական վիճակի մէջ չի գտնուիր եւ արդիւնաբերող տարրը նոյն Թուրք ժողովուրդն է։

Պատասխանը շատ պարզ եւ որոշ է. որովհետեւ կառավարութիւնը հսկայական պիւտճէն ապահովելու համար ժողովուրդը կը կեղեքէ, կողոպտուած գիւղացին իր կարգին ստիպուած է շահագործել քաղաքացին, որ կը փոխադարձէ նոյն ձեւերով, բայց տարբեր կէնքերով. հետեւաբար գիւղացին թէ քաղաքացին իրար կը կողոպտեն, ճաւաքաբար կողոպտուելու համար պետութենէն։

Հեռուէն թէ մօտէն Թուրքիոյ անցուդարձերուն հետեւող ամէն մարդ գիտէ թէ՝ Թուրքիան առանց տնտեսական շահու նոր աղբիւրներ գտնելու, եւ առանց ճարտարարուեստի զարգացումը գործին։ Արեւը՝ բեկոր բեկոր կ'իյնար ոտքերուս առջեւ եւ ես միշտ ղողահար էի ու երկմիտ։ Կ'ուզէի մտնել ու չէի ուզեր նոյն ատեն։ Որքան ատեն որ կեցած էի դրան առջեւ՝ ինծի կը թուէր թէ՝ յոյսերուս եւ իրականութեան մէջ՝ ահա՛ խրամատ չկայ ու կը բաւէ որ ձեռքերս երկարեմ՝ վերցնելու հաժար իմ բաժին ուրախութիւնս — քանի մը սիրոյ բառ ու համբոյր միայն։ Կ'ըսեմ՝ դրան առջեւ, երկմիտ էի ես եւ ղողահար, իրաւունք ունէի մտնելու ներս ու կը մտածէի թէ ինչ ընել, մտնել թէ ոչ։ Կը վախնայի որ ամէն բան չերազուած ու ես աւելի աղքատ կ'ըլլամ քան առաջ, աւելի մերկ։

Ահա՛ այսպէս է կեանքը՝ տան մը դրան նման զոր իրաւունք ունիս բանալու եւ կը վարանիս բանալ, վերջին փամփուշտի մը պէս՝ զոր կրնայիր արձակել թշնամիին եւ որ կը նախընտրես պահել փամփշտակալին մէջ։ Անընդհատ՝ ինծի կը թուի թէ, ահա՛, փողոց մըն էր անցայ, դուռ մըն էր բացի ու ժտայ ներս, հիմա՝ կեցած եմ սանդուխին ոտքը ու կը մտածեմ։ Բարձրանա՞լ թէ ոչ...

— Կարելիութիւնները կը նմանին սանդուխներուս, աստիճան առ աստիճան, քայլ առ քայլ՝

— Ինչ կը տանին՝ անակնկալի մը, ուրախութեան կամ յուսաբեկութեան, մահուան գուցէ։ Հո՛ս, ամէն բան կարելի է...

— Իսկոյն կարելիութիւններուն առջեւ իմ սիրտս կը դողայ մեծ անձկութեամբ մը՝

— Գուցէ երջանկութենէս, գուցէ վախէս...

— Գիտե՛ս, գիտե՛ս, թէ հոգիդ ինչպէ՛ս մակընթացութեան մէջ է, միտքդ՝ արթուն ու զգայարանքներդ՝ յարձակելու պատրաստ, երբ կը բարձրանաս սանդուխէն՝

— Յարկ մըն է որ պիտի բացուի, սենեակնե՛ր, խուցե՛ր որ գուցէ արեւով կը լեցնան, բազմոցներ, կիներ, ծաղիկներ...

— Դաշնակ մը որ կ'աղաղակէ պատուհանին առջեւ։ Մտեղաներուն վրայ, ջերմութենէ տառապող ձեռք մը՝ պիտի նուագէ գուցէ րախմանինօֆէն մեղեդի մը...

— Իրիկունը իր բոյրերով պիտի լենայ ներս։ Հոգիէդ՝

— Բառեր, զգլուխի եւ դառնութեան ձայներ կամ երգի վանկեր պիտի բարձրանան...

— Պիտի լուսաս՝ զարմանալի ու անկարելի բաներ։ Բաներ որ չպիտի պատահին քնաս...

— Յետոյ պիտի իջնես սանդուխներէն վար։ Օ՛ ի՛նչ տխրութիւն է ասիկա, անընդհա՛տ, սանդուխէն վար իջնող մարդու հոգին կրել, զայն տանիլ յարկէ յարկ, տունէ տուն, տարիէ տարի...

— Վերը՝ կարեւոր ու բացառիկ բան մը չկար։ Ամէն բան նուազ գեղեցիկ էր քան կ'երեւակայէիր եւ ահա՛

— Կարելիութիւն մը որ փտած պատուղի մը պէս գետին իյնաս...

— Կարելիութիւնները կը նմանին երգերու որ տակաւին չեն գրուած, խօսքերու որ կ'ուզես ըսել, աղջիկներու որ դեռ քեզ չեն սիրեր, ուսմերու որ կրնան չպայթիլ՝ գիտե՞ս,

— Մեծ կոկոններու պէս՝ անոնք կրնան օթեւան տալ գարշ ու գեղձ միջատներու եւ իրենց կոթէն իյնալ գետին...

— Կ'ըսեմ՝ ես երիտասարդ եմ դեռ, բայց հոգիս կը նմանի՝

— Թրքական զերեզմանատան մը, ուր կարգ առ կարգ, բոլոր վրիպած կարելիութիւնները, իրենց քարէ լիշատակները կը ցցեն ու աղնուական կիպարիսներու կողքին...

— Կապոյտ ծովեր կային՝ նաւելու համար, ոսկեզէն արտեր կը սպասէին մանդաղի ու մանգաղս կոտրեցաւ ճամբան։ Ահա, ինծի, գնա՛ այս ճամբէն կը հանդիպիս մեծ աստիի մը, երկաթապատ դրան մը։ Ներսը մարմարէ բակ մը... կապոյտ դան մը՝ ուր կան երկարավիզ կարասներ, կապոյտ ձուկեր...

— Շատրուան մը՝ որուն ճերքերուն շուրջ, մերկ կիներ, նի լոյսին տակ... Յետոյ արեւելեան գորգեր, բուրումներ, ժիշտներ, թափանցիկ ծաղիկներ, ահա՛ բանալին, բանալինե՛ր

— Ես մէկն եմ որ կը կորսնցնեմ բոլո՛ր բանալիները՝ պահուն կը մնամ գոց դրան առջեւ...

— Կարելիութիւնները, կ'ըսեմ՝ կը նմանին յուզումներու տասովոր կերպով գեղեցիկ են, տաք, մեծամասնալ բայց երբ նոնք կը յանձնես թղթերուն՝ դուն ինքդ ամօթահար կ'ընդունես անոնց անշքութեան ու ձանձրոյթին առջեւ...

— Կարելիութիւննե՛ր, անհամա՛ր, զուք ամէն բան խոստանիք ու հրաշալի կարելիութիւններ՝ որ մեզ կանգուն կը բռնէք յուսալքութեան եղերբներուն մէջ՝

— Պատահած է որ ըսեմ՝

— Թէ՝ եթէ կիներ ըլլաիք, բոլո՛րդ կը սպաննէի, որովհետեւ ձեր պարունակած տառապանքէն կը վախնամ...

— Եթէ բաժակներ ըլլաիք՝ կը փշրէի ձեզ...

— Անգութ, վերջնական եւ բազմապիսի կարելիութիւններ

— Կը նմանիք աղջիկներու, որոնցմէ՝ միշտ աւելի կը յուսան քան կրնան տալ...

— Կը նմանիք՝ աղջիկներու կ'ըսեմ,

— Պոռնիկ, դրուժան, խարդախ։ Հարստանալու, բարձրանալու՝

— Յաղթական ու մեծ՝ շուրջի մարդոց տիրելու, երջանիկ ընելու՝

— Կարելիութիւններ...

— Հիմա, ահա՛, մէկ առ մէկ, պէ՛տք է փորձել ձեզ ու փլատակներուն վրայ կանգուն՝ նայիլ աստեղահոլ հորիզոնին

— Գոչե՛լ

— Ահա՛ մարդ մը որ սպառեց իր բոլոր կարելիութիւնները անոնց դէմքերուն վրայ հիմա՝

— Կը սպասէ նոր կարելիութեան մը...

* * *

VI.— ԱՆԿԱՊ ՏՈՂԵՐ՝ ԴԱՏՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ...

Դուն կ'ըսէիր թէ— Մի՛ ըսեր թէ սխալ է՝

— Եթէ մէկը ըսէ թէ անարգ ու յուսահատական ժամեր պզտոր ժամեր։ Եւ կամ թէ ժամերը լուսաւոր են, գիւրասանդ ապրելու մեծ ուրախութիւնը՝ աւելի շքեղ է քան մահը։ Որովհետեւ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

ՔԻՒՐՏԵՐԸ Կ'ՕԳՆԵՆ ՀՈՅԲՈՒՆԻՆ

Տիթրոյթ մարտ 10 (յապաղած). — «Հոյբուն»ի Տիթրոյթի նորակազմ մասնաճիւղին նախաձեռնութեամբ սարքուած էր խրախճանք մը, որ սկսաւ շաբաթ կէսօրին եւ վերջացաւ յաջորդ օրը կիրակի կէս գիշերին։ Մասնաւոր նուագախումբը մէջ ընդ մէջ կը նուագէր Հայկական յեղափոխական եւ գեղջկական երգեր ալ, բուռն ծափեր խլելով ներկաներէն։ Հաւաքոյթին ներկայ էին նաեւ բաւական Թիւով Հայեր, որոնք նիւթապէս եւ բարոյապէս սատարեցին քիւրտերու այդ անգրանիկ ձեռնարկին յաջողութեանը։ Մեծ խանդավառութիւն ստեղծեց Տիկին Ա. Աթարեան իր Հայ գեղջուկ երգերով։ Սուրիոյ Անկախութեան կոմիտէի Ամերիկայի ընդհանուր գործիչ Էմին Համատա պէյ գեղեցիկ վարդի փունջով մը պատուեց զայն։ Տիկինը փունջը ընդունելէ յետոյ նուիրեց «Հոյբուն»ի մասնաճիւղին աճուրդի դրուելու պայմանով։ Աճուրդը վարեց Էմին պէյ, որուն կ'օգնէր Պ. Ե. Քամառ։ Աճուրդի հանուեցան նաեւ ուրիշ արժէքաւոր առարկաներ, որոնցմէ գոյացաւ կլորիկ գումար մը։ Եղան արեւելեան, Հայկական եւ ամերիկեան պարեր, որոնց մասնակցեցան ներկաները ախորժ

Կիրակի երեկոյ, Հանդիսական առթիւ, խօսեցան Ա. Բէյհամ պէյ Պէտրխան եւ ընդհանուր։ Ա՛յս վերջինը Հայերուն կողմէ շնորհաւորեց Հոյբուն իր ծրագրի մասնաճիւղը եւ մեզի, որ Հայ եւ քիւրտ բարեկամական կապերը աւելի եւս բարգաւդուին, փոխադարձ գործակցութեամբ խոստակելու ա՛յն նպատակին, որ կը սպառնայ խորտակել երէկ երկու ազգերու աղետաբեր Թեան արեւը...։

Պ. Քամառի խօսքերը Թարգմանեց Տ. Լազինեան։

Հանդէսը անցաւ շատ յուզիչ նիւթապէս եւ բարոյապէս։ Հոյբ գոյացաւ մօտ հինգ հազար տոլար, որ անմիջապէս ղրկուի կեդրոն։

Սիւբէյեա պէյ ծանր Հարուած մը իջեցուց Տիթրոյթի Թուրքուն, որոնք իրենց ցեղին յարկէ սպառնալիքներով ու սպառնալով ոգի ի բուն աշխատեցան կասեցնել Հանդէսը։ Ա՛յս մասին Հայ Թերթերը ալ գրած էին։ Մասնաւորապէս Հայ Թերթ մը իջեցուց Տիթրոյթի Թուրքերուն մէջ դէպի անոր անձը ունեցած կարծիքը։ Հայ քիւրտերը իրենց վրէժխնդրութիւնը ցոյց տուին մակերպուած ճակատով կը նայեան Թրքական սպառնալիքներուն դէմ եւ բացէ ի բաց յայտարարեն, որ այսուհետեւ մէկ սէնթ պիտի տան Թրքական «բարեկամական» հաստատութիւններուն եւ «կարմիր Մահիկ» ներուն, որոնք իրենց մինչ այ մեան գոյութիւնը կը պարտական բացառապէս քիւրտերու նիւթական եւ բարոյական զոհողութիւններուն։

Միւս կողմէն, քիւրտերը ցոյց տալ կսկիծով կը յիշեն այն կարի դրամական զոհողութիւնները, զորս անոնք՝ քէմալականներ շարժումէն ասդին ըրած են մեր Մահիկի միջոցաւ։ Այդ ի՞նչ մեծ Մահիկի միջոցաւ։ Ցիոդուխեանց ընդհ. գումարի Հանի մինչեւ Հարիւր երեսուն ինգ Հազար տոլարի, որ ո՞ գիտէ, ի՞նչ հրէշային նպատակներու համար գործածուեցաւ։ Քիւրտերու Հետեւանքը կարմիր Մահիկէն ոչ միայն պատճառաբանուած է անոր քայքայումին

ԿԵԱՆՔԻ ՄԱՌԱԽՈՒՂԻՆ ՄԷՋԷՆ

ՎԵՐԱԾՆՈՂ ՄԱՐԴՈՒ ՕՐԱԳԻՐ

Օր մը պիտի ըլլայ՝ երբ մեր կեանքը պիտի հակի իր վախճանին։ Բովո՛ր ուրախութիւնները պիտի մեկնին ու բովո՛ր լոյսերը պիտի հանգչին։ Ու տիպուած պիտի պատրաստուինք մեկնելու՝ կիսաւարտ ձգելով շատ մը բաներ։ Ու ո՛չ մէկ բան պիտի կրնանք հետ տանիլ։ Անշուշտ՝ սովորական բաներ են ի՛նչ որ կ'ըսեմ ու սովորական բան է ինչ որ պիտի պատահի, բայց մարդ տխրութեամբ կը մտածէ այս բոլորին մասին։ Հոս պիտի ձգենք շատ մը բաներ որ սիրեցինք ու շատ մը բաներ որ չկրցանք հարկ եղածին չափ սիրել։ Ու ճիշդ ատոր համար՝ այդ մարդոց կամ այդ իրերուն՝ մեր հոգին մնաց կապուած ու գերի։ Պիտի ձգենք, ըսի արդէն, դէզ առ դէզ, ծաղիկներ, յիշատակներ, պատուղներ, կիներ, հողի պատառ մը որ մերը կը համարէինք ու շատ մը բաներ որ մերը չեղան։ Ի՛նչ որ պիտի ձգեմ ես, երգեր են՝ երկար կամ կարճ տողերով, թղթի հին կտորներ, յոյսեր, երազներ եւ աներեւութիւններ։ Ու երբ, վերջապէս բոլո՛ր ծաղիկները թօշնին ու տերեւաթափը ըլլայ կատարեալ, ծիծեռնակները բոլո՛րը մեկնած ըլլան ու բոլո՛ր երգերը երգուած, ես պիտի մնամ մեծ տխրութեան մը հետ մինակ ու չեմ գիտեր ի՛նչու անընդհատ նոյն երգը պիտի երգեմ ու ես ինծի պիտի ըսեմ թէ՝

—Ահա մարդ մը որ կրնայ իր ըլլալ ու ահա՛ մարդ մը որ եղաւ։ Ո՛րքան գեղեցիկ ու առողջ է մեկը ու ո՛րքան հաւասարակ է միւսը։ Ահա՛ երգեր որ կրնայիր երգել, տղա՛ ու ահա՛ երգեր որ երգեցիր։ Որքա՛ն տենդոտ, քաղցր ու դաշն էին առաջինները ու ի՛նչ պարզ ու սովորական են այս վերջիններուն։ Հիմա, ահա՛, բոլոր գլխումներուն եւ դառնութիւններուն ժամը։ Վրիպած կեանքի մը առջեւ՝ ուրախութեան ի՛նչ տող դիտես, ի՛նչ տող...։

— Բայց դեռ հեռու է բոլո՛ր գլխումներուն եւ դառնութիւններուն ժամը։ Դարուն հազիւ թէ վերջացած է։ Ահա՛ մարդ մը որ կարելի է ըլլալ դեռ ու ահա՛ երգեր որ կարելի է երգել տակաւին։ Հիմա վերածնունդ է, արեւածագ, մեր անդերուն վրայ լոյս կայ։ Կան ծաղիկներ, ծիծեռնակներ ու հեռաւոր ճամբաներ։ Կան եղանակներ, օրեր, տարիներ եւ կարելիութիւններ...

— Գեղեցիկ եւ մեծ կարելիութիւններ...

V.—ԽԱՌՆԻԽՈՒՒՆ ՏՈՂԵՐ՝ ԿԱՐԵԼԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ...

Անգամ մը՝ ես կեցած էի դրան մը առջեւ՝ զողահար ու երկմիտ։ Երեկոյ էր։ Անգայտ ու տրտում բան մը կար միջոցին մէջ, հոգիիս մէջ կային անաւարտ յուզումներ, բարախոսումներ որ կ'արթննային ու տենչանքներ որ կը մեծնային։ Ձեռքերուս վրայ գուրգուրանքներ կը հասունցնային ու շրթներուս վրայ սիրոյ բառեր։ Ու հասուն պտուղի պէս՝ ես կ'ուզէի տալ զանոնք ուրիշներուն եւ երբ այդ բոլորը մնայինն առանց շռայլուելու՝ ես կ'ըլլայի ազատ, տրտում ու զինաթափ՝ կեանքի անակնկալներուն դէմ։ Այդպէ՛ս, ես կեցած էի դրան դէմ։ կ'ըսեմ՝ անգայտ ու տրտում բան մը կար միջոցին մէջ։ Եթէ չես սխալիր ապրիլ ամսուն էր ու պտերէն եղրեւանիի ցօղաթուրմ ու քաղցր ողկոյզներ կը կախուէին վար։ Ժամը՝ կախուած էը սպիտակ ամպի մը պէս։ Ճամբայ մը կ'երթար հեռուն ու մեծ ծառեր՝ իրենց հասակներով կ'ինայինն

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ՄԱՐԴԻԿ

Ամերիկահայ գրող Մարդիկ Մարդիկյանի ծնունդից 100 տարի է լրանում։ Նա ծնվել է 1868 թ. Կարինում, ուսանել է Կարինի ազգային վարժարանում, ապա՝ Կ. Պոլսի Գալաթասարայի լիցեում։ Ավարտելով վերջինը՝ 1888 թ. մեկնել է Ամերիկա։ Ուսանել է Նյու Յորքի համալսարանում, ապա՝ Հարվարդի համալսարանում։ Ստացել է իրավաբանի կոչում։ Ամերիկայում հրատարակել է «Հայրենիք» (1894—1895) և «Արշալոյս» (1896—1897) շաբաթաթերթերը։ Մարդիկյանի գրական ժառանգությունը ներառում է վեպեր, պատմվածքներ, ակնարկներ, հոդվածներ, թարգմանություններ։ Նրա գրական ստեղծագործությունը հրատարակվել է Ամերիկայում, Կ. Պոլսում, Կահիրեում, Վենետիկում։ Մարդիկյանի գրական ժառանգության մեծ մասը մնացել է ձեռագրերի մեջ։ Մահացել է 1904 թ. Նյու Յորքում։

Մարդիկյանի գրական ժառանգության մեջ առանձնահատուկ տեղ է գրավում «Ամերիկահայ կյանքից» վեպը, որի գործողությունները տեղի են ունենում Ամերիկայում։ Վեպի գլխավոր հերոսը՝ Գրիգոր Ալեքսանյանը, ամերիկահայ գրող է, որ ստեղծագործում է անգլերեն։ Նա ամուսնացած է ամերիկուհի Ռոզայի հետ։ Ռոզան ամերիկյան բուրժուական ընտանիքի ներկայացուցիչ է։ Նրա ընտանիքը հակակրանքով է վերաբերվում հայերին։ Ռոզան ամուսնանում է Գրիգորի հետ, որովհետև սիրում է նրան։ Ամուսնությունից հետո Ռոզան ստիպված է լինում հրաժարվել իր ընտանիքից։ Ռոզայի հարազատները նրան համարում են դավաճան։ Ռոզան ամուսնանում է հայ

Այրի Տիկին Թագուհի Յովհաննէսեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Յովհաննէսեան եւ դուստրը, Տէր եւ Տիկին Աբրահամ Մոմձեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Արմենակ Ջիլինկիրեան եւ զաւակները (Կ. Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Արտաշէս Սպաթիէլեան եւ զաւակները (Կ. Պոլիս), Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Հաշմանեան եւ դուստրը (Դամասկոս), Տէր եւ Տիկին կարապետ կարապետեան (Մարսէյլ), Այրի Տիկին վարսենիկ Մանուէլեան, Տէր եւ Տիկին Ռաքել Ժամկոչեան, Տէր եւ Տիկ. Մարուքէ Սարգիսեան (Լիոն), Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Սիւրմէեան (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկին կարապետ Պաղչեան (Թրիէսթէ), Տէր եւ Տիկին Օննիկ Յովհաննէսեան եւ զաւակը (Թրիէսթէ), Այրի Տիկին Մարիցա Յովհաննէսեան (Թրիէսթէ), Պ. Գէորգ Յովհաննէսեան (Թրիէսթէ), Պ. Պ. Մկրտիչ եւ Յովհաննէս Ջալըքեան, Այրի Տիկին Աղաւնի Ջալըքեան եւ զաւակը ու հարազատ ազգականք ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանեն դառնադէտ մահը՝

Պ. ՄԵԼՔՈՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ

իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, աներհօր, հօրեղբօր, քեռայրին եւ ազգականին, որ կնքեց իր մահկանացուն 71 տարեկան հասակին իր բնակարանին մէջ, 25 Rue Vilin, Paris (20e), 4 Ապրիլ 1929ի գիշերը:

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը պիտի կատարուի հանգուցեալին բնակարանին մէջ, այսօր կիրակի ժամը 3ին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Pantin գերեզմանատունը,

ԾԱՆՕԹ. — Մասնաւոր մասհազդ չստացողներէն կը խընդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

ՒՈՒԻՕ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Այս Եշ. ժամը 8.30ին Folies Belleville*ի թատրոնին մէջ, 8* Rue de Belleville, *Պ. Ն. ՂՈՒԿԱՍԵԱՆի եւ Տիկ. ԻՏԱ ԱՐԴԻ մասնակցութեամբ՝ Ռուսական Օփերայի խումբը կը ներկայացնէ՝ ՕՆՏԻՆ, ՅԱՐԻՆ ՆՇԱՆԱԾԸ, ՓԱՅԵԱՍ եւ* LA JUIVE *՝ մեծ պատրաստութեամբ: Տոմսերը՝ 4, 6, 8 եւ 10 ֆրանք:*

WALTER STRARAMի ՆՈՒԻԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Թատրոն Շան զ'Էլիզէ: Յայտագիր 11 ապրիլ Եշ.-իքսնսէրին.— *ԱԼՊԻՆ ՐՈՒՍԼԻի գործերը՝ Մէնֆրոնի Մ.ի Պէժոլ.* Concerto *դաշնակի եւ նուագախումբի համար. Օր. Լիւսի ԿԱՖԱՐԷ,* Aubade. Mascarade *(ա. անգամ), Գարնան Հանդէսի մը համար: Տոմս՝ 2—40 ֆրանք: Դիմել Թատրոնը եւ ՏԻՐԱՆԻ:*

ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐ ՔԼՕՏԻՕ ԱՐՐՕԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Conservatoire*ի սրահը,*
Բշ. 8 ապրիլ
Յայտագրին մէջ՝ Մէնտէլսոն, Շուման, Լիցթ, Փուլէնք, Շոփէն:
Enregistrement Disques Plyder.

SALLE GAVEAU

13, 16, 19, 24, 29 ապրիլ և 2 մայիս Cycle Beethoven: *Ամբողջական նուագ 32 սոնատներու՝ դաշնակի համար, Վիլհելմ Պաքհաուսի կողմէ («Տիրոջ Ձայնը» ֆոնոկրաֆներու բացարձակ մենաշնորհ): Ձեղչեալ գինով բաժնգր. 6 նուագդնդակ. համար: Դիւրելի կավօի սրահը և Տիւրանի:*

SALLE de CONSERVATOIRE

12 ապրիլ ժ. 21ի Ջութ.ի նուագահանդէս ԹԻԼՄԱՆ ԿԻՎԼՐԻի
Վիթալիի, Ֆրանքի, Շոսոնի, Շոփէնի, Թարթինիի, Բալվէսի, Հալվորսէնի, Բիէսի եւն. գործերը: Տոմսերը այժմէն կը ծախուին:

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris | Էքզոլ Միլիթէր | ամենալաւն ու ամենաժան | 2-14 Ֆրանք

Տ Օ Ք Թ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

36, Rue de Bellefond, 36
PARIS *(9e)*
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél. Trudaine 88-77

Կ'ուզուին *ժէտօզ ոսպի մաքուր գործ ընող կարուհիներ: Տեւական գործ: Դիմել՝ Ն. Ճինտքեանի, 5* Rue Bergère, Paris (9e).

Կ'ուզուին *թիսէզներ (հիւսող), տէվիտէզներ (կծիկ շինող) եւ մուլինէզներ (մետաքս մանող) գործաւորուհիներ: Դիմել՝* Usine de Tissage et Moulinage Favot à Virien, Isère.

Կ'ուզուին *ոսկերչութիւն սովրիլ փափաքող, 15էն 18 տարեկան ուշիմ աշկերտներ: Դիմել՝* Société Fleuron, 70 Rue du Fbg. Poissonnière, Paris (10e).

Ծախու է *երկյարկանի տուն մը՝ չորս սենեակ, խոհանոց, ելեկտրականութիւն, անմիջապէս յանձնելի: Նպաստաւոր պայմաններ: Մանրամասնութիւններու համար դիմել՝ Սիմոն Յովակիմեանի, 20* Rue des Myosotis. Alfortville, Seine. Հաղորդակցութիւն.— 103 թիւ Թրամուէյ կամ շոգեկառք Gare de Lyonէն:

Ծախու է *հնակարկատի պզտիկ խանութ մը, 60* Rue de la Folie Méricourt*ի մէջ: Մէթրօ՝* Parmentier *կամ* Oberkampf:

WAGRAM AUTO
Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը 100 ֆրանքով
73 Av. de Wagram Մէթ. Ternes
63 Av. Gde. Armée » Maillot
149bisBd. Villette, Aubervilliers

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ



կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Եշ.էն: 60 rue Pigalle, Paris.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՅՏԵԼՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ
Հասցէ՝ 48 Av. de l'Economie
Blanc-Mesnil (S. et O.)
կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ:
Չափաւոր գին

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Ազեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանառւդ, փիքիւր, վաննըման* եւայլն: Վկայեալ աղքատներուն ձրի:
Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

ԱՋՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տ Օ Ք Թ. Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ եւ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐՈՒ 3.30—5.30
29 Place des Fêtes (Paris XIX) Métro, Place des Fêtes
Շաւիւի մէջ ամէն օր 10-12, տպաւոց, ներքին, աչքի հիւանդութ.
27 Ave. Bellevue, Chaville (S. et O.) *Թել. Շաւիւ 37*

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

Այսօր կիրակի գիշեր ժամը 8.45ին Théâtre Albert Ierի մէջ
Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ
կը ներկայացնէ՝
ԴԵՐԱՍԱՆ ՔԻՆ
Գիները՝ Օթեակ 300—250 ֆր., 40, 25, 10 եւ 7.50 ֆր.

եթէ կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱՋԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ
Ազեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոցը:

ԱՐԱՔՍ
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁԱՏՈՒՆ
9 Rue Papillon, PARIS. Tél. Prov. 49—31

Տ Օ Ք Թ. Տ Ի Ր Ա Ց
Վ.ԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷՆԻ (Licencié ès Sciences)
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel
Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel *եւ* Odeon Tél. Littré 60 46

Ա Ր Ծ Ր Ո Ւ Ն Ի
ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ
ՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ՀՆԱՐՈՂ ՃԱՐՏԱՐԱԳԷՏ
Ingénieur-Projeteur, OUVRAGES D'ARTS et INDUSTRIELS
Քսան տարուան գործնական աշխատանք **ՄԷԿ ԳԻՆ** *կը ձեռնարկէ ամէն տեսակ շինութեան*
Հեռաձայն՝ փարիզի մէջ
ժամը 2.30էն — 6
Anjou 12-40 et la suite
Թղթակցութեանց համար՝
ARDZROUNI, ARCHITECTE
HERBLAY S. et O.

ՄԱՏԹԷՈՍ ՃԻԼՊԻՐԵԱՆ
կը ստանձնէ հին եւ նոր ամէն տեսակ ապահովագրական գործեր (*կեանքի, հրդեհի եւ արկածներու*), ինչպէս նաեւ առեւտրականներու տոմարներու կարգադրութիւնը, դիւրավճարելի պայմաններով:
36 Rue de Bellefond, PARIS (IX)

ԴԵՐՁԱԿ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
Ամենաժան, տեսակն եւ վերջին նորաձեւութեամբ հագուստ հագնիլ փափաքող մեր հայրենակիցները եւ տիկիններ դիմեն ամէն օր ժամը 7.30—20 եւ կիր. օրերը մինչեւ կէս օր
ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ
ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ
2 Rue des Chaufourniers, Paris (19e). Մէթրօ Combat եւ Bolivar

ԲԱՑՈՒՄ ԱՅՄՕՐ ՇԱԲԱԹ 6 ԱՊՐԻԼ
Յայտնի ճաշարանատէր ՊԱՊԻՈՆ կը հրաւիրէ իր բոլոր փափկակեր յաճախորդները իր նոր բացած գեղեցիկ ճաշարանը՝
ԼԵՒՈՆ ՊԱԹԻՍԹ
33, Rue des Martyrs, PARIS
Ուր պիտի գտնեն լաւագոյն հանգստաւէտութեամբ եւ անթերի սպասարկութեամբ, Ազեւելեան եւ Արեւմտեան կերակուրներ եւ անուշեղէններ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel
Ազեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
Ա Մ Բ Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա Ժ Ա Ն
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն
Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, *Մէթ. Շաբ.էն: Արմատեւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարսից: Մասն. լապօռատորուառ: Ախտաճանաչում եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12:*

ՃԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ
BOULANT
ՃԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շնորհեալ չափաւոր գիներով
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

OCCASION!!!
ՎԱՐՁՈՒ ՏՈՒՆԵՐ
կար Սէն Լազարի գծին վրայ La Frette-Montignyի մէջ Սէն գետին եզերք, երկու տուն կայ վարձու, անմիջապէս յանձնելի:
Մին՝ *կահաւորեալ*, երեք նընջասենեակ, ճաշասրահ, խոհանոց, եւայլն: կազ, ջուր եւ մեծ պարտէզ: Տարեկան 4600 ֆր.:
Միւսը՝ *ոչ-կահաւորեալ* երկու յարկ, ամէն յարկի վրայ երկու սենեակ, սուֆա եւ խոհանոց (երկու ընտանիքի բնակութեան համար գատ դուռով): երկու յարկր միասին 3800 ֆր. տարեկան:
Դիմել՝ «Մասիս» տպարանը, 208bis Rue Lafayette, փարիզ, Պր. Հ. Տ. Ներսէսեանի:

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: F. SOUVIGNY

Տ Օ Ք Թ. Ա. Ս Լ Ա Ն
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՇՈՒՐԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՈՒՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու
Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցաւացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրացաւ Թին (Rachitisme) եւայլն:
16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67
Կ'ընդունի ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
Թ. ՈՒՆՃԵԱՆ եւ ՈՐԴԻՔ
ձոխ մեթերք անգլիական եւ ֆրասսական կերպասներու
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ
66, Rue d'Hauteville, Tél. Prov. 67-07 Métro, Poissonnière

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)
Contentieux Général, R. C. Seine 423631
Հեռաձայն Ménilmontant 66 64
Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական դրութիւնք, ամենալաւ պայմաններով:
Արկածի *դատերու մասնագիտութիւն:* Առանց կանխավճարի: *Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2-3 եւ 6.30էն 8.30: Մէթրօ՝* Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթոպիւս* BC, BG, O *եւ* Q.
Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ
42 Rue Tourtille. BELLEVILLE. Մէթրօ՝ Պէլվիլ
Ջատկական ԶԷՕՐԷԿ: ՕՂԻ եւ ՊՈՈՒՏԻ ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻ
գուտ խաղողէ պատրաստուած
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ԹԱՐՄ ԼԱԻ ԸԾԱՆ

Վ. ԵԱՐՃԱՆԵԱՆԻ
Իրաւագիտական գրասենեակին մէջ, հաստատուած է նոր ճիւղ մը, որ կը զբաղի, առեւտրական մուրհակներու գնդով, նաեւ փոխատուութիւն կ'ընէ, ամէն տեսակ գոհարեղէններու եւ ապրանքներու վրայ, դիւրամատչելի պայմաններով:
Դիմել՝ ամէն օր, Պր. վ. Պաւթէլոնիի, 5 Rue du Cardinal Mercier, Paris (9e), Métro Clichy — Nord Sud: Trinité. Թել. Սանթրալ, 97-39 եւ 96-70:

Տ Օ Ք Թ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ **Տ Օ Ք Թ. Գ Ր Գ Ո Յ Ե Ա Ն**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՃԱՇԱՐԱՆ
ՎԱՀՐԱՄ ԱՃԷՄԵԱՆ
Նորութիւն մը սուրճի սիրահարներուն: կը պատրաստենք իտալական մէթոտով *ՃԱՄԲԻ ՃԻԼԹԻԼ*, վայրկենական, թարմ եւ անուշահոտ: Ցնծալի խնամքով պատրաստուած մաքուր եւ համեղ կերակուրներ, պոլսական *մուհալլէպի, թաւուկ կէօքսիւ* եւ զանազան անուշեղէններ: Շարժնիքներու եւ հաւաքոյթներու համար դիւրամատչելի գին: Արեւելեան երաժշտական կտորներ կը նուագուին ֆոնոկրաֆով:
Հասցէ՝ 8 Rue Jouy-Rouve, Paris (20e)
Հեռ. 71-86. *Մէթրօ Պէլվիլ, Թրամուէյ 26 և 5*

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE



ՀԱՅԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ՑՈՒՆԱՐԷՆ
ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.
Պէլվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61-83
Ձոխ մեթերք Քէ նախկին եւ Քէ ամենավերջին եղանակներուն՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագիլ եւայլն: Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Քէ՛ մեներգ եւ Քէ խմբերգ: Տպուած ցուցակը ձրի է:
Ինչպէս նաեւ բոլոր ածի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղ չեալ գիներով:

ԿՈ՛Չ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ
Ջի ակն ո՛չ հատես, ունկն ո՛չ լուաւ եւ ի սիրտ մարդոց ոչ անկաւ, զոր պատրաստեաց *«ՇԻՐԱԿ» ՄՐՃԱՄՐՆ* իւրով անբաւ «MOKA»ու վանն յաճախորդաց իւրոց:
Ա՛ն ամէն ասեմ ձեզ, զի ո՛չ է ձեզ արքայութիւն երկնից, եթէ ոչ ճաշակիցեք *ԳԶԷՕՐԷԿԻՆ* պատուականս «Շիրակ» եւ ամենայն բարիք զոր ինչ պիտոյ է ձեզ:
ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆԸ 26 Rue de Trévise PARIS (9e)
Tél. Provence 38-63 Métro Cadet

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

Խմբագիր՝ Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
9
ԱՊՐԻԼ
1929

9 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 925

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԷԿԸ ՄԻՒՍՈՎ

Մեր վերջին երկու խմբագրականներով, երկու խոշոր թիւրիմացութիւններու մասին խօսած առեն, ընդհանուր կէտեր միայն քննեցինք։

Հարկ է քիչ մը աւելի մանրամասնել եւ թանձրացնել կարգ մը տեսակէտներ, որպէսզի փարատի ամէն շփոթութիւն։

Եւ նորէն, սկսինք տարրական ճշմարտութիւններով։

Ի՞նչ բանի կը ձգտին մեր ճիգերը՝ գաղութներու մէջ,— պահել ազգային դիմագիծը, արծարծել հայկական ոգին, մնալ կանգուն եւ ամուր։

Եւ այս բոլորը՝ յանուն հայրենիքի։ Առանց այդ կեդրոնական հորիզոնին, ամլութեան դատապարտուած են մեր բոլոր աշխատանքները։ Գաղութներու կազմակերպութիւնը ինքնանպատակ չէ, ոչ ալ «պարապ վախտի խաղալիք»։ Կը չարչրկուինք, կը սրտմտինք, արցունքի տեղ արիւնն է որ կը պղտի մեր աչքերուն մէջ, — բայց կը հաւատանք մեր ճակատագրին։ Կը հաւատանք թէ «ձմրան օրերը կուգան ու կ'անցնին» եւ պիտի ողջունենք գարունն ու ամառը։

Արդ, երբ խորապէս վրդովուած ժամանակաւոր երեւոյթէ մը, ըսենք բուն բառով, — երբ ի խորոց սրտի խոցոտուած Հայաստանի ներկայ վարիչներուն ապիկար եւ քարսիրտ քաղաքականութենէն, որոշենք մեր գլխուն ճարը նայիլ, իբրեւ ուրոյն հատուած, ո՞վ կրնայ ժխտել թէ բուն իսկ հայրենիքի գաղափարն է որ պիտի թաղենք։

Միեւնոյն ձեւով, երբ Հայաստանը պաշտպանած ըլլալու միամտութեամբ, արհամարհենք բոլոր գաղութները, երեսի վրայ թողունք զանոնք իրենք իրենց խորթ հատուած, եւ, փոխանակ անոյշ խօսք մը ուղղելու, խափանարար ձեռնարկներ կատարենք — ինչպէս կ'ընեն բոլշեւիկները,— ի՞նչպէս կ'ուզէք որ տաքնայ անտուր-անտէր բազմութիւններուն սիրտը։

Պէտք է գտնել, վերջապէս, հաւասարակշռութեան եւ ներդաշնակութեան գիծը։ Այլապէս, կապը ինքնին պիտի թուլնայ հայրենիքին եւ գաղութներուն միջեւ։ Իսկ այդպիսի պատահականութիւն մը աւելի ծանր հարուած պիտի տար մեր դատին, քան Թշնամիներու բոլոր դաւերը։

Դաշնակցութիւնը շատոնց գտած է այդ գիծը, որ լիովին կը համապատասխանէ հայ ժողովուրդի շահերուն։ — Օգնել հայրենիքին վերաշինութեան, ուժ տալ ներգաղթին, աջակցիլ այն բոլոր ձեռնարկներուն որ կրնպաստեն Հայաստանի բարգաւաճման։

Եւ յանցանքը մերը չէ, եթէ յամառօրէն այս ուղեգծէն հեռանալով հանդերձ, կարելի չեղած մեծ գործեր կատարել։ Զարիքը անկախ է բոլորիս կամքէն եւ հետեւանք՝ տիրող կարգ ու սարքին։ Եթէ տարբեր իշխանութիւն մը նստած ըլլար Երեւանի մէջ, միայն Հայաստանի ժողովուրդը հրաշքներ կը գործէր իր գլխուն, ինչպէս կը խոստովանէին Հոկի պատուիրակներն իսկ։

Կրնանք յուսախաբ ըլլալ ներկայիս, բայց մեր ապագան է որ կը պահանջէ չշփոթել վարչաձեւը հայրենիքին հետ, և գուրգուրալ եղած կորիզին վրայ, օգնել անոր առանց վերապահութեան, նոյնիսկ առանց փոխարինութեան։ Հայաստանի մէջ բացուած առու մը աւելի տեւական արժէք ունի, քան Լոնտոնի կամ Փարիզի մէջ շինուած հիւանդանոց մը։

Նոյն հետեւողականութեամբ ալ, իբրեւ լրացուցիչ մասը ամբողջական ծրագրի մը, հարկ է ընդհանուր ջանքերէն և նիւթական միջոցներէն բաժին հանել գաղութներուն։ Այս վերջիններս ոչ միայն համրանք են եւ պահեստի ուժ, այլ եւ շահախնդիրներ իրական միացեալ Հայաստանը կազմելու։ Որքան առողջ եւ ամուր պահենք զանոնք, այնքան կը թեթեւցնենք մեր վաղուան հոգերը։

Մնաց որ, անոնք շատ աւելի կարօտ են գուրգուրանքի։ Հայաստան հաստատուած հայրենակիցը բախտաւոր է որ արտ մը ունի, կամ գոնէ կը շնչէ հայրենիքի հողը եւ կրնայ երեսին քսել անոր ցուրը։ Մինչդեռ Յունաստան, Սուրիա կամ Ֆրանսա ինկած տարագիրը ոչ միայն օրը իրիկուն կ'ընէ օտար հողի վրայ, այլ եւ կը գալարուի օտարոտի շրջապատի մէջ, թիթեղի եւ քուրջի տակ, լաւագոյն պարագային՝ պանդոկի մը չորս պատերուն մէջ։

Ինչ որ Հայաստան կ'երթայ, ոչ զրկանք է, ոչ ալ կորուստ գաղութներուն համար։ Իսկ այս վերջիններս երբ միեւնոյն ատեն միջոցներ կը խորհին իրենց վիճակը բարելաւելու համար, պէտք չէ համարել անտարբերութիւն կամ զրկանք հայրենիքին հանդէպ։

Անշուշտ այսքան տարրական բաներ գրելու չպիտի հարկադրուէինք, եթէ արտասահմանը ունենար իր կեդր. իշխանութիւնը, բոլոր ճիգերը համախմբելու եւ աշխատանքներն ու եկամուտները բաշխելու համար։ Այն ատեն, ինքնաբերաբար կը հարթուէին թիւրիմացութիւնները։

Մէկը միւսով պիտի ապրի, ոչ թէ մէկը միւսը պիտի չլոզոգնէ։ Եւ երբ կ'ըսենք թէ հայրենիքին շահն իսկ կը պահանջէ որ գաղութները կազմակերպուին, նկատի ունինք այդ մեկուսացումը, որ կրնայ գետին գտնել, ներկայ պայմաններուն մէջ։

Անհրաժեշտ է ամէն գնով պայքարիլ այդ մեկուսացման դէմ, կանխելու համար աւելի մեծ չարիքներ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ

Այս խորագրին տակ ասպարէզ կը գրէ (22 Մարտ).

— «Հայ գաղթականներու հանդէպ խորհրդային իշխանութեան բռնած դիրքը, ապագաղութային ներքին խռովութիւնները, կարծես թէ վերջապէս հասկցուցած են մեր հակառակորդներէն ոմանց գաղութային կեդրոնական մարմնի մը կազմութեան անհրաժեշտութիւնը։ Այդ մարմնի կազմութեան ձեւը չէ որ կ'ուզենք խորհրդածութեան նիւթ ընել այստեղ, այլ անոր գոյութեան կարեւորութեան գիտակցութիւնը, զոր վերջապէս սկսած է ցոյց տալ ռամկավար խմբագիր մը եգիպտոսի մէջ։

Եօթը տարի է որ դաշնակցական բեմն ու մամուլը այս բանը իրականացնելու համար կը պահանջեն ոչ-դաշնակցական բոլոր կազմակերպութիւններու գործակցութիւնը։ Այս եօթը տարուան մէջ, «Արեւ»ի խմբագիրը միակ մարդն է հակառակորդ բանակէն, որ վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին երբեմն երբեմն բերան կը բանայ յօգուտ ֆամագաղութային մարմին մը, կեդրոն մը ստեղծելու գաղափարին։

Դաշնակցութիւնը քաղաքական շահեր չի փնտռեր գաղութահայերը կազմակերպելու գործին մէջ։ Դաշնակցութիւնը այնքան կը շահի որքան հայ ժողովուրդը կը շահի գաղութներու հանգիստով, խաղաղութեամբ, հայ հոգու պահպանումով։ Եւ մենք կը սիրենք հաւատալ որ հայ ժողովուրդի շահը որքան դաշնակցութեանն է, նոյնքան ալ միւս կազմակերպութիւններուն է։

Ցակաւին կա՞ն յիմարներ, որոնք իրենց շահը ջուրը կ'ուզեն նետել միայն վնասած լինելու համար իրենց հակառակորդին։

Այդպիսիները կապուելու են···»

ԻՐԱՆ ԿԸ ՁԱՆՁՆԱՅ ԻՐԱՔԸ

Թէհրանէն կը հեռագրեն.—

երկար բանակցութիւններէ վերջ, Պարսկաստան ձանձցաւ իրաքը իբրեւ անկախ պետութիւն։ Շահը այս պաշտօնական ճանաչումը հեռագրով հաղորդեց Ֆէյսալ Թագաւորին, իսկ Պարսկաստանի արտաքին նախարարը պաշտօնական նամակ մը գրեց Պաղտատի արտաքին նախարարին։ Քապուլի պարսիկ դեսպանը ձամբայ ելաւ դէպի Պաղտատ՝ իբրեւ դիւանագիտական ներկայացուցիչ։

ՄԵՔՍԻԿԱ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Մեքսիկայի սահմանագլուխին վրայ ապստամբներուն կողմէ ամերիկացի գինուոր մը սպանուած ըլլալով, նախագահ Հուվըր պատերազմական նախարարին պաշտօն յանձնեց իսկել մեքսիկեան շարժումներուն վրայ եւ նոր ադդարարութիւն մը ուղղել ապստամբներուն։ 18 Յունուար, գնդացիրով եւ ռումբերով գինուած, ձամբայ ելան դէպի նաքօ։ Զօրավարը իր հրամանին տակ 10,000 գինուոր ունի, պատրաստ՝ պաշտպանելու ամերիկեան շահերը։

ԱՁԱՆԱՍԵՒԻՉ, անդամ Պերլինի խորհրդային առեւտր. պատուիրակութեան, որ անցած օր լեհական սահմանին վրայ Պարանովիցէի կայարանին մէջ երկու ոստիկանի վրայ կրակ բացած եւ ինքզինքը վիրաւորած էր, հիւանդանոցին մէջ մեռաւ սլտի կաթուածէ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԲԱՆՏԻՆ ՄԷՋ ՄԱՐԴ ՉՄՆԱՑ

Պէյրութի մեր Թղթակիցը կը գրէ մարտ 30 Թուականով։

Մարտ 28ի Հինգշաբթի իրիկունը ժամը 8.30ին բանտէն ազատ արձակուեցան Միացեալ բանտարկեալներն ալ, որոնք ձերբակալուած եւ արգելափակուած էին Ս. Տէրունիի սպանութեան խնդրով։

Ազատ արձակուածներն են՝ լուսանկարիչ Յարութիւն Շահինեան, Պետօ Գաբլանեան, Կարապետ Շրխրրտրմեան, Կարապետ Ալիքսանեան, Կարօ Գաբլանեան, լուսանկարիչ Մեսրոպ Ուշաքեան եւ պատանի Պատրիկ Մատէնլեան, ինչպէս նաեւ կարգ մը չէզոքներ, որոնց անունները չեմ գիտեր։

Այժմ Պէյրութը շէն է, ամէն կողմ ուրախութիւն կը տիրէ։ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ֆութպոլի մրցում ունի մարտ 31 կիրակի. կէսօրէն վերջ ժամը 3.30ին. նոյնպէս ապրիլ 1 նոյն ժամուն։ Հալէպի եւ Դամասկոսի խումբերը Պէյրութ եկած են մրցման համար։ Ապրիլ 4ին ներկայացում կը տրուի ղերասան Աբովեանի ղեղավարութեամբ, ապրիլ 6ին «Պէպէքօս» կը բեմադրուի Ամերիկեան համալսարանի Հայ Ուս. Միութեան կողմէ։

Իտալիա եւ Յունաստան

Զէմպրլէյն-Մուսոլինի տեսակցութենէն ի վեր տեղականմամուլը կը զբաղի իտալեւ-ֆրանսական յարաբերութեանց խնդրով։

Ինչպէս յայտնի է, անցած տարի մեծ աղմուկ բարձրացաւ այս առթիւ, Հռոմի դեսպան նշանակուեցաւ տը Պօմարշէ եւ բսուեցաւ թէ շատ չանցած Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ բոլոր վէճերը պիտի կարգադրուին։ Սակայն բանակցութիւնները եզրակացութեան մը չյանգեցան այն ատեն։ Հիմա ֆրանսական կառավարութիւնը նոր առաջարկներ ներկայացուցած է Մուսոլինիի եւ բանակցութիւնները պիտի վերսկսին անոնց հիման վրայ։

Վիճելի խնդիրներուն առաջինն է՝ Իտալացիներու իրաւական վիճակը Թունուզի մէջ։ Իտալացիները մեծ թիւ մը կը կազմեն ֆրանսական թեւարկութեան ենթակայ այդ երկրին մէջ, բան ոմանց, ֆրանսացիներէն աւելի։ Իտալական կառավարութիւնը քանիցս յայտնած ըլլալով որ քաղաքական ոեւէ նկատում չունի Թունուզի վրայ, կը կարծուի թէ այդ հարցը դիւրաւ պիտի լուծուի։

Երկրորդ փափուկ խնդիրն է Տրիպոլիսի սահմանագլուխին սրբագրութիւնը։ Արդէն մինչեւ հիմա երկու անգամ սրբագրութիւն կատարուած է ի նպաստ Իտալիոյ։ Լոնտոնի դաշինքով, Անգլիա եւ Ֆրանսա խոստացած էին «գաղթային հատուցումներ ընել Իտալիոյ»։ Անգլիա իր պարտքը կատարեց՝ Ճուպալանտը ձգելով Իտալիոյ, մինչ Ֆրանսա կ'ուշանայ իր խոստումը կատարել։ Իտալիա կ'ուզէ որ Թունուզի կողմէն իրեն ի նպաստ փոքրիկ սրբագրութիւն մը եւս կատարուի։

Գալով Սուրիոյ հոգատարութեան, այս հարցը բանակցութեանց նիւթ չպիտի կազմէ, քանի որ այդ ուղղութեամբ Իտալիա ոեւէ պաշտօնական պահանջ չէ ներկայացուցած։ Տեղական թերթի մը համաձայն, Ֆրանսա մինչեւ հիմա աւելի քան 20 միլիառ ֆրանք ծախսած է Սուրիոյ վրայ. ասկէ գատ երկիրը խաղաղութեան մէջ պահպանելու համար զինուորական գոհողութիւններ ըրած է։ Ուստի երբեք չպիտի զիջի Սուրիան։

Օրակարգի երրորդ կարեւոր հարցն է առեւտրական դաշինքի մը կնքումը Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ։

Բանակցութիւն Ատանա-Մերսին գծին շուրջ

Դրեցինք թէ էնկիւրիի ազգ. ժողովին մէջ, Ատանայի երեսփոխաններէն մէկը արտաքին գործավարութեան հարցում ուղղած է Ատանա—Մէրսինի երկաթուղիի բանակցութեանց վիճակի մասին եւ թէ թէվֆիք Բիւշտի պէյ յայտարարած է թէ այս մասին տեղեկութիւն տալը յարմար չի նկատեր ներկայիս, երբ Ֆրանսայի հետ կարեւոր բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան։ «Ագշամ»ի խմբագրապետ եւ Սվազի երեսփոխան Ղեմմէտտին Սատրգ այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ.

— *Ազգային պայքարի միջոցին, Ֆրանքլէն-Պույեոնի հետ կնքուած դաշնագրին համաձայն, Ֆրանսացիները եթէ Ատանան պարպէին, Պոզանթիի եւ Նուսէյպինի միջեւ գտնուած երկաթուղին գերմանական ընկերութենէն Ֆրանսական ընկերութեան մը պիտի փոխանցուէր։ Կառավարութիւնը, Անատոլուի երկաթուղին գնելէ վերջ, ուզած է որ Ատանա-Մէրսին գիծն ալ իրեն յանձնուի։ Այս պարագային Ֆրանսացիներուն ապօրինի գրաւումը տեսնուած է, որովհետեւ լիշեալ գիծը Ֆրանսացիներուն ձեռքը անցած է ոչ թէ իրաւական կամ առեւտրական համաձայնութեամբ, այլ պարզապէս գրաւումով։ Ու Ֆրանսացիները անկէ ի վեր շահագործած են գայն։*

Կառավարութիւնը, բնական իրաւունքով, գիծերուն յանձնումը պահանջած է, բայց Ֆրանսական ընկերութիւնը ոչ մէկ պատասխան տուած է։ Կառավարութիւնը երեք շաբաթ պայմանաժամ տուած է վերջին անգամ, բայց պատասխան ստացած է թէ գիծին յանձնումը Ֆրանսական կառավարութեան վերաբերեալ խնդիր մը է։ Ի վերջոյ, էնկիւրիի մէջ այս մասին բանակցութիւններ սկսած են Ֆրանսական դեսպանին հետ։ Կառավարութիւնը բացատրած է թէ Ֆրանքլէն Պույեոնի հետ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

«ՄԱՐԴ»Ը ԳՏՆՈՒԱԾ

Արեւի խմբագրին գլուտը հանճարեղ նորութիւն մըն է։ Ցարօրինակ չգտնենք գայն։

Քանի որ արուեստի մարգին մէջ «նոր»երու երեւումին կը հանդուրժենք՝ պէտք է որ, քաղաքական գետնի վրայ ալ, ազգ. օգուտ թելադրութիւն մը անտես չառնենք, որքան ալ անբնական թուի անիկա։ Նկատութեան մէջ եթէ չորրորդ տարածութեան մը գաղափարը օր ըստ օրէ գետին կը վաստկի՝ պատճառ մը չկայ որ *Արեւի* խմբագրին առաջարկն այ «քաղաքական մտքի հասունութեան հինգերորդ տարածութիւն» անունը չստանայ ու թեւ չառնէ օրէ օր։

Շատ չքննադատենք գայն։

Վաղը կրնայ ըլլալ որ, հընչակեանին մէկն ալ գաղթահայութեան գործերը կնոջ մը յանձնել առաջարկէ։ Այն ատեն վա՛յ մեր գլխուն...։ Մէկ տարուան մէջ ինն ամիս միայն ցաւերով տառապելէ յետոյ՝ մնացեալն ալ մերիններուն պիտի յատկացնէ։ Գոնէ էրիկ-մարդիկս այդչափ զգայուն չենք ըլլար։

Ես սկզբունքով կ'ընդունիմ «աշխէթապետ»ային դրութիւնը եւ կը թելադրեմ հետեւեալը.

Նկատելով որ ամէն մարդ իր «մարդ»ը առաջ պիտի քշէ «մարդու» ընտրութեան ատեն. նկատելով որ այս աւելի բանակնութեան ոչ մէկ ձայն լսելի պիտի ըլլայ. նկատելով որ անվերջանալի վիճաբանութիւններ, դասական ծեծկուռւք, կագ ու կռիւ ծայր պիտի տան անմիջապէս. եւ նկատելով որ բա'ն մըն ալ չպիտի պատահի,— կ'առաջարկեմ գտնել այնպիսի մէկը որ ընդհանուրին վստահութիւնը շահած ըլլայ եւ կողմնակցութիւն ընելու բնական անյարմարութիւն եւ քննադատութեանց դիմանալու համար ֆրանսական կաշիի տոկունութեամբ երես մը ունենայ։

Այս տեսակ «մարդ» մը կը ճանչնամ ես։ *Պրտուխլակը*։

Կը դնենք գայն էյֆելի աշտարակին գագաթը եւ ձեռքերուն ու աչքերուն շարժուձեւերը կ'ապահովենք չուանային դրութիւնով մը։ Պէտք ունեցողը կը դիմէ անոր եւ չուաններէն քաշելով՝ կը ստանայ փափաքածը։

Ահա վերջ, հոգ չէ, *Արեւի* խմբագիրը «նոր» առաջարկ մը եւս թող որոճայ։ Արեւուն տակ ամէն բանին լուծում կարելի է գտնել։

Ահաւասիկ, իմ քաղաքական հասունութեան հինգերորդ տարածութիւնն ալ այս է։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

ՍԻՆՈՊԻ ԼՈՒՑԿԻԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ ՓԼԱՒ

Լուցկիի մեծաշնորհի ընկերութեան կողմէ Սինոպի մէջ շինուած գործարանին պատերը ճեղքուած էին ասկէ առաջ։ Այժմ կը հաղորդուի թէ, վերջին փոթորիկին հետեւանքով, գործարանը կիսովին փլած է։

Պելժ Սոկոլֆոր լուցկիի ընկերութիւնը, որ Թուրքիոյ լուցկիի մեծաշնորհին մէջ մեծագոյն բաժինը ունի, հաւանեցաւ միանալ լուցկիի շուէտական ընկերութեան հետ, որոշ թիւով բաժնեթուղթերու փոխանակութեան հիման վրայ։

ՎԷՆԻԶԷԼՈՍ ծերակուտական ընտրութեանց պայքարին բացումը կատարեց Սելանիկի մէջ, ուր կիրակի օր ճառ մը խօսեցաւ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ՀԱԻԱՏԱՐՄՈՒԹԻՒՆ Կ'ԵՐԴՆՈՒՆ ՀՈՑԲՈՒՆԻ ԴՐՕՇԱԿԻՆ

ՏԻՖԼԻՍ, 15 Մարտ 1929

Տիֆլիսի առաջնակարգ պանդոկներէն մէկուն մէջ Հոյբունի մասնաճիւղը հացկերոյթ մը տուաւ Սիւրէյեա պէյ պէտրխանի ի պատիւ, անոր քաղաքէն մեկնումին առթիւ։ Ներկայ էին սահմանափակ թուով հրաւիրեալներ, պանդոկի մէջանցքին վրայ, կը ծածանէր նաեւ, քրտական անկախութեան դրօշը։ Հրաւիրեալները բոլորուած շքեղօրէն զարդարուած սեղաններու շուրջ, անգամ մը եւս շեշտեցին ամէն գնով իրականացնելու այն սրբազան գաղափարը, որ իրենցն է, Հոյբունինն է, պայքարող ամբողջ քրտութեանն է։

Հոյբունի մասնաճիւղը սարքելով այս ողջերթի սեղանը, պատեհութիւնը ունեցաւ անգամ մըն ալ լաւագոյն կերպով արտայայտելու իր յարգանքն ու հիացում՝ հանդէպ Սիւրէյեա պէյի, որ յանուն քրտական ազգային շահերուն, տքնաջանօրէն աշխատեցաւ կարճ ժամանակի մը մէջ հաւատք ու յոյս կաթեցնելու այս շքեղ ու փարթամ ափերու վրայ նետուած իր հայրենակիցներուն մէջ։

Սիւրէյեա պէյի պէս անձնաւորութիւն մը միայն կարող էր իրարու քով հաւաքել ու մէկ խորհրդանշական տակառի տակ լծել հոս հոն գրուած քրտութիւնը, որ կը մտածէր որպէս Օսմանցի եւ կը գործէր մոլեռանդ օսմանցիի հայրենասէրի մը պէս։

Սակայն այսօր, «օսմանցիացած» կարծուած քրտութիւնը արդէն գտած է իր շիտակ ուղին, Հոյբունի ներկայացուցիչին թափած աշխատանքներուն շնորհիւ։

Հացկերոյթի ընթացքին եղան բաժակաճառեր, սրտաբոսութիւններ եւ լսուեցան քրտական հին ասացուածքներ, որոնք խանդավառ տրամադրութիւն ստեղծեցին ներկաներուն մէջ։

Խօսք առաւ Սուրէյեա պէյ, որ ըսաւ՝

— Նախ կ'ողջունեմ ձեզ մեր սիրելի հայրենիքին ու ազգովին ժողովուրդին անունով։ Հակառակ թուրքերու ստոր դաւերուն, սպառնալիքներուն եւ գրգռիչ լուրերուն, դուք այս իրիկուն քիւրտիստանի սրբազան դրօշին տակ հաւաքուած, հայրենիքի եւ մեր սիրեցեալ ժողովուրդին անունով պայքարող ձեր եղբայրը գրկեցիք, ըսելով թէ «մենք քիւրտ ենք, քիւրտիստանի համար մեռնիլ մեր պարտքն է, մ՛քէմալ ինչ կ'ուզէ ընէ մեզի, մենք մեր պարտքը պիտի կատարենք»։ Ըսիք ու հոս՝ Տիֆլիսի մէջ Հոյբունի մասնաճիւղ մը կազմեցիք։ Այն ճամբան, որ փուռած է մեր առջեւ, տատասկոտ ու յոգնեցուցիչ է։ Այդ ճամբէն քալելով, շատ անգամ ձեր գլուխն շանթեր պիտի պայթին, դժուարին արգելքներու պիտի հանդիպիք։ Սակայն բարձր բռնած մեր գաղափարի ջահը, մեր սրտերուն մէջ ունենալով հաւատքի ամուր գիտակցութիւնը, հայրենիքին համար մեռնելու եւ դաժան թշնամին հայրենիքէն վռնտելու մեր վճռակամութիւնը, այդ փուշերով ծածկուած արգելքները պիտի խորտակուին. ձեր մէջ եթէ չկայ այս հաւատքն ու վճռականութիւնը, այդպիսիները թող հիմակուընէ դուրս գան (մեր մէջ այդ պիսիները չկան, պատասխանեցին ներկաները)։

Եղբայրներ, հոս գալէս յետոյ, թշնամիներ իմ մասին շատ յերիւրանքներ ըրին՝ ձեզ ինձմէ հեռու պահելու համար։ Անոնք ըսին, որ Հոյբունը հայկական կազմակերպութիւն մըն է, նոյն իսկ պէտրխան պէյը, եթէ քիւրտ գործիչ մըն ալ եղած ըլլայ, կրկին Հայերուն համար գործող կազմակերպութեան մը ներկայացուցիչն է, մի վստահիք անոր եւրն։ Սակայն այժմ դուք ձեր հայրենասէրի ողջմտութիւնը գործածեցիք ու խանդավառօրէն գօրավիգ կանգնեցաք ինծի։ Ատոր համար, ոչ թէ թուրքերուն ըսածները մերժելու մտօք, այլ խնդիրը իր իսկութեան մէջ ծանօթացնելու համար ձեզի, կ'արժէ որ այստեղ այդ ողջութեամբ քանի մը խօսք ընեմ։

Գիտէք, որ հազարաւոր տարիներ Հայերն ու քիւրտերը կողք կողքի ապրեցան իրարու հետ։ Միւս բոլոր քրիստոնեաներէն զատելով Հայերը, «մեր քրիստոնեաները» ըրինք։ Հայերն ալ քիւրտերուն այդ յատնաւոր գութգութանքին եւ բարի դրացնութեան արժէքը գիտնալով, քիւրտ պէյերու եւ աղաներու ձեռքին տակ շատ վստահօրէն գործեցին ու ապրեցան։ Մեր երկիրը եկող բիրտ ուժը սակայն, գիտնալով որ եթէ երկու ժողովուրդներուն դէմ մէկ անգամէն թշնամութիւն գոյց տայ, անոնք միացած իր արիւնոտ եւ մահացու ձեռքը պիտի կտրեն շատ դիւրութեամբ, ուստի խորամանկութեան դիմեցին մեզմէ ներս ատելութիւն սերմանեց, Հայու ու քիւրտի խնդիր հանեց ու Հայերը՝ քիւրտին, քիւրտը՝ Հայուն ջարդել տուաւ։

Երկու ազգերուն ալ տկարութիւնը ցանկացող թուրք կառավարութիւնը ամէնէն առաջ երեւութապէս տկար Հայերուն դէմ սկսաւ գործել։ Հայկական Հարցը լուծելէն յետոյ՝ անմիջապէս իր արիւնոտ դաշոյնը դարձուց քիւրտերու սրտին։

Պէտք է գիտնանք որ Հայու քիւրտ խնդրին մէջ յանցանքը միայն թուրքինը չէ, քիչ մըն ալ մերն է. որովհետեւ թուրքը, մեր երկու ժողովուրդներուն մէջ ատելութեան թոյնը սրսկելու ատեն, բացարձակապէս իր օգտին համար էր որ կ'աշխատէր։ Հայերն ու քիւրտերն ալ իրենց շահերը պէտք է գիտնային եւ թրքական կառավարութեան այդ մարդասպան պրոպագանդին գործիք չըլլային։

Բայց մեծ շնորհակալութիւն, այսօր կը տեսնենք որ, երկու ժողովուրդներն ալ այլեւս իրենց թշնամին եւ բարեկամը ճանչցած են եւ կը հաւատան, որ երկուքէն ոեւէ մէկուն թշնամին, նաեւ թշնամին է երկու կողմերուն։

Հոյբունը կազմուած օրէն ի վեր, հայ ազգային առաջնորդները համակրական ջերմ վերաբերում գոյց տուին եւ այդ անմոռանալի պիտի մնայ մեր սրտերուն մէջ։

Բոլորս ալ գիտենք թէ մինչեւ քէմալ-բոլշեւիկեան գործակցութիւնը, թուրքեր եւ Ռուսներ մահացու թշնամիներ եղած են իրարու եւ փոխադարձաբար արիւնի մէջ խեղդած են զիրար։ Սակայն տասը տարիէ ի վեր, թուրք եւ ռուս կառավարութիւնները «եղբայրացած» են։ Եթէ երկու դարաւոր թշնամիներ իրարու կը մօտենան, իրենց սեփական շահերէն դրդուած ու դաւաճան չեն համարուիր, ինչո՞ւ Հայեր եւ քիւրտեր, երկկ ուրիշներու դաւերուն պատճառով թշնամիներ ըլլալէ յետոյ, այսօր իրարու բարեկամ չըլլանանք ինչո՞ւ չմոռնանք հին թշնամութիւնները եւ չմտածենք միասնաբար հասարակաց թշնամիին մասին։

Աշխարհի մէջ, մենք ոչ մէկ ազգի, կրօնքի թշնամի չենք, ոեւէ մէկուն գէշութիւնը, կործանումը չենք ուզեր։ Մենք քիւրտ ենք, քիւրտիստանի անկախութիւնը, քիւրտ ազգին ապրելու իրաւունքը կ'ուզենք։ Այս իրաւունքը ճանչցող ոեւէ ազգ կ'ողջունենք ու կ'ուզենք անկեղծօրէն անոր կողքին ըլլալ։ Իսկ մեր արդար իրաւունքը մեզի զլացող ոեւէ ազգի դէմ ենք եւ մինչեւ վերջին պուտ արիւնը պիտի պայքարինք, մինչեւ որ պարտադրենք անոր մեր իրաւունքներուն ճանաչումը։

Թուրք կառավարութիւնը միայն Հայերու եւ թուրքերու միջեւ երկպառակութիւն սերմանելով չգոհացաւ, այլ քիւրտը քիւրտին դէմ ալ լարեց զանազան մեքենայութիւններով։ Այսպէս Բազկզը, Սիւնին, Շիի, Գլպաշ, եզիտի եւ շատ մը ուրիշ գեղեր մէկ-մէկու դէմ հանեց եւ Հայ եւ քիւրտ թշնամութիւններէն ալ աւելի վատութիւն յառաջացաւ մեր մէջ։ Հոյբունի դրօշին տակ հաւաքուած քիւրտերս ամէնէն առաջ այդ ցեղային տարբերութիւնները մէկ կողմ նետեցինք։ Քիւրտ Հայրենիքին ազատագրութեան հաւատացողները ամէնէն առաջ, պէտք է հասկնան, որ բոլոր քիւրտերը իրարու եղբայրներ են։

Երկու տարբեր ցեղի պատկանող բայց եւ այնպէս միեւնոյն Աստուծու աղօթող երկու քիւրտեր, միեւնոյն Հողէն ծնած, միեւնոյն օդէն սնած եւ անոնց նախահայրերու նուիրական աճիւնները միեւնոյն հողին մէջ պահուած, մէկզմէկու օրէնքները եւ սովորութիւնները տարբեր են ըսելով, թշնամիներ չեն կրնար ըլլար իրարու։

Խորը քիւրտերը, Հոյբունի դրօշին տակ մտած ատեն ընդունեցին այս, եւ անկասկածօրէն, դուք ալ այդ դրօշին տակ մտնելով հաւատարիմ պիտի մնաք այդ ծրագրին։

Եղբայրներ, օտար երկիրներու մէջ, անոք, անօթի, մերկ, հիւանդ, հարիւր հազարաւոր մեր սրտակիցներուն, ողջ ողջ այրուած մեր քոյրերուն ու զաւակներուն վրէժը լուծելու համար, չորս տարիէ ի վեր, Էնկիւրիի կառավարութիւնը եւ այստեղի թուրքերը ինչ կ'ուզեն ըսեն մեզի, մենք անոնց խօսքերուն կարեւորութիւն անգամ չենք տար։ Մեր վճիռը վերջնական է։ Այս դրօշը կամ հայրենիքի մէջ պիտի ծածանի եւ կամ մեզ պատանքած՝ գերեզման կ'իջնէ։ Ահա մեր երդումը։»

ԽՈՒՐՍԵՑԻ

ՁԱՐԻՔԸ ՈՐ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ

Վերջին չորս տարիներու ընթացքին ամէնէն աւելի ցաւագին է որ ժամնանիշ ըրած է այն ահաւոր վտանգը, որ կը սպառնայ մեզ անխուսափելիօրէն։ Առնենք ցաւագին ոեւէ թիւ եւ հոն անպատճառ պիտի տեսնենք սա վերնագիրը՝ «Այլասերման վտանգ»։ Իրաւ ալ որքան գրուի ու խօսուի, դարձեալ չի բաւեր։

1.— Մանուկները.— Այլասերման վտանգը մանուկներուն մեղքը չէ, եթէ ծնողքը իրապէս Հայ է, եւ փափաք ունի Հայ ապրելու, ապա ինչո՞ւ չի փափաքիր որ, ինք իր զաւկին վարժապետը ըլլայ։ Ես տեսած եմ շատ պզտիկներ, որ տեղական դպրոց յաճախելով հանդերձ, շատ լաւ հայերէն կը խօսին։ Տեսած եմ նաեւ ծնողքներ, որ շատ լաւ հայերէն գիտնալով հանդերձ, տան մէջ կը խօսին խառնիճաղանճ լեզու մը՝ թուրքերէնով, ֆրանսերէնով եւ հայերէնով խառն։ Ու երբ իրենց հարցնես թէ ինչո՞ւ հայերէն չեն խօսիր, ցոյց կուտան փողոցին մէջ խաղացող ցատրու պզտիկը եւ հեգնանքով կ'ըսեն.

— Եթէ կրնաք դպրոց բացէք, որ տղաս Հայ ըլլայ...։

Ձորս հազար անգամ խօսուեցաւ դպրոց բանալու մասին. մեղքը որո՞ւնն է։ Ժամանակ է, ծնողքներ, որ ձեր յոյսը կարէք ուրիշէն եւ դպրոցի մասին մտածէք դուք, միայն դուք։ Որովհետեւ եթէ ձեր զաւակները ֆրանսական կրթութիւն ստանան, վաղը պիտի ծաղրեն ձեզ, պիտի արհամարհեն ձեզ, որովհետեւ անոնք պիտի կարդան ֆրանսական պատմութիւն, ֆրանս. գրականութիւն, ու այն բաները զորս դուն պիտի չանաս անոր գլխուն մէջ մտցնել, առասպել պիտի թուին անոնց։ Վաղը անոնք պիտի պոռան ձեր երեսին ու ըսեն, «Գործիդ գնա՛, ես տեղացի եմ, չեմ ճանչնար քեզ ու քու ազգդ, քու լեզուդ եւ քու աւանդութիւններդ։» Այն ատեն ձեր գլուխը հազար անգամ պատին զարնէք օգուտ չըլնար։

Ուրիմն շարժեցէք եւ որքան կարելի է այնքան շուտ։ Հոս՝ Անիէռ-Պուա Բոլոնպի մէջ մի ջոջնները չեն պակսիր։ Չէ՞ որ տուն շինելու միջոցը գտած, չէ՞ որ արհեստ սորվելու միջոցը կը գտնէք։ Ինչո՞ւ ոտքի չէք կանգներ դպրոց հիմնելու եւ փրկելու ձեր զաւակները, զորս ապրեցնելու համար միշտ սեւ օրերու եւ օտարութեան մէջ հաց գտաք։

2.— Ցափաթաթները.— Երբ կը մտածենք նոր սերունդը այլասերումէ փրկելու մասին, պէտք չէ մոռնանք չարիքին մեծը, մեր չափահասները, որոնք անբուժելի հիւանդութեամբ մը կը տառապին։

Ահա՛ թէ չարիքը ուրկէ կը ծագի։ Մեր չափահասներուն 100ին 50ը կը յաճախեն զանազան գբօսավայրեր։ Եթէ իրենց մէկուն ըսէք թէ ինչո՞ւ համար ժողցած է այն տառապանքի սեւ օրերը, եւ այսօր անփոյթ կերթայ հոսանքն ի վար, անիկա քեզի պիտի ըսէ թէ այդքան տառապանքէ վերջ մարդավայել կ'ուզէ ապրիլ։ Ականջ տուէք անոնց խօսակցութեան.

— Այս շաբաթը ինչպէ՞ս անցուցիր։

= Ուրբաթ օր «Կօմոն Փալաս», շաբաթ իրիկուն «Փըթի Ժուռնալ»ի պալօն, կիրակի ցորեկը «Փըթի Շիքակօ»ն, իսկ իրիկունը...

Ուրիշ տեղ մը.

— Ի՞նչ է այդ նորէն, Մարգա՛րիտ։

— Ոչինչ, sortieի օրս է, poulեիս կը սպասեմ։

Ահա՛ մեր նորահաս սերունդին մեծ մասին կեանքը։ Մինչեւ յաջորդ «sortie»ի օրը, բերնէ բերան կը կրկնեն թէ, այսինչ աղջիկը այնպէս կը պարէր, թէ գլուխը քնքշութեամբ իր ուսին վրայ դրած էր, որ lilas կը հոտէր, թէ կօմոն-փալասի մէջ «խատուտիկ» աղջիկ մը իրեն ժպտած ու աչք ըրած է, եւ ատոր համար որոշած է այս շաբաթ նորէն երթալ եւն.։

Շատեր արդէն դէշ կերպով կը տուժեն, որովհետեւ կամ ծանր հիւանդութիւններու բռնուելով կը փճացնեն իրենց ֆիզիքականը, եւ կամ մէկուն սիրահարուելով, կը մսխեն այն ինչ որ իւղին ու ժուրին մէջ տաժանակիր աշխատանքով շահած է։ Իրաւ էին թէ շատեր չեն ամուսնանար, բայց կապ պահէն ալ մեծ վտանգներ կը սպասնայ, որովհետեւ չպիտի կրնայ դիւրաբաժնուիլ. նորը փնտռելու չափ եռանդ ու դրամ ալ չի մնար։ Եւ այսպէս կը բռնեն կորուստի ճամբան,

3.— Մեր աղջիկները.— Հայ աղջիկը աշխատասէր է, հայ աղջիկը մեր երիտասարդներուն ապագան կը կազմէ խղճմտօրէն, հայ աղջիկը հաւատարիմ է իր ամուսնին։ Այս բոլորը գիտենք եւ նոր չէ որ պիտի սորվինք։ Բայց, հոս՝ Ֆրանսայի մէջ մեր երիտասարդները երբ ուզեն հայ աղջկան մը ձեռքը խնդրել, խրատապահանջ կը դառնան։ Նախ կ'ուզեն գիտնալ թէ գրել-կարդալ գիտէ՞, ժազերը կարա՞ծ է, երեսը բրնձափոշի կը քսէ՞, շիտակ քալել գիտէ՞։ Այս բոլորէն զատ, եթէ ազատախօս եւ հարմարակ ըլլալու յատկութիւններն ալ ունի, այն ատեն հարցում կ'ընեն

Կեանքը Հայաստանի Մէջ

(Քաղուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի մէջ. Հացի մատակարարումը կանոնաւորելու, հացի գիները պահելու, ինչպէս նաեւ հարկ ի վերջոյ առնելու դրութիւնը եւ հացի վաճառումը իբր անասուններու վերցնելու համար, որոշուած է, Ապրիլ 1էն սկսեալ, Երեւանի մէջ հացը ծախել գնման քարտերով։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՐՄԱՐԸ

Մխիթարեանի եւ Արփազեանի մարմարներու նմոյշները մանրակրկիտ քննութեան ենթարկուեցան, որոշելու համար անոնց օգտակարութիւնը, ելեկտրական նգոդներու մէջ։ Քննութիւնը յանգած է այն եզրակացութեան թէ Հայաստանի մարմարները ունին բարձր յատկութիւններ եւ կրնան գործածուիլ ելեկտրական շինութիւններու մէջ։

Այս եզրակացութիւնը լայն հնարաւորներ կը բանայ Հայաստանի մարմարի շահագործման առջեւ։ Բացի փամպակ կայարանի մօտ կառուցուող կրանիտի եւ մարմարի շահագործման գործարանէն Հնգամեայ ծրագրով նախատեսուած է Երեւանի մէջ կառուցանել մարմարի շահագործման մեծ գործարան մը։

ՇԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լէնինականի քաղ. Խորհուրդը ստացած է 100,000 ր. վարկ՝ բնակարանային շինարարութեան համար։ Առաջարկուած է մշակել ընդարձակ տան մը կառուցման յատակագիծը 140,000 ր. արժէքով. 40,000 րուբլին պիտի հայթայթուի ելմտագոյժով յատկացուած գումարներէն։

ՊԱՇԱՏՈՅԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Արեզրիի մէջ, պահածոյի գործարան մը կառուցանելու նախագիծը հաստատուած է կեդր. մարմիններուն կողմէ։ Գործարանը պիտի կառուցուի 63,000 րուբլի նախքով, ամբողջ սարքով։ Պիտի կարենայ արտադրել տարեկան 250 թոնո զանազան պտուղներու պահածոներ։

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԻԱՄՍԵԱԿԸ

Հայաստանի բոլոր գաւառներուն եւ շրջաններուն մէջ կազմուած են յատուկ յանձնաժողովներ, խնայողութեան գրամարկղի դրութիւնը տարածելու համար ժողովուրդին մէջ։ Գիւղերը ղեկավարուած են յատուկ քարոզիչներ, գիւղացիները վարժեցնելու համար խնայողութեան գրամարկղի գաղափարներուն։ Պատիրոյտը թերթերը այս ուղղութեամբ խարխոյս կը կարգան։

Ակումբներուն, խրճիթ - ընթերցարաններուն մէջ կազմակերպուած են խնայողական դրամարկղներ։

Ուսանդատէրերու թիւը գգալի կերպով կը շատնայ. պաշտօնաները չեն կրնար հասնիլ պահանջներուն։ Այդ նպատակով պաշտօնեաներու թիւը աւելցած է։

ԿԵԱՆՔԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

ՇԱՔԱՐԸ ՑՈՐՍՈՎ

Վրաստանի մէջ, շաքարի մատակարարումը կանոնաւորելու պիտաւորութեամբ, որոշուած է ապրիլ 1էն սկսեալ, շաքարը վաճառել յատուկ տոմսերու գրութեամբ։ Աշակուած է շաքարի մատակարարման յատուկ եղանակ մը։

ՀԵՂԵՂՈՒՄՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Վրաստանի բոլոր գաւառներուն եւ Ազարիստանի մէջ, արդէն կազմակերպուած են հեղեղումներու դէմ պայքար մղող եռեակներ։ Եռեակները դեռ չեն կազմակերպուած Աբխազիայի մէջ, ուր հեղեղները սովորաբար աւելի ըսպառնալից կ'ըլլան ։ կազմուած յանձնախումբերը արդէն ձեռնարկած են գործի։ Շիւնի նուազութեան պատճառով, այս տարի մեծ հեղեղներ չեն սպասուիր։ Միայն կախեթի ջրային շրջանին մէջ արդէն վախ կայ 50,000 րուբլի յաւելուածական վարկ սահմանուած է հեղեղներու դէմ պայքարին։

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԻԱՄՍԵԱԿԸ

Վրաստանի մէջ, մարտ 1էն մինչեւ 7, մէկ շաբթուան ընթացքին, խնայողութեան դրամարկղներու աւանդատէրերու թիւը հասած է 2300ի՝ 100,000 րուբլի գումարով, մինչդեռ յունուարի մէջ, բոլոր աւանդատէրերու թիւը հասած էր միայն 224ի։

ՍՏՈՐԵՐԿՐԵԱՅ ԼԻՃ

Քութայիսի շրջանին մէջ, հողային աշխատանքներու ընթացքին, բանուորները երեւան հանեցին ստորերկրեայ բաւական մեծ լճի մը։ Խումբը չկարողացաւ լճին շրջանն ընել, որովհետեւ ապերուն վրայ ինկած խոշոր քարերը արգելք կ'ըլլային լճէն որսացուած են մեկ քանի ձկներ, որոնք զուրկ են աչքէ։

Գիւտը հետաքրքրութիւն արթնցուցած է։ կազմուած է գիտնականներէ յատուկ յանձնաժողով մը, քննելու համար այդ լիճը։

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Ի ՊԱՏԻՒ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒՆ

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ, 5 Ապրիլ։ — Մարտ 29ի, երեկոյեան Հ. Յ. Դաշնակցութեան Փոն Տ'Օպնայի Գրադարան - Ընթերցարանին մէջ տեղի ունեցաւ զրոյց՝ Նիկոլ-Դուման, Իշխանի եւ Խրիմեան Հայրիկի մասին։

Իսկ 31ի կիրակի գիշեր, նոյն սրահին մէջ ի պատիւ Պէյրութի մէջ ձերբակալուած եւ ազատ արձակուած մեր սիրելի ընկերներուն՝ կազմակերպուած էր ընկերա - համակրական խնջոյք։ Ընկ. Մ. Բարխեան բացատրեց զաշնակցականի մը պարտականութիւնները։ Թելադրեց հետու մնալ այլասերած բարքերէ եւ մոլութիւններէ։

Կարգով բոլոր ներկաներն ալ մասնակից եղան ուրախութեան, իրենց երգով, արտասանութիւններով եւ զուարճախօսութիւններով։

Ապա խօսեցաւ ընկ. Ազգինը, մօտ մէկ ժամ եւ իր խօսքը վերջացնելով ըսաւ.

«Բանտն ու չարչարանքը յեղափոխականին են յատուկ, Դաշնակցութիւնը միշտ ալ լուռ և անտրտունջ կրած է իրեն բաժին ինկած տանջանքները, զոհ տալով յաճախ իր ամէնէն արժէքաւոր ընկերները։ Ցաւալի է անշուշտ, որ այս անգամ հայանուն ժառնիչներ միացած են Թուրք-բոլշեւիկ հայակերներուն, Սուրիոյ մէջ «ճիհատ» հռչակելու համար Դաշնակցութեան դէմ։ Աւելի մեծ հարուածներ չեն կրցած խախտել մեր կուսակցութեան ուժը։ Դաշնակցութիւնը կը վերջանայ այն ատեն, երբ անոր դերադոյն իտէալը կ'իրականանայ եւ Հայը կը տիրանայ միացեալ եւ անկախ հայրենիքին։ Մեծ է մեր պայքարը ու բազմապիսի են մեր պարտականութիւնները.— կուիւ անգրագիտութեան դէմ, կուիւ այլասերման, ուծացման դէմ, կուիւ մատնիչներու դէմ։ Պատրա՛ստ ըլլանք մեծ պարտականութեանց համար, որոնք մեծ զոհաբերութիւն կը պահանջեն։ Կեցցէ՛ Միացեալ Հայաստանի գաղափարը։ Յառա՛ջ,մինչեւ անոր վերջնական յաղթանակը»։

Խնջոյքը տեւեց մինչեւ ուշ գիշեր։ Ընկերներէն մէկը կարգաց հետեւեալ բանաձեւը «Յառաջ»ի ղրկուելու համար։

Վ. Ա. Մ.

***

«Ձեր Թերթի միջոցով լսեցինք պէյրութի մեր սիրելի ընկերներուն ազատ արձակման բերկրալուի լուրը։ Շաճեցէք մեր խընդակցութիւններն ու շնորհաւորանքները հաղորդել պէյրութի մեր ընկերներուն եւ իրենց պարագաներուն։

Ամո՛ի հայանուն մատնիչներուն»։

Հ. Յ. Դ. Փոն տ'Օպնայի խումբ մը ընկերներ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ ԴՊՐՈՑԸ

Փոն Ցը Շէրիւի, 5 ապրիլ — Ջատկի առթիւ Ազգ. Միութեան նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցաւ դպրոցի անդրանիկ հանդէսը Օթէլ տը Ֆրանսի սրահին մէջ ապրիլ 1ին։ Հրաւիրուած էին նաեւ տեղւոյս բոլոր կազմակերպութիւններն ու Հայրենակցական Միութիւնները։ Մանուկներու ծնողներն ալ եկած էին։ Ժամը 2ին արդէն սրահին մէջ ոչ թէ նստելու, այլ ոտքի կենալու տեղ իսկ չկար ու շատեր դժգոհելով ետ դարձան։

Հանդէսը բացուեցաւ «Արիք Հայկազուն»ով, յետոյ ուսուցիչ պ. Մագսուտ Ճըրպըրեան կարդաց տեղեկագիր մը, որ կ'ըսէ թէ 1928ի Հոկտեմբերի վերջերն էր որ դպրոցը բացուեցաւ Հազիւ 10-12 աշակերտներով՝ այժմ ունին 53 աշակերտ-աշակերտուհիներ։ Պարզելով դպրոցի անհրաժեշտութիւնը, առաջարկեց որ ծնողները չթերանան իրենց պարտականութեանց մէջ։ Ու առանձին առանձին կարդաց փոքրիկներուն անունները (6-12 տարեկան)։ Բեմ ելլելով բոլորն ալ շատ յաջող արտասանութիւններ ըրին։ Մէջ ընդ մէջ եղան մենուերգներ եւ խմբերգներ՝ խլելով ծափեր։

Ազգ. Միութեանատենապետ պ. Խ. Գարիպեան բեմ ելլելով համառօտակի բացատրեց Միութեան նպատակն ու գործունէութիւնը ու բերանացի հաշուետուութիւն ըրաւ։ Ցետոյ աւելցուց. «Դուք կէս ֆրանք կուտաք, մամ մը կը վաւէք, մամը մոխիր կ'ըլլայ, բայց ձեզմէ ամէն մէկը իրաւունք ունի հաշիւ պահանջելու։ Մենք պատրաստ ենք հաշիւ տալու. քննադատեցէք մեզ, բայց մի քամբասէք սրճարաններու անկիւնները։» Ցետոյ դառնալով ծնողներուն, յորդորեց որ Նիւթապէս ու բարոյապէս քաջալերեն փոքրիկները՝որպէսզի հայ բերնի լեզուն չմոռնան, այլ ապագային պատրաստ ըլլան Հայաստան մեկնելու։

Նախագահը յետոյ խօսք տուաւ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներուն։ Հ. Ց. Դաշնակցութեան կողմէ խօսեցաւ ընկեր Գ. Քիլարճեան, շնորհաւորելով Օր. Ազատ Ադամեանի պ. Մագսուտ Ճըլպըրեանի ու Ազգ. Միութեան աշխատանքները։

Երկրորդ խօսք ուզողն էր Հ. Ց. Դաշնակցութեան Փուգէնի կազմէն վտարուած եւ այժմ Հօկի վարչութեան անդամ Ցաճատ Ադամբէեան, որ փոխանակ օրուան Հանդէսի մասին խօսելու, բացէն հարցումներ կ'ուղղէր, կարծես թէ այդ Հանդէսը վիճաբանական ժողովլլար։ Ուստի եւ թեւէն բռնուելով դուրս նետուեցաւ։

Ցետոյ խօսեցաւ Լիոնի եւ Շրջանի Ազգ. Միութեան կեդր. վարչութեան ատենապետ. Ալէք. Կիւլպէնկեան, որ բացատրեց դպրոցին կարեւորութիւնը եւ Ազգային Միութեան գործունէութիւնը,գնահատելով Փոն տը Շէրիւիի Հայութեան Ազգային գործերը։ «Դուք, ըսաւ, ձեր աշխատութեան փոխարէն ունիք ներկայանալի դպրոց մը։ Դուք օրինակ եղէք Լիոնի, Վալանսի, Վիէնի եւ Փարիզի բազմահազար Հայութեան, որ այսօր մանկապարտէզ մը իսկ չունին»։

Ցաջորդաբար խօսք առին Ցաճատ Գնդունի, նոր կազմուած Երկս. Երիտ. Ինքնազարգացման Միութեան, Մխլան Պօյաճեան՝ Հօկի կողմէ, քաջալերական խօսքեր ընելով դպրոցի մասին։

Մանկական խմբերգներու ժամանակ, Երիտ. Ինքնազարգացման Միութեան կողմէ նուէրներ բաժնուեցան փոքրիկներուն՝ տետրակ եւ մատիտ։ Հանդէսը վերջացաւ զաւեշտով մը։

Հաւազասպ

ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ԴՊՐՈՑԸ ՊԱՐՊՈՒԱԾ

Մարսէյլ (Սեփ. Թղթ.)։— Տարեկան տեսութեանս մէջ նկարագրելով Մարսիլահայ գաղութի ազգային կեանքը, ծանրացեր էի շրջաններու մանկապարտէզներուն վրայ։ Մասնաւորապէս պարզելով կեդրոնի մանկապարտէզի եւ նախկրթարանի վիճակը, թելադրեր էի վարչութեան որպէս զի փութացնէր շէնքի մասին ընելիք կարգադրութիւնները, այն է կեդրոնի մէջ դպրոցի աւելի յարմարագոյն շէնք մը գտնել։

Մինչ այս մինչ այն, շէնքին տիրուհին կ'ուզէր օր առաջ պարպել տալ զայն, որպէս զի աւելի ամսավճարով վարձու տայ ուրիշի մը, այն շէնքը, որ տարիներ շարունակ դատարկ էր մնացած, խարխլած ու ծայր աստիճան աղտոտ ըլլալուն համար։

Վարչային Խորհուրդը քանի մը հազար ֆրանք ծախսելով նորոգելէ եւ մաքրելէ վերջ քիչ թէ շատ կանոնաւորած էր, գետեղելով գրասեղաններ եւ դպրոցական զանազան պիտոյքներ։ Վճարած էր նաեւ մէկ տարուան վարձքը՝ 7500 ֆրանք։

Ջատիկի առթիւ դպրոցը փակ ըլլալուն, տանտիրուհին քանի մը բեռնակառքերով դրան կղպանքը կը կոտրէ եւ ներս կը մտնէ։

Լուրը շուտով կը հասնի վարչային Խորհուրդի ատենապետին, որ պաշտօնատունէ պաշտօնատուն կը վազէ, բայց ի զուր։ Ազգային վարչութիւնը փաստաբանի մը միջոցաւ կը դիմէ դատարան։ Փաստաբանը նոր կղպանքով մը գոցել կուտայ շէնքը, սակայն տանտիրուհին հետեւեալ օրն իսկ, ամսոյս 3ին նորէն ինքնաշարժերով կը կրէ մեացեալ առարկաները կոտրտելով նոր կղպանքը։ Այժմ դպրոցի բոլոր առարկաները կը մնան Հայոց մատրան առջեւ փողոցի մէջ, ճամբուն վրայ։

Ոչ Ազգ. Վարչութիւնը տէր կ'ըլլայ եւ ոչ ալ շէնքին տէրը, մինչ անդին 350 դպրոցական տղաքներ կը թափառին անորոշութեան մէջ։

Վարչային Խորհուրդը որոշած է յառաջիկայ շաբաթ քաղաքիս ազդեցիկ անդամներով եւ գաւառային ժողովի ներկայացուցիչներով խորհրդակցական ժողով մը ունենալ լաւագոյն ելք մը գտնելու համար այս ամէնէն կենսական գործին համար։

Ս. Միլտոնեան

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ապրիլ.— Ամսոյս 1ին տեղւոյս Բարձր Հայքի Հայրենակց. Միութիւնը Զատկի տոնական երեկոյթ մը սարքած էր Բարձր Հայք ճաշարանին մէջ։ Հանդէսը բացուեցաւ «Մեր հայրենիք»ով։ Եղան արտասանութիւններ, մենուերգ, խմբերգ։ Խօսեցաւ Պ. Գեղամ Սարօյեան, որ թուեց Հայրենակցական Միութեանց արժէքն ու օգտակարութիւնը մեր այս թափառական ու ցիր ու ցան վիճակին մէջ։

Ցաւալի է ըսել որ նուագախումբը գրեթէ միշտ թրքական եղանակներ կը նուագէր՝ քանի մը թրքաբնակներու դրդումով։ Միւսները չուզեցին կռիւի տեղի տալ ու ստիպուեցան ուրախութիւնը կէս ձգելով հեռանալ։

Դաշոյն

ԻՆՉ ՏԱՐԻ ԿԸ ՓՆԱՆԱՅ

Լուրը նորէն Ամերիկայէն է։ 1920ին շիքագոյէն մարդ մը ֆիւանդացաւ. քանի մը օր յետոյ, սկսաւ քնանալ։ Օր մը, երկու, երեք։ Ազգականները իգուր սպասեցին որ արթննայ. ծայն տուին. պատասխան տուող չեղաւ։ Ցուսահատ դիմեցին բժշկին որ յայտարարեց թէ մարդը բռնուած էր քնախտէ։ Այդ օրէն ի վեր 9 տարիներ անցած են ու դեռ կը շարունակէ քնանալ։ Օրուան մէջ անգամ մը, նոյն ժամուն կ'արթննայ, շատ կարճ պահ մը միայն ու դարձեալ կ'իյնայ քունի մէջ։ երբեմն, կ'երեւի ցաւեր կը զգայ, որովհետեւ ճչծլտուններ կ'արձակէ քունին մէջ։

Երբ անօթենայ, կ'արթննայ, բայց չի կրնար ձեռքերը վեր առնել ու կուլ կուտայ ինչ որ բերանը կը դնեն։

Ուտելէ յետոյ, խելքը գլուխը կուգայ եւ քանի մը վայրկեան աչքերը կը բանայ։ Ցետոյ կը շարունակէ նորէն քնանալ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (10)

ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

— Դուք գիտէք պատշգամի երազները... կը տօնեմ այս տարեդարձերը, որովհետեւ ա՛լ չկան այն չիմար երազները, որովհետեւ ա՛լ երազել չեմ գիտեր, կը հասկնա՞ք, սիրելի՛ս, որ ասիկա Թաղման սկզբնաւորութիւնն է։ Հաւատացէ՛ք որ կը վերյիշեմ այն տեղերը իրենց գոյներով, ուր ինձ երջանկութիւն մը պիտի հասնի խորհեցայ։ կը սիրեմ ներկան ապրիլ անցեալի յիշատակին մէջ եւ կը թափառիմ յաճախ, աննպատակ՝ սուսերի մը պէս ու տրտուս, փեթերպուրկի անկիւններն ու փողոցները։ Եւ կը յիշեմ որ ճիշտ տարի մըն է որ ա՛լ ժամուն, այս նոյն ժայթին վրայէն կը քալէի այն քան վհատ, որքան տխուր այսօր։ Այդ ժամանակ չէի հարցներ.— Ո՞ւր են երազներս։ Ու հիմա գլուխս կը թօթվեմ ու կ'ըսեմ.— Տարիները ի՛նչքան շուտ կ'անցնին։ Ի՛նչ ըրիր։ Ապրեցա՞ր։ Տի՛ս, ամէն բան ի՛նչպէս պատրաստ է։ Տարիները պիտի անցնին, եւ մինակութիւնդ աւելի պիտի ճնշէ քեզ։ Ծերութիւնը պիտի գայ կորաքամակ, կընձկուած իր աւելի կոթին վրայ. քու հրաշալի աշխարհդ պիտի դեղնի... նոյեմբեր... դեկտեմբեր... Ծառերուդ վրայ ա՛չ մէկ տերեւ... Օ՛, Նասիանքա, շա՛տ տխուր պիտի ըլլայ առանց ապրելու ձերանալը. նոյնիսկ վիշտեր չունենալը. որովհետեւ կորսնցնելիք բան չունիմ, ամբողջ կեանքս կլոր զերօ՛ մըն է, երա՛զ մը...

— Մի՛ լացնէք զիս, ըսաւ Նասիանքա աչքերը սրբելով։ Ա՛լ լրացա՛ւ ձեր պատմութիւնը։ Ինձ մտիկ ըրէք, ես պարզ, երիտասարդ աղջիկ մըն եմ, շատ քիչ կրթուած, թէպետեւ մեծ մայրս ուսուցչի մը քով ուսանելու տուած էր, այսուհանդերձ, կը վստահցնեմ ձեզ որ կը հասկնամ ըսածնիդ, որովհետեւ ես ինքս ալ ապրած եմ միեւնոյն կեանքը ինչ որ դուք ինձ պատմեցիք։ Ես ալ զրեթէ միեւնոյն վիշտերը կրեցի երբ մեծ մայրս զիս գընդասեղով կապեց իր շրջազգեստին։ Բայց, բնականաբար, ձեզ նման լաւ պիտի չկրնայի պատմել։ Այդքան կարդացած չեմ (հաւանաբար, իմ սրտաշարժ ճառս ու բարձր ոճս իրեն յարգանք ներշնչած էին), բայց շատ ուրախ եմ որ դուք ձեզ կը կը վստահիք ինձ։ Հիմա կը ճանչնամ ձեզ եւ դուք ալ զիս պիտի ճանչնաք։ Ես ալ պիտի պատմեմ ամէն բան ձեզի, դուք շատ զարգացած մարդ մըն էք, անշուշտ խորհուրդ մը պիտի տաք ինձ։

— Ա՛, Նասիանքա՛, պատասխանեցի, խորհուրդ տալու մէջ չսջող չեմ, բայց մենք պիտի կրնանք իրարու խորհուրդներ տալ անհունօրէն հոգեկան, մէկս միւսիս։ Ուրեմն, ի՛նչ խորհուրդ կ'ուզէք։ Ահաւասիկ ես ուրախ ու երջանիկ եմ եւ երբեք պէտք չունիմ խօսք փոխ առնելու։

— Կը տարակուսիմ, ըսաւ ժպտելով, բայց ինձ հոգեկան խորհուրդ պէտք չէ միայն, այլ արտի՛ խորհուրդ ալ կ'ուզեմ, որպէս հարիւր տարիներու բարեկամ մը։

— Շա՛տ բարի. Նասիանքա, գոչեցի վերացած։ կ'երդնում որ ես ձեզ եթէ սիրէի հազար տարիէ ի վեր, ա՛յդ սէրս ասկէ աւելի պիտի չըլլար։

— Տուէք ձեր ձեռքը, ըսաւ Նասիանքա։

— Եւ ձե՛ր ձեռքը։

ՆԱՍԻԱՆՔԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

— Պատմութեանս կէսը գիտէք արդէն, քանի որ գիտէք թէ մեծ մայր մը ունիմ։

— Եթէ միւս կէսն ալ այսքան երկար է...

— Լռեցէ՛ք եւ մտի՛ք ըրէք։ Պատմելս կը դնեմ որ զիս բնաւ չմիջամտես, այլապէս կը շուարիմ, պէտք է միշտ լուռ կենաք։ Ուրեմն, մեծ մայր մը ունիմ։ Դեռ պզտիկ տարիքիս իր մօտը մնացի, հայրս ու մայրս շատոնց մեռած են։ Անկասկած որ շատ հարուստ էր մեծ մայրս, որովհետեւ իր լաւագոյն օրերը վերյիշել շատ կը սիրէ։ Ցիրանսերէն ինձ սորվեցուց ինձ. յետոյ ուսուցչի մը քով տուաւ։ Տասնը հինգ տարեկանիս — հիմա տասնը եօթն եմ— ուսումս լրացուցած էի։ Ահա այդ ժամանակ էր որ յիմարութիւններ ըրի։ Բայց ինչ որ ըրի պիտի չըսես ձեզ, այսուհանդերձ՝ գիտցէք որ սխալներս մեծ չէին։ Օր մը մեծ մայրս զիս իր մօտ կանչեց, ըսաւ որ իր կուրութեան պատճառաւ չի կրնար հակել վրաս, ուրեմն գնդասեղ մը առաւ ու զիս իր շրջազգեստին շլլեց։ Եւ կանխաւ իմացուց որ մեր կեանքին մինչեւ վերջը այսպէս իրարու կապուած պիտի ըլլանք։ Անկարելի էր իր քովէն հեռանալ. ստիպուած էի միշտ ընթերցանութիւն ընել իրեն։ Անգամ մը խորամանկութիւն բանեցուցի, պնդեցի թէքլային որ իմ տեղս ինք կենայ, թէքլան մեր սպասուհին էր։ Այդ միջոցին մեծ մայրս քնացաւ թիկնաթոռին մէջ եւ ես դուրս ելայ, բարեկամուհիի մը քով գացի։ Ու վերջաւորութիւնը գէշ եղաւ։ Իմ բացակայութեանս մեծ մայրս կ'արթննայ ու բան մը կը խնդրէ ինձմէ։ Արդ՝ թէքլան սը խուլ է, կը վախնայ ու գնդասեղը կը հանէ եւ կը փախչի.

Ընդհատեց հոս իր պատմութիւնը եւ խնդաց։ Ե՛ս ալ խնդացի, բայց ինք բարկացաւ։

Մեծ մօրս վրայ մի՛ ծիծաղիր։ Ասով մէկտեղ ես կը սիրեմ զինքը, գիտե՞ք։ Օ՛, ի՛նչ քարոզներ կարդաց գլխուս։ Հրաժարեց որ նստիմ իր մօտ, եւ այդ օրէն ի վեր չհամարձակեցայ փախչիլ մինչեւ այն օրը, երբ... մոռցայ։ ըսելու որ մեծ մայրս տուն մը ունի, որ շատ պզտիկ է, միայն երեք պատուհանով, ու փայտաշէն է, մեծ մօրս չափ ծեր։ Երբորդ յարկին վրայ սենեակ մը կայ որ կահաւորուած է։ Օր մը վարձակալ մը ունեցանք։

— Բնականաբար ծեր մէկն էր, գիտել տուի անցողակի։

Ֆր.է թրգ. Ց. Մ. Ֆ. ԴՈՍՏՈՅԵՒՍԿԻ

կնքուած դաշնագրով, կառավարութեան կը պատկանի գիծը գնելու իրաւունքը եւ թէ ֆրանսական գրաւումը ներկայիս ո եւ է իրաւական հիմ չի կրնար ունենալ:

«Ճաւալի է որ, կը շարունակէ Նէճմէտտին Սատըգ պէյ, ամէն ատեն երբ ո եւ է խնդրի մասին բանակցութիւն կատարուած է, միշտ գործը տեւական դժուարութիւններով ձգձգուած է եւ խնդրին լուծումէն յետոյ ալ, աւելորդ տեղը գէշ տպաւորութիւններ մնացած են հանրային կարծիքին վրայ: Այս վիճակը չի ծառայեր ամրացնելու բարեկամական կապը երկու ազգերուն միջեւ. եւ անոր յարատեւումը այն տպաւորութիւնը կը թողու որ Ֆրանսա բարեացակամ չէ Թուրքիոյ հանդէպ, ինչ որ ցաւալի է ամէն կերպով: Հետեւաբար, կը յուսամ թէ Ատանա-Մէրսին գիծի մասին մեր ունեցած բանաւոր պահանջները օր առաջ պիտի բնդունուին:»

Ամերաւելարարիկ սահմանագրութիւն վրայ

Թեհրանէն կը հեռագրեն «Շիքակօ Թրիպիւն»ի (8 ապրիլ)·

Արեւմտեան Ազդանիստանի մէջ կատարեալ անիշխանութիւն կը տիրէ: Այդ պատճառով ալ ազգան խռովայոյզ ցեղախումբերու արշաւը Արեւելեան Պարսկաստանի սահմաններէն ներս՝ յաճախադէպ կը դառնայ:

Չինուորական իշխանութիւնները այսօր Խաֆէն — ազգան սահմանագլուխէն 50 մղոն հեռու — հեռագիր ստացան թէ ազգան ցեղախումբերը արշաւած են Քալէսորդ քաղաքը, բնակիչները կողոպտած, բազմաթիւ մարդիկ սպաննած եւ վիրաւորած են: Աւարառուները յետոյ անպաշտպան հարուստ շրջաններ արշաւած են: Այս պատճառով պարսիկ կառավարութիւնը կը մտածէ միջամտել ազգանական գործերուն, սակայն ներկայիս Պարսկաստանի սահմաններէն ներս կարգ մը վաչկատուն ցեղեր կը զբաղեցնեն զայն:

Սակօ դարձեալ ասպարէզ կուգայ

Շիքակօ Թրիպիւնի Թղթակիցը կը շարունակէ՝

Քիւրտ նշանաւոր ցեղապետ Սմկօ, որուն շարժումները շատ արիւն եւ ղրամ արժած են Պարսկաստանի եւ որ երեք տարի առաջ Թուրքիա փախած էր, այժմ պարսկական Քիւրտիստան վերադարձած եւ լեռնային զօրաւոր դիրքի մը մէջ ամրացած է: Օգնական մեծ ուժեր ղրկուեցան այդ շրջանին մէջ գործող զօրագունդերը ուժգնացնելու համար: Ատոնք հրաման ստացած են յարձակիլ Սմկօի վրայ:

Այդ նահանգի վաչկատուն ցեղախումբերը դարձեալ ապստամբեցան, թէեւ անոնց ամէնէն զօրաւորին պետը իրբեւ պատանդ Թէհրան կը գտնուի: Կ'ըսուի թէ Շիրազ կուակալանիստ քաղաքը եւ նահանգին գլխաւոր կեդրոնը վտանգի տակ է: Կաբեւոր ուժեր ղրկուեցան անոր օգնութեան:

Վաչկատուններու այս ըմբոստութիւնը կանոնաւորաբար տեղի կ'ունենայ ամէն գարնանամուտի: Մօտ մէկ միլիոն վաչկատուններ կան երկրին մէջ: Նոյն իսկ եթէ խաղաղին, միլիոնաւոր տոլարներ պէտք պիտի ըլլան զանոնք գիւղերումէջ տեղաւորելու եւ երկրագործական կեանքի վարժեցնելու համար:

*** Թուրքիոյ պարսիկ դեսպան Ֆիրուղի խան կը հերքէ այն լուրը թէ պարսկական Ատրպատականի մէջ խռովութիւններ ծագած են եւ թէ սպաննուած է Թաւրիզի գինուորական հրամանատարը:

Անգլ. պատուիրակութիւնը Ռուսիոյ մէջ

Խորհրդային կառավարութիւնը անգլիացի առեւտրականներու պատուիրակութեան հաղորդեց այն պայմանները, որ անհրաժեշտ են երկուերկիրներումիջեւ առեւտր. յարաբերութեանց վերսկսելու համար: Խորհրդային պետական դրամատան նախագահ Պիատակոֆ յայտարարեց որ 1.— Ռուսիա, բացարձակ անհրաժեշտէն դուրս ոեւէ ապսպրանք չպիտի տայ Անգլիոյ, որքան ատեն որ Անգլիա կատարելապէս չվերահաստատէ դիւանագիտական յարաբերութիւնները Խորհրդային Միութեան հետ: 2.— Ռուսերը խոշոր ապսպրանքներ կրնան ընել Անգլիոյ այն ատեն միայն, երբ անգլ. կառավարութիւնը եւ անգլ. դրամատուները խիստ կարեւոր վարկեր շնորհեն:

Այսպէս ուրեմն, եթէ Անգլիա դրամագլուխը հայթայթէ, բոլշեւիկները անգլիացի գործի մարդոց աչքին իբր խայծ ցոյց կուտան 150-200 միլիոն ոսկիի ապսպրանքի մը կարելիութիւնը:

Բոլշեւիկեան այս քաղաքականութիւնը կրկնութիւնն է 1920ին Մոսկուայի բռնած դիրքին: Շատ հաւանաբար այս վերջինը պիտի աշխատի եթէ ոչ ձախողեցնել բանակցութիւնները, գոնէ զէնք մը տալ Աշխատաւորական կուսակցութեան ձեռքը՝ ընդդէմ պահպանողականներուն՝ յառաջիկայ խորհրդային ընտրութեանց առթիւ:

Թէվֆիխ Րիւշտի պէյի պատուհասը

Պոլսէն առնուած հեռագրի մը համաձայն, արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյ երէկ էնկիւրիէն Պոլիս հասած է եւ պիտի մեկնի ժրնեւ, մասնակցելու համար Ջինաթափութեան նախապատրաստական Միջազգային խորհրդաժողովին: Պատուիրակութեան նախագահն է Թէվֆիք Րիւշտի պէյ, անդամներն են Սղերդի երեսփոխան եւ «Միլլիյէթ»ի խմբագրապետ Մահմուտ պէյ ու Ճէվատ փաշա: Ատոնց պիտի ընկերանան արտաքին գործավարութեան մասնաւոր դիւանի եւ ծածկագրութեան բաժնի տնօրէնները:

Ժրնեւէն յետոյ, արտաքին գործավարը պիտի երթայ Հռոմ եւ պիտի տեսակցի Մուսոլինիի հետ: Վերադարձին պիտի հանդիպի Պելկրատ, սերպ պետական անձերու հետ տեսակցելու համար: Յետոյ Սոֆիա պիտի երթայ եւ պուլկար արտաքին նախարարին հետ պիտի ստորագրէ թուրքեւպուլկար ոչ-յարձակման դաշինքը:

Լօզանի դաշնագիրը Ծերակոյտին առջեւ

Պոլսոյ Թերթերը կը գրեն.—

Թրքական շրջանակներու մէջ կ'ըսուի թէ նորընտիր նախագահ Հուվըր կրկին Ծերակոյտին պիտի ներկայացնէ Լօզանի դաշնագիրը, որ ասկէ առաջ օրինական մեծամասնութիւն գտած չըլլալով չէր վաւերացուած: Կը կարծուի թէ այս անգամ դաշնագիրը պիտի վաւերացուի եւ թուրքեւամերիկեան յարաբերութիւնները աւելի սերտ պիտի դառնան:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԾՐԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

Վիճաբանական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի ընկերներն ու ընկերուհիները յառաջիկայ Երկուշաբթի 16 Ապրիլ, իրիկուն ժամը 8.30ին, 0 Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը:

Մէթրօ՝ Իթալի:

Նիւթ՝ Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը եւ օրուան քաղաքական կացութիւնը

Վիճաբանութիւնը բանալու համար՝ հատուկ զեկոյցներ կուտան ընկերներ Սահակ Տէր Թովմասեան, Մկրտիչ Երիցանց եւ Լ.Գեւոնեան:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Վէնսէնի Հայ Կրթասիրաց Երկս. միութեան կողմէ

Այս կիր. ժամը 2.30ին, 27 Rue des Laitières, Vincennes

Թաղապետութեան սրահին մէջ

Դեղարուեստական բաժին *Մուտքերու համար մուտք 5 ֆր.*

Հ. Յ. Դ.

Սէն Միշէլի «Քրիստափոր» խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին La Petite Sourceի ատրնայարկը 130 St. Germain. Կը խօսի՝ ընկ. Սահակ Տէր Թովմասեան: Անդամատեարերը միասին բերել:

Շավիլի «Արդութեան» ենթակոմիտէի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 20 Anatole France, Մօնփարնաս-Շավիլի կայարանին դիմացի սրճարանը: Ներկայանալ անդամատեարներով: Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

Լիոնի Վրէժ խումբի ժողովը՝ վաղը Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հրազդան խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 9ին Ave. des Gobline-ի անկիւնի սրճարանը: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՀՐԱՒԻՐ

Ընկերներ Արիս Ղէնէվիզեան, Սամուէլ Մխոյեան, Մ. Խապրիկ, Լեւոն Սուրէնեան, Ն. Սօխունճեան եւ Յ. Մինասեան կը հրաւիրուին ստիպողաբար ներկայ ըլլալ այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 3.30ին, Փլասս տ'Իթալի, Քաֆէ 0 Քլէր տը Լիւնի ատրնայարկը:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆի ԴԱՍԸՆԹԱՑԸ այս Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան):

ՓԱՐԻԶի Աղքատախնամի 39րդ Տարեշրջանի ընդհ. ժողովը՝ այս Հինգշաբթի ժամը 5.30ին Եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ: Օրակարգ՝ Նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութիւն, հաշուեկշռի ընթերցում եւ վաւերացում, վարչութեան երեք անդամներու տեղ նոր ընտրութիւն եւայլն:

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութիւնը կը ծանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ճոխացուցած է: Գիրք ստանալ փափաքողները կրնան դիմել Երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻ

— կը փնտռուի Ատիեամանցի ցարութիւն Թրաեան (Արթինօ) որ ձիպէյի որբանոցը կը գըտնուէր: Այժմ Մարսէյլի գիւղերը ըլլալ կը կարծուի: Ցեղակցութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի այս հասցէին իմացնել. G. Vartabedian, 21 Rue Drouge, Vienne Isère·

— կը փնտռեմ մօրաքրոջս որդին Սիմոն Վէգիրեան որ գինադադարին գացած է Ամերիկա իր հօր՝ Գրիգոր Վէգիրեանի մօտ:

կը խնդրուի «Հայրենիք»էն արտատպել: Գրել՝ G. Vartabedianի, 21 Rue Drouge, Vienne, Isère·

— կը փնտռուին Եգեսիացի Յարութիւն եւ Գրիգոր Տէրտէրեան, հօր անուն՝ Հաճի Նշան, մօր անուն՝ Մարիամ (Աժասիացի), քանի մը տարի առաջ կը գտնուէին Պէյրութի որբանոցը: Այժմ փոխադրուած են Յունաստան: Իրենց մայրը եւ երեք քոյրերը կը գտնուին Փարիզ: Իմացնել Mariam Derderian-ի, 7bis Chemin de Fleury, Meudon, Seine France.

— Կը փնտռուի Սարգիս Տիրատուրեան (Բալու Ասշմաթցի): 1928ին Մարքերդէն Հալէպ բերուած է Հալէպի Բարեգործականին մէջ: Ցաւոյ գիւղերը զրկուած: Կը կարծուի թէ այժմ Հալէպի գիւղերը կը գտնուի: Կը խնդրուի լուր ունեցողներէն եւ մանաւորաբար Հալէպի Բարեգործականի տնօրէնութենէն, իմացնել իր եղբօր՝ Պաղտասար Տիրատուրեանի, 10 Rue La Fare: Marseille:

Կը խնդրուի սուրիահայ Թերթերէն արտատպել:

Կ'ուզուին *ճերմակեղէնի վարժ գործաւորուհիներ արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար: Դիմել՝* Lippé Soeurs, 346 Rue St. Honoré, *Մէթրօ՝* Tuileries.

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris | Էքզոլ Միլիթէր | ամենալաւն ու աժանը | 2-14 ֆրանք

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմարիկ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռաթուառ: Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12:

Կ'ուզուին *ժէտօսէ ռոպի ժաքուր գործ ընող կարուհիներ: Տեւական գործ: Դիմել՝ Ն. Ճինաքեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e).*

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Շացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)

Téléphone-Trudaine 95.21

Ծախու է *հնակարկատի պզտիկ խանութ մը, 60 Rue de la Folie Méricourt-ի մէջ: Մէթրօ՝* Parmentier *կամ* Oberkampf:

Կ'ուզուին *ոսկերչութիւն սովրիլ փափաքող, 15էն 18 տարեկան ուշիմ աշկերտներ: Դիմել՝* Société Fleuron, 70 Rue du Fbg. Poissonnière, Paris (10e).

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ունինք ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրեերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: F. SOUVIGNY

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ՈՒՏԵԼ ՄԻՇՏ ԼԱԼ ու վճարել միանգամայն ածան. Դիմիր 24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՃԷՆԱՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. ԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոցը:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

STUDIO MANOUG

116 Rue Cannebière, Marseille,

Սինէմա Քափիթոլի եւ Քոլիզէի մէջտեղը

ԴԵՐՁԱԿ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ

Ամենաաժան, տոկուն եւ վերջին նորաձեւութեամբ հագուստ հագնիլ փափաքող մեր հայրենակիցները եւ տիկիններըը դիմեն ամէն օր ժամը 7.30—20 եւ կիր. օրերը մինչեւ կէս օր

ՍԱՆԱՏՐՈՒԿ ՆԱԼՊԱՆԴԵԱՆ

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

2 Rue des Chaufourniers, Paris (19e). Մէթրօ Combat եւ Bolivar

ԱՊՈՒԽՏԱԳՈՐԾ - ԱՊՈՒԽՏԱՎԱՃԱՌ

ՀԱՅԿ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

16 Rue des Hortensias, St. Just, MARSEILLE, R.C.M. 77.182

Բնիկ Կեսարացի եւ 30 տարուան փորձառու ապուխտագործ: Կը պատրաստէ ընտիր ապուխտ եւ երշիկ, Կեսարիոյ պղպեղով եւ Համբուրկեան: Առաքում ամէն երկիրներու համար՝ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ— ԲԵՐԱՆՆԻՆ ԱՅՐԱՑ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ

ԱՊՐՈՒԽՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Գիտցողը գիտէ, չգիտցողը ի՞նչ գիտէ: Ինչո՞ւ կը դիմէք միջնորդներուն: Ուղղակի դիմէ ապուխտ պատրաստող ճանաչ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ:

Khanzadian Avedis, Chemin de Party, Route de Château Gombert, MARSEILLE.

ՎԻՊԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Արսէն Լիւպէն Շերլոք Հոլմսի դէմ 18 ֆր., Ջարիքի նախարը Ռասբուէին 12, Խասգիւղի քնաշրջիկը 10, Կին, խաղ եւ գինի 12, Սիրային ոճիր մը 12, Քամելիազարդ կինը 15, Մակբոյծը 6, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Թէրէզ Ռաքէն (է. Զոլա) 20, Մանչ.աղջիկը 20, Բէն Հուր 25, Խորտակուած երկինքներ 30, Արտիստը եւ Ֆաթման 25, Խորհուրդներու մեհեան 12, Մերկ խնջը 12, Լուծած ջրաղացը 12.50, Կրացիէլլա 8, Թապլվար 5, Փոջունի 5, Աղջկան մը յիշատակարանը 5, Ապերախտ գրագիրը 5 բալիկը 5 ֆր., ինչպէս նաեւ ուրիշ գիրքեր: Պահանջեցէք մեր գրացուցակը: Փոստի ծախք չկայ: Դիմել.— L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20e):

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԷՐ եւ ՅՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր չատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԳՐԱՏՈՒՆ Ն. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

191 Cours Lafayette, LYON

ՆՈՐ ՀԱՏԱԾ ԳԻՐՔԵՐ, ՋԱՏԿԻ ԱՌԹԻՒ ԲԱՅԱՌԻԿ ՁԵՂՔ

Մայրենի լեզու 2,5,6,7 ֆր., Թանգարան 7, 8, 9, 12, Դանմարք 7, 9, 20, Տիաճան 5, 6, 7, Լուսաբեր 5, 8, 10, Նոր քերականութիւն հայերէն 6, 15, 17, Թուաբանութիւն 8, 14, 25, Քերականութիւն 1, 2, Խօսակցութիւններ 20, 10, Աղօթագիրքեր 15, 20, 25, Հայերէն նամականի 20, Թշուառներ (14 հատոր) 100, Աթէնքէն կիւբի 5, Ապագայնացումը 2, Ազգային բարերար՝ Օտան 4, Քրիզէմ 7, Բանտէ բանտ (5 հատոր) Ս. Բիւրատ 70, Գիւղաշխարհ 25, Դաւիթ Բէկ՝ Ռաֆֆի 80, Դիակներու մէջէն 2, Երեք հրացանակիրները (4 հատոր) 50, Թափառական հրեայ (4 հատոր) 100, Ժպտարան 10, Ժողովածու երկերի՝ Շիրվանզադէ 50, Իննսունվեց (կազմուած) Ս. Բիւրատ 100, Հայ տարագրի երգարան 12.50, Կրնա՞նք հաշտուիլ Թուրքին հետ եւ միաց. անկախ Թուրքիոյ հետ, 16, Կաթուղիկը՝ 5, Կիները հրապուրելու արուեստը 3, Կուռչի ջատիկը 5, Կնոջ հոգիները 2. Ասատուր 15, Կէս կոյսեր 20, Հօթա Նասրէտտինի զուարճալիքները 20, Հոգիս աքսորեալ 10, Մեծապատիւ մուրացկանները 7.50, Մանօն Լէսքօ 25, Յո՞ երթաս 75, Նիւ Եորքի գաղտնիքները 70, Շրջիկ Մատօնան 20, Անծանօթ 20, Սիմոնէ եւ Մադի 60, Վէնէտիքթա 10, Թէօտորա 15, Ցանկուս տարի Պոլսէն դուրս 30: *Ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ երգարաններ եւ վիպական, թատերական, դպրոցական գիրքեր:*

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE

ՀԱՃԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.



Պէվիլի ճանօթ հայ նպաստաւոր

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

28 Rue Lesage, PARIS (20e)

Métro Belleville Tél. Ménil. 61-

Ձոխ մեներք թէ նախկին եւ թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգեցողութեան եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէ, շարգը, խմբերգ, եւայլն: Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ թէ՛ մենակ եւ թէ խմբերգ: Տպուած ցուցակը ձրի է:

Ինչպէս նաեւ բոլոր աթէ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէն ներու լաւագոյնը ամենազեղչ գիներով:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 10 ԱՊՐԻԼ 1929

10 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 927

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԻՒՐՏԵՐՈՒ ԽՄՈՐՈՒՄԸ

Երկու կարեւոր թղթակցութիւններ ղրկած էր Ամերիկայի մեր թղթակիցը, Քիւրտերու կազմակերպութեան մասին։

Այլեւս իրականութիւն է որ Քիւրտերը արթնցեր են գոնէ Տիթրոյթի շրջանին մէջ, եւ կ'ըմբռնեն ազատագրական պայքարին արժէքը։ Անշուշտ չափազանց խանդավառութեան արդիւնք են մեր թղթակցին կարգ մը արտայայտութիւնները։ Ճառերը չեն որ պիտի փոխեն իրականութիւնը, ոչ ալ շռայլ հաւաստիքները։ Այդ ճամբուն վրայ տակ ու պաղ շատ ենք տեսեր մենք, եւ կ'ուզենք պահել համեմատութիւնները։ Տակաւին երէկուան պատմութիւն են Օսմ. սահմանադրութեան անցուդարձերը։

Թղթակցութեան ամէնէն մխիթարական կէտը այն է, որ Չոլբունի ներկայացուցիչը յաջողեր է գաղթական Քիւրտերը բաժնել Թրքական կախարդանքէն, եւ կոմիտէի մառնաճիւղ մը կազմել։ Ինչպէս կ'երեւայ, այս ձեռնարկը արդիւնաւոր եղած է ոչ միայն բարոյապէս, այլեւ նիւթապէս։ Տեղին վրայ արտադրուեր է շօշափելի գումար մը, իսկ ամէնէն կարեւորը, այսուհետեւ Էնկիւրիի գործակալները չպիտի կրնան գումարներ հաւաքել Ամերիկայի Քիւրտերէն, զանազան պատրուակներով։ Մեր թղթակիցը կը գրէ թէ վերջին տարիներու ընթացքին Թուրքերը յաջողեր են մօտ 100,000 տոլար կորզել այս միամիտներէն, եւ հոսեցնել Էնկիւրիի դանայեան տակառը, Քիւրտին դրամով անոր տունը քանդելու համար։ Միայն այս աղբիւրը ցամքեցնելով, հիմնական գործ մը կատարած կ'ըլլայ Չոլբունի ներկայացուցիչը։

Տարրական քայլ մըն է այս, պանդուխտ Քիւրտերը դարձի բերելու համար։ Թէեւ ազատ երկիր ապաստանած, անոնք միշտ ալ ենթակայ են Թրքական ազդեցութեան եւ հետեւաբար մոլորութեան, ինչպէս մինչեւ հիմա։ Եթէ մէկ անգամէն ինքն իր դատին համար ալ չզոհաբերէ, գաղթական Քիւրտը ամէն բարոյական եւ նիւթական կապ կտրելով Թուրքին հետ, մօտեցած կ'ըլլայ իր բնական ճամբան գտնելու։

Երկրորդ ուշագրաւ կէտը այն է որ, Քիւրտերը ժողով գումարած եւ քիւրտ մտաւորականի մը բերնով լսած են դառն ճշմարտութիւններ, որոնք մինչեւ հիմա հայ «ֆէյտայի»ներու կողմէ կ'արտասանուէին, առանց ունկնդիր գտնելու։ Արդարեւ, ազդեցիկ ցեղակից մըն է որ կը պատմէ թէ Թուրքը խարդախութեամբ գործիք դարձուց Քիւրտը, և Հայը կոտորելէ յետոյ, Քիւրտերու սրտին մխեց իր արիւնոտ դաշոյնը։

Թէեւ շատ ուշ է այս տարրական ճշմարտութիւնը խոստովանելու համար, սակայն որքան կրկնուի, այնքան լաւ։ Եթէ ամբողջ Ամերիկայի մէջ միայն հարիւր բանիմաց Քիւրտեր ըմբռնեն եւ տարածեն այս իրականութիւնը, հետեւանքը բարիք է։ Աղէտը չի դարմանուիր, ոչ ալ մէկ օրէն միւսը կը շտկուին դարաւոր նախապաշարումներ, բայց գթասրտութեան ձայնը կրնայ խելքի բերել գոնէ շատ մը վարիչներ։ Միամտութիւն պիտի ըլլար հաւատալ թէ բոլոր Քիւրտերը արդէն խրատուած եւ մոռցած են անցեալի չարաշուք եւ արիւնոտուշտ ունակութիւնները։ Բայց, քանի որ իրենց համար ալ դանակը ոսկորին հասած է արդէն, ուզեն-չուզեն պիտի սթափին։ Իսկ այստեղ մեծագոյն դերը կրնայ կատարել Չոլբունի շուրջ համախմբուած մտաւորականութիւնը, ամէն տեղ եւ ամէն առիթ բացատրելով թէ Քիւրտը Հայուն գերեզմանը փորելով, ի'ր ալ գերեզմանը բացած եղաւ։ Ուրիշ բան չապացուցաներ քիւրտ ժողովուրդին կրած հալածանքը, մանաւանդ 1925էն ի վեր։

Քիւրտը գիտակցութեան բերելու համար, առաջին սերմերն են որ կը ցանուին Ամերիկայի մէջ, հրապարակաւ։ Եւ յուսատու է պատկերը։ Բայց՝ Սիւրէյեա պէյ եւ ընկերները, իրբեւ հասուն մարդիկ, պէտք չէ յափշտակուին խանդավառութեան ցոյցերէն։ Թշնամին արթուն է միշտ, իսկ իր հայրենակիցները ենթակայ՝ հազարումէկ փորձութիւններու։ Անցեալ օգոստոսէն ի վեր է որ Ամերիկա կը գտնուի քիւրտ գործիչը, բայց դեռ նոր յաջողեցաւ գետին գտնել եւ կորիզ մը կազմել։ Ճառերը շուտ կը մոռցուին, եթէ պակսի գործնական աշխատանքը. մանաւանդ որ, թշնամին զօրաւոր է նոյնիսկ հեռաւոր Ամերիկայի մէջ, իր դեսպանական եւ հիւպատոսական կարգ ու սարքով, իր Խալիտէ էմիպներով եւ կարգ մը Թրքասէր Ամերիկացիներով։

Այս բոլորին դէմ, կենդանի գործն է որ պիտի հակադրէ։ Ճառերուն պիտի յաջորդեն երկրի մէջ կատարուած գործերը։ Տարագիր Քիւրտին ականջը պէտք է կապուի քրտական սաթէքէն արձակուած շեփորին, այլապէս կը քացախի թթխմորը։ Ուրիշ ձայներ պակաս չեն իր անմիջական շրջապատին մէջ, ոչ ալ շլացուցիչ խոստումներ։ Ո՛րքան ալ հեռու գտնուի ոագմաղաշտէն, Քիւրտը կ'ոգեւորուի արիւնէն։ Արդ, ամէն տեղ եւ ամէն ժամ, ան պէտք է համոզուի թէ իսկապէս իր ազատագրութեան պայքարն է որ կը մղուի, եւ ոչ թէ ոագմախաղ մը։

Այս գործն ալ կը դիւրանայ եւ խմորուժը գործնական հեռաքեր կը ձգէ, եթէ Չոլբունը հաստատ մնայ իր դիրքերուն վրայ եւ չազդուի պատահական դժուարութիւններէ։

Քիւրտ յեղափոխականներուն համար ճամբան շատ աւելի հարթ է, քան էր մեզի համար, տարիներ առաջ, երբ միս մինակ արիւն կը թափէինք նոյն լեռներուն վրայ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՐՏԱԳԱՂԹԻՆ ԴԷՄ

Հայրենիք խօսելով «արտագաղթի հետեւանք»ներուն մասին, կը գրէ (Մարտ 26).

—«Սուրիայէն եւ Յունաստանէն արտագաղթը ո՛չ միայն կանգ չէ առած, այլ եւ դժբախտաբար կը շարունակուի նախկին թափով։ Ու մինչդեռ հայկական մաժուլի մի միայն մէկ մասը սուր ձիչ մը բարձրացուց ազգային այս նոր աղէտի առթիւ, մատնանիշ ընելով անոր ծանր հետեւանքները, անդին գտնուեցան կուսակցական օրկաններ ալ, որոնք խորհուրդ տուին չենթարկուիլ աւելորդ մտահոգութիւններու եւ թողուլ որ գաղթողները իրենց ճամբան շարունակեն։

Թէ ո՛րքան սրտցաւութիւն կար այդպիսիներու մէջ եւ ի՛նչ չափով կը կշռէին անոնք հետեւանքները իրենց անիմաստ եւ յանդուգն խորհուրդներուն, աւելորդ իսկ է այդ մասին ըրեւէ խորհրդածութիւն ընել այս տեղ։ Դէպքերը իրենք պիտի գային ցոյց տալու թէ, յայտնուած կարծիքներն ու վախերը ի՛նչ արժէք կը ներկայացնէին եւ որչափով հիմնաւոր էին անոնք։

Եւ դժբախտաբար չեն ուշանար դէպքերը եւ կուգան անգամ մը եւս ու անողոք կերպով հաստատելու որ սկսուած արտագաղթը աղէտ մըն է, որ եթէ միաժամուռ ու հաւաքական ջանքերով չարգիլուի կամ չսահմանափակուի, հետեւանքները պիտի ըլլան աւելի ծանր՝ քան որ կարելի ըլլար ենթադրել։

Հայ գաղթականին տառապանքը գէթ չափով մը վերջ պիտի կրնայ գտնել միայն ա՛յն ժամանակ, երբ վերջապէս սթափին հայ դեկավար շրջանները իրենց թմրութենէն, իրենց խորունկ քունէն եւ, միասնաբար ընեն այն՝ ինչ որ կը սպասուի իրենցմէ։ Գիտենք, հրաշքներ պիտի չգործեն անոնք, եւ այդ մասին պատրանքներ ալ չունինք, բայց վստահ ենք որ քիչ մը ձիգ թափելով պիտի կրնան անոնք օգտակար ըլլալ հայ գաղթականին, պիտի կրնան առաջքը առնել արտագաղթին կամ գէթ սահմանափակել զայն։ Իսկ այդ՝ աննշան օգուտ չէ մեզ նման դժբախտ ժողովուրդի մը համար։»

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Սոֆիայի Թուրք դեսպան Խուսրէվ պէյ, Պոլիս հասնելով յայտարարեց թէ Թուրքեւպուլկար յարաբերութիւնները շատ բարեկամական են։ Պուլկարները մեծ կարեւորութիւն կուտան Թրքական բարեկամութեան եւ կազմած են Թուրքեւպուլկար մերձեցման միութիւն մը։

Պուլկարիա ապրող Թուրքերուն քաղաքական իրաւունքները ապահովուած են։ Թուրքեւպուլկար ուխտը մօտերս պիտի ստորագրուի։

Նիւ-Եորքի կառավարիչ Ֆ. Րուզվելթի հասցէին ղրկուած շաքարի տուփի մը մէջէն ռումբ մը գտնուեցաւ։ Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ յանցաւորը։

Սերպ կառավարութիւնը վաւերացուց Մարտ 17ին Ժընեւի մէջ ստորագրուած հելլէնեւսերպ դաշինքները, որոնք անմիջապէս պիտի սկսին գործադրուիլ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ վարչապետ կոմս Պեթլէն Մուսոլինիի հետ տեսակցելէ յետոյ փեշթա վերադարձաւ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

2054 ՀԱՅԵՐՈՒ ԱՐՏԱԳԱՂԹԸ ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ

ԴԻՄՈՒՄ ՀԵԼԼԷՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Սելանիկի *Հորիզոն*ը կը գրէ (2 ապրիլ)։—

Բարեգործականի կեդրոնէն իրենց ստացած մերժողական պատասխանէն վերջ, դէպի Հարաւային Ամերիկա զանգուածային արտագաղթի համար արձանագրուած գաղթականները, որոշած են դիմել հելլէն կառավարութեան, խնդրելով իրենց փոխադրութիւնը Յունաստանէն։

Ուզելով սակայն աւելի օրինաւոր գոյն մը տալ իրենց դիմումին, գաղթականներու պատուիրակութիւն մը, կիրակի օր, ցանկ ի ձեռին եւ գրով մը, ներկայացած է Թաղ. Խորհուրդին եւ խնդրած է անկէ, որ կատարէ հարկ եղած դիմումը իրենց համար պատկանեալ իշխանութեան մօտ։

Ցանկը, որուն մէջ արձանագրուած են 521 ընտանիք (2054 հոգի), յանձնուած է Թաղ. Խորհուրդին, որ խոստացած է իր յառաջիկայ նիստին քննել իրենց առաջարկը եւ արդիւնքը հաղորդել պատուիրակութեան։

ԱՋԱՐԻՍՏԱՆԻ ԻՍԼԱՄՆԵՐԸ ԶԷՆՔԻ ԿԸ ԴԻՄԵՆ

«Թայմզ»ի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Քաղաքիս խորհրդային պաշտօնատարներուն հետ սերտ յարաբերութիւն ունեցող շրջանակներէ բխած լուրերու համաձայն, Աֆղանիստանի շարժումներուն հետեւանքով մեծ գրգռութիւն կը տիրէ Ազարիստանի փոքրիկ խորհրդային հանրապետութեան մէջ, որուն մայրաքաղաքն է Պաքում։

Աֆղանիստանի եւ Պարսկաստանի արդիացումը մեծ դժգոհութիւն առաջ բերած է Ազարիստանի 400,000 բնակիչներուն մէջ, մեծ մասը իսլամ։

Ասոնք Պարսկաստանի Շահի հպատակները կը քաջալերեն ապստամբիլ. իրենք ալ զէնքի դիմած, նոյն իսկ կարգ մը յաջողութիւններ ձեռք բերած են սահմանագլուխի շրջանին մէջ։

ՆԵՐԳԱՂԹԸ ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Պոլսոյ «Նոր Լուր»ը կը տեղեկանայ թէ. Պ. Վանցեան արտօնուած է մօտերս Հայաստան փոխադրելու 207 գաղթականներ Մալաթիայի եւ Սուրիայի շրջաններէն, որոնք արձանագրուած էին ասկէ առաջ։ Բացի այս, Արաբկիրցիներու մեկնումը կատարուած է Տրապիզոնի վրայով. անոնք պիտի տեղաւորուին Նոր Արաբկիր։

Գաղթական մը կը գրէ.— «*Մեր Նոր Արաբկիրը բոլոր Արաբկիրցիները իրարու ծանօթացուց։ Անդադար կ'աշխատինք ու կը հայթայթենք մեր օրապահիկը։ Վեց հարիւրի չափ բնակիչ ունի գիւղը. 5-6 գործարան եւ 90 տուն կայ ցարդ շինուած։ Մենք ներկայիս հանգիստ եւ լաւ կ'ապրինք եւ եթէ արկած մը կամ հիւանդութիւն մը պատահի, բժիշկ եւ դեղ կը հասնի կառավարութեան կողմէ*»։

∴ Ղրկուելիք այս գաղթականներէն դուրս, առայժմ գաղթականական առաքման մասին ոևէ կարգադրութիւն չկայ։

Ֆրանկոբուրժական խնամակցութիւնները

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն որ Ֆրանս. դեսպան տը Շանպրէօն տեսակցած է արտաքին գործավարին հետ ու Ատանա-Մէրսինի երկաթուղիի մասին Փարիզէն առնուած պատասխանը հաղորդած անոր։ Թուրք քաղաքական շրջանակներու մէջ այն համոզումը կը տիրէ թէ այս խնդիրը լուծման ճամբու մէջ մտած է, նկատելով որ Ֆրանսական կառավարութիւնը տրամադիր է ընդունելու Թրքական պահանջները։ Վերջին տեսակցութիւնը նպաստաւոր փուլի մը մէջ դրած է բանակցութիւնները եւ արտաքին գործավարութեան շրջանակներուն մէջ քիչ մը լաւատեսութիւն կը տիրէ։

Թուրքեւամերիկեան սիրաբանութիւն

Գրած էինք թէ ամերիկեան յածանաւ մը այցելեց Պոլիս։ Այս առթիւ ամերիկ. դեսպանը հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ «Բալէյ» յածանաւի հրամանատարին եւ Թուրք պետական անձերուն։ Դեսպան կրիու խօսք առնելով ըսաւ թէ Թուրքիա եւ Ամերիկա քոյր ազգեր են եւ ձեռք ձեռքի տուած կ'աշխատին։ Յետոյ շնորհակալութիւն յայտնեց այն համակրանքին համար, որ ցոյց տրուեցաւ ամերիկեան զրահաւորի հրամանատարին հանդէպ, եւ բաժակը պարպեց Թուրքիոյ բարօրութեան եւ Մ. Քէմալի կենաց։

Շիւքրի Նայիլի փաշա բաժակաճառով մը պատասխանեց թէ Ամերիկա Թուրքիոյ մեծ քոյրն է, եւ գաւաթը պարպեց Ամերիկայի յառաջդիմութեան եւ նախագահ Հուվըրի կենաց։

Ծովակալ Տայթըն իր կարգին հրաժեշտի հացկերոյթ մը տուաւ «Բալէյ»ի մէջ։ Յածանաւը մեկնեցաւ Պոլսոյ ջուրերէն։

Ռումբ Հնդկաստանի խորհրդարանին մէջ

Տելհիի Օրէնսդիր ժողովին մէջ ապահովութեան օրինագծի վիճաբանութեան ընթացքին՝ հանդիսականներու օթեակէն երկու ռումբեր նետուեցան նախարարական աթոռներուն վրայ։ Հինգ երեսփոխաններ՝ ծանրապէս վիրաւորուած՝ հիւանդանոց փոխադրուեցան։ Ժողովին ներկայ էր սըր Սայմըն, անգլևհնդիկ յանձնաժողովի նախագահը, որ ամիսներէ ի վեր կ'ուսումնասիրէ Հնդկաստանի կացութիւնը՝ նոր Սահմանադրութիւն մը պատրաստելու նպատակով։ Սայմըն եւ նախարարները բնաւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԱՐԴԻԱՑՆԵՆՔ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Փարիզի ռամկավար Թերթին մէջ, մէկը՝ գնահատելով պարբերական ընկերային դերը, անոր մէջ կը տեսնէ ազգը *այլասերումէ* !!! փրկելու յատկութիւններ եւս։

Յօդուածագիրը շարունակելով կ'ըսէ.—

«Եկեղեցին ինչպէս անցեալին, կարող չէ ցանցնուած հասարակութեան մը անդամները իրար բերել, կապեր ստեղծելու համար անոնց մէջ։ Պարահանդէսներն են այսօր այդ դերը մեծաւ մասամբ կատարողը»։

Յօդուածագիրը իրաւունք ունի, որքան ալ իր գաղափարը արտառոց ըլլայ, քանի որ ռամկավար է։ Բայց իր առաջարկը սրբագրութեան մը կը կարօտի աւելի գործնական դառնալու համար։

Քանի որ եկեղեցիին եւ պարահանդէսին դերերը բաղդատութեան կը դրուին, եւ երկուքն ալ կը նկատուին իբր *այլասերման* ? դէմ ազդակներ, փոխանակ երկուքը իրարմէ անջատելու, աւելի խնայողական եւ գործնական չպիտի՞ ըլլար, միացնել զանոնք։ Պարահանդէսներու կազմակերպումը ամէն առթիւ կը կարօտի նոր ջանքերու, նոր ծախքերու, նոր կազմակերպութիւններու։ Մինչդեռ եկեղեցին ծախքը ըրած է մէկ անգամ, սրահ ալ ունի. վարչութիւն ալ, որուն իբր նոր պարտականութիւն՝ կը մնայ յանձնել նոր պահանջին համաձայն շարժելու ձեւը։ Նուագախումբի պէտք ալ չկայ, տիրացուներու խմբակը կրնայ այդ դերը կատարել լիուլի եւ այս կերպով, պարի բարձրագոյն արուեստին մէջ՝ նորութիւն մը մտցուցած կ'ըլլանք,— պարը՝ ձայնական երաժշտութեամբ։ Ու շարականին հմաժատ՝ ժողովուրդը կը սկսի դառնալ. ի՞նչ։ Մասնագէտները պիտի որոշեն թէ ո՞ր շարականին ի՞նչ պար կրնայ երթալ։ Բայց դիւրացնելու համար անոնց ալ գործը, առաջարկենք մեր կողմէ։

Ըստ մեր խնդարի կարծեաց, «ցամենայնի»ին հետ, օրինակ՝ շատ լաւ կ'երթայ *փոլքա* մը, «Քրիստոս ի մէջ մեր»ին հետ, օրինակ՝ *ֆօքս-թրոթ* մը, «Ցէր ողորմեա»ին հետ փառաւոր *թանկօ* մը։ կարելի է նոյն իսկ պարերուն համեմատ՝ շարականները մէջ մտցնել յարմար փոփոխութիւններ։

Եւ այս կերպով՝ ստեղծած կ'ըլլանք եկեղեցական սրբազան պարախաղը, թէեւ առանց նորութիւն մը գտած ըլլալու յաւակնութեան։ Այդ պարտքը կ'իյնայ Հնդիկներուն։

Ու պատարագի արարողութիւնն ալ ստացած կ'ըլլայ աւելի ժողովրդական բնոյթ։ Արդէն աստուածային թատերգութիւն մըն է ան իր զանազան դերակատարներով, իր հանգոյցով ու ելքով եւ բացի անիմաստ նախապաշարումէ մը, ո՛չ մէկ արգելք կայ որ պարը իր արդար բաժինը ունենայ անոր մէջ։

ԽԱՐՏՈՑ

ՅՈՒՐՏԸ ԵՈՒԿՈՍԼԱՎԻՈՅ ՄԷՋ

Պելկրատ, 9 ապրիլ.— Ամբողջ Եուկոսլաւիոյ մէջ սաստիկ ցուրտ կ'ընէ։ երկու օրէ ի վեր կը ձիւնէ պելկրատի եւ շրջականերուն մէջ։ Գաւառներէն հասած լուրերուն նայելով, սէրայէվոի, Նիշի, վալիէվոիոյ մանաւանդ Զաղրէպի շրջանին մէջ առատ ձիւն կուգայ։ Սէրայէվոի մէջ ձիւնը 30 սանթիմեթր խաւ կազած է։

ԵԼ-ՅԱՍԱԿ ԳՅՈՒՂԻՑ ՆՈՐ ՍԵԽ ՅՈՒՆԻՔԻ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ

Նոյեմբեր հինգերորդ օրերն էր։— Ի՞նչու բանտապետը ինձ ու ընկերներս չէր կանչում։ Ինչո՞ւ մեզ չէին տանում ոստիկանատուն։ Ինչո՞ւ մեզ չէին հարցաքննում։ Ինչո՞ւ մեզ չէին ծեծում։ Ինչո՞ւ մեզ չէին սպանում։ Ինչո՞ւ մեզ չէին խոշտանգում։ Ինչո՞ւ մեզ չէին տանջում։ Ինչո՞ւ մեզ չէին ենթարկում ֆիզիկական եւ հոգեկան տանջանքների։ Ինչո՞ւ մեզ չէին ենթարկում ամենասարսափելի չարչարանքների։ Ինչո՞ւ մեզ չէին ենթարկում ամենասարսափելի տանջանքների։ Ինչո՞ւ մեզ չէին ենթարկում ամենասարսափելի խոշտանգում

ԹԱՏՐՈՆ

«ԴԵՐԱՍԱՆ ՔԻՆ»

Մեր գեղագիտական պահանջներն ու հայ թատրոնին կարելիութիւնները խոտոր կը հաճեցատին, եւ այդ պատճառով իսկ քննադատը կը վարանի — դժուարին կացութեան մը մասնուած — իր բովանդակ մտածելակերպը արտայայտելէ՛ թէ՛ բեմադրութեան եւ թէ՛ վերարտադրումին մէջ յայտնուղ թերութիւններուն մասին։

Սովորութիւն դարձած է պահանջկոտ չըլլալ, որովհետեւ «մերն» է, որովհետեւ պայմանները չեն ներեր աւելին ընել, ու կը բաւականանք կէս տպաւորութիւններով։

Եւ սակայն — խօսելով մեղսրտի ստեղծումի մասին — անհեթեթ կը գտնեմ ընդունիլ «այստեղ ծառ մը,կամ «անկիւնը գաշնակ մը»ի տեսութիւնը, ստիպելով հանդիսատեսը երեւակայել ծառը կամ դաշնակը։Արդեօ՞ք այդ տեսութիւնը պաշտպանողները պիտի բաւականանային, երբ անօթի եղած ժամանակ գիրենք առաջնորդէին մէկ սեղանի մը առջեւ՝ ըսելով — «կերէ՛ք «այստեղ կայ խորոված հնդկահաւ»։

Շարժանկարին վայելած հսկայ յաջողութեան մեծագոյն բաժինը կուգայ այն հաճոյքէն որ հանդիսականը «կ՛ապրի» իսկական մթնոլորտի մը մէջ, կը զգայ հովը, արեւը, կը սուրայ դէպի հորիզոնները՝ ինքնաշարժի մը վրայ, կամ կը կծկուի անձկութեամբ՝ պայթող փոթորիկին առջեւ։

Մոխեստութիւն չպիտի՞ ըլլար կարծել որ կը բաւէ մութ սրահին մէջ բեմէն յայտարարել «փոթորիկ կայ», որպէսզի իւրաքանչիւր հանդիսատես — աւելի կամ նուազ երեւակայութեամբ օժտուած — ստեղծէ «մթնոլորտ» եւ «ապրի» ցանկալի տպաւորութիւնը։

Տէքորի, հագուստի եւ այլ մանրամասնութիւններու պահանջը ուրեմն պիտի մնայ միշտ իբրեւ անհրաժեշտ ազդակ խթանի մը տեղաւորումին իր ժամանակին եւ միջավայրին մէջ։

Եւ եթէ յայտնեմ թէ ծունկերէն վեր կարճ շրջազգեստներով սեզի ներկայացող իշխանուհիներն ու կոմսուհիները անկարող եղան — հագուստի տեսակէտէն — սեզ փոխադրել «Բինի միջավայրն ու ժամանակաշրջանը, պիտի հանդիպիմ աներկբայ սովորական յանկերդին.

— Միջոցներ չունինք։

Եւ սակայն... ամէն մէկս պիտի կրնայինք տասնեակ հազարներու ժխտումներ եւ անօգուտ ծախսեր շեշտել մեր հանրային կեանքին մէջ։

Թատրոնը մտաւորական եւ դաստիարակչական պահանջն է թէ ոչ։ Եթէ այո՛,— ուրեմն ինչպէ՞ս բացատրել որ այսօր Փարիզի նման ամէն առաւելութիւններով օժտուած դադարի մը մէջ, ուր արուեստական պետական ուժերուն քով ունինք դրամի զօրութիւնը, մենք դեռ սրահ կը մուրանք օտարներէն, որոնք կը տրամադրեն այն օրը միայն, երբ իրենք անգործ են։ Ու դեռ չկրցանք ամուր հիմերու վրայ դնել հայ թատրոնը և այն բարեացակամ ուժերը, որոնք հոն խմբուած, տաժանելի աշխատանքով մը լոյս աշխարհ կը բերեն երբեմն խաղեր, որոնք չեն կրնար — տրուած պայմաններուն մէջ— մեր ներքաշած ճահիճները գոհացնել։

Պոլսոյ Ազատամարտին մէջ էր որ ժամանակին քանի մը յօդուածներով կ՛արծարծէի «Հայ Տուն» մը ունենալու հարցը, որ պէտք է պարունակէր նաեւ իր հայ թատրոնը։

Մինչեւ այսօր ոչ մէկ միլիոնատէր ժտածեց իրագործել այդ մեծ նպատակը, հիմնել այդ հանրային եկեղեցին՝ ուր դեղեցիկին պաշտաժունքը կրնայինք տօնել անխափան և երբ որ ցանկայինք։

Եւ սակայն թատրոնը իսկապէս սիրող քանի մը հարուստներ չեն պակսիր։ Ուրախ են առնողք՝ երբ Շահխաթունի մը կ՛ելրեւայ բեմին վրայ. հաճոյք կը զգան, կուզան շնորհաւորելու... եւ կ՛երթան, առանց լուրջ եւ վճռական քայլ մը առնելու հայ թատրոնի ճակատագրին մասին։

Անկասկած է՝ որ կիրակի զիշերուան «Բին»ը պիտի ըլլար աւելի ճշգրիտ, տպաւորիչ եւ դեղեցիկ, եթէ կարելի եղած ըլլար զայն նեղկալացնել պատշաճ տէքորներով եւ հագուստներով ։

Դերակատարները կրցան իրենց խաղով չէզոքացնել այդ պակասը անկասկած։

Պ. Շահխաթունիի անունը առինքնած էր հոծ բազմութիւն մը, որ հազիւ կրցաւ տեղաւորուիլ ։

Ժամանակին խօսած եմ «Բին»ի մասին այս սիւնակներուն մէջ, այդ օրէն ի վեր Շահխաթունիի խաղը եւ հասկացողութիւնը աւելի սրուած, նրբացած են, շփուելով եւ ապրելով Փարիզեան դեղարուեստական միջավայրին մէջ, եւ օգտուելով անոր ընձեռած անսահման կարելիութիւններէն։

Շահխաթունիի խաղը եղաւ իսկական դեղարուեստական հաճոյք. ան ապրեցաւ ուժգնօրէն ինքզինքը վիրաւորելու աստիճան— եւ դիտցաւ աստիճանական վերելքով մը հասնիլ լուծումի ճգնաժամին՝ առանց պահ մը թոյլ տալու հասարակութեան իր սեւեռուն նայուածքը բեմէն հեռացնելու։

Տիկիններ Նշանեան եւ Տէրուեան՝ Կոմսուհի Հէլէնայի եւ Աննա Տմմոիի դերերուն մէջ դիտցան դնել ճշգրիտ հոգեբանութիւն եւ խղճամիտ խաղարկութիւն։ Կոմսուհի Կոզվիլտի դերը չէր պատշաճած Օր. Գ. Փ.ին որուն առոգանութիւնը բեմական յատկութիւններ չունի։

Օր. Անահիտ աշխոյժ եւ չարաճճի Փիսթոլ մը եղաւ, վարժ եւ առինքնող խաղով մը։

Ուշագրաւ էին իրենց վարժ եւ սահուն խաղով Պ. Պ. Սարեան՝ Կալլէսի իշխան. Գմբէթեան՝ կոմս Ռէօֆէլտ, Ս. Թորոսեան՝ Ճոն Ռուքս՝ կարեւոր նոր ուժ մը։

Սալոմոնի դերին մէջ Պ. Թոլայեան շուալեց— գուցէ քիչ մը առատաձեռնօրէն— իր բնատուր զուարճաբանի յատկութիւնները։

Պ. Նշանեանի Լորտ Մէլվիլը եղաւ այնքան հակակրելի՝ որքան հարկաւոր էր, առանց չափազանցութեան. Պ. Սվաճեան դիմնապանի փոքր դերը յատկանշելու գովելի ցանկութեամբ, անոր տուաւ երանգ մը աւելի գաւեշտական բնոյթ։

ՀՐ. ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ

ԱՆՈՒԱՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԸ

Պատերազմէն յետոյ մանաւանդ վերջին մէկ քանի տարիներու ընթացքին, ձրի զրպարտութեան եւ անուանարկութեան դէպքերը շատցած են, ըեկերային երեւոյթ մը կազմելու աստիճան։ Բանասարկութեան եւ դիտաւորեալ ակնարկութեան կ՛ենթարկուէին մանաւանդ պետական եւ հանրային դէմքեր։ Բանասարկուները յաճախ կը մնային անպատիժ, պարզ այն պատճառով որ, օրինական անպէտ ձեւակերպութիւններ պատճառ կը դառնային ձգձգելու բացուած դատերը։ Այս անպատեհութեան առաջքն առնելու հաւար, ֆրանս. կառավարութիւնը խորհրդարանին ներկայացուց օրինագիծ մը, որ կը ձգտի դիւրացնել օրէնքին կիրարկումը։

Որո՞նք են հին օրէնքին թերութիւնները եւ ի՞նչ բարեփոխումներ կը մտցնէ նոր օրէնքը։

1881ի օրէնքը՝ իր ոգիով իսկ դարձած էր ի նպաստ զրպարտիչներուն։ Անոնք կրնային ադատօրէն հնարել ամէն սուտ և հրապարակաւ վերադրել որ եւ է մէկուն։ Օրէնքին առջեւ, անոնք ստիպուած չէին ապացոյցը տալու իրենց սուտերուն, Անուանարկուած անձին կ՛իյնար պաշտպանել իր պատիւը։ Օրէնքի այս տրամադրութեան հետեւանքը կ՛ըլլար այն, որ բանասարկուները ինքզինքին շատ աւելի ապահով կը զգային եւ յաճախ սուտը կը դարձնէին շահու աղբիւր։ Որովհետեւ, դատական դժուարութիւններու եւ ծանր ծախքերու առջեւ, անուանարկուած անձը յաճախ կը հրաժարէր պատէն եւ կամ եթէ դատ իսկ բանար եւ շահէր, շատ շատ, կը յաջողէր բանասարկուն դատապարտել տալու թեթեւ պատժի մը, բայց միշտ ինքն էր որ դատարանէն կը ստկնէր դժգոհ, կասկածի մուրը միշտ իր ճակտին։

Այս անպատեհութեանց առաջքն է որ կուգայ առնել նոր օրէնքը, դիւրացնելով դատական ձեւակերպութիւնները եւ ստիպուելով բանասարկուները որ փաստը տան իրենց անուանարկիչ դիւտերուն։

Անգլիական օրէնքը որուն վրայ ոմանք կը փափաքին ձեւուած տեսնել ֆր. նոր օրէնքը, շատ աւելի յստակ է։

Անգլիական օրէնքը կը զանազանէ գրաւոր եւ բերանացի անուանարկումներ։ Գրաւորին մէջ կը մտնեն նաեւ նկարները։

Հոսքով անուանարկուած անձը երբ հատուցում պահանջէ, ստիպուած է փաստելու թէ նիւթապէս ճշմարտութիւն է անուանարկումի հետեւանքով։ Բանասարկուին կողմէ բարեմտութեան առարկուժը նկատի չառնուիր։ Իսկ ամէն գրութիւն որ կը վնասէ անձի մը հանբաւին, անուանարկում է, եթէ վերադրուած անոր դէպքերը անհիմն են։ Անուանարկիչն ուրեմն ստիպուած է փաստել իր ակնարկութիւնները։

ԿԱՐՄԻՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ Կ՛ԱՐՁԱԿՈՒԻՆ

ԹԱՒՐԻԶ, (Սեփ. Թղթ.). — Ցեղիս բոլշեւիկեան «Սովդպրոշ»ի ուսուցիչներէն չորս հոգի «հեռացած» են։

Պատճառը հետեւեալն է։ Ըստ պաշտօնական ձեւի, բոլոր այն քաղաքացիները, որոնք հպատակութիւն չունին, Մոսկուայէն տրուած հրահանգին համաձայն պէտք է պաշտօնանկ ըլլան։ Չորս ուսուցիչներն ալ որպէսզի յոյց տան, որ իրենք իրենց կամքով հեռացած են եւ ոչ թէ հեռացուած, գրութեամբ մը դիմած են իրենց մանկավարժական խորհուրդի նախագահին եւ յայտնած որ յոգնած ըլլալով անկարող են շարունակել իրենց աշխատանքները, որով եւ կը խնդրեն ազատ կացուցանել զիրենք իրենց պաշտօններէն։ Ուրձակուած ուսուցիչներէն մէկն է Ս. Ճուղուրեանը (ուրացող դաշնակցական եւ հաւատացեալ Համայնավար), Գրոսը (նախկին Միացեալական, այժմ Համայնավար), Պ. Ադամալեան (նկարիչ), չորրորդն ալ աննշան ողորմելի երիտասարդ Համայնավար մըն է։

Աւելորդ կը համարեմ յիշելու նաեւ ամէն ձեւի փոխուող բժ. ցեր Դաւթեանը, որ իր ժամանուին «տէր» մտնիկը վերջնելով թողած է Դաւիթով, գոյց տալու Համար իր ջերմեռանդ Համայնավար լինելը։ Այս պաշտօնանկութիւնները միւս պաշտօնեաներուն կրնան ըլլալ նոյնպէս ձրի թուղթ, մատիտ եւ տետրակ տալ ժողովուրդին։

Սպասելով կառավարական գործունէութեան, օրաթերթերը որոշ չափով կը կատարեն գիրքի դերը, ընթերցանութեան հատուածներ հրատարակելով։ Ժողովուրդին ուշադրութիւնը առայժմ չի բաւեր ամբողջ մամուլին հետեւելու, եւ ասոր համար օրաթերթերը աւելի յուսատու ապագայ ունին։ Ցաւով կ՛իմանանք որ այս երեւոյթին ազդեցութեամբ, մեր շաբաթաթերթերէն ոմանք ստիպուած են դադրեցնել իրենց հրատարակութիւնը։ Այս տագնապը անշուշտ առժամեայ է։ Ինչ աղէկ կ՛ըլլար եթէ միջոց տրուէր որ այդ թերթերը չմեռնէին։

«ԻՆՉ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՄԵՐ ՎԻՃԱԿԸ»

«Իգտամ» այս խորագրին տակ կը գանգատի թէ ապրուստը օրէ օր կը սղէ Պոլսոյ մէջ, եւ թէ դրամը կորնգուցած է իր արժէքը։ 200-300 ոսկի ծախսող ընտանիք մը, հազիւ ուրիշ երկիրներու աղքատներուն չափ կեանք մը կրնայ վարել։

Թերթը կը հարցնէ թէ ինչ եղաւ տնտեսական բարձրագոյն ժողովը եւ կը գանգատի որ քաղաքապետութիւնը պէտք եղածին պէս չի հակակշռեր գիները։

ԱԶԳ. ՊԱՅՔԱՐԻՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ

Բարձրագոյն ատեանը Էնկիւրիի մէջ վերջերս վերաքննած է այն Թղթածարրները որոնք պատրաստուած էին ազգային պայքարին դէմ շարժողներու մասին։ Ատեանը տրուած որոշումներէն մէկ մասը կը վաւերացնէ ուրմաս մըն ալ կը ջնջէ նոր քննութեան հետեւանքով։

Հաստատուած է որ «Անգլիոյ բարեկամներ»ու միութեան անդամներէն շատեր պատասխանատուութիւն մը չունին, որովհետեւ առանց իրենց գիտութեան այս միութեան անդամ արձանագրուած են Սայիտ Մոլլայի կողմէ։ Այս առթիւ բազմաթիւ անձերու մասին տրուած որոշումները բեկանուած են։

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳԵՐԻ ԽՄԲԱԿ ՄԸ

Նիւ Եորքի մէջ, ոստիկանութիւնը երեւան հանեց ոգելից ըմպելիի մաքսանենգներու խմբակ մը, որ ունէր իրեն սեփական նաւարին տորմիղը, ձեռք անցուցած էր ծովային գաղտնի հաղորդակցութեանց բանալին, որուն շնորհիւ կը յաջողէր խուսափիլ հետապնդումներէ։ Ընկերութիւնը մտնուած է կնոջ մը կողմէ, որուն ամուսինը սպանուած էր գործին մէջ եւ կինը չէր յաջողած հատուցում ստանալ ընկերութենէն։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ՆԱՍԻԱՆՔԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

— Անշո՛ւշտ, բայց ձեզմէ աւելի լաւ դիտէր լուութիւն պահել։ Իրապէ՛ս, բերանը անդամ չէր բանար։ Պզտիկ ձեր մըն էր ինք, կոյր, կաղ, համր, չոր, այնպէս որ շատ չանցած մեռաւ։ Ետքը ուրիշ վարձակալ մը ունեցանք (որովհետեւ առանց վարձակալի չենք կրնար ապրիլ)։ Մեր եկամուտին աղբիւրը կը կազմէն սենեակին վարձքը եւ մեծ մօրս թոշակը։ Կարծես թէ դիտաւորութեամբ եղած ըլլար, նոր վարձակալը երիտասարդ մըն էր, օտարական եւ ճամբորդ։ Սակարկութիւն չըրաւ։ Ու մեծ մայրս առանց զինքը հարցաքննելու, թողուց որ փոխադրուի մեր սենեակը։ Բայց, վերջը հարցուց ինձ.

— Նասիանքա՛, վարձակալնիս ձե՞ր է թէ երիտասարդ։

— Սա՛նկ, մեծ մայր (ատել չէի ուզեր), բոլորովին երիտասարդ չէ, բայց ծեր ալ չէ։

— Ու հաճելի արտաքինով, չէ՞։

— Այո՛, մեծ մայր, բաւական հաճելի արտաքինով։

— Ի՛նչ դժբախտութիւն... կը խնդրեմ, թոռնի՛կս, որ զինքը տեսնելու շատ չերթաս։ Ի՛նչ դարու մէջ կ՛ապրինք։ Չը՛, այսպէս ուրեմն, այս պզտիկ վարձակալը, «բաւական հաճելի արտաքինով»։ Աստուա՛ծ իմ, մեր ժամանակը այսպէս չէր...

Մեծ մայրս միշտ իր ժամանակէն կը խօսի։ Արեւը այդ ատեն աւելի տաք էր, ամէն ինչ աւելի լաւ էր քան հիմա։

Ու սկսայ խորհիլ թէ մեծ մայրս ինչո՞ւ համար ինձ հարցուց որ վարձակալը երիտասարդ ու գեղեցիկ է։ Ու դարձայ հիւանդ զուլպաներուս ճարմանդները համրելու։ Եւ ահա, օր մը վարձակալը ներս մտաւ եւ խնդրեց որ իր սենեակին թուղթին տեղը պէտք էր նոր մը դնել։ Մեծ մայրս ըսաւ ինձ.

— Նասիանքա՛, վազէ՛ սենեակս գնա ու գնդակներու ցանցը ինձ բեր,

Անմիջապէս ոտքի ցատկեցի՝ կարմրելով, առանց գիտնալու թէ ինչո՞ւ։ Բայց մոռցայ որ գնդասեղով կապուած էի։ Եւ փոխանակ կամաց մը հանելու զայն, որպէսզի վարձակալը չնշմարէր, քաշեցի անանկ ուժով մը որ մեծ մայրս իր թիկնաթոռով ետեւէս ճամբայ ելաւ։ Այս անգամ աւելի եւս կարմրեցայ եւ կեցած տեղս մնացի զամուած ու իսկոյն լացի։ Ամօթէս այնքան վշտացայ, որ ուզեցի գետնին տակը մտած ըլլալ։ Մեծ մայրս պոռաց.

— Ի՞նչ կը սպասես, չերթա՞ս։

Ա՛լ աւելի ուժգին արտասուեցի։

Վարձակալը զուշակեց որ իր ներկայութիւնը դիս աւելի կը տանջէ. բարեւեց ու դուրս ելաւ։ Այդ օրէն ի վեր երբ աղմուկ մը կը լսէի միջանցքէն, ես աւելի ժեռած էի քան թէ ողջ։ Որովհետեւ կը խորհէի որ եկողը վարձակալն է։ Ու գնդասեղը կամաց մը կը հանէի զգուշութեամբ։ Բայց ան չէր, այլեւս ընա՛ւ չէր դար։ Տասը հինգ օր վերջ Թէքլային միջոցաւ վարձակալը մեզ յայտնեց որ ֆրանսերէն շատ գեղեցիկ գիրքեր ունի ինք, որոնք թերեւս հաճելի թուին մեծ մօրս։ Եթէ կ՛ուզենք, սիրով փոխ կուտայ մեզի, որպէսզի կարդամ որ մեծ մօրս ձանձրոյթը փարատի։ Երախտապիտութեամբ հաւանութիւն յայտնեց մեծ մայրս։

— Առնք լաւ գիրքեր ըլլալուն համար է որ կը թողլատրեմ քեզ կարդալու, Նասիանքա՛, այլապէս պիտի մերժէի։ Դէշ գիրքեր չե՛մ ուզեր։

— Ի՞նչ կայ որ մեծ մայր, այդ գիրքերուն մէջ ի՞նչ կայ։

— Օ՛, Նասիանքա, վէշ գիրքերուն մէջ կը խօսուի այնպիսի մարդոց մասին, որոնք կը համբեն երիտասարդ ու պարկեշտ աղջիկները։ Ամուսնութիւն կը խոստանան, կ՛առնեն կը տանին ու վերջը կը լքեն։ Ես շատ կարդացած եմ այդ գիրքերէն։ Անոնք այնքան գեղեցիկ գրուած են՝ որ գիշերը ամբողջ անքուն կը մնաս, կարդալ լրացնելու համար։ Ի՞նչ գիրքեր են դրկածները։

— Վօլթըր Սքօթէն քանի մը վէպեր։

— Հա՛, խաղ չկա՞յ ատոր մէջ։ Նայէ՛ էջերուն մէջ, սիրոյ տոժսեր գրած չըլլայ։

— Ո՛չ, մեծ մայր, պատասխանեցի ես, այդպէս նամակ մը չկայ մէջը։

— Ծածկոցին մէջ նայէ, ընդհանրապէս հոն կը դնեն։

— Հոն ալ բան մը չկայ։

— Շա՛տ լաւ ուրեմն։

Ու սկսանք կարդալ Վօլթըր Սքօթը։ Մէկ ամսուան մէջ գըրքերուն գրեթէ կէսը կարդացինք։ Յետոյ Պուշկինն ալ դրկեց։ Ու ես սկսայ ընթերցանութենէն մեծ հաճոյք մը առնել։ Ա՛լ չերեւակայեցի չինացի իշխանի մը հետ ամուսնանալ։

Արդէն օր մը վարձակալին հանդիպեցայ սանդուխներուն վրայ (մեծ մայրս գործի մը համար դրկած էր զինք)։ Երիտասարդը կեցաւ անմիջապէս։ Ես կարմրեցայ։ Ինք ալ կարմրեցաւ, յետոյ բարեւեց խնդալով, մեծ ժօրմէս տեղեկութիւն ուզեց։ Վերջը հարցուց թէ արդեօք իր դրկած բոլոր գիրքերն ալ կարդացա՞ծ էի։

— Այո՛, բոլորն ալ, պատասխանեցի ես։

— Աւեն՞ալաւ ո՞ր գիրքը սիրեցիք։

— Իվանոհէն։

Այս անգամուան համար խօսակցութիւնը մնաց հոդ։ Ուրիշ օր վերջը կրկին սանդուխին վրայ հանդիպեցայ իրեն։

— Բարե՛ւ, ըսաւ։

— Բարե՛ւ։

— Ամբողջ օրը մեծ մայրիկնուդ հետ առանձին մնալէն չէ՞ք ձանձրանար։

Չեմ գիտեր ինչո՞ւ համար կարմրեցայ։ Ամչցայ ու նուաստացած զգացի ինքզինքս։ Հաճելի չէր ինձ համար որ օտարականմը այսպիսի հարցում մը ուղղէր ինձ։ Ուզեցի հեռանալ, առանց պատասխանելու. ուժ չունեցայ։

Ֆր.-է Թրգ. Ց. Մ. Թ. ԴՈՍՏՈՅԵՒՍԿԻ

չվնասուեցան։ Ռումբերուն հետ միաժամանակ յեղափոխական թռուցիկներ նետուեցան սրահին մէջ։

Ընդհանուր խուճապին մէջ ռումբ նետողները սկսան ա-տրճանակ պարպել եւ անձնատուր եղան ոստիկաններուն, որոնք բոլոր դուռները փակած, խիստ քննութեան կ'ենթարկէին ներ-կաները։ Այս դէպքը մեծ յուզում առաջ բերաւ թէ Հնդկաստա-նի եւ թէ Լոնտոնի մէջ։ Անգլիական թերթերը կ'ամբաստանեն Մոսկուան՝ իբրեւ դրդիչը հնդկական խլրտումներուն։ Այս ե-ղեռնափորձը պսակումն էր այն գործուած վիճակին որ երկար ատենէ ի վեր կը նշմարուէր հնդիկ ազգայնական շրջանակ-ներու մէջ։

Ընտրական պայքարը Անգլիոյ մէջ

Անգլիոյ մէջ ընտրական պայքարը սկսաւ երկուշաբթի օր։ Ազատական կուսակցութեան երկու վարիչներ՝ սըր Հէրպըրթ Սամուէլ եւ լորտ Պոշան ՍաուԹէմփթընի մէջ խօսեցան բազ-մաթիւ ունկնդիրներու առջեւ, պարզելով Լոյտ Ճորճի ռազմա-կան յայտագիրը։

Հռետորներու ճառին գլխաւոր առարկան է գործազրկու-թիւնը։ Ազատական կուսակցութիւնը բարձրագոչ կը յայտա-րարէ թէ իր ծրագրով պիտի կրնայ յաղթել տարիներէ ի վեր Անգլիան մաստնող այդ մեծ տագնապին։ Պիտի ներկայա-նան առնուազն 500 թեկնածուներ, որոնք պիտի մերժեն ոեւէ հասկացողութեան գալ Պահպանողականներու կամ Աշխատա-ւորականներու հետ։

Ճառախօսները յետոյ կարդացին Լորտ Ճորճի կողմէ ղրր-կուած պատգամագիր մը, որով նախկին վարչապետը իր վըս-տահութիւնը կը յայտնէ յաղթանակի մասին։ Սըր Հ. Սամուէլի ընտրական պատյտը պիտի տեւէ անընդհատ երեք շաբաթ, պիտի այցելէ 68 ընտրական շրջանակներ. պիտի գումարուին 250 հաւաքոյթներ, որոնց մէջ պիտի խօսին նաեւ Լորտ Պո-շան եւ Լոյտ Ճորճ։

Միւս կողմէ պատերազմ. նախարարը առջի իրիկուն յա-նուն կառավարութեան խօսեցաւ ճառ մը, որ անթելով հաղոր-դուեցաւ երկրին ամէն կողմը։ Նախարարը կը հրաւիրէ ժողո-վուրդը իր քուէն տալ Պահպանողական կուսակցութեան եւ չհաւատալ Լոյտ Ճորճի խոստումներուն։

Համալսարանական ցոյցեր Ռումանիոյ մէջ

Ռումանիոյ ներքին նախարարութիւնը պաշտօնական զե-կոյցով մը կը հաղորդէ որ կիրակի օր համալսարանական ցոյ-ցեր տեղի ունեցած են Թիմշվարի մէջ։ Համալսնավար արհես-տակցական միութիւնները այդ քաղաքին մէջ գումարած էին համաժողով մը, որ վերջացաւ ապրիլ 5ին։ Սակայն պատգամա-ւորները չվերադարձան իրենց տեղերը, սպասելով որ Թիմշվար փոխադրուի մարմինը համալնավարի մը, որ մեռած էր ուրիշ քաղաքի մը մէջ։ Համալնավարները կ'ուզէին անոր յուղարկա-ւորութեան պատրուակով հրապարակային ցոյց մը կատարել։ Բժշկական քննութեամբ հաստատուեցաւ թէ մարդը 5 օր առաջ մեռած էր, ուստի եւ առողջապահական նկատումներով, կա-ռավարութիւնը հրամայեց անմիջապէս դիագննարան ղրկել մարմինը։

Համալնավարները չհամակերպեցան յանձնել դիակը եւ. դիրք բռնեցին իրենց ակումբին մէջ։ Երբ զօրական եւ ոստի-կանական իշխանութիւնները ներկայացան դիակը պահանջելու համար, համալնավարները ատրճանակ պարպեցին վիրաւորելով երկու ոստիկան եւ երկու ոստիկան-զինուոր։ Աւտր վրայ ոս-տիկանները համազարկէ մը վերջ, ակումբէն ներս մտան, ձեր-բակալեցին 250 համալնավարներ զորս ոստիկանատուն տարին, իսկ դիակը փոխադրեցին գերեզմանատան դիագննարանը։

Ընդհարումի ընթացքին թեթեւօրէն վիրաւորուեցան երկու համալնավարներ։ Ակումբը հսկողութեան տակ պիտի մնայ մինչեւ քննութեանց արդիւնքը։ Թիմշվարի բանուորները ո՛չ մէկ մասնակցութիւն բերին ցոյցին։ Կարգը վերահաստատուած է։

Այս ցոյցերուն հետեւանքով, կառավարութիւնը որոշեց խիստ միջոցներ ձեռք առնել՝ համալնավար քարոզութեանց դէմ։ Համալնավար ընկերակցութիւնները պիտի լուծուին, քանի որ քաղաքականութեամբ կը զբաղին, մինչ օրէնքով արգիլուած է ատիկա։ Պիտի հրատարակուի նոր օրէնք մը որով համալ-նավար շարժումը պիտի նկատուի ոճիր մը պետութեան ապա-հովութեան դէմ։

Թուրք համալսարանականներու նոր ցոյցը

Պոլսոյ Համալսարանի ուսանողները Ապրիլ 4ին կէս օրէ վերջ միթինկ մը գումարեցին Համալսարանի սրահին մէջ, ի նպաստ տեղական կերպասներու եւ արտադրութեանց։ Շատ բազմութիւն չկար։ Մասնաւորաբար կին ունկնդիրները շատ քիչ էին։

Նախ խօսք առաւ Ուսանողական Միութեան նախագահ Ֆէ-րուհ պէյ եւ բացատրեց թէ մեծ յառաջդիմութիւն չէ կատար-ուած տնտեսական մարզին մէջ։ Երեք տարուան մէջ, երկրին հարստութեան մէկ երրորդը արտասահման գացած է։

Այդ միջոցին կարդացուեցաւ Իզմիրի տեղական ապրանք-ներու պաշտպանութեան միութեան մէկ հեռագիրը, որ յայտ-ղութիւն կը մաղթէր ուսանողներուն։ Այդ միութիւնը շուրջ 800 անդամ ունի։ Ֆէրուհ պէյ եզրակացնելով ըսաւ. «կը տես-նէք որ ամէն մարդ մեզի հետ է. ձեր հագուստները մի պատռէք, բայց երբ անոնք հինանան, տեղական ապրանք գնեցէք»։

Տնտեսագիտութեան դասախօս Նիզամէտտին պէյ երկար-օրէն բացատրեց տեղական ապրանքներու գործածութեան օ-գուտը, երկրին հարստութեան տեսակէտով։ Ցետոյ բեմ ելաւ ուսանող մը եւ ըսաւ թէ լքեց իր շատ սիրած մէկ աղջիկը, ո-րովհետեւ ան եւրոպական ապրանք կը գործածէր։

Այդ պահուն, եուկոսլաւ համալսարանական ուսանողները սրահ մտան։ Առժամեայ դադար տրուեցաւ եւ թուրք ուսանող-ները սկսան իրենց սերպ ընկերներով զբաղիլ։ Ցետոյ շարունա-կեցին ժողովը, առանց սակայն որոշ եզրակացութեան մը գալու։

Իտալիա եւ Ալպանիա

Ալպանիոյ Զոկու թագաւորը իր զինուորական անձնական պահակախումբին հրամանատար նշանակեց Թիրանայի իտալա-կան դեսպանատան զինուորական կցորդ զօր. Փարիանին։ Թեր-թերը երկար յօդուածներ կը հրատարակեն՝ վեր հանելով իտա-լացի զօրավարին ծառայութիւնները Իտալական դատին։

Իտալիոյ արտաքին փոխ-նախարար կրանտի ապրիլ 12ին Պարիզէն մարտանաւով իր Ալպանիա պիտի երթայ եւ հանդի-սաւոր ընդունելութեան պիտի ընդունուի Զոկու թագաւորին կողմէ։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

վիճաբանական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի ընկերներն ու ընկերուհիները յառաջիկայ երկուշաբթի 15 Ապ-րիլ, իրիկուան ժամը 8.30ին, 0 Քլեր տը Լիւնի վերնայարկը։

Նիւթ՝ Հ.Յ.ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕՐՈՒԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Վիճաբանութիւնը բանալու համար՝ հաժառօտ զեկոյցներ կուտան ընկերներ Սահակ Տէր Թովմասեան, Մկրտիչ Երիցանց եւ Լ.Գեւոնեան։

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՄՆԱ-ՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՄՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ

Փ Ա Ր Ի Զ

28 Ապրիլ կիր. գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ

Վ Ի Է Ն 14 Ապրիլ

Վ Ա Լ Ա Ն Ս

20 Ապրիլ շաբաթ գիշեր

ՌՈՄԱՆ ԵՒ ՊՈՐՏՈՅ 21 Ապրիլ կիրակի

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ 28 Ապրիլ

Ինչպէս նաեւ Լիոնի եւ ուրիշ վայրերու մէջ։

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան կողմէ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին կը ներկայացուի

Հոլաթեւի «ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ»

Ղեկավարութեամբ Մ. Մարութեանի եւ մասնակցութեամբ տե-ղական ուժերու։

Գին՝ 5, 7 եւ 10 ֆրանք

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Վէնսէնի Հայ Կրթասիրաց Երկս. միութեան կողմէ

Այս կիր. ժամը 2.30ին, 27 Rue des Laitières, Vincennes

Թաղապետութեան սրահին մէջ

Գեղարուեստական բաժին *Ծախքերու համար մուտք 5 ֆր.*

ՕՐ. ԹԱԳՈՒՀԻ ՓԱՊՈՒՃՃԵԱՆ

ԵՒ

Պ. ԱՐԱՄ ՉԱՏԻԿԵԱՆ

ԱՄՈՒՍՆԱՑԱՒ

Փարիզ *7 Ապրիլ 1929*

Հ. Ց. Դ.

ՍԷՆ Միշէլի «Քրիստափոր» խումբի ընկերները ստիպողա-բար ժողովի կը հրաւիրուին այսօր Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին La Petite Sourceի ստորնայարկը 130 St. Germain. Կը խօսի՝ ընկ. Սահակ Տէր Թով-մասեան։ Անդամատուրերը վճա-սին բերել։

Շավիլի «Արդութեան» ենթա-կոմիտէի ընկերները ստիպողա-բար ժողովի կը հրաւիրուին, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 20 Anatole France, Մօնփարնաս-Շավիլի կայարա-նին դիմացի սրճարանը։ Ներկա-յանալ անդամատուրերով։ Ներ-կայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներ-կայացուցիչները։

Լիոնի Վրէժ խումբի ժողովը՝ այսօր Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ընկ. Ճանկէօզ-եանի սրճարանը։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

Մարսէյլի «Քրիստափոր» են-թակոմիտէն ստիպողաբար ժո-ղովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ըն-կերները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքա-տեղին։ Օրակարգ, պատգամա-ւորներու ընտրութիւն եւ զանա-զան հարցեր. բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ՀՐԱՒԻՐ

Ընկերներ Արիս Ղէնէվիզ-եան, Սաժուէլ Մեսրոպեան, Մ. Խապրիկ, Լեւոն Սուրէնեան, Ն. Սօ ւունճեան եւ Յ. Մինասեան կը հրաւիրուին ստիպողաբար ներկայ ըլլալ վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Փլաս տ'Իթալի, Քաֆէ 0 Քլէր տը Լիւնի ստորնայարկը։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՔ վաղը Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նա-թանեան)։

Լիոնի Աֆիոնի Հայր. միու-թեան բոլոր անդամները եւ հարեւնակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժա-մը 2ին, 105 Rue Servient սըր-ճարանը։ Օրակարգ՝ նոր վարչու-թեան ընտրութիւն եւ կարեւոր խնդիրներու քննարկութիւն։

ՏՕՔԹ. Ա. ՍԱԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՓՈՒԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վիներական ախտերու։ Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցաւագար, ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթո-թիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

600,000 ՖՐԱՆՔ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ

Փոխառութիւն ամէն տեսակի երաշխաւորութեամբ, 3% տո-կոսով անմիջական վճարում վաճառականական մուրհակներու փո-խառութիւն ապրանքներու վրայ։ Դիմել՝ V. Bartelloni, Cafe Yarjanian, 5 Rue Cardinal Mercier, Tél. Central. 97-39 եւ 96-70

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ

CLINIQUE UNIVERSELLE

5 Rue Euryale-Dehaynin (*փողոցին մէջ եւ ոչ անկիւնը՝* Av. Jean Jaurès*ի թիւ 81 եւ 83ի մէջտեղը*). Tél. 60-84

Ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ՝ ամէն օր ժամը 9—19։ Թիթի, կոկորդի, ականջի եւ աչքի հիւանդութիւններ, Գ2։, Ե2։-Ե3։ Ակռայի հիւանդութիւններ, ատամնաշար, քուրան, եւայլն, եւայլն։ Չափաւոր գիներ եւ խնամուած աշխատանք։ Կը խօսուի Հայերէն։

ՖԷՊԻՒՍ

Studio-Phébus

Photographie d'Art

1, BOUL. POISSONNIÈRE

ENTRÉE : 37, RUE POISSONNIÈRE

PARIS

TEL. LOUVRE 69-83



ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՏՏՐ եւ ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մաս-գէտը կ'ընդունի Գ2։, Ե2։ եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԿՈ՛Զ ԱՄԵՆԵՑՈՒԻ

Չի ակն ո՛չ ետես, ունկն ո՛չ լուաւ եւ ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ, զոր պատրաստեաց «ՇԻՐԱԿ» ՍՐՃԱՄՐՆ իւրով անա-պատ «MOKA»իւ վասն յաճախորդաց իւրոց։

Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի ո՛չ է ձեզ արքայութիւն երկնից եթէ ոչ ճաշակիցէք *գԶՒՕՐԻԿԻս* պատուականս «ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ 26 Rue de Trévise PARIS 9e

Tél. Provence 38.63 Métro Cadet

ԵՐԿՐՈՐԴ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Ջութակահար *ՔԼՕՏԻՕ ԱՐՐՕԻ*

Վաղը հինգշաբթի 11 Ապրիլ

Salle du Conservatoire

Յայտագիր՝ Լէյթ, Շո-փէն, Ա. Լուիթէ, Ժ. Օրիք, Սթրավինսքի, Պալաքիրէֆ։

Polydor *փլաքներու վրայ կ'արտադրուին։*

VIEUX COLOMBIER

21 Rue du Vieux Colombier

Ամէն օր ժամը 9ին Nord Sud

Ուսումնասիրութիւն փա-րիզի մասին

Անտրէ Սովաժի Ջուլհակները

կերիարտ Հաուփթմանի

Դերակատար՝ փօլ վէկներ

Հեռ. 57.87

EMPIRE, Սիւզիթ-Շօլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքոլ Միլիթէր	ամենալաւն ու ժամը	2-14 ֆրանք

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջեր-մամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապա-ռաթոմաւ։ Ազեամիտ եւ արագ խոր-հրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10e).

Le Gérant E. SOUVIGNY

Կ'ուզուին տափիատ կար-գործներ արհեստանոցի մէջ աշխա-տելու համար։ Տեւական գործ։ *Դիմել՝* Պ. Զանազեանի 9 Papillon, *մէթրօ՝* Cadet.

Կ'ուզուին լիւքս ճերմակեղէնի դէպքերու հա-մար առաջին եւ երկրորդ ձեռք։ Լաւ-րող գործաւորուհիներ ապահո-վանոցի մէջ կամ իրենց տան մէջ աշխատելու համար։ *Դիմել՝* Thieux, 88bis Bld. de la Maubourg. *Մէթրօ՝* Ségur

Կ'ուզուին ճերմակեղէնի վարժ գործա-ւորուհիներ՝ բուհիներ արհեստանոցի աշխատելու համար։ *Դիմել՝* Lippé Soeurs, 346 Rue Saint-Honoré, *Մէթրօ՝* Tuileries.

Կ'ուզուին ոսկերչական սովորիլ փոքր գործ-քով, 15էն 18 տարեկան աղջկերքներ։ *Դիմել՝* Société Fa-ron, 70 Rue du Fbg. Poisson-nière, Paris (10e).

Կ'ուզուին ժէտոէ ոսկերչական վարժ գործաւոր։ Տեւական գործ։ *Դիմել՝* Ն. Ջինտքեան 9 Rue Bergère, Paris (9e).

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ ֆիւանդապետ նախկին տատնապետ ֆիւանդա-պահի Ազեւեցեան բանակին կին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ ֆիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքթիւր փանսըման* եւայլն։ Վկայա-գրքաններուն ծրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
11
ԱՊՐԻԼ
1929

11 AVRIL 1929

ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 928

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԵՐԿԱԹԷ ՇԵՐԵՓԸ

Մ. Զերագի մահը կը լիշեցնէ Հայկական Հարցին տխուր մէկ էջը։

Մեր նորագոյն պատմութեան մէջ ճակատագրական թուական եղած է 1878ը։ Ռուսեւթուրք պատերազմը, որուն շնորհիւ ազատագրուած էին Պալքաններու քրիստոնեայ ազգութիւնները, խանդավառութիւն յարուցած էին հայ հոգեւորական ու մտաւորական դասակարգի ղեկավար շրջանակներու մէջ։

Երբ ռուսական բանակը Պոլսոյ դուռները հասաւ, Ներսէս վարժապետեան պատրիարքը Սան-Ստեֆանօ փութաց եւ յաջողեցաւ ձեռք բերել 16րդ յօդուածը (1878 Փետրուար 19), որ յետոյ շրջուելով Պերլինի մէջ՝ դարձաւ 61րդ յօդուած (1878 Յուլիս 31)։

Առաջին անգամն էր որ Հայկական Դատը միջազգային դաշնագրի մը մէջ արձագանգ կը գտնէր, ու այն ժամանակին համար, չորս տողնոց այդ յօդուածը կը նկատուէր դիւանագիտական աննախընթաց յաղթանակ ու կը դառնար ոգեւորութեան անսպառ աղբիւր։

Իրականին մէջ ի՞նչ էր սակայն այն նշանաւոր 61րդ յօդուածը։

Երբ 1878 Յուլիս 4ին առաջին անգամ Պերլինի վեհաժողովի օրակարգին վրայ կուգայ Հայկական Հարցը, Անգլիոյ պատուիրակ Լորտ Սալզպըրի կը դառնայ ամէնէն ջերմ պաշտպանը մեր Դատին...։ Մինչդեռ նենգամիտ Ալպիոնը ճիշդ ամիս մը առաջ թաղած էր գայն, Թուրքիոյ հետ կնքելով 1878 Յունիս 4ի գաղտնի դաշնագիրը, որով Թուրքիա Անգլիոյ կը յանձնէր Կիպրոս կղզին... իբրեւ ապահովութիւն հայկական նահանգներուն մէջ գործադրուելիք բարենորոգումներուն։

(Զարմանալի զուգադիպութի՛ւն։ 1923ին Լոզանի մէջ ալ Հայկական Դատի ամէնէն ջերմ պաշտպանը Անգլիոյ արտաքին նախարար լորտ Քըրզընն էր։ Եւ սակայն, ինչպէս որ 1878ին հայկական պահանջները թաղուած էին Կիպրոսի ջուրերուն մէջ, 1923ին ալ Մուսուլի նաւթահորերը եղան գերեզմանը անկախ Հայաստանի)։

Հայ պատուիրակները Պերլինի դաշնագրին ստորագրուելէն երկու ժամ վերջ, բողոքագիր մը ղրկեցին Վեհաժողովի բոլոր պատուիրակներուն, ըսելով.

«... Հայերը հասկցան, թէ խաբուած են, թէ իրենց իրաւունքները չեն ճանչցուած, որովհետեւ խաղաղասէր եղած են եւ թէ իրենց վաղեմի եկեղեցիին անկախութիւնն ու իրենց ազգութիւնը պահելով ո՛չ մէկ շահ ունեցած են։ Հայ պատուիրակութիւնը Արեւելք պիտի դառնայ իր հետ տանելով այս դասը։ Բայց կը յայտնէ այսու ամենայնիւ, թէ հայ ժողովուրդն երբեք պիտի չդադրի ձայն բարձրացնելէ, մինչեւ որ Եւրոպան անոր արդար պահանջներուն գոհացում չտայ»։

Ապագայ անաչառ պատմիչին կ'իյնայ ճշդել պատասխանատուութիւնները եւ ըսել թէ ի՛նչ սխալներ գործեցին Ներսէս Վարժապետեան եւ իր պատուիրակները՝ Հայկական Դատին լուծումը յուսալով Եւրոպայէն՝ միայն դիւանագիտական ճամբաներով, աղերսանքով ու պաղատանքով, յանուն զանազան վեհ սկզբունքներու։ Ի՛նչ ալ ըլլայ անոնց յանցանքը, սա՛ ստոյգ է որ, հակառակ Խրիմեան Հայրիկի «Երկաթեայ Շերեփ»ի անունման պատմութեան, հակառակ Պերլինի պատուիրակներէն Նարպէյի «Ո՛չ եղբարք, ո՛չ, օտարներէն չկայ յոյս» սրտապատառ աղաղակին, ու հակառակ Անգլիոյ նախարարապետին այն յստակնշական խօսքին թէ «Մեծն Բրիտանիոյ զրահաւորները չեն կրնար բարձրանալ Արարատի գագաթը», դեռ գտնուեցան մարդիկ, պատասխանատու վարիչներ, որոնք այս դժբախտ ժողովուրդին ճակատագիրը կապեցին միայն 61րդ յօդուածներու եւ քրիստոնեայ պետութեանց ողորմածութեան։ Ու այսօր, 50 տարի վերջ, պակաս չեն խնդրին այս ձեւ լուծման կուսակիցները։

«Երկաթէ Շերեփ»ի պատմութիւնը տասնեակ տարի վերջ միայն իր տկար արձագանգն ունեցաւ հայ ժողովուրդին անունին մէկ մասին մէջ։ Ափ մը հերոսներ՝ մտքի ու բազուկի՝ անհաւասարին ճիգ մը փորձեցին, այս ժողովուրդին մէջ արթնցնելու համար ինքնապաշտպանութեան ոգին եւ սորվեցնելու համար անոր սա՛ յաւիտենական ճշմարտութիւնը թէ՝ իրաւունքը զօրաւորինն է։

Ցետագային ունեցանք «երկաթեայ Պատրիարք», բայց միաժամանակ չունեցանք երկաթէ Շերեփը՝ մեր բաժինը առնելու համար հերիսայէն։ Ու անխնայ չարդուեցանք ցեղի մը կողմէ, որ Ասիոյ խորերէն յառաջացած եւ գրաւած էր մեր երկիրը՝ շնորհիւ իր երկաթէ Շերեփին։ Մինչ մենք անոր սուրին ու եաթաղանին դէմ, խաչն ու աւետարանը ունէինք մեր ձեռքը։

Եթէ Պալքանեան պետութիւնները ազատագրուեցան, ատիկա կը պարտէին որքան պաշտպան պետութեանց աջակցութեան, նորքան եւ իրենց սեփական ուժին։ Եթէ մենք ալ ունենայինք էթէրիաները, ինչպէս Յունաստան, եթէ մենք ալ ունենայինք մեր Նարոտնիները, ինչպէս Սերպիա, եթէ մեր ժողովուրդն ալ գանգուածային նուիրումով մը փարէր իր զէնքին՝ շատոնց կ'ունենայինք մեր ազատ ու անկախ հայրենիքը։

Մեր յեղափոխականները գործեցին ժուռարին գետնի մը վրայ։ Հայ ժողովուրդը շատ ուշ արթնցաւ։ 1918ի բախտորոշ օրերուն, եթէ դարձեալ չունենայինք մեր «երկաթէ Շերեփը», որ Ղարաքիլիսայի եւ Սարդարապատի մէջ ճզմեց թշնամիին պլուխը, չէինք ունենար մեր Մայիս 28ը։

Նախ երկաթէ Շերեփը, ապա՛ դիւանագիտութիւնը։ Երբ առաջինը ունինք, երկրորդը ինքնին կուգայ։

Հ. Ս.

ՄԱՄՈՒԼ

ՊՕՅՔՕԹ

Այս խորագրին տակ, Սթէնքի «նոր օր» կը գրէ (31 մարտ).

— «Ութ տարուայ ընթացքին ամէն պատեհ առիթ, դաշնակցութիւնը ցոյց տուած է իր ներաշխանուէր տրամադրութիւնները, բայց հակառակորդներու կողմէ հանդիպեցաւ դրժուարութիւններու։ Որքան մօտեցանք, այնքան թշնամական դիրք բռնեցին ռամկավարները։ Որքան մեղմ եղաւ մեր վերաբերումը, այնքան անհիշատ եղան մեր հակառակորդները։

Ութ տարուայ փորձառութիւնը մեզ համոզեց թէ մերանպարկեշտ հակառակորդները աւելի տարուած են կուսակցական նեղմիտ հաշիւներով, քան ժողովուրդին օգտակար ըլլալու փափաքով։

Գադուածայ տագնապի երկարաձգման ամբողջ պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ ռամկավարներուն վրայ, որոնք միամիտներու տամադրութիւնները շահագործելով կը ջանան դէպքերու պատասխանատուութիւնը ձեռնել դաշնակցութեան վրա։

Մեզի համար ընելիք ոչ մէկ գործ չի մնար այլեւս այսուղղութեամբ։ Պէտք է որ դաշնակցութիւնը եւ դաշնակցական մամուլը նուիրուի իր աշխատանքներուն, իր առաջդրած նպատակներուն եւ ժողովուրդի շահերուն, առանց կսրտուրտութիւն տալու հակառակորդներու վայնասուններուն։

Ու որպէսզի մեր դիրքը աւելի զօրանայ յայս ժողովուրդին, կ'առաջարկենք որ դաշնակցական մամուլը պօյքօթ յայտարարէ ռամկավարներու դէմ եւ երբեք ոչ մէկ առիթով չզբսնուի անոնց հետ։

Դաշնակցական մամուլը այս կերպով իր բողոքը յայտնած պիտի ըլլայ ռամկավարներու հակազգային եւ փտանգաւոր քաղաքականութեան դէմ, որ երբէք չընչուած է երեւանէն։

Պոյքօթ ռամկավարներու էմ.—աիա մեր նշանաբանը։

ՓԼԱՄԱՐԻ ԱՆՏԱՌԸ Կ'ԱՅՐ

Երեքշաբթի կէսօրէ փչ ժամը 3ին հրդեհ ծագեցաւ փայարի անտառին մէջ, ծանր աղբիւրի մօտերէն։ կրակը ամիջապէս ծաւալեցաւ եւ շոջ չորս հեկտար տարածութեան տեղ այրեցաւ։ վանվիեւ հյամանի հրշէջները անմիջապէս հասնելով, երկու ժամուան ջանքերէ վերջ, յաջողեցան մարել կրակի յաստիկանութիւնը կը կասկածի թէ հրձիգներու գործն է այս հրդեհը, որովհետեւ անտառին մէ գանազան տեղեր կրակի կեդրոններ գտած է։

ՋՄԵՌԸ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱ՞Ի

Շուրջ մէկ ամիս կանխահա գարնան մը գաղջ օդը վայելելէ յետոյ, վերջին օրերս փոփոխութիւն մը զգալի էր փարիզի կլիմային մէջ։ երէկ առաւօտ բարակ անձրեւ մը սկսաւ մաղուիլ, յետոյ սեւ մշուշ մը պատեց օդը՝ կէսօրուան մօտ մթնշաղի երեւոյթը տալով մայրաքաղաքին։

Օդը խոնաւ է եւ ցուրտ։

ՀԻՆՏԷՆԲՈՒՐԳ Պերլինի մէջ ընդունեց Պուկարիոյ Պօրիս թագաւորը։ Յետսակցութիւնի տեւեց երեք քառորդ ժամ։ Գերմանիոյ Հանրապետութեան նախագահը տակաւ է ատանէ մը ի վեր եւ սենեակէն դուրս չելլեր։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Աֆղանիստանի խղճմտանքի շուրջ

Երէկ գրեցինք թէ Աֆղանիստանի իսլամները ոտքի ելած եւ զէնքի դիմած են՝ ազդուելով Աֆղանիստանի եւ Պարսկաստանի մէջ կատարուած եւրոպական բարենորոգումներէն։

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը այս առթիւ մանրամասնութիւններ հաղորդելով, կ'աւելցնէ թէ՝ ըստ Մոսկուայի՝ շարժումը բոլորովին կրօնական հանգամանք ունի։

Մինչեւ ապրիլ 4 Պաթում գտնուող օտարականները կը յայտնեն թէ իրենց մեկնած ատեներ քաղաքին մէջ ոեւէ խռովութիւն չկար, միայն անպաշտօն տեղեկութեանց համաձայն՝ քաղաքէն դուրս կռիւներ տեղի ունեցած էին։

Յարձակում միսիոնարներու վրայ

Սպահանէն կը հեռագրեն թէ ապրիլ 4ին աւազակներ յարձակած են երեք անգլիացի միսիոնարներու վրայ, որոնք Շիրազ կ'երթային։ Միսիոնարները կը պատկանին Church Missionary Society*ին՝ որուն կեդրոնը կը գտնուի Լոնտոն։ Աւազակներու գնդակներէն ոչ-ծանր կերպով վիրաւորուած են միսիոնարներ Տոքթ. Սթէլլա Չէնրիքս եւ Րոնըլտ Փրոքթըր. անվնաս է վերապատուելի Լօրէնս Էճէլ։ Բոլորն ալ ապահով հասած են Շիրազ։ Ասոնցմէ Տոքթ. Չէրիքս եւ վեր. Էճէլ Անգլիացին Պարսկաստան մեկնած էին անցեալ ամիս. իսկ Փրոքթըր անցեալ աշնան գացած էր՝ Սպահանի հիւանդանոցին էլեկտրական սպասարկութեան մէջ օգնելու համար Տոքթ. Շասթըրի։*

Կրանտի պատրաստութիւնը

Իտալիոյ արտաքին փոխ-նախարար Տինօ Կրանտի այսօր ցրահաւորով մը Պարիզէն ճամբայ կ'ելլէ դէպի Ալպանիա։ Ինչպէս կը լիշուի, նախարարը վերջերս Լինկիւրի եւ Աթէնք հանդիպած էր՝ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ վէճը կարգադրելու նպատակով։ Թիրանայէն վերջ ալ պիտի այցելէ Վարշաւա եւ Փէշթա, փոխադարձ այցելութիւն տալու համար Լեհաստանի արտաքին նախարար Զալէսքիի եւ Հունգարիոյ վարչապետ կոմս Պէթլէնի, որոնք անցած տարուան ընթացքին քանիցս այցելեցին Մուսոլինիի։

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի այս այցելութիւններուն։ Իտալիոյ եւ Ալպանիոյ բարեկամութիւնը վերջին տարիներս աւելի եւս շեշտուած ըլլալով, գաղտնիք չէ թէ ինչո՞ւ Կրանտի Թիրանա կ'այցելէ։ Դեռ քանի մը օր առաջ Զօկու Թագաւորը իր անձնական պահակախումբին հրամանատար նշանակեց իտալացի զօրավար մը եւ իտալական ազդեցութիւնը հետզհետէ կ'աւելնայ քաղաքական եւ զինուորական մարզերու մէջ։

Գալով Հունգարիոյ, վարչաձեւերու մօտիկութիւնը մտերմական դարձուցած են երկու երկիրներու յարաբերութիւնները։ Իտալիա նոյնպէս լաւ կապեր ունի Լեհաստանի հետ։ Ֆրանս. թերթ մը կ'ըսէ թէ այս բարեկամութիւնը ոեւէ կերպով չի վնասեր Ֆրանսայի եւ Լեհաստանի անկեղծ յարաբերութեանց։

Կրանտի վարշաւա պիտի հասնի մայիս 19ին եւ պիտի այցելէ Բրաքովիա եւ լեհական ուրիշ քաղաքներ։

Մոսկուա եւ անգլ. պատուիրակութիւնը

Թայմզի Բիկայի Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Խորհրդային մամուլը խօսելով այն ճառին վրայ, զոր խորհրդային պետական դրամատան նախագահ Պիատակով արտասանեց անգլ. պատուիրակութեան առջեւ, կը շեշտէ թէ պարզապէս անգլիական պատուիրակութեան Մոսկուայի մէջ ներկայութիւնը մեծ յաղթանակ մըն է խորհրդային կառավարութեան համար։ Համաձայնաւոր կուսակցութեան պաշտօնաթերթ «Պրաւդա» այն կարծիքը կը յայտնէ թէ խորհրդային ներկայացուցիչներու Անգլիայէն վտարումին եւ անգլ. պատուիրակութեան մը Մոսկուա առաքումին միջեւ մեծ քայլ մը առնուած է, թէեւ այդ պատուիրակութեան մէջ չկան անգլ. դրամատուներու ներկայացուցիչներ եւ քաղաքական դէմքեր։

«Պրաւդա» կը գրէ.—«Խորհրդային կառավարութիւնը այժմ որոշ կերպով կը ցուցնէ եւ Անգլիոյ գործի մարդիկը պէտք է հասկնան որ առաջին պայմանը՝ դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատումն է, եւ թէ ոչ ոքի թոյլ կուտանք կոխել մեր ոտքի մատին վրայ։ Բացարձակապէս կը մերժենք կնքել ոեւէ մեծ պայմանագրութիւն՝ մինչեւ որ չվերսկսին դիւանագիտական յարաբերութիւնները։»

«Կոմունիշեսկայա ժիզն», Աշխատանքի եւ Պաշտպանութեան սորհուրդի պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ օտար մամուլը փորձել ձախողեցնել պատուիրակութեան պաշտօնը՝ դիտել տալով անոր հասած օրն իսկ Մոսկուայի մէջ հրատարակուեցաւ. Միջազգայինի մէկ կոչը, որով Հնդկաստանի ժողովուրդի հրաւէր կ'ըլլայ վրայէն նետել անգլիական լուծը։

Պիկադիլ պատուիրակութեան առջեւ պարզեց հնգամեայ ճարտարարուեստացման ծրագիր մը, որուն համար 54 միլիառ րուբլի (այսինքն 5.400,000,000 անգլ. ոսկի) նախատեսուած է։ Ժողովրական գործավարներու խորհուրդը եւ Աշխատանքի ու Պաշտպանութեան Խորհուրդը միացեալ ժողովի մը մէջ քննութեան ենթարկեցին այս ծրագիրը։ Րիկով, որ միաժամա-

(Յուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՋՈՒԱՐԹՆՈՑ

(ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ)

Համաձայն պարկեշտութեան ին օրերու նորոյթին, ւտքէն մինչեւ կրունկները խնամքով կոճկուած, *Ջուարթնոցի* 2րդ թիւը կը նմանի կնկան մը, որ պարզ ու տնգարդ կրկնոցի մը տակ կը ծածկէ մեծափարթամ ճոխութիւններ։ վայելելու համար զանոնք, պէտք է շարժիլ փափկօրէն, համբերութեամբ, շապիկ առ շապիկ մերկացնել գուարթունը..., միշտ յուսալով որ վայելքի սաստկութիւնը պիտի արժէ ձանձրոյթը, որքան ալ երկար տեւէ։

Արագութեան այս դարուն մէջ, «Ջուարթնոց» կը կարդան անոնք միայն, որոնք դեռ չեն մոռցած թէ ամէն տեղ եւ ամէն ատեն, ժամոյքը կը կարօտի դանդաղութեան։ եթէ ո՛չ, դժուար թէ կարենան մէկ ակնարկով գեղեցկութիւնները վայելել քերթուածին, որ թերթը կը բանայ — «*Դիշեր է գալիս*»։ Նշանակալից է վերնագիրը. ցոյց կուտայ ժամանակը որ պէտք է յատկացնել քերթուածին ընթերցման։ Աշշալոյսին կը սկսիք կարդալ։ մինչեւ որ հասկնալու ելլէք, կը նշմարէք թէ «*Դիշեր է գալիս*»...

Ասոր կը յաջորդեն կ. Զարեանի երեք բանաստեղծական հանելուկները։ Ամէն մարդու գործը չէ զանոնք լուծելու ելլել։ եթէ թոքի տեղ ձեր կուրծքին տակ չի բանիր շնչատու մեքենայ մը, նոյնիսկ մի փորձէք կարդալ։ երեք էջ բանաստեղծութեան մէջ, ոչ մէկ կէտ։ Զարեան իրաւունք ունի սակայն։ Մարդկային շունչը կարճ է եւ բուռն ու կէտի դադարներուն պէտք ունի։ Իսկ բանաստեղծութիւնը որ արտայայտութիւնն է տիեզերական անհուն ու անհատնում շունչին, ոչ կէտ կը ճանչնայ, ոչ դադար։ Մեղք որ սակայն, Զարեան նոյնը չի փորձեր իր արձակներուն համար եւս։

Վ. Թէքէեան գէշ լուր մը կուտայ իր մասին,— «*Հասած եմ բաց ծովը արդէն*»։ ցայտնի է թէ օրհասական ճիգեր կը թափէ չընկղմելու համար։ Աստուած հետը...

Ն. Պէշիկթաշլեան հրապարակաւ կը կանչէ կինը, որմէ կը սարսափի առանձնութեան մէջ։ «*Կինը ան է որ կ'ընէ Արդուն մէջ եւ շա'րժ եւ արարչագործութիւն*»։ Շա՛րժը (շեշտով) հասկցանք։ Արարչագործութի՛ւնը որն է։ Զըլլա՛յ որ սերնդագործական դերերը փոխուած ըլլան։

Օր. Թորոսեան գտած է վալէրին հասկնալու միակ միջոցը — կը գրէ անոր վրայ։ Օգուտը սակայն անձնական է եւ ընթերցողը որ վալէրի չի կարդար, միշտ պիտի ըսէ,— Նորէն չհասկցայ...

Ն. Սարաֆեան հեղինակօրէն կը խօսի բաներու վրայ, որոնց քովէն իսկ դեռ չէ անցած։ կը խօսի մանաւանդ ինքն իր վրայ, իբր իսկական նոր մը, որ կը կարծէ թէ գրականութեան մէջ, իր անձէն զատ շահեկան բան չկայ։ «Աքլորները կ'երգեն» կը ձայնէ։ Գիտէ՞ սակայն թէ հաւն է որ կ'ածէ...։

Գ. Մխիթարեան կը ներկայացնէ Նարդունիի «Ալպօմ»ը, իսկ Նարդունի ներկայացնելով մէկտեղ իր ալպօմէն քաղուած իր մէկ ադուոր լուսանկարը, ընթերցողներուն կը ծանօթացնէ զգայարանքներու գրական դերը։ Դեռ վեցերորդին չէ հասած։

ԹԱՐՏՈՑ

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Թայմզի Թուրքիոյ Թղթակիցը կը գրէ (Ապրիլ 2).

Թուրքիա ընդունեց Խորհրդային Ռուսիոյ հրաւէրը մասնակցելու փետր. 9ին Մոսկուայի մէջ Ռուսիոյ եւ Լեհաստանի, Ռումանիոյ, Էսթոնիոյ եւ Լաթվիոյ միջեւ ստորագրուած Պրոտոկոլին։ Խորհրդային հրաւէրին Թուրքիոյ պաշտօնական պատասխանը քիչ մը անորոշ ոճով խմբագրուած էր, սակայն հիմա յայտնի է թէ Թուրքիա համաձայնած է ստորագրել Պրոտոկոլը։

Սպասելի էր որ Թուրքիա յարէր Մոսկուայի եւ զանազան սահմանակից երկիրներու միջեւ կնքուած Պրոտոկոլին։ Թուրքիա եւ Ռուսիա ցամաքէն սահմանակից են Ասիոյ մէջ, եւ Թուրքիա պէտք է լաւ յարաբերութիւններ մշակէ Ռուսիոյ հետ եւ սակայն սխալ պիտի ըլլար շատ մեծ կարեւորութիւն տալ Թուրքիոյ կողմէ Պրոտոկոլի ընդունուելուն։ Հանրապետական Թուրքիոյ եւ Խորհրդային Ռուսիոյ միջեւ յարաբերութիւնները միշտ մտերմական եղած են, եւ Էնկիւրիի բոլշեւիկեան դեսպան Սուրիչ գրեթէ առանձնաշնորհեալ դիրք մը ունի։ Դիւանագիտական մարմնի երէց անդամն է եւ մտերիմ բարեկամը դարձած է բազմաթիւ Թուրք եւրեւելի պետական մարդերու։

Առաւելապէս Սուրիչի ազդեցութեան շնորհիւ էր որ Թուրք կառավարութիւնը համաձայնեցաւ ընդունիլ Լե Տրոցկին, որ Օսեսայէն Պոլիս աքսորուեցաւ փետրուարին։ Սուրիչ եւ Տրոցկի հին բարեկամներ են։

Թէեւ Թուրքիա չի հանդուրժեր որ համայնավար պրոպագանդ կատարուի իր սահմաններուն մէջ, սակայն խորհրդային կառավարութիւնը վերջերս կրկնապատկեց իր ջանքերը՝ շահելու համար Թուրքիոյ համակրութիւնը։ Ազգանիստանի յեղափոխութիւնը առիթ ընծայեց բոլշեւիկ մամուլին սուտ լուրեր տարածելու համար Ազգանիստանի մէջ անգլիական քաղաքականութեան մասին։ Գրեց թէ Հնդկաստանի կառավարութիւնը իր տարմադրութեան տակ գտնուած ամէն միջոց գործածեց՝ Ամանուլլահի անկումը ապահովելու եւ անոր տեղ դնելու համար անգլիասէր ձգտումներով ազգան իշխանաւոր մը, թէ Անգլիա կ'ուզէ յապաղեցնել Արեւելքի զարգացումը, եւ հակառակ է պոլշեւիկ Արեւելք կատարուած ամէն յառաջդիմութեան, բացի անգլ. տիրապետութեան ենթակայ երկիրներէ։ Այս հրատարակութիւններուն որոշ չափով ուժ տուին կարգ մը գերմանական թերթեր, որոնք կ'երեւի թէ Ազգանիստանի վերաբերեալ իրենց բոլոր լուրերը կը ստանան Մոսկուայի ճամբով։ Դէպքը հաստատեց նաեւ Էնկիւրիի ազգանական դեսպան ճէլալի խան, որ Մոսկուա մեկնելէ առաջ Թուրք պաշտօնական մամուլին յայտարարեց թէ անգլ. օգանաւեր շրջունակ կը բռնաբարեն Ազգանիստանի գերիշխանութիւնը՝ Ազգանիստանի վերեւ թռչելով։

Կասկած չկայ որ Ամանուլլահ Թագաւորը Թուրք ներկայ քաղաքականութեան բարեկամ էր, եւ գաղտնիք չէ թէ Մ. Քէմալ եւ կառավարութեան միւս անդամները մեծապէս ցաւեցան երբ անիկա գահընկէց եղաւ։ Ընդհակառակը, Ամանուլլահ ամէն քաջալերութիւն ստացաւ՝ Ազգանիստանի մէջ եւրոպական բարենորոգումներ մտցնելու մասին։ Արդարեւ Թուրքիա ազգանիստանի գործակցութիւնը շատ սերտացաւ։ Բազմաթիւ ազգան սպաներ ղրկուեցան Թուրքիա՝ զինուորական կրթութիւն ստանալու, մինչ Թրքական զինուորական կարեւոր մարմին մը, գլխաւորութեամբ սպայակոյտի փոխնախագահ քեազիմ փաշայի, քաղուլ ղրկուեցաւ՝ վերակազմելու եւ մարզելու համար ազգան բանակը։ Ակռ գատ, ազգան աղջիկներ եկան Թուրքիա ուսանելու եւ Թուրքեր ղրկուեցան Ազգանիստան՝ վարչական պաշտօններ վարելու։

Մոսկուա շուտով հասկցաւ թէ ազգանական քաոսին մէջ հիանալի առիթ մը կար՝ Թուրքիոյ, ինչպէս նաեւ Մերձաւոր եւ Միջին Արեւելքի երկիրներուն մէջ Կանգլիական մեքենայութիւններ դարձնելու համար։ Բոլշեւիկեան քանի մը գլխաւոր պրոպագանդիստներ ղրկուեցան Թուրքիա, Պարսկաստան, Իրաք, Սուրիա, Եգիպտոս եւ Անդրյորդանան, պաշտօն ունենալով «բացատրելու» Ազգանիստանի մէջ անցած-դարձածները բոլոր անոնց որոնք կ'ուզէին լսել։ Անոնք բոլորն ալ չէին յաջողեցան մուտք գործել նշանակուած երկիրներուն մէջ, սակայն մեծ մասը յաջողեցաւ։ Բնականաբար անոնք ռուսական անգագրով չէն ճամբորդեր եւ ընդհանրապէս անծանօթ է իրենց ինքնութիւնը։ Ուստի դրամ կը տրուի անոնց, որոնք Արեւելքի մէջ պրոպագանդ մղելու մասին դասընթացքներու հետեւած են։

Ժամանակ մը կ'ենթադրուէր թէ նոյնինքն Տրոցկի վարիչն է այս պրոպագանդիստներուն։ Կը կարծուէր թէ Ստալինի հետ հաշտուած է եւ այսուհետեւ անիկա պիտի օգտագործուի արտասահմանի մէջ։ Որովհետեւ յաջող պատերազմական գործավար մը եղած էր, կրնար խեղաթիւրել գործիք մը ըլլալ՝ խորհրդային զինուորական գաղափարները տարածելու համար։ Կ'ըսուէր թէ անոր սիրային Թուրքիա աքսորուիլը փոշի փչել էր առհասարակ մամուլի աշխարհի, մանաւորաբար Անգլիոյ աչքին։ Կարելի է այս տեսակ մեկնութիւն մը տալ, սակայն Տրոցկիի եւ Ռուսիոյ վարիչ խմբակին միջեւ վէճը բաւական լուրջ կը թուի։

Պիտի հարցուի թէ բոլշեւիկները ի՛նչ կը յուսան ձեռք բերել Անգլիոյ դէմ իրենց սուտերու եւ խեղաթիւրումներու պայքարով։ Թուրքիոյ եւ դրացի երկիրներուն մէջ Ռուսիայէն կը վախնան, բայց չեն սիրեր զայն։ Հանրապետական Թուրքիան ազգայնական է եւ բնազդաբար կ'ատէ համայնավարութիւնը։ Մոսկուա հասկցած է ասիկա եւ շատոնց հրաժարած է Մերձաւոր Արեւելքի մէջ ընդհանուր յեղափոխութիւն մը խոստանալէ։ Հիմա անոր ուզածն է ռուսական — միաժամանակ նաեւ համայնավարական — հմայքը զօրացնել արտասահմանի մէջ։ Բոլշեւիկ մասնագէտները, առեւտրական ներկայացուցիչներն ու պրոպագանդիստները, — որոնց շատերը օտարազգի են — բոլորն ալ կը ձգտին նոյն նպատակին, այսինքն Մերձաւոր, Միջին եւ Հեռաւոր Արեւելքի ազգերուն բարեկամութիւնը շահիլ։ Վատնուած մեծ գումարները շատ քիչ արդիւնք կուտան, սակայն մամուլի պայքարը եւ պրոպագանդիստներու գաստիարակութիւնը որոշ արդիւնք կ'ունենան։

Ի՞ՆՉ ԿՕՒԶԵՆ ՍՈՒՐԻԱՑԻՆԵՐԸ

Ազատամբ տիւրզիներու ցեղապետներէն շեյխ Էվին Շամատա պէյ, որ Սուրիացիներու ազգային պահանջներուն մասին Ֆրանսական կառավարութեան եւ Ազգերու Դաշնակցութեան հետ բանակցութիւնները վարած էր, այժմ կը գտնուի Ամերիկա, ուր «Նոր Սուրիա» ընկերակցութեան կազմը ուժեղացնելու գործով կը զբաղի։ Շեյխը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է Հալըճնիքի Թղթակցին.

«Սուրիա՝ Ֆրանսայի հանդէպ վարած իր քաղաքականութեան ընթացքին՝ պարտաւորուած է հաշուի առնել իր սահմաններուն վրայ ցցուած Թրքական սուինները։

Մեծ պատերազմի առեն Դաշնակիցները մեզ անկախութիւն խոստացան, երբ մեր օժանդակութեան պէտքը կը զգային։ Արաբ ցեղերը, Սուրիացիները սկսեալ մինչեւ Հիճազ ու Նէճտ, Թրքական լուծէն ազատագրուելու եւ անկախ կեանք վարելու տենչով բռնկած, տուին այդ աշակցութիւնը եւ մեծապէս նպաստեցին Միջագետքի ու Պաղեստինի Թրքական բանակներու քայքայման եւ վերջնական պարտութեան։ Պատերազմէն վերջ՝ Դաշնակիցները ղըժտեցին իրենց խոստումները։ Արաբական երկիրները բաժան, բաժան ընկէց լեռոյ, Սուրիան ալ յանձնեցին Ֆրանսայի։

Մենք Ֆրանսայէն կը պահանջենք, որ բարեփոխէ Սուրիան կառավարելու իր որդեգրած վարչաձեւը։ Ֆրանսա պէտք է վերջ տայ մեր հայրենիքը գաղութի մը վերածելու իր յոռի քաղաքականութեան, ինչպէս նաեւ մեզ պէտք է ներշնչաւորէ տեղական լայն ինքնավարութիւն։ Իսկ կարծիքով դժուար չէ համաձայնութեան մը գալ այս կէտերուն շուրջ։ Մեր պահանջներուն ուժ տուող հոսանք մը ստեղծուած է Ֆրանսական խորհրդարանին մէջ։ Ասկէ զատ, մեզ կողմնակից են նաեւ մամուլի մէկ կարեւոր մասը եւ հանրային կարծիքը։ Կը մնան միայն ծայրայեղ աջ կողմնակները եւ զինուորական դասը, Փուանքարէի գլխաւորութեամբ։ Ասոնք են այժմ կացութեան տէրը եւ կ'արգիլեն մեզ վերջնական եզրակացութեան մը յանգիլ։ Այս րոպէիս, Տիւրզի զօրամասեր Սուլթան էլ Աթրաշի հրամանատարութեան տակ, կը սպասեն բանակցութիւններու ելքին, զինուորական գործողութիւններու սկսելէ առաջ։ Նոր ապստամբութիւն մը Սուրիոյ մէջ հակայ ծախքերու դուռ պիտի բանայ Ֆրանսայի։

Ներկայիս մենք չենք ուզեր որ Ֆրանսական ուժերը քաշուին մեր երկրէն, որովհետեւ մենք չենք ուզեր խնդիր ունենալ Թուրքին եւ Իտալացիին հետ։ Ճիշդ այս առաւօտ Թղթակցութիւն մը ստացայ Կ. Պոլսէն, ուր մեր գործակալները յաջողած են Թուրք-Իտալական դաշնագրի մէկ գաղտնի կէտին ծանօթանալ, որ հետաքրքրական է թէ՛ ձեզ եւ թէ՛ մեզ համար։ Թուրքերը եւ Իտալացիները համաձայնած են իրարու օգնել, որպէսզի Ֆրանսան դուրս հանեն Սուրիայէն։ Այդ պարագային հիւսիսային Սուրիա, ուր ապատանած են մօտ հարիւր հիսուն հազար Հայեր պիտի կցուի Թուրքիոյ, իսկ Իտալիա ալ պիտի ստանայ Սուրիոյ մնացեալ մասը։ Այդպիսի կալդարութիւն մը մահացու հարուած չ՚տուած կ՚ըլլայ մեր նպատակներուն։

Ցաւալի է որ Աշխարհ շատ քիչ բան կ'ընէ իրերու այս վիճակին հակազդելու համար։ Ուշ կամ կանուխ խորհրդային ուսիոյ այս չանքերը կրնան ոչ ազգեցութիւն առաջ բերել Ջաւարը Արեւելքի ազգերուն բայց Իտալական եւ Իտալացի բանուորները պէտք չէ՛ր այժմէն հակազդող միջոցներուն ձեռք առնեն։

ՋԴԱՑԱՑՈՒՆՑ ԳԻՒՏ ՄԸ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄԸ

Վերջին տեսներս գիտութիւնը արձանագրեց նոր եւ զգայացուն գիւտ մը, որ կը կայանայ անթել հեռագրի միջոցաւ պատկերներ փոխանցելուն մէջ։ Այսուհետեւ Հէրցեան մոգական ալիքներուն շնորհիւ ոչ միայն պիտի լսենք հեռաւոր վայրերու մէջ եղած խօսակցութիւնները, ճառերը, երգերն ու երաժշտական կտորները, այլեւ հնարաւորութիւն պիտի ունենանք վայրկենապէս ստանալու լուսանկարչական պատկերները։

Sférographe անունով ծանօթ այս գիւտը մինչեւ այսօր եղած գիւտերուն ամէնէն հրաշալին ու ամէնէն պարզն է։ գործիքը արդարեւ չունի որեւէ մասնաւոր կազմած։ Անթել հեռագրի կայան ունեցող ամէն մարդ, որ բարձրախօս գործիք ունի, կրնայ զայն օգտագործել պատկերներու ստացման համար։

Առանց թէքնիկ մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, պիտի ջանանք մէկ երկու բառով պարզել այն սկզբունքը, որուն վրայ հիմնուած է sférographe։

Անթել հեռագրի ձայնարձակ կայանին մէջ գտնուած մանրաձայն (microphone) գործիքին տեղ պէտք է դնել լուսարձակ sférographe մը։ Այդ գործիքը կը բաղկանայ հաղորդիչ թմբուկէ մը, որ անփոփոխ ու յարատեւ արագութեամբ մը կը դառնայ եւ կը կրէ պղնձէ թերթ մը, որուն վրայ լուսագրականապէս արտաբերուած է փոխանցուելիք պատկերը։ Այն նիւթը որ կը ծառայէ լուսանկարը արտաբերելու, կղզիացնող յատկութիւն ունի։ Հաղորդիչ սրածայր սլաք մը դանդաղօրէն կը տեղափոխուի թմբուկին ելեկտրական արտադրիչին համաձայն, մինչդեռ թմբուկը ելեկտրական շարժիչ զօրութեան ազդեցութեան տակ կը դառնայ պղնձէ թերթին վրայ արտաբերուած նկարին համեմատ սլաքին ծայրը յաջորդաբար կը հանդիպի հաղորդիչ եւ կղզիացնող մասերուն, ինչ որ կը թոյլատրէ սրածայր գլանիկին մէջէն ստանալու ընդհատուած հոսանք մը, փոփոխական հեռաւորութեի ներով, փոխանցուելիք պատկերին ձեւին եւ ձայնականութեան համաձայն։ Այդ հոսանքը, պատշաճօրէն ընդլայնելով, կ'օգտագործուի չափաւորելու ձայնարձակ կայանը, ճիշդ ա՛յնպէս ինչպէս փոփոխական հոսանքը՝ որ դուրս կուգայ մարդաձայն գործիքէն։

Ընդունարանը կը բաղկանայ համանման թմբուկէ մը, որ ժամացուցական շարժման մէջ դրուած է եւ իր վրայ կը կրէ թերթ մը թուղթէ, որ մասնաւոր բադգրութեամբ մը թրջուած է եւ ընդունակ՝ տարբաղադրելու ելեկտրական հոսանքին անցքով։ Հաղորդիչ սլաք մը նոյնպէս կը խուզարկէ թուղթը։ Այդ սլաքը միացած է փոքր յօրինուածքի մը հետ, որ զետեղուած է անթել հեռագրի ընդունարանին վրայ։

Ակռ կը հետեւի թէ լուսարձակ նշաններէ առաջ եկած հոսանքին մղումները կը տարբադգրեն ընդունարանի թուղթին վրայ գտնուած բաղադրութիւնը եւ այս եղանակաւ կ'արտաբերեն պատկերը։ Պատկերին ճշգրիտ վերարտադրութիւնը ապահովելու համար, անհրաժեշտ է որ համաժամութիւն գոյութիւն ունենայ տուիչ եւ ստացիչ գլաններու թաւալող շարժումներուն մէջ։

Մասնաւոր ճարտարութեամբ շինուած փոքր կազմած մը կը թոյլատրէ ստանալու ամէն որոշ ու ճշգրիտ համաժամութիւն մը, որքան ունին պատկերները։

Ցաջող պատկեր ստանալու համար, պէտք է ունենալ պատշաճ ուժի ստացում մը, որ տեւողութիւնը մօտաւորապէս վայրկեան է։

Պատկերներու փոխանցումը այս գիւտը իր պարզութեան համատատակզմութեան համար կոչուած է մեծ յեղաշրջում ընել գործնական կեանքին մէջ, մասնաւորապէս գիւղացիներու եւ արագագնելով պատկերագրական օրաթերթերու գործունէութեան ժամը ժամին, վարկեանը վարկեանին ընթերցողներուն ներկայացնելով օրուան լուրերուն հետ քաղաքական անձնաւորութիւններու կամ օրուան հերոսներուն պատկերները։

Հ. ՏԷՐՈՍԵԱՆ

ՀԱՅ ԹՈՔԱԽՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԸ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Մայըլթէյի (Լիբանան) Թոքախտաւորներու Հիւանդանոցին ե տարուան (1927 Յուլիս 1— 1928 Յուլիս 1) հաշուին մէջ կը տեսնենք թէ տարուան ընթացքին խնամուած հիւանդներուն թիւը 108 եղած է, որ 30ը անցեալ տարուան մնացորդ իսկ 78ը այս տարի ընդունուած են։

Այս հիւանդներէն՝ 14ը առողջացած, 44ը մեռած, 8ը ուղղուած, 42ը այժմ հիւանդանոցին մէջ գտնուին։

Հիւանդանոցի բացումէն ի հինգ տարուան մէջ 381 հիւանդներ խնամուած են։

Նուիրատուութիւններէ ստացած է ընդամէնը 7570 սուրիական ոսկի եւ ծախք եղած 7560·44 սուրիական ոսկի, այսինքն որ Յուլիս 1ին պատրաստ տասը սուրիական ոսկի։ Իսկ մինչ այս հաշիւը կը ներկայացնէ Հաստատութիւնը Յուլիս, Օգոստոս, Սեպտեմբեր եւ Հոկտեմբեր ամիսներուն մէջ ունէր հինգ հարիւր տոլարի մօտ պակաս։

Հայ Թոքախտաւորներու Հիւանդանոցը Մայըլթէյի մէջ հիմնուեցաւ 1923 Յուլիս 1ին, երեք յարանուանութեանց հոգատար պետերը իրարու մօտ գալով կազմեցին խնամակալութիւն մը։

Հաշուեկշիռը ցոյց կուտայ թէ այս տարի հիւանդանոցին աւելի յաջող տարի մը բոլորած կերակուրները աւելի առատ անուգիչ եղած են։ Էնէրջի վաչելուչ եւ նպատակին յարձեւ մը առած է։ Անցեալ ուսի անկողիններ սրահ մը, հանդապահուհիներու յատկ վիրնայարկ սենեակ մը, եւ մասան մը ունեցած են։ Այս ասոնց վրայ աւելցած է ներկու անկողիններ ընդհանուր բարձր սրահ մը, եւ քարէ կոկիկ բաղնիք մը։ Ասոնցմէ սրահին երկ կողմը չինուած քսան մեդր երկայնութեամբ երկու մեդր լայնութեամբ ղեղիկ պալկոն մը՝ որուն հիւանդները կը շրջագային, վայելեն ճուներէն, պէյրութի միջերկրական ծովու հիանալի տեսարանները։

Ջուրի բաժանումները կանոնաւոր եղած են հիւանդանոցին մէջ։ Լուացարանները ամէն կողմէ։ Լուացարանին եւ բաղնիքին խողովակներու միջոցաւ ջուր կը բերուի։

Առնուած է նաեւ փնէօմոթորաքս (Pneumathorax), թերապեւտական արուեստականօրէն հանգուցանող գործիքը, որ թոքախտաւորներու գարմանման համար հիմնական նշանակութիւն ունի։

ՍԱՀՍԿԱԾ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՀԱՅ ԿՅԱՆՔԻՑ

— Մարթը, դեղէ ե որ իմա-ցուցեր եմ, ես ինչ-որ ան-բնական բան չեմ տեսել քո մեջ։ Ես քեզ ինչպես կար, այդպես էլ սիրում եմ։ Ես քո մասին ոչ մի վատ խոսք չեմ լսել։ Ուրեմն ինչո՞ւ ես ինձ հետ այդպես վարվում։ Ինչո՞ւ ես ինձ հեռացնում քեզանից։ Ինչո՞ւ ես ինձ ստիպում, որ ես էլ քեզ հետ այդպես վարվեմ։

Ես լռեցի։ Ի՞նչ պատասխան տայի նրան։ Ինչպե՞ս բացատրեի նրան, որ ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչու եմ այդպես վարվում նրա հետ։ Ինչպե՞ս ասեի նրան, որ ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչու եմ ինձ այդպես պահում նրա առաջ

նակ նախագահն է երկու խորհուրդներուն, առաջարկեց քանի մը տարի յետաձգել այս ծրագրին գործադրութիւնը։ Ասոր վրայ որոշուեցաւ կազմել կառավարական յանձնաժողով մը՝ քննելու համար այս թելադրութեան թէր ու դէմ բոլոր փաստերը եւ ուրիշ գործավարներու կողմէ ներկայացուած առաջարկները։

Րիկովի համաձայն, շատ լաւ, «գրեթէ կատարեալ ծրագիր» մըն է ճարտարարուեստացումը (industrialisation), սակայն երկիրը դեռ պատրաստ չէ ատոր գործադրութեան համար։ Կ'առաջարկէ յառաջիկայ 2-3 տարիները օգտագործել իբրեւ նախապատրաստական շրջան, հաշուեյարդարի ենթարկելու համար տնտեսական բոլոր դժուարութիւնները, ժանաւանդ գոցելու համար քաղաքի եւ գիւղի միջեւ բացուած խրամատը։ Քանի մը տարի անհրաժեշտ է նոր ծրագրի գործադրութեան յարմար պայմաններ ստեղծելու համար։ Ճարտարարուեստը զարգացած է, բայց երկրագործութիւնը ետ գացած։

Րիկով դիտել տուաւ որ եթէ մէկ տարի միայն հունձքը պակասաւոր ըլլայ, ծրագիրը կրնայ ջուրը իյնալ. ուստի բացարձակապէս անհրաժեշտ է նախ նիւթապէս ապահովել երկրագործութեան եւ ստեղծել պարենաւորման հաստատ խարիսխ մը։

Եգիպտոսի վարչապետին ճառը

Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ վարչապետ Մոհամմէտ փաշա Մահմուտ բացումը կատարեց Պէնհա - Մէնուֆ - Քաֆր-Էզ - Զայաթ երկաթուղագծին, որ իրարու կը կապէ Մէնուֆիա նահանգի արգասաբեր եւ մարդաշատ շրջանները։ Այս առթիւ Մէնուֆի մէջ խանդավառ ընդունելութիւն կատարուեցաւ վարչապետին, նախարարներուն եւ դիւանագիտական մարմնին։

Վարչապետ Մոհամմէտ փաշա քաղաքական ճառ մը խօսելով, նախ պարզեց մօտ ատենէն նոյն շրջանին մէջ ձեռնարկուելիք շինարարական ձեռնարկները, յետոյ անդրադառնալով ազգայնական վաֆտ կուսակցութեան վերջին յարձակումներուն, Մոհամմէտ փաշա բացատրեց վերջերս հրատարակուած օրէնքին նպատակը, մասնաւորապէս այն օրէնքը որ կը վերաբերի ուսանողներուն եւ որ կը ձգտի զանոնք պաշտպանել իրենց ապագան խորտակելու կոչուած կարգ մը վնասակար ազդեցութիւններէ։ Աւելցուց թէ անհրաժեշտ է պատրաստել նոր սերունդ մը, որ առողջ ըլլայ բարոյապէս եւ մտաւորապէս։ Եթէ կառավարութիւնը ստիպուեցաւ սրբագրել հանրային հաւաքոյթներու վերաբերեալ օրէնքին կարգ մը յօդուածները և նել-կայ վարչաձեւը պաշտպանող օրէնքը հրատարակեց, պատճառն այն էր որ վաֆտը շարունակ կը յարձակէր երկրի օրէնքներուն վրայ եւ կ'աշխատէր կարգը խանգարել։

Անգլիա եւ Եգիպտոս

Եգիպտոսի արտաքին նախարարը առջի օր հասաւ Լոնտոն, ուր բանակցութիւններ պիտի վարէ Անգլիոյ եւ Եգիպտոսի միջեւ առկախ մնացած քանի մը խնդիրներու, որոնց կարգին Քափիթիւլասիոններու խնդրին մասին։

Եգիպտոսի արտաքին նախարար Ադիզ Աֆաֆի պէյ մաժուլի ներկայացուցիչներուն ըսաւ թէ ներկայիս ո՛չ մէկ յայտարարութիւն կրնայ ընել իր պաշտօնին մասին։

Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը հաղորդեն որ եգիպտացի նախարարը Լոնտոն պիտի մնայ մօտ երկու ամիս եւ այս ժամանակաշրջանին բազմաթիւ տեսակցութիւններ պիտի ունենայ գանազան նախարարներու եւ անգլիացի բարձրաստիճան պաշտօնատարներու հետ։

Իշխան Կարոլ եւ թագաւոր զաւակը

Ռումաններէն թերթ մը կը գրէ թէ Ռումանիոյ մանուկ-թագաւորը Միհաիլ մօտ օրէն պիտի երթայ Եուկոսլաւիոյ Պլէտ քաղաքը։ Հոն պիտի գայ իր հայրը՝ Ռումանիոյ կարոլ իշխանը, գարն տեսնելու համար։ Թագաւորին կողմէ փարիզ եկած է Նիոթօ, այս տեսակցութեան մանրամասնութիւնները կարգադրելու համար։ Մեկնելէ առաջ, Նիոթօ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ վարչապետ Մանիուի հետ։

Յորենի հունձքը լաւ պիտի ըլլայ

Այս տարուան սաստիկ ցուրտին պատճառով վախ կար թէ ցորենի հունձքը լաւ չպիտի ըլլայ։ Կը կարծուէր թէ յունուարի եւ փետրուարի սառնամանիքները փճացուցած են նորածիլ բոյսերը։ Մինչդեռ երկրագործական նախարարութեան հասած պաշտօնական տեղեկագիրներէ կը տեսնուի թէ ցուրտին վնասները շատ աննշան են եւ թէ առհասարակ լաւ հունձք պիտի ունենանք այս ամառ։

Երկրագործները քաջալերելու համար այս տարի գանազան մրցումներ պիտի կատարուին բոլոր նահանգներուն մէջ և մրցանակներ պիտի բաշխուին այն երկրագործներուն, որոնք կը յաջողին լաւ բերք արտադրել։

Մրցանակաբաշխութեան օրը պիտի հռչակուի «ցորենի ազգային տօն»։

Թուրք հպատակութեան օրէնքը

Պոլիսէն կը հեռագրեն թէ Էնկիւրիի Ազգային Մեծ ժողովը քուէարկեց հպատակութեան նոր օրէնքը, որուն համաձայն իրրև թէ 1929 Յունուար 1էն վերջ Թուրքիոյ մէջ օտար ծնողքներէ ծնած բոլոր երախաները թրքական հպատակ կը նկատուին։ Զափհասութեան տարիքը թեւակոխելէ յետոյ, անոնք իրաւունք պիտի ունենան պահանջելու ծնողքին հպատակութիւնը։

Եթէ օրէնքին այս մեկնութիւնը ճիշդ է, կը սպասուի որ դիւանագիտական բողոքներ կատարուին Թուրք կառավարութեան մօտ, քանի որ այսպիսի օրէնք մը մեծ անպատեհութիւններ կը ներկայացնէ Թուրքիա բնակող օտարականներուն, մանաւանդ անոնց համար, որ կարճ ժամանակ մը միայն կը մնան այս երկրին մէջ կ'ըսէ, «Թայմզ»ի թղթակիցը։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՋՕՐ. ՏՕՈՒԻԼ Լոնտոնի ամերիկեան դեսպան պիտի նշանակուի։

ԹՄՇՎԱՐԻ (Ռումանիա) ցամաքնավար ցոյցերու ընթացքին ձերբակալուած 250 հոգիէն 47ը վար դրուեցան դատական իշխանութեան կողմէ։

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

վիճաբանական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի ընկերներն ու ընկերուհիները յառաջիկայ երկուշաբթի 15 Ապրիլ, իրիկուան ժամը 8.30ին, Օ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը։

Մէթրօ՝ Իթալի։

ՆԻԻԹ՝ Հ.Յ.ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕՐՈՒԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Վիճաբանութիւնը բանալու համար՝ հաւատոմս գէկոյցներ կուտան ընկերներ Սահակ Տէր Թովմասեան, Մկրտիչ Երիցանց եւ Լ.Գեւոնեան։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան կողմէ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին կը ներկայացուի

Հոլաթեւի «ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ»

Ղեկավարութեամբ Մ. Մարուքեանի եւ մասնակցութեամբ տեղական ուժերու։ Գին՝ 5, 7 եւ 10 ֆրանք

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՊՈՒԻՐԿՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Յ. Դ. «ՎԱՐԴԳԷՍ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին Salle des Fêtesի մէջ

կը ներկայացուի՝ «ՋԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ»

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Վէնսէնի Հայ Կրթասիրաց Երկս. Միութեան կողմէ

Այս կիր. ժամը 2.30ին, 27 Rue des Laitières, Vincennes

Թաղապետութեան սրահին մէջ

կը խօսի՝ Պ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Դեղարուեստական բաժին՝ Օր. Գրիգորեան (կովկասեան պար), *Թառխտ Աբգար, նուագ եւն.։ Ծախքերու համար մուտք 5 ֆր.*

Հաղորդակց. միջոցներ.— *Փորթ Վէնսէնէն թիւ 6, 108, 109, 110, 113, 114, 118, 119, 120 հանրակառքերը առնել եւ իջնել Փլաս տը լա Փրէվուայանս, իսկ 115, 125 թիւերը առնել եւ իջնել Փլաս տը լա Թուռէլ. Փորթ Վէնսէնէն 5 վայրկեան կը տեւէ։*

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Bois Colombesի *ժ.ին կողմէ*

Այս կիրակի ժամը 2ին Salle de la Municipalité, Bois Colombes

Մանրաժամնութիւնները յաջորդով *Մուտքը ազատ է*

«ԵՐԿՈՒՆՔ» *Լոյս տեսաւ Ջ. Ե. Ո. Միութեան պարբերականին առաջին բացառիկ թիւը, նուիրուած նահատակ հայ մտաւորականներու յիշատակին, գեղարուեստական նկարներով եւ նահատակ զրագէտներու լուսանկարներով։ Յօդուածներ ունին Ա. Աիւարոնեան, Շ. Միսաքեան, Թէքէեան, Ա. Խսաիակեան, Մնձուրի եւայլն։*

Տարեկ. 22, վեցամս. 12ֆր., արտասահման 1.50 տոլար։ Հատը 2 ֆր.

Հասցէ՝ M. Kurkdjian, 247 Bld. Voltaire, PARIS (11e)

Հ. Ց. Դ.

Շաւիւլի «Արդուէեան» ենթակոմիտէի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին, վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 20 rue Anatole France, *Մօնփարնաս-Շաւիւլի կայարանին դիմացի սրճարանը։ Ներկայանալ անդամատոմսերով։ Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։*

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը՝ *այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։*

Մարսէյլի «Բրիստափոր» ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Օրակարգ, պատգամաւորներու ընտրութիւն եւ զանազան հարցեր. բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ եփրեմ խան, Ադբիւր-Սերոբ, Ապամ, Շաժազասպ եւ վարդգէս խումբերու ընկերները *այս կիրակի ժամը 4.30ին*, Rue de la République *սրահին մէջ. Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԱՐԴԳՈՂ

Այսօր հինգշ. իրիկուն ժամը 8.30ին Քաֆէ Voltaire *(Օտէոնի դիմաց)։ Պ. Տիգրան Չիթունի կը ցուցադրէ «Հայ ժողովրդական բանահիւսութեան դաներ» (երգ հանելուկ, շուտասելուկ)։ Կը հրաւիրուին անդամները ու համակիրները։*

Լիոնի Աֆիոնի Հայր. միութեան բոլոր անդամները եւ հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 2ին, 105 Rue Servient *սրբազարանը։ Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ կարեւոր խնդիրներու խորհրդակցութիւն։*

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Լա Ղուշէլ, *Ա. Ս.— 35 ֆրանք։*
վալանս, *Յ. Խ.— 35։*
Լիոն, *Մ. Ե.— 35։*
Լա Սիօթա, *Ղ. Թ.— 52.50։*
Մարսէյլ, *Ի. Թ.— 35։*
Լը փուզէն, *Վ. Մ.— 35։*
Պրզոն, *Ս. Տ — 35։*
Իւզէս, *Հ. Օ.— 100։*
Մարսէյլ, *Գործ.— 651։*
վալանս, *Ա. Տ. Ս.— 50։*
Նանթէր, *Մ. Թ.— 50։*
Պրիւսել, *Մ. Բ.— 140։*
Ալէնք, *Մ. Բ.— 55։*
Քլաւառ, *Կ. Ա.— 35։*
վալանս, *Ն. Թ.— 75։*
Թոման, *Ա. Վ.— 30։*

ՌՈՒԻՍ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Այսօր ժամը 8.30ին Folies Bellevilleի *թատրոնին մէջ, 8* Rue de Belleville, *Պ. Ն. ՂՈՒԿԱՍԵԱՆի եւ Տիկ. ԻՏԱ ԱՐԴԻ ժամանակցութեամբ՝ Ռուսական Օփերայի խումբը կը ներկայացնէ՝ ՕՆՏԻՆ, ՅԱՐԻՆ ՆՇԱՆԱԾԸ, ՓԱՅՏԱՍ եւ* LA JUIVE: *Տոմսերը՝ 4, 6, 8 եւ 10 ֆրանք։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Կը փնտռեմ Կէվլէչիկցի (Պրուսա) Հմայեակ Սէվէրճեան, Յակոբիկ Ճիհանեան եւ Պէնլիցի Կայծակ Բանուրեան, 1923ին կը գտնուէին* Detroit, Mich.*։ Իմացնել՝* B. Sahatjian*ի, 18* Rue Jamen-Grand, Caluire, (Rhône), France.

Կը խնդրուի «Հայրենիք»էն արտատպել։

— *Կը փնտռուի Սարգիս Տիրատուրեան (Բալու Խօշաթցի), 1928ին Խարբերդէն Հալէպ բերուած է Հալէպի Բարեգործականին միջոցաւ ու յետոյ գիւղերը ղրկուած։ Կը կարծուի թէ այժմ Հալէպի գիւղերը կը գտնուի։ Կը խնդրուի լուր ունեցողներէն եւ մասնաւորաբար Հալէպի Բարեգործականի տնօրէնութենէն, իմացնել իր եղբօր՝ Պաղտասար Տիրատուրեանի,* 10 Rue La Fare: Marseille:

Կը խնդրուի սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

— *Կը փնտռուին Եդեսիացի Յարութիւն եւ Գրիգոր Տէրտէրեան, հօր անուն՝ Հաճի Նշան, մօր անուն՝ Մարիամ (Ամասիացի), քանի մը տարի առաջ կը գտնուէին Պէյրութի որբանոցը։ Այժմ փոխադրուած են Յունաստան։ Իրենց մայրը եւ երեք քոյրերը կը գտնուին Փարիզ։ Իմացնել* Mariam Derderian*ի,* 7bis Chemin de Fleury, Meudon, Seine, France.

1911 — 1929

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԱՄԵՆԱՀԻՒ ԴԵՐԶԱԿԱՏՈՒՀԸ

ԱՐՄԵՆԱԿ ԹԱՀՐԻԿԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է 16 Rue Pigalle

Հայերու համար մասնաւոր գին — Խնամուած աշխատանք

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, R. C. Seine 423631

Հեռաձայն Ménilmontant 66-64

Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւններ, ամենայաւ պայմաններով։

Արկածի դատերու մասնագիտութիւն։ Առանց կանխավճարի։ Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2-3 եւ 7էն 8.30։ Մէթրօ՝ Ménilmontant. *Թրամուէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O *եւ* Q.

Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XI)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille. BELLEVILLE. *Մէթրօ՝* Պէլվիլ

Օդի եւ պոռտօի ընտիր գինի

գուտ խաղողէ պատրաստուած

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

ԹԱՐՄ — ԼԱԻ — ԸԺԱՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — *ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է*

STUDIO MANOUG

116 Rue Cannebière, Marseille.

Սինէմա Քափիթոլի եւ Քոլիզէի մէջտեղ։

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՁ

Վկայեալ փարիզի բժշկական ֆաքիւլթէէն։ (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants malades եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4 ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel *եւ* Odeon — Tél. Littré 60-36

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, *Մէթրօ* St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱՔՈՒՐ Ա...

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէ

Ջատկի առթիւ ամենաընտիր խեղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ տիկնոջ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4-6։ Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2-3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19։

Կուզուին *Լիւքս ճերմակեղէններու համար առաջին եւ երկրորդ ձեռք կարող գործաւորուհիներ աշխատանոցի մէջ կամ իրենց տունը աշխատելու համար։ Դիմել՝* Mme Thieux, 88bis Bld. de la Tour-Maubourg. *Մէթրօ՝* Ségur.

Կ'ուզուին *ճերմակեղէնի վարժ գործաւորուհիներ արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար։ Դիմել՝* Lippé Soeurs, 346 Rue St. Honoré. *Մէթրօ՝* Tuileries.

Կ'ուզուին *ոսկերչութիւն սովրիլ փափաքող, 15էն 18 տարեկան ուշիմ աշկերտներ։ Դիմել՝* Société Fleuron, 70 Rue du Fbg. Poissonnière, Paris (10e).

Կ'ուզուին *ժէտօճ ոսպի մաքուր գործ ընդող կարուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ֆինճեանի, 5* Rue Bergère, Paris (9e).

Կ'ուզուին *տափատ կարող գործաւորուհիներ արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Պ. Զանաքեանի 9* Rue Papillon, *Մէթրօ՝* Cadet.

EMPIRE, Միզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքթրա Միլիոնէր	ամենալաւն ու ամենէն ժանր	2-14 ֆրանք

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: F. SOUVIGNY

Ծախու է *ժեկնումի առթիւ փուռ եւ բնակարան մը, ամէն կազմածներով եւ կարասիներով (tri porteur եւն.)։ Միայն թէչն եւ արեւելեան անուշեղէններէն օրական 60 ֆրանքի ապահով։ Կարելի է տալ վճարումի մաս ալ ընդ տարուան bail. 6 տարուան վճարուած։ Գինը 12,000 ֆրանք։ Դիմել՝ Պ. Ս. Մարգոսեան 31 Bld. Garibaldi, Issy-les-Moulineaux: Թրամուէյ 23 ի իջնել՝* Gare d'Issy.

Ծախու է *հնակարկ պզտիկ խանութ մը, 60* Rue de la Folie courtի *մէջ։ Մէթրօ՝* Parmentier *կամ* Oberkampf:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՁՑԵԼՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ

Հասցէ՝ 48 Av. de l'Ecole Blanc-Mesnil (S. et O.)

կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ։

Ջափաւոր գին

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿ

96 r. Rivoli, Մէթր. Շաբ. Կ. եւ նոր մեթոտով դարմանում եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ հիւանդութեանց (ֆրանկոֆրանսական մամիզ.) եւ վարիսի։ Մասնաւոր ուշադրութիւն։ Ընդհատ. 9-12. հրդակցութ. ամէն օր 9-12. Կիրակի 9-12։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
12
ԱՊՐԻԼ
1929

12 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 929

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԼՈՒՍԱՒՈՐ ՁԱՄԲԱՅ ՄԸ

Բոլոր անոնք որ մտահոգ են Սուրիոյ գաղութին այսօրուան եւ վաղուան վիճակէն, անշուշտ ուշադրութեամբ կարդացին Տիւրգի ցեղապետներէն Շէյխ Էմին Համատա պէյի յայտարարութիւնները։ (Տես երկրուան «Յառաջ»ը)։

Մէկ օր առաջ ալ, հրատարակեր էինք Դամասկոսի «Էլ Շաապ» թերթին նոր յօդուածը։

Լեռ ու ձոր կայ երկու արտայայտութիւններուն միջև, ինչպէս դիտեցին ընթերցողները։ Մինչ շէյխ Համատա, ապստամբ ըլլալով մէկտեղ, շատ խելօք միտքեր կը յայտնէ, «Էլ Շաապ» կը շարունակէ դրգռել կիրքերը հայ տարրին դէմ, եւ Թուրքերու Թմբուկը զարնել գիտակցօրէն, մինչեւ իսկ իր երկրին շահերը վտանգելու գնով։

կարդացէք միայն խորագիրները, — «Սուրիան Դաշնակի և Թուրքերու միջեւ. — Ինչո՞ւ ազատ արձակուեցան բանտարկեալ Հայերը. — Դաշնակները, Քիւրտերը և Թուրքերը (ընդդիմադիր) նկատումներ ունին մեր երկրին մէջ»։ Արաբական Թերթին նախորդ գրութիւնն ալ նոյնքան իմաստալից վերնագիրներ շարած էր.— «Դաշնակի նենգութիւնները Սուրիոյ մէջ. — Թուրքերը ինչպէս զանոնք մեր երկիրը վտարեցին. — Դաշնակը ոճրագործներու եւ բռնակալներու հրոսախումբ մըն է»։

Եւ շարադրութեան առաջին տողը կը սկսէր այսպէս.— «Դաշնակ կուսակցութիւնը, որ տարածուած է Սուրիոյ բոլոր շրջանները, կ'ուզէ Սուրիոյ հայութիւնը Նոր Թուրքիոյ դէմ հանել, յաւակնելով թէ այդ երկիրը իրենց հայրենիքն է» (9 մարտ 1929)։ *Իսկ եզրակացութիւնը.*

— «Մենք յանուն Սուրիացիներուս, ուժգնօրէն կը պահանջենք Դաշնակին ջնջումը բոլոր սուրիական եւ Լիբանանեան երկրամասերուն մէջ։ կը պահանջենք նաեւ ջնջումը բոլոր աշխատանքներուն, ընկերակցութեանց եւ հրատարակութեանց որոնք Դաշնակի կնիքը կը կրեն»։

Աւելի մեղմ է նոր գրութիւնը, բայց միեւնոյն թունաւոր շունչն է որ կը հոսեցնէ, նոյնիսկ մատ փաթթելով երկու ամիսէ ի վեր անիրաւաբար բանտարկուած Հայերու արձակումը։ Եւ ինչ թափանցիկ ակնարկներով. «Գուցէ բարձր միջամտութիւն եղած է այս մասին։ Երեւի դատարանը նկատի չէ ունեցած մեր ցուցմունքները։»

Արդեօք «Էլ Շաապ» ինքգինքը գաղտնի ոստիկանութեան մէկ ճիւղը կը համարէ։ Ուրիշ կերպ կարելի չէ մեկնել իր դառնութիւնը, թէ նկատի չեն առած «իր ցուցմունքն'ըը»։ Մենք ժամանակին պարզած ենք այդ նշանաւոր «ցուցմունքներուն» արժէքը, եւ կը ցաւինք որ այնքան լուսաբանութիւններէ յետոյ, արաբական Թերթը տակաւին կը շարունակէ կառչիլ այդքան վրան - բաց եւ գրգռիչ սուտերու։ Ահմէտ Զէքի Աֆիունին ինք հաւատացո՞ծ է անոնց ստուգութեան, թէ վարագոյրին եւեւ ծածկուած հայ կամ Թուրք «խաֆիյէ»ներ են որ թակարդի մէջ ձգած են գինքը եւ թոյլ չեն տար աչքերը բանալ...

Շարունակելով իր աններելի թիւրիմացութիւնները Հայերու դիրքի մասին, Դամասկոսի Թերթը նորէն կը շեշտէ իր գլխաւոր մտահոգութիւնը, — Դաշնակը հակաթրքական գործունէութիւն ունենալով, Թուրքիան պիտի գրգռէ Սուրիոյ դէմ։ Աւելի առաջ երթալով, կը խոստովանի թէ բանտարկեալներուն արձակումն անգամ «իր հակազդեցութիւնը պիտի ունենայ Թուրքիոյ մէջ»։ Ու վերջապէս, «Թուրքիոյ կրած այս դառնութիւններէն յետոյ, կը հետեւցնենք թէ ի՛նչ կարեւորութիւն կրնծայուի Թուրքիոյ մէջ Դաշնակ կուսակցութեան»։

Հանգիստ եղիր, Զէքի՛ պէյ։ Պատասխանը ապստամբ Համատա պէյն է որ կուտայ.

Շէյխը Պոլսոյ իր գործակալներուն միջոցաւ իմացած ըլլալով որ «Թուրքերը եւ Իտալացիները համաձայնած են Ֆրանսան Սուրիայէն դուրս հանելու համար», ահաւոր աղէտ մը, «մահացու հարուած» մը կը նախատեսէ և՛ իրենց և՛ հայ գործին համար։

«կը տեսնէք որ Թուրքին պատճառով մենք ստիպուած ենք նուազագոյն աստիճանին հասցնել մեր պահանջները Ֆրանսային»։ Համատա պէյ նոյն իսկ չուզեր որ Ֆրանսական ուժերը քաշուին Սուրիայէն։ Մենք չենք որ պիտի խառնուինք այդ գործին։ Բայց լսենք յայտարարութեան ամէնէն յատկանշական կէտերը։

— «Գալով Սուրիացիներուս. քիւրտերու եւ Հայերու փոխյարաբերութեանց, մեծաւոր Արեւելքի այս երեք ժողովուրդները ունին մէկ հասարակաց Թշնամի,— Թուրքը։ Թուրքին տկարացումը բաղձալի է այս երեքին համար ալ։ Ցաւալի է որ կարգ մը Թիւրիմացութիւններու հետեւանքով, մենք մինչեւ հիմա չենք կրցած գործակից ընդհանուր Թշնամիին դէմ։»

Համատա պէյ կը խօսի նաեւ այդ Թիւրիմացութեանց մասին։ Իր լուսաբանութիւնները ամբողջովին չեն համապատասխաներ իրականութեան, բայց զանց կ'առնենք զանոնք, ծանրանալու համար իր հիմնական եզրակացութեան վրայ.

— «կը խոստովանինք որ Թուրքերը յաջողեցան մեր յեղափոխական շրջանակներուն մոլեռանդութիւնը գրգռել։ Այս պարագան ծանր պատասխանատուութիւն կը դնէ թէ Սուրիոյ եւ թէ Հայոց ղեկավար մարմիններուն վրայ։ կարելի է փարատել եղած վէճերը, եթէ երբեք մեր պարագլուխները ուզեն մօտենալ եւ քով քովի նստած իրարմէ կարծիք ստանալ։»

Ահա՛ լուսաւոր ճամբայ մը, որուն վրայ սկիզբէն ի վեր կանգնած է Դաշնակցութիւնը, եւ անոր հետ՝ ամբողջ հայ ժողովուրդը, հակառակ «Էլ Շաապ»ներու բոլոր բանսարկութեանց։

կ'ուզենք առանձին խօսիլ այդ մասին։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՆՈՐԷՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ

«Հայրենիք»՝ «Երբ փաստերը կ'արձանագրենք...» խորագրով խմբագրականի մը մէջ կը գրէ (28 մարտ)։

— «Հայքայիչ աշխատա՞նք կատարեց Դաշնակցութիւնը, երբ օրինակ, խստօրէն քննադատեց Բարեգործականը՝ որ 1919 թուին Ամերիկայի մէջ Ռամկավար կուսակցութեան հետ զինակցած հրապարակ եկաւ եւ ընտրական բուռն պայքար մղեց իրեն դէմ ու չարաչար պարտուեցաւ՝ հակառակ հազարաւոր տոլարներու վատնումին, որոնք ձեռք բերուած էին որբերու եւ այրիներու անունով։

Հայքայիչ աշխատա՞նք են մեր քննադատութիւնները, որ երեւան բերին Բարեգործականի ծրագրին հակաժողովրդական եւ հակառամկավար բնոյթը, ըստ որուն յիշեալ հիմնարկութեան անդամներէն անոնք որ քիչ մը շատ կը վճարեն՝ կը վայելեն 5—10—20 ծայն ունենալու շնորհքը, խեղդելով իրաւունքը սակայն անոնց՝ որոնք ի վիճակի չեն ամսական քանի մը հարիւր ֆրանք նուիրաբերելու։

Հայքայիչ աշխատա՞նք է այն, երբ ցոյց կը տրուի որ Բարեգործականը ինքգինքը բացարձակապէս չէզոք հիմնարկութիւն մը դուրս գալով հանդերձ, իր ամէնէն պատասխանատու պաշտօններուն կը պատասխանէ միայն քանի մը հարիւր տոլար ուղարկելով, այսինքն շատ աւելի պակաս գումար մը, քան որ դրկած է Ամերիկայի Հայ կարմիր խաչի կեդր. վարչութիւնը՝ իր այնքան վտիտ ու սահմանափակ պիւտճէէն։

Հազարաւոր Հայեր անտէր ու անգլուխ մնալով դէպի Հարաւ Ամերիկա կ'երթան, ուր անպայման անոնք պիտի կորսուին։ Նոր սերունդ մը ունինք, որ տէր չունի։ Ու՞թէ Բարեգործականը ինարաւորութիւն չունի օգնութեան հասնելու եւ մէկին եւ միւսին, կանգնեցնելու գաղթը եւ փրկելու նոր սերունդը։ եւ այս ուղղութեամբ մեր ըրած թելադրութիւններն ու յորդորները, մի՞թէ Բարեգործականը քայքայելու նպատակաւ են եղած։»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՊԱԹՈՒՄԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

ՀԱԿԱԲՈԼՇԵՒԻԿ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԱՐԱԳՕՐԷՆ ԿԸ ԾԱԻԱԼԻ

Թաւմզի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ Ապրիլ 10 Թիւով.— Պաթումէն հասած վերջին լուրերը ցոյց կուտան թէ Աճարիստանի Խորհրդային Հանրապետութեան մէջ ծագած խռովութիւնները աւելի ծանր են՝ քան կ'ընդունին Մոսկուայի իշխանութիւնները։ Այս խռովութեան պատճառ դարձած են երիտասարդ համայնավարները, որոնք Աճարիստանի գիւղացիներուն մէջ հակակրօնական բուռն պայքար մղած են եւ աշխատած իրենց գաղափարները բռնի գործադրել տալ։

Գիւղացիները, մեծ մասամբ իսլամներ, զէնքով կը դիմադրեն եւ տեսակ մը հրոսակային կռիւ տեղի կ'ունենայ Թուրք սահմանազատին մօտ, Պաթումէն 25 քիլոմեթր հեռուն։ Պաթումի զինուորները դրկուեցան խռովութեան շրջանը։ Սակայն այս զինուորներն ալ անկարող եղան զսպելու ապստամբութիւնը եւ ստիպուեցան օգնութեան կանչել Զեկայի զօրագունդերը։

Բոլշեւիկները ամէն միջոցներով կ'աշխատին ծածկել կացութեան ծանրութիւնը եւ կը հաւաստեն որ եթէ իրապէս գիւղացիները զինուած են անգլիական հրացաններով եւ Թուրքիայէն մաքսանենգութեամբ փախցուած ռազմանիւթեր ունին, այն ատեն չհւսիսէն բերուած օգնական ուժեր խելքի պիտի բերեն զանոնք։

Սահմանազատէն հասած արժանահաւատ լուրերու նայելով, ապստամբութիւնը փոխանակ իր սաստկութիւնը կորսնցնելու, ընդհակառակն արագօրէն կը ծաւալի։

Քառեակ Զինակցութեան առաջարկ

Պերլինեան գործակալութիւն մը էնկիւրիէն կը տեղեկանայ թէ խորհրդային կառավարութիւնը վերջերս դիմում մը կատարած է Թուրքիոյ, Պարսկաստանի եւ Աւժանուղլահ Թագաւորին մօտ, Քառեակ Զինակցութիւն մը կազմելու համար Ռուսիոյ, Թուրքիոյ, Պարսկաստանի եւ Աֆղանիստանի միջեւ։

Ըստ Մոսկուայի, այս Զինակցութեան մասնակցող չորս պետութիւնները փոխադարձաբար իրարու շահերը պիտի պաշտպանեն։

Թուրքիա եւ Պարսկաստան մեծ համակրութիւն ցոյց տուած են բոլշեւիկեան այս առաջարկին, միայն Ամանուլլահ վերապահ դիրք բռնած է։

Ֆրանսայի զօրավարին առաքելութիւնը

Ժամանակէ մը ի վեր քաղաքական պտոյտներ կը կատարէ Ֆրանսացի զօրավար Լը Ռոն, որ Պալքանեան երկիրներն ու Թուրքիա այցելելէ յետոյ ներկայիս անցած է Ռուսիոյ սահմանակից Պալթեան երկիրները։

Մոսկուայի պաշտօնաթերթ «Իզվեստիա» զօրավար Լը Ռոնի այս «խորհրդաւոր ճամբորդութեան» առթիւ կը գրէ թէ Ֆրանսա նոր պատերազմ մը կը պատրաստէ խորհրդային Ռուսիոյ դէմ։ Ֆրանսացի զօրավարին նպատակն է, կ'ըսէ, ամրապնդել եւ արդիացնել այն զինուորական համաձայնութիւնները, որոնք Պալթեան երկիրները կը միացնեն Ֆրանսայի։ Թերթը կ'աւելցնէ թէ զօրավարը Տանցիկի նաւահանգիստը դարձնել զինուորական յենակէտ մը։

Անգլիոյ ընտրական պայքարը

Վարչապետ Պոլտուին ապրիլ 18ին Լոնտոնի Տրիւրի Լէյն Թատրոնին մէջ 2000 պաշտօնական անձնաւորութեանց ներկայութեան պիտի պարզէ պահպանողական կուսակցութեան պաշտօնական ծրագիրը յառաջիկայ ընտրութեանց մէջ։

կը կարծուի թէ վարչապետը գործազրկութեան տագնապը լուծելու համար պիտի առաջարկէ խրճիթները ջնջելու ընդհ. ծրագիր մը եւ Անգլիոյ ճամբաները ընդարձակելու եւ բարեզարդելու յատակագիծ մը, աւելի սահմանափակ քան Լոյտ Ճորճինը։ Ասկէ զատ պիտի առաջարկէ աշխատանք հայթայթել անգործ կիներուն։ Մարտ 1ի իր ծրագրին մէջ Ազատականներու վարիչ Լոյտ Ճորճ մոռցած էր այս կէտը։

Պոլտուին պիտի թելադրէ նաեւ աւելի ուժգնութեամբ պաշտպանել ազգային ճարտարարուեստը օտար մրցակցութեան դէմ եւ աւելի լայն դիւրութիւններ ընծայել զանազան կազմակերպութեանց՝ Անգլիայէն արտագաղթը քաջալերելու համար։

Նախարարական խորհուրդի վերջին նիստին մէջ, կառավարութիւնը քննեց ընտրական այս ծրագիրը, ինչպէս նաեւ նոր ելմտացոյցը։

կառավարական շրջանակներու մէջ այն տպաւորութիւնը կայ թէ ելմտական նախարար Զըրչիլ պիտի կրնայ մտցնել կարգ մը փոփոխութիւններ ի նպաստ հարկատուներուն։

Լորտ Րոթըրմիր, սեփականատէր պահպանողական մամուլի մեծ մասին, «Մորնինկ Փոսթ»ի ուղղուած նամակի մը մէջ կը նախատեսէ որ, եթէ համաձայնութիւն մը չգոյանայ պահպանողական եւ ազատական կուսակցութեանց միջեւ, ընկերվարականները պիտի գան իշխանութեան գլուխ եւ այս անգամ պիտի մնան 15—20 տարի։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԶՈՒԱՐԹՆՈՑ

(ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ)

Երէկ *Զուարթնոցի* գրախօսականը կէս էր մնացած, գրաշարական թերութիւնով մը։

Յանցանքը գրողինը չէ անշուշտ, եթէ ձամբայ կ'ելլէ մէկ սիւնակի հաշուով, բայց կը գրէ մէկուկէս։ Գրաշարին կ'ինայ մէկ սիւնակի մէջ սեղմել, ինչ որ գրուած է մէկի հաշուով, առանց նկատի առնելու ձեռագրին լայնքն ու երկայնքը։ Այս կարեւոր դասը տալէ յետոյ, նորէն ձեռք առնենք *Զուարթնոցը*։

Հրաչ Սարգիսեանին պիտի ըսենք.— Լաւագոյն է քնաւ չսկսիլ, քան թէ լաւ սկսիլ ու կէս ձգել։ Ժամանակակից Թատրոնին վրայ՝ դուները այդքա՛ն լայն բանալէ յետոյ, ինչո՞ւ կը հրաժարի մեզ ներս մտցնելու մտադրութենէն։ *Զուարթնոցի* Գ. Թիւի աշխատակիցներու ցանկին մէջ, չենք հանդիպիր իր անունին...։ Այդքա՞ն էր միայն։

Գիւղի գրականութեան մասին շիտակ բաներ կ'ըսէ Բայուեան։ Համաստեղին կ'ինայ սրբագրել իր սխալը՝ չմերժելով աշխատակցիլ *Զուարթնոցի*...։

Զուարթնոցի 1 եւ 2 Թիւերուն մէջ, ամէնէն ցոխ բաժինը կը կազմէ գուրգուրանքը, որ մեր երիտասարդ գրողները ցոյց կուտան իրարու հանդէպ, փոխադարձ գովեստներով...

Այս բաժինը կը մաղթենք որ մշակուի աւելի բուռն եռանդով, որովհետեւ օգուտէ զուրկ չէ։ Նախ կուգայ փաստել թէ հմայքը արտադրութեամբ չէ որ կը շահուի։ Զայն շահելու համար ուրիշ տաղանդ պէտք է,— ։իր վրայ խօսեցնել գիտնալու կերպը եւ յետոյ օր մը եթէ *Զուարթնոց* փակուի, եւ այդ օրը, եթէ իր աշխատակիցները դեռ տուած չըլլան իրենց տաղանդին լայնքն ու երկայնքը, այդ գովեստները պիտի ծնան պատմութեան, ցոյց տալու համար թէ Հայն ալ կուտայ տաղանդ եւ հանճար, որոնք սակայն, աւա՛ղ, չեն գիտցիր յայտնել իրենց ուժը։

Հանդէսին *քլուն* կը կազմէ Քէպապճեանի մէկ նկարը՝ *Վիշապ*։ Ժամանակին երբ փոքր դպրոցականներ էինք, նման գլուխգործոցներ շատ կ'արտադրէինք։ կ'որսայինք ճանճերը. եւ Թուրք դահիճի պէս, մէկ հարուածով կ'անջատէինք մարմինները գլուխներէն, գլուխները 3 հատ հատ, կը դնէինք Թուղթի մը ծալքին մէջ եւ երկու մատներով կը ցցմէինք։ Արիւնը կը տարածուէր Թուղթին վրայ, տալով նրբակերտ նկարներ։ Մինակ Թէ այն ատեն տղայ էինք եւ չէինք գիտեր նկարին վրայ դնել անուն մը եւ տակը՝ ֆեղինակի մեր ստորագրութիւնը։ Ի՛նչ նկարչական գլուխ-գործոցներ Թոյլ տուած ենք որ կորսուին այս կերպով։

ԽԱՐՏՈՑ

ՁԵՆՈՎԱ-ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ ԾՌԱՑԻՆ ԳԻԾԸ

Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ ներկայիս բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան եգիպտական եւ իտալական կառավարութեանց միջեւ՝ օդային միացուն գիծ մը հաստատելու համար Ձէնովայի եւ Ալեքսանդրիոյ միջեւ։ եգիպտական կառավարութիւնը կը մտածէ վերջ տալ այն մենաշնորհին, զոր ունի ներկայիս Անգլիա եգիպտոսի մէջ։

ՎԵՐՋԻՆԸ

Մինաս Չերազն ալ գնաց... Վերջին շառաւիղը եօթանասնական թուականներու ապատաեն սերունդին։

Երբ ասկէ մէկուկէս տարի առաջ վերջին անգամ այցելեցի իրեն, այնքան զուարթ ու առոյգ գտայ, հակառակ իր պատկառելի տարիքին, որ կ'ըսէի ընկերներուս, «այս մարդը դեռ առնուազն 15 տարի պիտի ապրի, այսինքն հրաշք մը պիտի կատարէ— երկարակեցութեան հրաշք մը— հայ մտաւորական գործիչներու շարքին մէջ»։

Վայրկեան մը աչքէ անցուցէք գրողներու եւ գործիչներու երկայնաձիգ շարանը 60ական թուերէն ի վեր. Նալբանդեան, Նազարեան, Դուրեան, Վարժապետեան, Պէշիկթաշլեան, Պարոնեան, Պետրոս Ադամեան, Խորէն Նարպէյ, Գրիգոր Օտեան, Ստեփան Փափազեան, Տէմիրճիպաշեան, Ռուպէրպէրեան, Րաֆֆի, Պատկանեան, Արծրունի, Արգար Յովհաննիսեան, Ալասխանեան, Քալանթար, Կոստ. Խատիսեան, Ալէքսանդր Ծատուրեան, Յովհաննէս Թումանեան, Երուանդ Օտեան. յեղափոխական գործիչներէն՝ Զաւարեան, Ռոստոմ, Յոնան Դաւթեան, Ղարամեանէ— կը յիշենք միայն բնական մահով մեռածները—, Սաքօ, Դուման, Արմէն Գարօ, Անգրանիկ, Արամ, Իշխան եւ քանի՜ Արամներ ու Իշխաններ...

Դժուար է գտնել այդ ահագին բազմութեան մէջ 4—5 հոգի, որոնք՝ տեսած լինին իրենց 60րդ գարունը։ Մեծագոյն մասը մեռեր են 50—55ի մէջ, շատերը չեն հասեր անգամ 40ին։

Հին, փառաւոր գործիչներու մէջ երկարակեցութեան մրցանիշը կոտրեր է Խրիմեանը, վասպուրականի հոյակապ կաղնին, որ գերեզման իջաւ 87 տարեկան եւ դեռ գուցէ երկար ապրէր, եթէ ծերութեան շրջանը չանցնէր Ընարատեան անհամբոյր կլիմայի տակ։ Խրիմեանէն յետոյ ամէնէն երկարակեաը յայտնի դէմքերէն, եթէ չենք սխալիր, պետրոս Սիմէոնեանն է —«Մեղու Հայաստանի»ի խմբագիրը, 84 տարեկան, ապա Ղազարոս Աղայեան, Գաբր. Սունդուկեան, Օրմանեան, Մատթ. Իզմիրլեան, Մկրտիչ Փորթուգալեան, եւայլն։

Երիտասարդ կը մեռնի հայ գրողն ու հանրային գործիչը, երիտասարդ մեռած են մեր հզօր ուսուցիչները՝ ոչ այն պատճառով, որ ցեղը հիւանդոտ է, ֆիզիքապէս արատաւոր, այլասերուած եւ ուժասպառ, այլ որովհետեւ հայ գործիչը ընդհանրապէս կ'ապրի ու կը գործի անբնականոն պայմաններու մէջ, դատապարտուած է աշխատանքի չափազանց ծանր բեռ կրելու, արտակարգ ճիգ ընելու եւ վազաժամ սպաւելու իր նեարդային ու կենսական հիւթերը։ Եթէ Ս. Ղազարի եւ Վիէննայի մեր աշխատասէր հայրերը փորձէին մօտաւոր վիճակագրութիւն մը կազմել վերջին 60—70 տարուան հայ մտաւորական գործիչներու տարիքին շուրջ, պիտի փաէին վազաժամ մահացութեան ահաւոր պատկեր մը ներկայ եւ գալոց սերունդներուն առջեւ...

Համեմատաբար աւելի երկար ապրեր են — առանց սակայն խրիմեանի մը պողպատէ կենսունակութիւնն ունենալու — մեր վանական գործիչները, Ալիշան, Այտընեան, Ալգերեան, Թորոսեան եւայլն, վանկի վանքերու անդորր, հանգստաւէտ կենցաղը, ազատ ամէն պատահարներէ ու հոգերէ, նպաստաւոր պայման մըն է մարդկային օրգանիզմի կանոնաւոր սնուցման ու բարգաւաճման համար։

* * *

Մինաս Չերա՜զ...

Խոշորագոյն դէմքերէ՞ն էր հայկական պանթէոնի։ Ընշուշտ ոչ, բայց որքա՞ն մեծ էր այդ մարդու հմայքը մի ժամանակ, որքա՞ն բարձր կը հնչէրայդանունը ասկէ 30-40 տարի առաջ։ Բարձր մանաւանդ Ռուսահայոց մէջ։

Պատանի էինք, գրեթէ մանուկ, երբ հեռաւոր հայրենիքի մէջ հպարտութեամբ կը հոլովէինք այդ անունը, որ մեզի համար դրօշակ մըն էր. «Մինաս Չերազ» բառերը չեփորի պէս կը հնչէին եւ յետագայում, մեր երիտասարդ ականջներուն։ Մինաս Չերազ — հայ ազատագրական շարժման առաջապահ հերոսներէն մին... եւ այդ զոյգ բառերը կ'արտասանէինք երկիւղածութեամբ, պատկառանքով։

Երբ 1896ին, մեր խմբագրութեան գործերով Լոնտոնի մէջ, որոշեցի — խոնարհ, համեստ ուսանող մը— այցի գնալ Armeniaի խմբագրապետին, Dever Gardenի իր բնակարանը. կը յիշեմ, որքան բուռն էր իմ յուզմունքը. կը խորհէի, թէ գուցէ չպիտի ընդունէր։

Երբ ատկէ երկու տարի յետոյ, Փարիզի մէջ, երեկոյ մը ինքն եկաւ փոխադարձութեան, Rue Mongeի իմ շատ համեստ ուսանողական կացարանը, — շշմեր էի ու աչքերուս չէի հաւատար։

Երբ 1901ի գարնանը ընդունեց փարիզի ուսանողներու խնդիրքը՝ նախագահելու իմ մի բանախօսութեան, կաֆէ Վոլթէրի սրահին մէջ, հայկական շարժման այժմէական խնդիրներուն շուրջ, — հպարտ ու երջանիկ կը զգայի զիս։ Գաղութի ամբողջ մտաւորական հատուածը ներկայ էր այդ գեղեցիկ հաւաքոյթին, որ մինչգամայն աննահրնթաց երգահանդէս մըն էր Ամիրեանի եւ մեր ընկեր Զատիկի ղեկավարութեամբ։ Ներկայ էին եւ մեր ուսանող երեւելիները. փրոֆէսէօր Գամբարով, Թամամշեվ, իշխան Թեբութեով, Լօրիս Մելիքով, որոնք ամէնքը եկած էին, անշուշտ Մինաս Չերազը մտիկ ընելու նախագահի եւ հեռուոի պաշտօնին մէջ, եկած էին ունկնդրելու համբաւաւոր քարոզչին, որ շատ քիչ կ'երեւէր գաղթահայ հրապարակի վրայ, մանաւանդ ատենախօսի հանգամանքով։

Մինաս Չերազի խօսքը, ստէպ իմաստալից, լեցուն կեանքի փորձառութեամբ, անեկդոտներով ու առածներով,— ընդհանրապէս անջիղ էր. առանց կրակի, անզօր՝ յուզելու եւ ոգեւորելու։ Դէմքը՝ անշարժ, ձայնը զօրաւոր ու ախորժելի, բայց չափազանց միաւորներ, զուրկ թափ ու կորովէ, զուրկ ինքնավստահութենէ։ Խառնուածքը, արմատական գործիչի մը խառնուածք չէր եւ միանգամայն համապատասխան էր այն պաշտօնին— խաղաղ, «գիւանագիտական» առաքելութեան — որ ստանձներ էր հանգուցեալը իր երիտասարդ օրերէն ի վեր։ Լեզուն ալ —թէ խօսքի եւ թէ գրչի լեզուն— ընդհանրապէս կիրթ էր, հեռու կրքոտ ու գռեհիկ արտայայտութիւններէ, մեղմ, զուսպ ու չափաւոր՝ անգամ անզուսպ հակառակորդի հանդէպ։ Գոնէ խիստ հազուագիւտ էին կրքի ուժեղ պոռթկումները անոր վարած բանակռիւներուն մէջ։

Պարզ եւ համեստ մարդ մըն էր, հակառակ իր հռչակին, քաշուած, խոնարհ,— այն տպաւորութիւնը կը յառաջացնէր, որ կարծէք հայկական գեղի մտաւորականներէն չէր՝ լեցուն գոռոզ ու յաւակնոտ ամբարտաւանութեամբ։ Ուրիշ մտաւորական գործիչներ Չերազի հարաքաղաքացիներէն իսկ՝ վարժեցուցած են մեզի բոլորովին տարբեր չափի համեստութեան, պարկեշտութեան եւ քաղաքացիական արժանապատուութեան...

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

(Մնացեալը վաղուան թիւով)

ԿԱԶԵՐՈՎ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Կազերով Պատերազմը խորագիրն է գրքի մը, որուն հեղինակը գերմանացի Ֆրանց Քարլ Էնտրէս, տոգորուած մարդասիրական մեծ շունչով մը, սարսափը կը պատմէ գալիք պատերազմին, որուն մէջ, մարդկային Թիւը այլ եւս ռազմական մեծ արժէք մը չպիտի ներկայացնէ։ Այլ, մարդուն դիւային հանճարն է որ իր գործիքներով եւ կազերով յաղթանակի դափնիներ պիտի փնտռէ ջամատարած գերեզմաններու վրայ։

Ցաջորդաբար պիտի տանք կարեւոր գլուխները։

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Բանա՞ւոր է խօսիլ գալիք պատերազմի մը վրայ։ Ընշուշտ, անհրաժեշտ պիտի ըլլար, եթէ այդ պատերազմը անկարելի կամ գոնէ շատ անհաւանական ըլլար։ Ժամանակ եւ կորով վտնաձ պիտի ըլլայինք, եւ ընթերցողին հետաքրքրութիւնը պիտի սրէինք խնդրի մը համար, որ ամէնէն նպաստաւոր պարագային իսկ, լոկ տեսական կարեւորութիւն մը պիտի կրնար ներկայացնել։

Բնականաբար, անկարելի է գուշակել թէ ե՞րբ պիտի պայթի գալիք պատերազմը։

Ընկերք յոյսն ունինք թէ Եւրոպա դար մը խաղաղութիւն պիտի ունենայ իր առջեւ, որովհետեւ, ան մէկ դարու պէտք ունի կատարելապէս բուժելու համար համաշխարհային պատերազմի զարհուրելի վէրքերը։ Բայց մեր յոյսերը իրականութեան հետ որեւէ կապ չեն կրնար ունենալ, քանի որ չենք կրնար պայմանագրուիլ ճակատագրին հետ։

Որով, պատերազմի վտանգը պէտք է նկատի առնենք իբր հետեւանք աշխարհի քաղաքական ընդհ. կացութեան եւ այն ուժերուն, որոնք գանագան երկիրներու մէջ՝ պատերազմ կամ խաղաղութիւն կ'ուզեն։ Այս ուժերը քննութենէն կարելի պիտի ըլլայ երեւան հանել այն ազդակները, որոնք կարող են փութացնել կամ յապաղեցնել բախումը։

Մինչեւ այսօր, չկան պատերազմը արդիլող ազդակներ։ Ազգերու Դաշնակցութիւնն իսկ ազդակ մը չէ, քանի որ դեռ գերիշխան չէ։ կառավարական լիազօրներու հաւաքոյթ մըն է։ պէտք էր սակայն որ ըլլար մասնակից պետութիւններու համադրութիւնն ու դաշնակցութիւնը։ Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, Ազգերու Դաշնակցութիւնը, ինչպէս որ է այսօր, ազդակ մըն է, որ եթէ չ'կրնար պատերազմներն արգիլել, գոնէ կը դարձնէ աւելի դժուար։ Մանաւանդ փոքր պետութիւններուն համար։ Մեծ պետութիւններուն համար եւս, Ազգերու Դաշնակցութեան պատկանելու իրողութիւնը, աւելի կը մեծցնէ անոնց պատասխանատուութիւնը, այն պարագային, երբ պատերազմի կը միտին ու կը սրէ բարեկամաբար հասկացողութեան գալու իրենց տրամադրութիւնը։

Պետութիւններու ունեցած հաւատքը Ազգերու Դաշնակցութեան վրայ, դեռ շատ մեծ չէ, որովհետեւ անոնք իրենց ամբողջ սպառազինութիները կը չէ մեղացնեն անապահովութեամբ, այսինքն այդ տարրով զոր Ազգերու Դաշնակցութեան գոյութիւնը պէտք էր որ վանէր։

Սպառազինութիներու կարեւորութիւնը միշտ կը ժամանակէ պատերազմի մը իրական կամ ենթադրական վտանգը։ Բայց սպառազինութիները՝ պատերազմի դէմ պաշտպանութեան միջոցներ չեն, ինչպէս կը կարծեն պատերազմասէր աղանդին հաւատաւորները։ Ընդհակառակն, պատերազմ. վտանգ են հոգեբանական եւ տնտեսական տեսակէտով։ Ուրեմն, եթէ յստակօրէն կը տեսնենք Եւրոպայի քաղաքական անապահովութիւնը, կարեւոր է հարցնել թէ ո՞րկէ կուգայ ան։

Այս հարցին պատասխանը մեզ կը տանի ժամանակակից քաղաքականութեան մարդին մէջ։ պիտի գոհանանք հաստատելով թէ համաշխարհային մեծ քաղաքականութիւնը, ինչպէս նաեւ Եւրոպայի ներքին քաղաքականութիւնը կը պարունակեն կուսի սերմեր, որոնք կրնան ամէն վայրկեան առաջ բերել ընդհ. պատերազմներ։

Հեղինակը կը խօսի գէնքի ճարտարարուեստին, գինուորական արհեստաւորներուն, տնտեսական խմբաւորումներու եւլլն.ի վրայ, որոնք իրենց շահերուն իսկ բերումով, ջատագով կը հանդիսանան միջագգային բախումներու։

Շիտակ է թէ կան նաեւ մեծ ուժեր, որոնք կ'աշխատին պատերազմին դէմ։ Բայց չափազանցուած յոռետեսութիւն չի նկատուիր անշուշտ, եթէ այս ուժերը չհամարենք աղէտը արգիլելու ընդունակ տարրեր։

Խաղաղասիրութիւնը մեծապէս զարգացած է վերջին պատերազմէն ի վեր. բայց տակաւին չընդգրկեր ժողովուրդներու բարձր դասերու մեծամասնութիւնը։

կարելի է յուսալ թէ ապագայ պատերազմի մը ընթացքին, այնքա՜ն մարդեր պիտի մերժեն զինուորագրուիլ, որ ոչ մէկ կառավարութիւն քաջութիւնը պիտի ունենայ այս զանգուածները ղբկելու կառափնատ։

Այս գոնէ ապահով է։ Բայց ասոր փոխարէն, երեւան կուգայ պատերազմավարութեան մէջ մեթոտի փոփոխութիւն մը։

Իրօք, մեքենական պատերազմին մէջ, ագգի մը բոլոր մարդերուն պէտք չի մնար։ Այսօր, կարելի է շատ մեծ չափերով մարդոց տեղ դնել մեքենաներ։ Եւ նոյնիսկ, եթէ պատերազմի ընթացքին, մարդոց կէսը մերժէր զինուորական ծառայութիւնը, միւս կէսով՝ կառավարութիւնները ի վիճակի պիտի ըլլային ընելու պատերազմներ, որոնք իրենց վայրագութեամբ, շուքի մէջ պիտի ձգէին ինչ որ ցարդ տեսնուած է։

կառավարութիւնները գիտեն այս բանը։ եթէ չգիտնային, քուէարկել պիտի տային օրէնքներ, որոնց համաձայն, խաղաղութեան պահուն, գաւաճանութիւն պիտի նկատուէին զինուորական ծառայութեան մերժումի լուրջ վիճաբանութիւնները։

պատերազմիկ ամէն կառավարութեան համար, խնդիրը այլ եւս չի կայանար ժողովուրդին ամբողջութիւնը ճակատ կամ գործարան տանելուն մէջ, այլ անոր զինուորական պատկառանք ազդեցութեան մէջ, այնպէս որ յեղափոխական շարժումները չկարենան պայթիլ եւ այդ միջոցին, կարելի ըլլայ պատերազմասէր տարրերով թշնամիին վրայ կերարկել մեքենական բնաջնջող միջոցներ։

Պատերազմի արհեստին մէջ, յեղաշրջում մը կայ որուն դեռ արժանի կարեւորութիւնը չենք տար։

Ջինուորական տեսակէտով, այսօր աւելի դիւրին է պատերազմ ընել քան թէ 1914ին։

Այսօր, այլեւս պէտք չկայ ամբողջ ազգի մը միաձայն հաւանութեան եւ օգնութեան, ինչպէս ընդհ. պատերազմին։

Ինչպէս պիտի տեսնենք յաջորդաբար, ապագայի պատերազմը չպիտի մղուի թշնամի բանակներու դէմ, այլ, մանաւանդ քաղաքներու եւ ճարտարարուեստական մեծ կեդրոններու բնակչութեան դէմ։

Մարդկային այս գանգուածները՝ պիտի ջարդուին կազերու միջոցով, զորս օդանաւերը վար պիտի նետեն իսկայական քանակութեամբ եւ խաղաղութիւնը պիտի կնքուի թշնամի ագգին գերեզմանին վրայ։

Եզրակացութիւնն այն է որ կազով պատերազմի խնդիրը կը ստանայ զարհուրելի կարեւորութիւն մը աշխարհի քաղաքակրթութեան եւ մարդկութեան ճակատագրին համար։

ՑԱՏՐՈՆ

«ԽԱԻԱՐԻ ՄԷՋԷՆ» ԿԱՄ «ԵՂԲԱՅՐ ԵՂԲՕՐ ԴԷՄ»

Վերջերս Մարսիլիոյ մէջ եւ ուրիշ տեղեր բեմադրուեցաւ Մ. Մարութեանի «խաւարի մէջէն» չորս արարով թատերգութիւնը։

Խաղին նիւթը քաղուած է Հայաստանի վերջին տարիներու կեանքէն։

Տիպար հօր մը, Մարգարեանի երկու զաւակներուն՝ վարդանի եւ Գեղամի գաղափարականը — կուսակցական հակամարտութիւնն է խաղին առանցքը։

Վարդանը հաւատաւոր, հոգիով, գաղափարով ու կենցաղով Հայէ, հայրենասէր ազգայնական մը, իսկ Գեղամը՝ համաշխարհային պրոլետարական դիկտատուրայի մոլեռանդ երկրպագուներէնմէկը։

Վարդանին գաղափարակից է նաեւ Անահիտը, տիպար Հայուհի մը, որ անսահման սէր ունի ղէպի վարդանն ու իր գաղափարները։ Գեղամը նոյնպէս կը սիրէ Անահիտը։ Եւ երկու եղբայրներու մէջ խարաժատը աւելի կը խորանայ։

Անահիտի մերժումը «մենք սարքեր Աստուածներ կը դաւանինք» բանաձեւով՝ աւելի կը կատղեցնէ Գեղամը, որ չարիքին բուն պատճառը իր եղբայրը կը համարէ։

Վարդանը Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ ազդեցիկ եւ պատասխանատու պաշտօն ունի. ան կ'երաշխաւորէ Գեղամի հաւատարմ, յուսալով որ վաղ թէ ուշ, խելքի պիտի գայ իր եղբայրը եւ սակայն ի զուր։ «Ամբողջ տիեզերքն է իմ հայրենիքս, բոլոր երկիրներու պրոլետարները իմ եղբայրներս, ազգ, հարենիք, ընտանիք, բուրժուական խօսքեր եւ ըմբռնումներ են, պէտք է խորտակել ամէն բան եւ տեղը հիմնել նոր իրաւակարգեր. պրոլետարական, համաշխարհային նոր ու մեծ հայրենիք»։ Եւ այսպէս գաղափարական պայքարը օրէ օր կը սաստկանայ. սիրոյ, կրքի պայքարը կը բորբոքէ Գեղամի կատաղութիւնը։

Բոլշեւիսմը կը մտնէ նաեւ Հայաստան։ Ջուլումը կը սկսի, շղթան ու գնտանը, արիւնն ու սարսափը կը տիրապետեն հոն։ Գեղամը ժամը հասած կը համարէ։ Բանտարկել կուտայ նաեւ իր եղբայրը Վարդանը եւ ձերունի հայրը։ Ի զուր կ'անցնին հօր եւ մօր աղաչանքն ու աղերսանքները։

Գեղամ կը տեսնէ բանտին մէջ իր եղբայրն ու հայրը։ Դարձեալ կ'աղերսէ հայրը «խնայէ՛ եղբօրդ, խնայէ՛ որուն ստինքները կերակրած երկուքդ ալ»։ Գաղափարական հոդեկան, եւ արենակցական կռիւը աւելի կը բռնկի մէջը, բայց կուրացած եւ սրբութիւն ուրացած՝ Գեղամ վճռէ սպաննել տալ նաեւ եղբայրը — վարդանը։

«Մի սպաններ, որդի՛, մայր է չոքեր ձեր երկուքի րօրոցին վերեւ, սի՛ թքիր ձեռքերդ եղբօրդ անմեղ արիւնին մէջ»։ Սակայն ոչինչ կ'ազդէ։ «Ո՛վ որ մեզ հետ չէ, դէմն է» ժամանակակից կարգախօսը անդրդուելի կը պահէ Գեղամը։

Վարդանը կը սպաննուի. աւելուր հայրը անէծքի սաստիկ խօսքերով կ'անիծէ Գեղամը։

Կը փնտռէ բոլորը, նահատակները, իր զոհերը եւ կ'ուզէ որ անոնցմէ մէկը գոնէ կենդանի ըլլար՝ իրմէ վրէժ լուծելու համար։

Եղբօր դիակն իսկ չի գտնուիր անոր նկարին հետ կը խօսի «Հայրիկն ասում էր որ մեր արգանդ է ծնել։ Յիշո՞ւմ ես ինձ տանում էիր մանը։ Դու գրկում էիր ինձ, համբուրում... Դու չա՜տ էիր սիրում ինձ...։ Երբ իմ թաթիկս մրսում էին, դու հանում էիր տաքացնում էիր։ Երկնքում էիր ինձ հէքեաթներ պատմում կարմիր դեւի հէքեաթը։ Ա՛խ, ես եղայ այդ կարմիր դեւը որ մարդկային սրտին մնունդ առնում։ Ես ի՛նչ ի՛նչ արի քեզ հետ»։

«Այսպէս մարեցի կեանքի լոյսը»։ Վարդանի կեանքը կը նժանցնէ ու կը մարի մարդին մէկը։ Ինքն ալ մոմ մը ներկայանար. «Սա որ դուռումէ, կարմիր դեւին էր մարի։ Անոր հոգին ալ կը մարի։ Անոր կորչի խաւարի մէջ։ Անպատուն է որ Անահիտը կը բոլորի վրէժը, երբ արդէն ղաքը յեղափոխական բռնաձեռքը կ'անցնի։

«Անց՛։ խաւարի մէջն ալ դնում եմ դէպի խաւարը»։ վերջին հառաչանքը եղբօրը սպանին, որ յաւտուկ է նաեւ կական, արդար վախճանը գամայն բոլոր գոյացող գործներուն։

* * *

Մ. Մարութեան կը բերէ Գեղամի բարդ եւ պատանատու դերը։ Բեմին հեղինակն ու դերասանը ցած ըլլալով, աւելի քան նպաստեն գեղեցիկ եւ լիարժէք մարկութեան մը։ Մարութեան

ՅԱԳՅԱՉՎԱԾ ԿՈՏՎԱԾ

ՆՈՎԵԼԱ

ՄԱՀՎԱՆ ՀԱՐՍԸ

— Մեռնի՛ Հասանաղա . . .

(Շարունակություն անցյալ կիսի)

— Ի՞նչ, ուզեցի՝ չուզեցի՝ ես ինձ պիտի պահեմ . . . Ես ինչ գործ ունիմ ուրիշի մահվան հետ

Պուլկարիա եւ Սերպիա չկրցան համաձայնիլ

Հակառակ ակնկալուածին, փիրոթի մէջ սերպ եւ պուլկար պատուիրակներու միջեւ կատարուած բանակցութիւնները դրական արդիւնքի մը չյանգեցան։ Պուլկար կառավարութիւնը մերժեց վաւերացնել իր պատուիրակներուն ընդունած կարգ մը պայմանները։

Սերպիա կ'առաջարկէր գնել սերպ հողին վրայ գտնուած պուլկար կալուածները, փոխադարձաբար Պուլկարիա ալ պիտի գնէր պուլկար հողի վրայ գտնուած եւ սերպ հպատակներու պատկանող կալուածները։ Սոֆիայի կառավարութիւնը մերժեց այս կարգադրութիւնը։

Գալով սահմանագուխին վրայ կարգը պահպանելու խնդրին, երկու պատուիրակութիւնները համաձայնեցան ստեղծել երկու անջատ մարմիններ. առաջինը՝ բաղկացած երկու երկիրներու սահմանագուխի իշխանութիւններէն, գործի պիտի անցնի միջադէպի մը մասին լուր առնելէ 24 ժամ վերջ։ Եթէ այս առաջադէպի մը մասին լուր առնելէ 24 ժամ վերջ։ Եթէ այս առաջին մարմինը չկարենայ կարգադրել խնդիրը, այն ատեն պիտի միջամտէ խառն յանձնաժողով մը, որուն մէջ իւրաքանչիւր պետութիւն երեք պատուիրակ պիտի ունենայ։

Միւս կողմէ՝ սերպ կառավարութիւնը՝ վէճի ամէն կարելիութիւն հեռացնելու համար, առաջարկած էր որ սահմանագուխէն մինչեւ 10 քիլոմեդր հեռաւորութեան վրայ բնակելու իրաւունք չունենան բոլոր անոնք, որոնք պետական պաշտօնեայ կամ տեղացի չեն, եւ որոնց ներկայութիւնը կրնայ խանգարել սահմանագուխի գօտիին անդորրութիւնը։ Պուլկար կառավարութիւնը մերժեց նաեւ Եուկոսլաւիոյ ուրիշ մէկ առաջարկը, որով կը թելադրուէր 20 քիլոմեդրնոց զինուորական ազատ գօտի մը հաստատել՝ Վիտինէն (Դանուբի վրայ) մինչեւ Փէթրիչ։

Սերպ մամուլը այս արդիւնքին համար պատասխանատու կը բռնէ Պուլկարիան եւ կ'ըսէ թէ այս վերջինը չուզեր խաղաղութիւնը վերահաստատել Պալքաններու մէջ։

Պելկրատի «Փոլիթիքա» թերթը կը գրէ թէ Պուլկարիոյ մէջ կացութիւնը դեռ բաւարար չափով չէ ամրապնդուած, որպէսզի կառավարութիւնը կարենայ լուծել կարգ մը խնդիրներ։

Պուլկարիա պաշտօնապէս հաղորդեց Պելկրատի կառավարութեան թէ չի կրնար ընդունիլ Սերպիոյ առաջարկները, հետեւաբար եւ չի կրնար ստորագրել փիրոթի դաշնագիրը։

Ֆրանկֆուրտ քանակցութիւններ

Ֆրանքֆուրթ քանակցութեանց մէջ նոր վէճ մը ծագած է, Ատանա-Մէրսինի երկաթուղիին մասին։ Ֆրանսացիները կ'ուզեն որ մեներաշնորհի ձեւով իրենց յանձնուի գիծին վարչութիւնը, եւ ասոր համար իրրեւ փաստ կը ծառայեցնեն Էնկիւրիի 1927ի դաշնագիրը։ Մինչդեռ Թուրք կառավարութիւնը կը պահանջէ որ երկաթուղին անմիջապէս իրեն յանձնուի։

Բանակցութիւնները այժմ այս կէտին շուրջ կը դառնան։

Զինաթափութեան խորհրդաժողովը

Երկուշաբթի օր ժընեւի մէջ կը բացուի Զինաթափութեան նախապատրաստական յանձնաժողովի նստաշրջանը, մասնակցութեամբ Ազգերու Դաշնակցութեան անդամ բոլոր պետութեանց ներկայացուցիչներուն։ Ոչ-անդամներէն կը մասնակցին Ռուսիա եւ Թուրքիա։

Յանձնաժողովին նպատակն է գտնել հիմ մը, որուն վրայ կարելի ըլլայ կատարել ցամաքային, ծովային եւ օդային սպառազինութեանց սահմանափակումը։ Պատուիրակները ո՛չ մէկ իրաւասութիւն ունին վիճաբանելու խնդրին մասնագիտական կողմին վրայ եւ խորհրդակցութեան առարկայ դարձնել թիւերու խնդիրը։ Անոնք պիտի որոշուին եռքէն գումարուելիք խորհրդաժողովի մը մէջ։

Թուրք պատուիրակ Թեվֆիք Րիւշտի պէյ իր ընկերներով երեքշաբթի իրիկուն ճամբայ ելաւ դէպի ժընեւ։ Մեկնելէ առաջ Պոլսոյ մէջ ընդունեց զերման եւ իտալական դեսպանները։ Խորհրդային պատուիրակութիւնը եւս երեքշաբթի ճամբայ ելաւ Մոսկուայէն։

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԻ ՅՈՅՑԸ

Ընկերվարական Բանուորական Միջազգայինին կողմէ երկուշաբթի օր պատուիրակութիւն մը ժընեւ երթալով պիտի ներկայանայ Զինաթափութեան Նախապատրաստական Յանձնաժողովի նախագահ Լուտոնի, անոր հաղորդելու գանգատն երկիրներու աշխատաւորներուն կամքը՝ աւելի ազդու միջոցներով հասնելու համար զինաթափութեան, որ խոստացուած էր Վերսայլի դաշնագրով։

Միջազգայինի պատուիրակութեան մաս պիտի կազմեն Անտէրսըն (Անգլիա)՝ նախագահ Միջազգայինի, Ֆրանսացի պատուիրակ մը, Օթթօ Վէլս (Գերմանիա), Ալպարտա (Հոլանտա), տը Պրուքէր (Պելճիքա)՝ քարտուղար Միջազգայինի։ Յանուն պատուիրակներուն խօսք պիտի առնէ տը Պրուքէր։

Կռիւներ Սուրիոյ սահմանին վրայ

Անատոլուի գործակալութիւնը կը հաղորդէ որ վերջերս կռիւներ տեղի ունեցած են Իրաքի հոդամասին վրայ բնակող Շամմար ցեղախումբին եւ Սուրիա բնակող Ասազէ ցեղախումբին միջեւ։ Շամմարները կարեւոր ուժերով սահմանը անցած ըլլալով, Ֆրանսացիները օգնական ուժ դրկեցին Անազէներուն, որոնք կը կարծուի թէ ետ մղած են իրենց հակառակորդները։

Հիւսիսային Սուրիոյ հրամանատարը ապրիլ 4ին Քիլիս այցելեց եւ սահմանագուխի թուրք հրամանատարին հետ տեսակցելէ վերջ, Հալեպ վերադարձաւ։

Ամանուլլահի դժուարութիւնները

Փէշավարէն «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի կը հաղորդեն որ դրամի պակասը հետզհետէ զգալի է Քանտահարի մէջ, ուր երկարատեւ անգործութիւնն ու թշուակներու կրճատումը դժգոհութիւն առաջ բերած են Ամանուլլահի հաւատարիմ մնացած զինուորներու շարքերուն մէջ։ Ամանուլլահ գնդակահարել տուաւ գօրավար մը, որ այլեւս իշխանութիւն չունէր իր զինուորներուն վրայ, ու կախել տուաւ մոլլա մը, որ ամբաստանուած էր թէ երկպառակութիւն կը քարոզէ։

Կորանցնելու ժամանակ չունենալով, Ամանուլլահ ստիպողաբար օգնական ուժ խնդրեց Հէրաթէն։ 3000 լաւ սպառազինուած զինուորներ եւ բազմաթիւ Ռուսեր կը յառաջանան դէպի Քանտահար։

Ամանուլլահի դժուարութիւնները կը շատնան և իր բախտը կախուած է Նատիր խանի եւ Հասիմ խանի իրեն հանդէպ բռնելիք դիրքէն։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԾՐԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

վիճաբանական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի ընկերներն ու ընկերուհիները յառաջիկայ երկուշաբթի 15 Ապրիլ, իրիկուան ժամը 8.30ին, 0 Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը։

Մէթրօ՝ Իթալի։

Նիթ՝ Հ.Յ.ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕՐՈՒԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Վիճաբանութիւնը բանալու համար՝ հաժառօտ զեկոյցներ կուտան ընկերներ Սահակ Տէր Թովմասեան եւ Լ. Գեւոնեան։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան կողմէ

Վաղը շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 84 Rue Chape, *Պօն Թէաթրի մէջ կը ներկայացուի*

Հոլաթեւի «ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ»

Ղեկավարութեամբ Մ. Մարուքեանի եւ ժամանակագութեամբ տեղական ուժերու։ *Գին՝ 5, 7 եւ 10 Ֆրանք*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՊՈՒՐԿՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Յ. Դ. «ՎԱՐԴԳԷՍ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին Salle des Fêtesի մէջ

կը ներկայացուի՝ «ԶԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ»

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Վէնսէնի Հայ Կրթասիրաց Երկս. Միութեան կողմէ

Այս կիր. ժամը 2.30ին, 27 Rue des Laitières, Vincennes

Թաղապետութեան սրահին մէջ

կը խօսի՝ Պ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Դեղարուեստական բաժին՝ Օր. Գրիգորեան (կովկասեան պար), *Թառիստ Աբգար, Նուագ եւն.։* *Մուտքերու համար մուտք 5 ֆր.*

Հաղորդակց. միջոցներ.— *Փորթ Վէնսէնէն թիւ 6, 108, 109, 110, 113, 114, 118, 119, 120 հանրակառքերը առնել եւ իջնել Փլաս տը լա Փրէվուայանս, իսկ 115, 125 թիւերը առնել եւ իջնել Փլաս տը լա Թուռէլ. Փորթ Վէնսէնէն 5 վայրկեան կը տեւէ։*

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Bois Colombesի *ս.ին կողմէ*

Այս կիրակի ժամը 2ին Salle de la Municipalité, Bois Colombes

Մանրամասնութիւնները յաջորդով *Մուտքը ազատ է*

«ԵՐԿՈՒՆՔ» *Լոյս տեսաւ Ը. Ե. Ո. Միութեան պարբերականին առաջին բացառիկ թիւը, նուիրուած նահատակ հայ մտաւորականներու յիշատակին, գեղարուեստական նկարներով եւ նահատակ զրագէտներու լուսանկարներով։ Յօդուածներ ունին Ա. Աիպարոնեան, Շ. Միսաքեան, Թէքէեան, Ա. Իսահակեան, Մնձուրի եւ այլն։*

Տարեկ. 22, վեցամս. 12ֆր., արտասահման 1.50 տոլար։ Հասը 2 ֆր.

Հասցէ՝ M. Kurkdjian, 247 Bld. Voltaire, PARIS (11e)

Հ. Յ. Դ. ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Շաւիլի «Արդութեան» ենթակոմիտէի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին, այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 20 rue Anatole France, *Մօնփարնաս-Շաւիլի կայարանին դիմացի սրճարանը։ Ներկայանալ անզամատետրերով։ Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։*

Լիոնի Բեռի խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ *Կարեւոր օրակարգ։*

Մարսէյլի «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ *Օրակարգ, պատգամաւորներու ընտրութիւն եւ զանազան հարցեր. բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ երիտեմ խան, Ազբիւր-Սերոբ, Արամ, Շաժազապ եւ վարդգես *խումբերու ընկերները այս կիրակի ժամը 4.30ին*, Rue de la République *սրահին մէջ. խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

Մարսէյլի Սէն Թ'ԱնԹուանի «Ընկեր Կարօ» խումբի ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7ին «Campagne Frez» ընկ. Յովհաննէս Վառօեանի բնակարանը։ *Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոնի Ա֊ֆիոնի Հայր. միութեան բոլոր անդամները եւ հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս կիրակի ժամը 2ին, 105 Rue Servient *սրբազարանը։ Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ կարեւոր խնդիրներու խորհրդակցութիւն։*

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Շաքագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒ եւ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու։ Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօղացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթերութիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ՈՒՏԵԼ ՄԻՇՏ ՅԱԼԸ
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ՛
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՁԷՆԱԶԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոցը։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԷր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE



ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԲԼՂՔՆԵՐՈՒ, ԳԻՆ 18 ՖՐ.
Պելվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61-85

Ձոն մեներք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագուհի եւայլն։ Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մեներգ եւ Թէ խմբերգ։ Տպուած ցուցակը ձրի է։

Ինչպէս նաեւ բօրդաֆիի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէն ներու լաւագոյնը ամենազեղ չեալ գիներով։

ԿՈ՛Չ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

Չի ակն ո՛չ ետես, ունկն ո՛չ լուաւ եւ ի սիրտ մարդոց ոչ անկաւ, զոր պատրաստեաց «ՇԻՐԱԿ» ՄՐՃԱՄԲՆ իւրով անմրրատ «MOKA»իւ վասն յաճախորդաց իւրոց։

Ամէն ամէն սուրճ ձեզ, զի ո՛չ է ձեզ արքայութիւն երկնից, եթէ ոչ ճաշակիցէք *գԶՒՕՐԻԿԱ* պատուականս «շիրակայ» եւ ամենայն բարիք զոր ինչ պիտոյ է ձեզ։

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ 26 Rue de Trévise PARIS (9e)
Tél. Provence 38-63 Métro Cadet

ՎԻՊԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Ապսէն Լիւբէն շերլոք Հոլմսի դէմ 18 ֆր., ջարիքի նախարը Թասբուհին 12, Թասգիւղի քնաշրջիկը 10, կին, խաղ եւ գինի 12, սիրային ոճիր մը 12, ֆամելիազարդ կինը 15, մակրոյծը 6, մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Թէրէզ Ռաքէն (է. Զոլա) 20, Մանչ.աղջիկը 20, Բէն Հուր 25, Թորտակուած երկինքներ 20, Արտիստը եւ ֆաֆման 25, Թորիւրդներու մեհեան 12, Մերխ 12, Լուսաճ ջրադացը 12.50, կրացիէլլա 8, Թապլվար 5, Գունսի 5, Աղջկան մը յիշատակարանը 5, Ապերախտ գրագիրը 5, Բալիկը 5 ֆր., ինչպէս նաեւ ուրիշ գիրքեր։ Պահանջեցէք գրացուցակը։ Փոստի ծախք չկայ։ Գիմել՝— L. Mozian, 5 Champlain, Paris (20e)։

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՆՈՐ ՁԵՂՔ

ԱՅՍ ՅԱՆԿԻՆ ՄԷՋԷՆ 100 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐԲ ԱՌՆՈՂԻՆ %30 ԶԵՂՔ
ԻՍԿ 50 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐԲ ԱՌՆՈՂԻՆ % 15 ԶԵՂՔ

Իմ ընկերս 7.50, Վարժապետին աղջիկը 18, Մանօն Լէսքօ 15, Ռոպպենգոկը (2 հատ.) 15, Լիլիդն ու Արտակ 10, Մէքէի սիրարկածը 5, Գաչին բարերար 4, Յեղափոխութեան մակաբոյծները 5, Աչքերուդ սերունդ մը 8, Աւազակապետը 25, Կրացիէլլա 8, Փոթորիկը 2, Թուրոց ժողով 2, Առաքելոց վանքին կռիւը (պատմեց զօր. Անդրանիկ) 12.50, Հայերու բնաջնջումը 6, Սիրելու եւ սիրուելու արուեստը 5, Նահատակուած հերոսամարտը 10, Լանգոսի հովուավէպը 8, Մէլիհա Նհանդամ 5, Սատանայ 2, Վերադարձը 3, Պըլ-Պուդի (Օքէրէթ) 9, Թուածները (Թուրեան) 5, Աբու Լալա Մահարի 5, Լոյս Զուարթ 3, Յաքէթ 10, Արարատ Այբենարան ընթերցարան 3, Հայ. քերականի 3, Գարանները 3, 25, 30, Երազահան 5, 6, 10, Ձերմակ. խոհակցութիւններ 5, 6, Լուսաբեր այբենարան 5։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը անբաղդատելի գիներով, ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ բառարաններ, գիտական եւ տաղջաբանական գիրքեր, նամիշներ Կոմիտաս վրդ.ի, Սրուանձտեանցի, Չուհաճեանի, Չիլինկիրեանի, եւայլն։

Գիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ։ *Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապառաթուառ։ Ինդճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12։*

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wag
Cirque de Paris | Էքոլ Միլիթէր | ամենալաւ ու աժանը

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris
Le Gérant: F. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 Ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
13
ԱՊՐԻԼ
1929

13 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 930

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՅՆ ՁԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Երէկ մատնաշեցինք, Դամասկոսի «Էլ Շաապ» թերթին գրգռիչ հրատարակութեանց կողքին, Տիւրզիներու ցեղապետները շէյխ Էմին Չամատա պէյի այնքան հեռատես եւ յստակ տեսակէտները։

Մինչ Դամասկոսի թերթը խափր չի դներ միջոցներու մէջ, Թշնամութիւն սերմանելու համար Դաշնակցութեան եւ հայ ժողովուրդին դէմ, իր երկրի շահերուն գիտակից գործիչը ճամբայ կը ցուցնէ փոխադարձ բարեկամութիւնը ամրապնդելու։

Դաշնակցական չէ Չամատա պէյը։ Թերեւս ալ չի ճանչնար զայն։ Բայց ինչ որ կը մտածէ ու կը խօսի, լիովին կը համապատասխանէ Դաշնակցութեան տեսակէտներուն.— «Գալով Սուրիացիներու, Քիւրտերու եւ Հայերու յարաբերութեանց, Մեծաւոր Արեւելքի այս երեք ժողովուրդները ժէկ հասարակաց Թշնամի ունին,— Թուրքը։ Թուրքին տկարացումը բաղձալի է այս երեքին համար ալ։»

Արդ, ամփոփուելով Սուրիոյ մէջ, ի՞նչ կ'ընէ Դաշնակցութիւնը որ միասէ կամ հակասէ տեղական շահերուն։ Իր ժողովուրդին ազատագրութեան նուիրուած կուսակցութիւն մը միայն կրնայ հասկնալ ուրիշներու ազատութեան արժէքը։

Եւ Դաշնակցութիւնը շատ ուրախ է, որ արիւնազանգ լուծէ մը ազատեցաւ բախտակից ժողովուրդ մը։ Իսկ ինչ որ կը կատարէ անոր հողին վրայ, շարունակութիւնն է իր հիմնական պայքարին, — բարելաւում հայ ժողովուրդի վիճակին, ուր որ ալ գտնուի։ Այս աշխատանքը կատարած ատեն, մեր կուսակցութիւնը միշտ ալ նկատի կ'առնէ տեղական պայմանները, բուն երկրին իրաւունքները։ Ան ինքն իրեն թոյլ չի տար գործել այնպէս ինչպէս պիտի շարժէր, օրինակ, Երեւանի կամ Վանի մէջ։ Իր վայելած իրաւունքները կը բխին բուն իսկ հիւրընկալ երկրին օրէնքներէն, եւ եթէ մասնակի շեղումներ կատարուած կամ անհատական յանցանքներ գործուած են, այդ բոլորը իրաւունք չեն տար անթեմա կարդալու և կիրքեր սրելու։

Այս կէտը շատ լաւ ըմբռներ է Չամատա պէյ, որ փափկութեամբ յիշելէ յետոյ անցեալի կարգ մը թիւրիմացութիւնները, անմիջապէս միջոցներ կը ցուցնէ սերտ մերձեցում հաստատելու։ Եւ այս առթիւ կը յիշէ, Նորէն, Թուրքերու խառնակիչ դերը. «Թուրքերը յաջողեցան գրգռել մեր յետամնաց ղէլանականներուն մոլեռանդութիւնը»։

Ի՞նչ ընել, այդ չարիքը չէզոքացնելու համար։

— «Կարելի է եղած վէճերը փարատել, եթէ երբեք մեր պարագլուխները ուզեն մօտենալ եւ քով քովի նստած իրարմէ կարծիք առնալ»։

Խոստովանինք որ մենք ալ թերութիւններ ունեցած ենք այս գետնին վրայ։ Բոլորն ալ կը զգան տեղացի ժողովուրդներու հետ մերձեցման անհրաժեշտութիւնը, բայց կը թուի թէ պատահականութեան ձգեր են ամէն բան։ Կամ եթէ կատարուած են փորձեր, կէս ճամբան մնացեր են, զանազան դժուարութիւններէ հետեւանքով։

Այսպէս, մեր ընկերները որոշ ձեռնարկներ փորձեր են, սակայն ձախողելով, վհատեր եւ քաշուեր են։ Եւ եթէ չենք սխալիր, թէ Սուրիոյ եւ թէ Լիբանանի մէջ մենք այսօր չունինք ամուր կապ՝ տեղական վարիչ հոսանքներուն հետ, այլ կը գտնանք անհատական յարաբերութիւններով։ Իսկ այս վիճակը ինքնին տեղի կուտայ շարք մը թիւրիմացութեանց, եւ չարաչիտ խմբագիրներ առիթէն օգտուելով, պղտոր պատմութիւններ կը տարածկն մեր գործունէութեան եւ ծրագիրներու մասին։ Միայն «Էլ Շաապ»ը չէ որ կը փայլի այս տխուր առաքելութեամբ։ Ուրիշ թերթեր ալ գաղտնի «կոմիտէ»ներու հէքեաթներ կը հիւսեն, եւ կը մոլորեցնեն հանրային կարծիքը։ Մանաւանդ որ, հայանուն օձեր ալ գաղտնի կամ յայտնի թոյն կը սրսկեն, ապացուցանելու համար թէ՝ Դաշնակցութիւնը թշնամի է Սուրիոյ շահերուն։

Չամատա պէյ խորհուրդ կուտայ «լուրջ ուշադրութիւն» չընծայել հակահայ գրութեանց, «որովհետեւ անոնք ծագում կ'առնեն խաւարակուռ տրամադրութիւններէ եւ հարազատ արտայայտութիւնը չեն լայնամիտ Սուրիացիներու զգացումներուն»։

Մենք ալ այդպէս կը հաւատանք։ Միայն թէ, երկու կողմէն ալ, ամբոխը դժուար կ'ըմբռնէ այդ նրբութիւնները, եւ վարիչ տարրերն են որ ճամբայ պիտի ցուցնեն։

Մեզմէ կը պահանջուի «ուժ տալ սուրիական դատին, ոչ թէ Ֆրանսայի դէմ զէնք վերցնելով, ոչ ալ Ֆրանսայի հետ եղած բարեկամական կապերը խզելով, այլ մեզի համար բարեխօսելով Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ եւ ուղղութիւն տալով Սուրիա ապաստանած Հայերու արարքներուն»։

Ինչո՞ւ չէ։ Որ Հայը կրնայ հակառակ ըլլալ սուրիական դատին։ Բայց որովհետեւ մեզի չի յինար գործօն դեր կատարել այդ հարցին մէջ, բնական ենք լաւագոյն եւ շիտակ ուղին,— միանուիլ հոգատար իշխանութեան ե. տեղացիներու միջեւ ծագած վէճերուն։ Այս հիմնական քաղաքականութեամբ ալ, մեր մամուլը եւ վարիչները միշտ ուղղութիւն կուտան Սուրիոյ գաղութին քայլերուն, մատնանշելով ծուռն ու շիտակը։

Ուրեմն, կը գտնուինք միեւնոյն ճամբուն վրայ, եւ քանի որ Չամատա պէյ կարելի կը գտնէ «Քիւրտին, Սուրիացիին եւ Հայուն համար մէկ ճակատ կազմել բոլորիս հաւասար թշնամի Թուրքին դէմ», ամէնէն առաջ իրեն պէս մտածողներուն կ'իյնայ թոյլ չտալ որ կարգ մը թերթեր եւ վարիչներ արիւն պղտորեն։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԻՆՉՊԷ՞Ս ՓՐԿԵԼ ԱԶԳԸ

Բարեգործականի հիմնադիրներէն Պ. Մ. Անդրանիկեան Արեւի ուղղուած նամակի մը մէջ կը գրէ (29 մարտ).

—«Ցաւալի է որ Արեւ իր խմբագրականներուն մեծագոյն մասը կուսակցական ունայն վէճերու յատկացուցած է, երբ անդին խիստ կարեւոր եւ անհրաժեշտ խնդիրներ կան լուծուելիք։

Մեծ պատերազմէն ի վեր ազգը քաոսային վիճակ մը ունի եւ կը պահէ, բոլորովին անտարբեր իր ապագային նկատմամբ։

Մենք առնուազն երեք գլխաւոր եւ անյետաձգելի խնդիրներ ունինք որոնք անվիճական լուծման կը կարօտին. 1.— Գաղթականութեան խնդիր. 2·— Հայրենիքի վերաշինութեան. խնդիր. 3·— Այլասերման խնդիր։

Այս երեք խնդիրներով զբաղողները կը գործեն առանց *բլանի* կամ *բոկրաժի* եւ իրենց տկար ուժերը կ'սպառեն յուսալքտս։

Անոնք որ գաղթականներով կ'զբաղին, ցիր ու ցան կ'ընեն Հայերը աշխարհի ամէն կողմերը· ինչո՞ւ, ի՞նչ նպատակաւ։ Եթէ նպատակնին, այդ խեղճերը աշխարհի որ եւ է մասին վրայ վերջնականապէս տեղաւորել է, ապա ուրեմն ի՞նչ պէտք ունինք հայրենիքի։

Անոնք որ հայրենիքի վերաշինութեամբ կ'զբաղին՝ չեն մտածեր թէ Հայաստան ըսուածը ներկայիս մէջ քիչ շատ առանձնաշնորհեալ ռուսական նահանգ մըն է· երբ պոլշեվիզմը դադրի եւ Ռուսիա իր նախկին քաղաքականութեան վերադառնայ, Հայաստանն ալ պիտի ըլլայ նորէն ռուսական գաւառ մը. ենթադրելով իսկ թէ ան օր մը անկախ ըլլայ, Հայերը ի՞նչ ապահովութիւն եւ ապագայ կրնան սպասել երկրէ մը որ բնականէն ադքատ, ամէն կողմէ թշնամի ցեղերէ պաշարուած, մնէ աւելի զօրաւոր դրացիներու սահմաններուն մէջ բանտարկուած է. ի՞նչ յառաջդիմութիւն եւ զարգացում կրնայ սպասուիլ այդպիսի հայրենիքէ մը։

Անոնք որ դարման կը փընտռեն արտասահմանի հայութեան այլասերումին դէմ, ի՞նչ կ'ընեն. իրենք ալ որոշ չեն գիտեր, վասնզի չունին իրենք առաջնորդող յատակագիծ մը, այնոց մեծագոյն փափաքը ըլլալ կը թուի Հայերը Հայաստան փոխադրել, այսինքն այդ ադքատանոցին մէջ զետեղել ուր տընտեսական գարգացման ու բարոյական բարձրացման ամենատարրական միջոցներն անգամ կը պակսին։

Եթէ չգտնենք մեզ նաւապետ մը, կամ եթէ կ'ուզէք «ազիրէթապետ» մը, գոնէ չե՞նք կրնար այժմէն փրկութեան ֆօնտ մը պատրաստել, ազգին վստահութիւնը վայելող անձերէ կազմուած քոմիթէ մը որ դրամ հաւաքէ։ Եթէ կը կարծէք թէ այսպիսի հանգանակութիւն մը չի յաջողիր, միթէ կարելի չէ՞ փոխառութեան ձեւով ընել, Հ. Բ. Ը. Մ-ի ձեւին վրայ կազապարուած միութիւն մը ստեղծելով, որ խոստացուած գումարները արձանագրէ, մաս առ մաս վճարումները գանձէ, դրամատան մը մէջ դրամը շահագործէ եւ երբ ժամանակը գայ գայն գործածէ. վասնզի յետոյ, ազատագրուած ազգի մը համար մի քանի հարիւր հազար ոսկիի պարտ մը վճարելը դժուար բան մը չէ։»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Գերմանիոյ պարտքը վերջնապէս ճշդուած

Փորձագէտներու Միջդաշնակցային խորհրդաժողովը երկար վիճաբանութիւններէ յետոյ, առջի որ վերջնական կարգադրութեան մը յանգեցաւ՝ Գերմանիոյ ներկայացուելիք պահանջներու մասին։ Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Իտալիոյ եւ Պելճիքայի պատուիրակները՝ միջնորդութեամբ ամերիկեան պատուիրակ Օուըն Եընկի, որ նախագահի եւ իրաւարարի պաշտօն կը կատարէր, վերջնապէս ճշդեցին իրենց առնելիքները Գերմանիայէն, համաձայն այս վերջինին վճարելու կարողութեան։ Այս առաջարկները երէկ կէսօրէն յետոյ ներկայացուեցան Գերմանիոյ Ա. պատուիրակ Տօքթ. Շախթի, տնօրէն Ռայխսպանքի։

Ասկէ 15 օր առաջ, փորձագէտները յուշագիր մը յանձնած էին Տօքթ. Շախթի, պարզելով Դաշնակիցներու պահանջները իւրաքանչիւր դասակարգի համար, առանց թիւներկայացնելու։ Գերման պատուիրակը ինքն իրեն հաշուելով գումարները, մերժած էր յուշագիրը, յայտնելով որ այդ պահանջները շատ չափազանցուած են եւ վեր Գերմանիոյ վճարելու կարողութենէն։

Ասոր վրայ, խորհրդաժողովը անելի մը չվատնուելու համար, սկսաւ վերաքննել ներկայացուած պահանջները։ Ամերիկա անյողդողդ կը մնայ միջդաշնակցային պարտքերը չզեղչելու իր որոշման վրայ, որով այդ պարտքերը գոցելու սահմանուած գերմանական վճարումները կարելի չէր կրճատել։ Ջեղչը կատարուեցաւ ուրեմն բուն դարմանումներու բաժնին վրայ։

Ֆրանսա կը պահանջէր տակաւին 8-10 միլիառ մարք ոսկեդրամ (50 - 60 միլիառ ֆրանք), այսինքն իր աւերուած նահանգներու վերաշինութեան համար ծախսուած գումարին կէսը (Ֆրանսա 120 միլիառ ֆրանք ծախսեց այդ ուղղութեամբ)։ Այժմ Ֆրանսա հարիւրին 20 կամ 25ի զոհողութիւն մը եւս ըրած է։

Միւս դաշնակիցները սկիզբը աւելի մեծ պահանջներ ներկայացուցած ըլլալով, մետասաներորդ ժամուն ստիպուեցան աւելի կարեւոր զիջումներ ընել։ Այսպէս՝ կ'ըսուի թէ Պելճիքա կը զոհանայ 1,400 միլիոն մարք ոսկեդրամով. Անգլիա, որ նախապէս 4 միլիառ կը պահանջէր, հիմա 3 միլիառ միայն կ'ուզէ։ Իտալիա նախապէս կը պահանջէր 600 միլիոն մարք ոսկեդրամ, այժմ կը հաւանի գեղչ մը ընել։ Նոյն զոհողութեան յանձնառու կ'ըլլան նաեւ միւս փոքր դաշնակիցները՝ Չուկոսլաւիա, Ռումանիա, Փորթուկալ եւլլն.։

Ամերիկա պիտի ճանչնայ Ռուսիան

Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Ծերակուտական Պորահ, Ջերմ կուսակից Միացեալ Նահանգներու եւ Խորհրդային Միութեան միջեւ դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատման, այս ուղղութեամբ տեսակցութիւններ ունեցաւ Նախագահ Հուվըրի եւ արտաքին Նախարար Սթիմսընի հետ։

Լաւատեղեակ շրջանակներու մէջ այն կարծիքը կը տիրէ թէ Մոսկուայի կառավարութիւնը ճանչնալու պայմանները շուտով վիճաբանութեան պիտի ենթարկուին։

Դիտել կը տրուի թէ Հուվըր կողմնակից է Ամերիկայի առեւտրական ծաւալման եւ թէ Ռուսիա աշխարհի ամէնէն մեծ շուկաներէն մէկն է։

Կոմկուսի պառակտումը

Թաւրզի բիկայի Թղթակիցը կը հեռագրէ.

Մոսկուայի բոլշեւիկ վարիչները որոշեցին գալ շաբաթ գումարել Համայնավար Կուսակցութեան համամիութենական համաժողովը։ Կուսակցութեան քարտուղար Ստալին քանի մը օր առաջ ստորագրեց զեկոյց մը թէ համաժողովին բացումը կը կատարուի ապրիլ 20ին։

Գլխաւոր վարիչներուն միջեւ հակառակութեան վերջ տալու եւ քաղաքական Բիւրոյին հեղինակութիւնն ու միութիւնը վերահաստատելու համար կատարուած ջանքերը որոշ չափով յաջողեցան, գոնէ երեւութապէս։ Կալինին, Րիկով եւ Բուխարին համաձայնեցան համաժողովին ներկայանալ Ստալինականներուն հետ միացեալ ճակատով, մինչ Տոմսկի դեռ չհամակերպեցաւ միանալ անոնց։ Կը վախցուի որ Տոմսկի իբրեւ վարիչ արհեստակցական միութեանց, բացէ ի բաց հակառակ արտայայտութիւններ պիտի ընէ, որովհետեւ անցեալ աշունէն ի վեր արհեստակցական միութիւնները շարունակ բախում ունին Կոմկուսի կեդրոնական կոմիտէին հետ։

Պարսկաստանի խլրտումները

Թեհրանէն կը հեռագրեն ապրիլ 12 Թուականով.— Շիրազի շրջանին մէջ վաչկատուն ցեղախումբեր ապստամբեցան կառավարութեան դէմ։ Շահր մեծապէս կը հետաքրքրուի այս շարժումով եւ խիստ միջոցներ ձեռք կ'առնէ զայն խեղդելու համար։

Երէկ ինքնաշարժերով նոր զօրագունդեր ղրկեց այդ նահանգը, երբ տեղեկութիւն ստացաւ թէ Շիրազի մօտ վիրաւորուած են անգլիացի միսիոնար մը եւ կինը։

Շահր վճռած է Շիրազն ու ուրիշ նահանգներ վերջնապէս մաքրագործել վաչկատուն ցեղախումբերէ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Ջարմանալի երկիր մըն է Ռուսիան. անգամ մը մուժիկ-ցար եւ հիւս ինազանդ քրիստոնեայ, անգամ մը պրոլետ-կոմսոմոլ, անկրօն եւ սոված՝ ըլլալու համար ռահվիրայ համաշխարհային ազատագրական ճամբուն։ Եւ այնքան միամիտ որ կը կարծէը Թէ Գերմանիա իսկոյն պիտի հետեւի իրեն, մինչդեռ ան կուշտ ու կուռ կը խնդայ իր վրայ եւ օգտագործեց զինք, բազմելու համար յաղթականներուն հետ հաւասարէ հաւասար՝ ժընեւ, Լոքառնօ եւ այսօր ալ փարիզ։

Իսկ ի՞նչ եղաւ Չինաստանի «յարութիւն»ը, որուն համար մեր հայ եղբայրներն ալ իրենց լումաները ղրկեցին Ալլահվէրտիէն մինչեւ Չինումաչին...

Այո՛, զոհաբերութեան, միամտութեան եւ ՅԱՅՐԱՑԵՂ համբերատարութեան երկիրն է Ռուսիան, ատոր համար ալ շա՛տ երկար պէտք է սպասել, որպէսզի կարելի ըլլայ նոր փոփոխութիւններ տեսնել։ Տրոցկիի պէս յեղափոխական մեծ ուժի մը հեռացումն իսկ հազիւ Թէ քանի մը տարիէն զգալի ըլլայ ռուս ժողովուրդին։

Ծայրայեղութեան մասին խօսեցանք։ փա՞ստ կ'ուզէք։

Լէնինգրադի Գիտութեանց կաճառի գրադարանը անցեալները տօնեց իր հիմնարկութեան երկուհարիւրամեակը։ Շոն երկու յատկանշական գիրքեր կային։ Մէկը՝ ռուս առակագիր Ջրիլովի գործերէն՝ 1855ին տպուած գիրք մըն էր, որուն ծաւալը *դրոշմաթուղթի* չափ էր, իսկ միւսը՝ ցար Աղեքսանդր Բ.ի Թագադրութեան նկարագրական գիրքը, որ տպուած էր 1856ին, ունէր *մէկ ու կէս մեդր* երկայնութիւն եւ *քառասչորս քիլօ* ծանրութիւն...

ՅԱՂՐՈՒՆԻ

ՏՐՈՑԿԻԻ ԽՆԴՐԱՆՔԸ ՄԵՐԺՈՒԱԾ

Պերլին 12 ապրիլ. — Մասնաւոր աղբիւրէ բխած լուրերու նայելով, կառավարութիւնը մերժած է արտօնել Տրոցկիի գերմանիա մուտքը։

ԹՇՆԱՄՈՒՆԵՐՈՒ ԳԱՂԹԸ

Մատրիտ 12 ապրիլ,— Թորրեկամոնէս գիւղի բնակիչները զանգուածային կերպով գաղթեցին՝ հոն տիրող Թշնամութեան պատճառով։ 65 այր եւ 52 կին, ընդամէնը 117 բնակիչ լքեցին գիւղը՝ միջոցներէ զուրկ երկու ծերերու խնամքին յանձնելով 17 երախաներ։

ՌՈՒՄԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ՄԸ

Քանի մը ամիսէն պելկրատի մէջ պիտի գումարուի խորհրդաժողով մը, որուն պիտի մասնակցին նախաբոլշեւիկեան շրջանի տարագիր բոլոր պետական մարդիկը, ֆումայի անդամները եւն., որոնք ներկայիս ցիր ու ցան կ'ապրին Եւրոպայի զանազան կողմերը։

Այժմէն սկսած են պատրաստութիւններ տեսնել այս խորհրդաժողովին համար, որուն մեծ Թիւով անդամներ պիտի մասնակցին փարիզէն։

ՆԱՐՊՈՆԻ մէջ երեսփոխանական ընտրութիւն պիտի կատարուի վաղը՝ կիրակի։ Ընկերվարականներու Թեկնածուն է *Փոփլէհրի* խմբագրապետ Լէոն Պլում։ Իրեն դէմ կը ճակատի արմատական Թեկնածու կուրկօն։

ՓԱՐԻԶԻ Ամերիկեան դեսպան պիտի նշանակուի նախկին արտաքին նախարար Ֆրանք Քէլլոգ, ինչգուցեայ Մայրըն Շէրրիքի տեղ։

ՎԵՐՋԻՆԸ

(Շարունակութիւն երէկի թիւէն եւ վերջ)

Անտարակոյս, իր հոչակը Մինաս Չերազ կը պարտի խոշոր չափով մը այն հանգամանքին՝ որ երկար տարիներ Հայ Դատի գրեթէ միակ փաստաբանն էր արեւմտեան դիւանագիտական շրջաններուն մէջ։ Հրապարակադրի ձիրք մը ունէր, անտարակոյս, կը տիրապետէր երկու մեծ լեզուներուն եւ դիւրին գրչով կը խմբագրէր իր թերթը, սկիզբները՝ անգլիերէն ու ֆրանսերէն, ապա միայն ֆրանսերէն։ Տպաւորիչ էր եւ արտաքինը, որ յատնի արժէք մ'ունի դաղափարի քարոզչին մօտ, ոչ միայն լսատեաց ժողովուրդներու, այլ եւ ամէնէն քաղաքակիրթ ազգերու մէջ։ Բարձրահասակ, վայելչակազմ, պատկառազդու ... Երբ իր որդէնգոտն ու ցիլինդրը հագած, ճաճարապատ քայլերով կ'երթար այս կամ այն զօրաւորին դիմումն մ'ընելու, երիտասարդները — եւ նոյնիսկ, կը լիշեմ, տարիքոտ, կովկասահայ գործիչներ — պարծանքով կը դիտէին հանդիսաւոր անցորդը, որ անոնց աչքին Հայոց աշխարհի փառքերէն մէկն էր։

Երբ 1894ի աշնան նոր-նոր կը բարձրանար վարագոյրը Սասնոյ առաջին ողերգութեան ցնցող տեսարանին վրայ, Գերմանիոյ հայ ուսանողներս, որ հեւ ի հեւ կը հետեւէինք սարսափելի դրամայի ելեւէջներուն, կը կարդայինք շարունակ գերման թերթերու զգալացունց լուրերու բաժնին մէջ հեռագիրները Մինաս Չերազի քարոզչական թափօրի մասին, մեզի կը թուէր, թէ հայ դիւանագէտի աղեկտուր ճիչերը, լօրտ Կիմբէրլիէին ներկայացուցած իր պերճախօս յիշատակագիրները առանց հետեւանքի չպիտի մնային, Մեծն Բրիտանիան պիտի միջամտէր եւ բարենորոգումները պիտի իրագործուէին...

Ուր որ միջազգային խորհրդաժողով մը կար Արեւելեան խնդիրներու շուրջ, կամ պետութեանց վեհաժողով մը, Չերազ հոն էր միշտ քարոզչի պաշտօնով։

Լահէի ծանօթ վեհաժողովին, գումարուած Նիկոլա Բ. ցարի նախաձեռնութեամբ (1899ին), խստիւ արգիլուած էր ժանր հպատակ ազգերու ունէ ներկայացուցչութիւն, նոյնիսկ ունէ յիշատակագիր ու բողոքագիր ընդունելու։ Մինաս Չերազ միջոց մը հնարեց հոն անգամ ներս թափանցելու։ Առաւ ցիլինտրն ու որդէնգոտը, կախեց կուրծքին այլեւայլ շքանշաններ (ժէկը ստացած էր Վէնէցուէլլայի իշխանութիւններէն) եւ Փարիզէն սլացաւ դէպի Հոլանտայի մայրաքաղաքը։ Այրագ քայլերով ներս սահեցաւ վեհաժողովի սրահին մէջ, դրաւ ընդարձակ յուշագիր մը նախագահ Սղալի առջեւ ու հեռացաւ։ Դռնապանները հնարաւորութիւն իսկ չունեցան պահանջելու անոր ինքնութեան թուղթերը եւ արգիլելու անոր մուտքը սրահին մէջ. այնքան հանդիսաւոր եւ պատկառելի էր Չերազի տեսքը։

Եւ վերստին այդ առթիւ հեռագիրներ ու յօդուածներ եւրոպական մամուլին մէջ. «Մինաս Չերազ այս ըրաւ, այն ըրաւ»... «Հայաստան, Հայոց Հարց, թրքական բռնութիւններ, բարենորոգումներ» եւայլն։

Քարոզչի նպատակն ալ այդ էր արդէն։

Օր մը — 1899 - 1900ի ատեններն էր — Միխակօ Շերեֆեվի, Վրաց արմատական գործիչներէն, այժմ կարծեմ անիշխանական, կ'ըսէր ինծի նախանձոտ շեշտով մը. «Դուք Հայերդ բախտաւոր էք. ձեր դատի մասին այնքա՛ն կը խօսուի ու կը գրուի, վաղը ունիք Մինաս Չերազի պէս մարդ մը։ Մենք ոչ ոք ունինք։»

«Հնչակ»ը 90ական թուականներուն շարունակ կը հեգնէր ու կը քարկոծէր Չերազը, վաղը կ'Ալմէնիի ճակատին նա դրեր էր տիտղոս մը. «Նախկին պատգամաւոր Պերլինի վերջին յաջողովին...» Կոշա - կոպիտ լեզուակռիւ մը կար Արեւելեան խնդիրներուն շուրջ, զոր Մինաս Չերազէն անոր համաժամանակեայ մը վկայող... Ժամարեանները, բնականաբար աւելի կը վստահէին Ալմէնիի խմբագրին քան Դաշնակցութեան։ Իրենց թէ շահը եւ թէ սիրտը այդպէս կը թելադրէր։

Ժամարեան, Մանթաշեան, Արամեան կը սիրէին իրենց «Մինասը», որ խաղաղ գործիչ մըն էր եւ որու հետ յարաբերութիւն պահպանելու համար չէին վախնար ռուս կառավարութենէն։ Երեք հարուստները նիւթապէս ալ կ'օժանդակէին Մինաս Չերազին։

* * *

Անախորժ միջադէպ մը բաժնեց մեզի եւ ամբողջ 25 տարի չէինք տեսնուէր։ Օր մը սակայն, 1927ի աշնան, երբ պատկած էի Մարսէյլի Սէն Ժոզէֆ հիւանդանոցին մէջ — հոն, ուր երկար ատեն պառկած է եղեր եւ ինքը Չերազ — յուզիչ քարտ մը առի իրմէն, որու մէկ երեսը իր փառաւոր, յոբելեանական նկարն էր, միւս երեսը խոշոռատառ, գեղեցիկ երկտող մը, ոտանաւորի ձեւով. «Ինծ չարչարակից Միք. Վարանդեանին — կը ժպտեմ արագ ապաքինում... եւայլն։

Հիւանդանոցէն ելնելուս պէս, այցելութեան գացի իրեն երկու երիտասարդ ընկերներու հետ, որոնք — ինչպէս ինքս երեսուն տարի առաջ — ջերմ փափաք ունէին ծանօթանալու հինաւուրց գործիչին հետ, բայց չէին համարձակեր մինակ երթալու։ Ուրախ էի վերստին տեսնելու վաղեմի բարեկամը ամբողջ հասակով ծառացած առջեւս. ղէմքը խորապէս ակօսած էր ժամանակի անիւը, բայց մէջքը դեռ բնաւ չէր կոթացած. եւ զուարթ, ուրախ կը պատմէր նա իր ապրած քանի մը արկածները, կը խօսէր եւ ազգային դատի մասին, մասնելով նոյն, վաղեմի անսասան հաւատքը ղէպի օտարին միջամտութիւնն ու օգնութիւնը...

— «Է՛հ, ի՞նչ ընենք, աղեկ ըլլալու ենք սա յովետներուն հետ, որպէսզի օր մը երթան գրաւեն Թրքահայաստանը...»

Բառացի։ Հակառակ այնքան ցաւագին յուսախաբութիւններուն, որ թերեւս ամէնէն աւելի ինքն էր ճաշակեր վերջին լիսուն տարուան ընթացքին, հոգեշարժ բան մը կար այդ մանկունակ հաւատքին մէջ...

Շատ չանցած, լուր առաւ, որ Սովետները գնդակահարեր են իր եղբօր զաւակը — սքանչելի երիտասարդ մը, ոչ-Դաշնակցական... Կ'երեւակայեմ իր վիշտն ու յուսալքումը։ Երեւանի զուլուները չբարեհաճեցան անդամ պատասխանելու դժբախտ ծերունու նամակին, որով տեղեկութիւններ կը խնդրէր։

«Դիմեցի ուր հարկն է, լուսաբանութիւն մը խնդրեցի ... Ոչ մի հետեւանք» —, այսպէս կը գրէր Ահարոնեանին, ասկէ 2-3 ամիս առաջ, ի պատասխան վերջինի ցաւակցական գրութեան։

Ո՞վ գիտէ, գուցէ եղբօր զաւակի այդ եղերական վախճանը փութացուց իր մահը...

Մարսէյլի գաղութը — պա՛տի՛ր իրեն, պատի՛ր մեր Դաշնակցական ընկերներուն, որոնք ամէն տեղ են, ուր որ կը մղէ հայրենասիրութեան վերագոյն պարտքը, — Մարսէյլի գաղութը արժանավայել թաղում սարքեց վէմէէրանին։

Մինաս Չերազ, իր մարդկային թերութիւններով ու ստուերներով հանդերձ, փայլուն գործունէութեան շրջան մը ունեցաւ ամբողջ գրեթէ կէս դար, «դիւանագիտական» մարզին մէջ, որ իր տեղն ունի հայկական շարժման փոքր ինչ ուժեղ մղում տալու նպատակով։ Եւ Քրիստափոր անձամբ նիս գնաց այդ առնախորժ առաքելութեամբ։ Ժամարեան կը խոստանայ, պայմանով որ նամակ մը բերենք իրեն Մինաս Չերազէն՝ անոր համաժամանակեայ մը վկայող...

Ո՞վ սպաննեց Տխրունի-Քէտէրեանը» խորագրին տակ, Պէյրութի լա Սիրի թերթը ապրիլ 4ի թիւին մէջ կը հրատարակէ հետեւեալ յօդուածը.

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԴԷՊՔԻՆ ՇՈՒՐՋ

ՀԱՐՑԱՔՆՆԻՉ ԴԱՏԱՒՈՐԸ ՓՈԽՈՒԱԾ

Արեւելքի մէջ մարդիկ ձգտումնին քիչ մը շատ շուտ մոռնալու։ Մանաւանդ եղեռնական գործերու մէջ այս սովորութիւնը աղետալի է։

Երկու տարի առաջ, արկածախնդիրի մը դաշոյնին տակ կ'իյնար Ապտուլլահ Մէտաւարը, սպանուած օր գերեկով։ Պէտք եղաւ հաստատակամութիւն ու կորովը երկու մարդոց, որոնք, շնորհիւ դրամի սակայն, հետեւեցան ոճրագործի հետքերուն։ Եւ ի վերջոյ ձերբակալեցին զայն։ Ցաւիտենական արդարութիւն, պիտի ըսեն ոմանք։

Անշուշտ։ Սակայն արդարութիւնը՝ աչակցութեամբ բարեացակամ մարդոց։

Անցողակի մեր յարգանքը մատուցանենք Լիբանանեան ոստիկանութեան, որ իր տնօրէնին եւ խորհրդականին մղումին տակ յաջողած է քակել կծիկները ամէնէն թնճկոտ ոճիրներու։

Շնորհիւ դատական ոստիկանութեան տնօրէն պ. Ասատ Պուրթանիի, ձերբակալած է սպանիչները նկարիչ Սալիպիի, քոթոթ քահվաճիի, թանուս Մաալուֆի, բոլորն ալ արդիական գգայացունց ոճիրներ ու գողեր։

Գալով Րեզ հետաքրքրող խնդրին, գայն կրնանք ամփոփել հետեւեալ ձեւով։

Ուսուցիչ մը՝ Տխրունի-Քէտէրեան սպաննուեցաւ տարճանակով, իր բնակարանին մօտ, օր գոբեկով։ Երեք պարագաներ՝ որ բոլորովին կը նմանին Մէտաւարի եւ Սալիպիի սպանութեանց...

Ո՞վ սպաննեց գայն։

Զոհը կը պատկանէր հայ կուսակցութեան մը։ Բնականօրէն ամբաստանեցին հակառակորդ կուսակցութիւնը. իբրեւ ոճիրը կազմակերպող եւ ոճրագործին ձեռքը գինող կարգ մը մանաւանդ պարագաներ հարցաքննութիւնը ուղղել տուին որոշ խմբակի մը «դէմ»։

Մինչդեռ, արդարութիւնը կը պահանջէր որ անիկա տեղի ունենար անկողմնակալութեամբ, ամէն ուղղութեամբ, հետեւելով բոլոր հետքերուն, նոյն իսկ ամէնէն չնչին նկատուածներուն։

Վաթսուն օր բանտին մէջ պահելէ յետոյ ամբաստանեալները, մեծամասնութեամբ մտաւորականներ — ականջը խօսի ատոնց որ կ'ըսէին թէ շիլ մարդիկ են անոնք — ընդունուեցաւ առժամաբար ազատ արձակել զանոնք։ Այսպիսի կարգադրութիւն մը կարելի պիտի չըլլար անշուշտ, եթէ դատական իշխանութեան մտքին մէջ նուազագոյն կասկած մը մնար...։

Սակայն, կայ ուրիշ բան մը։ Եթէ չկրցան ո եւ է բան գտնել Դաշնակցական կուսակցութեան մէջ, պատճառն այն է որ գաղտնի բան մը չկար։ Հիմա պէտք է ուրիշ ուղղութեամբ փնտռել ճշմարտութիւնը։ Այդ հարցաքննիչ դատաւորը, որուն յանձնուեցաւ այս գործը, պաշտօնը պիտի կատարէ իր սովորական անկողմնակալութեամբ։

Որովհետեւ դատաւորին պարտականութիւնն է ճշմարտութիւնը փնտռել ամէն տեղ։ Զանց պէտք չէ առնել ո՛չ մէկ դուգմունք։ Ֆրանսայի, Ամերիկայի եւ Անգլիոյ ոճրագէտները համաձայն են այս կէտին վրայ։

Քէտէրեանի խնդրին առթիւ կը պատմուի թէ քանի մը հաւաքոյթներ տեղի ունեցած են քաղաքին մէջ։ Ատոնցմէ մէկուն ընթացքին զոհը կոխ ունեցած է երկու-երեք մարդոց հետ։

Մենք գիտենք նոյն իսկ որ օտարականներ եկած են Սուրիայէն նոյն այդ միջոցին։

Բայց, լռենք... առ այժմ։

Պիտի շարունակենք առարկայ դարձուցած են հնչակեանները, գործունէութիւնը, մանաւանդ հին զայն նկատելով ամենալուսակարը հոգատար պետութեան համար։ Այս խելակորոյսները ամէն ջանք կը թափեն իրենք զիրենք իսկական համայնավար ներկայացնելու պէյրութի արաբ շեւիկ խումբին։

Այս խումբը առհասարակ կազմուած է իսլամ «շաֆիէորներէ, անօթի եւ ծոյլ տարրերէ, որոնք միշտ առիթ կը փնտռեն երկրի խաղաղ կեանքը խանգարելու։ Հոս արդէն կազմակերպուած աղտաուորութիւն, սէտիքա եւ ջունի։

Ոչ մէկ գործարան կայ, ոչ յօէն աւելի գործաւոր կամ աշխատաւոր ունենայ, աշխատաւորներն ալ տարիներու ընթացքին վարժուած են թէ՛ գործին եւ թէ տէրերուն, որով դժգոհութեան մէկ պատճառ կայ ներկայիս Լիբանանի մէջ գիւղեր կան, որ ծխախոտի գործարաններէն ներս մօտ քանի մը հազար փոքրիկներ, կիներ եւ քիչ թուով վարպետ այրեր կ'աշխատին։

Ֆրանսական իշխանութիւնները մօտէն տեղեակ ըլլալով այս խուր դերին, զոր 1925—1926ի կռիւներուն եւ ապստամբութեան ընթացքին խաղացին բոլշեւիկ (ու նաեւ հայանուն), ներկայիս շատ աչալուրջ կերպով կ'հսկեն անոնց վրայ։

Արդէն Դամասկոսի հին կեդրոնական մասնաճիւղը միացած է այդտեղի իսլամ բոլշեւիկ կազմին, որ շաբաթական կերպով պայքար կը մղէ «Դաշնակ»ին դէմ։ Իսլամ թերթերու մէջ երեւցող հակահայկական եւ հակադաշնակցական հրապարակութիւնները արդէն այդ միութենէն արդիւնք են։ Մեծ ձեռքը գրութիւններ ունին, զորս կը գրեն մեր յիշատակած փաստերը։

ՊԱՐՈՆ ՀԻԿԵԱՆ ԴԻՄԱԿԱԶԸՆ

«Նոր Արշալոյս» գերմանագրուած ժամանակաւոր նամակը կը տեղեկանայ, որ Պոլսոյ քաղաքին մէջ ցոքթ. Լէփսիուս առաքելութեան կողմէ յատկանշական մը նշանակուած է քննելու ծանօթ ցոքթ. գործը եւ վերջ դնելու համար անոր սանձարձակութիւններուն։

Ինչպէս կը յիշուի, կը գրէ «Նոր Արշալոյս», այս մարդը անցեալ տարի պուքրէշ գացած եւ իր գլխուն ժողվելով իր տպաւորութեամբ մարդիկ, որ միայն գաղութիս խաղաղութիւնը տակն ու վրայ ընելէ ետքը կրնայ խաղաղութիւն տալ տարիներու առաջ։

«Եւ իր վրանքաց խաղաղութիւնը այնքան առաջ տարաւ, որ նոյնիսկ ինքզինքին հանրային գործիչի հանգամանք տուող մարդոց կողմէ գնուած տականներ գրուեցան իր վրայ եւ նոյն այդ մարդոց հետ համագործակցելով, այդ լուսանկարները իբր պատրուակ ծառայեցնել ուզեց, ուրիշ գաղութներ մէջ այդ լուսանկարները ապացոյց ցոյց տալով գաղութէն գտած իր սիրալիր ընդունելութեան։»

(*) Եղբայրը Իսահակ Ժամհարեանի որ 1903ին Շուշիի մէջ ռուս ոստիկանութեան ձեռքը մատնեց մեր շարք մը ընկերները եւ ապերասան վախճան մը ունեցաւ։

Ո՞վ սպաննեց Տխրունի-Քէտէրեանը» խորագրին տակ, Պէյրութի Լա Սիրի թերթը ապրիլ 4ի թիւին մէջ կը հրատարակէ հետեւեալ յօդուածը.

Արեւելքի մէջ մարդիկ ձգտումնին քիչ մը շատ շուտ մոռնալու։ Մանաւանդ եղեռնական գործերու մէջ այս սովորութիւնը աղետալի է։

Երկու տարի առաջ, արկածախնդիրի մը դաշոյնին տակ կ'իյնար Ապտուլլահ Մէտաւարը, սպանուած օր գերեկով։ Պէտք եղաւ հաստատակամութիւն ու կորովը երկու մարդոց, որոնք, շնորհիւ դրամի սակայն, հետեւեցան ոճրագործի հետքերուն։ Եւ ի վերջոյ ձերբակալեցին զայն։ Ցաւիտենական արդարութիւն, պիտի ըսեն ոմանք։

Անշուշտ։ Սակայն արդարութիւնը՝ աչակցութեամբ բարեացակամ մարդոց։

Անցողակի մեր յարգանքը մատուցանենք Լիբանանեան ոստիկանութեան, որ իր տնօրէնին եւ խորհրդականին մղումին տակ յաջողած է քակել կծիկները ամէնէն թնճկոտ ոճիրներու։

Շնորհիւ դատական ոստիկանութեան տնօրէն պ. Ասատ Պուրթանիի, ձերբակալած է սպանիչները նկարիչ Սալիպիի, քոթոթ քահվաճիի, թանուս Մաալուֆի, բոլորն ալ արդիական գգայացունց ոճիրներ ու գողեր։

Գալով Րեզ հետաքրքրող խնդրին, գայն կրնանք ամփոփել հետեւեալ ձեւով։

Ուսուցիչ մը՝ Տխրունի-Քէտէրեան սպաննուեցաւ տարճանակով, իր բնակարանին մօտ, օր գոբեկով։ Երեք պարագաներ՝ որ բոլորովին կը նմանին Մէտաւարի եւ Սալիպիի սպանութեանց...

Ո՞վ սպաննեց գայն։

Զոհը կը պատկանէր հայ կուսակցութեան մը։ Բնականօրէն ամբաստանեցին հակառակորդ կուսակցութիւնը. իբրեւ ոճիրը կազմակերպող եւ ոճրագործին ձեռքը գինող կարգ մը մանաւանդ պարագաներ հարցաքննութիւնը ուղղել տուին որոշ խմբակի մը «դէմ»։

Մինչդեռ, արդարութիւնը կը պահանջէր որ անիկա տեղի ունենար անկողմնակալութեամբ, ամէն ուղղութեամբ, հետեւելով բոլոր հետքերուն, նոյն իսկ ամէնէն չնչին նկատուածներուն։

Վաթսուն օր բանտին մէջ պահելէ յետոյ ամբաստանեալները, մեծամասնութեամբ մտաւորականներ — ականջը խօսի ատոնց որ կ'ըսէին թէ շիլ մարդիկ են անոնք — ընդունուեցաւ առժամաբար ազատ արձակել զանոնք։ Այսպիսի կարգադրութիւն մը կարելի պիտի չըլլար անշուշտ, եթէ դատական իշխանութեան մտքին մէջ նուազագոյն կասկած մը մնար...։

Սակայն, կայ ուրիշ բան մը։ Եթէ չկրցան ո եւ է բան գտնել Դաշնակցական կուսակցութեան մէջ, պատճառն այն է որ գաղտնի բան մը չկար։ Հիմա պէտք է ուրիշ ուղղութեամբ փնտռել ճշմարտութիւնը։ Այդ հարցաքննիչ դատաւորը, որուն յանձնուեցաւ այս գործը, պաշտօնը պիտի կատարէ իր սովորական անկողմնակալութեամբ։

Որովհետեւ դատաւորին պարտականութիւնն է ճշմարտութիւնը փնտռել ամէն տեղ։ Զանց պէտք չէ առնել ո՛չ մէկ դուգմունք։ Ֆրանսայի, Ամերիկայի եւ Անգլիոյ ոճրագէտները համաձայն են այս կէտին վրայ։

Քէտէրեանի խնդրին առթիւ կը պատմուի թէ քանի մը հաւաքոյթներ տեղի ունեցած են քաղաքին մէջ։ Ատոնցմէ մէկուն ընթացքին զոհը կոխ ունեցած է երկու-երեք մարդոց հետ։

Մենք գիտենք նոյն իսկ որ օտարականներ եկած են Սուրիայէն նոյն այդ միջոցին։

Բայց, լռենք... առ այժմ։

Պիտի շարունակենք առարկայ դարձուցած են հնչակեանները, գործունէութիւնը, մանաւանդ հին զայն նկատելով ամենալուսակարը հոգատար պետութեան համար։ Այս խելակորոյսները ամէն ջանք կը թափեն իրենք զիրենք իսկական համայնավար ներկայացնելու պէյրութի արաբ շեւիկ խումբին։

Այս խումբը առհասարակ կազմուած է իսլամ «շաֆիէորներէ, անօթի եւ ծոյլ տարրերէ, որոնք միշտ առիթ կը փնտռեն երկրի խաղաղ կեանքը խանգարելու։ Հոս արդէն կազմակերպուած աղտաուորութիւն, սէտիքա եւ ջունի։

Ոչ մէկ գործարան կայ, ոչ յօէն աւելի գործաւոր կամ աշխատաւոր ունենայ, աշխատաւորներն ալ տարիներու ընթացքին վարժուած են թէ՛ գործին եւ թէ տէրերուն, որով դժգոհութեան մէկ պատճառ կայ ներկայիս Լիբանանի մէջ գիւղեր կան, որ ծխախոտի գործարաններէն ներս մօտ քանի մը հազար փոքրիկներ, կիներ եւ քիչ թուով վարպետ այրեր կ'աշխատին։

Ֆրանսական իշխանութիւնները մօտէն տեղեակ ըլլալով այս խուր դերին, զոր 1925—1926ի կռիւներուն եւ ապստամբութեան ընթացքին խաղացին բոլշեւիկ (ու նաեւ հայանուն), ներկայիս շատ աչալուրջ կերպով կ'հսկեն անոնց վրայ։

Արդէն Դամասկոսի հին կեդրոնական մասնաճիւղը միացած է այդտեղի իսլամ բոլշեւիկ կազմին, որ շաբաթական կերպով պայքար կը մղէ «Դաշնակ»ին դէմ։ Իսլամ թերթերու մէջ երեւցող հակահայկական եւ հակադաշնակցական հրապարակութիւնները արդէն այդ միութենէն արդիւնք են։ Մեծ ձեռքը գրութիւններ ունին, զորս կը գրեն մեր յիշատակած փաստերը։

ՊԱՐՈՆ ՀԻԿԵԱՆ ԴԻՄԱԿԱԶԸՆ

«Նոր Արշալոյս» գերմանագրուած ժամանակաւոր նամակը կը տեղեկանայ, որ Պոլսոյ քաղաքին մէջ ցոքթ. Լէփսիուս առաքելութեան կողմէ յատկանշական մը նշանակուած է քննելու ծանօթ ցոքթ. գործը եւ վերջ դնելու համար անոր սանձարձակութիւններուն։

Ինչպէս կը յիշուի, կը գրէ «Նոր Արշալոյս», այս մարդը անցեալ տարի պուքրէշ գացած եւ իր գլխուն ժողվելով իր տպաւորութեամբ մարդիկ, որ միայն գաղութիս խաղաղութիւնը տակն ու վրայ ընելէ ետքը կրնայ խաղաղութիւն տալ տարիներու առաջ։

«Եւ իր վրանքաց խաղաղութիւնը այնքան առաջ տարաւ, որ նոյնիսկ ինքզինքին հանրային գործիչի հանգամանք տուող մարդոց կողմէ գնուած տականներ գրուեցան իր վրայ եւ նոյն այդ մարդոց հետ համագործակցելով, այդ լուսանկարները իբր պատրուակ ծառայեցնել ուզեց, ուրիշ գաղութներ մէջ այդ լուսանկարները ապացոյց ցոյց տալով գաղութէն գտած իր սիրալիր ընդունելութեան։»

ՍԱՀՄԱՆԱԿԱՑՈՒՄ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՎԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏ

Գերմանիա եւ Զինաթափութիւնը

Կոմս Պէրնստորֆ, ժընեւի Զինաթափութեան նախապատրաստական յանձնաժողովի գերման պատուիրակութեան պետը՝ նախագահ Լուտոնի ուղղեց երկար յիշատակագիր մը, որուն մէջ կը պարզէ Գերմանիոյ տեսակէտը Զինաթափութեան մասին։

Յիշատակագիրը ոեւէ նորութիւն չի պարունակեր եւ նոր առաջարկ ալ չի բերեր։ Գերման պատուիրակութեան նպատակը եղած է ճնշում բանեցնել յանձնաժողովին վրայ, որպէս զի իր յառաջիկայ նիստին մէջ լուծէ վերջին անգամ առկախ մնացած կարգ մը խնդիրներ։

Զրոյց կը շրջի թէ Թուրքիոյ Ա. պատուիրակ Թեվֆիք Րիւշտի պէյ իր հետ կը տանի կարգ մը նոր առաջարկներ։

Ռուսիոյ պատուիրակներն են դարձեալ արտաքին փոխ-գործավար Լիտվինոֆ եւ կրթական գործավար Լունաչարսկի։ Ամերիկայէն ճամբայ ելած է գլխաւոր պատուիրակը Կիպսըն։ Անգլիոյ պատուիրակն է Լորտ Քըշընըր, իսկ Ֆրանսայինը՝ Մասիլի, հրաժարեալ փոլ Պոնքուրի տեղ։

Իտալերուրմ քանակցութիւններ

«Թայմզ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կը հետագրէ թէ Իտալիա կ'ուզէ առեւտրական մանաւանդ դաշնագիր մը կնքել Թուրքիոյ հետ։ Այս պատճառով ալ կ'աշխատի մինչեւ տարեվերջը յետաձգել տալ մաքսային նոր սակագոյգին գործադրութիւնը, որ պիտի սկսի յառաջիկայ օգոստոսին։ Իտալիա ուրիշ ամէն երկիրէ աւելի արտածում եւ ներածում ունի Թուրքիոյ հետ։

Ի՞նչ կ'ուզեն Իտալացիները

Մուսոլինի - Զէմպրլէյն տեսակցութեան առթիւ օրակարգի վրայ դրուած է ֆրանքեւիտալական յարաբերութեանց խնդիրը։ «Թրիպունա» թերթը խմբագրականի մը մէջ կը գրէ.—

«Կը կարծենք թէ Պ. Պրիան անձնապէս շատ լաւ տրամադրուած է ուղղամիտ ջանքերով իրականացնելու համար ֆրանքեւիտալական համաձայնութիւն մը։ Սակայն սխալ պիտի ըլլար կարծել թէ բաւական է կարգադրել Թունուզի մէջ իտալահպատակութեան խնդիրը եւ սրբագրել Տրիպոլիսի սահմանագլուխը, վերջնական կարգադրութեան մը յանգելու համար. որովհետեւ ո՛չ միայն անգիտացուած է Հռոմ տանող ճամբան, այլ եւ բազմաթիւ խոչընդոտներ ցանցնուած են անոր վրայ։»

Փոխ Համաձայնութեան խորհրդաժողովը

Պելկրատի «Փրավտա» թերթին համաձայն, փոքր Համաձայնութեան արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովը տեղի պիտի ունենայ յունիսի սկիզբը Իլիճէի մէջ, Սարայէվոի մօտ։

Սերպ կառավարութեան ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ Մարինքովիչ, որ մայիսի սկիզբը Եւրոպայէն Պելկրատ վերադառնալով պիտի վերստանձնէ արտաքին նախարարի իր պաշտօնը։

Այս խորհրդաժողովէն յետոյ, հաւաքոյթ մը պիտի ունենան տնտեսական մասնագէտները, որոնք վերջերս հանդիպում մը ունեցած էին Պուքրէշի մէջ։

Հակառակ «Փրավտա»յի այս լուրին, Պելկրատի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը հաւաստուի թէ խորհրդաժողովը պիտի գումարուի մայիս 20ին առեններ Պելկրատի մէջ։ Պատուիրակները յետոյ պիտի երթան Զաղրէպ, ուր պիտի ընդունուին թագաւորին կողմէ։

Սպանիոյ նաւային ապառազինումը

Սպանիոյ ծովային նախարարը յայտարարեց թէ պիտի շինուին ութ մեծ յածանաւեր, 10 սուզանաւեր՝ իւրաքանչիւրը 1000 թոնոնոց եւ ուրիշ վեց սուզանաւեր՝ աւելի մեծ տարողութեամբ։

Իտալիա չյաջողեցաւ Թուրքիոյ մէջ

Պերլին 12 ապրիլ.— «Ճոսիշէ Ցայթունկ»ի Պոլսոյ թղթակիցը կ'ըսէ թէ իտալական դիւանագիտութիւնը չկրցաւ Թուրքիոյ վրայ գործել իր ակնկալուած քաղաքական ազդեցութիւնը, մանաւանդ հելլենութուրք վէճին մէջ։ Հետեւաբար, կ'եզրակացնէ թղթակիցը, կարելի է ըսել թէ Իտալիա բոլորովին ձախողեցաւ իր նպատակներուն մէջ։

Թուրքիա բացարձակապէս մերժած է մաս կազմել ազգերու այն խմբակցութեան, որուն ղեկավարութիւնը ստանձնած իր Իտալիա Պալքաններու եւ Արեւելքի մէջ։

Հայֆա՝ Միջերկրականի Պարունը կը դառնայ

Հայֆայէն կը հետագրեն թէ հակառակ նաւահանգիստի բարեզարդութեան աշխատանքներուն յետաձգուելուն եւ հակառակ Մուսուլ—Միջերկրական նաւթամուղի ճամբուն անորոշութեան, քարիւղի մեծ ընկերութիւնները կը շարունակեն հաստատուիլ նաւահանգիստի հողերուն վրայ։

Բոյրլ Տրչէն եւ Սթանտարտէն յետոյ, իր կարգին վաքուում Օյլը ընդարձակ հողեր գնեց Հայֆայի նաւահանգիստին մէջ։

Բանուորական ցոյցեր Ցուկոսլաւիոյ մէջ

Ագէնքէն կը հետագրեն թէ հինգշաբթի ժամը 11ին մօտ 5000 բանուորներ, նաւահանգիստի աշխատաւորներ եւ նաւավարներ հաւաքոյթ մը ունեցան Պիրէոնի մէկ թատրոնին ներքեւ ու դուրսը։ Ասոնք երեք ժամուան համար աշխատանքը դադրեցուցած էին՝ բողոքելու համար յունական եղերքներու միջեւ նաւարկութեան Թրըսթի մը ստեղծումին դէմ։

Բանուորներու ներկայացուցիչները ճառեր խօսեցան այս Թրըսթին դէմ։ Քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը, հրաւիրելով կառավարութիւնը միջամտել։

Հաւաքոյթի ընթացքին, Պիրէոնի նաւահանգիստին մէջ ամէն շարժում կանգ առաւ։

Փաթրասի եւ ուրիշ նաւահանգիստներու մէջ եւս նման ցոյցեր կատարուեցան։

Վաճառը կողոպտելու համար

Պուքրէշէն կը հետագրեն «Թայմզ»ի.—

Հինգ դիմակաւոր եւ զինեալ աւազակներ՝ գիշերուան մթութենէն օգտուելով, յաջողեցան բանալ տալ Քոզանչէա վանքին (Պոթոշանի նահանգ) դուռները եւ բերանը կապելով իր խուցը տարին դուռը բացող վանականը։ Այս վերջինը մերժած ըլլալով մատնանշել վանքի գանձին տեղը, աւազակները վայրագօրէն չարչարեցին զայն։ Նախ կտրեցին լեզուին կէսը, յետոյ կտրատեցին քիթն ու ականջները, եւ փախան։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

վիճաբանական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի ընկերներն ու ընկերուհիները յառաջիկայ երկուշաբթի 15 Ապրիլ իրիկուան ժամը 8.30ին, 0 Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը։ Մէթրօ՝ Իթալի։

ՆԻԹ Հ.Յ.ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՕՐՈՒԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Վիճաբանութիւնը բանալու համար՝ հաժառօտ զեկոյցներ կուտան ընկերներ Սահակ Տէր Թովմասեան, Մ. Երիցանց եւ Լ. Գեւոնեան։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան կողմէ

Այսօր շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 84 Rue Chape, *Պօն Թէաթրի մէջ կը ներկայացուի*

Հոլաթեւի «ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ»

Ղեկավարութեամբ Մ. Մարուքեանի եւ մասնակցութեամբ տեղական ուժերու։ Գինը՝ 5, 7 եւ 10 Ֆրանք

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՊՈՒԻՐԿՈՒԱՆԻ ՄԷՋ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ Հ. Յ. Դ. «ՎԱՐԴԳԷՍ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Վաղը կիրակի ժամը 2.30ին Salle des Fêtesի մէջ

կը ներկայացուի՝ **«ՁԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ»**

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Վէնսէնի Հայ Կրթասիրաց Երկս. Միութեան կողմէ

Վաղը կիր. ժամը 2.30ին, 27 Rue des Laitières, Vincennes

Թաղապետութեան սրահին մէջ

կը խօսի՝ Պ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ *Օր. Գրիգորեան* (կովկասեան պար), *Թաոխատ Աբգար, Նուագ եւն.։ Ծախքերու համար մուտք 5 ֆր.*

Հաղորդակց. միջոցներ.— Փորթ Վէնսէնէն թիւ 6, 108, 109, 110, 113, 114, 118, 119, 120 հանրակառքերը առնել եւ իջնել Փլաս տը լա Փրէվուայոնս, իսկ 115, 125 թիւերը առնել եւ իջնել Փլաս տը լա Թուռէլ. Փորթ Վէնսէնէն 5 վայրկեան կը տեւէ։

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Bois Colombesի *ժ.ին կողմէ*

Այս կիրակի ժամը 2ին Salle de la Municipalité, Bois Colombes

Մանրամասնութիւնները յաջորդով *Մուտքը ազատ է*

Հ. Յ. Դ.

Իթալիի «Ազբիւր Սերոբ» եւ վիլիժիւֆի խումբերը սոխպողպաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Փլաս տ'Իթալի, Քաֆէ 0 Քլէր տը Լիւնի ստորնայարկը։ Ներկայ պիտի ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Լիոնի Քեռի խումբի ժողովը՝ վաղը կիր. առաւօտ ժամը 9ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

Մարսէյլի Իշխան Ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ եփրեմ խան, Ազբիւր-Սերոբ, Արամ, Շաժազասպ եւ վարդգէս խումբերու ընկերները վաղը կիրակի ժամը 4.30ին, Rue de la République *սրահին մէջ. խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։*

Մարսէյլի սէն Թ'Ընթուանի «Ընկեր Կարօ» խումբի ժողովը՝ այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 7ին «Campagne Frez» ընկ. Յովհաննէս Վառօեանի բնակարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Սէն Լուի (Մարսէյլ) Ակնունի ենթակոմիտէի հրապարակային դասախօսական ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 2ին, կը դասախօսէ՝ Ընկ. Ստեփան Մելտոնեան։ Մուտքը ազատ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Լիոնի Աֆիոնի Հայր. միութեան բոլոր անդամները եւ հարեւնակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին վաղը կիրակի ժամը 2ին, 105 Rue Servient *սրբազարանը։ Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ կարեւոր խնդիրներու խորհրդակցութիւն։*

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆի ԴԱՍԸՆԹԱՑԲԸ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 10.30—12 Ֆրանսերէն (Պ. Ս. Մ. Դաւիթ Բէգ)։

ՏԻՄԻՆի Սեբաստիոյ Նահանգային Ուսումնասիրաց միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 2ին նախկին ժողովարահին մէջ։ Հայրենակիցներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Նիստ կարեւոր օրակարգ։

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութիւնը կը ծանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ճոխացուցած է։ Գիրք ստանալ փափաքողները կըրնան դիմել երեքշաբթի եւ հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. *(Belleville).*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ակինեան ընտանիքը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Սեբաստիոյ Հայր. Միութեան եւ Ջ. Ե. Ո. Միութեան եւ ամէն անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ կամ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ հօր՝ Սեբաստացի ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱԿԻՆԵԱՆի(65տարեկան) տխուր մահուան առթիւ։

9/4/929 Մարսէյլ 23 Րիւ Պէնուար

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆ Ք

Լը Րէնսի, Ա. Ն.— 257 ֆր.։
Մարսէյլ, Դորձ.— 570։
Մարսէյլ, Տքթ. Ք.— 140։
Քուրպէվուա, Հ. Է.— 35։
Վիլֆրանշ, Ա. Ղ.— 35։
Քլիւզ Յ. Ե.— 35։
Քոնպ, Դ. Մ.— 35։

Կ'ուզուին *Դերձակ գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ, ինչպէս նաեւ փլիսէի համար լաւ վարպետ մը։ Դիմել՝ Աշոտ Յակոբեանի, 42* Rue de Trévise, Paris (9e)։

Կ'ուզուին *Ժէոսէ ոսպի ժաքար գործ ընող կարուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ջինտաքեանի, 5* Rue Bergère, Paris (9e).

Կ'ուզուին *տափատ կարող գործաւորուհիներ արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Պ. Ջանաքեանի 9* Rue Papillon, *մէթրօ՝* Cadet.

Կ'ուզուին *ոսկերչութիւն սորվիլ փափաքող, 15էն 18 տարեկան ուշիմ աշկերտներ։ Դիմել՝* Société Fleuron, 70 Rue du Fbg. Poissonnière, Paris (10e).

Ծախու է *մեկնումի պատճառաւ խանութ, փուռ եւ բնակարան մը, ամբողջ կազմածներով եւ կարասիներով (tri-porteur եւն.)։ Միայն սիմիթէն եւ արեւելեան անուշեղէններէն օրական 60 ֆրանք շահ ապահով։ Կարելի է նպարավաճառութիւն ալ ընել։ Ինը տարուան bail. 6 ամսականը վճարուած։ Գինը՝ 12,000 ֆրանք։*

Դիմել՝ Պ. Ս. Մարգարեանի, 31 Bld. Garibaldi, Issy-les-Monlineaux: *Թրամուէյ 23 եւ 32, իջնել՝* Gare d'Issy.

Մ. ՎԱՐԴ եւ Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԸՆԴՀ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԱՒԱՆՆԵՐՈՒ

106 Rue Richelieu, Bld. des Italiens *ի անկիւնը*

Մէթրօ՝ Drouot Richelieu R. C. 404565

Ընդհանուր կահաւորում՝ ապարանքի, տունի, խանութի պանդոկի.

Մասնակի կահաւորում՝ ճաշարանի, ննջասենեակի, հիւրասրահի, եւայլն։

Եթէ կ'ուզէք կահաւորումի վառառուկանոներու գնած գինով կարսիներ ունենալ, նախ քան մեզի դիմելը, այցելեցէք կահաւորումի խանութները՝ համոզուելու համար մեր անհատնելի ժամանակ գիներուն։ Գնորդները մեր մէջոցաւ կը ստանան իրենց ապրանքները ուղղակի գործարանէն, որով երկրորդի մը յաւելուածական շահ չեն վճարեր։

Ունինք պատի եւ սեղանի գործեր, բուրդէ անկողիններ, վերմակներ, մահճակալի մետաքսեայ ծածկոցներ, յատակի գուլա բուրդէ գորգեր՝ արեւելեան գործերու ընդօրինակութեամբ, ֆրանսական սավօնրի եւ մաքէթ ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ կահաւորումի առարկաներ։ Դիմել նամակով մեր հասցէին, մեր պաշտօնեան ներկայանալով, ձեզ պէտք եղած մանրամասնութիւնները կը տայ։

600,000 ՖՐԱՆՔ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ

Փոխատուութիւն ամէն տեսակի երաշխաւորութեամբ։ Ցածր տոկոսով անհրաժեշտ վճարում վաճառականական ժուրնականերու, խանութներու եւ ապրանքներու վրայ։ Դիմել՝ V. Bartelloni, Cabinet Yarjanian, 5 Rue Cardinal Mercier, Tél. Central. 97 39 եւ 96 70.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, *մէթրօ* St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ՄԱՔՈՒԻՐ ԱԺԱՆ

Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն եւ արտասահմանէն

Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած էօրէկներ

ՃԱՇԱՐԱՆ ՎԱՀՐԱՄ ԱՃԷՄԵԱՆ

Նորութիւն մը սուրճի սիրահարներուն։ կը պատրաստենք իտալական մեթոտով *ՔԱՃՔ ՃԻՒԹԻՒ*, վայրկենական, թարմ եւ անուշահոտ։ Ցնական խնամքով պատրաստուած մաքուր եւ համեղ կերակուրներ, պոլսական *մուհալլէպի, թաւուք կէօքսիւ* եւ զանազան անուշեղէններ։ Շարունակութեան եւ հաւաքոյթներու համար դիւրամատչելի գին։ Արեւելեան եւրոպական կոորներ կը նուագուին ֆոնոկրաֆով։

Հասցէ՝ 8 Rue Jouy Rouve, Paris (20e)
Հեռ. 71-86, *Մէթրօ Պէլվիլ, Թրամուէյ 26 և 5*

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վիրաբական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԾը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՎԻՊԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Արսէն Լիւբէն շէրլոք Հոլմսի դէմ 18 ֆր., ջարիքի նախարարը 12, թասգիւղի քնաշրջիկը 10, կին, խաղ եւ գինի 12, սիրային ոճիր մը 12, ֆամելիազարդ կինը 15, մակբոյծը 6, մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, թէրէզ Ռաքէն (է. Զոլա) 20, մանչ աղչիկը 20, բէն Հուր 25, խորտակուած երկինքներ 30, Արտիստը եւ ֆաթման 25, խորհուրդներու մեհեան 12, մեր խնջոյնը 12, Լուած ջրադացը 12,50, կրացիէլլա 8, Ցապլվար 5, փոյնը 12, Լուած ջրադացը 12,50, կրացիէլլա 8, Ցապլվար 5, փոյնի 5, Աղջկան մը յիշատակարանը 5, Ապերախտ գրագիրը 5 բալիկը 5 ֆր., ինչպէս նաեւ ուրիշ գիրքեր։ Պահանջեցէք նոր գրացուցակը։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել.— L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20e)։

ԱՊՈՒԽՏԱԳՈՐԾ - ԱՊՈՒԽՏԱՎԱՃԱՌ

ՀԱՅԿ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

16 Rue des Hortensias, St. Just, MARSEILLE, R.C.M. 77

Բնիկ Կեսարացի եւ 30 տարուան փորձառու ապուխտագործ։ Կը պատրաստէ ընտիր ապուխտ եւ երշիկ, Կեսարիոյ պղպեղով եւ Հարիսիներով։ Առաքում ամէն երկիներու համար՝ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ։

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ եւ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐՈՒ 3.30—5.30

29 Place des Fêtes (Paris XIX) Métro, Place des Fêtes

Շաւիլի մէջ ամէն օր 10-12, տպաւոց, ներքին, աչքի հիւանդութ.

27 Ave. Bellevue, Chaville (S. et O.) *Թել. Շաւիլ 3*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ, եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մարթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապտերաթուռ։ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

ՁԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ԱՄԷՆ ՕՐ

VOLPONE

ԱԹԼԻԻ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wag

Cirque de Paris | Եքթոլ Միլիթեր | ամենալաւ ու ամբան

Ծախու է հնակարկատի պզտիկ խանութ, 60 Rue de la Folie Méricourt *մէջ։ Մէթրօ՝* Parmentier *կամ* Oberkampf։

IMPRIMERIE - MASSIS - EDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris

Le Gérant: F. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 14 ԱՊՐԻԼ 1929

14 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 931

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՂՏՕՐ ՄԻՏՔԵՐ

երէկ քաղուածքներ հրատարակեցինք նամակէ մը, զոր ռամկավար «Արեւ»ին ուղղած է Մկրտիչ Անդրանիկեան, «Նախկին բազմարդիւն անդամ Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. վարչութեան եւ Գահիրէի Թեմ. եւ Քաղ. ժողովներու:»

Նամակագրին նպատակն է «հայ ազգը փրկել», ատոր համար ալ ծրագիր մը կ'առաջարկէ:

«Աշիրէթապետ»ի նշանաւոր գիւտէն վերջ, այս անգամ ալ «փրկութեան ֆոնտ»ի գաղափարը մէյմեզ կը նետուի, իբրեւ միակ միջոց ներկայ «քաոսային վիճակ»էն դուրս գալու:

Ինչպէս կը տեսնուի, Եգիպտոսի մէջ մարդիկ պարապ չեն կենար:

Ի՞նչ կ'ըսէ Պ. Անդրանիկեան:

Մեծ պատերազմէն ի վեր ազգը քաոսային վիճակ մը ունի եւ չի մտածեր իր ապագային վրայ: Երեք անմիջական խնդիրներ կան.— Գաղթականներու տեղաւորում, հայրենիքի վերաշինութիւն եւ այլասերման խնդիր: Սակայն այս երեքն ալ կը կատարուին առանց ծրագրի.— Գաղթականները ցիրուցան կ'ըլլան աշխարհի ամէն կողմերը: Հայրենիքը կը վերաշինուի, սակայն Հայաստան ըսուածը այսօր եւ վաղը ռուսական գաւառ մըն է. եթէ անկախ ալ ըլլայ, ամէն կողմէ պաշարուած է թշնամի ցեղերով, հետեւաբար ի՞նչ կը սպասենք այդպիսի հայրենիքէ մը: Գալով այլասերումին, ատոր դարմանն վիճառողներու մեծագոյն փափաքն է Հայերը Հայաստան փոխադրել, «այսինքն այդ աղքատանոցին մէջ, ուր տնտեսական զարգացման ու բարոյական բարձրացման ամենատարրական միջոցներն անգամ կը պակսին»: («Արեւ» 29 մարտ):

Բարեգործականի «Նախկին բազմարդիւն անդամ»ը յետոյ կ'ընէ կարգ մը տեսութիւններ՝ արդի ռազմավարութեան, օգտակար, զինուորական նոր միջոցներու եւ ապագայ գիւտերու մասին, ու եզրակացնելով կ'առաջարկէ հաստատել փրկութեան ֆոնտ մը: Ատոր համար ալ կը թելադրէ կազմել ազգին վստահութիւնը վայելող անձերէ բաղկացած մարմին մը, որ դրամ հաւաքէ. իսկ եթէ ասիկա չյաջողի, ստեղծել Միութիւն մը՝ կապարուած Հ. Բ. Ը. Մ.ի ձեւին վրայ, «որ խոստացուած գումարները արձանագրէ, մաս առ մաս վճարումները գանձէ, դրամատան մը մէջ դրամը շահագործէ եւ երբ ժամանակը գայ, զայն գործածէ. վասն զի յետոյ, ազատագրուած ազգի մը համար մի քանի հարիւր հազար ոսկիի պարտ մը վճարելը դժուար բան մը չէ»:

Եւ որպէս զի այս ձեռնարկը գլուխ ելլէ, խորհուրդ կուտայ որ կուսակցութիւնները համերաշխին եւ ձեռք-ձեռքի տուած գործեն այս ուղղութեամբ:

Բարի եւ գեղեցիկ:

Չպիտի արժէր զբաղիլ այս հարցով, եթէ ատիկա արտայայտութիւնն ըլլար միակ անհատի մը: Դժբախտաբար այդպէս չէ եւ այսօր ո՛չ միայն Եգիպտոսի, այլ Ֆրանսայի, Յունաստանի և ուրիշ երկիրներու մէջ ալ կան մարդիկ, որոնք ազգը փրկելու մենամոլութենէն մղուած, շռնդալից ծրագիրներ կ'որոճան եւ դիւանագիտական մարդանքներ կը փորձեն: Անոնք թուղթէ ու քարտէսէ դուրս կ'անգիտանան բուն կեանքն ու անողոք իրականութիւնը եւ կը տարուին այնպիսի գաղափարներէ, որոնք առնուազն ցնորք են: Զանոնք յղացողները —հակառակ իրենց անհանդուրժելի յաւակնութեանց — ապացոյցը կուտան իրենց ծանծաղամտութեան:

Այս մարդիկը ամէն բանէ առաջ կ'ուրանան Հայաստանը, մեր ցեղի պատմական հայրենիքը, ուր այսօր համախումբ կ'ապրի— հոգ չէ թէ նեղ սահմաններու մէջ — շուրջ մէկ միլիոն հայութիւն,— այսինքն մեր հայրենակիցներու ստուար մեծամասնութիւնը: Երբ «ազատագրուած ազգ»ի մասին կը խօսին, ի՞նչպէս կը յանդգնին անգիտանալ այդ հողն ու հսկայ գանգուածը, որ միակ կորիզը, միակ պետական տարրը կը կազմեն անկախ եւ միացեալ Հայաստանի:

Այս ժողովուրդի փրկութեան անունով ճամբայ ելլող ամէն անհատ ու կազմակերպութիւն, պէտք է միանգամընդ միշտ իր ծրագրին գլուխը արձանագրէ արեւի պէս պայծառ այս ճշմարտութիւնը:

Առանց այդ հիմնական պայմանին, թող ո՛չ ոք յաւակնութիւնն ունենայ խօսելու յանուն հայ ժողովուրդի շահերուն: Անիկա երկար յուսախաբութիւններէ եւ դառն փորձերէ վերջ, ոճիր է տակաւին օդային ծրագիրներով եւ անմիտ յոյսերով օրօրել հայ ցիրուցան բեկորները:

Մենք չենք զբաղիր Պ. Անդրանիկեանի պատճառաբանութիւններով եւ պարզած ծրագրին միւս մասերով, որովհետեւ հակառակ ենք անոր ելակէտին եւ հիմնական գաղափարին: Նոյնպէս չենք ուզեր բանալ անոր թափքն ծալքերը: Կը կարծենք թէ անոնք բաւական թափանցիկ են եւ հասկնալի՝ քիչ շատ խելք ունեցողներուն: Այդ «ցանկալի» ծրագիրները դժբախտաբար չեն կրնար դիմանալ ո եւ է լուրջ քննադատութեան:

Հայաստան մը ունինք այսօր: Մտածենք զայն ընդարձակելու եւ բոլոր Հայերու հայրենիքը դարձնելու մասին:

Ուրիշ ելք չկայ:

Պղտոր միտքերը ո՛չ մէկ կերպով կը լուծեն հարցը:

Շ. Ս.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՁԱՐԻՍՏԱՆԻ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ՎՐԱՑԻ ՁԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵՐԺԵՆ ԿՐԱԿ ԲԱՆԱԼ

Թայմզի Պոլսոյ Թղթակիցը հետեւեալ նոր տեղեկութիւնները կը հեռագրէ Ազարիստանի հակաբոլշեւիկ շարժումին մասին.

— Տեղեկութիւն ստացուած է թէ Ազարիստանի ապստամբութիւնը զսպելու համար խորհրդային կառավարութիւնը նախապէս վրացի զինուորներ դրկած էր. սակայն որովհետեւ այս վերջինները մերժեցին կռուիլ գիւղացիներու դէմ, անոնց տեղ դրկուեցան ռուս եւ ուրիշ զինուորներ:

Ներկայիս անկանոն կռիւները կը շարունակուին պաթումի դուրսի լեռներուն մէջ· երկու կողմերն ալ ոեւէ նշանակելի յաջողութիւն ձեռք չեն բերած:

Ազարիստան ինքնավար խորհրդային փոքր հանրապետութիւն մըն է, կեդրոն ունենալով պաթումը:

⁂ Ժընեւի Վրացական Մամուլի Դիւանը այս առթիւ կը հաղորդէ հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Մարտ ամսուն էր որ ապստամբութիւն մը պայթեցաւ վրաստանի իսլամական գաւառին՝ Ազարիստանի մէջ: Խորհրդային իշխանութեանց դէմ ժողովրդային ընդհանուր դժգոհութիւնը կը խմորուէր երկար ատենէ մը ի վեր, սակայն ներկայ շարժման անմիջական պատճառն է բոլշեւիկներու կողմէ պարտադրուած այն հրամանը՝ որով իսլամ կիներուն կ'արգիլուի քող կրել:

Ժողովուրդը այս արգելքին կարեւորութիւն տուած չըլլալով, բոլշեւիկները ձերբակալեցին բոլոր մոլլաները եւ գիւղերու երեւելիները:

Ասոր վրայ ապստամբեցան Ազարները: Ներկայիս դիրք բռնած են Թուրքիոյ սահմանագլուխին վրայ, որուն ետեւ կեդրոնացած են մեծ թիւով թուրք զինուորներ: Ապստամբները կը պատրաստուին վճռական ճակատամարտի մը:

Այս պահուս ռուսեւթուրք սահմանագլուխին մօտերը համախմբուած է նաեւ ռուս կարեւոր բանակ մը, սակայն հակառակ անոր որ ապստամբները արդէն վնասի ենթարկած են զայն, կարմիր բանակը չի համարձակիր կրակ բանալ:

Անդրկովկասի Սովիետական Նախագահը Էլիավա պաթում հասած է՝ ապստամբներուն հետ բանակցելու համար:

Համայնավար կուսակցութեան բոլոր անդամները զօրաշարժի ենթարկուած են:

Յունաստան չի խօչափեր Հայերու գաղթը

Գրած էինք թէ Սելանիկէն Հարաւային Ամերիկա գաղթելու տրամադիր 2054 գաղթականներ դիմած են տեղւոյն ազգ. իշխանութեան, խնդրելով անոր միջամտութիւնը հելլէն կառավարութեան մօտ, որպէսզի այս վերջինը դիւրութիւններ ընծայէ իրենց մեկնումին համար:

Նոր տեղեկութեանց համաձայն, հելլէն շրջանակները տրամադիր չեն որեւէ օժանդակութիւն ընելու հայ գաղթականներուն, իրենց մեկնումին համար, տրուած ըլլալով որ, ժընեւի մէջ անոնց խնդրով զբաղող մարմին մը կայ, որ կը գործէ Ազգերու Դաշնակցութեան հովանաւորութեան տակ:

Յունաստան չուզեր ուղղակի կամ անուղղակի ոեւէ պատասխանատուութիւն ստանձնել այս մասին:

Իտալիա, Յունաստան եւ Թուրքիա

Թայմզի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ.—

Թուրքիոյ իտալական դեսպան Օրսինի-Պարոնի Հռոմ կանչուեցաւ Մուսոլինիի կողմէ՝ հելլէնեւթուրք գործերուն առթիւ, ու հաւանական է որ դեսպանը ներկայ պիտի ըլլայ երբ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ Դուչէին այցելէ՝ ժընեւի Ազինաթափութեան Նախապատրաստական Յանձնաժողովի նիստէն յետոյ:

Հաւանական է նաեւ որ վէնիզէլոս ալ Թէվֆիք Րիւշտիի հետ միաժամանակ Հռոմ գտնուի, եւ հոն վերջնական ձեռնարկ մը ըլլայ՝ կարգադրելու համար հելլէնեւթուրք բոլոր առկախ խնդիրները, ճամբայ հարթելու համար Իտալիոյ, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ միջերկրականեան դաշինքի մը կնքումին:

Թուրեւպարսիկ հաւանձայնութիւնը

Թայմզի Թղթակիցը Պոլսէն ապրիլ 11 թուականով կը հեռագրէ թէ թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի միջեւ կնքուած է համաձայնագիր մը, որով կը կարգադրուին սահմանագլուխի առկախ վէճերը:

Պիտի կազմուի խառն յանձնախումբ մը, որու քննութեան պիտի յանձնուին երկու երկիրներու միջեւ ծագելիք բոլոր միջադէպերը:

Ներգաղթը չահագործողներ

Իրաւասու աղբիւրէ կը հաղորդեն մեզ, թէ Յունաստանի մէջ ներգաղթի արձանագրութիւնները նոր չարաշահութեանց առիթ տուած են անպատասխանատու մարդոց:

Դեռ վերջնապէս յայտնի չէ թէ այս տարի ներգաղթ պիտի ըլլա՞յ թէ ոչ: Յունաստանի անգոյ Հոկի վարչութիւնը նամակով դիմած է երեւանի կեդրոնին ներգաղթի անհրաժեշտութիւնը շեշտելով: երեւանի Հոկը պատասխանած է թէ որակեալ արհեստաւորներու եւ բանուորներու ցանկ պատրաստուի եւ ղրկուի իրեն:

Եղածը այս է: Հայաստանի կառավարութիւնը ոչ մէկ հրահանգ տուած է: Այսքանը սակայն բաւական եղած է, որ Յունաստանի խմբակը հրապարակ իջնէ, նոր կողոպուտ կազմակերպելու համար: Ըսողներ կան թէ մի քանի արձանագրուողներէն 500 տրախմի պահանջուած է: Այս գումարին մէկ մասը պիտի յատկացուի եղեր համայնավար օրկանին վերհրատարակութեան համար:

Արձանագրուողները պէտք է գգուշանան ծուղակ իյնալէ եւ որեւէ վճարում ընելու պարագային, պաշտօնական ընկալագիր պահանջեն, կը գրէ Աթէնքի «Նոր Օր»ը:

Թեվֆիք Րիւշտի պէյի ճամբորդութիւնը

Դէպի ժընեւ իր ճամբորդութեան ընթացքին, Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյ անցաւ Սոֆիայէն: Պուլկարիոյ արտաքին նախարար Պուրոֆ կայարան երթալով երկար եւ խիստ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ իր թուրք պաշտօնակցին հետ՝ երկու երկիրները հետաքրքրող խնդիրներու մասին:

∴ Փարիզի Թուրք դեսպան Ֆէթհի և Հռոմի դեսպան Սուատ պէյերը ժընեւ երթալով պիտի տեսակցին արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյի հետ և բացատրութիւններ պիտի տան գործավարին Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ հետ Թուրքիոյ ունեցած քաղաքական յարաբերութեանց մասին:

Միւս կողմէ, լուր առնուած է թէ՝ ժընեւի մէջ Թեվֆիք Րիւշտի պէյ եւ հելլէն վարչապետ վէնիզէլոս պիտի տեսակցին քննելու համար երկու երկիրներու տեսակէտները փոխանակութեան գործերու մասին:

Սակայն եթէ Յունաստանի Ծերակոյտի ընտրութիւնները փութով չկատարուին, կարելի չպիտի ըլլայ վէնիզէլոսի ժընեւ մեկնումը եւ տեսակցութիւնը այլուր տեղի պիտի ունենայ: Պայմգի Սոֆիայի Թղթակիցը կը հաղորդէ որ Թուրքեւպուլկար դաշինքը ստորագրուելէն ի վեր Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ յարաբերութիւնները շատ մտերմական դարձած են:

Պելկրատէն անցած ատեն, Թեվֆիք Րիւշտի պէյ մամուլի ներկայացուցիչներուն ըրաւ կարգ մը յայտարարութիւններ:

Հայ կին մը գոհ դժբախտ ատկածի մը

Լիոնէն 12 ապրիլ Թուականով կը գրեն մեզի.—

Քանի մը շաբաթ առաջ տեղւոյս ոստիկանութեան կողմէ Ամիեմանցի Մարգիս Շիշմանեանի Թուղթերը կ'առնուին, եւ կ'ազդարարուի իրեն սահմանէն դուրս ելլել: Մարդուն կինը՝ Մարի Շիշմանեան, նեղը մնացած իր երախան կը յանձնէ ուրիշի մը հոգածութեան, որպէսզի ինք աշխատի՝ չոր հաց մը ապահովելու համար:

Երկու օր առաջ գործ գտած ըլլալով սկսած էր աշխատիլ: Երէկ կէսօրին տուն վերադարձի պահուն երբ կայարան կը հասնի, կ'աճապարէ հանրակառքէն վար իջնել՝ տուն հասնելու եւ երախային կաթ տալու համար: Իջած պահուն հանրակառքին քովէն նոյն պահուն անցնող բեռնատար ինքնաշարժ մը կը զարնուի խեղճ կնոջ, որ կ'իյնայ հանրակառքին եւ ինքնաշարժին միջեւ գտնուող նեղ անցքին մէջ: Մտացած ծանր հարուածէն խելակորոյս հէք մայրը հազիւ ճիչ մը կրնայ արձակել օգնութիւն խնդրելով ու կը մնայ անիւներուն տակ պարզելով սրտաճմլիկ տեսարան մը: Ոսկորները կը չախչախուին եւ հագուստները՝ պատառ պատառ կ'ըլլան: Եղած օգնութեան չնորհիւ, անմիջապէս կը փոխադրուի հիւանդանոց, ուր եւ աւանդեց հոգին երէկ ժամը 1ին: Իր վերջին խօսքը կ'ըլլայ «գաւակս բերէք տեսնեմ»... Դժբախտ կինը իր եարին կը թողու ամուսին մը եւ 8 ամսու երախայ մը:

Պարմանեան երկիրներու ուսանողները

Յունիս 1ին, Էնկիւրիի մէջ պիտի գումարուի Պալքանեան երկիրներու ուսանողներուն համաժողովը: Պիտի մասնակցին Թուրք, պուլկար, եուկոսլաւ եւ ռումէն ուսանողական պատուիրակները, իսկ հունգար և լեհ պատուիրակներ ալ ներկայ պիտի ըլլան իբր դիտող:

⁂ Պոլսոյ Թուրք Ուսանող. Միութիւնը Համալսարանի սրահին մէջ Պոլիս եկող իտալացի ու սերպ համալսարականներուն ի պատիւ Թէյասեղան մը տուաւ անցած շաբաթ իրիկուն: Այս առթիւ երեք ազգերու երիտասարդ մտաւորականները ջերմ փափաք յայտնեցին որ ցվերջ պահուի ընդհանուր խաղաղութիւնը: Թուրք Ուսանող. Միութեան նախագահ Ֆէրուհ պէյ ներկաները «եղբայրակից» կոչելով ճառ մը արտասանեց եւ փափաք յայտնեց որ երեք ազգերու մտաւորականները միշտ իրարու հետ շփման մէջ գտնուին եւ այսպէս խաղաղութեան պահպանման միջնորդ հանդիսանան: Ճառեր խօսեցան նաեւ իտալացի համալսարականներու պետ Տոքթ. Ռոսօ եւ սերպ ուսանողներուն նախագահ Անկէօն Ալօնրագ:

Հայ վկայ մը՝ Քաարիէ հանրմի մասին

Քաարիէ հանրմի գործը նոր թափով առաջ կը տարուի: Կ'ըսուի թէ նոր եւ կարեւոր հետքեր գտած է դատաւոր Հիքմէթ պէյ: Երեք վկաներ եւս լսուեցան՝ Թարապիայէն Տիկին Էլէնի, Բերայէն Քլարա եւ Գաբրիէլ անուն Հայ մը: Դատաւորին հրամանով, այս վերջինին տունը խուզարկուեցաւ ոստիկանութեան կողմէ:

Էնկիւրիի կրթական գործավարը հրաժարած

Թուրքիոյ կրթական գործավար Վասըֆ պէյ հրաժարական տուաւ կարգ մը խնդիրներու շուրջ ծագած տարակարծութեան հետեւանքով: Վասըֆ պէյ առաջարկած է որ նախակրթութեան գործը ամբողջութեամբ ընդհանուր վարչութեան փոխանցուի, բայց այս առաջարկը չէ ընդունուած գործավարներու խորհուրդին կողմէ: Ասկէ զատ, գործավարը առաջարկած էր որ արհեստից վարժարաններու ծախքին համար հարիւրին երկու բաժին մը առնուի նահանգային հասոյթներէն, բայց կառավարութիւնը չէ ընդունած Վասըֆ պէյի այս առաջարկն ալ:

Վասըֆ պէյի տեղ կրթական գործավար կարգուեցաւ Կիւմիւշհանէի երեսփոխան Շէմսէտ Հիւսնի պէյ:

∴ «Սօն Սաաթ» կ'իմանայ թէ նոր ձեռնարկ մը պիտի ըլլայ փոքրամասնութեանց եւ օտար վարժարաններու թուրք ուսուցիչներուն թոշակը աւելցնելու համար:

ՀԱՄԱԹՐՔԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Ինչպէս գրեցինք, վերջերս Պոլսոյ մէջ լոյս տեսաւ *Թիւրք Ըզլը* անունով տարեգիրք մը, հրատարակութիւն *Թիւրք Օճաղը*ներու կեդրոնական վարչութեան: Ցայտնի Թուրանական եուսուֆ Աքչուրա պէյ 165 էջերու մէջ կուտայ համառօտ մէկ պատկերը համաթրքական շարժման, *(Թիւրքճիլիք)*, սկիզբէն մինչեւ 1908ի Օսմանեան Սահմանադրութիւնը: Հետզհետէ պիտի ներկայացնենք այս գործին կարեւոր մասերը.

Ի՞նչ կը նշանակէ Թուրք.— *Երբ Թուրքեր կ'ըսենք, կը հասկնանք ամբողջութիւնը այն ժողովուրդներուն եւ ցեղախումբերուն, զորս ցեղաբաններ, բանասէրներ եւ պատմագէտներ երբեմն «Թիւրք-Թաթար», երբեմն «Թիւրք-Թաթար-Մոնկոլ» կը կոչեն եւ որոնք կը սերին նոյն ցեղէն, որոնց սովորոյթներն ու լեզուները շատ մօտ են իրարու, եւ որոնց պատմական կեանքը իրար խառնուած է: Այս ձեւով, «Թուրքեր» բացատրութեան մէջ կ'իյնան Քազանցիները, Ադրբեջանցիները,—զորս կարգ մը պարսիկ եւ եւրոպացի գրողներ, ուանոնց հետեւողութեամբ կարգ մը օսմանցի գրողներ Թաթար կը կոչեն,— ինչպէս նաեւ Քրկզները, ԵաքուԹները եւայլն:*

Ազգութեան գաղափարը.— *Ամէն ժողովուրդ եւ նոյնիսկ ամէն ցեղախումբ միշտ զգացած է իր ինքնուրոյնութիւնը միւս ժողովուրդներու եւ ցեղախումբերու հանդէպ եւ յաճախ ինքզինքը անոնցմէ բարձր դասած է: Այս զգացումն ու յաւակնութիւնը կը կարծեմ թէ ազգութեան գաղափարին էական մէկ սկզբունքն է: Առանց վախնալու կրնանք հաստատել թէ Թուրք ժողովուրդներն ուցեղախումբերը միշտ ունեցած են այս զգացումն ու յաւակնութիւնը: «Ազգութեան գաղափարը» ցեղախումբի եւ ժողովուրդի զգացումէն բարձրանալով կատարելագործուած է ո՛չ թէ Արեւելքի, այլ Արեւմուտքի մէջ: Եւրոպացի ժողովուրդները բազմաթիւ գործօններու ազդեցութեան տակ, մասնաւորաբար ժԸ. դարէն սկսեալ զարգացուցած են այս գաղափարը և ժԹ. դարու կէսերուն յանգած մեր այսօրուան ըմբռնած ձեւին:*

Ի՞նչ կը նշանակէ ազգ.— *Շատ դժուար է լրիւ գիտական բացատրութիւն մը տալ «ազգ»ին: Ամէն տեղ զանազան սահմանումներ տրուած են անոր: Ըստ մեզ, «ազգը մարդկային հաւաքականութիւն մըն է, որուն հասարակաց գիտակցութեան մէջ միութիւն առաջ եկած է' անոր հաւար որ սերած է նոյն ցեղէն եւ կը խօսի նոյն լեզուն»:*

Ազգութեան գաղափարը *ամէնէն առաջ մուտք գործած է արեւմտեան Թուրքերուն մէջ,— որոնք հին ատեն Օսմանցի Թուրք կը կոչուէին,— Խրիմի Թուրքերուն, Հիւսիսի Թուրքերէն Իտիլի աւազանին մէջ ապրող մասին եւ Կովկասի մէջ բնակող Ազէրի Թուրքերուն մէջ: ժԹ. դարու վերջերը Թուրքերու այս չորս խմբաւորումներունմէջ ալ'երեւի կը տարածուի ազգութեան գաղափարը:*

Թուրքերը եւ եւրոպական քաղաքակրթութիւնը.— *Արեւմտեան, Ազէրի, Խրիմի եւ Հիւսիսի Թուրքերէն որո՞ւն մէջ ամէնէն աւելի շեշտուած է ազգութեան գաղափարը:*

Արեւմտեան, այսինքն Սելճուկեան եւ Օսմանցի Թուրքերու յարաբերութիւնները եւրոպական ժողովուրդներու հետ շատ հին են: Սակայն եւրոպական քաղաքակրթութեան, եւրոպական մտքերու ազդեցութիւնը արեւմտեան Թուրքերու վրայ, կը սկսի զգալի դառնալ ժԸ. դարու կէսերէն: ժԹ. դարու կէսերուն, օսմանեան կայսրութեան վարիչները կարգ մը օսմանցի երիտասարդներ Փարիզա եւ Անգլիա ղրկեցին' որպէսզի սորվին ո՛չ միայն եւրոպական քաղաքակրթութեան թեթնիք մասերը, այլ որպէսզի օգտուին նաեւայդ քաղաքակրթութեանմիւսմասերէն ալ: Այս շարժուձը, որ սկսած էր Մահմուտ Բ.ի օրով, շարունակուեցաւ իր յաջորդներու իշխանութեան ժամանակ եւ Եւրոպա ղրկուածները վերադարձին Օսմանցի Թուրքերուն մէջ: Օսմանցիներուն կեանքին մէջ տարածուեցաւ եւրոպական քաղաքակրթութիւնը: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ:

Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ:

Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ:

Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ:

Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ: Եւրոպական գաղափարներ, որոնք մինչեւ ժԹ. դարու կէսերը Օսմանցի Թուրքերուն համար անծանօթ էին, սկսան տիրապետել անոնց միտքերուն վրայ:

ԿԱԶԵՐՈՎ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԹԻԻԵՐՈՒ ԴԵՐԸ

Հասկնալու համար խոր փոփոխութիւնները որոնց ներկայիս կ'ենթարկուի պատերազմի արհեստը, կարեւոր է արագ ակնարկ մը նետել անոր յեղաշրջման վրայ, որ գարդ, էապէս կը կայանար՝ Թշնամիին վրայ Թուական գերակշռումը ապահովելուն մէջ:

Պատերազմը շահիլ կը նշանակէ ջախջախել Թշնամիին դիմադրութեան կամքը: վերջին հաշուով, պատերազմը գործողութիւն մըն է՝ ուղղուած Թշնամիին կամքին դէմ:

Խնդիրը կը կայանայ ուրեմն գիտնալուն մէջ Թէ ո՞ւր է Թշնամի այդ կամքի կեդրոնը: Ընդհանրապէս, հակառակորդ երկրի կառավարութեան մէջ: Ընդհ. կանոնով, այդ կառավարութիւնը պատերազմը շարունակելու կամքը պիտի ունենայ այնատեն որ իր ճակատի բանակները պարտուած չպիտի ըլլան: Բայց եթէ այդ բանակները անգամ մը պարտուին, յետոյ յաջորդաբար պիտի գայ վայրկեանը ուր կառավարութիւնը հարցնէ Թէ պատերազմի շարունակութիւնը աւելի ծանր զոհողութիւններ եւ աւելի մեծ դրամական ծախսեր չպիտի՞ պարտադրէ երկրին, քան Թշնամի կամքին հպատակումը: Թշնամի կառավարութեան կամքը ուրեմն, անուղղակի կապուած է իր բանակին:

Այն ճակատամարտին մէջ, զոր կը մղեն վճռական հարուածը ստանալու ժամհոգութեամբ, զօրավարը որ յաջողելու ամէնէն աւելի հաւանականութիւններ կը ներկայացնէ, կը նկատուէր ան որ աւելի ուժեղ էր քան հակառակորդը: Եւ ատենօք, որովհետեւ դեռ չէին կրնար մարդը փոխանակել բաւարար մեքենաներով, կը չանային գերակշռութիւնը ապահովել աւելի մարտական ուժ ունենալով քան Թշնամին: Հագամավարութիւնը կայանար, ճակատամարտի մը ի համար, Թուական անհրաժեշտ առաւելութիւնը պատրաստելուն եւ զայն վճռական կէտին վրայ մղելուն մէջ:

Այսպէս ծնաւ «Թիւի խեղԹութիւնը», պատերազմ ընելու հոգը՝ մարդկային այնքան զանգուածներով, որոնց չպիտի կրնար հաւասարիլ Թշնամին:

Այս ժամհոգութիւնը նոր տարր մը կազմեց պատերազմական արհեստին մէջ: Հին ատենները պատերազմները մղուած են զգալաբար աւելի փոքր Թիւերով: Ամբողջ ազգի մը պատերազմական պատրաստութիւնը զինուորական պարտադիր ծառայութեամբ, առաջին անգամ երեւան կուգայ ժամանակակից Փրուսիոյ պատմութեան մէջ:

Ակնարկ մը նետենք, պատմութեան ընթացքին ամէնէն կարեւոր բանակներու ստուարացման կորգին վրայ:

Պատմագիրներու կը մէկ մեկի հաղորդուած Թիւերը շատ չափազանցուած են: Ճիշդ բառ մըն անգամ չկայ այնաւանդութիւններուն մէջ, որոնք հին ատեններու բանակներու Թիւը կը հասցնեն միլիոններու: Մարաթոնի պատերազմին, 4000 պարսիկները կը բախէին 5000 Յոյներու եւ քսերքսէսի բանակը, Ցունաստանի մէջ կը համրէր ընդամէնը 20,000 մարդ:

Մեծն Ղեքսանդրի զինուորական ուժը մօտաւորապէս 150 հազար էր: Բայց իր պատերազմներուն համար, 50 հազարէն աւելի մարտական ուժ չէր տրամադրեր: Խսոսի (Խոքէնէրունի ծոցին եզերքը) 25 հազար պարսիկներ կռուեցան 30 հազար Յոյներու դէմ (ք. Ա.): Հռոմէական կայսրութեան բանակները, Օգոստոս կայսեր օրով 225 հազար մարդէ կը բաղկանար:

Քրիստոսէ 2—300տարի վերջն էր որ անհետացան պատերազմական հնաւանդ եղանակները: Սթրազպուրկի պատերազմին մէջ, 13 հազար Հռոմի զօրքեր կը ճակատէին 10 հազար Գերմաններու դէմ: 378ին, Էտիրնէի մէջ Հռոմէական 12 հազար զօրքեր կը պարտուէին 15 հազար Վիզիգոթներէ: Այսպէս ընդհ. պատմութեան ընթացքին, մինչեւ Լուդովիկոս 15րդ, որ իր բանակները բարձրացուց 80 հազարի:

Բայց այս Թիւը գերազանցեց Փրուսիոյ Փրէտերիք Ա.ի բանակը՝ 83,000ով: Այդ օրէն սկսեալ զինուորական տարրը կ'անցնի առաջին կարգի վրայ: Փրուսիոյ մէջ Փրէտերիք Բ.ի օրով այդ Թիւը բարձրացեր էր 200,000ի:

Իսկ Նափոլէոն սկսաւ Հաւեստ ուժերով: Մարէնկոյի (1800) ճակատամարտը շահեցաւ 20 հազար Ֆրանսացիներով, 30 հազար Աւստրիացիներու դէմ: Բայց յետոյ, ստեղծեց արդի ստուարաթիւ բանակներու ագամավարութիւնը: 1805ի զինուորական գործողութիւններուն ձեռնարկեց 250 հազար մարդով, որոնց 175 հազարը գործածեց Աւստերլիցի վճռական ճակատամարտին մէջ, եւ 400 հազարնոց հսկայ բանակ մըն էր որ կ'առաջնորդէր դէպի Ռուսիա:

Ռուսեաճափոնական պատերազմին, Մուքէնի մէջ, արդէն 1,200,000 մարդեր էին որ ուղղակի կը խառնուէին գործողութիւններուն: 1914ի պատերազմին մէջ, սկիզբէն իսկ Գերմանիա, միայն ճակատի բանակներուն համար, շարժման մէջ դրաւ երկու միլիոն մարդեր: 1914ի օգոստոսին, անոր մարտական ընդհանուր ուժը կը բարձրանար 3 միլիոն 900,000ի:

Ամբողջ աշխարհ զինուած էր: Այն համոզումը Թէ Թուական առաւելութիւնը կը հայթայթէ յաղթանակի ամէնէն կարեւոր ագդակներէն մէկը, կը մղէր սպառազինութիւններու:

Բայց քանի Թշնամութիւնները կը զարգանային, նոր ագդակ մը երեւան կուգար: Արդէն, տեղ տեղ կարելի էր հաստատել Թէ Թուական առաւելութեան պակասը կը լրանայ մեքենական միջոցներու առաւելութեամբ: Ռազմանիւթի գանգուածը կը գերակշռէր մարդկային. Թանքերը կը գերակշռէին բանակները. նոյնպէս կազերը: պատերազմիկը ամէն տեղ կը չափուէր պատերազմի մեքենային հետ եւ առաւելութեան հարցը կ'ենթարկուէր նոր ճշգրտանիշներու:

Գերման սպայակոյտի պաշտօնական զեկոյգներուն, մամուլի հաղորդագրութիւններուն մէջ սա տեսակ բացատրութիւններ կը նշմարուէին,— «Դիւթի պատերազմ»:

Արդէն Թանքերը, զօրախումբերուն ազդած սարսափով, գերժաններուն կորսնցնել տուեր էին կարեւոր ճակատամարտ մը:

Շատ յարձակումներ յաջողեցան անոր համար, որ կազերը նախապէս գործեր էին: Եւ այդ օրերուն իսկ, Թշնամի ճակատէն դուրս՝ ուրիշ կէտի մը վրայ վճռական հարուածը շահելու համար, կը մտածէին գործել փարիզի եւ Լոնտոնի վրայ օդային յարձակումներով, Փարիզի վրայ՝ հեռաձիգ Թնդանօթներով: Այս գաղափարին է որ ընդծովեայ պատերազմը կը պարտի իր զարգացումը:

Շարք մը փորձեր էին ասոնք, որոնք բաւականած արդիւնքը չի տուին, այն միակ պատճառով, որ «մեքենաները» որոնց շնորհիւ փորձեր կը կատարուէին, դեռ բաւական զօրաւոր չէին:

Համաշխարհային պատերազմի վերջերը, կը տեսնենք Թէ փոփոխութիւնը կը պատրաստուի պատերազմական եղանակներու:

Այս իրողութիւնը, ամէնէն կարճ բանաձեւով, կ'արտայայտուի այսպէս:

Ուժի առաւելութիւնը ասկէ յետոյ չպիտի ստացուի Թուական առաւելութեամբ, այլ մեքենական միջոցներու առաւելութեամբ:

(2)

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

107.— ՄԱՐՋՈՒԱՆԻ ՕՐՕՐԵՐԳԵՐ

Պար-պար անիմ, օրօր անիմ,
Առնիմ եալլաներ տանիմ.
Պաղուկ ճուրեր խմցունիմ,
Կաթով դայմախ կերցունիմ:

Պար-պար,պար-պար,պարաժպար
Էկօ հայրիկը եալլան տար.
Չէ, չէ, չեմ տար, պղտիկ է,
Երքի մեզնա եաքը տար:

Տան-տան անիմ տաները,
Մեռնի ասոր անները.
Մէրէս մընա խանները,
Ծախէ, ուտէ մալերը:

Տան-տան անիմ, տան անիմ,
Պար-պար անիմ, ճօր անիմ.
Կապան կոխ, շօր անիմ,
Մեզնանէ հարսնիք անիմ:

վարպետ կէրթայ նազերով,
Ձանդան իլլիք թուզերով.
Սրժայի պէս մազերով.
Ասպէս աղչիկ վո՛վ ունի,
Անկաճը օսկի օղ ունի:

—

Օրօցքն ալմազ, կաժարն օսկի,
Պէչինկն արծաթ, վրան հայլի,
Սիրուն ձագս անուշ քնի,
վարդի հոտով քունը տանի:

Օրո՛ր ձագս, պարպար անեմ,
Անուշ քունով կշտացունեմ,
Օրօրոցով ժենծացունեմ.
Օրո՛ր նանիկ, նաշխատն գառնիկ,
Իմ ձագուկս է մէկ հատիկ:

—

Ծով-ծով աչկեր,
Կաժար ունքեր,
Մարմար ճակատ,
Սիրուն բերան,
Մարգարիտ ակռա,
Սրմա մազիկ,
Իմ ձագուկս է
Մէկ հատիկ:

«Շ. Ա.»

ԿԵԱՆՔԸ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

ցարին ճամբորդութիւնը.— Պուլկարիոյ ազատագրութեան հազարամեակը.— Հայ վարական դաւը.— Պուլկար նացիները հիամայնած.

ՍՈՖԻԱ, 7 ապրիլ (Սեպ.թղթ.) — Պուլկարիոյ Պորիս Գ. թագաւորը առնէ մը ի վեր ճամբորդութեան մէջ է: Իր քրոջ՝ Էլէնպէրկի դքսուհիին հիւրընկերի վերջ, այցելութիւններ կատարեց եւրոպական կարգ մը պետութիւններու նախագահներուն ու արքունիքներուն:

Կարգ մը օտար թերթեր գրեցին այս առթիւ Թէ պուլկարիոյ ցարը *«մուսնանալու նպատակաւ մեկնած է արտասահման ու իբրեւ ամենահաւանական թեկնածու գոյգ կուտայ Իտալիոյ Թագաւորին ճովաննա աղջկան պուլկար ԹերԹերը հերքելով լուրը, կը շարունակեն սակայն ըսել անով:*

Հոս ոմանք կը պաշտպանեն այն տեսակէտը Թէ գարը պէտք անպայման օրԹոդոքս իշխանհի մը հետ ամուսնանայ որեւ Թեկնածու գոյգ կուտայ Ռուս իշխանուհի մը: Այս անկէ ի վեր ջերմ պաշտպաններէն մէ է հին երեսփոխան Միխայիլ Ճարով, որուն համեմատ կանգնած պուլկար ամկավար կուսակցութիւնը:

Իսկ պուլկար ժողովուրդին քաղաքական հոսանքներուն մէ ծամասնութեան կարծիքն այն որ ցարը ազատ է ու կրնայ մուսնանալ նոյնիսկ կաթոլիկ հետ, պայմանաւ որ պուլկար պագայ գահաժառանգը օրԹոդոքս ծէսով մկրտուի, ըստ պայման Սահմանագրութեան:

Պուլկարիոյ ազատագրութեան հազարամեակը.— Պուլկարիոյ ազատագրութեան Սիմէոնի հազարամեակին առթիւ *մայիս 12էն մինչեւ 25, պուլկարիոյ մէջ տեղի պիտի ունենան մեծ հանդիսութիւններ:*

Նախ երկու օր հանդէսներ պիտի կատարուին պուլկարիոյ Թրայբաղաքին, իսկ մայիս 15էն վերջ Սոֆիայի մէջ: Միեւնոյն ժամանակ, պուլկարիոյ բոլոր քաղաքներուն ու գիւղերուն մէջ խրախճանքներ ու հանդիսութիւններ տեղի պիտի ունենան: Այս հանդէսներու ընթացքին Սիմէոնի ու ազատագրական շրջաններէն պատկերներ ներկայացուին ժողովուրդին:

Սոֆիայի մէջ երեք օր *ներ պիտի կատարուին: Առաջինը պիտի ներկայացնէ Սիմէոնն ու իր զինուորները պատմական տարազով:*

Երկրորդը՝ գերիներու *ան մը, որուն մէջ պիտի նկարուին Բարխի, Լէվսքիի, Ռաքովսքիի, ԿէտոսԹընի, Պօթէվի, ՏիմիԹրիի, ՍԹեֆան Քարաձայի եւ կարգ մը այլ յեղափոխական հանրային գործիչներու պատկերը: Երրորդ Թափօրը պիտի կայացնէ ազատագրութեան մեծ նը, որուն մէջ պիտի երեւին տագրութենէն ազատին նշանաւոր հանդիսացած դէմքերը: Ազատագրութիւններու միջոցին մեծ տիւներ պիտի ըլլան վերնուն:*

Սոֆիան, *կանաչութիւններով, դրօշակներով ու լոյսերով զարդարուի: Խրախճանքներ ջահագնացութիւններ տեղի պիտի ունենան Ցետոյ Ազգային Քոնրոնի նոր շէնքին մէջ պիտի կայացուի պատմական Թատերգութիւն մը: Այս առթիւ պիտի ունենան նաեւ պա*

ցուցահանդէսներ։ Յար պոլսոյ Գ. Թ. աւուան տօնն ալ այս րիս Գ. Թ. աւուան տօնն ալ այս Հանդիսութիւններուն զուգադիպելով. մխային պիտի տօնուի ղեկավարներու ձերբակալութիւնը.— Ինչպէս գրած էր յուելիւն. Սոփիայի մէջ ոստիկանութիւնը գտաւ համայնավար գաղտնի կազմակերպութեան մը հետքերը։ 26 հոգի ձերբակալուեցան։ Ընդ բանտ առաջնորդուեցան։ Ա-ոնց վարիչն է Մլատէն Սթոեանով որ նոյնպէս ձերբակալուեցաւ։ Ձիշտը Գ. Միլագգաչինի կարգադրութեամբ պուլկարիա եկած էր 1925ին՝ կազմակերպելու համար հաժայնավարական գիրուցան ուժերը։

Կատարուած հարցաքննութիւններէն ու յայտնութիւններէն երեւան եկաւ որ համայնավար գաղտնի կազմակերպութիւնը նպատակ ունէր բջիջներ հիմնել արդիւնաբերական կեդրոններու, դպրոցներու, գործակցականներու, զօրանոցներու, ընթերցարաններու, մութիւններու եւ այլ հաստատութիւններու մէջ։

Այս կազմակերպութիւնը տեղական մարմիններ ունէր կարգ մը քաղաքներու, ինչպէս նաեւ Սոֆիայի կարգ մը արուարձաններուն մէջ։ Անդամներէն մէկուն տան մէջ մեծ քանակութեամբ մանրիսէր հրացաններ եւ փարաբէլլըմ ատրճանակներ գտնուեցան։ Ձէնքերը թաղուած էին, աւելի լաւ ատիճներու գործածութեան նպատակաւ։

Այս՝ եւ ասկից առաջ տեղի ունեցած յաճախակի ձերբակալութիւններէն կը պարզուի որ համայնավարները վերջերս ուռանդուն գործունէութեան մը սկսած են։ Այս վերջին ձերբակալութիւնները անմիջապէս յետոյ, ոստիկանութիւնը քանի մը լրագրավաճառներու մօտ երեւան Թերթը գտած է, սակայն, ոստիկանները իմանալ երեւան ըսելու,երուանդ Ղեսն եղեր...

«Երեւան»ի այն վերագրումը թէ այս գործը Դաշնակցականներուն է, վրան բաց սուտ մըն է որով չարժեր զբաղիլ։

Մակեդոնական իատուածներու միացումը.—Անցած տարի Փրոթոկէրովի սպանութենէն վերջ, Մակեդոնական յեղափոխական ներքին կազմակերպութիւնը երկու բաժնուած էր։ Մակեդոնացի յեղափոխականներուն ու երիտասարդութեան մեծամասնութիւնը Իվան Միխայլովի կողմը կ՚գտնուէր, այն որ Փրոթոկէրովի սպանութեան որոշումը տուած էր։

Վերջերս, ստացուած տեղեկութիւններէն կը յայտնուի թէ իրար դէմ թշնամօրէն լարուած մակեդոնական երկու հատուածները հաշտուած են ու կուսակցութիւնը միակամ է գարձեալ։ Այս համերաշխութիւնը կայանալու համար. կարգ մը գործիչներ ու ղեկավարներ համաձայնած են հրաժարիլ իրենց պաշտօններէն ու քաղաքական ասպարէզէն, յանուն կուսակցութեան շահերուն։

Ժ.

ԳԻՐ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ս. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ

Ազջի օր Պոլիս թոք «թելեան պանդոկին մէջ տեղի ունեցաւ բազմարդիւն ուսուցիչ Պ. Ստեփան Կուրտիկեանի յոբելեանը։

Ստեփան Կուրտիկեան ծնած է 1865ին, Պրուսայի մէջ. Իր ուսումը ստացած է ծննդավայրին՝ Պրուսայի Գէորգեան վարժարանին մէջ եւ հոն հայերէն ու թուրքերէն ճիւղերուն մէջ արտակարգ ընդունակութիւն ցոյց տուած։ Կուրտիկեանի հայերէն լեզուի ուսուցիչներն էին աստուածաբան եւ հայկաբան Արտիրաս պատուելի Սարգիսեան եւ վրամ պատուելի Պայազիտեան, իսկ թուրքերէն լեզուն, արաբերէնն ու պարսկերէնը անջատաբար, այն ատենուան պետական «րիւշտիէ»ներու ծրագրին համաձայն, աւարտած է Միւսէրրիս Մուսթաֆա էֆէնտի։

Ստեփան Կուրտիկեան 1883ին կ՚աւարտէ իր ուսման ընթացքը, եւ նոյն թուականին իսկ Գէորգեան վարժարանին մէջ պաշտօնի կը կոչուի՝ իբրեւ օգնական ուսուցիչ հայերէնի եւ թուրքերէնի։

Կրթական ասպարէզը ընդգրկելէ վերջն ալ Կուրտիկեան շարունակած է մասնաւոր դասեր առնել թուրք եւ պարսիկ ժամնագէտներէ։ Տաղաչափութիւն եւս սորված է գրագէտ Հալիլ Հաքի պէյէ։ Ի քնէ սիրահար մը լեզուաբանութեան, խոր ուսումնասիրութիւններ կատարած է գրաբարի եւ ուրիշ արեւելեան լեզուներու մասին։

Շորս տարի յետոյ, 1887ին, Կուրտիկեան տեղւոյն կրթական տնօրէն Ա.Տ.Մ.Էտ Բիզ պէյի կողմէ կը գնահատուի, եւ թուրքերէնի Ա. ուսուցիչ կը նշանակուի, միանգամայն վարելով (Գէորգեան վարժարանի գեր - տնօրէնի պաշտօնը։ 1890ին Գէորգեան վարժարանի տնօրէն կը կարգուի։

Աշխատակցած է նաեւ տեղական «Ֆէվաիտ» շաբաթաթերթին։ Այս պատճառով արտօնութիւն կը ստանայ Մուտք ունենալու պետական Մատենադարանին մէջ, ուր ան կ՚ուսումնասիրէ թուրք հին մատենագրութեան ձեռագիր գործերը։ Իր խորագոյն ուսումնասիրութիւնները կը շարունակէ յետոյ Պոլիս, յաճախելով պայազիտի Մատենադարանը։

1895ին, Հրաժարեցաւ իր տեսչական եւ ուսուցչական պաշտօններէն, ու եկաւ Հաստատուեցաւ Պոլիս, եւ նոյն տարեշրջանին (1895-1896) իսկ թուրքերէնի գլխաւոր ուսուցիչ կարգուեցաւ կեդրոնականի մէջ, պաշտօն մը՝ զոր մինչեւ այսօր, 34 տարիէ ի վեր արդիւնաւոր կերպով շարունակած է։ Կեդրոնականի թուրք Գրականութեան պատմութեան դասը կուրտիկեանի օրով Հաստատուեցաւ։ Ջուտ արաբերէն ու պարսկերէն ճիւղերն ալ ան կ՚աւանդէր։ Արաբերէնի համար թուրքերէն լեզուով քերականութիւն մը պատրաստած է, փոխադարձ Թարգմանութեան գործնական հրահանգներով։ Այս գիրքէն աւանդած է արաբերէնը։

Կուրտիկեան Թուրքերէնի ուսուցիչ եղած է նաեւ պէրպէրեան վալ ժարանի, Մխիթարեան (Վ. Նեապոլիի եւ Վիեննայի), Ս. Գր. Լուսաւորիչ, Էսայեան, Պէզազեան եւ զանազան ուրիշ կարեւոր վարժարաններու մէջ։

ԷՏՈՒԱՐ ՇՈՒԻՐԷ

Գրական մեծ եւ ազնիւ դէմք մը՝ Էտուար Շուրէ վերաւ անցեալ շաբթու, 88 տարեկան։ Կը ձգէ երեսունի մօտ պատմական, գեղագիտական եւ փիլիսոփայական հատորներ։ Իր հմայքը չէր ճառագայթած գրական բարձր շրջանակներէ դուրս որովհետեւ, Թատերգութեան, վէպի, Թէ բանաստեղծութեան մէջ՝ չէր գիջած վար իջնել կատարներէն։

Փորձած էր կենդանացնել Հոգիի Թատերգութիւնը։

Sanctuaires d'Orient-ի նախաբանին մէջ կը գրէր, երեսուն տարիներ առաջ.— «Ասկէ յետոյ, վճռած եմ երիտասարդ եղբայրներուս խօսիլ արուեստի լեզուով եւ բանաստեղծութեան Թափանցիկ քողին տակէն»։ Ու հրապարակ կը հանէր երկու ողբերգութիւններ, մէկը հեթանոսական շրջանէն՝ Les Enfants de Lucifer, միւսը արդիական՝ La Soeur gardienne: Ցետոյ, յաջորդաբար հրատարակեց Les grandes Légendes de la France, Les Femmes inspiratrices et les Poètes annonciateurs, Les Grands Initiés, ուր կը խօսի կրօնքներու հիմնադիր դերակատարներուն վրայ.— Քրիշնա, Հերմէս, Մովսէս. Պղատոն, Յիսուս եւլն.։ Այս գործէն գլուխներ հայերէնի Թարգմանուած են պարբերականներու եւ Թերթերու մէջ։ Précurseur et Révoltés (Նիցչէ, Ասա Նէկրի, Իպսէն. Մէթէրլինկ, Մորս, Կոպինօ եւլն.)։

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐՈՒ ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Փարիզեան օրաթերթի մը մէջ Ֆ. Նահէն խօսելով արդի բանաստեղծներու ձգտումներուն վրայ կը մտածէ.—

«Ինչ որ ուշադրութիւնս կը գրաւէ ամբոխին զգացումներուն եւ բանաստեղծներու ձգտումներուն միջեւ՝ կամաւոր խզումն է։ Ինարականութիւնը չէ մեռած. ան կը սարսռայ ամբոխին շրթներուն վրայ։ Ինարականութիւնը չէ մեռած. բանաստեղծները են որ անկարողութեամբ կամ ինեգնանքով կը ջանան մեզ համոզել Թէ ան անձնասպան ըլլալու վրայ է։

«Պատերազմէն ի վեր, տեսանք երիտասարդ տաղանդներու հրաշալի փայթուզը։ Նախ վէպի, յետոյ Թատերգութեան մէջ, նոր գրողներ՝ սեղմ շարքերով կը նետուին դէպի փառք։ կրնանք անոնց գործերը սիրել կամ ոչ. քիչ կամ շատ հաւատալ անոնց ամրութեան, տեւականութեան, սակայն կան անոնք, այդ գործերը, եթէ բոլորովին նոր եւ ինքնատիպ չեն, գոնէ տարբեր են անդրանիկներու գործերէն, եւ իրապէս հանրութեան կը հրամցնեն բան մը, սնունդ մը անոր զգայնութեան հետաքրքրութեան։

«Բայց, վիպագրի եւ Թատերագրի տասնական անունի դիմաց, կա՛յ բանաստեղծի անուն մը, կ՚ըսեմ— մէկ անուն մը։

«Գրականութիւնը ընկերութեան մը հայելին է. արդ, ներկայիս, կը Թուի Թէ մեր հայելին կոտրած է. մեր յափշտակութենէն, մեր խանդավառութենէն ոչ մէկ պատկեր կը կազմուի անոր մէջ։ կ՚արհամարհեն խանդավառութիւնը, եւ կը ջանան վարկաբեկել յափշտակութիւնը։ Ու չկայ մէկը որ նօթագրէ, կրկնէ, փառաբանէ հոյակապ երգը, որ երբեք չէ դադրած բարձրանալէ ամբոխին մէջէն։»

«ԱՆԴՐԱՆԻԿ» ՖԻԼՄԻ ՄԱՍԻՆ

Le Petit Parisien-ի քրոնիկագիրը խօսելով «Անդրանիկ» ֆիլմի մասին, կ՚ըսէ.— Պ. Շահխաթունի՝ L'Homme à l'Hispanoի եւ Napoléonի ծափահարուած դերակատարը տեղի տուած է իր երկրին կոչին եւ զուրգուրանքով պատրաստած է հայ ազգային առաջին ֆիլմը։ Անդրանիկ՝ ամէնէն առաջ, գեղեցիկ փաստարկում մըն է։ Վայրի տէրտերներու մէջ դարձուած եւ ցանցուած՝ որքան ողբերգական նոյնքան ճշմարիտ դրուագներով։ Գործադրութեան մէջ քանի մը խակութիւններ եւ անճարակութիւններ, բայց, այնքան մեծ, չևրմ հաւատքով մը, որուն առջեւ, յուզումն է որ կը տիրապետէ»։

*** *Տեղական ուրիշ Թերթեր ալ՝ Քոթիտիէնը, Ամի տիւ-փէօփլը, փարի Սուար, փարի-Միտի, Լ'Ինթրանսիժան, Ժուռնալ եւլլն. արտայայտուած են «Անդրանիկ»ի մասին։*

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՕՓԵՐԱՆ

Փարիզի Ռուսերը ժամանակէ մը ի վեր իրենց լեզուով երաժշտական գլուխ-գործոցները լսելու վայելքը կ՚ունենան։

Ցայտնի երգիչ Պ. Ն. Ղուկասեան, Մոսկուայի Օփերայէն, նախաձեռնութիւնն ստանձնած է կազմելու Օփերայի խումբ մը՝ ռուս երգիչներէ եւ երգչուհիներէ, որոնք պարբերաբար ներկայացումներ կուտան Պէլվիլի Թատրոնին մէջ։

Չորրորդ ներկայացումը տրուեցաւ հինգշաբթի երեկոյ։ Պ. Ղուկասեան ջերմ ծափեր խլեց մանաւանդ La Juive-ի մէջ, զոր խաղաց զգացումով եւ հեղինակութեամբ։

ՆՈՊԻԼԷԻ ՁԱՄԲՈՎ

Միլան Թերթերը կը հաղորդեն Թէ Նոպիլէի «Իտալիա» ղեկավար օդանաւուն աղետաւոր Թռիչքը գտնելու յոյսով, կազմակերպուած է արշաւախումբ մը, որ ճարտարագէտ Ումպերթինիի ղեկավարութեամբ պիտի մեկնի հիւսիսային։

Ումպերթինի, որ անցեալ տարի եւս մեծ ջանքեր Թափեր էր նոյն նպատակով, կը յուսայ գտնել անհետացածները, եւ այս նպատակով, կազմած է օգնութեան յանձնախումբ մը, որուն կը մասնակցին նաեւ ծերակուտականներ եւ պետական անձեր։

Ցանձնախումբը կրցած է ցարդ հաւաքել 1 միլիոն լիրէ։

Դէպի Բեւեռ մեկնումը տեղի պիտի ունենայ Նորվեկիոյ արեւելեան մէկ նաւահանգիստէն, այս ամսու վերջերը։ Ծովային սպայ մը եւ քանի մը վարժուղեցոյցներ պիտի մասնակցին արշաւախումբին։

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՇՈՒԿԱՅԻՆ ՄԷՋ

Մարտ 30, փարիզի նահանգին մէջ, արձանագրուած անգործներու թիւն էր 1078, — 852 այր, 226 կին։ Անցեալ շաբաթու նպաստընկալ անգործներու թիւն էր 1344, ուրեմն այս շաբաթուան համար 266ի նուազում մը կայ։

Շաբաթուան վերջը, պաշտօնի 8597 խնդրանքներ գոհացում չէին գտած։ Խնդրարկուներուն 5365ը այրեր են, 3232ը կիներ։

Նոյնպէս 17238 պաշտօնի մատուցումներ չեն գոհացուած։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլիոյ ընտրութիւններուն առթիւ, իւրաք սնչիւր կուսակցութիւն կարգով կը շահագործէ անթելը, իր խօսքը լսեցնելու համար հանրութեան։ Ուրբաթ օր, կարգը Աշխատաւորական կուսակցութեան էր, որուն կողմէ ձայնատար գործիքին տակէն, կէս ժամու չափ խօսեցաւ, Հէնէէրսըն, նախկին նախարար։

— Ձեր մասին կը խորհիմ, պատասխանեց ինձ, լուռթենէ մը վերջ։ Դուք այնքան բարի էք որ եթէ ձլայի սիրտս քար պիտի կտրէր։ Մտքովս ձեր երկուքը իրարու հետ կը բաղդատէի։ Ինչո՞ւ համար ա՛ն եւ ո՛չ դուք։ Ինչո՞ւ դուք ա՛ն չէք։ Խրմէ ձեզ պիտի նոխընտրէի, բայց գինքն է որ կը սիրեմ։

Չպատասխանեցի։ Ինձ թուեցաւ որ պատասխանի կը սպասէր։

— Անշուշտ, Թերեւս բաւական լաւ հասկցած չեմ գինքը տակաւին, Թերեւս դեռ լաւ չեմ ճանչնար։ Խրմէ կը վախնայի քիչ մը, միշտ լուրջ էր։ Կը վախնայի որ հպարտութիւն մը ունենայ եւ սակայն վստահ եմ որ իր սիրտը աւելի քնքուշ է քան իմս։ Կը յիշեմ միշտ իր ակնարկը, իր բարի ու շատ լաւ ակնարկը այն օրուան, երբ ծլարովս իր մօտը գացի։ Սակայն, Թերեւս իր հանդէպ չափազանցուած յարգանք մը ունիմ։

Յ.Ե.Է ԹԲԳ. Ց. Մ. Ֆ. ԴՈՍՏՈՅԵՒՍԿԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Ընթացալ երկուշաբթի, շարժանկարի տնօրէններ եւ քննադատներ որոնք հրաւիրուած էին ամերիկեան գործի մը առաջին ներկայացման Փաքս Լինտէր սրահին մէջ, երբ հասան, դռները գոց գտան։ Ցետոյ իմացան Թէ շարժանկարի ամերիկեան ընկերութիւնները որոշած են այլեւս իրենց արտադրութիւններէն ոչ մէկ գործի ներկայացումը Թոյլ տալ Ֆրանսայի մէջ։

Այս որոշման պատճառ ցոյց կը տրուի ձգտումը ֆրանսական ընկերութիւններու, որոնք ամերիկեան ընկերութիւններու հետ պայմանագրութեան մէջ, կ՚ուզեն ի նպաստ իրենց, փոփոխութիւններ մտցնել։

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ՎՐԱՅՔՆ

Երկու օդանաւորդներ որոնք այս ամառ պիտի փորձէին Ատլանտեանը կտրել հակառակ ուղղութեամբ, իրարու պիտի հանդիպին կրոէնլանտայի մէջ։ Մէկը՝ Ամերիկացի, մտադիր է Ամերիկայէն Եւրոպա անցնիլ, կրոէնլանտայի եւ Իսլանտայի ճամբով։ Միւսը՝ Շուէտացի հարիւրապետ մը, սթոքհոլմէն պիտի մեկնի Նիւ-Եորք, հանդիպելով կրոէնլանտա։

CENTRAL AUTO, 24 Rue Caumartin: Դպրոց։ վարձու կառքեր։ REPRISES: Նոր եւ գործածուած կառքերու առուծախ։ Շեն. Louvre 15.92 եւ 14-26։ Ամէն լեզու կը խօսուի։ Ժ.

ԱԿՈՒԱՅԻ ՅԱՒ ՈՒՆԵՑՈՂ ԵՐՈՒԻՆ

Մեր հայրենակիցները Clinique de l'Ecole Dentaire Françaiseի (29 Boulevard Saint-Martin) մէջ ամէն խնամք պիտի գտնեն։ Ցիշեալ Ատամնաբուժարանը կը վարեն յայտնի փրոֆէսէօրներ, գիտական վերջին կատարելագործութիւններով։ Ակռայ քաշելը ձրի, ակռաներու եւ ատամնաշարի շինութիւնը՝ չափաւոր գիներով։ Ժամերը ապահովուած։ Թարգման՝ ամէն լեզուներու համար։ Ամէն օր ժամը 9 — 12։ Շեռաձայն Archives 55-09։ Ժ.

ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

Նոյն Միջոցին քալուածքի մը ձայները լսեցինք։ Մութին մէջէն անցորդ մը կ՚երեւէր որ ճիշդ մեր վրայ կը յառաջանար։ Նասիանքա ցնցուեցաւ, քիչ մնաց ճչար։ Շունը ձգեցի ու երթալու նման շարժուձեւ մը ըրի։ Բայց մենք խաբուած էինք, եկողը ան չէր։

— Ի՞նչ կը վախնաք, ինչո՞ւ ձգեցիք ձեռքս։ Միասին կը տեսնենք գինքը։ չէ՞։ կ՚ուզեմ որ գիտնայ Թէ ինչպէ՛ս մենք գիրար կը սիրենք։

— Ի՛նչպէս մենք գիրար կը սիրենք, կրկնեցի ես։

Ու խորհեցայ։ «Օ՛, Նասիանքա՛, ի՞նչ կ՚ըսես։ Մե՛ր սէրը... Շունդ պաղ է, իսկ իմս կ՚այրի հրակի պէս։ Ի՛նչ կոյր ես, Նասիանքա՛, բայց չեմ բարկանար քեզի։»

Զգացի վերջապէս որ սիրտս լեցուած էր չափազանց։

— Նասիանքա՛, գիտէ՞ք ի՛նչ ըրի այսօր։

— Ի՞նչ ըրիք, շուտ ըսէք, ինչո՞ւ մինչեւ հիմա սպասեցիք։

— Նախ. Նասիանքա՛, ձեր յանձնարարութիւնը կատարեցի։ Նամակը ձեր բարեկամուհիին տունը ձգեցի... յետոյ, յետոյ տուն գացի ու պառկեցայ։

— Ա՞յս է բոլորը, ընդմիջեց խնդալով։

— Գրեթէ ա՛յ, պատասխանեցի յուզուած, ոլովհետեւ կը զգայի որ աչքերս կը լեցուէին ծիծաղելի արցունքներով։ Ներեցէք ձեր ժամադրութենէն վիչ մը առաջ, իրականին մէջ, քնացած չէի, ժամանակը կեցած էր ինձ համար։ Եւ երբ արթնցայ կարծեցի որ երկար ատենէ ի վեր երգ մը կը լսեմ, երգ մը՝ մոռցուած ու անուշ, որ կարծես Թէ կ՚ուզէր հոգիէս դուրս ելլել եւ հիմա է միայն որ...

— Ցարօրինա՛կ, Ցէ՛ր Աստուած, ընդմիջեց Նասիանքա, բնա՛ւ բան չեմ հասկնար։

— Ա՛ւ Նասիանքա՛, կ՚ուզեմ բացատրել ձեզի սա տարօրինակ զգացումները, ըսի աղաչաւոր ձայնով մը, որ սրտիս խորէն կուգար։

— Օ՛, բաւական է, բաւական՛ է։ գոչեցաւ խնդալով։ Ու յանկարծ ձայրայեղօրէն շատախօս դարձաւ եւ ուրախ, ձեռքերս բռնեց, խընդաց, ստիպեց որ ե՛ս ալ խնդամ... Ցետոյ ըսաւ, կարծես Թէ կ՚ուզէր հաճելի երեւալ ինձ։

— Այսուհանդերձ, քիչ մը նեղուած եմ որ չսիրահարեցաք ինձ... Օ՛, կ՚ըսեմ այն ամէն բանը որ մտքէս կ՚անցնի։

— Ժամը տասնեւմէկն է։

Կեցաւ իսկոյն, դադրեցուց խնդուքը ու զանգակին հնչիւնները համրեց, որ մօտակայ զանգակատունէն կուգային։

— Ժամը տասնըմէ՛կն է, ըսաւ անորոշ ու երկչոտ ձայնով մը։

Ցագնապալի պղպջում մը ունեցայ ու գինքը ստիպեցի ժամը համրելու։ Ու անիծեցի ինքզինքս այս չարութեան համար։ Ցետոյ Թիւն մը եկաւ վրան. ես ալ տխրեցայ. չէի գիտեր ինչպէս ուղղել սխալս։ Պատճառաբանութիւններ փնտռեցի եւ գտայ։ Մենք որ՝ ասանկ վայրկեանի մը մէջ, մարդ սիրով կ՚ընդունի ամէն տեսակ մխիթարութիւն, ու ուրախ եւ երջանիկ է՝ նուազագոյն նեղութենէ մը։

— Ա՛յ, եւ տարօրինակ բան, սկսայ ես, զարմացած՝ փաստերուս չափազանց ճշմարտութեան վրայ, որ ձեր սարսափին մասնակից ըլլիս, Նասիանքա։ Բայց, չէ՛ր կրնար գալ... խորհեցէք անգամ մը որ հազիւ կրցած է ստանալ նամակը, այնպէս որ աւառաւելն վաղը կրնաք միայն ստանալ իր պատասխանը։ Վաղն առտու կանուխ կ՚երթամ կը բերեմ, չը՛ըլլար։ Երբ նամակդ հասաւ, ինք տունը չէր եւ կամ կարելի է որ դեռ տուն անգամ չէ վերադարձած... ամէ՛ն ինչ կարելի է։

— Ա՛յ՛, այ՛, կարելի է, ես այդ չխորհեցայ, շարունակեց համոզուած ձայնով մը։ Գացէ՛ք վաղը առտու կանուխ եւ եթէ լուր մը առնէք, շուտ մը ինձ հաղորդեցէ՛ք։

Ցետոյ, մէկէն, այնքան քաղաքավար ու քնքուշ դարձաւ հետս որ... ուշադրութեամբ մտիկ կ՚ընէր ըսածներս։ Բայց Հարցում մը պարագային նորէն լռեց ու իր պզտիկ գլուխը անդին դարձուց։ Նայեցայ իր աչքերուն մէջ։ կուլար։

— Ի՛նչ տղայութիւն։ Մի՛ լաք խնդրեմ։

Փորձեց ժպտիլ ու հանգստացաւ։ Բայց ծնօտը կը դողդղար ու իր կուրծքը կ՚ելլէր կ՚իջնէր տակաւին։

— Ձեր մասին կը խորհիմ, պատասխանեց ինձ, լուռթենէ մը վերջ։ Դուք այնքան բարի էք որ եթէ ձլայի սիրտս քար պիտի կտրէր։ Մտքովս ձեր երկուքը իրարու հետ կը բաղդատէի։ Ինչո՞ւ համար ա՛ն եւ ո՛չ դուք։ Ինչո՞ւ դուք ա՛ն չէք։ Խրմէ ձեզ պիտի նոխընտրէի, բայց գինքն է որ կը սիրեմ։

Չպատասխանեցի։ Ինձ թուեցաւ որ պատասխանի կը սպասէր։

— Անշուշտ, Թերեւս բաւական լաւ հասկցած չեմ գինքը տակաւին, Թերեւս դեռ լաւ չեմ ճանչնար։ Խրմէ կը վախնայի քիչ մը, միշտ լուրջ էր։ Կը վախնայի որ հպարտութիւն մը ունենայ եւ սակայն վստահ եմ որ իր սիրտը աւելի քնքուշ է քան իմս։ Կը յիշեմ միշտ իր ակնարկը, իր բարի ու շատ լաւ ակնարկը այն օրուան, երբ ծլարովս իր մօտը գացի։ Սակայն, Թերեւս իր հանդէպ չափազանցուած յարգանք մը ունիմ։

Յ.Ե.Է ԹԲԳ. Ց. Մ. Ֆ. ԴՈՍՏՈՅԵՒՍԿԻ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

Վիճաբանական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի ընկերներն ու ընկերուհիները վաղը Երկուշաբթի 15 Ապրիլ, իրիկուան ժամը 8.30ին, 0 Քլեր տը Լիւնի վերնայարկը: Մէթրօ՝ Իթալի:

Նիւթ՝ Հ.Յ.Դաշնակցութիւնը եւ օրուան քաղաքական կացութիւնը

Վիճաբանութիւնը բանալու համար՝ հաւատոմօ զեկոյցներ կուտան ընկերները Սահակ Տէր Յովսեփեան, Մ. Երիցանց եւ Լ. Գեւոնեան:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Վէնսէնի Հայ Կրթասիրաց Երկս. միութեան կողմէ Հովանաւորութեամբ՝ վերապատ. ՀՈՎՍԷՓ ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆԻ

Այսօր կիր. ժամը 2.30ին, 27 Rue des Laitières, Vincennes

Թաղապետութեան սրահին մէջ

Կը խօսի՝ Պ. ՍԱՀԱԿ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին՝ *Օր. Շահպազ* (դաշնակ), *Պ. Մամիկոնեան* (ջութակ), *Օր. Դազազեան* (պար), *Օր. Տրիդորեան* (կովկասեան պար), *թաւիսթ Աբգար եւ «ՇԱՆԹ» թատերախումբ:*

Ծախքերու համար մուտք 5 ֆր.

Հաղորդակց. միջոցներ.— *Փորթ Վէնսէնէն թիւ 6, 108, 109, 110, 113, 114, 118, 119, 120 հանրակառքերը առնել եւ իջնել Քլաս տը լա Փրէֆվուայանս, իսկ 115, 125 թիւերը առնել եւ իջնել Քլաս տը լա Թուռէլ. Փորթ Վէնսէնէն 5 վայրկեան կը տեւէ:*

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Ի նպաստ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՈՐԲԱՆՈՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

5 Մայիս կիր. ժամը 2.30ին «փրթի ժուռնալ»ի սրահը 21 Rue Cadet

«ԱՆՈՅՇ»էն մաս մը.— պար ծաղիկներու Մենէրգ Տիկ. Պատմագրեանէ, խմբերգ սանուհիներէ առաջնորդութեամբ Պ. Պատմագրեանի, նուագախումբի ընկերակցութեամբ:

Տոմսակներու գիները՝ 20, 15 եւ 10 ֆրանք: Դիմել «Ֆլորիա» ճաշարանը:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

SALLE ADYAR. 4 Square Rapp, Métro Alma Marceau

21 Ապրիլ կիրակի իրիկուն ժամը 9ին

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻԿ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

կը ներկայացնէ՝ **ՍԱՄՍՈՆ**

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐ՝ 50, 25, 15 ԵՒ 10 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը կարելի է այժմէն ապահովել Դիմել՝ նամակով կամ անձամբ Շահան Մարեանի, 5 Rue Docteur Paquelin, Paris (20e):

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ

9 Rue Papillon, PARIS, Tél. Prov. 49—34

EMPIRE, Միւլիքէ-Շօլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris | Էքոլ Միլիթէր | ամենալաւն ու աժանը | 2-14 ֆրանք

Կ'ուզուին թրէսէի վարժ գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ: Լաւ վճարում: Դիմել՝ «Chaussures Païva», 215 Ave. Gambetta: Մէթրօ՝ Porte Lilas.

Կ'ուզուին թիսէօզներ (հիւսող), տէվիտէօզներ (կծիկ շինող) եւ մուլինէօզներ (մետաքս մանող) գործաւորուհիներ: Դիմել՝ Usine de Tissage et Moulinage Favot à Virien, Isère.

Կ'ուզուին ժէոսէ ոսպի մաքուր գործ ընող կարուհիներ: Տեւական գործ: Դիմել՝ Ն. Ֆնտքեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e).

Կ'ուզուին Դերձակ գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ, ինչպէս նաեւ փլիսէի համար լաւ վարպետ մը: Դիմել՝ Աշոտ Յակոբեանի, 42 Rue de Trévise, Paris (9e):

Կ'ուզուին տաւիտատ կարող գործաւորուհիներ արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար: Տեւական գործ: Դիմել՝ Պ. Զանաքեանի 9 Rue Papillon, մէթրօ՝ Cadet.

Ծախու է մեկնումի պատճառաւ խանութ, փուռ եւ բնակարան մը, ամբողջ կազմածներով եւ կարասիներով (tri-porteur եւն.): Միայն սիմիթչէն եւ արեւելեան անուշեղէններէն օրական 60 ֆրանք շահ ապահով: Կարելի է նպարավաճառութիւն ալ ընել: Ինը տարուան bail. 6 ամսականը վճարուած: Գինը 12,000 ֆրանք: Դիմել՝ Պ. Ս. Մարգարեանի, 31 Bld. Garibaldi, Issy-les-Monlineaux: Թրամուէյ 23 եւ 32, իջնել՝ Gare d'Issy.

Ծախու է երկյարկանի տուն մը՝ չորս սենեակ, խոհանոց, էլեկտրականութիւն, անմիջապէս յանձնելի: Նպաստաւոր պայմաններ: Մանրամասնութիւններու համար դիմել՝ սիմոն յովակիմեանի, 20 Rue des Myosotis. Alfortville, Seine. Հաղորդակցութիւն.— 103 թիւ թրամուէյ կամ շոգեկառք Gare de Lyonէն:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ: *Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռաթօմառ: Ճղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12:*

WALTER STRARAM
ՔՈՆՍԻՈՐ

Թատրոն Շան զ'Էլիզէ, 13 Ave. Moutaigne. *Երկ. 18 Ապրիլ ժ. 9ին. 12 Նուագահանդէս՝ դեկավարութեամբ Պ. ԷՄԻԼ ՔՈՒՓԸՐԻ:*

Յայտագրին մէջ՝ Լիցթ-Ֆաուսթ. Սէնֆոնի: Մ. Փրոքոֆիեւ: 3 Նարինջներու սէրը ա) Les Ridicules, *բ)* Scherzo, *գ) Մարշ: Ն. Ռիմսկի-Կորցակով-Քափրիչչիօ Էսփանեօլ:*

Տոմսերը՝ 2—40 ֆր., թատրոնէն եւ Տիւրանի մօտ:

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ամերիկան, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՑՑԵԼՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ

Հասցէ՝ 48 Av. de l'Economie Blanc-Mesnil (S. et O.)

կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ:

Չափաւոր գին

Տր. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ



կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Երէ. 60 rue Pigalle, Paris.

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: F. SOUVIGNY

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ուտել միշտ լաւը ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ 24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՃԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը:

BANQUE COUELL, 22 rue de Bondy République, Tél. Botzaris 27-81 *և* 25-55: փոխ դրամ կուտայ *միայն ամէն տեսակ լուրջ երաշխաւորութիւններով* կը գնէ առեւտրական մուրհակներ: Ընկեր կ'ըլլայ (*քոմանդիթի*): Ջանազան շահաբեր գործեր *պզտիկ եւ մեծ դրամագլուխի մասնակցութեամբ:* Դրամագլուխի տեղաւորում *միայն առեւտրական շահաբեր գործերու համար:* Դիմել՝ ՔՈՒԻԼ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ, 22 Rue de Bondy, Paris (République).

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻԼԹԷՆ, (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Եշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4 Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel *եւ* Odeon Tél. Littré 60-46

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ

Թ. ՈՒՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ձոխ մթերք անգլիական եւ ֆրասսական կերպասներու *վերջին նորաձեւութիւն*

66, Rue d'Hauteville, Tél. Prov. 67-07 Métro, Poissonnière

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, R. C. Seine 423631

Հեռաձայն Ménilmontant 66-64

Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւնք, ամենալաւ պայմաններով:

Արկածի *դատերու մասնագիտութիւն:* Առանց կանխավճարի:

Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2-3 եւ 7էն 8.30: Մէթրօ՝ Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O եւ Q.

Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ

CLINIQUE UNIVERSELLE

5 Rue Euryale-Dehaynin (*փողոցին մէջ եւ ոչ անկիւնը՝* Av. Jean Jaurès*ի թիւ 81 եւ 83ի մէջտեղը*). Tél. 60-84

Ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ՝ ամէն օր ժամը 9—19.30: Քիթի, կոկորդի, ականջի եւ աչքի հիւանդութիւններ, Գշ., Եշ.-Շբ.5-7.30, Ակռայի հիւանդութիւններ, առտնին շաբաթ, քուրսն, եւայլն, եւայլն: Չափաւոր գիներ եւ խնամուած աշխատանք: Կը խօսուի Հայերէն:

ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ

ՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ ՀՆԱՐՈՂ ՃԱՐՏԱՐԱԳԷՏ

Ingénieur-Projeteur, OUVRAGES D'ARTS et INDUSTRIELS

Քսան տարուան գործնական աշխատանք **ՄԷԿ ԳԻՆ** *կը ճեռնարկէ ամէն տեսակ շինութեան*

Հեռաձայն՝ փարիզի մէջ Ժամը 2.30էն — 6 Anjou 12-40 et la suite

Թղթակցութեանց հասցէ ARDZROUNI, ARCHITECTE HERBLAY S. et O.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille. BELLEVILLE. Մէթրօ՝ Պէլվիլ

ՕՂԻ ԵՒ ՊՈՒՏՕԻ ԸՆՏԻՐ ԳԻՆԻ

զուտ խաղողէ պատրաստուած

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

ԹԱՐՄ ԼԱԻ ԱԺԱՆ

WAGRAM AUTO

Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը 100 ֆրանքով:

73 Av. de Wagram մէթ. Ternes
63 Av. Gde. Armée » Maillot
149bisBd. Villette, Aubervilliers

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տաննապետ հիւանդապահի Արեւելեան բանակին, 14 երկար. տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն: Վկայեալ աղքատներուն ձրի:

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

ՏՕՔԹ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
մէթրօ՝ Poissonnière
Tél. Trudaine 88-77

ՃԱՇԵՑԷՔ ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷՔ

BOULANT

ՃԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒԲԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔԻՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու. Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօղացաւ., Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրացաւ, Թիւն (Rachitisme) եւայլն:

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ETABLISSEMENTS GINDRE & Cie

ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

94 Rue Henon, LYON, Croix-Rousse

Մեր գործարանին մէջ կ'աշխատին 13—25 տարեկան երիտասարդ աղջիկներ: Կ'ընդունինք տակաւին (Tisseuse) սէօյներ եւ աշկերտուհիներ որոնց կը տրուի բնակարան եւ մնունդ ընտանիքներու մօտ: Շատ մը առաւելութիւններ:

Ընդունուելու եւ մանրամասնութիւններու համար դիմել տնօրէնութեան:

ՄԱՏԹԷՈՍ ՃԻԼՊԻՐԵԱՆ

կը ստանձնէ ինչ եւ նոր ամէն տեսակ ապահովագրական գործեր (*կեանքի, հրդեհի եւ արկածներու*), ինչպէս նաեւ առեւտրականներու տոմարներու կարգադրութիւնը, գիւղական պայմաններով:

36 Rue de Bellefond, PARIS (IX)

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE

A. DALAKUPÉIAN

8 Rue Suffran Tél. D. 70. 89

Զուտ ոչխարի կաթով պատրաստուած ճերմակ պանիր 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ: Քիլօն մարսէյլ» յանձնելի 10 ֆրանք:

Արեւելեան ուտեստեղէններու ճոխ մթերանոց

1911—1929

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԸ

ԱՐՄԵՆԱԿ ԹԱՀՐԻԿԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է 16 Rue Pigalle

Հայերու համար մասնաւոր գին Խնամուած աշխատանք

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՃԱՇԱՐԱՆ

ՎԱՀՐԱՄ ԱՃԷՄԵԱՆ

Նորութիւն մը սուրճի սիրահարներուն: Կը պատրաստուի իտալական մեթոտով *ՔԱՃԷ ՃԻԼԹՐԻ*, վայրկենական, հաճելի եւ անուշահոտ: Ցնծական խնամքով պատրաստուած մաքուր եւ համեղ կերակուրներ, պոլսական *մուհալլէպի, թաւկէօքսիւ* եւ զանազան անուշեղէններ: Շարսնիքներու եւ հարսանեաց ընթացքներու համար դիւրամատչելի գին: Արեւելեան եւ պարզ կատորներ կը նուագուին ֆոնոկրաֆով:

Հասցէ՝ 8 Rue Jouy Rouve, Paris (20e)

Հեռ. 71-86, *Մէթրօ Պէլվիլ, Թրամուէյ 26*

ԿՈ՛Զ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

Ջի ակն ո՛չ ետես, ունկն ո՛չ լուաւ եւ ի սիրտ մարդոյ անկաւ, զոր պատրաստեաց *«ՇԻՐԱԿ» ՄՐՃԱՄԲՆ* իւրով բարի «MOKA»իւ վասն յաճախորդաց իւրոց:

Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի ո՛չ է ձեզ արքայութիւն երթալ եթէ ոչ ճաշակիցէք *ԶՃԻՕՐԻԿս* պատուականս «շիրակոյ» եւ ամենայն բարիք զոր ինչ պիտոյ է ձեզ:

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ 26 Rue de Trévise PARIS

Tél. Provence 38.63 Métro Cadet

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE



ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԱՐԷՆ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.

Պէլվիլի ճանաճ հայ նպարավաճառ

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

28 Rue Lesage, PARIS (20e)

Métro Belleville Tél. Ménil. 5[illegible]

Ձոխ մթերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու երգերու եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, երգեհոն եւայլն: Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մենավոր եւ Թէ խմբերգ: Տպուած ցուցակը ձրի է:

Ինչպէս նաեւ բոլոր Թիթ լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղչեալ գիներով:

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ եւ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ 3.30—5.

29 Place des Fêtes (Paris XIX) Métro, Place des Fêtes

Շաւիլի մէջ ամէն օր 10-12, տղայոց, ներքին, աչքի հիւանդ

27 Ave. Bellevue, Chaville (S. et O.) *Թէլ. Շաւիլ*

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱՉ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն: 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ԱՊՐԻԼ 1929

16 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ Թիւ 932

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄՂՁԱՒԱՆՔԻՆ ԴԷՄ

Երէկ փրնեւի մէջ բացուեցաւ Զինաթափութեան Նախապատրաստական Յանձնաժողովի վեցերորդ նստաշրջանը։

Մեծ Պատերազմի ցնցումէն շանթահար մարդկութիւնը, խելակորոյս՝ տասը տարիէ ի վեր ճար մը կը փնտռէ Նոր պատերազմները արգիլելու համար։

Զինադադարէն ասդին Փարիզի, Լոնտոնի, Ուաշինկթընի, ու մանաւանդ Ժընիւեր-ի մէջ գումարուած միջազգային ժողովները համրանք չունին ալլևս։ Ամէն տարի, — նոյն իսկ տարին քանի մը անգամ, յաղթական ու յաղթուած պետութեանց ներկայացուցիչները մէկտեղ կուգան՝ խաղաղութիւնը ամրապնդելու և մարդկութիւնը նոր աղէտներէ փրկելու համար։

Եւ սակայն հակառակ բոլոր սրտառուչ ճառերուն և մագաղաթներու տակ ղրուած հանդիսաւոր ստորագրութիւններուն, ո՛չ ոք կը համարձակի ըսել այսօր թէ պատերազմի վտանգը անհետացած է ընդմիշտ եւ թէ նոր ու աւելի ահարկու սպանդներ չպիտի գան կրկին խանգարելու աշխարհի խաղաղութիւնը։ Երկուան յաղթականը պարտուածի փոխ-վրէժէն կը կասկածի, դժգոհ դաշնակիցը բախտաւորի առիւծի բաժնին աչք տնկած է, փոքրամասնութիւնները կ՛ուզեն թօթափել օտար լուծը, իսկ բոլորովին անիրաւուածները յարմար առիթի կը սպասեն՝ իրենց զայրոյթը պոռթկալու համար։

Մէկ խօսքով, մարդկութիւնը նստած է վառօդի տակառի մը վրայ, որ մէկ վայրկեանէն միւսը բռնկելու վտանգին տակ կը գտնուի։

Հանգուցեալ նախագահ Ուիլսընի ծանօթ 14 կէտերը 1919ին փարիզի մէջ յանգեցան Ազգերու Դաշնակցութեան ստեղծումին։ Այս մարմինը, ըստ ամերիկացի մեծ մարդասէրին հայեցողութեան, կոչուած պիտի ըլլար «յերկիր խաղաղութիւն եւ ի մարդիկ հաճութիւն» ստեղծելու։ Դժբախտաբար յետագայ դէպքերը — եւ ամէնէն առաջ 1920ին Հայաստանի Հանրապետութեան դժբախտ պարագան — եկան հաստատելու «իրաւունքը զօրաւորինն է» նշանախօսքին անողոք ճշդութիւնը։

Ազգերու Դաշնակցութիւնը համադարման մը չէ մարդկութեան մեծագոյն ցաւին։ Անոր գլխաւոր եւ հիմնական թերութիւնն այն է, որ իր տրամադրութեան տակ չունի զսպիչ ոեւէ ուժ, որով կարենայ պատկառանք ազդել անհանդարտ ժողովուրդներու և պարտադրել իր որոշումներուն գործադրութիւնը։ Ու քանի կայ այդ թերին, միշտ ալ պիտի գտնուին Մուսոլինիներ, որոնք պիտի յարձակին աւելի տկար Յունաստաններու վրայ։

Ուրիշ կարեւոր թերութիւն մը այն է, որ Ազգերու Դաշնակցութեան Ուխտին 15րդ յօդուածը կը նախատեսէ օրինաւոր պատերազմներ, երբ Ազգերու Դաշնակցութեան Խորհուրդին մէջ միաձայնութիւն չգոյանայ քաղաքական վէճերու խաղաղ-կարգադրութեան համար։ Նոյնպէս հոն չէ ընդունուած պարտադիր իրաւարարութիւնը։ Ուրեմն միշտ բաց ճամբայ մը կայ նոր պատերազմի համար։

Փորձը ցոյց տուաւ այս կազմակերպութեան մնանկութիւնը, եւ Արեւմտեան Եւրոպայի խաղաղութիւնը աւելի ամուր հիմերու վրայ դնելու համար 1925ին ստորագրուեցան Լոքառնոյի դաշինքները՝ Ֆրանսայի, Գերմանիոյ, Պելճիքայի, Անգլիոյ եւ Իտալիոյ միջեւ։ Առնցմէ առաջին երեքը երաշխաւորուած պետութիւններն են, Անգլիա եւ Իտալիա ըլլալով երաշխաւորները։ Սակայն Անգլիոյ երաշխաւորութիւնը կարգ մը պայմաններու հետ կապուած ըլլալով, այս դաշինքներն ալ չպիտի կրնային արգիլել պատերազմը։

Եւ ահա 1928ին, դիւանագիտութիւնը քայլ մը եւս առաւ, ստորագրելով Քէլլոգ-Պրիանի դաշինքը, որով բարոյապէս կը դատապարտուի պատերազմը, — օրէնքէ դուրս հռչակուելով։ Դաշնադիր կողմերը կը հրաժարին պատերազմը նկատելէ իբրեւ բնականոն միջոց և ազգային քաղաքականութիւն՝ իրենց վէճերը լուծելու։ Այս դաշինքն ալ ունի իր թերիները, որոնց գլխաւորներն են անսաստողներուն դէմ զսպիչ միջոցներու բացակայութիւնը եւ պարտադիր իրաւարարութեան սկզբունքին չընդունուիլը։

Դիտելի է որ Խորհրդային Միութիւնն ալ այս կէտին վրայ սերտ շփում ունի քաղքենի պետութեանց հետ։ Քէլլոգի դաշինքը ստորագրելէ յետոյ, մէջտեղ դրաւ Մոսկուայի Պրոտոկոլը, որուն յարեցան իր սահմանակից պետութիւնները՝ Լեհաստան, Ռումանիա, Լեթոնիա, Լիթուանիա, Թուրքիա եւ Պարսկաստան։ Չէ ստորագրած միայն Ֆինլանտիան։ Մոսկուա ատով կ՛ուզէր նոր Լոքառնօ մը ստեղծել՝ արեւելեան Եւրոպայի խաղաղութիւնը, այլ խօսքով իր դիրքը ամրապնդելու համար։

Բոլոր այս դաշինքները զեղ անբաւական են խաղաղութիւնը ապահովելու։ Այդ է պատճառը, որ վերջերս պետութենէ պետութիւն դաշնագիրներ կը կնքուին՝ ոչ-յարձակողական, իրաւարարութեան, չեզոքութեան, բարեկամութեան եւ այլ անուններով։

Եւ որովհետեւ վստահ չեն թէ ասոնք ալ վերջնապէս պիտի կրնան ջնջել պատերազմը, շուրջ չորս տարիէ ի վեր ժընեւի մէջ կը գումարեն Զինաթափութեան Խորհրդաժողովը, որ իրրեւ թէ չարիքին արմատը ցամքեցնելու հրաշքը պիտի գործէ։

Եւ սակայն գուր աշխատանք։

Ժողովներով չէ որ պիտի արգիլուին պատերազմները։

Հ. Ս.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՐԱԲԵԻՀԱՅ ՄԵՐՁԵՑՈՒՄ

Հայրենիք խօսելով Տիւրզի ցեղապետ Շէյխ Էսին Համատա պէյի ծանօթ յայտարարութեանց մասին, կը գրէ (24 մարտ).

— «Ցարգելի Շէյխը ժամանակին ըրած է հայ ժողովուրդը եւս կենսապէս շահագրգռող կարեւոր խնդիր մը, որուն դրժբախտաբար ի՛ւրկ եղած արժանի ուշադրութիւնը ընծայուած չէ մինչեւ այսօր մեր կողմէ եւս։

Այդ խնդիրը սիւրիացի, քիւրտ եւ հայ ժողովուրդներու անկեղծ բարեկամութիւնն ու սերտ գործակցութիւնն է, որոնցմէ կախուած է նաեւ այդ ժողովուրդներու բարօրութիւնն ու քաղաքական ճակատագիրը։ Եւ Շէյխ Էմին Համատա պէյ, խօսելով այս մասին, որոշ ու յստակ ցանկութեամբ մը ընդգծած է արեւելքի այդ երեք ժողովուրդներուն իրարհասկացողութեան եւ նոյնիսկ գործակցութեան պէտքը։

Մեր հասարակաց թշնամին, ըսած է ան, Թուրքիան է, որ այսօր իտալիոյ գործակցութեամբ ամէն դաւեր կը լարէ Սիւրիան երկու մասի բաժնելու, հիւսիսային մասը իր ձեռքերուն կցելու եւ մնացածն ամբողջութեամբ ձգելու իտալիոյ։ Ան աւելցուցած է նաեւ որ այս մասին Թուրքիոյ եւ Իտալիոյ մէջ կնքուած է գաղտնի դաշնագրութիւն մը, ուրու բովանդակութեան կարեւոր կէտերուն կրցած են ծանօթանալ Պոլսոյ իր գործակալները։ Ու եթէ վերջը վերջը իրականանայ այսպիսի նպատակ մը — եզրակացուցած է ան, Հիւս. Սիւրիոյ բովանդակ հայութիւնը պիտի անցնի Թուրքիոյ տիրապետութեան ներքեւ։

Իրօք գոյութիւն ունի՞ այդպիսի գաղտնի դաշնագիր մը, Թուրքիա եւ Իտալիա պիտի կրնա՞ն յաջողիլ իրենց դաւերուն մէջ — խնդիրները են, որոնք առայժմ չեն կարող մեզ զբաղեցնել։ Հիմակուհիմա ամէնէն կարեւորը՝ եւ անյետաձգելին այն բարեկամութիւնն ու գործակցութիւնն է, զոր այնքան անկեղծօրէն շեշտած է մեր օտար բարեկամը եւ զոր ի գլուխ հանելու համար մտածելու, յոգնելու եւ անյապաղ գործի անցնելու են նաեւ հայ քաղաքական շրջանակները։

Ըսել շարունակ թէ լրուած ենք աշխարհին, մինակ ենք, բարեկամ չունինք, սխալ է եւ իրականութեան չի համապատասխաներ։ կասկած չկայ, որ եթէ քիչ մը խելօք ըլլանք եւ շուրջերնիս նայինք, պիտի գտնենք ոչմիայն մեզմով շահագրգռուող-ներ, այլ եւ պիտի գտնենք բարեկամներ, որոնց հետ գործակցութիւն մը հնարաւոր է եւ իրամայական պահանջ է»։

«ՄԷՃԻՏԻԷ»ՆԵՐԸ ԱՐԱՔ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Մէճիտիէներուն շրջաբերութիւնը վերջերս արգիլուած է Պաղեստինի եւ Անդրյորդանանի կառավարութիւններէն։ Այս արգելքը խառնաշփոթութիւն մը առաջ բերած է հրապարակին վրայ եւ ֆրանսական մարզպանութիւնը որոշեր է կէս միլիոն ոսկիի արծաթ դրամ կտրել, Սուրիոյ եւ Լիբանանի կառավարութիւններուն անունով։ Այս դրամները 25 եւ 50 դրշ.նոց պիտի ըլլան։

Այս արգելքին հետեւանքով մէճիտիէները շատցած են Պոլսոյ հրապարակին վրայ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Զինաթափութեան խորհրդաժողովը

Փրնեւի մէջ երէկ կէսօրէ վերջ բացուեցաւ Զինաթափութեան Նախապատրաստական Յանձնաժողովի նոր նստաշրջանը՝ նախագահութեամբ փարիզի հոլանտական դեսպան Ժոնքհէերի Լուտոնի։ Բացի Ազգերու Դաշնակցութեան անդամ պետութիւններէն, խորհրդաժողովին կը մասնակցին նաեւ երեք ոչ-անդամներ՝ Միացեալ Նահանգներ, Ռուսիա եւ Թուրքիա։

Նախապատրաստական Յանձնաժողովը վերջին նստաշրջանը գումարած էր 1928 մարտին։

Խորհրդաժողովը իր օրակարգին վրայ ունի երեք ծրագիրներ.— Առաջինը՝ գրի առնուած Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի նախկին պատուիրակներ լորտ Բոպըրթ Սէսիլի եւ փօլ Պոնքուրի թելադրութեանց հիման վրայ։ Երկրորդ՝ խորհրդային հակառաջարկը, որ կը թելադրէ սպառազինութիւնները կրճատել՝ իւրաքանչիւր երկրի կարեւորութեան համեմատութեամբ։ Երրորդը՝ գերման Ա. պատուիրակ կոմս Պէրնսթորֆի առաջարկն է։

Բացի զինաթափութեան ընդհանուր ծրագիր մը պատրաստելու խնդրէն, խորհրդաժողովը պիտի զբաղի նաեւ ուրիշ հարցերով, ինչպէս՝ քիմիական պատերազմը, նաւային ուժերու սահմանափակումը, եւ այլ յարակից հարցեր, որոնք երկար ժամանակ պիտի խլեն։

Հելլենեւթուրք վէճը վեղուացած

«Թան»ի Աթէնքի թղթակիցը կը հեռագրէ.

—Թուրք կառավարութեան կողմէ Պոլսոյ ոչ-փոխանակելի Յոյներու կալուածներուն կամայական գրաւումին հետեւանքով դժուարութեանց եւ ձգտումի շրջան մը բոլորելէ յետոյ, կը թուի թէ հելլենեւթուրք յարաբերութիւնները վերջնական համաձայնութեան նոր շրջանի մը մէջ կը մտնեն։ Հելլէն կառավարութիւնը երէկ ընդունեց Թուրքիոյ վերջին թելադրութիւնները՝ որոնց համաձայն նոր բանակցութիւններ պիտի կատարուին՝ բոլոր առկախ խնդիրները ընդհանուր հաշուեյարդարի ենթարկելու հիման վրայ։ Կառավարութիւնը այս ուղղութեամբ հրահանգներ ղրկեց Թուրքիոյ իր դեսպանին եւ ընդունեց որ բանակցութիւնները տեղի ունենան Էնկիւրիի մէջ։

Հելլէն պաշտօնական շրջանակները այս մասին կը բաժնեն Թուրք շրջանակներու լաւատեսութիւնը, սակայն քաղաքական շրջանակները դիտել կուտան թէ այս լաւատեսութիւնը կախուած է Թուրքերու բարեացակամութենէն։ Յոյները չեն կրնար ընդունիլ անոնց ներկայ գործելակերպը։ Թուրքերը ապօրէն գրաւումներով Յոյները կ՛ուզեն դնել կարգ մը կատարուած իրողութիւններու առջեւ։

Էնկիւրիի հելլէն դեսպան Փափա Էնկիւրիի կառավարութեան մօտ դիմումէ կատարեց՝ պահանջելով որ անմիջապէս դադրեցնեն Պոլսոյ յոյն կալուածներու գրաւումը եւ իրենց տէրերուն վերադարձնեն գրաւուած կալուածները։

Ինչ կ՛ըսէ Թեվֆիք Րիւշտի պէյ

Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյ փրնեւի ճամբուն վրայ պելկրատէն անցած ատեն, լրագրողներուն ըրաւ հետեւեալ յայտարարութիւնները.

— *Ազգ. Մեծ ժողովը վաւերացուց Լիտվինոֆի դաշինքը, որ Թուրքիոյ համար իրապէս միջազգային արժէք մը կը ներկայացնէ։ Անհրաժեշտ էր ամրապնդել խաղաղութիւնը բոլոր սահմանագլուխներու վրայ՝ խորհրդային պետութեան, Լեհաստանի եւ Ռումանիոյ միջեւ։ Ա՛յս է որ տեղի ունեցաւ ու ատոր դէմ ոեւէ բան չենք կրնար առարկել։*

Խօսելով Թուրք կառավարութեան յարաբերութեանց վրայ Պալքանեան երկիրներուն հետ, Թուրք գործավարը յայտարարեց.

— *Նախ ամէնն մարդ պէտք է գիտնայ որ Պալքաններու վրայ ոեւէ նկատում կամ ցանկութիւն չունինք։ Կ՛ընդունինք այն բոլորը, որ կ՛օգնեն խաղաղութեան ամրապնդման՝ առանց ձլնասելու մեր շահերուն։ Բացի Եուկոսլաւիոյ Թրքահպատակներու կալուածական խնդրէն, ուրիշ ո՛չ մէկ անհամաձայնութիւն ունինք այս երկրին հետ։ Երբ այս խնդիրը կարգադրուի, կրնանք առեւտրական դաշնագիր եւ բարեկամական դաշինք կնքել։*

Մեր պատմութեան մէջ ո՛չ մէկ ատեն այնքան աւելի պէտք ունեցած ենք խաղաղութեան երկար շրջանի մը, որքան հիմա։ Քաղաքական ամրապնդումը վերջացաւ ու մեր տնտեսական ծրագրին իրագործման ձեռնարկեցինք։»

**** «Թան» իր կիրակիի թիւին մէջ խմբագրական մը գրած է այս առթիւ։*

Ատանա-Մէրսին գիծին շուրջ

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն թէ Ատանա-Մէրսին երկաթուղիի գիծին յանձնումի մասին ֆրանսական դեսպանին հետ կատարուող բանակցութիւնները դեռ արդիւնք մը չեն տուած։ Արտաքին գործավարութեան շրջանակներէն առնուած լուրերու համաձայն, Ֆրանսա առաջարկած է որ գիծը միասին բանեցնեն, բայց կառավարութիւնը մերժած է, երկաթուղիներու պետականացման սկզբունքին դէմ գտնելով այս առաջարկը։

Ֆրանսացիները առաջարկած են նաեւ որ գիծը երեք տարուան համար ֆրանսական ընկերութեան մը յանձնուի, բայց

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՆՔԻ ՓԼՈՒԶՈՒՄ ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՀԻՆԳ ՀԱՅԵՐ ԶՈՀ

Մարսէյլէն կը հեռագրեն թէ շաբաթ կէսօրին փլուզում մը տեղի ունեցաւ Կարտանի ածխահանքերուն մէջ, երբ հինգ բանուորներ կ՛աշխատէին։ Երեքը թաղուեցան փլատակներուն տակ։ Զորրորդը, ծանրապէս վիրաւորուած, Մարսէյլ փոխադրուեցաւ իսկ հինգերորդը ազատեցաւ։

Հինգն ալ Հայեր էին, մէկը՝ Ն. Ռուսեան, միւսը՝ Խարլօ Շէլպէրկ (Կարապետ Շէլպէրեան?)։ Մնացեալ երեքին անունները ճշդուած չեն տակաւին։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ԽԱՆԻ ԴԱՏԸ

Ապրիլ 10ին Պոլսոյ քաղաքային Բ. դատարանին առջեւ տեղի ունեցաւ Սանասարեան խանի դատավարութիւնը։

Կառավարութեան փաստաբան սէնիէտտին պէյ նախ առարկեց թէ պատրիարքը անհիմն կերպով իրաւատէրը չէ խանին, միւթէվէլլիի հանգամանք չունի, ու եզրակացուց թէ քանի որ օրինաւոր հակառակորդ չկայ իրենց դիմացը, կարելի չէ շարունակել դատը։ Ցետոյ «վարչական տնօրէնութեան մը գործադրութիւնը» չի կրնար կախում ունենալ դատարանին որոշումէն, ինչպէս կ՛ըսեն պատրիարքի փաստաբանները։ Հայերուն եւ ցոյներուն «լքեալ» գոյքերը գրաւելու համար միթէ՞ կառավարութիւնը դատարանի որոշումով գործեց։ Ընդհ. պատերազմին օտար պետութիւնները դատարանի վճիռ առնելո՛վ գրաւեցին Թուրք կալուածները։ Թուրք հանրապետական կառավարութիւնը պետութեան վերաբերեալ ամէն խնդիր ինքնակամ լուծելու ազատութիւնն ունի։

Պատրիարքի փաստաբանները՝ Նէճաթի պէյ, Պ. Միսաք Նարլեան եւ Պ. Լեւոն Զիվէր մէկիկ մէկիկ պատասխանեցին սէնիէտտին պէյի առարկութիւններուն եւ ցոյց տուին անոր ներկայացուցած փաստերուն օրինական հանգամանք չունենալը։

Դատավարութիւնը վերջացած ըլլալով, դատարանը այս շաբթու պիտի տայ իր վճիռը։

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Լեհաստանի նախարարական տագնապը լուծուեցաւ։ վարչապետ կարգուեցաւ նախորդ դահլիճի կրթական նախարար Քարդիմիր Սվիթալսկի։ Նոր դահլիճին մէջ գինուորական նախարար է մարշալ Փիլսուտսքի, արտաքին նախարար՝ Զալէսքի։ Դահլիճին մէջ գինուորականները կարեւոր թիւ մը կը կազմեն—մէկ մարշալ, մէկ զօրավար եւ երեք գնդապետ։

ՊՈԼԻՍ — ԳԱՇԻՐԷ ԳԻՏԸ

Ամէն տարի միջին հաշուով 20 հազար զբօսաշրջիկներ կ՛երթան Եգիպտոս՝ Պէյրութի եւ Հայֆայի ճամբով։ Մահճաբարձ վանքերու ընկերութիւնը միջոցներ կը խորհի այս զբօսաշրջիկները Պոլսէն մինչեւ Գահիրէ երկաթուղիով տանելու համար։ Այս ատիս Պոլիս-Գահիրէ ճամբուն վրայ, որու թիւով պանդոկներ պիտի շինուին եւ այս գծին վրայ քանող կառքերը աւելի հանգստաւէտ պիտի ըլլան։

ԼՐՏԵՍ ՄԸ ՄԱՀԱՊԱՐՏ

Լէնինգրադ, 15 Ապրիլ — Պատերազմական Ատեանը մահուան դատապարտեց Կուզարոֆ անուն ռուսահպատակ մը, որ լեթթոն կառավարութեան հաշուոյն լրտեսութիւն կ՛ընէր Ռուսիոյ դէմ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

ՊԱՐՍԻԿ ՀԵՂԻՆԱԿԻ ՄԸ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԵՒ ՏԱՌԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ատրպատականի թրքախօս Պարսիկները առիթ չեն փախցներ միշտ յայտարարելու, թէ իրենք ծագումով Թուրքեր չեն, այլ մաքրարիւն Պարսիկներ են։ Անոնք միշտ ալ չեն քաշուիր հրապարակով զղուանք արտայայտել այն ակնարկներուն առթիւ, թէ իրենք Մոնկոլներէն սերած են. ընդհակառակն պատմական - գիտական փաստերով կ'ապացուցանեն, թէ Թուրքերէն լեզուն պարտադրուած է իրենց աւազակ, վայրենի, բարբարոս Մոնկոլներու եւ ճինկիզ խաներու ծանօթ յարձակումներուն հետեւանքով։ Այդ յայտարարութիւնները հետեւանք չեն քաղաքական բռնութիւններու, քանի որ եղած են տասնեակ տարիներու ընթացքին, տարբեր ժամանակներու մէջ, միանգամայն տարբեր առիթներով եւ մանաւանդ ծագումով Ատրպատականցի շատ յայտնի, անկաշառ անձերու կողմէ։

Պարսկաստանի վերջին քառորդ դարու անցուդարձերուն հետեւող մը նկատած ըլլալուէ, թէ ինչպիսի արդար զայրոյթ կը պատճառէ Ատրպատականի Թրքախօս Պարսիկին Տաճկաստանի կամ Կովկասի Թուրքին կողմէ իրեն ուղղուած «մենք եղբայրներ ենք» նշանաբանը։ Ատրպատականցին կը վիրաւորուի, կը ջղայնանայ, երբ իրեն Թուրք ծագում վերագրուի։ Այս իրականութիւնը իր ուժեղ անդրադարձումներն ունեցած է մինչեւ իսկ գրականութեան ու ժամուլի մէջ։

Թուրք վերագրումներու դէմ պաշտպանուելու ճիգը հետզ ժամանակներէ գալով, այսօր ամենաուժգն, երբ միակ եւ անբաժան Պարսկաստանի գաղափարը հաժակած է բոլոր տարրերը, գաղափարախօսութենէ աւելի իրեւ գործնական ազդակ մը հրապարակ կուգայ։ Բնական է ուրեմն, որ պարսիկ միտքը չի կրնար առանց քննադատութեան ընդունելու այն բոլոր նորոյթները որ ծնունդ կ'առնէ կամ գործադրութեան փորձին կ'ենթարկուին Թուրքիոյ մէջ։ Պարսիկ հրապարակագիրներ եւ գրողներ բազմիցս արտայայտուած են երիտասարդացող Թուրքիոյ բարենորոգման խնդիրներով եւ կարելի է ըսել թէ բոլորը մէկ ձայն են այն եզրակացութեան որ շատ բաներ այդ երկրի մէջ փոխուած են կամ կը փոխուին բռնի միջոցներով, հետեւաբար արմատանալու, դիմանալու յոյս չեն ներշնչեր։ Այս ուղղութեամբ հատորներ լոյս չտեսան, բայց ամէն նոր հրատարակութիւն նուիրուած Պարսկաստանի յառաջդիմութեան կամ բարեշրջման իր մէջ կ'ամփոփէ որոշ ժասեր նոր Թուրքիոյ մասին։

Վերջերս յայտնի Հ. Թաղիզատէն հրատարակեց նոր աշխատութիւն մը՝ «ընդհանուր կրթութեան նախաբանը», 76 մեծադիր էջերով։ Հեղինակը 32 տարիներու յեղափոխական, գրական, պետական արդիւնաւոր անկաշառ աշխատանքի բեռան տակ կայ եւ կը մնայ մէկը այս երկրի հայրենասէրներէն։ Միաժամանակ անվիճելի հեղինակութիւն է եւ իր մէկ հատիկ նախադասութիւնը ամբողջ երկրին մէջ մեծ կշիռ ու ծանրութիւն ունի։ Շատ քիչ գրական-պետական մարդիկ կը յաջողին ժողովուրդին մէջ իրենց խօսքը այդքան արժեցնել։ Թաղիզատէ Ատրպատականցի է, ոչ միայն կողմնակից, այլ պայքարող «Ատրպատականը Պարսկաստանի անբաժան մասը» նշանաբանին, խօսքով թէ գործով։ Միաժամանակ եթէ չըսենք հայասէր, բայց յաճախ իր գրուածքներուն մէջ արտայայտուած է Հայերու մասին այնպէս, որ լսողը կամ կարդացողը չկրնար գայն չդասել անկեղծ հայասէրներու շարքին։

Իր նոր աշխատութեան մէջ, հեղինակը մանրամասնօրէն քննութեան կ'առնէ ալբուբենի փոփոխման հարցը, կը գտնէ անհրաժեշտ լատինական տառերու գործածութիւնը։ Բայց պայմանաւ, որ հինէն նոր փոխանցումը կատարուի աստիճանաբար, 20 տարուան ընթացքին եւ անպայման առանց բռնութեան, այլ գիտակցաբար։ Կ'առաջարկէ իր կազմած ալբուբենը եւ շարք մը գործնական միջոցներ ու ձեւեր այդ նպատակին հասնելու, մանաւանդ բռնի միջոցներէ խոյս տալու համար։ Կը պնդէ, որ այս, ինչպէսուրիշ շատ խնդիրներու մէջ քաղաքակրթութիւն ու անցեալ ունեցող Իրանը պէտք չէ հետեւի տզէտ, ազգային անցեալ չունեցող Թուրքին։ Կը բերէ օրինակներ անցեալէն, ինչպէս այո տողերը։

«Իսլամաբեթ» բառը պարսիկ գրութիւններու մէջ ծամբայ գտաւ Օսմանցիներուն տգիտաբար նմանելէն եւ մէկն է գիտունը տգէտին նմանելու արատաւոր հետեւանքներու փաստերէն»։ (էջ 31)։

Պարզեմ։— Արաբական բառեր մտած են պարսիկ լեզուի մէջ՝ այդ լեզուին հարազատ կերպարանափոխութիւններով, մինչեդեռ իսլամիան բառը պարսկերէնին անցած է Թուրք լեզուէն. նրբութիւնը անըմբռնելի է հայ ընթերցողին, ուստի չեմ փորձեր բացատրել։ Լեզուական խնդիրը չէ կարեւորը, այլ այն, որ Թաղիզատէ «գիտուն պարսիկին տզէտ Թուրքին նմանիլը կը համարէ «արատաւոր հետեւանքներ» յառաջ բերող երեւոյթ մը։ Ան Թուրքը կը ներկայացնէ իբրեւ խակ ու տհաս ժողովուրդ մը, որ իր բարենորոգումները խելօք մարդոց ձեռքով չէ որ կը կատարէ։ Աւելի լաւ է որ քանիմըտողեր թարգմանեմ։

«... եթէ այս գործին թելը խելօքներու ձեռքը չըլլայ եւ փորձուին զանազան թեթեւ ու ոչ խոր քայլեր, որոնց արդիւնքը որոշ տհաս, խակ ու թեթեւամիտ ժողովուրդներու «շարժումներուն մէջ տեսնուած է...» կարող է մեծամեծ դժբախտութիւններու դուռ բանալ ժողովուրդին համ իր լեզուին առջեւ (էջ 64)։

Թաղիզատէ սխալ կը գտնէ այն կարծիքը թէ իսլամ երկիրներու մէջ առաջինը Թուրքերը կեանքի կոչեցին լատինական տառերը։ Պարսիկ հայրենասէրը կ'երեւի ազդառաջնութեան պատիւը անարժան ու աննհանդուրժելի կը գտնէ վերագրել բարբարոս ճինկիզ խանի անքաղաքակիրթ Թուրքերուն։

Հարկ է աւելի երկար պարբերութիւն մը թարգմանել ուր ի մէջ այլոց հեղինակը կը ծաղրէ Թուրքի «նամազ ընելու» նորաձեւութիւնը, որուն բռնադատուած է Թուրք ժողովուրդը վերէն եկած հրամանի ստիպողութեամբ։

«... Այս գործը սկսողները(1) Ալպանիոյ միլլիւժաններէն (Արնաուտներէն) յետոյ առաջինը եղան Կովկասի բնակիչները որոնց կառավարական կեդրոնն է՝ Բագուն (2) վերջերս ալ եղան օսմանցիները որոնք նոր տառերու ընտրութեան մէջ թերեւս կատարելապէս ճիշդ ճանապարհ չեն բռնած... երեւութապէս կասկած չկայ, որ Թուրքիոյ մէջ տառերու փոփոխութիւնը առաջ պիտի երթայ նստարանի վրայ ու «միւզիք»ով նամազ կատարելու չի նայնիր, որու յառաջ երթալուն փոքրիկ ենթադրութիւն իսկ չկայ, որովհետեւ դիւրին տառին դժուար տառը քշելը կը նմանի ինքնաշարժը ուղտը փոխադրութեան ասպարէզէն դուրս վռնտելուն» եւն. (էջ 47)։

Թուրքերը ինչպէս որ ժամանակին կուրօրէն բռնի միջոցներով ընդուներ են արաբական այբուբենը, նոյն կուրութեամբ եւ բռնի կերպով այսօր կ'որդեգրեն լատինական տառերը։ Այս տեսակէտը Թաղիզատէի աշխատութեան մէջէն կ'անցնի կարմիր թելի պէս։ Աւելի պարզ գաղափար կազմելու համար միասին կարդանք իր հետեւեալ տողերը։

«Կովկասցիներու նոր գիրը լատիներէնի եւ ռուսերէնի խառնուրդ է եւ ոչ մէկ գիտական հիմք ունի(1), Օսմանցիներու նոր գիրը աւելի իրեն՝ Թուրք լեզուին համար է շինուած... այսուհանդերձ եթէ նոյն իսկ Թուրք լեզուի համար յարմար ըլլայ, ոչ մէկ կերպով յարմար չէ պարսկերէնի համար։ Ահմէտ Ջէքի Վելիտի Թաթար լեզուաբան - պատմաբանը վերջերս Թուրք այբուբենի խնդրի քննութեան մասին գրքոյկ մը գրելով նոր այբուբենը հինաւուրց հներուն ծրագրի Թերութիւնները գիտական փաստերով բացատրած է(2)...»։ (էջ 53)։

Ապացուցանելու համար, թէ այբուբենի հեշտ ու կարելի եղածին չափ հարազատ ըլլալը մեծապէս կը նպաստէ ժողովուրդներու քաղաքակրթութեան, Հ. Թաղիզատէ անհրաժեշտ կը գտնէ իբրեւ ցայտուն օրինակ պարսիկ ժողովուրդին ցոյց տալ Հայը եւ իր տառերը։

Ուրիշ տեղ մը աւելի կը պարզաբանէ այսպէս.

— «Ինչպէս որ եթէ հայ Մեսրոպը Ք.ր. 400 թուականին հայկական այբուբենը յօրինեցնեթան հիմքով եւ յօրն ու պարսիկ տառերու նշաններու ձեւով չկազմէր, հայ ժողովուրդն ալ մինչեւ այսօր Սասանի իպնը քալքալէի ճամբով պիտի երթար եւ իր քաղաքակրթութեան աղօթարանը բանուֆիֆիդ, բանունումը, բան ու մալաղ եւ Բանու Ազատ (3) վրանաբնակ ցեղերունը պիտի ըլլար, սահկային անոր (այսինքն հայ ժողովուրդի) Արեւելքէն դէպի Արեւմուտք եւ Ասիայէն դէպի Յունաստան թեքումը մասամբ գրի պատճառով էր»։ (էջ 46)։

Առաջնակարգ քաղաքագէտի շարք մը ուշադրաւ մտքերու ամփոփումը կարելի ընլլալով տեղաւորել երկու երեք սիւնակներու մէջ, կը վերջացնեմ։ Հեղինակին համոզումն է թէ ներքին քաղաքական տեսակէտէն անհրաժեշտ է Պարսկաստանի մէջ միանք բարեւ ըսել արաբական տառերուն, որով կարելի կ'ըլլայ խուսափիլ Թրքական լատինատառ լեզուի տարածումէն Ատրպատականի մէջ եւ հեշտութեամբ տարածել պարսկերէնը ոչ պարսկախօս շրջաններու մէջ, ինչպէս են Ուզբիստանը եւ Ատրպատականը։

Վ. ԻՐԱՆԵԱՆ

---

(1) կովկասեան գրի փոփոխութիւնը գիտական ու քաղաքական նպատակ աւելի երեւի քաղաքական նկատումներու ազդեցութեան տակ է ստեղծուած, հետեւաբար իրանցիներու համար գայն ուշադրութեան առնելը նիւթէն դուրս է։

Թաղիզատէ

(2) «Իրան» օրաթերթը արդէն Թարգմանած է այս գրքոյկը («Իրան» թիւ 2776 եւ յետագայ թիւերը)։ *Վ. Ի.*

(3) Արաբ ցեղեր, որոնք գիրու գրականութիւն չունենալովկիսավայրենի մնացած են։ Հոս հեղինակը անոնց կ'ակնարկէ, իբրեւ խորհրդանշան ագիտութեան, անտիապաշտութեան ու յետադիմացութեան։ *Վ. Ի.*

ԽՈՒՎԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԵՐԸ

ՊԷՅՐՈՒԹ.— Բանտարկեալներու արձակման վրայ, օտար բոլոր շրջանակները իրենց կասկածները փարատեցին, բացի կարգ մը արաբ Թերթերէ և Հնչակեաններէ, որոնք մինչեւ այսօր լուտանքներ կը տեղացնեն Դաշնակցութեան գլխուն, սրճարաններու մէջ և հրապարակներու վրայ։ Կարգ մը Թերթեր կը յանդգնին մինչեւ իսկ սպառնալիքներ ընել Դաշնակցութեան դէմ։

Առանակիչները Թուրքիոյով մը, որ գոհէիկ ոճ ունի, կը հրաւիրեն հանրութիւնը «պայքարիլ Հ. Ց. Դաշնակցութեան դէմ, աւելի ուժգին, աւելի սուր, քան այն ինչ որ էր անցեալին մէջ»։

Խորացէք կ'արգանատինք։

*** Ջատկի Մեռելոցին, գերեզմանատունը վերածուած էր անիշխանական վայրի մը, ուր անվայել արարքներ տեղի ունեցան։*

Առաուն, կանուխէն ստուար բազմութիւն մը լեցուած էր գերեզմանատունը։ Ժամը 9ին քարոզեց նոր առաջնորդը Կարօեան եպիսկոպոս։ Հնչակեաններ եւ հայատեացներ եկած ու բազմած էին դէտինը։ Հնչակեան չէֆերէնկ. Տօնիկեան գովաբանեց Ս. Տէրունին իբր հռետոր, հրապարակագիր, հրապարակախօս։ Յետոյ քեմ հրաւիրեց կարմրուկ Զատիկ Տատուրեանը, որ պատուախօսութիւնը սկսաւ այսպէս.

— «Մենք բանուորներս, այսօր ուխտի կուգանք մեր մեծ ընկերոջ՝ Ս. Տէրունիին, որ դոհը եղաւ Դաշնակցութեան ոճրագործ գնդակին։ Մե՛նք, Սոցիալ Դեմոկրատներս, հայութեան բանուոր դասակարգի պաշտպանն ենք, մի՛շտ, քանի կ'ապրինք։ Մե՛նք, հնչակեաններս, դեռ մեր խօսքը չենք ըսած Ս. Տէրունիի սպանութեան առթիւ, ու այսօր, երբ թաց է գերեզմանը, եւ արիւն կը տեսնենք, մենք արիւն կ'ուզենք։ Ո՛վ անարգ կուսակցութիւն, դուն որ կը կոչուիս Դաշնակցութիւն, բուրժուական կուսակցութիւնն ես, իսկ մե՛նք հնչակեաններս, ընչազուրկներու եւ բանուորներու կազմակերպութիւն։ Դուք ձեր գործերը կատարեցիք ֆրանսական, անգլիական եւ իտալական կանկառավարութիւններուն հետ, իսկ մենք կը կատարենք Խորհրդային Հայաստանի կառավարութեան հետ»։

Եւ դեռ կարգ մը լուտանքներ։

Ողորմելի՛ Թափփափուքներ։

Պար-Յամէլ

Այեւսերման Վտանգը

Այս ճերմակ վտանգն է որ կը սպառնայ այսօր ցան ու գրիւ, աշխարհի չորս ծագերուն նետուած մեր ժողովուրդի փոքր կամ մեծ բազմութիւններուն, նօսրացնելով, հատցնելով զանոնք աստիճանաբար, յետոյ ամբողջութեամբ կլլելու բացառ ձակ նպատակով։

Այդ չարիքը մեր կամքէն բոլորովին անկախ գլուխ կը ցցէ գրեթէ ամէն տեղ, ուր Հայեր բնակութիւն հաստատած են։

Ամէն գաղութ ահազանգ կը հնչեցնէ գեղին սպառնացող այդ վտանգին դէմ, եւ դիմադրութիւն կազմակերպելու փորձեր ալ կ'ըլլան երբեմն. սակայն յաճախ առանց իրական արդիւնքի մը յանգելու, սկիզբէն իսկ ամլութեան կը դատապարտուին։ Ցաւալի է ըսել որ պատճառը մեր անշրջահայեացք ու պոռոտ գործունէութիւնն է։ Դեռ գործի չսկսած, հրապարակը կ'աղմկենք, չունինք ոեւէ մեթոտ։

Զարիքին դիմադրելու համար գաղութներու մէջ կարելիութիւններ չեն պակսիր. տիրող կարգերը, որոշ չափով թոյլատու են այդ աշխատանքին։ Սակայն, ամէն պարագայի մէջ եւ շրջահայեաց պէտք է ըլլալ, որովհետեւ, իրողութիւն է, որ բոլոր ժողովուրդները, մանաւանդ մեծերը՝ կը ձգտին պզտիկները ձուլ՛ել իրենց մէջ։

Ընժամանակ կը գտնենք պնդել թէ ֆրանս. պատմութիւն, գրականութիւն կարդացող, եւ համապատասխան դաստիարակութիւն ստացող տղաք, անպատճառ կ'ուծանան ու կը կորսուին, կը ժխտեն ազգութիւն եւ ծնողք։ Ընդհակառակն, մենք պէտք է, չանք եւ գոհողութիւն չխնայենք, մեր բացած ու բանալիք դպրոցներուն մէջ առաջին տեղը տալ ֆրանս. լեզուին ու գրականութեան։ Չէ՞որ մեր ժառանգականներու մեծ մասին գործածումը կը պարտինք ֆրանս. դաստիարակութեան կամ դպրոցին։ Ընդհակառակն, քանի հոգի ուրացած է իր ծագումը կամ այլասերած։

Հայ ծնողքներէն ոմանք այսօր եթէ իրենց նորածինը կը մկրտեն ֆրանսական եկեղեցին, պատճառը տնտեսական է. եթէ ֆրանսական պսակ կը կատարեն, օրէնքով պարտաւոր են ատոր. իսկ երբ հպատակ դառնալ կ'ուզեն եւ իրենց տղաքը ֆրանսացի կ'արձանագրեն, լոկ որոշ իրաւունքներ ձեռք բերելու, օրէնքի կարգ մը տրամադրութիւններէն օգտուելու համար, է, այս նեղ օրերուն մէջ, ոչ թէ յաւէտ յորձանքին մէջ նետուիլ՝ կորսուելու, իրենց ազգը մոռնալու համար։ Այդ տեսակ միտում չունին առաջիմ մեր հայրենակիցները։

Ազգուրացներ կարելի է գտնել բոլոր ազգերու մէջ։ Պէտք է գիտնանք, որ Հայուն կրած տառապանքները աւելի ամրապնդած են զայն՝ հայ մնալու ուխտին մէջ։ Այնպէս որ կրնանք առանց յուսահատելու գիմադրութիւն մը կազմակերպել այդ վտանգին դէմ։

Մարսէյլ Կ. ՍԵՒԵՍԵԱՆ

ՔԱՐԻՒՂԻ ՀԱՅ ԻՇԽԱՆ ՄԸ

«Ֆրանքֆուրթէր ցայթունկ»ի փարիզի Թղթակիցը կը գրէ.—

— Ֆրանսացիները, քարիւղի մասին իրենց բռնած քաղաքականութեամբ, Ջինագադարէն ասդին մշտ աշխատած են որ քարիւղի իրենց պէտքը մեծ Թրքսթներու ազդեցութենէն ազատեն։ Այս նպատակով կազմեցին «Քարիւղի Ֆրանսական Ընկերութիւն»ը, որ Մուսուլի քարիւղէն Ֆրանսայի ինկած բաժնին տնօրէնութիւնն ալ ստանձնած է։ Այս ընկերութիւնը հիմա իր դրամագլուխը կ'աւելցնէ, որպէսզի քարիւղի գտարաններ շինելով իր ձեռքին տակ գտնուած նաւթահորերէն շատ աւելի շահ հանէ։ Ակնկ զատ, դրամագլուխ տրամադրելով Կալիֆիոյ եւ Ռումանիոյ արտադրութեանց մէկ մասը իր ազդեցութեան տակ առած է։

Ֆրանսացիները քանիցս ձեռնարկներ ըրած են նոր գտնուած նաւթահորերու շահագործման մէջ մասնակցութիւն մը ունենալու համար. ինչպես Ըլպանիոյ եւ Քոլոմպիոյ մէջ. բայց չեն յաջողած։ Ըլպանիոյ մէջ կատարուած հետազոտութիւնները դադրած են գրեթէ։ Քոլոմպիոյ հողերը ուսումնասիրելու նպատակ ունեցող ընկերութիւնը, զոր «Քարիւղի Ֆրանսական Ընկերութիւն»ը կազմած է, այժմ իրապէս լուծուած է։ Ասոնց հետ կապ ունենալով՝ ուշագրաւ է որ Վենեզուէլլայի հողերը ուսումնասիրելու համար կազմուած է նոր ընկերութիւն մը — «Սօսիէթէ Ֆրանսէզ տը Իդրէրշ օ Վենեզուէլա» անունով եւ 50 միլիոն ֆրանք դրամագլուխով։ Ընկերութեան հիմնադիրներն են՝ «Իւնիոն տէ Մին», «Քրուզօէտ Մոպիլիէ» եւ «Պանք Նասիոնալ տը Քրէտի» հաստատութիւնները։

Ֆրանսական այս նոր ընկերութիւնը կը ստանայ պ. Երուանդ Մագուտեանէն, վենեզուէլեան «Ռոյըլթի Քորփորէյշըն»էն և վենեզուէլա Մագուտեան քրիւղի ընկերութենէն— երկուքն ալ Նիւ Եորքի մէջ եւ որոնց Մագուտեանի ձեռքը կը գրնուին — շահագործելու իրաւունք կարգ մը նաւթահորերու, որոնք, գլխաւորաբար, վենեզուէլայի նահանգի Մարաքայպոյի մէջ կը գտնուին։ Ասիկա ուստ քարիւղ պարունակող ծովածոց մըն է, որով շատեր կը շահագրգռուին, անուղղակի կերպով Ռոյըլ Տըչ Շէլ քարիւղի մեծ կերպութիւնն ալ։

«Ֆրանսական քարիւղի ընկերութիւն»ը՝ Մարաքայպոյ ծոցի մէջ չորս հազար արտավար տարածի վրայ հոր պեղելու իրաւունք ունի։ Այդ տեղին փոխարժէքը գնահատուած է 13 ուկէս միլիոն ֆրանքի։ Սկիզբ զատ, ընկերութիւնը արտադրած քարիւղէն հարիւր տասը կառավարութեան իբր տուրք տալէն ետքը, հարիւրին 10ը մինչեւ 12ուկէս ալ պիտի յանձնէ պ. Մագուտեանի եւ իր ընկերութեան։ Հրապարակ Հանուած բաժնեթուղթերուն մէկ քառորդէն աւելին պ. Մագուտեանի ձեռքը կը գտնուի, որոնք երկու տարուան համար անձեռնմխելի պիտի մնան։ Ընկերութիւնը ինք կը ստանձնէ հորերու պեղման համար կազմուած չորս ընկերութեանց հետ կնքուած պայմանագրութիւններուն գործադրութիւնը։

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ՅԱՐՁԱԿՄԱՆ ԴԷՄ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Դեռ ընդհ. պատերազմին վերքերը չփակուած, պետութիւնները ո՛չ միայն կը ջանան ամփոփել իրենց ուժերը, այլ եւ կարելի չափով զարգացնել զանոնք, մինչ միւս կողմէ, խաղաղասիրական յուսատու խոսքէ շրջան կ'ընեն բերնէ բերան։

Սակայն քիչ չեն անոնք, որոնք իրենց արիւեստին իսկ բնոյթովմ, մէկ կողմէ կ'որոշան պագայ յարձակումներու յատկագիծը, միւս կողմէ կը պատրաստեն յարձակումներու դէմ պաշտպանողականը։

Շետեւեալը նման փորձ մըն է օդանաւային յարձակման դէմ հրատարակուած Ֆրանսական հանդէսի մը մէջ։

Կարելի չէ առաջուց, խաղաղութեան շրջանէն իսկ, ռումբերու դէմ տոկացող թաքստոցներ չինել, մեծ գործարաններու, կամ քաղաքներու ամբողջ բնակութիւնները նման մասնաւոր պատսպարմը ներկայացնող նիւթերու համար (մեքենաներ, ճարտարապետական կազմածներ եւայլն)։ Յատկապէս ծախքերու պիտի հասկնանք եւ գործունէութեան բնականոն ընթացքը պիտի առաջ չդնէ անկից։ Ինչ որ առաջուց շինուած, կարելի չէ ըսել թէ նիւթերը եւ ժամանակ չպիտի գտնուի շինելու համար, երբ հարկը պահանջէ։ Բացի կենսական կարեւորութիւն ներկայացնող մէկ քանի նիւթերէ, կարելի է գոհանալ պատահական լուծումներով, որոնք ներու եւ ստորերկրեայ թաքստոցներու շահագործման պեղումի նեղ խրամներու եւ ընդհանուր պատսպարմները մերթ անկարելի պիտի ըլլան այն պարագային, երբ ջուրը շատ մօտ է երկրի մակերեսին։

րեսին: Այն ատեն պարտաւոր պիտի ըլլանք հողին վրայ թաքստոցներ կառուցանելու:

Այն քաղաքներէն զատ, ուր նոր կառուցած են խոր նկուղներ վրայ, ընդհանրապէս ամէն տեղ պէտք է տիջոցները փնտռել, փոքր ուժերու դեմ պաշտպանութեան:

Հանրային սպասարկութեանց գործօնեաները կայարաններու կարգ մը պաշտօնեաներ, գործատուններու մեքենավարները, որոնք ստիպուած են կենալու իրենց գործին գլուխը, մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ պէտք է դառնան:

Մեծ թաքստոցները առնուազն պէտք է ունենան երկու մուտքեր:

Ամբողջ բնակչութիւնը պէտք է ունենայ անհատական դիմակներ կազերու դեմ պաշտպանութեան համար: Կը բաւէ որ այդ դիմակները մօյլ տան ժ րդոց փախելու թունաւորուած վայրէն, կամ սպասելու հոն, մինչեւ որ օդը հականեխուի: Եթէ իրօք կազերով պատերազմը իրականանայ, պէտք է որ քաղաքներու բնակիչները, ճակատի գինուորներուն պէս, ստեղծուած ըլլան իրենց վրայ կրելու դիմակներ, միշտ գործածուելու պատրաստ:

Ոստիկանները եւ պահակախմբերը, հրշէջները եւ առողջապահական պաշտօնեաները պէտք է իրենց տրամադրութեան տակ ունենան կազերու դեմ պաշտպանուած վայրեր, թէ իրենց եւ թէ հիւանդներու համար, ինչպէս նաեւ հականեխական անհրաժեշտ գործիքներ:

ԿԵԱՆՔԸ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

(Քաղուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ԴԷՐՆԱՆ ՅԱՆՔԵՐԸ

Գարնանագործի նախապատրաստական կազմակերպութիւնը սկսած է: Ծրագրուած ուղղութեան հիման վրայ, այս տարի գործի պիտի դրուին գարնան ցանքերու տարածութիւնը պէտք է աւելնայ 100 հազար հեկտար, որով ցորենի մշակումը պիտի աւելնայ 6,1 համեմատութեամբ, միւսները 9,6 չափով: Գարնան ցանքերու ընդհ: տարածութիւնը պիտի կազմէ 1.191.400 հեկտար, որոնց 645 հազար Ուքրէյնի, 280 հազար Ազրբէյճանի եւ 268 հազար Հայաստանի մէջ:

Ցարդ չօգտագործուած հողերէն խոշոր մաս մը պիտի մշակի ընդրկ. բոլոր հանրապետութիւններուն մէջ, ուր հեղեղներու վտանգէն առնելու համար, մինչեւ ձեռք առնուած են: կը շարունակուի գիւղատնտեսական մեքենաներու եւ գործիքներու մատակարարումը եւ լծկաններու հայթայթումը: Անդրկովկասի համար նախատեսուած սերմերու 32,6 մասը երկրին մէջ կայ արդէն. անկից զատ պիտի ստացուի 2500 թօնօ եգիպտացորեն:

Վնասատու ճճիներու դէմ կռուելու համար, պիտի յատկացուի անցեալ տարի գործածուած քանակութեան չափ պղնձի արջասպ եւ ուշադրութիւն պիտի դարձուի որ անոր արտադրութիւնը ապահովուի տեղերուն վրայ:

Անցեալ տարի Անդրկովկասի մէջ կար 256 հողագործական կայան, որով իւրաքանչիւր 4900 գիւղական տնտեսութեան համար կ'իյնար մէկ կայան: Ընթացիկ ցանքերու ժ/թիւ, անոնց ալ թիւը պիտի չատնայ:

ՔՐՃԱԿԱՆ ՆՈՐ ԱԳԲՈՒԲԵՆ

Բագուի մէջ թրքական նոր այբուբենի Մուսթեֆական կեդրոնական կոմիտէին կից գործող գիտ. խորհուրդը հաստատած է լատինական այբուբեն մը՝ քիւրտերուն համար:

Նոր այբուբեն կազմելու նախաձեռնութիւնն իր վրայ առեր էր Հայաստանի Լուս. գործավարութիւնը: Այբուբենին հեղինակը Մարոտուլով՝ երկար ժամանակ ապրած է քիւրտերու մէջ եւ վերջերս ալ Հայաստանի առաջարկութեամբ՝ մեկնելով քրտական շրջանները, ուսումնասիրած է քրտական լեզուի հնչականութիւնը, նպատակ ունենալով լատինական տառերով արտայայտել քրտերէնի բոլոր հնչումները: Քրտական նոր այբուբենը բաղկացած է 37 լատինական տառերէ, որոնց կարգին օգտագործուած են նաեւ ուրիշ այբուբեններ:

Հայաստանի Լուս. գործավարութիւնը ձեռնարկած է նոր այբուբենի գործածութեան աշխատանքներուն: Առաջին առթիւ պիտի հրատարակուին երեք գրքոյկներ, յետագային պիտի հրատարակուին քաղաքական փոքրիկ տետրակներ, գեղեցիկ գրականութեան նմոյշներ եւլն:

Ցառաջիկայ ուսումնական տարին սկսեալ, դպրոցներու մէջ պիտի դասաւանդուին նոր այբուբենը: Մարտ 25ին Երեւանի մէջ խորհրդակցական ժողով մը հրաւիրուած է, նոյն հարցին շուրջ: Ներկայ եղած են քրտական դպրոցներու ուսուցիչներ, լեզուագէտներ:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՆՈՆՑ ՈՐ ԿՈՒԼԱՆ, գրեց՝ Գ. Ու. Լէթբիտըր: Տպ. Փարիզ, Գեղարուեստական տպարան, 1929:

Առկախ մնացած է մերձ Եուկոսլաւիոյ բաժինը եւ այս ալ Մերպիոյ պարտքերուն վճարման համար դրուած սկզբունքներու մէջ, Լահէյի դատարանին կողմէ պիտի կարգադրուի:

ԿԵԱՆՔԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

(Քաղուած Թուրք Թերթերէն)

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Իզմիրի մէջ համայնավարներու մասին քննութիւնը կը շարունակուի: Պոլսէն ձերբակալեալ վիճակի մէջ դրկուած նիքօ անուն Ցոյնը կարեւոր յայտնութիւններ ըրած է: Հեռագրուած է որ Պոլսոյ մէջ համայնավար կազմակերպութեան պատկանող հիքմէթ պէյ անուն մէկը ձերբակալուի: Ամբաստանեալներուն հետ կապ ունեցող բազմաթիւ անձեր դարձեալ ձերբակալուած են Իզմիրի մէջ: Ատոնց մէջ են քեմալիզմ եւ Ուրիֆ Իզմիրի շրջակայ նահանգներուն մէջ համայնավարներու հետ գործ ունեցող բազմաթիւ անձեր ձերբակալուեր են: Այս շրջանի ամբողջ կազմակերպութիւնը, Իզմիրի գաղտնի կեդրոնէն կը կառավարուէր:

ԱԿՆ ԸՆԴ ԱԿԱՆ

«Իգտամ» կը գրէ թէ Հելլէն կառավարութիւնը Արեւմտեան Թրակիոյ մէջ թուրքերու առեւտուրի, վարձակալութեան, պայմանաւորման գործողութիւնները արգիլած է, իբրեւ փոխադրէժ Թուրքիոյ մէջ Հելլէն կալուածատէրներու կրաւորելուն: Արեւմտեան Թրակիոյ Թուրքերը փոխանցման գործողութիւն չէին կրնար կատարել բաց ի «էթնապլի»ի արտօնագիր առնողներէն, որոնց թիւը 100ին 2 է միայն:

Այս կերպով, Արեւմտեան Թրակիոյ Թուրքերուն տնտեսական կացութեան մեծ հարուած մը տրուած պիտի ըլլայ: Ապրիլ 2էն սկսեալ բոլոր դրամատուները Թուրքերու բացած իրենց վարկը դադրեցուցած են: Այս վիճակը բնականաբար Սակարանին վրայ ալ ազդած է:

ՕՍՄ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԸ

Կը հերքուի այն գրոյցը թէ Հանրային Պարտքի Վարչական Ժողովը կը հրաժարի՝ օսմ կայսրութեան յաջորդող կառավարութիւններէ իր ունեցած իրաւունքներէն: Այդ կառավարութիւնները որոնց հետ բանակցութիւն կը կատարուի՝ հետեւեալներն են.— Թուրքիա, Սուրիա, Լիբանան, որոնք 4 ապրիլէն սկսելով, իրենց կտրօնները կը վճարեն:

Իտալիոյ, Պաղեստինի, Միջագետքի կառավարութիւններն ալ հաժձայնութիւններ կնքած են: Այս կառավարութիւնները կտրօններու վճարումը 4 ապրիլէն կատարելի վճարման հետ 25 մայիս 1929ին պիտի սկսին:

Յունաստանի եւ Անդրյորդանանի կառավարութեան հետ կատարուած բանակցութիւնները լաւ ճամբու մէջ կը գտնուին:

ՄԱՂԿԱԽՏԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Անգլիոյ առողջապահական պատուիրակութիւնները լրջօրէն մտահոգ են, ծաղկախտի դէպքերուն հետեւանքով, որոնք երեւան կուգան Թուսքանիա շոգենաւին ժամանումէն ի վեր: Շոգենաւը մեկնած էր Պոմպէյէն: Կին մը որ այս շոգենաւուն մէջ կը ճամբորդէր մեռած է նոյն ճիւանդութենէն՝ Լոնտոնի մէջ: Ուրիշ 14 ճամբորդներ կը դարմանուին այս միջոցիս, կլասքովի ճիւանդանոցին մէջ: Անոնց չորսին վիճակը ծանր է:

Իշխանութիւնները կը նկատեն թէ ծաղկախտի այս դէպքերը կը տարբերին հասարակ ծաղկախտէն, բայց այնքան ծանր են, որոնց նմանը կարելի է տեսնել Արեւելքի հասարակածային երկիրներու մէջ: Այս միջոցիս, հին կր ջանան գտնել եւ մեկուսացնել Թուսքանիա նաւուն ճամբորդները եւ բոլոր անոնք, որ շփում ունեցած են անոնց հետ: Նաւուն ճամբորդները սակայն ցրուած են Անգլիոյ գանագան քաղաքները եւ անոնցմէ շատերը բռնուած ըլլալու նշանները ցոյց կուտան:

Թուսքանիա նաւը Պոմպէյէն մեկնած էր կլասքոյի ուղղութեամբ, երբ ճիւանդութիւնը երեւան ելաւ իր ճամբորդներուն մէջ: Նաւապետէն մէկը որ բռնուած էր, մեռաւ Մարսէյլի նաւահանգիստին մէջ: Մարսէյլէն է որ նաւուն ճամբորդներէն շատերը մեկնեցան դէպի Անգլիա, եւ այդ օրէն ի վեր, ճիւանդութեան դէպքեր երեւան կուգան, մտատանջելով առողջապահական սպասարկութիւնները:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒ ԲՈՅԿՈՏԸ

Գրած էինք թէ շարժանկարի Ամերիկեան ընկերութիւնները որոշած են Թոյլ չտալ իրենց արտադրութիւններու ներկայացումը՝ Ֆրանսայի մէջ:

Այս առթիւ, փարիզի ամերիկեան դեսպանատունը կը հաղորդէ թէ, դեսպանատունը այս տարուան փետրուարի վերջերը Ֆրանսական շարժանկարի սէնդիկան ուսումնասիրած էր փոփոխութիւններու ծրագիր մը, մտցուելու համար ամերիկեան արտադրութիւններու ներածման եւ բաշխման մէջ:

Սէնդիկան այս փոփոխութիւնները առաջարկեց կառավարութեան, որ չէ փութացած այս մասին վճռական որոշում մը տալ, այլ կ'ուսումնասիրէ գանոնք եւ փափաք յայտնած է ամերիկեան տեսակէտը գիտնալ: Ամերիկեան տեղեկագիրը պիտի ներկայացուի Ֆրանս. կառավարութեան:

Ամերիկեան շարժանկարի արտադրութիւնը Եւրոպայի մէջ կը հանդիպի կարգ մը դժուարութիւններու եւ անոնց դէմ փոխադարձ միջոցի մըն է որ կը դիմէ Ամերիկա:

ՄԻՇՏ ԱԻԵԼԻ ԱՐԱԳ

Եւրոպայի եւ Ամերիկայի միջեւ արագ երթեւեկը աւելի եւս արագացնելու համար, անգլ. Ցուայթ Ստար Լայն ընկերութիւնը սկսած է շինել շոգենաւ մը, որ գոյութիւն ունեցողներուն ամէնէն հսկան եւ ամէնէն սրընթացը պիտի ըլլայ:

Ներկայիս շոգենաւերու հրսկան է անգլ. մաժեսթիքը, որուն տարողութիւնն է 60 հազար թօնօ եւ ունի 915 ոտք (282 մեթր) երկայնութիւն: Մաժեսթիքի ովկիանոսը անցնելու միջին տեւողութիւնն է վեց օր:

Նոր շինուելիք նաւը, որ 0.սէանիք պիտի կոչուի, պիտի ունենայ 75 հազար թօնօ տարողութիւն եւ ճիշդ հազար ոտք (305 մեթր) երկայնութիւն, արագութիւնն ալ պիտի ըլլայ ժամը 35 հանգոյց, որով պիտի կրնայ ովկիանոսը ճեղքել չորս օրէն: պիտի փոխադրէ 6 հազար ճամբորդ: Նաւին մէջ նաւաստի եւ պաշտօնէութիւն պիտի ըլլան թուով 1200:

Գաղափար մը կազմելու համար ներկայ ճարտարագիտութեան ապագայ այս հրաշալիքի ուժին մասին, կարելի է աչքի առջեւ բերել աշխարհի ամէնաբարձր շէնքը (Նիւ Եորքի 50 յարկանի վուլվորթ երկնասլացը) եւ երեւակայել որ այդ շէնքին մէկուկէս հասակը ունեցող շինուածք մը, պառկած ջուրերուն վրայ, կը սուրայ ժամական մօտ քառասուն մղոն արագութեամբ:

Բաղդատեցէք կառուցանելի ծովերու հսկան ցամաքի հսկային՝ վուլվորթ շէնքի եւ օդի հսկային՝ կոմս ցէփըլինի հետ:

ՁԱՇԱԿՆԵՐԸ ԱՆՎԻՃԱԿԵԼԻ ԵՆ

Փրակայէն հեռագիր մը կ'իմացնէ թէ տեղին ծերանոցին պատասպարեալներէն մէկը, Նիւեորքի իր մէկ ազգականէն ժառանգած է հսկայ գումար մը՝ 50 միլիոն տոլար:

Հակառակ որ այս ողորմելին այժմ կը նկատուի աշխարհի ամէնէն հարուստներէն մէկը, ան չի վարանիր յայտարարելու թէ շատ լաւ է հոն ուր կը գտնուի, թէ երբեք չուզեր բաժնուիլ իր թշուառութեան ընկերներէն, վայելելու համար մեծափարթամ կեանք մը, թէ պիտի շարունակէ մնալ հոն, իր հարստութիւնը հաւասարապէս բաժնելով իր երկու զաւակներուն, որոնք կը բնակին Վիեննա, բաժին մըն ալ հանելով անկելանոցին:

Մարդը սակայն իրաւունք ուներ: Անակնկալ հարստութիւնը իրեն կը հասնի արդէն շատ ուշ: 94տարու է:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ը ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 4 Ապրիլ.— ինչպէս ուրիշ տեղեր, հոս եւս Հ. Մ. Ը. Մ.ը միակ կազմակերպութիւնն է, որ բոլոր խաւերու կողմէ կը վայելէ համակրանք եւ վստահութիւն: Ան վաւերացուած է հոգատար եւ տեղական կառավարութիւններու կողմէ:

Այս երկրորդ տարին է որ, Պէյրութի մասնաճիւղը գեղեցիկ գաղափարը կը յղանայ Դամասկոսի եւ Հալէպի քոյր խումբերը Պէյրութ հրաւիրելու, ֆութպոլի մրցումներ կատարելու համար:

Պէյրութի ծանօթ դէպքէն ի վեր, հայկական կեանքը դադրած էր քաղաքիս մէջ: Բանտարկեալներու արձակման հետ վերսկսաւ շարժումը: Ջատկի Ա. օրը, կէս օրէ ետք ժամը 3.30ին Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական մարզադաշտին վրայ մրցեցան Դամասկոսի եւ Հալէպի խումբերը: Հալէպցիները յաղթեցին 0 4ով:

Ցաջորդ օրը Հալէպը մրցեցաւ Պէյրութի դէմ, ու 0-1ով յաղթեց ու տիրացաւ 1929 տարուան բաժակին:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պէյրութ-Դամասկոս եւ Հալէպ խումբերը գոհացուցիչ խաղարկութիւն մը ցոյց տուին: Դամասկոսցիները *փաս* տալու շատ վարժ չեն, իսկ Պէյրութի եւ Հալէպի խումբերը շատ տարբերութիւն չունին իրարմէ:

Քաղաքիս մէջ կան շատ մը խումբեր, — *Միսուան, Զարթօնք, Ցառաջ, Արաքս, Մաժակ* եւլն., որոնց անջատ գործունէութիւնը այնքան օգտակար չէ: Ի՞նչ օգուտ այսքան այլազան խումբերէն, երբ 1929ի ախոյեանական մրցումներէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը դուրս կուգայ 2-1 պարտուած, իսկ *Միսուանը*՝ 3-9ով, երկուքն ալ մէկ օրուան մէջ: Մինչդեռ այս երկուքը միացած պիտի կարենային լաւ դաս մը մը տալ լաւագոյն խումբերուն անգամ: Դժբախտաբար, ոչ միայն միանալու ձիգեր չեն ըլլար, այլ եւ իրար խաչածեւելու կը ձգտին շարունակ: Այս է պատճառը որ Ջատկի Ա. եւ Բ. օրերու մրցումները յանգեցան կռիւի եւ ոստիկանական միջամտութիւն յառաջ բերին:

Թ. Սեւեան

ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԸ

Փարիզի հայ Մարզականի նոր վարչութիւնը կազմուած է հետեւեալ կերպով.— Առենապետ՝ վաղինակ Խաչիկեան, փոխ-առենապետ Նիկողոս Մատթէոսեան, առենադպիր՝ Ստեփան Բանիկեան, դանձապահ՝ Գէորգ Փափազեան, խորհրդատու՝ Ժիրայր Թագուորեան:

Թղթակցութիւնները ուղղել Գէորգ Փափազեանի, 40 Rue d'Aboukir, Paris 2me.:

Կարդացէք եւ Տարածեցէք
«ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (16)

ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

— Ո՛չ, Նասիանքա, ո՛չ: Այս կը նշանակէ որ դուք զինքը ամէնէն աւելի կը սիրէք, նոյնիսկ Նեզա՛ ալ աւելի:

— Ննջաղրենք թէ այնպէս ալ ըլլայ: Բայց գիտէ՞ք ժտքէս ի՛նչ կ'անցնի, իր մասին ա՛լ չեմ խօսիր... կը խօսիմ ընդհանրապէս... ինչո՞ւ համար լաւագոյն մէկը միշտ իր մէջ գաղտնի բան մը կը պահէ ուրիշներէն, ինչո՞ւ հաւար անկեղծօրէն չյայտնել այն ինչ որ մարդ ունի իր սրտին մէջ, երբ գիտէ թէ կրնայ պիտի իժացուի: Ամէն ոք ներփակուած դաժանութիւն մը կը կեղծէ, որպէսզի ո՛չ ոք կարենայ իր զգացումները:

— Իրաւունք ունիք, Նասիանքա, բայց պատճառները բազմաթիւ են, եւ ճիգ մը ըրի զգացումներս լեցնելու:

— Ո՛չ, ո՛չ, ինձ կը թուի թէ... պէս, ինձ կը թուի թէ դուք ձեզ կը զոհէք ինձ համար, ըսաւ թափանցող ակնարկով մը աչքերուս մէջ նայելով: Ներեցէ՛ք, այսպէս խօսելուս, գիտէք որ ես պարզ աղջիկ մըն եմ, շատ քիչ մարդ կը ճանչնամ եւ չեմ գիտեր գաղափարներս արտայայտել, բայց գիտեմ երախտապարտ ըլլալ: Օ՛, թող Աստուած երջանկացնէ ձեզ: Այն ինչ որ կը պատմէիք ձեր երազողին մասին, բնաւ ճիշտ չէ, այսինքն ատիկա դուք չէք, կամ առնուազն ապաքինած էք: Դուք բոլորովին տարբեր մարդ մըն էք ձեր նկարագրածէն: Եթէ օր մը մէկը սիրէք, Թո՛ղ Աստուած երջանիկ ընէ ձեզ, մինչդեռ ձեր սիրելիք աղջկան ո՛չ մէկ մաղթանք ունիմ, որովհետեւ ան երջանիկ պիտի ըլլայ արդէն, քանի որ դուք զինքը պիտի սիրէք: Այդ մասին կրնաք վստահ ըլլալ ինձ, ես կին մըն եմ, լա՛ւ գիտեմ այդ:

Լռեց ու ձեռքս սեղմեց ուժգնօրէն: Այնքան յուզուած էի որ չէի կրնար խօսիլ:

— Այո՛, հաւանական է որ այսօր չգայ, յարեց՝ կարճ լռութենէ մը վերջ: Արդէն ժամանակը անցած է:

— Վաղը կուգայ:

— Այո՛, գիտեմ որ վաղը պիտի գայ: Յուսալքութիւն ուրեմն, վաղը նորէն կը տեսնուինք: Իսկ եթէ անձրեւէ, չեմ գար, բայց հետեւեալ օր անպայման կուգամ, օդը ինչպէս ալ ըլլայ: Պէտք է ձեզ նորէն տեսնեմ:

Բաժնուելու ժամանակ ձեռքը ինձ երկարեց ու ըսաւ հանդարտ շեշտով մը աչքերուս մէջ նայելով,

— Մենք միշտ իրարու հետ պիտի ըլլանք, չէ՞:

(Օ՛, Նասիանքա՛, Նասիանքա՛, ինչպէս առանձին եմ, գիտնա՛ք):

Ժամը ինն էր: Զկրցայ սենեակիս մէջ մնալ, հագուեցայ ու դուրս ելայ, հակառակ դուրսի դէշ օդին:

Գացի հոն, նստայ մեր նստարանին վրայ: Ցետոյ մինչեւ իրենց փողոցը գացի, բայց ամչցայ ու ետ դարձայ առանց իրենց պատուհաններուն նայելու: Ի՛նչ դէշ օր: Եթէ օդը գեղեցիկ ըլլար, ամբողջ գիշերը պիտի պտըտէի:

Բայց վա՛ղը, վա՛ղը: Վաղը ամէն ինչ պիտի պատմէ ինձ: Ի՛նչ լաւ կ'ըլլար եթէ այսօր չստանար նամակին պատասխանը... բայց ո՛չ, լաւ կ'ըլլար որ ստանար... ասկէ զատ, արդէն մինչեւ հիմա իրար գտած են...

ՉՈՐՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

Աստուա՛ծ իմ, այս ամէնը ինչպէ՛ս վերջացաւ, ինչպէ՛ս վերջացաւ:

Ժամը իննին հասայ ես. ինք եկած էր արդէն: Հեռուէն տեսայ որ արժուկը բազրիքին կրթնցուցած՝ կեցած է առաջին օրուան պէս: Մօտենալս չլսեց:

— Նասիանքա՛, գոչեցի յուզումս զսպելով:

Արագ՝ ինձ դարձաւ:

— Ի՛նչ կայ, ըսաւ. ի՛նչ կայ, շո՛ւտ ըսէք:

Ապշած երեսը նայեցայ:

— Ի՞նչ կայ, նամակը բերի՞ք, աւելցուց՝ ձեռքով բազրիքը բռնած:

— Ո՛չ, չբերի. դեռ ինք չե՞կա:

Սարսափելիօրէն ժժգունեցաւ եւ անշարժ դիտեց զիս երկարօրէն: Իր վերջին յոյսը օդը ցնդած էր:

— Օ՛, Աստուած թող ներէ, ըսաւ վերջապէս, ընդհատ ձայնով մը. Աստուած թող ներէ:

Ակնարկը գետին յառեց, յետոյ ուզեց ինձ նայիլ, բայց չկրցաւ: Երկու վարկեան եւս պարբերեցաւ իր յուզումին հետ, լռտոյ ետ դարձաւ եւ կրկին բազրիքին վրայ կրթնեցաւ ու արտասուեց հեծկլտուքներու մէջ:

— Հանդարտեցէ՛ք, ի՛նչ կայ որ, ըսի ես, հանդարտեցէ՛ք...

Բայց ուժ չունեցայ շարունակելու եւ յետոյ՝ ըսելիք ի՛նչ ունէի:

— Մի՛ չանաք զիս մխիթարել, պատասխանեց արտասուելով, իր մասին մի՛ խօսիք ինձ, մի՛ ըսէք որ զիս չէ լքած: Միթէ նամակիս մէջ բա՞ն մը կար, այդ դժբախտ նամակիս մէջ...

Հեծկլտուքները ընդմիջեցին իր ձայնը:

— Օ՛, ինչ դաժան ու տմարդի բան. դեռ ո՛չ մէկ տող, ո՛չ մէկ տող: Առնուազն եթէ պատասխաներ որ զիս չուզեր, կը մերժէ զիս... բայց ամբողջ երեք օրուան մէջ տող մը իսկ չգրե՛ւ: Ինչքան դիւրին է վիրաւորել անպաշտպան խեղճ աղջիկ մը, որ սիրած ըլլալուն համար յանցաւոր է միայն: Օ՛, ինչպէ՛ս տանջուեցայ այս երեք օրուան մէջ, Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ: Եւ ըսել որ ես ինքս գացի իր մօտ, զիս նուաստացուցի իր առջեւ, լացի, աղաչեցի, իր սէրը խնդրեցի եւ այս ամէնէն վերջ... ճիշտ չէ՛, անկարելի՛ է ասիկա, այնպէս չէ՞: (Իր սեւ աչքերէն կայծեր կը ցատկէին): Բնական բան չէ այս, խաբուեցանք մեզ, ինք կամ ես: Նաժակս ստացած չէ. դեռ ոչինչ գիտէ ինք: Ինչպէ՞ս կարելի է ասիկա, դուք դատեցէք, ըսէ՛ք, բացատրեցէ՛ք ինձ. կարելի՞ է այսպէս անդթօրէն շարժիլ: Ո՛չ մէկ գիր: Բայց մարդ աւելի դուք մը կ'ունենայ մարդոց վերջինին համար: Թերեւս իմ մասին դէշ բաներ խօսած են իրեն, չէ՞. դո՞ւք ինչ կը խորհիք:

Ֆր. Է Թրգ. Ց. Մ. Ք. ԴՈՍՏՈՑԵՒՍԿԻ

այս առաջարկն ալ լուրջ չէ նկատուած, որովհետեւ այս գծին մենաշնորհի պայմանները երեք տարի վերջ կ'աւարտին։

Ա.նատոլուի գործակալութիւնը կ'ըսէ թէ այս խնդրին շուրջ գաղտնապահութիւն կը տիրէ. այնպէս որ բանակցութեանց վիճակի մասին կարելի չէ եղած ստոյգ տեղեկութիւն մը առնել։ Բայց եւ այնպէս, յոյս կայ որ Ցիրանսա, որ ամէն ատեն դժուարութիւններ կը հանէ բոլոր խնդիրներուն մէջ, «այս անգամ բարեացակամ պիտի գտնուի, մեզի յանձնելու այս երկաթուղին որ իրեն համար օգուտ մը չունի, մինչդեռ մեզի համար կենսական կարեւորութիւն կը ներկայացնէ»։

Լէոն Պլում ևեւսփոխան ընտրուած

Նարպոնի մէջ շաբաթներէ ի վեր տեւող ընտրական պայքարը կիրակի օր վերջացաւ ընկերվարականներու յաղթանակով։ 11,830 քուէարկուներու 5886 ձայնով երեսփոխան ընտրուեցաւ ընկերվարական յայտնի գործիչ եւ հրապարակագիր Լէոն Պլում։ Իր հակառակորդը՝ արմատական - ընկերվարական Ռոժէ Կուրկոն ստացաւ 5022 քուէ։ Ընկերվարական թեկնածուին դէմ գործի լծուած էին բոլորը՝ յետադիմականներէն մինչեւ համայնավարները։ Ի զուր անցան բոլորի բացասական ջանքերը։

Հակառակորդները կ'ուզեն խնդիր հանել՝ ընտրութեան վաւերականութիւնը կասկածի տակ դնելով։ Կ'առարկեն թէ կարգ մը անկանոնութիւններ պատահած են եւ որոշ թիւով սպիտակ քուէթուղթեր՝ Պլումի հաշուոյն արձանագրուած են։

Տրոցկիի վերժուելէն վերջ

ՊԵՐԼԻՆ 14 ապրիլ.— Գերման դահլիճը մերժեց Տրոցկիի Գերմանիա մուտքը։ Այս որոշումը Տրոցկիի հաղորդուեցաւ Պոլսոյ գերման հիւպատոսին միջոցաւ։

Մարդու եւ քաղաքացիի իրաւունքներու Պաշտպան Դաշնակցութիւնը երկուշաբթի օր բողոքի հաւաքոյթ մը պիտի սարքէ՝ ապաստանի իրաւունքին բռնաբարման դէմ։ Քաղաքական գանգատն հոսանքներու պատկանող հռետորներ պիտի խօսին։

Տրոցկի Պոլսէն հեռագիր մը ղրկեց Ռայխսթակի նախագահ Լէօպէի, ըսելով. «Շատ կը ցաւիմ որ առիթ չտրուեցաւ ինծի անձամբ գնահատելու ապաստանի ժողովրդավար իրաւունքը։»

Ասորի քաւական Միջագետքի մէջ

«Էլ Ահրամ»ի Պաղտատի թղթակիցը կը գրէ թէ Անգլիացիները Միջագետքի Ասորիներէն 12,000 հոգիէ բաղկացեալ բանակ մը կազմած են, ի հարկին գործածելու համար թուրքերէն աճապարանքով վրայ։ Ուրիշ կարծիքի մը համաձայն, ասորի բանակը պիտի գործածուի ո՛չ թէ Թուրքիոյ, այլ Միջագետքի ազգայնականներուն դէմ։

Թղթակիցը կ'աւելցնէ թէ անվստահութիւն կայ Թուրքիոյ եւ Անգլիոյ միջեւ։ Անգլիացիները կ'ուզեն գործիք դարձնել Ասորիները, եւ այս վերջիններն ալ սիրով կ'ընդունին, յուսալով որ փայլուն դիրք մը պիտի ունենան ապագային։

Ամանուլլահի նոր բանակը

«Թայմզ»ի թղթակիցը Լահորէն կը հեռագրէ թէ Ամանուլլահ թագաւոր յաջողած է իր կողմը շահիլ կարգ մը ցեղախումբեր, որոնք նախապէս իրեն դէմ էին։ Ամանուլլահ իր այս յաջողութիւնը կը պարտի «Մարգարէի վերարկու»ին, զոր ցուցադրեց Քանտահարի մօտ՝ իթկարթի մէջ համախմբուած 50,000 հոգիի առջեւ։

Ժողովուրդը այն համոզումն ունի թէ Ամանուլլահ կրնայ գահ բարձրանալ, յետոյ պատժել բոլոր անոնք որ իրեն չեն հետեւիր։ Այդ օրէն ի վեր Աֆղանները մեծ խումբերով կուգան համախմբուիլ իր դրօշին տակ։

Թէհրանէն հեռագիր մը համաձայն, Ամանուլլահի միացող ցեղախումբերը զսպել դժուար պիտի ըլլայ։ Քապուլի պարսիկ դիւանագիտական կցորդը ընտանիքը Թէհրան ղրկեց՝ պարսիկ սպայի մը ընկերակցութեամբ։ Այս վերջինը կը պատմէ թէ օրերով դիակները փռուած կը մնան փողոցներու մէջ. ոչ ոք կը համարձակի տունէն դուրս ելլել զանոնք թաղելու համար։ Պէչէվի Սաքա շրջաբերութեան հանած է նոր դրամ մը, որուն վրայ գրուած է. «Էմիր Հապիպուլլահ, Գերի եւ Պաշտպան Աստուծոյ եւ իր Մարգարէի Հաւատքին»։

Կրօնականները ու հարուստները, որոնք նախապէս կ'աջակցէին Պէչէվի Սաքայի, այժմ երես կը դարձնեն անկէ, որովհետեւ ծանր տուրքեր դրած է անոնց վրայ։ Քապուլէն դուրս չէ կրցած ոեւէ տուրք հաւաքել։

Ռուս բոլշեւիկները մեծ գործի վրայ են Քապուլի մէջ։ Անգլիացիները բոլորովին չէզոք կը մնան. սակայն Փէշավարի մէջ կարեւոր ուժեր կը պահեն՝ անակնկալ դէպքերու առթիւ պատրաստ գտնուելու համար։

Պարսիկ սպայի մը համաձայն, Ամանուլլահ 75,000 անկանոն զինուոր ունի իր տրամադրութեան տակ, իսկ գանազան մեծ քաղաքներու մէջ կան նաեւ կանոնաւոր զինուորներ, որոնք իրեն կ'աջակցին։ Պէչէվի Սաքայի դէմ ընդհանուր ատելութիւն կը տիրէ։

Պարսիկ - աֆղան սահմանագլուխին վրայ վերջին օրերս կացութիւնը աւելի խաղաղ է։

Ամանուլլահի բանակը բաւական մօտեցած է Քապուլի, շնորհիւ լաւ օդին։

Նոր ձերբակալութիւններ Զաղրէպի մէջ

Զաղրէպի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց մօտ 130 հոգի, մեծ մասամբ ուսանողներ, որոնք կ'ամբաստանուին թէ Ուսանողական Տան եւ Զաղրէպի ուրիշ շէնքերուն վրայ թագաւորին եւ կառավարութեան մասին անուանարկիչ թուղթիկներ փակցուցած են։ Թուղթիկներուն տակ ստորագրուած է «Խրուած Երիտասարդներու Յեղափոխական Կազմակերպութիւն»։

Երկու օր անընդհատ խուզարկութիւններ կատարուեցան բազմաթիւ մասնաւոր տուներու եւ զանազան նախկին կազմակերպութեանց կեդրոններուն մէջ։ Ոստիկանութիւնը գտաւ Զաղրէպի մէջ քարտէս մը, որուն մէջ մասնաւոր նշան մը ղրկուած է ներկայ կառավարութեան կողմնակիցներու տուներուն վրայ։ Կը կարծուի թէ այս նշանները դրուած են եղեռնափորձ ձեր կատարելու համար։ Վերջերս սպաննուած հրապարակագիր Շէյխէլի տան վրայ եւս նոյն նշանը կար։ Կը կարծուի թէ վերջին օրերու ոճիրները կատարուած են այս յեղափոխական կազմակերպութեան անդամներուն ձեռքով։

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՍՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Ջ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Փ Ա Ր Ի Զ

28 Ապրիլ կիր. գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ

Վ Ա Լ Ա Ն Ս

20 Ապրիլ Շաբաթ գիշեր

ՌՈՄԱՆ ԵՒ ՊՈՐՏՕ 21 Ապրիլ կիրակի

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ 28 Ապրիլ

Ինչպէս նաեւ ԼԻՈՆԻ եւ ուրիշ վայրերու մէջ։

Մանրամասնութիւններ մօտ օրէն։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

SALLE ADYAR. 4 Square Rapp, Métro Alma Marceau

21 Ապրիլ կիրակի իրիկուն ժամը 9ին

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻԿ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀՄԱԹՈՒՆԻԻ

կը ներկայացնէ՝ **ՍԱՄՍՈՆ**

ՏՈՄՄԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐ՝ 50, 25, 15 ԵՒ 10 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը կարելի է այժմէն ապահովել։ Դիմել՝ նամակով կամ անձամբ Շահան Սարեանի, 5 Rue Docteur Paquelin, Paris (20e)։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ ,,ԱՆԶՐԵԻ''Ը

Ֆրանսա եւ Սուրիա 20 ֆր.։ Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ L. Kévonianի 235 Fbg. St. Martin. PARIS (10e).

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Հ. Յ. Դ.

Իթալիի «Ազդիւր Սերոբ» եւ վիլժիւիֆի խումբերը ամիսպողաքար ժողովի կը հրաւիրուին այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Փլաս տ'Իթալի, Քաֆէ Ռիչը տը Լիւնի ստորնայարկը։ Ներկայ պիտի ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Քարիզի Վիշապ խումբի ընկերները ամիսպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, 225 rue du Fbg. St. Martin, Café aux deux Stationի վերնայարկը Métro Louis Blanc։ Ներկայ կ'ըլլան շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։

Լիոնի Քրիստափոր խումբի ժողով՝ վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

Լիոնի Կայծակ խումբի ժողով՝ վաղը իրիկուն ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԱՐԴԳՈՂ

Այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Voltaireի *սրահին մէջ (Օտէոնի թատրոնին դիմացը)։ Նուագ, երգ, մոգական լապտեր եւ անակնկալներ։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։*

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՔ այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան)։

ՌՈՍՏՈՄ Դրադարանի վարչութիւնը կը ծանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ճոխացուցած է։ Գիրք ստանալ փափաքողները կրնան դիմել երեքշաբթի եւ հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: F. SOUVIGNY

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի կիրառողի Սուրէն Տատեան։ Իմացնել՝ Armenag Dadian, Piatza Grivitzei No. 6, Constantza, (Roumania).

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքոլ Միլիթէր	ամենալաւ ու ժամանք	2-14 ֆրանք

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ.* Շաթլէ։ *Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանումը արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներու հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապտերաթուառ։ Ազատիւտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12։*

Կ'ուզուի *թրէսէի վարժ* գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ «Chaussures Païva», 215 Ave. Gambetta։ Մէթրօ՝ Porte Lilas.

Կ'ուզուի *ժէոսէ ոսպի մաքուր գործ* ընող կարուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ցինաքեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e).

Կ'ուզուի *տափատ կարող գործաւորուհիներ արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Պ. Զանաքեանի 9 Rue Papillon, մէթրօ՝* Cadet.

Ծախու է *մեկնումի պատճառաւ խանութ, փուռ եւ բնակարան մը, ամբողջ կազմածներով եւ կարասիներով* (tri-porteur եւն.)։ *Միայն սիմիթէն եւ արուեստեան անուշեղէններէն օրական 60 ֆրանք շահ ապահով։ Կարելի է նպաստավճառութիւն ալ ընել։ Ինը տարուան* bail. *6 ամսականը վճարուած։ Գինը 12,000 ֆրանք։ Դիմել՝ Պ. Մ. Մարգարեանի, 31* Bld. Garibaldi, Issy-les-Moulineaux: *Թրամուէյ 23 եւ 32, իջնել՝* Gare d'Issy.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

Ա Մ Ե Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա Ժ Ա Ն

Մասնաւոր սպասարկութիւն ընկերարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

Զատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՎԻՊԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Արսէն Լիւբէն Շերլոք Հոլմսի դէմ 18 ֆր., Զարիքի նախարարը ՌասբուԹին 12, Թագուհւոյ քնաշրջիկը 10, կին, խաղ եւ գինի 12, Սիրային ոճիր մը 12, Քամելիազարէ կինը 15, Մանրոյծը 6, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Թէրէզ Ռաքէն (է. Զոլա) 20, Մանչ.աղջիկը 20, Բէն Հուր 25, Խորտակուած երկինքներ 30, Արտիստը եւ ՖաՒման 25, Խորհուրդներու մեհեան 12, Մեր խոյը 12, Լռած ջրադացը 12,50, կրացիէլլա 8, Ժապլվար 5, Փանջունի 5, Աղջկան մը յիշատակարանը 5, Ապերախտ գրագիրը 5, Բալիկը 5 ֆր., ինչպէս նաեւ ուրիշ գիրքեր։ Պահանջեցէք նոր գրացուցակը։ Փոստի ծախք չկայ։ Դիմել.— L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20e)։

ԱՊՈՒԽՏԱԳՈՐԾ - ԱՊՈՒԽՏԱՎԱՃԱՌ

ՀԱՅԿ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

16 Rue des Hortensias, St. Just, MARSEILLE, R.C.M. 77.162

Բնիկ Կեսարացի եւ 30 տարուան փորձառու ապուխտագործ։ Կը պատրաստէ ընտիր ապուխտ եւ երշիկ, Կեսարիոյ պղպեղով եւ Համբուրկեան։ Առաքում ամէն երկիրներու համար՝ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ — ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

STUDIO MANOUG

116 Rue Cannebière, Marseille.

Սինէմա Քափիթոլի եւ Քոլիզէի մէջտեղ։



☞ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՈԼՈՐ ՀԱՅ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ

Հայկ. եռագոյն ժապաւէններու Ֆրանսայի միակ կեդրոնատեղին

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ LIBRAIRIE N. AGOPIAN

191 Cours Lafayette 191, LYON

ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ԴԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՆՄՈՅՇՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱԿԸ ՓՐ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE



ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՑՈՒՆԱՐԷՆ

ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.

Պելվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ

28 Rue Lesage, PARIS (20e)

Métro Belleville Tél. Ménil. 61-

Ձոխ մթերք թէ նախկին եւ թէ ամենավերջին եղանակներու երգեր եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, քառյալ եւայլն։ Հայերէն ձոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ թէ՛ մենակ եւ թէ խմբերգ։ Տպուած ցուցակը ձրի է։

Ինչպէս նաեւ. բօրդաֆիի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարներէն ներու լաւագոյնը ամենազեղչեալ գիներով։

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵՋԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Դ. ԹԱՒԻՐԵԱՆ
ՓՈՐՁԱԲՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ
19 RUE HENRI MONNIER
PARIS (IXme)

Տոմարներու կազմակերպութիւն,
Հաշուակիրներ եւ հաշուեքննութիւն,
Դիզուած հաշիւներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ **75** ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակին յայտարարենք, Թուղթերը կը քննենք, տոնական պիմումները ժամանակին տակաւ կերպով կը կատարենք։

ՇԱՆՕԹ.— Իւրաքանչիւր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները։ Եւ առեւտրական կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։ Ընդունելութեան ժամեր՝ 5—7։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱՉ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն: 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 ԱՊՐԻԼ 1929

17 AVRIL 1929

Ի. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 933

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆՋՐԵՒԷՆ ԿԱՐԿՈՒՏԻՆ

Անցեալ օր արտատպուած լուր մը կ'ըսէր թէ Սելանիկի մէջ 521 ընտանիք (2054 անձ) որոշած են դիմել յունական կառավարութեան, որպէսզի դիւրութիւններ ընծայէ Հարաւ. Ամերիկա գաղթելու:

Այս բազմութեան պատուիրակները նախապէս դիմած էին բարեգործականին, որ մերժեց ընթացք տալ գաղթին:

Կիրակի օր, նոր լուր մը կը հաղորդէր թէ հելլէնական շրջանակները տրամադիր չեն ո՛ր եւ է օժանդակութիւն ընելու հայ գաղթականներուն, քանի որ ժրնեւի մէջ յատուկ մարմին մը կը զբաղի այս գործով: «Յունաստան չուզեր ուղղակի կամ անուղղակի պատասխանատուութիւն ստանձնել այս գործին մէջ»:

Առաջին լուրին հետ մէկտեղ, միեւնոյն թերթին մէջ կ'եր-թար նաեւ մը՝ Մոնթեվիտէոյէն (Ուրուկուէյ): Զարաչար գոյացած հայրենակից մը կը բացատրէր թէ իսկապէս «դժոխք» մըն է այդ երկիրը: կ'արժէ կրկին արտատպել քանի մը տողեր.

— «Վերջին եկողները, այսինքն ֆարիւղ նստած՝ մեր վիճակէն չեն հասկնար», պիտի ըսեն: Պատասխանը թող տան բոլոր անոնք որ միեւնոյն կայաններուն մէջ կը բնակէին, Ազէնք, Սելանիկ, Հալէպ կամ Պէյրութ, եւ հիմա երանի՛ կուտան իրենց վրաններուն եւ հիւղակներուն: Միայն վերը յիշուած նամակագիրը չէ որ կը վկայէ. «Պէյրութի վրանաքաղաքին մէջ աւելի հանգիստ էինք»: Շատ աւելի սրբտտուող զոյուններ արձանագրած ենք, օրը օրին:

Եթէ քսան-երեսուն հոգի ըլլային գացողները, կրնայինք ըսել պաղարիւնով. «Թո՛ղ երթան քաշեն»: Բայց երբ հարիւրներու եւ հազարներու մասին է խօսքը, մեր խիղճը թոյլ չի տար պզպիսի բան արտասանել, հակառակ անոր որ, գիտենք թէ զօրաւ չունի մեր ազդարարութիւնը:

Պէտք է նորէն յորդորել, զգուշացնել, նոյն իսկ սաստել: Մանաւանդ որ, սոսկական անհատներ չեն գացողները, այլ ամբողջ ընտանիքներ, կին և երախայ:

Ո՞ւր կ'երթան այսպէս անմտօրէն, Հայաստա՞ն, թէ երուսաղէմ, իրրեւ ուխտաւորներ: Ի՞նչ բան պիտի փոխուի իրենց ներկայ վիճակէն, որպէսզի արդարանար այս խելագար քայլը: Ձեռ՝ եօթը տարիէ իվեր վարժուած են երկրին պայմաններուն, եւ քիչ-շատ շտկուած: Ի՞նչ երաշխիք ունին թէ անգամ մըն ալ քանդելով տուն-տեղ եւ 22 օրուան ճամբայ կտրելով, պիտի հասնին փրկութեան նաւահանգիստը, ապահով՝ ամէն մտահոգութենէ եւ փորձանքէ: Ո՞ւրկէ ծագեցաւ գաղթելու այս նոր ախտը,— «փարանկաներու տեղափոխութենէ՞ն: Բայց ո՛ր եւ է առնն այդ մէկ նեղութիւնը բաղդատե՞ր են գալիքին հետ, «հարաւային դժոխք»ի աւելի դառն անակնկալներուն հետ...

Այս հարցումները շարած առեն, կը խոստովանինք թէ չի բաւեր յորդոր կարդալ հոգին վառած բազմութեան մը: Հարկ է մեղմացնել անոր տառապանքը:

Ձիշդ այս գիտակցութեամբ ալ, նորէն կը բռնենք բարեգործականի կեղրոնի վարչութեան օձիքէն: Եւ կը պահանջենք որ, իրենց մէկ ականջը շողոքորթ եւ քսու բերաններու կապած առեն, միւսն ալ տրամադրեն լսելու, վերջապէս սա երեսուն, յուսախաբ եւ «շլմորած» բազմութիւններուն ձայնը:

Այդ հաստատութեան վարիչները չարաչար կը մեղանչեն իրենց իսկ հիմնական ծրագրին դէմ, սուտ-խենդ ձեւանալով այնքան ծանր տագնապի մը հանդէպ:

Միջոցներ տրամադրեցէք, էֆէնտիներ՛, որպէս զի չստիպուին անձրեւէն փախչիլ եւ կարկուտի բռնուիլ:

Չեղծում չէ որ պիտի գործէք, Հայաստան ղրկուած անպէտ պատուիրակի մը ճամբու ծախքին կէսը կամ ձեր վարիչ-անօրէնին երկու ամսուան ռոճիկին համարժէք գումար մը յատկացնելով:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԻՆՋՊԷՍ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՕՐԵՐՈՒՆ

Այս խորագիրն տակ «Ազդարար» կը գրէ (7 ապրիլ).

—«Այլեւս ոչ մէկ կասկած, որ տնտեսական գարիւրելի տագնապ կը տիրէ խորհրդային Ռուսիոյ մէջ:

Ձարիւրելի կ'ըսենք, հիմնուելով անժխտելի փաստերու, բուն իսկ խորհրդային օրկաններուն գրաւոր վկայութեանց վրայ: Ահա *Պրօլետարը*, «օրգան վրաստանի կոմկուսի կեդրոնական եւ Թիֆլիսի կոմիտէներուն», որ պաշտօնապէս կը հաղորդէ թէ Ապրիլ մէկէն սկսեալ հացն ու շաքարը տոմսով (*վէսիքա*) պիտի ծախուին:

Այսպիսի վիճակ մը հասկնալի ու հետեւաբար տանելի էր 1914—18: Իւրաքանչիւր ժողովուրդ կը գգար թէ մեղքը իր վարիչներունը չէ, այլ օրուան կացութեան: Քանաւանդ ունէր այն բարոյական գոհացումը թէ զրկանքի կ'ենթարկուի յանուն հայրենիքի պաշտպանութեան:

Այսպէս չէ Ռուսիոյ մէջ: Հոն ոչ պատերազմ կայ, ոչ ալ վարիչներու կամքէն անկախ պարագայ: Կռիւը աւելի շուտ վերջացաւ հոն, 1917ին: Այդ թուականէն ասդին մօտ 12 տարի անցած է: Ուրիշ ազգեր ոչ միայն անօթի չեն, այլեւ առատօրէն կ'ուտեն կը խմեն, բան մըն ալ արտածելով: Ամէնէն կարօտներն անգամ գոնէ կրնան պատառ մը հաց գտնել, եթէ ոչ աշխատելով, գոնէ մուրալով: կը բաւէ անցորդին նետածը հանդիպած հացագործին տալ, փորը կշտացնելու համար:

Երբ աշխարհի ոչ մէկ կողմը *վէսիքայի* դրութիւն կայ, ինչո՞ւ ահագին Ռուսիան, որ 1914էն առաջ աշխարհի ցորենի շտեմարաններէն մէկն էր, այդ վիճակին մատնուած է այսօր, սկսեալ իր երբեմնի ազնուապետական փեթրոկրատէն մինչեւ Ռուստ Թիֆլիսը: Որովհետեւ, ունեցաւ վարիչներ որոնք վազեցին ցնորքներու ետեւէն, եւ համաշխարհային յեղափոխութեան սիրոյն մոխիրի վրայ նըստեցուցին ժողովուրդը: Քաղաքականութիւնը գոր անոնք ուռաջ տարին, անխուսափելիօրէն պիտի յանգէր այս ելքին: փոխանակ խրատ առնելու 1922-23ի դէպքերէն, անոնք դեռ անցեալ տարի կատաղի կռիւ բացին գիւղացիութեան դէմ, անխնայ գրաւելով անոր վերջին ցացահատիկը: եւ ոչ միայն գրաւեցին, այլեւ տէրերը տուգանքի, ծեծի եւ բանտարկութեան դատապարտեցին, իբր գողնաթաքոյց...: Դրամ ձեռք բերելու համար, կառավարութիւնը ստիպուած էր *ցորեն ծախել* արտասահմանին: իսկ գիւղացին պարտաւոր էր ինքնաբերաբար անոր յանձնել իր ունեցած արմտիքը, այն ալ ոչ թէ իր ուզած, այլ պետութեան ճշդած գինով, այսինքն գրեթէ առանց դրամի: Պարզ է որ *մուժիկը* ցաւու թեամբ չպիտի կատարէր այս ինքնասպանութիւնը: Աւելի լաւ սեպեց այրել ցորենը, քան ցեկային յանձնել ու պատժուիլ: Միւս կողմէ, կրկին դիմեց իր աիաւոր գէնքին,— *չգանեց:*

Գիւղացիական դասին այս *պօյքօթն* է որ գործը *վէսիքայի* վիճակին հասցուց:

Հոկտեմբերեան յեղափոխութիւնը աիա թէ ի՛նչ «բարիք» բերաւ ռուս ժողովուրդին:»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ՀԵՏԱՊՆԴԵՆ ՀԱՅԵՐԸ
ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Պէյրութի արաբերէն *Էլ-Պայրաք* թերթը իր ապրիլ 4ի թիւին մէջ երկու սիւնակի վրայ կը հրատարակէ տեսակցութիւն մը, զոր իր խմբագիրներէն մէկը ունեցած է վանի նախկին օսմ. երեսփոխան ընկ. վահան փափազեանի (կոմս) հետ: Այս վերջինը յայտարարած է.

— Ազգերու Դաշնակցութեան Ֆրանսայի մօտ կատարած մասնաւոր դիմումին վրայ է որ Կիլիկիոյ Հայերէն մաս մը Սուրիա եւ Լիբանան եկան: Մեր ժողովուրդը առհասարակ եւ Դաշնակցութիւնը մասնաւորապէս ո՛չ մէկ քաղաքական նպատակ կը հետապնդէ հոս:

Հաւանաբար հաղորդակցութեանց դժուարութիւնն էր պատճառ, որ գաղթականներու վերջնական տեղաւորումը այսքան ուշացաւ: Սակայն շնորհիւ ամերիկեան եւ եւրոպական կարգ մը բարեսիրական ընկերութեանց, որոշ թիւով Հայեր տեղաւորուեցան Հիւս. Սուրիոյ մէջ, մինչ մենք կը փափաքէինք կարելի եղածին չափ հեռանալ Թուրքերէն, որոնցմէ անհաճոյ յիշատակներ կը պահենք: Անոնց մեզի հանդէպ ունեցած վերաբերումն է որ այս թշուառ վիճակին մատնեց անոնք զորս հոս կը տեսնէք վրաններու եւ փայտաշէն խրճիթներու տակ...: Մենք կ'աշխատինք ամէն միջոցներով բարելաւել անոնց բոլորին հակառողջապահական պայմանները:

Գալով այն պատմութեան թէ 200,000 նոր գաղթականներ պիտի գան Սուրիա եւ թէ մենք իբր թէ քաղաքական նպատակներ կը հետապնդենք, բացարձակապէս հիմ չունին: Հայերու մեծ մասը ընդունած է լիբանանեան հպատակութիւնը. նոյնիսկ անոնք որ կը մեկնին այս երկրէն, երբեք չպիտի մոռնան Լիբանանցիներու եւ Սուրիացիներու համակրութիւնը իրենց հանդէպ:

Խմբագիրը յետոյ կը հարցնէ թէ ի՛նչ է Հ. Յ. Դաշնակցութեան քաղաքական ծրագիրը.

— Մեր ծրագիրն է, կ'ըսէ ընկ. Փափազեան, 1.— Հայ ազգը հասցնել անհրաժեշտ աստիճանին՝ որպէս զի ձեռք բերէ իր ազատութիւնն ու անկախութիւնը: 2.— Հայ ժողովուրդին բնականոն եւ ազգային կեանքը ձեռք բերել: Անշուշտ այս ծրագիրը գործադրելի չէ Լիբանանի մէջ: Հոս, ինչպէս արտասահմանի մէջ, մենք կ'աշխատինք պահպանել մեր աւանդութիւնները ու հայրենասիրութիւնը, եւ կ'աշխատինք միայն ապահովել Սուրիացիներու եւ Լիբանանցիներու բարեկամութիւնը: Հայերը իրենք իրենց կ'ըսեն թէ ո՛չ մէկ իրաւունք ունին խառնուելու քաղաքականութեանը այս երկրին, որ ասպնջականութիւն շնորհած է իրենց եւ որուն օրէնքներուն կը հնազանդին: Լիբանանցիներուն եւ Սուրիացիներուն երջանկութիւն կը մաղթենք:

Խմբագիրը յետոյ տեղեկութիւններ կ'ուզէ Ֆէտէրեանի սպանութեան մասին: Ընկ. փափազեան կ'ըսէ.

— Ասիկա կուսակցական պայքարի մէկ երեւոյթն է: Իմ բանտարկութեանս մասին վերջին խօսքը պիտի արտասանէ Արդարութիւնը: Գալով այն պնդումին թէ մեր կուսակցութիւնը ուզած է վարդապետեանի վրէժը լուծել՝ Տխրունի Ֆէտէրեանը սպաննել տալով, ատիկա բացարձակապէս սխալ է, որովհետեւ մեր ծրագիրն է ոչ թէ մարդ սպաննել, այլ համերաշխութիւն սերմանել Հայերու միջեւ: Արտասահմանի մէջ մենք կ'աշխատինք բարւոք յարաբերութիւններ մշակել երկրի կառավարութեանց հետ եւ խուսափիլ ամէն միջադէպէ, որ կրնայ խանգարել հանրային ապահովութիւնը: Մենք կը ջանանք երիտասարդութեան մտքին մէջ պատուաստել մարդասիրական սկզբունքներ, որոնք միայն կրնան իրական ուժ մը տալ անոր: Հետեւաբար մենք շատ հեռու ենք արիւն թափել ուզելէ:

Մեր կուսակցութիւնը անդամներ ունի Ամերիկայէն մինչեւ Չնդկաստան: Եւ ամէն տեղ այս սկզբունքները կը գործադրուին խստիւ: Դաշնակցականները ո՛չ թէ ատրճանակ եւ ռումբ կը կրեն, ինչպէս պնդած են ոմանք, այլ գրիչ եւ արօր:»

∴ Պէյրութի ֆրանսերէն «Լա Սիրի» թերթը թարգմանաբար կը հրատարակէ ընկ. Փափազեանի վերոյիշեալ յայտարարութիւնները, համակրական տողերով: Թերթը կը խոստանայ անդրադառնալ հայ կուսակցութեանց գործունէութեան եւ Հայերու միջազգային կացութեան վրայ:

Կարտանի ածխահանքին աղէտը

Գրած էինք թէ Կարտանի ածխահանքին մէջ ահռելի պայթում մը տեղի ունեցաւ երբ հինգ հանքագործներ կ'աշխատէին: Կարտանի մեր թղթակիցը կը գրէ.—

«Քարերու եւ ածուխներու տակ մնացած են միայն չորս հոգի, երկուքը Հայ, երկուքը Չեխոսլովաք: Հանքագործ աշխատաւորներ զերմարդկային ճիգեր բրին ազատելու համար աղէտեալները: Մէկ Հայ մեռած դուրս հանուեցաւ, մէկ Չեխոսլովաք կիսամեռ վիճակի մէջ: Դեռ երկու հոգի կը մնան քարերու տակ: Փնտռտուքները կը շարունակուին: Արկածը տեղի ունեցաւ 13 ապրիլ կէսօրէ վերջ, ժամը 12-20ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:»

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՊՕՅՔՕԹ՝ ՌԱՄԿԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Աթէնքի «Նոր Օր»ը կ'առաջարկէ պօյքօթ յայտարարել Ռամկավարներուն դէմ, լրջութեամբ մը որկասկած չի ձգերթէ մտադրութիւնը լրջօրէն լուրջ է:

Պահ մը սակայն, կատակը մէկդի նետենք, յիշենք թէ Հայ ենք եւ Հայու պէս մտածենք:

Ամէն ազգ գուարճանալու իր ազգային միջոցները ունի: Ունեցածներով չի գոհանար եւ նորերն ալ կը ստեղծէ: Դեռ տասնեակ մը տարիներ առաջ, մենք ալ ունէինք Զատիկ, Ծնունդ, Աստուածածին՝ քով քովի գալու եւ իրարմով խնդալու համար: Իսկ այսօր, հասարակ կիրակի մը անգամ չէ մնացած: փոխարէնն՝ հոգ, ցաւ ու տաղտուկ, որքա՛ն որ կ'ուզէք, եւ մանաւանդ սգատօն:

Ի՞նչ պիտի ըլլար մեր վիճակը, եթէ ռամկավարներն ալ չըլլային: Համատարած մտատանջութեան այս օրերուն, անոնք են որ կը յաջողին հոս սփռել արեւու ... ցոլքեր, հոն ներշնչել ապագայի ... յոյսեր, անդին՝ ինչեցնել պայքարի ... շեփորներ եւ ամէն տեղ՝ մեզ խնդացնել իբր ազգին հիպոխոնդերը: Մարդ՝ որքան ալ դաշնակցական ըլլայ, չպիտի կրնայ ուրանալ թէ մեր մէջ, անոնք միայն ունին մասնագիտութիւնը ըսելու լուրջ բաներ, որոնք մեռելներն իսկ կրնան խնդացնել. օրինակ՝ «Արեւ»ի *Մարդը*: Ո՞ր դաշնակցականը պիտի կրնար յղանալ այդքա՛ն սրամիտ կատակ մը:

Իմ մասիս, կը խոստովանիմ թէ ամէն անգամ որ պէտքն գգամ սրտնեղութիւն մը փարատելու, հոգ մը մոռնալու եւ մանաւանդ խնդալու, ժամանակ չեմ կորսնցներ. անմիջապէս կը սկսիմ կարդալ ռամկավար որեւէ թերթի մը խմբագրականը:

Բայց, առիթասարակ կը գգուշանամ ռամկավար բանախօսութիւններէն, որովհետեւ խընդալէն ծաթելէ կը վախնամ: Անոնց ալ կը դրկեմ մելամաղձոտները, որոնք կը վերադառնան ժպտագին,—կագդուրուած առնուազն երկու շաբթուան համար:

Ի՞նչպէս ուրեմն պօյքօթ յայտարարել այսքան օգտակար կենդանիներու դէմ:

ԽԱՐՏՈՒՆ

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԵՒԻԿՈՍԼԱՒԻԱ

Յոռնալէ տ'Իտալիա իր Թրիէսթէի Թղթակցին՝ կայտայի ստորագրութեան տակ հրատարակած էր փաստաթուղթ մը, որուն վաւերականութեան մասին կը պնդէր եւ որով ուժգնօրէն կը յարձակէր Եուկոսլաւիոյ դէմ, ըսելով թէ անիկա պատերազմի պատրաստութիւններ կը տեսնէ՝ ֆովիթաճիներուն կապուած կազմակերպութեան մը միջոցով:

Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարութիւնը զեկոյցով մը կը յայտնէ թէ խնդրոյ առարկայ փաստաթուղթը բացարձակապէս շինծու է:

ՍԱՅԿՈՆ-ՓԱՐԻԶ ԹՒԶՔԸ

Ֆրանսացի օդանաւորդները պայեի եւ ըէժինանսի, որոնք յաջողութեամբ կրցած էին գլուխ հանել փարիզ-Սայկոն թռիչքը, այժմ իրենց օդանաւով կը վերադառնան փարիզ:

Ուրբաթ առաւօտ մեկնեցան Սայկոնէն, կէսօրէ վերջ հասան պանկքոք, յաջորդն օրն ալ իջան Ալեպ: կիրակի Ալեպէն հասան Ալլահապատ, ուսկից երկուշաբթի առաւօտ ճամբայ ելան դէպի Քարաշի:

Օդանաւորդները միասին կը բերեն Չնդկաչինի սուրհանդակը եւ կը յուսան ամբողջ ճամբորդութիւնը աւարտել 10 օրէն:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՊԱՐՏՔԵՐՈՒՆ ՁԾԴՈՒՄԸ

Նախորդ յօդուածով մը գրած էինք արդէն թէ պատերազմիկ պետութեանց ելմտագէտ ներկայացուցիչներէն բաղկացած յանձնաժողով մը երկու ամիսէ ի վեր ժողով կը դնէ արդէն Փարիզի մէջ, Գերմանիոյ պատերազմական հատուցումներու դումարն որոշելու համար։

Այդ յանձնաժողովին պարտականութիւնն էր համաձայնութեան եզրեր գտնել։ Պատկան պետութեանց կը մնայ վաւերացնել այդ որոշումները եւ գործադրել զանոնք։

Շատ մը նախապատրաստական աշխատանքներէ վերջ, դաշնակից պահանջատէր պետութիւններն Ապրիլ 13ին Գերմանիոյ պատուիրակ Տօքթ. Շալթէին ներկայացուցին իրենց պահանջները որոշող յիշատակագիր մը։ Կը կարծուի թէ Գերմանիա վերջի վերջոյ պիտի համաձայնի անոր պարունակութեան, թէեւ գերման թերթերն արդէն սկսած են բողոքել թէ խիստ են առաջարկուած պայմաններն եւ անընդունելի։

Ջինադադարին ամէնքն ալ հաւատացած էին եւ կը սիրէին յանկերգել թէ «Գերմանիան պիտի վճարէ» (Le Boche payera)։ Բայց հետզհետէ իրականութիւնն եկաւ չափ մը դնելու Դաշնակիցներու ախորժակներուն եւ համոզուած գոյացաւ թէ անօգուտ է անհնարինը խնդրել եւ մէջտեղ եկաւ capacité de paiement *բացատրութիւնը։ Զօրաւոր բեռնակիր մը կրնայ օրինակ 100 — 150 քիլոնոց բեռ մը վերցնել, բայց նուազ զօրաւոր մը կը կքի այդ միեւնոյն ծանրութեան տակ եւ կը ճզմուի։ Ամէն անհատ ունի ուժի կամ տոկունութեան չափ մը, որմէ անդին անկարելի է անցնիլ։ Միեւնոյնն է նաեւ ելմտական ասպարէզին մէջ։ Պետութեան մը եկամուտներն իր տուրքերն են եւ չի կրնար անսահմանօրէն բազմապատկել զանոնք, առանց քայքայելու երկրին նիւթական եւ ընկերային վիճակը։*

Ջինադադարէն քանի մը տարիներէ վերջ, երբ դեռ կիրքերը բոլորովին հանդարտած չէին եւ անկարելի էր առարկայօրէն մօտենալ խնդրին, Դաշնակիցներու առաջարկով, Ամերիկացի զօրավար Տօքսի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողով մը երկար խորհրդակցութիւններէ վերջ վճարումներու ծրագիր մը հաստատեց, որ անկէ ի վեր աւժամաքար կը գործադրուի եւ ի գօրու պիտի մնայ մինչեւ որ կարելի ըլլայ վերջնական կարգադրութեան մը յանգիլ։ Տօքսի ծրագրին վճարումներն արդէն անտանելի եւ խիստ կը թուէին Գերմանիոյ ելմտական շրջանակներուն եւ գերման պետութիւնը առիթ չի փախցներ բողոքելու համար։

Դաշնակիցներու պահանջներն ամէնքն ալ միեւնոյն բնոյթը չունին եւ տրամաբանական է զանոնք զանազան դասակարգերու բաժնել։ Այսպէս, մէկ գծի վրայ կարելի չէ դնել Ծրանսալի պահանջն իբր աւերեալ նահանգներու վերանորոգման հատուցում եւ Ամերիկայի պահանջն իբր գրաւման բանակի ծախքեր հռենոսեան նահանգներու մէջ։ Բնական է որ Ամերիկան պէտք է նուազ պահանջկոտ ըլլայ իր առնելիքին համար քան Ծրանսան։ Միեւնոյն ձեւով անհրաժեշտ է զատել իրարմէ վերանորոգումներու յատկացուելիք փոխարինութիւններն ու քաղաքական պահանջները, ինչպէս պատերազմական տուգանքները եւլլն.։

Արդար է նմանապէս պահանջներէն զեղչել Գերմանիայէն գրաւուած երկրամասերու եւ պատերազմական գրաւումներու փոխարժէքները եւ կարելի է ըմբռնել թէ որչափ դժուար է գանոնք գնահատել. ի՞նչ կ'արժէ օրինակ Անգլիոյ գրաւած մեծատարած գաղթական վայրերը կամ Ֆրանսայի վերադրաւած Ալզաս Լօրէնի նահանգները եւայլն։

Դաշնակիցներու պատուիրակներն իրենց վերջին յիշատակագրով կը պահանջեն տարեկան 1800 միլիոնէն 2ուկէս միլիոն մարք մինչեւ 37 տարի. այդ թուականէն յետոյ տարեկան 1700 միլիոն, որ 58 տարուան ընթացքին կ'իյնայ տարեկան մինչեւ 900 միլիոնի եւ կը շեշտեն թէ այս թիւերը «չափաւոր բեռ մը կը նկատեն Գերմանիոյ ելմտական վիճակին համար, դիտել տալով որ, եթէ Գերմանիան չընդունի զանոնք, Դաշնակիցներուն ուրիշ բան չի մնար, եթէ ոչ վերադառնալ Տօքսի ծրագրին։

Այս յիշատակագիրը վերջնագրի մը հանգամանք չունի անշուշտ եւ Դաշնակիցները պիտի ընդունին զանազան փոփոխութիւններ, պայմանաւ որ ընդհանուր դումարը միայ անփոփոխ։

Ինչպէս Տօքսի ծրագրին մէջ, նոյնպէս եւ նոր յիշատակագրին մէջ նշանակուած են ապրանքներով վճարելի գումարներ։

Այսպէս Տօքսի ծրագիրը տարեկան 750 միլիոն մարքի ապրանք կը նախատեսէր, մինչդեռ նոր կարգադրութեամբ առաջին վեց տարիներուն միայն 600 միլիոնի ապրանք պիտի ստանան Դաշնակիցները եւ այդ գումարն ալ հետզհետէ պիտի իջնէ 350 միլիոնի։

Առաջին 37 տարիներու շրջանին վճարելի մօտ 80 միլիառ մարքը (հաւասար մօտ 500 միլիառ ֆրանքի) կը ներկայացնէ Գերմանիոյ տալիքին իբր միատուց հատուցում, իսկ այնուհետեւ 21 տարի ալ պիտի վճարէ ուրիշ տալիքներ իբր 30 միլիառ։ Այս կարգադրութիւնը տարեկան մօտ 200 միլիոն մարքի գեղչ մըն է Գերմանիոյ համար, բաղդատելով Տօքսի ծրագրին հետաքրքրուց մինչեդեռ ըստ այդ ծրագրին, Գերմանիան իրաւունք կ'ունենար առժամաբար դադրեցնելու իր վճարումները, եթէ մարքի գինը վտանգուէր, ներկայ յիշատակագիրը ոեւէ նման պայման չիպարունակեր եւ ընդհակառակն կ'առաջարկէ առեւտրականացնել առաջին 37 տարիներուն վճարելի գումարները։

Տօքթ. Շալթ. Նախեւ անշուշտ պիտի չընդունի անմիջապէս յիշատակագրի պայմանները եւ հաւանաբար ստիպուի անձամբ ներկանական դահլիճին քննութեան յանձնել զանոնք։ Թերեւս ամերիկեան պատուիրակն ալ՝ Պ. Օուըն Ելնկ հրահանգներ խնդրէ Ուաշինկթընէն եւ խնդիրը քանի մը շաբաթ եւս յետաձգուի։ Բայց ընդհանուր փափաքն է միանգամընդմիշտ փակել այդ հին հաշիւները, որոնցմէ կախում ունին շատ մը ուրիշ կարեւոր հարցեր, մասնաւորապէս՝ դաշնակիցներուն իրարու մէջ եւ հանդէպ Ամերիկայի ունեցած տալիքները։

Ծրանսա Ամերիկային փոխանցելով Գերմանիայէն ստանալիք իր պարտամուրհակները, ուժեղացնէ իր վարկը եւ ապահովաբար միջազգային ելմտական հրապարակը շատ նըպաստաւոր ընդունելութիւն պիտի ընէ այդ փշոտ հարցերու լուծման։

Մաղթելի է որ գերման ազգայնամոլ թերթերը պարապ տեղը չընդդիմանան նոր ծրագրին ընդունելութեան, որովհետեւ կ'երեւի թէ դաշնակիցներն իրենց վերջին զիջողութիւնն ըրած են։

Մ. Տ.

ՆԵՐՔԱՆԱՐՓ.— Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ իզմիրի շրջանէն ցնցուումներ պատահած են։

ՀԱՄԱԹՐՔԱԿԱՆ ԾԱՐԺՈՒՄԸ

ԹԱՆԶԻՄԱԹԸ ԵՒ ՆՈՐ ՕՍՄԱՆՑԻՈՒԹԻՒՆԸ

1865ին, այսինքն սուլթան Ապտիւլ Ազիզի գահակալութենէն 4 տարի վերջ կազմուեցաւ «Եէնի Օսմանլըլար» (Նոր Օսմանցիներ) ընկերակցութիւնը։

Էպուզզիա Թէվֆիք պէյ, որ անդամ էր այդ ընկերութեան, իր «Նոր Օսմանցիներու Պատմութիւնը» գիրքին մէջ հետեւեալը կը գրէ այս մասին.— «Առաջին ժողովին մէջ ընկերակցութեան հիմնադիրներէն Սուլեյման փաշազատէ Այէթուլլահ պէյ (երէց եղբայր Թիւրք Օճաղընեու կեդրոնական վարչութեան նախագահ Համտուլլահ Սուպհի պէյի) հետը բերած էր «Բարպոնարի» ընկերակցութեան եւ Լեհաստանի գաղտնի կազմակերպութեան վերաբերեալ երկու կարեւոր գիրքեր։ Ժողովին ներկայ էր նաեւ բանաստեղծ Նամըգ Քէմալ։ Այէթուլլահի բերած գիրքերը կարդացուելով, խորհրդակցութիւններ կատարուեցան յեղափոխական կուսակցութեան մասին։»

Ժողովին նկարագրութիւնն ընելէ վերջ, Էպուզզիա Թէվֆիք հետեւեալ խորհրդածութիւնը կ'ընէ.

«Այս վեց հայրենասէրները կարդալով ծրագիրը քարպոնարիներու, որոնք փոքրիկ Սարտենիան վերածեցին իտալական պետութեան, ո՞վ գիտէ ո՛րքան կը խանդավառուէին հայրենասիրական զգացումներով եւ ազատատենչ յոյզերով»։

Այս առաջին նկարագրութիւնը եւ զայն նկարագրող Էպուզզիայի միամիտ խորհրդածութիւնները որոշ կերպով ցոյց չե՞ն տար թէ այս խիստ հայրենասէր, գաղափարապաշտ ազնուականները շատ պայծառ տեղեկութիւն չունէին այդ ժիջոցին Եւրոպան տակնուվրայ ընող գաղափարական հոսանքներու եւ այդ հոսանքներուն գործնական հողի վրայ կիրարկութեան մասին։ Նոյնպէս իրենց երկրին վիճակն ու դէպքերը քննական ժտքով տեսնելու չափ տեսական պատրաստութիւն ալ չունէին։ Ո՛չ իրենք, ո՛չ ալ իրենցմէ առաջ եկողները չէին պ ստրաստած գաղափարախօսութիւն մը հաւաքական միտք մը, որ օսմանեան իրականութիւնը վերլուծէր եւրոպական մեթոտով։ Կարծեր էին թէ Քարպոնարիներու ծրագիրը թարգմանելով եւ ըստ այնմ գործելով ամէն ինչ կը վերջանայ եւ պահանջուած արդիւնքը ձեռք կը բերուի։

Ապտիւլ Ազիզի շրջանի Երիտասարդ Օսմանցիները որոշ ու պայծառ ծրագիր մը չունէին։ Այս անորոշութիւնը մենք կը տեսնենք նաեւ Թէֆիգաթ վէ Թէրագգիի շրջանին, որ օսմանեան կայսրութեան վերջին արտայայտութիւնը եղաւ։

Նոր Օսմանցիներուն մէջ թէեւ կային մարդիկ, որ ժթ. դարու երկրորդ կիսուն կ'ուզէին Սուլթան Սիւլէյմանի ժՁ. դարէն մնացած ծրագիրը ընդլայնելով եւ բարեփոխելով գործադրել։ Սակայն մեծամասնութիւնը կողմնակից էր աւելի արմատական միջոցներու։

Ինչպէս Էպուզզիա կը գրէ իր Նոր Օսմանցիներու պատմութեան մէջ, Նամըգ Քէմալի եւ Այէթուլլահի պէս երիտասարդ մտաւորականներ իրենց ներշնչումը կը ստանային ո՛չ թէ իսլամական օրինագրքէն եւ սուլթան Սիւլէյմանի ծրագրէն (Գանունննամէի Սիւլէյմանի), այլ եւրոպական պետութեանց Սահմանադրութիւններէն՝ որոնց գործադրութիւնը կը տեսնէին կամ կ'իմանային։ Եւ սակայն անոնք իրարու կը խառնէին իրաւական եւ քաղաքական հիմնարկները, որոնք բոլորովին տարբեր բաներ են։ Կը տեսնուի ուրեմն որ Նոր Օսմանցիները նոյնիսկ զուտ իրաւական տեսակէտէ մշակուած գաղափարաբանութիւն մը, որոշ ծրագիր մը չունէին։

Թանզիմաթի մասին աւելի շատ խօսուած է։ Օսմանեան պատմութեան մէջ Թանզիմաթ անունը կը տրուի ամբողջութեանը այն քաղաքական, վարչական եւ տնտեսական միջոցներուն, որոնք օսմանեան կայսրութեան վարիչներուն կողմէ գործնական եւ փորձառական կերպով կիրարկուած են՝ օտար պետութեանց ճնշումին հետեւանքով։

Թանզիմաթի յատկանիշն է «կապկութիւնը»։ Թանզիմաթով ուզուած է Եւրոպան կապկել։ Ծովակալ Խալիլ փաշա 1830ին ըսած էր.— «Ռուսիայէն կը դառնամ։ Վերադարձիս ամէն տեղէ աւելի համոզուեցայ, որ եթէ չհամարձակինք Եւրոպան կապկել, մեզի համար Ասիա վերադառնալէ զատ ուրիշ ժիջոց չկայ»։ Թանզիմաթի ժէջ կապկուածը սկզբունքներէ եւ սեթոտներէ աւելի գործնական արդիւնքներն էին։ Թանզիմաթը շարունակութիւնն է Նիզամը ճէտիտի (բանակին արդիացումը)։ Այս վերջինը Եւրոպայի զէնքերը գտնեց, զինուորներուն եւ բոպական դրութեամբ հագուստ կարել տուաւ, Եւրոպայի զինուորական մարզանքի դիրքերը թարգմանել տալով գործադրել սկսաւ։ Իսկ Թանզիմաթը բոլորին հագցուց Եւրոպայի քաղաքային հագուստները, թարգմանել տուաւ պատժական եւ առեւտրական օրինագիրքերը, Հանաց կապկել Եւրոպական պետութեանց ելմտական եւ վարչական կազմակերպութիւնները։

Թանզիմաթի հոսանքը յետոյ քիչ մը եւս խորանալով, իր ազդեցութիւնը գործեց մտածելու, մտածումը արտայայտելու, մտածումը գրի առնելու եղանակներուն վրայ եւս։ Այս դէպքին հետեւանքով, օսմանցի իսլամ հաւաքականութիւնը սկըսաւ տարբեր աչքով նայիլ աշխարհի վրայ։ Ինչպէս կ'ըսէ Ֆրանսացի քաղաքական գրող Էնկէլհարտիր «Թուրքիա եւ Թանզիմաթ» գործին մէջ, «Թանզիմաթին նպատակն էր դարերէ ի վեր բարոյապէս եւ քաղաքականապէս անշնաւ ապրող իսլամ հաւաքականութիւնը մտեցընել քրիստոնեայ հաւաքականութեան։» Այս նպատակին արտաքին եւ մեքենական մասը քիչ դժուարութեամբ կիրարկուեցաւ իսլամ օսմ.հպատակներու վրայ, որոնք ընդհանրապէս վարժուած են հնազանդելու. սակայն ներքին, մտաւոր եւ հոգեկան մարդերու մէջ յաղթողութիւնը կարելի էր ձեռք բերել միայն գաղափարական ազդեցութեամբ։ Այս գաղափարաբանութեան պակասէն առաջ եկած բացասական հետեւանքները մինչեւ մօտ ժամանակներ նշմարուած են։

Նոր Օսմանցիներու շարժումը տեսականապէս կը լրացնէ Թանզիմաթը։ Այս վերջինը զգուշաւոր քայլեր կ'առնէր եւ չէր ուզեր վարչական Իրաւունքի դծած կանոններէն ու սահմանները դուրս ելլել։ Մինչ Նոր Օսմանցիները աւելի յանդուգն քայլեր առնելով Սահմանադրական Իրաւունքի մարզին մէջ կ'անցնէին, ու կը ձգտէին մէկ կողմէ վեհապետին ու կառավարութեան իրաւունքները ու իրաւասութիւնները սահմանափակել, միւս կողմէ ժողովուրդին իրաւունքներն ու ազատութիւնը ընդլայնել։

Նոր Օսմանցիները տեսակ մը արմատական Թանզիմաթականներ էին. սակայն այդ արմատականութիւնը երբեմն յետաշրջական գաղափարականութեամբ կը խառնուէր։ Թանզիմաթականները առեն առեն ընդհարեցան Նոր Օսմանցիներուն հետ։ Իրենց հակառակութեան բուն ծանրութեան կեդրոնն էր կառավարութեան եւ վեհապետին իրաւունքներն ու իրաւասութիւնները հաւասարակշռել «ազգ»ի իրաւունքներուն եւ ազատութեան հետ։

Նոր Օսմանցիներու քաղաքական գրականութեան մէջ «հայրենիք», «ազգ», «իրաւունք» եւ «ազատութիւն» բառերը շատ կը լեզուզուին. մինչ Թանզիմաթի պաշտօնաթուղթերուն մէջ առժամանակ փոխառեալ այս բառերու շատ գործածութենէն կը քաշուին։

(2) ԵՈՒՍՈՒՖ ԱՔԶՈՒՐԱ

ՄԵՔՍԻԿԱՅԻ ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ԶՕՐ. ՔԱՅԵԷՍ՝ ՀԱՅ

Հայրենիքի մէջ Մ. վերածին կը ներկայացնէ կարգ մը մեքսիկացի կարեւոր պետական մարդեր, որոնք ծագումով Հայ եղած են։ Ասոնցմէ առաջինն է Հանրապետութեան նախին նախագահ զօրավար Քայեէս, որ ներկայիս պատերազմական նախարար է եւ ապստամբական շարժումը զսպելու պաշտօն ունի։

Նախկին նախագահ եւ Զօր. Քայեէս (Gén. Calles) անգամ մը Ուաշինկթըն այցելած ատեն յայտարարած էր թէ իր հայրը Հայ եղած է։ Ըլլայ մասին ամերիկեան թերթերը ատենին խօսեցան եւ մենք ալ արձագանգ եղանք։ Սակայն յետոյ լսուեցաւ թէ թիւրիմացութիւն է այդ լուրը։

Հիմա որ մեր տրամադրութեան ներքեւ ունինք հիւսիսային արեւմտեան Մեքսիկայի ամերիկեան սահմանին վրայ երկար ատեն ապրած եւ յաճախ Մեքսիկա երթեւեկած Հայու մը վերին աստիճան շահեկան վկայութիւնները, կրնանք հիմարձակօրէն պնդել թէ Զօր. Պլուտարքոս Էլիաս Քայեէս, իրաւ, Հայ հօր մը զաւակն է։

Զօր. Քայեէսի հայրը եղած է Էղիազար Գալուստեան, որ ասկէ աւելի քան կէս դար առաջ Հալէպի կողմերէն գացած Մեքսիկա եւ հաստատուած է Միացեալ Նահանգ սահմանամերձ Մեքսիկեան Ցոնորա նահանգին մէկ գիւղը։

Էղիազար Գալուստեան նախ գործած է իբրեւ հանքային բանուոր, ապաքիչ քիչ բարելաւելով իր վիճակը ուզած է տուն տեղըլլալ եւ ամուսնացած Էսկնդիկ-սպանիացի խառնուրդ Մեքսիկուհիի մը հետ։

Մեքսիկացիք Թունդ քրիստոնեայ եւ կաթոլիկ ըլլալով, շատ սիրալիր վերաբերում ունեցած են Հանդէպ Էղիազար Գալուստեանի, ոյ իր ազգութիւնը եւ ծագումը բացատրելու համար Աստուածաշունչի Արարատ Լեռը եւ Հայերու առաջին քրիստոնեայ ազգ լինելը, ինչպէս նաեւ դրախտի չորս գետերուն — Եփրատ, Տիգրիս, Արաքս եւ Կուր — Հայաստանի մէջ գտնուելու աւանդութիւնը յիշած է։ Մեքսիկեան միջավայրի մը մէջ ասկէ աւելի կտրուկ եւ տրամաբանական միջոց կարելի չէ եղեւ ակայել Հայու մը, որ պէտք ունի բացատրելու իր ազգութիւնը եւ երկիրը։

Այս ամուսնութենէն Էղիազար Գալուստեան նախ կ'ունենայ մանչ զաւակ մը, որ կը մեռնի։ Երկրորդ մանչ զաւակը կ'ըլլայ Քայեէսը։ Այս զաւակին անունը կը դրուի Պլուտարքոս Էղիազար անունն ալ կը գտնայ Elias, իսկ Գալուստեանը՝ Calles։ Ամբողջ անունով՝ Plutarchus Elias Calles։ Մեքսիկացիք կամ Սպանիացիք քօյեէս կ'արտասանեն, փոխանակ քալլէսի, ինչպէս մենք կ'ընենք, ծանօթ չըլլալով սպանիական հընչումներուն եւ լեզուին։

Դժբախտաբար երկար չապրիր Էղիազար Գալուստեան եւ կը մեռնի, որը Թողլով փոքրիկ Պլուտարքոսը։

Մայրը երկրորդ անգամ կ'ամուսնանայ եւ երկրորդ ամուսինն ալ կ'ունենայ մանչ զաւակ մը, որ այժմ նիւ Եորքի Մեքսիկական հիւպատոսն է։

Պլուտարքոս Էլիաս քաղաքական ներգործութիւններ կը մեծնայ։ Հազիւ 16 տարեկան կ'աւարտէ իր դպրոցը, ուր եւ պատանի կը կոչուի իբրեւ ուսուցիչ։ Աւելի ետք շրջանային դպրոցական տեսուչ կ'ըլլայ։

Քսաներկու տարեկան հասակին, Պլուտարքոս Էլիաս քաղաքին կը ձգէ իր պաշտօնը եւ կը յանձնէ զինուորական վարժարան, ուր շրջանաւարտ ըլլալով, աչքունկնդրկան կը նետուի բանակը եւ քաղաքական ասպարէզը։

Մեքսիկայի զինուորականները պէտք է յիշել, քաղաքագէտ զինուորականներ են։ Հոն բանակը քաղաքական գործերու մէջտեղած է միշտ եւ բանակն է որ կառավարէ երկիրը։ Այս ասպարէզին մէջ քայեէս շուտով կը կուտայ իր կարողութիւնները եւ կը յայտնուի իբրեւ առաջնակարգ զինուորական, պետական մարդ քաղաքագէտ եւ բարենորոգիչ։ Կարեւոր յատկութիւններ, որոնք յայտ բերին Հայերը Թիւրքական կայսրութեան շրջանին։

Քսաներկու տարեկան հասակին, Պլուտարքոս Էլիաս Քայեէս աչքունկնդրկան կը ձգէ իր պաշտօնը եւ կը յանձնէ զինուորական վարժարան, ուր շրջանաւարտ ըլլալով, աչքունկնդրկան կը նետուի բանակը եւ քաղաքական ասպարէզը։

Մեքսիկայի զինուորականները պէտք է յիշել, քաղաքագէտ զինուորականներ են։ Հոն բանակը քաղաքական գործերու մէջտեղած է միշտ եւ բանակն է որ կառավարէ երկիրը։ Այս ասպարէզին մէջ քայեէս շուտով կը կուտայ իր կարողութիւնները եւ կը յայտնուի իբրեւ առաջնակարգ զինուորական, պետական մարդ քաղաքագէտ եւ բարենորոգիչ։ Կարեւոր յատկութիւններ, որոնք յայտ բերին Հայերը Թիւրքական կայսրութեան շրջանին։

Քայեէս այնուհետեւ քալէ ասպարէզէն վերվինչեւ չակաւոր Չափուլթեփէքի (Chapultepec) պալատը, ուր կը մնան Մեքսիկայի նախագահները։

Իրաւ ալ, քայեէս, յաջորդելով Զօր. Օպրեկոնի, եղաւ Մեքսիկայի ամէնէն կարող, կորովի եւ երկաթեայ նախագահներէն մէկը։

ՇՈՒՆԵՐՈՒՆ ԻՄԱՑԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Շուներուն իմացական յատկութիւնները մեր օրով ուրիշ ժամանակներէ աւելի լուրջ ուսումնական ուսումնասիրութեան առարկայ եղած են, ըլլա՛յ բնագէտներու, ըլլա՛յ մասնաւոր անհատներու կողմէ։

Շուներ ամէնուն ծանօթ է իր ծայրայեղ հաւատարմութեամբ։ Ան օժտուած է հրաշալի հոտառութեամբ եւ խիստ գօրաւոր ղութեամբ. իր ուղեղին մէջ կուտակուած գաղափարներու յարաբերութիւնները հոտառական եւ ղական ծագում ունենալով, կարելի է ըսել թէ՝ ո՛րքան գօրաւոր ըլլայ զգացողութիւնը, ա՛յնքան աստիճանաւորուած տպաւորութիւններ արմատ կը ձգեն ուղեղի բջիջներուն մէջ։

Ականջն ալ գործածութեան տակ հաճախ, որոնց կ'ենթարկուին շուները, կը տեսնուի որ անոր գականութիւնը կը զարգանայ երկու եղանակով. մին՝ անոր ունեցած կրթութեամբ եւ մյուս կենդանիին ստացած յատուկ ձեւութեամբ։

Ինչպէս ամէն կենդանի, նոյնպէս եւ առաւելագոյն չափով շունը, երբ չունենայ որեւէ մտային մարզանք, ինչ գիտի պատկանի, կը մնայ միշտ մի նոյն բթամիտ ու անխելք վիճակին մէջ։ Այդ դասակարգին պատկանին կապուած շուները փոքր կատքերու լծուած շուները թափառական շուները եւլն.։

Ընդհակառակն, պոհեմական շուները, հովուական շուները, տիկնական, որսական շուները եւլն., իրենց ստացած մանակրթութեան եւ վարժութեան շնորհիւ, ուրիշներէ աւելի խելօք են եւ բացմատեսակ օգտակար ծառայութիւններ կը մատուցանեն մարդուն, որուն հաւատարիմ ու անձնուէր ծառաները են։ Գեղեցիկ շուները նշանաւոր իրենց խելացութեամբ եւ իրենց

այդ առաւել թիւնը կը պարտին վարժութեան եւ փորձառութեան: Սէն պէնարի շուները համարեան են կորսուած կամ արբաւարար են կորսուած կամ արկածեալ մարդոց հետքեր գտնելու մէջ. խիստ հետաքրքրաշարժ գէպքեր կը պատմուին ձիւնապատ լեռներու մէջ անոնց կատարած հերոսական խուզարկութեանց մասին:

Հովուական շունը, որ ընդհանրապէս ոչխարի հօտերու պահպանման յատկացուած է, նոյնպէս շատ խելացի է, վասն զի ան զբաղած է կատարելու պաշտօն մը, որ իրեն յանձնած է իր տէրը եւ որուն ձայնը կը բաւէ մղելու զինքը գէպի պարտականութիւն: Դիտուած է թէ երբ հօտը գորենի պատած է մը քովէն անցնի, պահպան շունը հեռու կը պահէ ոչխարները ցորենի հասկերէն, չվնասելու համար անոնց փճաճումը արգիլելու համար: Ըստ այնմ, երբ շունը ի վիճակի է զանազանելու գորենը ուրիշ խոտերէն որոնք ոչխարներուն իբր սնունդ կը ծառայեն, ըսել է թէ անոր մէջ գոյութիւն ունի որոշ չափով ճանչողութիւն, ընտրողականութիւն եւ գատողութիւն:

Ոստիկան շուները իրենց սուր հոտառութեան շնորհիւ, մեծ ու անքաղդատելի ծառայութիւններ կը մատուցանեն հետազօտական խուզարկութեանց մէջ, երբեան հանելու համար գողերու եւ ոճրագործներու հետքերը:

Ինչպէս ասկէ առաջ արդէն ակնեցայ խօսելու, շուները պատերազմի ատեն, բացի հետախուզական սպասարկութենէ, մեծ օգտակարութիւն ունին մէկ զօրագունդէն մինչեւ զօրագունդը փոխադրելու զինուորական հրամանները, որոնք կը դրուին մասնաւոր գլաններու մէջ եւ կ'անցուին շուներուն վզին: Ասկէ զատ, մեռուկ կապմածներու շնորհիւ կրնայ հնարել է նաեւ շուներու միջոցաւ փոխադրել լրատար ազաւնիներ, ուտելիք, բանակի պարէն եւլն.:

Թափառական կամ անտէր շուները նուազ խելացի են, եւ սովորաբար տրամադիր փոխելու իրենց տէրերը, կը բաւէ որ որեւէ մէկը ստանձնէ իրենց սննդառութեան եւ բնակարանի հոգը: Այդ շուներէն ոմանք, ունենալով բոլորովին անկախ նկարագիր, ազատ ու թափառական կեանքի մը մէջ կը գտնեն իրենց հանգիստը, անոնք երբեմն իրարու հետ միանալով, կը կազմեն վոհմակներ եւ միասին կ'որսան երէներ ու կենդանիներ:

ՀՐ. ՏԷՐՈՍԿԻ

ԿԱՐԵՒՈՐ ՕՐԷՆՔ ՄԸ ՕՏԱՐ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Եւրոպայի օտար ուսանողները աւելի բազմաթիւ են Ֆրանսայի, քան դրացի երկիրներու մէջ, շնորհիւ Ֆրանսական մշակոյթի եւ լեզուի լայն տարածման:

Հայկական դպրոցներն ալ միշտ առաջին տեղը տուած են Ֆրանսերէնի ուսման, հասցնելով բազմաթիւ ուսանողներ որոնք այսօր կատարելագործուած են Ֆրանսայի մէջ: Այժմ հայ շըրջանառարտներէն շատեր զանազան երկիրներ ապաստանած են, իրենց ուսումը ընդհատելով կամ գործարաններու անկիւնը մաշելով: Ուրիշներ ալ յուսահատած են օրէնքներու խստութենէն:

Ահա նոր յոյս մը.—

Ֆրանսայի պաշտօնաթերթը 1928 Սեպտ. 2ի թիւին մէջ (էջ 9980) հրատարակեց հետեւեալ օրէնքը.—

«Liste des titres étrangers admis én équivalence du baccalauréat de l'enseignement secondaire,

Par arrêté du ministre de l'instrution publique et des beaux arts en date du 25 août 1928 est établie. pour l'année scolaire 1928-1929 la LISTE des titres étrangers visés par l'article 1er des deux arrêtés du 16 novembre 1915 relatifs au demandes D'EQUIVALENCE du baccalauréat de l'enseignement seeondaire formées par de Français «ou des Etrangers» ayant fait leurs études à l'étranger.

Փաստաբանի մը միջոցաւ այս օրէնքի մասին պրպտումներ կատարուած ըլլալով, արտաքին նախարարութենէն պաշտօնեայ մը յանձնարարած է որ հայկ. հանրապետութեան պատուիրակութիւնը պաշտօնապէս դիմէ, որպէսզի խնդիրը պաշտօնական հանգամանք ստանալով, հայ ուսանողներու անունն ալ ցանկին մէջ արձանագրուի:

Ուրեմն, կը խնդրուի Հ. Հ. Պատուիրակութենէն, իր բարեբար աջակցութիւնը բերել, նկատի առնելով հարցին կարեւորութիւնը:

Փրկենք հին ուսանողները, որպէսզի նորերը դիւրին ունենանք:

Բ. Տ. կումիեան

ՕՂՈՂՈՒՄՆԵՐ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՄԷՋ

Սիհուն գետին ջուրը բնականէն մէկուկէս մեթր բարձրացած է: Ատանայի մօտ Ճամնադայի գետն ալ յորդած է: Ոստիկանութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնէ հեղեղի աւերներուն առաջքը առնելու համար:

ԿԵԱՆՔԸ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

(Գաղուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ՄՕԽՈՒՄՆԵՐ

Ատեն մը խորհրդային թերթերը լեցուն էին սէնդիկաներու եւ խորհրդային հաստատութիւններու մէջ կատարուած մխումներու մանրամասնութիւններով: Բայց, այդ մասին լուրերը գադրած էին ժամանակէ մը ի վեր, կարծել տալով թէ առաջքը առնուած է մխումներուն: Սակայն, խորհրդային թերթ մը անգրագառնալով անոնց, կուտայ հետեւեալ մանրամասնութիւնները:

Մոսկուայի սէնդիկաներուն մէջ, մխուած գումարներու քանակութիւնը նորէն բարձրացած է: 1928ին գումարը կը հասնէր մօտ 150,000 րուբլիի (2 միլիոն ֆր.) այսինքն հարիւրին 50 աւելի քան անգեալ տարի: Մըսխումները նկատելի են մանաւանդ շինութեանց մէջ: Պարագան նոյնն է նաեւ մեծագի ճարտարալուսին, եւ առեւտրական պաշտօնէութեան մէջ: Մխողներու հարիւրին 50ը անդամներն են համայնավար կուսակցութեան եւ երիտասարդական միութեան: Յանցաւորներէն շատերը գործարաններու վարիչ կոմիտէներուն նախագահները, գանձապահները եւ քարտուղարներն են: Հակակշռող յանձնախումբերու տկարութիւնը կը փաստուի անով որ անոնք երեւան հանած են միայն մխումներու հարիւրին 30—35ը:

20 ՄԻԼԻՈՒԻ ՎՈՏՔ

Պաշտօնական վիճակագրութիւն մը գոյց կուտայ թէ վերջին տարիներու ընթացքին, ոգելից ըմպելիներու սպառումը բարձրացած է անհամեմատ կերպով: 1924ին սպառած են 80 հազար վեդրօ ալքոլ, 1926ին՝ 43 միլիոն: Ամէն տարի բնակչութիւնը կը սպառէ մէկ ու կէս միլիառ րուբլիի (20 միլիառ ֆրանք) ըմպելի: Անուղղայ ալքոլամոլներու թիւը կը հասնի կէս միլիոն հոգիի: Ամէն տարի, մօտ 30 հազար հիւանդներ կը համրուին ըմպելիի չափազանց գործածութեան հետեւանքով: Գինեմոլութեան հետեւանքով պետութիւնը կը կորնչցնէ հսկայ գումարներ, գործարաններու մէջ աշխատաւորներու բացակայութեամբ, կամ անկանոն աշխատանքով:

ԿԱՐԳԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ճարտարարուեստական եւ առեւտրական խորհուրդներու լիակատար նիստը քուէարկեց որոշում մը՝ գործարաններու մէջ կարգապահութեան պահպանման մասին:

Խորհրդակցութեան ընթացքին, նկատուած է որ իւրաքանչիւր ձեռնարկի մէջ, համայնավարական բջիջներու, գործարանային կոմիտէներու եւ վարչութիւններու իրաւասութեան սահմանները չեն ճշտուած բաւական յստակութեամբ:

Ասկից առաջ կուգայ գործաւորներու մէջ, անկարգապահութեան ձգտումը:

ԱՊՐՈՒՍՏԻ ՍՂՈՒԹԻՒՆ

Բոլշեւիկեան թերթ մը կը գրէ — Ապրուստի գիները շարունակեցին բարձրանալ փետրուարին եւ մարտին: Միսը եւ հողագործական արտադրութիւնները մեծ բարձրացում կրեցին համագործակցականներու եւ մասնաւոր ձեռնարկներուն մէջ. Ասկից զատ, մարտի ընթացքին բարձրացան նաեւ ճարտարարուեստական արտադրութեանց գիները:

Պիտելի է որ գիներու վրայ այս բարձրացումը կը գուգադիպի այն շրջանին, երբ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնէ սղութեան դէմ, որ ամէնէն առաջ ծայր տուաւ պետական համագործակցականներուն մէջ: Բոլոր ապրանքներն ալ սղած են:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԻՋԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ ՎԵՐԱԿՍՈՒՄԸ

Վերջերս, լուրջ փորձեր կը կատարուին վերսկսելու համար Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնները:

Անգլիա Ռուսիոյ հետ իր կապերը խզեր էր Անգլիոյ մէջ բոլշեւիկեան գրգռութիւններուն հետեւանքով: Անգլիա տնտեսական վնասներու ենթարկուեցաւ այս խզումին պատճառով: Գալով Ռուսիոյ, հանդիպեցաւ քաղաքական եւ տնտեսական դժուարութիւններու:

Խզումէն վերջ, իր ճարտարարուեստական պէտքերուն համար, փոխանակ Անգլիոյ, Ռուսիա ապրանքներ ըրաւ Գերմանիոյ եւ Ամերիկայի: Այս կերպով, Անգլիա կորնցուց բայց, կարելի չէ ըսել թէ Ռուսիա շահեցաւ:

Ապրանքներու որակէն զատ, պէտք է ընդունիլ թէ Ռուսիա կորնցուց գիներու վրայէն ալ, որովհետեւ, Ամերիկայէն Ռուսիա ներածումները եւ ամերիկեան ապրանքները շատ աւելի սուղ են: Վերջին տարիներս, ներածումներուն գումարը շատ աւելի բարձրացած է եւ 147 միլիոնէն անցած 222 միլիոն րուբլիի: Բայց, այս չի նշանակեր թէ աւելցած է նաեւ ներածումներու քանակը: Ներածումները, որքան ալ աւելցած երեւան, հեռու են գոհացնելէ Ռուսիոյ պահանջները: Ասոր վրայ պէտք է բարդել նաեւ Ռուսիոյ մետաղային ճարտարարուեստի տագնապը, ինչպէս նաեւ քարիւղի եւ նաւթի արտադրութեան նուազումը:

ԿԵԱՆՔԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

(Գաղուած Թուրք Թերթերէն)

1929Ի ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ

Էնկիւրիւէն կը հեռագրեն թէ ելմտացոյցի յանձնաժողովը 1929ի ելմտացոյցը հաւասար կշռած եւ բաժանումը կատարած է հետեւեալ կերպով.—

	Ոսկի
Ազգ. մեծ ժողով	2,082,000
Հանրապետ. նախագիծ	312,000
Հաշուական. դիւան	580,000
Վարչապետութիւն	820,000
Պետական խորհուրդ	212,000
Վիճակագրութիւն	77,000
Կրօն. գործոց տեսչ.	1,600,000
Ելմտ. գործ.	14,700,000
Հանր. Պարտք	32,190,000
Մաքսատուն	5,000,000
Թափու ցնօր.	1,390,000
Ներքին գործ.	3;900,000
Թղթ. եւ հեռագր.	5,900,000
Ընդհ. ապահով.	4,800,000
Ոստ. զօրաց	11,000,000
Ջետեղման տնօրէն.	1,500,000
Արտաքին գործ.	3,750,000
Մամլոյ տնօր.	440,000
Առողջ. գործ.	4,325,000
Դատական գործ.	7,188,000
Կրթական	8,000,000
Հանրօգուտ շին.	33,000,000
Տնտեսական	8,300,000
Նաւահանգիստ	295,000
Ազգ. պաշտ.	53,600,000
» » Օդ.	7,175,000
» » Ծով.	6,000,000
Շին. գործարաններ	4,800,000
Աշխարհագր. քարտէսներ	703,000
Կառավարութիւնը	220,297,000

ոսկի ծախք առաջարկած էր, բայց յանձնաժողովը որոշած է 218,392,000 ոսկի:

Հասոյթները գրեթէ հաւասար ըլլալով, 1929ի ելմտացոյցը այսպէս հաւասարակշռուած է:

ՊԱԼՄՈՅ ԱՒԵՒՏՐ. ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Մարտի ընթացքին Ռումանիայէն Պոլիս բերուած է 1734 վակոն ատաղձ, 5929 թօնօ ցորեն, 4252 թօնօ գարի, 2277 թօնօ լուբիա, 450 մսացու կով, 1270 թօնօ քարիւղ, 860 թօնօ պէնզին, 5200 թօնօ ածուխ, 1200 թօնօ կրաղիւս եւ 4915 թօնօ շաքար:

Ռուսիայէն ալ բերուած են 61418 թօնօ քարիւղ, 12149 թօնօ պէնզին, 9130 թօնօ ժազուէթ, 414 թօնօ մեքենայի իւղ եւ 1800 թօնօ շաքար:

Մարտի ընթացքին 523 շոգենաւ եկած է Պոլսոյ նաւահանգիստը, 270ը Սեւ Ծովէն, 253ը Միջերկրականէն: Սեւ Ծովէն եկած նաւերէն 167ը բեռնաթափով մեկնած, 103ը իրենց բեռը պարպած են Պոլիս: Միջերկրականէն եկածներէն 139ը բեռնաթափով գացած, 114ը իրենց բեռը պարպած են:

ՀԻՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Հին բժիշկներու միջազգային ընկերակցութիւնը, այս միջոցիս, փարիզի մէջ կը գումարէ իր Բ. ընդհ. ժողովը: Առաջինը տեղի ունեցած էր 1924ին Լոնտոնի մէջ: Ընկերակցութիւնը կազմակերպուած է 1919ին Նիւ-Եորքի մէջ:

Ընկերակցութեան մասին, անդամուհիներէն մէկը կուտայ հետեւեալ տեղեկութիւնները: Բոլոր անդամուհիները արդէն կը մասնակցին իրենց երկրին մէջ՝ բժշկական միութիւններու եւ սէնդիկաներու, որոնց միջոցով կը պաշտպանեն իրենց արհեստակցական շահերը: Բայց, բժշկութեան մէջ կան կէտեր, որոնք մասնաւորաբար կը վերաբերին կիներուն, եւ այս կէտերով է որ հին բժիշկներու ընկերակցութիւնը կը զբաղի,— ինչպէս՝ ընկերային առողջապահութիւն, մայրերու եւ տղայոց պաշտպանութիւն, եւլն.:

Ընկերակցութիւնը կը զբաղի նաեւ հին բժիշկներու փոխադարձ օգնութեամբ:

Ընդհ. ժողովը իր օրակարգին վրայ ունի նաեւ ծննդաբերութեան նման արհեստագիտական հարցեր:

Այս հարցը ժողովին առաջարկուած է գերմանուհիներու կողմէ եւ անցած օրակարգի վրայ, որովհետեւ ընկերային բնոյթ կը կրէ, մանաւանդ որ ծննդաբերութեան մը մէջ՝ ցաւերու ջնջումը կը կազմէ մտահոգութիւն մը, որուն դէմ պէտք է գործէին մանաւանդ հին բժիշկները: Ուրիշ հարց մը եւս, աւելի նուրբ եւ ծանր, կը զբաղեցնէ ժողովը, մանուկներու սեռային գաստիարակութիւնը:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՐՍԻ՞Կ ԹԷ ՀԱՑ.— Մոնմարթրի ասուեղէնի վաճառատան տնօրէնը, քանի մը օր առաջ կը դիմէր թաղին ոստիկանութեան, բողոքելու համար պարսկահպատակի մը դէմ՝ Ցավուտ Մուրատեան, 23 տարու, որուն խարէութեան զոհ գացած էր: Քննութիւնը երեւան հանեց թէ Մուրատեան առեւտրական զանազան տուներու՝ իր հասցէին ղրկել տուած էր ապրանքներ եւ փոխարէն տուած էր կեղծ չէքեր: Ընդբակալուեցաւ եւ խոստովանեցաւ թէ բոլոր ապրանքները ղրկած էր իր հօրը, որ կը բնակի Թէհրան: Խարէութեամբ ձեռք անցուցած ապրանքներուն գումարը կը հասնի 300,000 ֆրանքի:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (17)

ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ՋՈՐՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

— Լսեցէ՛ք, Նասիանքա. վաղը կ'երթամ ձեր կողմէն գինքը տեսնելու:

— Եւ յետո՞յ:

— Եւ իրեն ամէն ինչ կը պատմեմ:

— Ցետո՞յ, յետո՞յ:

— Նամակ մը գրեցէք, մի՛ ըսէք ոչ: պիտի ստիպեմ գինքը որ ձեր ընթացքը բարիի տեղ ընդունի. Ամէն ինչ պիտի ըսեմ իրեն եւ կ'ըսէ...

— Ո՛չ, բարեկամս. ո՛չ, ընդհակիսէն գիս, չեմ գրեր: Ինձմէ ոչ մէկ խօսք: Ալ չեմ ճանչնար գինքը, ա՛լ չեմ սիրեր, պիտի մոռանամ... գին... քը...

Ձերացուց:

— Հանդարտեցէ՛ք, նստէ՛ք հոս:

Ու նստարանին վրայ տեղ մը ցոյց տուի:

— Հանգա՛րտ եմ: Հոգ չէ, ասանք արգունքներ են որ կը չորնան, ա՛լ չեմ լար: կը խորհիմ թէ երբեմն որ ես ինքզինքս սպաննեմ... ջրամոյն ընեմ...

Սիրտս լեցուած էր, կ'ուզէի խօսիլ, բայց չէի կրնար: Ձեռքէս բռնեց ու ըսաւ.

— Դուք այսպէս պիտի չընէնէք, այսպէս պիտի չլքէիք զայն որ ինքնիրեն եկած էր ձեր ոտքը: պիտի գթայիք իրեն, պիտի խորհէիք որ բոլորովին առանձին է ինքինքզինքը կառավարել չիգիտէր, որ ձեզ սիրելէ չի կրնար հրաժարիլ, որ յանցաւոր չէ եւ վերջապէս որ ոչինչ ըրած է... Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ...

— Նասիանքա՛, գոչեցի ես, նասիանքա՛, դուք իմ սիրտս կը ճմլէք. դուք գիս կը սպաննէք, Նասիանքա: Չեմ կրնար լռել, պէտք է որ ըսեմ ձեզի.. այն ինչ որ կ'եռայ սրտիս մէջ:

Ոտքի ելայ: Բռնեց ձեռքս ու ինձ նայեցաւ՝ զամացած:

— Ի՞նչ ունիք:

— Նասիանքա, ըսի՝ վճռականօրէն, այս ամէնը յիմար բան է, անկարելի, յանուն ձեր տանջանքներուն, կ'աղաչեմ որ ներէք ինձ...

— Բայց ի՞նչ բանի համար, ի՞նչ, ըսաւ լալը դադրեցնելով ու շեշտակի ինձ նայելով, մինչ իր շուարած աչքերուն մէջ տարօրինակ հետաքրքրութիւն մը կը կայծկլտար, ի՞նչ ունիք:

— Անիրականանալի՜... բայց կը սիրեմ ձեզ, Նասիանքա: Անասելիք ըսի ամէն բան: Եւ Թոդոսի յուսահատօրէն որ ձեռքս իյնայ վար: Փորձեցէ՛ք հիմա, եթէ կրնաք ինձ խօսիլ քիչ առաջուան պէս, մտիկ ըրէք ինչ որ կ'ուզեմ ձեզի ըսել...

— Բայց ի՞նչ կ'ուզէք ըսել ինձ, ընդմիջեց գիս: Նայինք ի՞նչ պիտի ըլլայ: Ես այդ չատոնց գիտէի: Սակայն ինձ կը թուէր որ դուք գիս կը սիրէք պարզապէս, սա՛նկ...

— Իրա՛ւ որ, Նասիանքա, նախ պարզ էր, իսկ հիմա... այն վիճակին մէջ կը գտնուիմ, ինչ վիճակի մէջ որ դուք գտնուեցաք երբ ձեր ծրարով իր մօտը գացիք, ու ես ձեր գանգատածէն աւելի կը գանգատիմ, Նասիանքա: Ան այն ատեն ո՛եւէ մէկը չէր սիրեր..

— Ի՞նչ կ'ըսէք, լման մը չհասկցայ. ի՞նչ հարկ այս խօսքերուն եւ ինչո՞ւ այսքան անմիջականօրէն: Աստուա՛ծ իմ, ի՞նչ յիմար բաներ կ'ըսեմ...

Մնաց չփոթ: Աչքերը կը բռնցավառէին: Աչքերը գետին յառեց:

— Բայց ի՞նչ ընել Նասիանքա, ի՞նչ պիտի ըլլայ: Ես այդ չատոնց գիտէի: Սակայն ինձ կը թուէր որ դուք գիս կը սիրէք պարզապէս, սա՛նկ...

— Իրա՛ւ որ, Նասիանքա, նախ պարզ էր, իսկ հիմա... այն վիճակին

Ծոյլ գաղթականներու պահանջները

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ կիրակի առաւօտ Ազատօլուի եւ Թրակիոյ գաղթականներէն հազարաւոր հոգի հրապարակային հաւաքոյթ մը սարքեցին։ Գաղթականները մտիկ չըրին վէնիզելոսի հայրենասիրական յայտարարութիւնը, որով կոչ կ'ուղղէր գաղթականներուն, որ գոհանան ըստ Լօզանի դաշնագրին հելլէն կառավարութեան ընելիք հատուցումներով. նոյնպէս մտիկ չըրին Խորհրդարանի իրենց ներկայացուցիչներու խորհուրդներուն։

Հաւաքոյթին մէջ լսելէ յետոյ բազոքի զանազան ճառեր, յոյն գաղթականները քուէարկեցին բանաձեւ մը, որով կը պահանջեն իրենց Թուրքիոյ մէջ թողած գոյքերու փոխարժէքը։

Պուլկարեւատրպ բանակցութիւնները

Պուլկար հեռագրական գործակալութիւնը պաշտօնապէս կը հերքէ կարգ մը օտար թերթերու հրատարակած այն լուրը թէ փիրոթի պուլկարեւսերպ խորհրդաժողովը ձախողած է եւ թէ ատոր պատասխանատուն է պուլկար կառավարութիւնը։ Իրողութիւնն այն է որ փիրոթի բանակցութիւնները յանգեցան համաձայնութեան մը՝ օրակարգի հարցերէն մեծ մասին շուրջ եւ թէ երկու կառավարութիւնները ուսումնասիրելու վրայ են իրենց պատուիրակութեանց կողմէ ընդունուած որոշումները։

Համաձայնութեան կէտերը շուտով վաւերացուելով պիտի սկսին գործադրուիլ, այնպէս որ խորհրդաժողովի ձախորդութեան խնդիր չի կրնար ըլլալ։

Ամանիւուլլահ եւ «Խըրխալը Շէրիֆ»ը

Գրեցինք թէ Ամանուլլահ իր ներկայ յաջողութիւնը կը պարտի Մարգարէի վերարկուին։ Ճարտարագէտ մը այս առթիւ «Թայմզ»ի Լահորի թղթակցին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ։—

Ամանուլլահ աշխատեցաւ ժողովուրդին աջակցութիւնը շահիլ կոչ ընելով անոնց կրօնական զգացումներուն եւ խոստանալով ցոյց տալ «Խըրքայը Շէրիֆ»ը (Մարգարէի վերարկուն), որ մեծ յարգ կը վայելէ Աֆղաններու մօտ։ Որովհետեւ 200 տարիէ ի վեր այդ վերարկուն կը պահուի սրբավայրի մը մէջ՝ կղպուած սնտուկի մը մէջ դրուած՝ եւ շատ քիչ անգամ տեսնուած է անկէ ի վեր։ Ընդհանուր կարծիքն այն էր թէ միայն բարի մարդ մը կրնայ բանալ սնտուկը։ Նշանակուած օրը 50—60,000 հոգի հաւաքուեցան Իսկարթ, Քանտահարի մօտերը, տեսնելու համար Մարգարէին վերարկուն։ Ամանուլլահ թագաւոր ամբողջ երկու ժամ աշխատեցաւ սնտուկը բանալու համար. ի վերջոյ յաջողեցաւ բանալ եւ բարձր բռնեց՝ ամբոխին ցոյց տալու համար զայն։

Լուրը տարածուեցաւ ամբողջ Աֆղանիստանի մէջ եւ այդ օրէն ի վեր հաժակրութիւնը աւելցած է Ամանուլլահին շուրջ։

Անգլիոյ եղանցոյցը

Անգլիոյ երեսփ. ժողովի առջի օրուան նիստին մէջ ելմտական նախարար Ուինսթըն Զըրչիլ ներկայացուց նոր ելմտացոյցը։

Փոխանակ վերջացող ելմտական տարին բաղդատելու նախորդին հետ, ինչպէս սովորութիւն է, նախարարը աչքէ անցուց վերջին հինգ տարիներու ընթացքին պահպանողական կառավարութեան կատարած գործերը եւ ցոյց տուաւ թէ.

1.— Մինչ օրավարձերը պահուած են 1924ի մակարդակին վրայ, ապրուստի գինին վրայ 18 կէտի անկում մը եղած է.

2.— Ազգային պարտքը 7 միլիառ 598 միլիոնէն իյած է 7 միլիառ 501 միլիոնի, այսինքն 97 միլիոնի զեղչ մը.

3.— Բանակի, նաւատորմի եւ օդային ուժի վրայ կառավարութիւնը միջին հաշուով տարեկան 7,500,000 անգլ. ոսկի խնայողութիւն մը ըրած է. իսկ քաղաքային վարչութեան վարկերուն վրայ այդ խնայողութիւնը եղած է 5,500,000 ոսկիի։

4,— Մանր խնայողներու դրամի պահեստը 170 միլիոն ոսկի աւելցած է։

5.— Ընկերային ապահովագրութիւններէն օգտուող մարդոց թիւը այսօր 1924էն 591,000 աւելի է։

6.— Արտածումները ներածումներէն 63 միլիոն ոսկի աւելի եղած են եւ գործի առնուած բանուորներու թիւը 591 հազար հոգի աւելցած է։

7.— Արտածումի առեւտուրին զարկ տալու համար արտասահմանի մէջ գործածուած անգլիական դրամագլուխը, որ 1924ին 86 միլիոն էր, 1928ին բարձրացած է 149 միլիոն ոսկիի. եւ թէ Լոնտոն կը մնայ աշխարհի սեղանաւորական ամէնէն մեծ շուկան։

Պահպանողական կառավարութեան ձեռք բերած այս յաջողութիւնները թուելէ վերջ, Զըրչիլ անցաւ նոր ելմտացոյցի մանրագիտական քննութեան։

Պրուսայի դատավարութիւնը վերսկսած

Պրուսայի մէջ, ծանօթ դաւադրութեամբ ամբաստանուածներու դատը վերսկսած է։ Վճռաբեկ ատեանը բեկանած է հինգ մահավճիռները։

Ընդհ. դատախազը ամբաստանեալներուն դատապարտութիւնը կը պահանջէ՝ անոր համար որ իսլամական կրօնքի պաշտպանութեան պատրուակով խռովարարական մարմին մը կազմած եւ կառավարութիւնը տապալելու ձեռնարկ ըրած են։

Հայ ալ կողոպտուած կնոջ ալ կողմէ

Տեղական Թերթերը կը պատմեն հետեւեալը.—

32 տարեկան հայ առեւտրական մը՝ Պ. Ժէրմէն Քազաքեան(?), որ ժամանակաւոր գործով մը Փարիզ եկած էր, Մոնմարթր՝ Ռոշըշուարի պողոտայէն կ'անցնէր, երբ հանդիպեցաւ շատ սիրուն կնոջ մը։ Մեր առեւտրականը անմիջապէս մօտեցաւ անոր եւ սկսաւ խօսիլ հետը։ Խօսակցութիւնը շարունակուեցաւ մօտակայ սրճարանի մը մէջ։ Քիչ ետքը շնորհալի կինը որուն անունն էր Սէսիլ, ներողութիւն խնդրեց՝ լուացարան երթալու համար։

Քազաքեան կատարեալ վստահութեամբ եւ համբերութեամբ սպասեց... ա'յնքան երկար որ ի վերջոյ գնաց տեսնելու թէ ի'նչ եղած էր կինը։

Թուղնիկը վախած էր, հետը տանելով 2500 ֆր. թղթադրամ եւ 20 անգլիական ոսկիի չէք մը...

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱԶԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Ջ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Փ Ա Ր Ի Զ

28 Ապրիլ կիր. գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ

Վ Ա Լ Ա Ն Ս

20 Ապրիլ Շաբաթ գիշեր

ՌՈՄԱՆ ԵՒ ՊՈՐՏՕ 21 Ապրիլ կիրակի

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ 28 Ապրիլ

Ինչպէս նաեւ Լիոնի եւ ուրիշ վայրերու մէջ։

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

SALLE ADYAR. 4 Square Rapp, Métro Alma Marceau

21 Ապրիլ կիրակի իրիկուն ժամը 9ին

Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀԱԳԻՈՒՆԻԻ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ՝ **ՍԱՄՍՈՆ**

ՏՈՄՍԵՐՈՒԻ ԳԻՆԵՐ՝ 50, 25, 15 ԵՒ 10 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերը կարելի է այժմէն ապահովել Դիմել՝ Նամակով կամ անձամբ Շահան Սարեանի, 5 Rue Docteur Paquelin, Paris (20e):

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

„ԱՆԶՐԵԻ"Ը

Ֆրանսա եւ Սուրիա 20 Ֆր.: Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 Ֆրանք: փոստի ծախք չկայ: Դիմել՝ L. Kévonianի 235 Fbg. St. Martin. PARIS (10e).

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ.Ի ԿՈՂՄԷ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն սկսեալ առաւօտ

Ճրագ Քաղաքապետարանի սրահը, Մէթրօ՝ St. Sulpice

Նուագախումբ եւ ձագ-պանտ

ՕՐ. ԹԷՒԱՐԻԿ ՈՒԶՈՒՆԵԱՆ
եւ
Պ. ՍԱՀԱԿ ԿԷՆՃԵԱՆ
ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Տէսին *Լիոն*

14 Ապրիլ 1929

Հ. Ց. Դ.

Թէաթրի «Ազբիւր Սերոբ» եւ Վիլժիւիֆի խումբերը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Փլաս տ'Իթալի, Քաֆէ Ո Քլէր տը Լիւնի ստորնայարկը։ Ներկայ պիտի ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Փարիզի Վիշապ խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, 225 rue du Fbg. St. Martin, Café aux deux Stationի վերնայարկը Mét'ro Louis Blanc։ Ներկայ կ'ըլլան շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։

Լիոնի Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8.30ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Կարեւոր օրակարգ։

Լիոնի Կայծակ խումբի ժողովը՝ այս իրիկուն ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին։

Լիոնի Կուկունեան խումբի ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8 30ին Քաֆէ տը լա Քոմէթի ներքնասենեակը (122 Cours Lafayette)։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Չերազ ընտանիքը, անկարելութեան մէջ գտնուելով միասի պատասխանելու իր ստացած բազմաթիւ հեռագիրներուն եւ նամակներուն, իր ջերմ ու խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր այն ազգային մարմիններուն, թերթերու խմբագրութեանց եւ յարգելի ազիններուն՝ որոնք իրենց ցաւակցութիւնները յայտնած էին ՄԻՆԱՍ ՉԵՐԱԶԻ մահուան առթիւ։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Կրընոպլը, վ. Մ.— 35 ֆրանք։
Շաս, Պ. Ա.— 25։
Միլան, Դոյճ.— 89 լիր. 50։
Վալանս, վ. Ջ.— 35 ֆր.։
Կէրէ, Ն. Ս.— 35։
Լօ Թրէօյլ, Յ. Ա.— 63։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: F. SOUVIGNY

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ



Վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Voltaireի սրահին մէջ (Օտէոնի թատրոնին դիմացը)։ Նուագ, երգ, մոգական լապտեր եւ անակնկալներ։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՔ վաղը Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան)։

ՓԱՐԻԶԻ Ջ. Ե. Ո. Միութեան մասնաճիւղի բոլոր անդամները ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ֆլորիալի ժէյ։ Կարեւոր օրակարգ։

ՌՈՄՏՈՄ Դրադարանի վարչութիւնը կը ծանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ճոխացուցած է։ Գիրք ստանալ փափաքողները կըրնան դիմել Երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Կիրաստոնցի Սուրէն Տատեան։ Իմացնել՝ Armenag Dadian, Piatza Grivitzei No. 6, Constantza, (Roumania).

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻՒՍԻՈՆՆԵՐ

Հանգուցեալ Մինաս Չերազի ընկերացած հազուագիւտ լուսանկարներով, Օշական Մատենադարանէն։

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

Զ. Մ. ՈՐԲՈՒՆԻԻ

ՓՈՐՁԸ

Վէպ, մէկ հատոր *Մարսէյլ*

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքոլ Միլիոներ	ամենալաւն ու ամենաթանկ	2-14 ֆրանք

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապտերաթուառ։ Խզճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12։

ՏՕՔԹ. Ա. Ս Ա Լ Ա Ն

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՔԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՈՒԻ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօդացաւ, ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեքութիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

Մ. ՎԱՐԴ եւ Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԸՆԴՀ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԿԱՇԱՒՈՐՄԱՆ ԴՈՐՄԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

106 Rue Richelieu, Bld. des Italiens-ի անկիւնը

Մէթրօ՝ Drouot-Richelieu R. C. 404565

Ընդհանուր կահաւորում՝ *ապարանքի, տունի, խանութի պանդոկի.*

Մասնակի կահաւորում՝ *ճաշարանի, ննջասենեակի, հիւրասրահի, եւայլն։*

Եթէ կ'ուզէք կահաւորումի վաճառականներու գնած գինով կարասիներ ունենալ, նախ քան մեզի դիմելը, այցելեցէք կահաւորումի խանութները՝ համոզուելու համար մեր անհատապատկի ժամանակ գիներուն։ Գնորդները մեր միջոցաւ կը ստանան իրենց ապրանքները ուղղակի գործարանէն, որով երկրորդ մը յաւելուածական շահ չեն վճարեր։

Ունինք պատի եւ սեղանի գորգեր, բուրդէ անկողիններ, վերմակներ, մահճակալի մետաքսեայ ծածկոցներ, յատակի ղուտ բուրդէ գեղեցիկ գորգեր՝ արեւելեան գորգերու ընդօրինակութեամբ, ֆրանսական սավաններ եւ մաքէթ ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ կահաւորումի առարկաներ։ Դիմել նամակով մեր հասցէին, մեր պաշտօնեան ներկայանալով ձեզ պէտք եղած մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ։

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE

A. DALAKUPÉIAN

8 Rue Suffran Tél. D. 70. 89

Ջուտ ոչխարի կաթով պատրաստուած ճերմակ պանիր 3, 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ։ Քիլօն՝ «կար Մարսէյլ» յանձնելի 10 ֆրանք։

Արեւելեան ուտեստեղէններու ճոխ մթերանոց

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ CLINIQUE UNIVERSELLE

5 Rue Euryale-Dehaynin (*փողոցին մէջ եւ ոչ անկիւնը՝* Av. Jean Jaurès-ի *թիւ 81 եւ 83ի մէջտեղը*). Tél. 60-84

Ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ՝ ամէն օր ժամը 2-30-7-30։ Քիթի, կոկորդի, ականջի եւ աչքի հիւանդութիւններ, Գ-շ., Երկ.-Ք-5-7-30։ Ակռայի հիւանդութիւններ, առանձնաշար, քուրոն, եւայլն, եւայլն։ Չափաւոր գիներ եւ խնամուած աշխատանք։ Կը խօսուի Հայերէն։

ԿՈ՛Չ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

Չի ակն ո՛չ ետես, ունկն ո՛չ լուաւ եւ ի սիրտ մարդոց ոչ անկաւ, զոր պատրաստեաց «ՇԻՐԱԿ» ՍՐՃԱՄՐՆ իւրով անյատ «MOKA»ին վասն յաճախորդաց իւրոց։

Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի ո՛չ է ձեզ արքայութիւն երկնից, եթէ ոչ ճաշակիցէք *գԶՒՕՐՒԿս* պատուականս «շիրակայ» եւ ամենայն բարիք զոր ինչ պիտոյ է ձեզ։

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ, 26 Rue de Trévise PARIS (9)

Tél. Provence 38-63 Métro Cadet

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ-շ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6. Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Թրէսէի վարժ գործաւորներ եւ գործաւորուհիներ։ Լաւ վճարում։ Դիմել՝ «Chaussures Païva», 215 Ave. Gambetta։ Մէթրօ՝ Porte Lilas.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Ժէոսէ ոսպի վարքուր գործ ընող կարուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ֆնտքեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e).

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ ֆիւանդապաճ, նախկին տասնապետ ֆիւանդապաճ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ ֆիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն։ Վկայեալ աղքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ունինք ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ֆրանսերէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Այժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան։ Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԻ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹ

Հացագործ LA GARDE

1 Rue St. Lazare, PARIS

Téléphone-Trudaine 95-21

Ծախու է ժեկնումի պատճառաւ

փուռ եւ բնակարան մը, ամբողջ կազմածներով եւ կարասիներով (tri-porteur եւն.)։ Միայն սենեակին եւ արեւելեան անուշիկ ներչն օրական 60 ֆրանք է։ Ապահով, կարելի է նաեւ վճառութիւն ալ ընել։ Տարեւան bail. 6 տարուան վճարուած, Գին՝ 12,000 ֆրանք։

Դիմել՝ Պ. Ս. Մարզարեանի 31 Bld. Garibaldi, Issy-les-Moulineaux։ Թրամուէյ 23 եւ 24 իջնել՝ Gare d'Issy.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՅՑԵԼՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱԿԱՆ

Հասցէ՝ 48 Av. de l'Ecopont Blanc-Mesnil (S. et O.)

Կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ։

Չափաւոր գին

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 18 ԱՊՐԻԼ 1929

18 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 934

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Մայիս 30ին Անգլիոյ մէջ պիտի կատարուին խորհրդարանային նոր ընտրութիւնները: Շաբաթներէ ի վեր սկսած է արդէն ընտրական պայքարը և գլխաւոր երեք կուսակցութիւնները՝ Պահպանողական, Աշխատաւորական և Ազատական գործի լծուած են:

Այս անգամ պայքարը շատ սուր է, ընդհարումները պիտի ըլլան ուժգին, ու արդիւնքը կը խոստանայ անակնկալներ:

Բոլոր հոսանքներն ալ իրենց ընտրական ծրագրին գլուխը արձանագրած են գործազրկութիւնը եւ պայքարը կը մղուի այդ ուղղութեամբ:

Գաղափար մը կազմելու համար Անգլիոյ բանուորական շրջաններուն մէջ տիրող ահաւոր թշուառութեան մասին, բաւական է յիշել թէ ներկայիս աւելի քան մէկուկէս միլիոն մարդ անգործ է: Զինադադարէն ի վեր 640 միլիոն անգլիական ոսկի (շուրջ 80 միլիառ ֆրանք) նպաստ բաշխուած է գործազուրկներուն, առանց հաշուելու բարեսիրական զանազան ընկերակցութեանց ընձեռած նիւթական աջակցութիւնները:

Մեծափարթամ Անգլիոյ համար աննախընթաց այս ադէտը որ տարիներէ ի վեր կը շարունակուի, վերջերս լուրջ ձեռնարկներու մղեց անգլիացի ժողովուրդը: Ահագանգը հնչեցուց նոյն ինքն կալլէսի իշխանը, որ Տըրհէմի հանքային շրջանը այցելելով ականատես եղած էր տիրող մեծ թշուառութեան: «Գործազրկութիւնը բաւական չէ, ազգային ցնցում մը անհրաժեշտ է»: Անգլիոյ գահաժառանգին այս խօսքերը մեծատառ փակցուած են բոլոր պատերու վրայ: Լոնտոնի Լորտ Քաղաքապետը բացած է մեծ հանգանակութիւն մը, որմէ ցարդ գոյացած է 800,000 ոսկի: Եւ սակայն ադէտը կայ ու կը մնայ, քանի որ չարիքը արմատախիլ չէ եղած:

Թղթակից մը, որ վերջերս այցելած է կալլէսի երկրին հանքային շրջանները, խիստ տխուր գոյներով կը նկարագրէ կացութիւնը.

— «230,000 հանքագործներէն 80,000ը անգործ են. անոնց մէջ կան որ հինգ տարիէ ի վեր գործ չեն գտած: Պետական օգնութիւնը հազիւ անօթի չմեռնելու չափ է միայն: ...բազմաթիւ բուխերիկներ չեն ծխար: Մտէք տունէ մը ներս. սրտնեղած մայրը սառնարունչ օդով մը տղաքը դպրոց կը ղրկէ՝ առանց կօշիկի եւ խեղճ ու կրակ հագուստներով: Դրացի կին մը կուգայ զոյգ մը սանդալ փոխ առնել՝ շուկայ երթալու համար: Ջսառելու եւ ձաշ մը խնայելու համար, այրը պառկած կը մնայ: Խնայողութիւնները սպառած են, կարասիներն ու արժէք ունեցող առարկաները՝ ծախուած: Մաշածին կամ կոտրածին տեղ նորը չէ առնուած: Եթէ երախայ մը ծնի, բարեսիրական ընկերութիւններ փոխ կուտան անհրաժեշտ հերմակեղէնը, շորերն ու սաւանները, որոնք ետ պէտք է դարձուին՝ ուրիշներուն գործածուելու համար: Եթէ մէկը մեռնի, բարեգործական կազմակերպութիւնները կը հայթայթեն դագաղը: Բանուոր բնակչութեան մէկ երրորդը ո՛չ ծնելու, ո՛չ ապրելու եւ ոչ ալ մեռնելու միջոցներ ունի»:

Այսպէս է ահա կեանքը Մեծն Բրիտանիոյ կարեւոր մէկ մասին մէջ: Այդ կացութիւնն է որ կը շահագործեն ընդդիմադիր կուսակցութիւնները՝ Պահպանողականներուն դէմ ճակատելու համար:

Լոյտ Ճորճ՝ յանուն Ազատական կուսակցութեան՝ հրաշք կը խոստանայ: Իր ընտրական հռչակաւոր ծրագրին մէջ կ'ըսէ որ եթէ Ազատականները իշխանութեան գլուխ գան՝ մէկ տարուան մէջ իր բնականոն վիճակին պիտի հասցնեն գործատուութիւնը, առանց փէննի մը աւելցնելու ներկայ տուրքերուն վրայ:

Նոյն խոստումները կ'ընեն՝ աւելի հիմնական կերպով՝ նաեւ Աշխատաւորականները, որոնց հանդէպ համակրութիւնը հետզհետէ կ'աւելնայ բանուորական շրջաններու մէջ:

Այս երեք կուսակցութեանց միջեւ պայքարը բաւական ուժգին պիտի ըլլայ: Աշխատաւորականները քաջալերուած իրենց առաջին յաղթանակէն, ասպարէզ կ'իջնեն քաղաքական եւ վարչական բարենորոգումներու յստակ ծրագրով մը: Մանաւորաբար կը քննադատեն Պահպանողականներու արտաքին քաղաքականութիւնը:

Վերջին ընտրութեանց մէջ (1924ի աշնան) քուէի իրաւունք ունեցողներու թիւը գրեթէ հաւասար էր անգլ. բնակչութեան կէսին՝ 21,550,000 հոգի, որոնց 8,850,000ը կին: Մինչ պատերազմէն առաջ քուէարկուներու ընդհանուր թիւն էր 8,350,000 (բոլորն ալ այրեր): Այս անգամ աւելի մեծ թիւով ընտրողներ պիտի մասնակցին, քանի որ հիմա կիները 21 տարեկանէն սկսեալ քուէի իրաւունք ունին, փոխանակ 30ի:

1924ին Պահպանողականները շահեցան 615ի վրայ 415 աթոռ, Աշխատաւորականները 151, Ազատականները 44 եւ Անկախները 5 աթոռ: Սակայն յետոյ մասնակի ընտրութեանց մէջ Աշխատաւորականները շահեցան 11, Ազատականները 2 աթոռ:

Անգլիացի ժողովուրդը այլ եւս վստահութիւն չունի օրուան վարիչներուն վրայ: Երկուշաբթի օր Զրրէլի ներկայացուցած նոր ելմտացոյցը, որմէ շատ բան կ'ակնկալէին Պահպանողականները, յուսախաբ ըրաւ բոլորը: Ու հիմա դժգոհութիւնը ընդհանուր է: Նոյն իսկ պահպանողական շրջանակներ վստահ չեն իրենց յաղթանակէն: Լորտ Րոթըրմիր եւ Լորտ Պիրքընհէտ, պահպանողական մամուլի մեծ թրըմբներու վարիչները, յոռետես են եւ կը գուշակեն Պահպանողականներու պարտութիւնը:

Եւ որպէս զի իշխանութիւնը կրկին Աշխատաւորականներուն ձեռքը չանցնի, ուժ պիտի տան Ազատականներուն:

Եւ սակայն Աշխատաւորականները չեն կորնցուցած իրենց հաւատքը:

Հ. Ս.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՆԳԼԵՒՈՒԻՈ ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՏԸ

Պուքրէշի «Հայաստան»ը «Անգլիան եւ Արեւելքը» խորագրով կը գրէ (11 ապրիլ).

—«Փիւրտիստան մը Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի սահմաններուն մէջ, Պարսկական եւ Ռուսական միացեալ ատրպէյճան մը Ռուս-պարսկական սահմաններուն վրայ՝ Թրքական ազդեցութենէն միանգամայն անկախ ու ազատ, վերջապէս իրենց ազգագրական սահմաններուն մէջ կազմակերպուած Տաճկաստան մը, Պարսկաստան մը, Աֆղանիստան մը ամէնէն ուժեղ գործօնները կըրնան դառնալ Անգլիոյ համար Ռուսիոյ հզօր ուժին դէմ ճակատելու ընթացքին:

Քանի սրուի այս երկու ուժերու պայքարը Արեւելքի մէջ, այնքան աւելի պիտի զարգանան ու խորանան արեւելեան անագատ ազգերու ազատագրական շարժումները, այնքան Անգլիան պիտի ջանայ իովանաւորել գանոնք եւ ընթացք տայ անոնց ազգային շարժման: Ընդհակառակը Ռուսիան վախնալով անյատողական ձգտումներէ, բնական մղումով պէտք է ջանայ իր ստորադաս ազգութիւններու արդար պահանջները գոհացնել:

Հայկական խնդիրն ալ սա բարդ ու խճճուած պայքարին մէկ օղակն է. պայքարող կողմերը մեզի ու մեր ազգային ձգտումները այն չափով պէտք է ուշադրութեան առնեն, որ չափով որ հայութիւնը միակամօրէն կազմակերպուած ուժ կը ներկայացնէ: Այսօրուան Անգլիոյ այնքան բուռն հետաքրքրութիւնը վրացական, ատրպէյճանեան, Ուգրայինիոյ, Թուրքեստանի շարժումներուն հանդէպ, հետեւանքն է այս ազգութիւններու կազմակերպուած ազգային արդար պահանջներուն ու պայքարի՛, եւ ընդհակառակն դէպի մեր դատն ու մեր ազգային արդար պահանջները ցուցադրած անտարբերութիւնը՝ հետեւանք մեր անկազմակերպութեան, ցրուածութեան եւ ազգային միակամ ճակատի բացակայութեան:

Քանի Անգլիան մերձաւոր Արեւելքի մէջ տեղ ունենայ եւ Ռուսիոյ դէմ պայքարելու հարկադրանքին տակ գտնուի, ան Թրքասէր քաղաքականութիւն պիտի վարէ երկու պատճառով, նախ՝ Թուրքիոյ հեղինակութեամբ ու աջակցութեամբ շատ աւելի դիւրութիւն ունի Անգլիան Ռուսիոյ թաթարական բազմամիլիոն ժողովուրդները քաղաքական հպատակութեան ու անկախութեան տանելու, երկրորդ վերոյիշեալ Թրքական աջակցութեան շնորհիւ Ռուս-Ցաճկական յարաբերութիւնները լարուած պահելու. իսկ որքան ատեն որ Անգլիան Թրքասէր է, Հայաստանն ու հայ ժողովուրդը անոր համար առնուազն արժէք չներկայացնող երեւոյթներ են:

Մեր հայրենիքի ու ժողովուրդի բախտը պատմական իրադարձութիւններու բերումով անվերադառնալիօրէն ռուս դեմոկրատիայի հետ է կապուած. այս ուղղութեամբ է, որ հայ քաղաքական միտքը ելքեր պէտք է որոնէ՝ մեր անկախութիւնը ստեղծելու եւ հայութիւնը կատարեալ կորուստէ փրկելու համար: »

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Կարտանի աղէտին երկու հայ զոհերը

Կարտանի մեր թղթակիցէն ստացանք երկար թղթակցութիւն մը՝ ծանօթ աղէտի մասին, զոր պիտի հրատարակենք վաղուան թիւով:

Զոհերէն մէկն է Հ. Յ. Դաշնակցութեան Կարտանի եռանդուն անդամներէն ընկեր Ներսէս Ռուսեան, Խարբերդի Սիւրսիւրի գիւղէն, 25 տարեկան: Կը թողու այրի մը եւ երկու անչափահաս որբեր:

Միւս զոհն է Սեբաստացի Հրաչեայ Ժամկոչեան, 24 տարեկան, որ տակաւին չէ հանուած փլատակներուն տակէն:

Պարսկաստան եւ Միջազգեր

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ Իրաքի կառավարութիւնը որոշած է պատուիրակութիւն մը ղրկել Թէհրան՝ նախագահութեամբ Ֆէյսալ Թագաւորի անձնական քարտուղար Րիւսթէմ պէյ Հայտարի: Պատուիրակութիւնը իր հետ պիտի տանի շնորհաւորական գրութիւն մը՝ Շահի գահակալութեան տարեդարձին առթիւ:

Պատուիրակները Շահին հիւրերը պիտի ըլլան և կը յուսան օդանաւով վերադառնալ՝ միասին բերելով Իրաքի պաշտօնական ճանաչումը պարսիկ կառավարութեան կողմէ:

Այդ պարագային Րիւսթէմ պէյ Հայտար պիտի ըլլայ Իրաքի առաջին լիազօր դեսպանը Թէհրանի մէջ: Այս համաձայնութեան հետեւանքով, հազարաւոր պարսիկ ուխտաւորներ, որոնք ցարդ չէին կրնար Իրաք այցելել, պիտի կրնան այսուհետեւ Շիիներու սրբավայրերը ուխտի երթալ:

Աֆղանիստան եւ Պարսկաստան

Թէհրանէն կը հեռագրեն.—

Պէնկալի իսլամներուն պաշտօնաթերթը՝ «Սէթաւէրի Ձիհան» Շահին աջակցութիւնը խնդրած ըլլալով ի նպաստ Աֆղանիստանի, արքունի նախարար Թէյմուրթաշ հեռագրով պատասխանեց թէ՝ յանուն իսլամական աշխարհի միութեան սկզբունքին, Շահը չպիտի թերանայ իր բարոյական աջակցութիւնը ընձեռել Ամանուլլահի:

Քեմալը և Պեվիէի դաշտավարութիւնը

Սելանիկի մէջ, վերաքննիչ մասնաւոր ատեանի մը առջեւ սկսած է դատավարութիւնը համիտական կալուածներու ծանօթ գայթակղութեան, որուն հետեւանքով ամբաստանուած են անգլիացի Բէվիքըն Պէննէթն ու կալուածային գրասենեակի թարգմաններ Փափատոփուլոս, Պայրաքտարիս և Քազանճիտիս:

Պէննէթ ներկայացուցիչն էր ընկերութեան մը, որ կը պահանջէր Մակեդոնիոյ մէջ գտնուող համիտական կալուածները: Գործը յաջողցնելու համար, կրցած էր կաշառել Սելանիկի եւ Քավալայի կալուածային գրասենեակներու թարգմանները, որոնք կեղծեցին կալուածատոմարները եւ իբր Համիտին պատկանող ցոյց տուին այնպիսի կալուածներ, որոնք անոր չէին:

Ելմտական պաշտօնատունը երեւան հանեց խարդախութիւնը եւ ընդհ. դատախազութեան յանձնեց Պէննէթն ու անոր գործակիցները:

Նախնական հարցաքննութիւնները, որոնք կատարուեցան միաժամանակ Սելանիկի եւ Քավալայի մէջ, երեւան հանեցին ամբողջ գայթակղութիւնը, որուն վրայ անմիջապէս ձերբակալուեցան ու բանտարկուեցան Պէննէթն ու Փափատոփուլոսը: Իսկ Քավալայի թարգմանը, որ նոյնպէս ձերբակալուած էր, սրտի կաթուածէն մեռաւ տեղւոյն բանտին մէջ: Պէննէթ, յետագային երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուած էր:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՐՏ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թեվֆիք Րիւշտի պէյ ժընեւ մեկնելէ առաջ *Ճիւմհուրիյէթի* մէկ խմբագրին յայտարարած է.

— Անցեալ անգամ, խորհրդաժողովին մէջ ապահովութեան խնդրոյն մասին մեր տեսակէտը պաշտպանած էինք: Այդ տեսակէտին հաւատարիմ ենք: Թուրքիա բազմաթիւ պետութեանց հետ, իրաւարարական, ոչ-յարձակման եւ չէզոքութեան դաշնագիրներով համաձայնութիւն կնքած ըլլալով, օգտակար կը գտնէ որ այս տեսակէտը ընդհանրանայ, ինչպէս պետութեանց ապահովութեան: Այս անգամ ալ, խորհրդաժողովին մէջ սպառազինութիւններու սահմանափակման մասին մեր տեսակէտը պիտի բացատրենք: Կը հարցնէք որ այս խորհրդաժողովին մեր մասնակցութենէն օգուտ մը պիտի քաղե՞նք: Այն համոզումը ունիմ որ ամէն աշխատանք անօգուտ չանցնիր: Թուրքիոյ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ մտնելու կամ չմտնելու խնդրոյն մէջ փոխուած ոչինչ կայ:

Որոշուած է որ ժընեւէն վերջ Հռոմ մեկնինք: Այս այցելութիւնը կը կատարուի իբր փոխադարձութիւն Կրանտիի էնկիւրի այցելութեան: Ազատ էք ամէն տեսակ նշանակութիւն տալու անոր: Հռոմի մէջ 2-3 օր պիտի մնանք եւ անկէ էնկիւրի պիտի վերադառնանք: Մեր ամբողջ ուղեւորութիւնը 15-20 օր պիտի տեւէ: Այս անգամ եթէ առեն ունենամ, Հռոմէն գուցէ Պերլին անցնիմ: Ատկէ դուրս ուրիշ ոչ մէկ տեղ:

Ոչ Հռոմ եւ ոչ այլուր վէնիզէլոսի հետ տեսակցութիւն մը չէ որոշուած: Գալով այն տեղեկութեանց թէ՝ Իտալիա պիտի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍՈՒՐԻԱՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ Կ'ԵՆԹԱՐԿՈՒԻ

Սիոն իր վերջին թիւին մէջ կը գրէ թէ երուսաղէմի Աթոռին ցնօրէն ժողովը ընդառաջ երթալով կիլիկիոյ Սահակ կաթողիկոսի առաջարկին, Սուրիոյ մէջ գտնուած եւ երուսաղէմի Աթոռէն կախուած թեմերու կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան փոխանցումի մասին, միաբանական ընդհ. ժողովը նիստի հրաւիրեց մարտ 26, երեքշաբթի երեկոյ ժամը 4,30ին: Նիստը տեղի ունեցաւ պատրիարքարանի սրահին մէջ, նախագահութեամբ պատրիարքին եւ ներկայութեամբ 33 միաբաններու: Ցնօրէն ժողովը խնամեալ տեղեկագրով մը ներկայացուց այս խնդիրը միաբանական ընդհ. ժողովին, որ նկատի առնելով կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան Սուրիոյ մէջ կազմակերպութեան օժանդակելու պարտքը երուսաղէմի Աթոռին կողմէն, միաձայն հաւանութեամբ որոշեց Սուրիոյ երուսաղէմական ենթակայութիւնները փոխանցել կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան, Սահակ կաթողիկոսին իբրեւ սութեան տակ դնելով եկեղեցիները, առաջնորդարանները ու դպրոցները, իրենց բովանդակութեամբ:

փոխանցումը պիտի սկսի Պէյրութէն, քանի որ այդ թեմը կազմակերպուած կը համարուի եղիշէ եպս. կարապետեան առաջնորդական պաշտօնի կոչուելովը իբրեւ փոխանորդ կաթողիկոսի:

փոխանցումը պաշտօնապէս կատարելու համար մասնաւոր անձ պիտի ղրկուի Պէյրութ, պատրիարքին կողմէ:

Միաբանական ընդհ. ժողովի որոշումը անմիջապէս հեռագրուեցաւ Սահակ կաթողիկոսին, Պէյրութ:

ՔԻՓԼԻՆԿ ՐԸՏԵԱՐՏ Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՎԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

Անգլիացի ծանօթ վիպասան Քիփլինկ Րըտեարտ, իր տիկնոջ հետ, երուսաղէմ ժամանելով Պաղեստինի պետական քարտուղար Լիւքի ընկերակցութեամբ այցելեց Ս. Յակոբ՝ մարտ 27, Դ. երեկոյին: Նախ տեսաւ Ս. Յակոբի Գանձարանէն հնագիտական թանկագին առարկաները, որոնց մասին Լուսարարապետ Մեսրոպ եպս. պատմական տեղեկութիւններ տուաւ: Ցետոյ Պատրիարքարան ելլելով տեսակցեցաւ Պատրիարքին հետ, որ Թէյասեղանով մը մեծարեց իր յարգելի հիւրերը:

Պատրիարքը փափաքեցաւ իմանալ նշանաւոր վիպասանին կարծիքը մայքլ Արլէնի մասին.

— «Դեռ անձամբ չեմ ճանչցած գինքը, Անգլիա վերադարձիս կ'ուզեմ ծանօթանալ իրեն. բայց իր գործերէն դատելով կ'ըսեմ թէ շատ մեծ ապագայ ունեցող, վիպասան մըն է մայքլ Արլէնն» պատասխանեց:

Հիւրերը իրենց սքանչացումը յայտնեցին Պատրիարքին, Ս. Յակոբի մասին եւ մեկնեցան շնորհակալութեամբ:

(*Սիոն*)

ՏԻԳՐԻՍԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ ՓԼԱՒ

Մուսուլէն կը հեռագրեն թէ հեղեղներու եւ սաստիկ փոթորիկներու պատճառաւ կիրակի գիշեր Տիգրիսի վրայի կամուրջին մէկ մասը փլաւ: Ներկայիս գետը անանցնելի է. Շոգեմակոյկներով փոխադրութեան սպասարկութիւն մը կազմակերպուեցաւ:

ՉԵՐԱԶԸ

Անցած երկուշաբթի թաղեցինք Մեծ Ներսէնին։ Իրմով գոցեցինք նաեւ վերջին էջը շրջանի մը որ հակառակ «եօթանուսական թուականներ»կոչուելուն, անչափ հեռու է հիմա մեզմէ, չճանչցուելու չափ հեռու մեր իրականութենէն։

Չերազ ապրող խորհրդանշանն էր, միակը եւ վերջինը, հին սերունդի մը եւ անոր գաղափարականութեան։ Մեր ու աւտնց միջեւ կայ դահավէժ ապէտներու եւ յեղաշրջումներու անդունդը, որուն նման արիւնոտ խորութիւն մը պեղելու համար պատմութիւնը յաճախ պէտք ունեցած է դարերու մեղսակցութեան։

Հակառակ ատոր, մեր ներկայ սերունդը, թերեւս ոչ իսկ յաջորդը, պիտի կրնայ գնահատել անոնց գործը։ Դեռ եզերքն ենք անդունդին եւ գրկախառն պայքարի մէջ, փրկելու համար նոյն իսկ անմիջական մեր գոյութիւնը։

Անոնք որ պիտի ըլլան մեզմէ երջանիկ, ազատուած Աղէտին կաշկանդող ճիրաններէն, անոնք՝ հեռու մեծ Տագնապին անբարոյացնող ժխորէն, պիտի կրնան օր մը մեր պատմութեան մէջէն վերցնել «եօթանասունական թուականներ»ը, դնել զայն իր շրջապատի լոյսին տակ եւ տալ իրենց վճիռը։

Մեզի կը մնայ Չերազին անհատականութիւնը,ժարդը միայն, որ մինչեւ երէկ ապրեցաւ մեզի հետ եւ մեր աքսորականի կեանքով։ Առօրեայ հանդիպումներու մէջ իր բարեկամները գոցուած գտան վարժապետեանի գործակից Չերազին կեանքի գիրքը, բայց Չերազ իբրեւ անհատ, մինչեւ իր վերջին խօսքերուն մէջ պահեց նկարագրի եւ գաղափարական ուղղութեան անշեղ գիծ մը, որմէ շատ բան ունէինք դեռ սորվելիք։

Եթէ մեր ազգային կեանքը քալած ըլլար բնական ընթացքով եւ եթէ վերջին կէս դարու մեր գոյութիւնը անցած ըլլար յեղաշրջումի հանգրուաններէն, այլանդակ բան պիտի ըլլար սպասել որ Չերազ եւ իր սերունդը դեռ առաջնորդողի եւ սորվեցնողի դերին մէջ ըլլան այսօր ալ։

Անոնք իրենց գործը վերջացուցին մեզմէ երեք սերունդ առաջ։ Ունեցան եւ հարկադրեցին նոր ուղղութիւն եւ նոր գաղափարականութիւն իրենց շրջանին մէջ։ Այդ շրջանով պէտք է վերջանար իրենց ինկած աշխատանքի բաժինը եւ յաջորդ սերունդը դառնար ժառանգորդը կիսատ մնացած Մեծ Գործին։

Իրողութիւն է որ Արեւմտահայ կեանքը չքաղեց յեղաշրջումի այդ բնական ուղիէն։

* * *

Չերազ եւ իր սերունդը ծնան ահաւոր տրկութեան մը մէջ։ Ահաւոր՝ որովհետեւ դարերու բռնութեան տակ Հայուն հոգին ընտելացած էր, Հայուն համար կեանքի բնական պայման դարձած էր կեանքերուն ամէնէն ընդվզեցուցիչը։ Կեանք մը առանց ազգային արժանապատուութեան, առանց նոյնիսկ անհատական ինքնասիրութեան։

Չերազ առաքեալը եղաւ նոր հաւատքի մը, ազգային եւ անհատական արժանապատուութեան։ Չերազ եւ միւսները այդ սերունդէն, հաւատացին բողոքին եւ ընդվզումին։ Թերեւս քալեցին խարխափելով, տատանելով եւ մեր չհաւնած ձեւովը, բայց իրենց արժանիքն է եւ պիտի մնայ անհաւատալի յանդգնութիւնը, որով ինքնագոհ սորուկներու ամբոխի մը ներարկել ուզեցին ինքնասիրութեան եւ ընդվզումի բնազդները։

Լա՞ւ ըրին թէ գէշ։ Թող դատէ պատմութիւնը։

Բայց, Աղէտը եթէ իջեցուցած չըլլար մեզ մինչեւ ուրացումը ցեղի մը ամէնէն տարրական իրաւունքներուն, մեծագոյն ամօթը պէտք է համարուէր այդ հարցը դնել իրենցմէ երեք սերունդ վերջը։ Իսկ մեր սերունդը դեռ տարակոյսի մէջ է, լա՞ւ ըրին թէ գէշ...։

Յեղափոխական մը չէը ան, մեր օրերուն ըմբռնումով։ Չէր ալ կրնար ըլլալ, ինչպէս չեն եղած բոլոր ազգերու մէջ անոնք որ յեղափոխութիւնները կանխող խաւարին մէջ ոգեներ են արթնցնելու թմրած ամբոխը։

Յեղափոխութիւնը կը ծնի ազգի մը մէջ որ վերագտած է իր ստրուկի վիճակը տեսնելու եւ զգալու կարողութիւնը։ Նախ գետինը, յետոյ յեղափոխութիւնը որ պիտի կանգնէր այդ գետնին վրայ։ Արմէնան, վարժապետեան եւ Չերազ հայ յեղափոխութեան գետինը պատրաստեցին։ Եղան ահռվիրանները պայքարի ճամբուն, որուն մէջէն պէտք է քալէր իրենց յաջորդող սերունդը։

Եղա՞ւ այդպէս։ Հարցնենք մեր օրերու պատմութեան։

* * *

Չերազի սերունդին գաղափարականութիւնը փոխանցուեցաւ յաջորդ սերունդին, պոլսահայ այն մտաւորականութեան որուն ժառանգ կ'իյնար նոր քալլը դէպի ինքնագիտակցութիւն, դէպի ազգային արժանապատուութիւն։ Անոր կը վիճակէր գրել մեր պատմութեան ամէնէն լուսաշող երեսը՝ ծնիլ յեղափոխութիւնը եւ դնկավարել զայն։ Այդ մտաւորականութիւնը կը կոչուէր «Հայրենիք»ի սերունդ։

Ի՜նչ խանդավառութեան մէջ ծնած էր այդ սերունդը։ Նորահաս երիտասարդութիւնը ի՜նչ յափշտակութիւնով կը թարգմաներ Չերազի յաջորդներուն իւրաքանչիւր խօսքը եւ շարժումը։

Եւ օր մըն ալ, երբ Բաբդէն Միւնինեանց, Նուառդեաններու եւ Վռամեաններու փաղանգը աչքը բացաւ կրակին մէջ, լքուած գտաւ «Հայրենիք»ի մտաւորականութեան դիրքերը։ Չերազի եւ յեղափոխական նոր սերունդին միջեւ կտրուած էր գետինը։ Նոր պարապութեան մը անձրպետը ցոյց կուտար թէ հայ կեանքը յեղաշրջումի բնական ընթացքովը չէր քալած դէպի իր ազատագրութիւնը։ Հայ ժողովուրդը իր ամէնէն ճակատագրական շրջանին չէր կրցած ծնիլ նոր Արիսեաններ, վարժապետեաններ եւ Չերազներ։

Եւ երբ աչքը կը հանդչէի մէկէն միւսին վրայ, կը մեծնայ ու կը բարձրանայ Չերազի արքենի հասակը իր ճղճիմ ժառանգորդներուն քովն ի վեր։ Տիտաններ կը թուին անոնք որ փորձեցին գոնէ մարդավայել կեցուածք մը ապահովել հայ տղամարդուն։ Բարձրացնել զայն գոնէ Ալպանացիի կամ Քիւրտի աստիճանին։

Ըսենք ճշմարտութեան միւս կէսն ալ։ Չերազի սերունդը չկրցաւ ամբողջովին տապալել ստրկութեան լեռը Հայուն հոգիին վրայէն։ Չէ՞ որ մինչեւ այսօր ալ հաւատացողներ եւ պոռոցողներ ունինք թէ Հալը աւելի երջանիկ էր իր հին կեցուածքին մէջ՝ կքած եւ ամէն անարգանքի համբերող, բայց տէրը գոնէ իր ապրանքին եւ պատիւին մէկ մասին, քան այսօր՝ խրոխտ եւ իր իրաւունքին գիտակից, բայց արիւնլուայ եւ բոպիկ։

Ո՞ր ազգին մէջ կարելի պիտի ըլլար նժարի մէջ դնել պատիւը, ինքնասիրութիւնը եւ տգամարդու հպարտ կեցուածքը։ Ո՞վ իջեցուց մեզ մինչեւ հոդ...

* * *

Չերազը ճանչցաւ վերջին տարիներուն։ Իրւ Պրըթէօյլի իր համեստ սենեակին մէջ, մեր գրեթէ ամենօրեայ հանդիպումներու ընթացքին մեծցաւ իրական ժարդը իմ աչքիս, նեմացնելու աստիճան իր խորհրդանշան անունը զոր ճանչցեր էինք կեդրոնականի պատերէն ներս։

Ի՜նչ յայտնութիւն։

Հակառակ իր շուրջի փլուզումներուն, հաւատքը կենդանի եւ աննկուն կը մնար դեռ իր մէջ։ Հալուն լաւագոյն եւ ազատ օրուան հաւատքը։ Ամբողջ վաթսուն տարի հաւատացեր էր ան։ Օր մը, Րիւ տ'Արմէնի, Հայկական Հիւպատոսարանին վրայ վերջապէս տեսեր էր հայկական եռագոյնին ծածանիլը եւ անոր նուիրեր էր իր ամէնէն խանդավառ տողերը, ամբողջ վաթսուն տարի իր կեանքը այդ վայրկեանին զոհաբերելէնետք։

Երջանիկ օրեր էին դեռ իր սենեակին մէջ դիմաւորեր էր Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահը.

— Պէտք է համբուրեմ այն ձեռքը որ մեր ազատութիւնը ստորագրեց, ըսեր, համբուրեր ու լացեր էր։

Բայց երբ անցաւ վերջին աղէտը այդ օրերուն վրայէն, մենք տեսանք որ Չերազին վաթսուն տարուան հաւատքը չէր կրած նոյնիսկ ամենաթեթեւ ցնցուն, ու նորէն ինքն էր որ կը ծառանար դասալիքներու եւ ուրացողներու դէմ։

— Ամէն բան կարելի է քննադատել, ամէն բան կարելի է ցեխոտել, բայց ո՛չ մեր ղրօշակը։ Մեր պատիւն է ան։

Մէկը իր կենսագրութիւնը գրած էր, դատապարտելով Վարժապետեանի եւ Չերազի Հայկական Դատին ծնունդ տալը։ Կարժէր լսել Մեծ Ներսէնին զայրոյթի պոռթկումը.

— Թող յարձակէր մեր վրայ, ըսէր որ սխալ ճամբով տարինք գործը, ըսէր թէ կէս դար առաջ ինչ կրնայինք ընել որ չըրինք այդ պայմաններուն տակ, բայց ուրանալ մեր Դատին գոյութիւնը, ուրանալ մեր Դատը պաշտպանելու իրաւունքը, այդ չեմ հասկնար։ Իրենք ապրեցա՞ն Անատոլուի խորը, թուրքը առեւանգե՞ց իրենց քոյրը, կինը...։

Յաջորդ օրը գինքը գտայ սովորականին պէս իր պարզուկ սեղանին առջեւ։

— Պատասխանը կը գրեմ կոր, ըսաւ եւ կարդաց ձեռագիրը։

Իմ դիտողութեանս վրայ թէ շատ մեղմ էր պատասխանը.

— Պիտի բաւականանամ օգրբագրելով թուականի եւ պատմական անճշդութիւնները, ըսաւ, չեմ գիջանիր վէճի նիւթ դարձնել Հայկական Դատին գոյութիւնը։ Իսկ մեր գործը այդ մարդիկը չէ որ պիտի դատեն։

Չերազ կրնար աւելցնել թիէոի խօսքը. «Ինչ ալ ըլլայ, նորէն մենք ենք այսօրուան երիտասարդները»։

Կեդրոնականի մեծ ուսուցչապետը դեռ կրնար այսօր ալ Պատուի եւ Իրաւունքի դասերը տալ մեր սերունդին, սկսելով իր գրքին առաջին էջէն...։

* * *

Չերազի մահը, ինչպէս իր կեանքը, կապուած մնաց Հայուն ճակատագրին եւ Հայուն Դատին։

«Հայկական Ազատագրութեան Ռահվիրան», ինչպէս կը կոչէր Ահարոնեան ցաւակցական ցնցող հեռագրի մը մէջ, մեռաւ օտար հողի վրայ։

Մեռաւ, բայց չէ թաղուած։

«Զիս Հայաստան տարէք». իր կտակն է, իր վերջին մուրատը, որով Չերազ մահէն ալ անդին կը մնայ Մարսէյլի գաղութին մէջ, աչքերը իր հայրենի երկրին վրայ, սպասելով իր վերջին հանգրուանին։

ԼԵՒՈՆ ՄԵՍՐՈՊ

Մոնփելիէ

ՏՈՒՐՔԵՐԸ

ցարդ գանձուած տուրքերու քանակը կ'անցնի ինչ որ կը յուսացուէը։ Ելմտական նախարարութիւնը կը հաղորդէ մինչեւ մարտ, երեք ամիսներու ընթացքին կատարուած գանձումները։

Մարտի մէջ, գանձումները հասած են 2,930,203,300 ֆրանքի։ Տարուան առաջին երեք ամիսներու ընթացքին կատարուած գանձումներու գումարը կը հասնի 9,550,976,200 ֆրանքի։

ԿԱԶԵՐՈՎ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՄԵՔԵՆԱՆ

Ինչ որ 1914—18ի պատերազմին, ամբողջութեան մէջ ունեցած ձախողած փորձ մը, ապագայի պատերազմին մէջ, առաւելապէս պիտի ըլլայ գլխաւոր միջոցը եւ զէնքը։

Զինուորը հետզհետէ կը կորսնցնէ իր անհատ պատերազմիկի դերը, դառնալու համար զինուորական գործաւոր մը, որուն ձեռքը տրուած է պատերազմի մեքենայ մը։ Ինչ որ իւրաքանչիւր հազար հոգինոց ջոկատներ չեն կրնար ընել ինչ որ անկարելի կը դառնայ 100է աւելի անձեր եւ 12ի չափ թնդանօթներ ունեցող բազմաթիւ հրետանիներու համար, պիտի կատարուի անձի մը կողմէ, որ պիտի վարէ օդանաւ մը, եւ թիրախին վրայ պիտի տեղադնէ հարիւրաւոր կազի ռումբեր։

Երկու մարդեր կրնան հազարաւոր ուրիշներ սպաննել մեքենայի օգնութեամբ։ Արհեստագիտութիւնը կը յաղթանակէ։

Պատերազմի բոլոր մեքենաները պատերազմէն ի վեր քանի մը տարուան մէջ այնքան կատարելագործուեցան որ, առանց չափազանցութեան կրնանք ըսել.

Մեքենական պատերազմը որ տեսանք 1914 — 19ին, խոնարհի սկզբնաւորութիւն մը եղաւ, բաղդատմամբ ներկայի մեքենական միջոցներու վիճակին։

ԹՈՒՆԱՒՈՐ ԿԱԶԵՐԸ

Մինչեւ հին ժամանակները պէտք է երթալ տեսնելու համար, պատերազմի մէջ քիմիական նիւթերու գործածութիւնը իր ամէնէն նախնական ձեւերով։ Դիւրութեամբ կը գործածէին այն միջոցը որ կը կայանայ թշնամին մոլեով խեղդելուն մէջ։ Նոյն իսկ այրող փայտի ծուխին կը խառնէին փսխեցուցիչ նիւթեր, ինչպէս խայծդան, ոետին, փետուրներ եւ կենդանական ճարպեր։ Կ'օգտագործէին նաեւ ծծումբ եւ զառիկի շոգի։

Պլուտարգոս իր կենսագրականներէն մէկուն մէջ կը պատմէ թէ Հռոմայեցի զօրական մը, Սպանիացիներու դէմ մղած իր պատերազմին մէջ, ձիեր վազցուց դիտմամբ պատրաստուած մոխրակոյտերու վրայ, եւ այս կերպով կազմեց փոշիի արուեստական ամպ մը,որ հազցուց թշնամին ու ջլատեց անոր դիմադրական ուժը։

Այդ ժամանակներէն սկսեալ, Չինացիները կ'օգտագործէին գրգռիչ ծուխեր, փսխեցնող ուժերի ձեւով։ 1600ին, իտալացի բնագէտ մը Ֆիօրաւանդի զանազան նիւթերով կը պատրաստէր ուժեր մը, որ անհանդուրժելի կերպով նողկանք կ'ազդէր։

Կազի առաջին ռումբը հնարած է ֆրանսացի գեղագործ մը Լ֊ֆորթիէ 1830ին, Սէվրի մէջ։ Պայթուցի պահուն, ռումբը կ'արձակէր մեծ քանակութեամբ անհոտ ծուխ մը, որ սաստիկ հազի նոպաներ կը գրգռէր։ 1870ի պատերազմին, գերման գեղագործ մը կ'առաջարկէր գործածել իր հնարած մէկ ռումբը, որ սաստկօրէն կը բռնգտացնէր։

Դարձեալ, առաջին անգամ, արտասուաբեր կազերու օգտագործման վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելու տխուր փառքը կ'իյնայ գերման գիտնականի մը։

Սակայն, այս բոլոր առաջարկները եւ ժամանակի կերպով կատարուած փորձերը կարեւորութիւն չէին ներկայացներ։ Կը գործածուէին հրձիգ, ծխարձակ եւ փսխեցուցիչ ռումբեր. բայց չէր կարծուեր որ անոնք կրնան իրր Րիակ գործիք ծառայել մասնաւոր պատերազմի մը։

1914ի պատերազմէն անմիջապէս առաջ, գիտէինք թէ ընդհարիչ ռումբերը երբ պայթին գոգ տեղի մը մէջ, իրենց յատուկ արդիւնքէն գատ, կ'արձակեն նաեւ թունաւոր կազեր։ Գրեթէ, այդ ամէն ինչ էր։ Վերջին պատերազմէն առաջ, մարդ չէր մտածեր թունաւոր կազեր գործածել, իբրեւ մասնաւոր միջոց, թէեւ 1912ին արդէն Ֆրանսայի մէջ, Պոնոյի արշաւախումբին դէմ գործածեր էին եթերի ռումբեր։

Երբ պատերազմը պայթեցաւ Ֆրանսական ճարտարագործքը զինուած էր, եթերի ռումբերով, որոնք կը նետուէին հրացանի միջոցով։ Բայց անոնք բոլորովին անվնաս էին բաց օդին մէջ եւ անոնց գործածութիւնը կը նախատեսուէր բերդի կռիւներու, նրբուղիներու եւ ներքին գոգ սենեակներու համար։ Բաց օդին մէջ, այս ռումբերը որեւէ ազդեցութիւն չեն գործեր։

Հրացանով գործածելի այս ռումբերը կարելի չէ նկատել իրրեւ թունաւոր կազի զէնքեր։ Այս մարդին մէջ, գերմանիոյ կ'իյնայ բացարձակ առաջնութիւնը. ան էր որ համաշխարհային պատերազմին, առաջին անգամ թըշնամիին վրայ ղրկեց թունաւոր կազի ամպեր։

Կարեւոր է նախ համաձայնիլ «թունաւոր կազ» կամ «պատերազմի կազ» բացատրութեան վրայ։ Այս բացատրութիւնը լրիւ չի համապատասխաներ կազի ճիշդ սահմանումին։ Ան իրօք ցոյց կուտայ ոչ միայն բուն իսկ կաթերը, այլ նաեւ հաստատուն կամ հեզուկ նիւթերը որոնք փոշիի ձեւով, օդին մէջ կը ծնան ծայր աստիճան նուրբ, կամ ամպի ձեւով։

Այս նիւթերը մարդկային մարմնին մէջ մտնելով կամ հոն տարրալուծուելով, առաջ կը բերեն վէրքեր, որոնք էապէս քիմիական ազդեցութիւններու արդիւնք են։

Թունաւոր կազերու դասակարգումը կը տարբերի երկրին համեմատ։

Բժիշկ Հանսլիան հետեւեալ դասաւորումը կուտայ.

1.— Արտասրաբեր կազեր

2.— Հեղձուցիչ կազեր

3.— Ջլատող կազեր (խաժաջրային— cyanhydrique)

4.— Մանանեխային կազեր

5.— Զառիկային կազեր

6.— Պայթուցիկ եւ հրձիգ կազեր։

Արտասրաբեր կազերը կը վնասեն աչքերուն։ Որոշ չափով անոնք, ունին գրգռող եւ ջլատող յատկութիւններ ստամոքսին եւ շնչառական գործարաններու վրայ։

Հեղձուցիչ կազերը կը կոչուին նաեւ «կանանչ խաչի կազեր», որովհետեւ այս կազը պարունակող ռումբերը նշանակուած էին կանանչ խաչով մը։ Ցաճախ, այս կազերուն հետեւանքով, մահը կը պատահի օրեր յետոյ։

Շատ պարագաներու մէջ, վահը երեւան կուգայ. զարհուրելի ախտանշաններով, ինչպէս յարաճուն խեղդուկը. շնչառութիւնը կ'արագանայ։ Սակայն վախճանէն անմիջապէս առաջ, շնչառութիւնը կը դանդազի, կը դառնայ խոպոտ եւ ջղաձգական։ Բերնէն փրփուր կ'ուգայ, դէմքը կը կապուտնայ եւ բիրերը կ'ընդլայնին։

Բժ. Հանսլիան կը յիշէ իտալացի ուսուցչապետի մը պարագան, որ ֆօժէնի (կազ մը) վրայ կատարած փորձի մը ընթացքին[illegible] Թեթեւօրէն Թունաւորուած էր։

15—20 րոպէ յետոյ, [illegible] զինքը լաւ զգաց խօսեցաւ իր [illegible] տանիքին հետ եւ միայն գիշերվան[illegible] ինքզինքը գէշ զգաց։ Ցաջորդ [illegible] մեռած էր։

Նոյն կազով թեթեւօրէն թունաւորուած շատ անձեր կը [illegible] ուին. անոնք երկարատեւ զգրտ[illegible] րելի հիւանդութենէ մը յետոյ միայն կրցան բուժուիլ։

Երրորդ տեսակի կազերուն [illegible] տեւանքով, անմիջական մահ պատահի ջղային գրութեան [illegible] շնչառական գործարաններու [illegible] մալուծումով։

Մանանեխային կազերը [illegible] օդին անտեսանելի են, խոնաւ [illegible] դին, շատ դժուարաւ կը նշմարուին։ Շատ տկար կերպով կը [illegible] դեն հոտառութեան եւ ճաշակի վրայ։ Այս կազին [illegible] նիկները օրերով կառչած կը [illegible] խոտերուն, հողի կոշտերուն [illegible] վրայ, եւ կը կազմեն կազի [illegible] օճախներ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՄԻԱՅՆ ՓՈՒՔՐՈ

Յունիպոլի եղանակը կը [illegible] տենայ իր վախճանին։ [illegible] մարզական խումբերն ալ [illegible] ժամնուին ահա անգործութեան [illegible] Ամբողջ երեք ամիս անոնք պի[illegible] տի մնան թմրած, գրեթէ [illegible] շարժ, սպասելով աշնան։

Բայց չկա՞յ գործունէութեան [illegible] ուրիշ գաշտ մը իրենց ազ[illegible] Ինչո՞ւ մեր տղաքը չեն հետաքրքրուիր աւելի լայնօրէն [illegible] թիամով։ Անոր հաժա՞ր արդիւ[illegible] որ հոն յաջողիլը քիչ մը աւելի [illegible] դժուար է։

«Աթլէթիք» խաղերու նպատակը կը բացուի մօտ օրերս Ֆրանսայի ամէն կողմերը ամէն կիրակի կը կազմակերպուին խաղեր ու մրցումներ, որոնց կը մասնակցին յաճախ հարիւրաւոր երիտասարդներ եւ պատանիներ։ Պէտք է որ այդ խաղերուն մէջ հայ մարզիկն ալ իր տեղը գրաւէ։

Յունիպոլը ամէն բան չէ։ Հաճելի եւ գրաւիչ խաղ մըն է անշուշտ, բայց մարմնակրթական տեսակէտով ամուլ, եթէ խաղցող մը չի կատարեր նաեւ ուրիշ փորձեր, ինչպէս շուէտական ժարզանք եւլն.։

Նոյն բանը չէ կարելի ըսել աթլէթիք խաղերու համար։ Վազել, ցատկել եւ նետել պարտաւոր ենք այդ երեքը կատարուին մեքանաբար։

Իսկ այս փորձերուն մէջ Ջողիլը այնքան ալ դժուար չէ։ Անշուշտ կարելի չէ մէկ միւսը ախոյեան մը ըլլալ, բայց եթէ այդ փորձերը տարուին կանոնաւորաբար յարատեւօրէն, յաջողութիւնը չուշանար։

Արդէն հաճոյք մըն է, խառն հաճոյք մը, գարնան գաղջ արեւին տակ վազվզելը ցատկել։

Ի՞նչ կրնան ընել մեր խաղերը։ Գիտեմ որ մեծ մասը նին սեփական դաշտ,որուն կարենալին յարմարցնել վազելու, ցատկելու տեղ մը։ Փորձ մը բազմազան միութիւն մանաւանդ աւելի պիտի ուին յարմար մարզավարժութեան պահասէն։ Բայց քիչ քովը եւ քիչ մըն ալ գործով թեամբ ամէն ինչ կարգադրել։

Անգամ մը որ մարզական գնունեցաւ, կը մնայ տալ մղել գործի։ Հոս պէտք է ըլլայ մարզիկներու, որոնք բենան իրենց խորհուրդը առաջնորդել մեր պատանի զիկները։ Փարիզի մէջ չեն սիր կարող անձեր։ Իսկ գոն կը մնայ այս տեսակէտով աղքատ։

Պէտք է ստեղծել խաղավառ մթնոլորտ մը։ Ասոր մասնաւոր ժամ ես պիտի առաջարկէի

իւրաքանչիւր միութիւն յառաջիկայ լուսնիս եւ լուրիս ամիսներուն մէջ կազմակերպէր առանձին մարզահանդէսներ, մասնակցելեմաւ շրջակայ տեղերու բոլոր հայ մարզիկներուն՝ իսկ օգոստոսի մէջ ալ, ա՛լ աւելի շուքով քան նախորդ տարիները, փարիզի մէջ կը կազմակերպուի ֆրանսահայ ընդհանուր մարզահանդէս մը (ողիմպիական):

Միեւնոյն ժամանակ, պատճառ մը չկայ որ քանի մը հայ կարող մարզիկներ չմասնակցին օտարներու կողքին միջազգային մրցումներու՝ Մարսիլիոյ մէջ, Մամիկոնեաններ եւ Տիկեանները օտարները կ'ապշեցնէին իրենց խլած առաջնութիւններով: Բայց պէտք է աշխատիլ:

վ. Մ.

40 ՄԻԼԻՈՆԻ ՓՈՂ

Ցատուկ ցանցնախումբը նիստ գումարեց ներքին նախարարութեան մէջ, զբաղելու համար շինութեանց յատկացուելիք 40 միլիոն փողի հարցով:

Սչէնի նահանգին մէջ կան շինութեանց յատկացուած 1200 ընդարձակ հողեր, 50 հազար բաժիններով, իսկ վէրսայլի նահանգին մէջ 921 հողեր, 120 հազար բաժիններով, ընդամէնը՝ երկու նահանգներուն մէջ 170 հազար բաժիններ, որոնց վրայ աժան բնակարաններ պիտի կառուցուին ետզետէ, հաժաձայն լուչէօրի օրէնքին:

Տան ամսուան պատրաստութենէ յետոյ, կարգ մը տեղերու մէջ ձեռնարկուած են աշխատանքներու:

Փոխատուութեան յատուկ յանձնախումբին քննութեան պիտի ենթարկուին շինութեանց 65 սէնդիկաներու թղթածրարները: Սչէնի նահանգային ժողովը 27 միլիոնի բարձրացուցած է փոխատուութեանց գումարը, որուն շնորհիւ, կարելի պիտի ըլլայ շինութեանց 65 ծրագիրներու ծանուցակել:

Սչէնի 55 հողամասերու յարդարման համար, արդէն յատկացուած էր մինչեւ 7 միլիոն:

Գնահատելի ճիգեր կը կատարուին նաեւ վէրսայլի նահանգին մէջ: Հողամասերը՝ իբր փոխ ստացած են արդէն 16,5 միլիոն Ֆրանք եւ 25 միլիոն ալ իբր նպաստ: 61 միլիոն Ֆրանք արժողութեամբ շինութիւններու համար փոխի եւ նպաստի խնդրանքներու գումարը կը հասնի 30,5 միլիոն Ֆրանքի:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԻՏԱԼԱՑԻՆԵՐԸ

Իտալիոյ մէջ, վերջերս կազմուած վիճակագրութեան մը համաձայն, ներկայիս՝ փարիզի մէջ միայն, կան 180 իտալական նպարավաճառներ եւ 200ի չափ հացարաններ: երեք հարիւր հացարի կը հասնի թիւը իտալացի բանուորներուն որոնք Ֆրանսայի մէջ կ'աշխատին շինութեան գործերով:

ԿԵԱՆՔԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

(Քաղուած Թուրք Թերթերէն)

ՍԿԻՒՏԱՐ - ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ

ՀԱՆՐԱԿԱՌՔԸ

Սկիւտար-Հայտար փաշա հանրակառքի գիծին շինութեան նախնական պատրաստութիւնները կը տեսնուին: Ընկերութիւնը որոշած է այս տարի ամէն գնով շինել այս գիծը, որմէ մեծ դահ կ'ակնկալուի:

Ընկերութիւնը ներկայիս տրեկան 100.000 ոսկի ծախք ունի, նոր գիծին շինութեան ծախքէն զատ, ուրիշ աւելի ծախք չինաւ խատեսեր, բացի օրական 50 ոսկիի գործաւորողէք է եւ մագուխի ծախքէ: Մինչդեռ, կատարուած հաշիւներու համաձայն, Սկիւտար - Հայտար փաշա գիծը օրական 200-400 ոսկի հասոյթ պիտի բերէ:

Գիծը Հայտար - փաշայէն մինչեւ կէօզթէփէ պիտի երկարի 7 տարուան ընթացքին:

ՀԱՅ ՄԸ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԱՌՋԵԻ

Պոլսոյ եղեռնադատ Ատեանը Ապրիլ 11ին սկսաւ դատել Հայ մը, *եաղմաճը* Պ. Ափրաշ, որ կ'ամբաստանուի թէ պայրամի օրը այրել տուած է իր խանութը, գանձելու համար 9000 ոսկիի ապահովագինը:

Ընդհ. դատախազին հարցումներուն պատասխանելով, ըսաւ թէ ինք լուր չունէր խանութին այրելէն. 1927ին ալ գործերը ձախող ընթացան եւ 8000 ոսկի պարտքի տակ ինկաւ: Սակայն ասիկա մնանկութիւն չէր: Յաջորդ տարին գործերը նպաստաւոր ընթացք առին եւ կրցաւ ամբողջովին վճարել պարտքերը:

Լսուեցան 13 վկաներ,— հայ, թուրք եւ հրեայ, որոնք բոլորն ալ ի նպաստ Պ. Ափրաշի վկայեցին: Որոշուեցաւ ուրիշ վկաներ ալ լսել:

ՄԱՀՏԻԿ ԻՆԿԱ ՆԱԼՊԱՆՏԵԱՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Բոփէնհակի մէջ մեռած է Տիկին Ինկա Նալպանտեան, վեց շաբաթ տեւող ուղեղատապի մը հետեւանքով:

Հանգուցեալը կինն էր Կեդրոնականի նախկին տնօրէն Մարտիրոս Նալպանտեանի, որ այնքան բեղուն գործունէութիւն մը ունեցաւ: Իր ամուսնին մահէն յետոյ, Տիկին Ինկա զաւակներուն հետ մեկնեցաւ իր հայրենիքը, Տաճկաստան, եւ նուիրուեցաւ անոնց կրթութեան, չդադրելով սակայն հետաքրքրուելէ հայ ժողովուրդով եւ օգնելէ անոր: Շնորհալի գրող էր: Ունի քանի մը հրատարակութիւններ եւ երկար տեւեն պրոպագանդ մղած է հայկական դատին ի նպաստ:

Կը թողու չորս զաւակ, մէկ աղջիկ եւ երեք մանչ: Աղջիկը՝ Հնազանդ (Լիլի) 23 տարեկան է: Մեծ տղան՝ Հայկ (Հաքօն) 21 տարեկան է եւ կը գտնուի Լոնտոն, ուր ներկայացուցիչն է ապահովագրական ընկերութեան մը: Միւս մանչերը Սվէն (18 տարեկան) եւ Սիկուրթ (16 տարեկան) կ'ուսանին:

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԱՐԿԱԾԵԱԼ ՀԱՅԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ *14 Ապրիլ*.— Քանի մը օր առաջ, հայ փոքրիկ մը հեծելանիւի արկած անցուցած ըլլալով, գործողութեան ենթարկուեցաւ գլուխէն: Ուրիշ հայ կին մը, ինքնաշարժի մը տակ մնալով, վիրաւորուեցաւ:

Այդ կարգի շատ մը արկածներ ունեցած ենք քանի մը տարիներու ընթացքին: Գրեթէ ոչ մէկը կրցած է վնասուց հատուցում ստանալ, պարզ պատճառաւ, որ զրկուած են իրենց դատը պաշտպանելու համար փոխանորդ մը կարգելու բոլոր միջոցներէն եթէ միջնորդներու միջոցաւ եղած է որեւէ կարգադրութիւն, ոչ մէկ դրական արդիւնք ստացուած է. եւ ընդհակառակն, կարգ մը միջնորդներ, անխղճօրէն իրենց հաշիւին եկած կողմը դարձուցած են գործը:

Մենք ցարդ չտեսանք, որ տեղացի արկածեալ մը գրկուի հատուցումէ: Կա՛մ անմիջական փոխադարձ համաձայնութեամբ եւ կամ դատարանի որոշումով, անպատճառ ստացեր է իր կրած վնասին ապահովագինը:

*** Կարգ մը ատամն բոյժներ չալ աչար կը գործածեն իրենց արհեստը: Բարեկամաբար խորհուրդ կուտամ որ չչեղին գիտութեան պահանջներէն:

Կ. Սեւեան

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒ, *15 ապրիլ*.—Տեղւոյս նորակազմ Հայ Երկսերիտ. Ինքնազարգացման Միութիւնը կիրակի օր տուաւ իր անդրանիկ ներկայացումը՝ բեմադրելով «Աշխարհի Դատաստանը» ողբերգութիւնը, Օթէլ տը Ֆրանսի սրահին մէջ: Հակառակ դերասաններու անփորձութեան, խաղը անցաւ յաջող՝ յուզելով հանդիսականները: Ներկայացուեցաւ նաեւ գաւեշտ մը: Ցեղւոյս Հայութիւնը մեծ թիւով փութացած էր ներկայ ըլլալ ներկայացման, քաջալերելով նորածին Միութիւնը: Այս վերջինը՝ ըստ իրենց յայտարարութեանց՝ կոչուած է մեծ դեր ունենալ գաղութիս երկսեռ երիտասարդութեան յառաջդիմութեան եւ գարգացման տեսակէտով: Ընդ. ծրագրած են յաճախ սարքել ներկայացումներ, երգահանդէսներ եւ դասախօսութիւններ: Ցեղւոյս Հայութեան կը մնայ քաջալերել ու բարոյապէս եւ նիւթապէս աջակցիլ:

Ամէն անգամ որ ներկայացումը տուի, հանդիսականներուն մէկ մասը դուրսը կը մնայ, սրահը պզտիկ ըլլալուն պատճառաւ: Ուրիշ յարմար վայր մը ալ չգտնուելուն, ստիպուած են Օթէլ տը Ֆրանսի սրահին մէջ սարքել հանդէսները: Աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար որ բոլոր կազմակերպութիւններն ու Հայրենակցական Միութիւնները համախորհուրդ գանգատ վիճակահանութիւններ եւ հանգանակութիւններ կազմակերպէին՝ յօգուտ ազգային սեփական սրահի մը, որ կրնայ օգտագործուիլ գանգատ աւիթներով, ինչպէս թատրոն, հանդէս, հարսնիք եւլն. եւլն.: Միեւնոյն ժամանակ կրնայ իբրեւ դպրոց ծառայել փոքրիկներու: Այսպիսի ձեռնարկ մը կարելի է իրականացնել. բաւ է որ իրար հասկնան եւ քով քովի գալով այս տեսակ ծրագիր մը մշակին:

*** Վերջացող շաբթուս գաղութս արձանագրեց մահը երիտասարդ Տիգրան կօճիկեանի, որ անբուժելի ախտին զոհ եղած էր: Ցիշեցէք բաւական ատենէ ի վեր կը մնար, գործարանին սեփական հիւանդանոցին մէջ: Դժբախտ երիտասարդին համար եղած էր հանգանակութիւն մը, որուն հաշուեցոյցը փակցուած էր կիրակի օր մատրան դրան վրայ:

Պանդխտուհի

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ՏՐԱԿԻՆԵԱՆԻ ՄԷՋ

ՏՐԱԿԻՆԵԱՆ, *15 Ապրիլ*.— Ցառաչգիմասէր Միութեան Նախաձեռնութեամբ, ապրիլ 7ին «Էօվոը» թատերասրահին մէջ տեղի ունեցաւ երեկոյթ մը: Ներկայ էին գաղութիս գրեթէ բոլոր Հայերը, ինչպէս նաեւ շրջականերէ բազմաթիւ Հայրենակիցներ փութացած էին: Երեկոյթը բացուեցաւ «Քամփորտան»ով, զոր ներկաները ունկնդրեցին յոտնկայս: Պ. Կազէլեան բացատրեց Ցառաչդիմասէր Միութեան նպատակը եւ անոր կատարած գերը գաղութիս եւ շրջականերու Հայութեան ազգային եւ մտաւորական կեանքին մէջ: «Վառ պահենք մեր մէջ ազգային ոգին եւ ջանանք ճանչցնել մեզ այս հիւրընկալ ժողովուրդին ո՛չ թէ իբրեւ բարբարոս, տգէտ, անբաղձալի տարր մը, այլ իբրեւ քաղաքակրթուած ազգ, որուն համար անհրաժեշտ է ունենալ կազմակերպուած ուժ:» Հրաւիրեց ներկաները թէ ու թիկունք կանդիսանալ նորափթիթ Միութեան:

Ցետոյ նուագախումբը թնդացուց «Մեր Հայրենիք»ը: Պ. Ժ. Տ. երգեց «Հայաստան»ը. Պ. Վ. Գասիկեան արտասանեց «Ցարգանք քեզ»ը, Օր. Ա. Հաճեան երգեց «Լռեց Ամպերը» եւ «Երազը», փոքրիկ Ս. Պօղոսալեան ֆրանսերէն «Aimez la France», իսկ խումբ մը օրիորդներ երգեցին «Կուժն առայ ելայ սարը»: Այս երգերն ու արտասանութիւնը խոր ազգեցութիւն գործեցին ժողովուրդին վրայ, որ պահ մը ապրեցաւ անցեալի հայրենի անուշիկ յիշատակներով:

Թատերական բաժինն սկսեցէ առաջ, Պ. կազէլեան «Ակնցի Հաճի աղա»ին Նիւթը բացատրեց թուրքերէն, ներկայ թրքախօս հայրենակիցներուն:

Հակառակ դերակատարներու անփորձութեան «Ակնցի Հաճի աղա»ն բեմադրուեցաւ յաջողութեամբ:

Ժողովուրդը մեկնեցաւ մեծ գոհունակութեամբ, մաղթելով որ, Միութիւնը շարունակէ իր օգտակար գործը:

Շնորհաւորութեան արժանի են Միութեան վարչութիւնը եւ բոլոր անոնք որ անվհատ՝ կուրծք կուտան բոլոր դժուարութեանց:

Լեւոն

ԼՈՒՐԵՐ ՅՈՒՆԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԷՆ

Մէրէզ քաղաքին մէջ կ'ապրին 75 հայ ընտանիքներ: Անոնցմէ ալ կան 40 — 50 տուն, բացի 250 չափահաս այրերէ:

Գաղութը հաւերաշէն է այսօր. ունի իր մանկապարտէզը, շնորհիւ Գերման բարեսիրական ընկերութեան: Շէնքը կը բաղկանայ երկու փոքր սենեակներէ, սրահէ մը եւ պարտէզէ մը: 5-13 տարեկան 27 փոքրիկներ կը յաճախեն հոն: Այս պզտիկներէն միայն երեքը հայերէն գիտեն. միւսները ուրիշ լեզու կը խօսին:

**** Լարիսայի մէջ այս տարի մանկապարտէզ մը բացուեցաւ: Կը յաճախեն 27 մանուկներ, ուսուցչուհիի մը ղեկավարութեան տակ: Պիւտճէն ամսական 2000 տրախմի է, որուն կէսը կը հոգայ Բարեգործականի Սելանիկի մասնաճիւղը, միւս կէսն ալ՝ ժողովուրդը:*

**** Բամալայի ազգ. վարժարանի աշակերտութիւնը վերջերս հանդէս մը կազմակերպած է, իր երախտագիտութիւնը յայտնելու համար հեղինէ կառավարութեան-Հանդիսին ներկայ գտնուած են նահանգապետը, քաղաքապետը, հայազգետ Պ. Իրֆանեանիս եւ շատ մը ուրիշ Յոյներ:*

ՀԱՐԻՒՐՆՈՑ ՄԸ

Քէպէքի մէջ մեռաւ Ֆելիքս Շօ, 100 տարեկան, որ Ֆէնիմօր Քուփրրի վէպերուն շնորհիւ համբաւաւոր դարձեր էր: Արեւմտեան Քանատայի աշխահագրութեան հիմուտ, վարպետ առաջնորդ մըն էր այցելու օտարներուն համար, ծանօթ տեղական բարքերուն, յանդուգն որսորդ եւ բարեկամ Հնդիկներուն:

Հակառակ սակայն իր անգլիական անունին, դժուար կը խօսէր անգլիերէնը: Ընոր մայրենի լեզուն Ֆրանսերէնն էր եւ վարժ կը խօսէր հիւսիսային գանատայի բոլոր բարբառները: Ունեցած էր արկածալից կեանք մը, զոր կը պատմէր հաճելի լեզուով մը:

Մինչեւ խոր ծերութիւն, ան չէր հրաժարած որսորդութենէ, որ իր սիրական զբաղումն է:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԼԱՆՏՐԻԻ ՅԱՋՈՐԴՆԵՐ.— *Քանի մը շաբաթներ առաջ. Նիու - Ճերզիի (Ամերիկա) մէջ, ամայի հողի մը վրայ կը գըտնուէր կնոջ մը դիակը, բոլորովին ածխացած: Կօշիկները սակայն չէին այրած. եւ անոնց շնորհիւ միայն կարելի եղաւ երեւան հանել ոճրագործը, որ 60նոց ճարտարապետ մըն է: Այս թշուառականը որ խոստովանած է իր ոճիրը, նմանութեան շատ կէտեր կը ներկայացնէ Ֆրանսացի համբաւաւոր կնամոլ Լանտրիւի հետ: Թէեւ ամուսնացած, բայց, ժառանգած եղած տեղը կը ներկայանար իբրեւ ամուրի եւ ամուսնական գործակալութեան մը միջոցով, ծանօթացած էր իր զոհին հետ*

Ժամանակ մը ապրեցաւ անոր հետ. յետոյ նկատելով որ չպիտի կրնար միեւնոյն տանն երկու ընտանիք պահել, իր սիրուհիին առաջարկեց ձիով պտոյտ մը. եւ երբ զայն տարաւ ամայի տեղ մը, սպաննեց կինը ու յետոյ այրեց: Բայց այս իր առաջին ոճիրը չէր, նոյն տեղն ուր կնոջ դիակը գտնուեցաւ, անցեալ տարի եւս երեւան եկած էր նոյնպէս, կնոջ մը դիակը:

207 ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԵՑ.— *Վիէննայէն, Ֆրանց Նովոտնի, 47 տարու ձերբակալուած է ամուսնական գործի մէջ խաբէութեան ամբաստանութեամբ: 207 զանազան կիներու խոստացած էր ամուսնութիւն եւ իւրաքանչիւրէն դրամ փոխ առնելէ յետոյ, անհետացած էր:*

ԻՆՉՈ՞Ի ԽԵՂՊԻԵՑ ՆՈՐԱԾԻՆԸ.— Ազատ ոճիր մը երեւան եկաւ Ազգասի թաղուհիէմ գիւղին մէջ, ուր կին մը՝ անգեալ չորեքշաբթի, խեղդեր էր իր նորածինը: Գիւղացիները բերնէ բերան կը պատմէին թէ իր ամուսնէն չէր որ ունեցած էր տղան, այլ ուրիշէ մը:

Երբ տղան աշխարհ եկաւ, ամուսինը, որուն ականջը ծակեր էին, բուռն յանգիմանութիւններ ուղղեց կնոջ, որ խելայեղ՝ խեղդեց իր զաւակը: Բժիշկը մերժեց տալ թաղման արտօնագիր եւ գործը հնկաւ ոստիկանութեան, որ ձերբակալեց ոճրագործ մայրը:

ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ՋՈՐՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

— Ուրեմն — այս մասին խորհեցայ երէկ եւ առջի օր, Նասիանքա.— ուրեմն, եթէ ըս ծս ձիշդ ելլէր, ես պիտի չանայի ինքզինքս սիրցնել ձեզի, բացարձակապէս: Չէի՞ք ըսեր որ ամրոյզովին պատրաստ էիք միս սիրելու: Արդ՝... ինձ կը հաւայ ըսել որ... եթէ միս սիրէիք, ի՞նչ պիտի պատահէր: Բարեկա՛մս, որովհետեւ դուք իմ բարեկամս էք, անշուշտ որ ես պարզ մարդ մըն եմ, անկարեւոր, բայց խնդիրը այդ չէ. չեմ կրնար ինքզինքս բացատրել, Նասիանքա: Միայն թէ, ես ձեզ ա՛յնպէս պիտի սիրեմ, ա՛յնպէս պիտի սիրեմ որ եթէ զինքը սիրէք դուն, այո՛, եւ թէ նոյնիսկ սիրէք անիկա, զոր ես չեմ ճանչնար, գոնէ պիտի չնշմարէիք որ սէրս կը ճնշէր ձեր վրայ: Եւ ես ձեզ ա՛յնքան երախտապարտ պիտի ըլլայի... Օ՛, Նասիանքա՛, Նասիանքա՛, ի՞նչ ըրիք զիս...

— Մի՛ լաք, ըսաւ ոտքի ելլելով: Ցէ՛, ելէ՛ք ոտքի, եւ եկէք ինձ հետ, չըլլայ որ լաք, կ'արգիլեմ, լրացուցէ՛ք, կը բաւէ: Դուն ըսելիք ունիմ ձեզի: Քանի որ ինք լքեց զիս ու մոռցաւ, սակայն ես զինքը կը սիրեմ տակաւին (ձեզ խաբել չեմ ուզեր)... եթէ, օրինակի համար, ձեզ սիրէի, այսինքն եթէ, միայն թէ եթէ... Բարեկա՛մս, խե՛ղճ բարեկամս, երբ կը յիշեմ որ ձեզ վշտացուցի ու մաղթեցի որ ինձ չսիրահարի՛ք... ի՛նչ յիմարութիւն: Բայց հիմա որոշած եմ որ...

— Նասիանքա՛, ես կ'երթամ, վանդի, իրականութեան մէջ կը չարչարեմ ձեզ: Ահաւասիկ խիղճերնիդ կը տագնապի ինձ համար, որպէս թէ ձեր անձնական վիշտը բաւական չըլլար արդէն: Մնա՛ք բարի, Նասիանքա:

— Սպասեցէ՛ք նայինք:

— Ի՞նչ բանի սպասեմ:

— Կը սիրեմ զինքը: Բայց այս պիտի անցնի... Ո՞վ գիտէ, թերեւս այսօր իսկ վերջ գտնէ: Կ'ուզեմ ատել զինքը: Մինչ գիս չի՞ ծաղրեր ինքը: Ո՞վ գիտէ. գուցէ բնաւ չսիրեց զիս: Կը սիրեմ ձեզ, բարեկա՛մս, այո՛, կը սիրեմ ձեզ, ես ձեզ կը սիրեմ այնպէս ինչպէս դուք կը սիրէք զիս: Իրմէ աւելի կը սիրեմ ձեզ...

Ա՛յնքան յուզուած էր խեղճ աղջիկը, որ չկրցաւ խօսքը լրացնել: Գլուխը հանգչեցուց ուսիս վրայ ու հեծկլտաց: Մխիթարեցի, ուզեցի խելք հասկցնել. բայց ինք ձեռքս ուժգնօրէն կը սեղմէր ու կը խօսէր հեծկլտուքներու մէջ:

— Սպասեցէ՛ք, հիմա կը դադրի՛:

Իրապէս դադրեցուց լացը. սրբեց այտերը ու սկսանք քալել: Կ'ուզէի խօսիլ իրեն, բայց ինք կը խնդրէր որ դեռ սպասեմ: Կը լռէինք. վերջապէս գտաւ ինքզինքը եւ

— Ահաւասիկ... ըսաւ դողդոջ ձայն մը, ուր չեշտ մը կը թրթռար որ ուղղակի սիրտս կը վնաս էր, մի՛ կարծէք որ անհաստատ ու սեղմեղուկ միտք մը ունիմ, որ կրնամ ա՛յսքան դիւրութեամբ մոռնալ եւ դաւաճանել: Ամբողջ տարի մը սիրեցի զինքը եւ կ'երդնուիմ որ այդ երկար ժամանակին մէջ, օր մը իսկ անհաւատարիմ չգտնուեցայ իրեն: Բայց կը տեսնէ՛ք, ինք կը լքէ զիս: Ա՛րդ... ա՛լ չեմ սիրեր զինքը, վանդի կը սիրեմ ու կը կապուիմ մի ուրիշ անոր, որ ազնիւ ու պարկեշտ է: Թո՛ղ Աստուած ներէ: Մնաց որ շատ ալ լաւ ըրաւ: Հապա եթէ աւելի վերջը խարուէի՛: Ա՛լ վերջացաւ: Թերեւս ցնորք մըն էր ասիկա: Թերեւս զինքը այսքան չսիրէի, եթէ մեծ մայրս քիչ մը քիչ խստութեամբ հսկէր վրաս: Թերեւս ուրիշ մէկը պէտք էր սիրած ըլլայի: Ա՛ւելի ըսել որ, հակառակ որ զինքը կը սիրեմ (ո՛չ, հակառակ որ զինքը սիրեցի), եթէ կը զգաք որ ձեր սէրը բաւական զօրաւոր է սրտէս վանելու համար ուրիշ ամէն զգացում ու ամէն սէր եւ հոգիս լեցնելու. եթէ ինձ կը գթաք, եթէ զիս միշտ սիրէք հիմակուան պէս, կ'երդնուիմ այն ատեն որ իմ երախտագիտութիւնս, իմ սէրս... վերջապէս ձերինին արժանի պիտի ըլլայ: Կ'ուզէ՞ք ձեռքս առնել հիմա:

— Նասիանքա՛, գոչեցի հեծկլտուքներու մէջ խեղդուած, Նասիանքա՛:

— Ա՛լ բաւական է, ըսաւ՝ ինքնիրեն գալով: Ամէն ինչ ըսի, չէ՞: Հիմա երջանի՛կ է՛ք: Ա՛լ ուրիշ բանի մասին խօսինք, չըլլար:

— Ա՛յո՛, Նասիանքա, այո՛, ուրիշ բանի մասին խօսինք. ա՛լ երջանիկ եմ: Օ՛ն ուրեմն, Նասիանքա, ուրիշ բան խօսեցէ՛ք: Շո՛ւտ, խօսեցէ՛ք. ես պատրաստ եմ:

Ինչ խօսելիքնիս չէիք գիտեր, Ցետոյ, յանկարծ, հեղեղի մը նման յորդեցաւ խօսքը՝ առանց վերջաւորութեան եւ առանց իմաստի: Երբեմն կը քալէինք մայթին վրայէն, երբեմն փողոցին մէջտեղէն: Կը կենայինք, յետոյ կը քալէինք շտապօրէն՝ պզտիկ տղաքներու նման:

— Ես առանձին կը մնամ, Նասիանքա, պէտք է գիտնաք որ աղքատ եմ ես. հազար երկու հարիւր րուբլի ունիմ մի՛այն:

— Մեծ մայրս մեզի հետ պէտք է առնել, ան իր թոշակը ունի, մեզի բնա՛ւ արգելք չըլլար:

— Անշո՛ւշտ. ինաց որ Մաթրէնան ալ պիտի պահեմ քովս:

— Օ՛, այո՛, ես ալ թէքլան կ'առնեմ հետս:

— Մաթրէնան բարի կին մըն է, մի՛այն թէ իր յանգանքը այն է որ նախաձեռնութեան ոգի չունի:

Ֆր. Ե Թրգ. Ց. Մ. Ֆ. ԴՈՍՏՈՅԵՒՍԿԻ

միջամտէ Թուրքեւհելլէն վէճին, այդպիսի խնդիր չկայ։ Թուրքեւհելլէն բանակցութիւնները կը շարունակուին փափայի եւ Սարաճ օղլու Շիւքրի պէյի միջեւ որ այդ գործերուն լաւ տեղեակ է։ Սկզբունքի տեսակէտով, համաձայնութիւն գոյացած է։ Հիմա կը յուսանք որ կալուածական խնդրոյն մասին ալ համաձայնութիւն գոյանայ։ Գոյավիճակը կայ ու կը մնայ, որով վերադարձուելու ենթակայ կալուածի խնդիր չկայ։

Գալով Թուրքեւֆրանսական բանակցութեանց, այլեւս անպատեհութիւն մը չկայ այդ մասին բացատրութիւն տալու։ Սուրիոյ սահմանագլխի խնդրոյն մէջ ալ, Ատանա-Մէրսինի գծին խնդրոյն մէջ ալ սկզբունքի շուրջ համաձայնութիւն գոյացած է։ Ի մտոյ Ատանա-Մէրսինի գիծը պիտի փոխանցուի մեզի։ Համաձայնութիւն գոյացած կէտը Նիսիպին-Ճէզրէ սահմանի խնդիրն է։ Համաձայնութիւնը ի մտոյ պիտի ստորագրուի։

Պուլկարիոյ եւ մեր միջեւ ոչ կալուածական խնդիր եւ ոչ ալ ուրիշ կենճռոտ խնդիր կայ։ Սերպիոյ հետ Պելկրատի մէջ բանակցութիւն կը կատարուի։ Պարսկաստանի հետ նոր պրոտոկոլ մը ստորագրեցինք։

Նեղուցներու յանձնաժողովը իր տարեկան տեղեկագրին մէջ պահանջած էր որ Իզմիթի եւ Զաթալճայի եզերքներուն արգիլեալ շրջանակները, Նեղուցներու պայմանագրութեան տրամադրութեանց հակառակ ըլլալով, ջնջուին եւ անոնք բացուին օտար ծովային եւ առեւտրական նաւերու առջեւ։ Թուրքիան հանրապետութիւնը հակառակ է դաշնագիրներու տրամադրութիւնները եղծանելու ամենաղօյղն չափով։

Գալով Ռուսիոյ հետ յարաբերութեանց, անոնք բարեկամական են։ Բայց ամէն պետութիւն զանազան պետութեանց հետ ընթացիկ գործերու մասին կրնայ շատ մը ծանուցագիրներ փոխանակել։ Արտասովոր ծանուցագրէ մը լուր չունիմ։

Մուսուլի խնդրոյն լուծումէն վերջ, Միջագետքի հետ մեր յարաբերութեանց մէջ անբնական ոչինչ կայ։

Գալով Ամերիկայի, երկու տարի առաջ, Ամերիկայի հետ, Լոզանի դաշնագրին մինչեւ մէկ տարի վաւերացման մասին համաձայնած էինք։ Երկու տարի անցաւ, այսօր Ամերիկայի եւ մեր միջեւ Լոզանի դաշնագիր չկայ։ Բայց փոխանակուած նամակներով հաստատուած բարեկամական յարաբերութիւններ կան։

Գերմանիոյ պատմիւն շուրջ

Երէկ կէսօրէ վերջ ժամը 3ին գերման Ա. Պատուիրակ Տոքթ. Շտրէզման Փորձագէտներու միջդաշնակցային մարմինին յանձնեց Գերմանիոյ պատասխանը։ Թէեւ պարունակութիւնը յայտնի չէ, սակայն Պերլինէն հեռագրի մը համաձայն, Գերմանիա կ'ա. ռաջարկէ 37 տարուան մէջ հատուցանել իր պարտքը, առաջին տարիները վճարելով 1.200 միլիոն մարք ոսկեդրամ, յետոյ հետզհետէ այդ գումարը բարձրացնելով 1,500 միլիոնի։

Գերմանիա կը մերժէ Դաշնակիցներու առաջարկը պարտքը 58 տարուան վրայ բաժնելու մասին։

Թուրիոյ զինաթափութեան ծրագիրը

Զինաթափութեան նախապատրաստական յանձնաժողովի նիստերը հետաքրքրական կը դառնան առաջին օրէն սկսեալ։ Ամէնէն աւելի առաջ կը նետուին գերման, ռուս, թուրք եւ չինացի պատուիրակները, որոնք առանձին առանձին առաջարկներ կը ներկայացնեն սպառազինութիւները սահմանափակելու համար։

Գերման Ա. պատուիրակ կոմս Պէրնսթորֆ հասկցուց թէ այս նստաշրջանին մէջ յանձնաժողովը անպայման պէտք է ճշդէ ցամաքային զինուորներու քանակը եւ ռազմանիւթի մթերքներու սահմանափակումը։ Այս խնդիրները օրակարգի վրայ դրուած էին արդէն 1927ին, սակայն տարակարծութեանց հետեւանքով կարելի չէր եղած լուծում մը գտնել։ Գերման պատուիրակը կ'ուզէ որ յանձնաժողովը աւելի խիստ հակակշռի ենթարկէ մեծ պետութեանց միջեւ կնքուած ուղղակի համաձայնութիւնները՝ նաւային սպառազինութիւներու սահմանափակման մասին։

Երկար ճառ մը խօսեցաւ խորհրդային պատուիրակ Լիտվինոֆ, ցոյց տալու համար թէ Նախապատրաստական յանձնաժողովը ներկայ անելէն դուրս կրնայ գալ միայն ընդունելով բոլշեւիկեան ծրագիրը։ Լիտվինոֆ այն անգամ պզտիկ նահանջ մը կ'ընէ եւ փոխանակ ամբողջ սպառազինութեանց քանդումը պահանջելու, կ'առաջարկէ 100ին 50ը միայն փճացնել։ Այս ծրագիրը քննութեան ենթարկուեցաւ երէկուան նիստին մէջ։

Չինաստանի պատուիրակը պահանջեց ջնջել պարտաւորիչ զինուորական դրութիւնը։

Յետոյ եկաւ թէվֆիք Րիւշտի պէյ, որ յայտնեց թէ բոլորովին նոր ծրագիր մը կը բերէ։ Թուրք գործավարը կ'առաջարկէ նախ ճշդել այն առաւելագոյն ուժը որուն պէտք ունի մեծ պետութիւն մը՝ իր ինքնապաշտպանութեան համար։

Այդ առաւելագոյնը ճշդելէ վերջ, անկէ աւելի ուժ ունեցող պետութիւնները կը հրաւիրուին զեղչել գայն՝ մինչեւ որոշուած սահմանը. իսկ անոնք որ այդ առաւելագոյնէն պակաս ուժ ունին, չեն կրնար յաւելում կատարել, քանի որ հիմնական սկզբունքն է սպառազինութեանց զեղչուիլը եւ ոչ թէ յաւելումը, նոյնիսկ մասնակի։

Կարճ վիճաբանութենէ մը վերջ որոշուեցաւ մէկիկ մէկիկ քննել բոլոր առաջարկները։

Համայնավարները Պուրճի մէջ

Պուքրէշի համայնավարները, որոնց կազմակերպութիւնները լուծուած են, փորձեցին գումարել հաւաքոյթ մը, որ արգիլուած էր ոստիկաններուն կողմէ։ Շուրջ 60 հոգի ձերբակալուելով ոստիկանատուն տարուեցան։

Քատրիէ հանրմի գործին շուրջ

Քատրիէ հանրմի խնդրին շուրջ վկաներու ունկնդրութիւնը վերջացած է։ Մինչեւ հիմա լսուած վկաներուն հարցաքննութիւնը 300 էջ թուղթ լեցուցած է։

Դատաւոր Հիքմէթ պէյ եւ օգնականը Նազըմ պէյ այժմ զբաղած են այդ թուղթերու քննութեամբ եւ դասաւորումով։ Երբ այս գործը վերջանայ, ամբաստանեալներուն հարցաքննութիւնը պիտի սկսի եւ պիտի տեւէ մէկ շաբաթ։

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՔՈՂՔԱՑԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Փ Ա Ր Ի Զ

28 Ապրիլ կիր. գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ
Կը նախագահէ՝ ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ

Ա Լ Ֆ Ո Ր Վ Ի Լ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին 128 Rue Etienne Dolet:
Կը նախագահէ՝ Լ. ՍՈՒՐԼԷՆԵԱՆ Գեղարուեստական բաժին

Վ Ա Լ Ա Ն Ս

20 Ապրիլ Շաբաթ գիշեր քաղաքապետական թատրոնը
ՊՈՐՏՕ 21 Ապրիլ կիրակի կէսօրէ վերջ
Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ 28 Ապրիլ
Ինչպէս նաեւ ԼԻՈՆԻ, ՌՈՄԱՆԻ եւ ուրիշ վայրերու մէջ։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։
ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ

Նախաձեռնութեամբ սեբաստիոյ Նաֆանգ. Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Ս. Դ. Հնչ. կուսակցութեան եւ Կոզկատի Հայր. Միութեան։

Այս կիր. ժամը 2ին Մալաթիոյ կրթասիրաց միութեան ակումբը։ Արտասանութիւն, խմբերգ, մոնոլոգ, նուագ, բանախօսութիւն, եւն.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԳԻՏ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

SALLE ADYAR. 4 Square Rapp. Métro Alma Marceau
Այս կիրակի իրիկուն ժամը 9ին
Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ
կը ներկայացնէ՝ **ՍԱՄՍՈՆ**

Կը մասնակցին.—տիկիններ՝ Ս. Նշանեան, Ցէրուան, Փափազեան, Օր. Ագինէ։ Պ. Պ. Շահան Սարեան, եր. Թօլայեան, Վ. Սվաճեան, Տ. Նշանեան եւ Ա. Գմբէթեան։

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐ՝ 50, 25, 15 ԵՒ 10 ՖՐԱՆԲ

Տոմսերը կարելի է այժմէն ապահովել։ Դիմել՝ նամակով կամ անձամբ Շահան Սարեանի, 5 Rue Docteur Paquelin, Paris (20e):

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ.Ի ԿՈՂՄԷ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ
Ճրդ Քաղաքապետարանի սրահը, Մէթրօ՝ St. Sulpice
Նուագախումբ եւ ճաշ-պանտ

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Աղքատախնամի օժանդակ Հայ Օրիորդաց Միութեան կողմէ։

27 Ապրիլ Շաբաթ իրիկուն ժամը 10ին վիքթոր Հիւկոյի սրահը, 47bis Rue Saint Didier, Paris: *Տոմսերու համար դիմել՝ (մինչեւ 23 Ապրիլ)*, 17 Rue Damesme, Paris:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ
,,ԱՆՁՐԵՒ''Ը

Ֆրանսա եւ Սուրիա 20 Ֆր.: Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 Ֆրանք: փոստի ծախք չկայ: Դիմել՝ L. Kévonian 235 Fbg. St-Martin. PARIS (10e).

ԲԱՅԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Հ. Ց. Դ.

Իթալիի «*Ազբիւր Սէրօբ*» եւ վիլիւիֆի *խումբերը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին վաղը ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Փլաս տ'Իթալի, Քաֆէ Ո Քլէր տը Լիւնի ստորնայարկը։ Ներկայ պիտի ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։*

փարիզի վիշապ խումբի ընկերները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօրհինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, 225 rue du Fbg. St. Martin, Café aux deux Stationի վերնայարկը Mét'ro Louis Blanc։ Ներկայ կ'ըլլան շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները։

Իսի-լէ-Մուլինօ-Պիյեանքուրի Վռամեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին 164 Av. Verdun։ Կը խօսի Շրջանային կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Լիոնի Կուկունեան խումբի ժողովը՝ վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Քաֆէ տը լա Քոմէթիներքնասենեակը (122 Cours Lafayette)։ *Խիստ կարեւոր օրակարգ։*

Փոն տ'Օպնայի Կորիւն խումբի ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 7ին Դրադարանի սրահը։

ՅՕԻՇԱՏԵՏՐ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՔԸ այսօր Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան)։

ՓԱՐԻԶԻ Եօզդատի եւ շրջ.-ընդհ. Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր անդամները եւ հայրենակիցները այս կիր. ժամը 2ին Ռոստոմի սրահին մէջ, 131 Fbg. du Temple: Մէթրօ՝ Պելվիլ:

ՓԱՐԻԶԻ Զ. Ե. Ո. Մ.ԻՒԹԵԱՆ մասնաճիւղի բոլոր անդամները ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ցլորթալի մէջ, կարեւոր օրակարգ։

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ Ի Զարսանճագի Հայրենակց. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն յետոյ ժամը 2ին, 2 Բիւ Քոլպէր, Պար տը լա Փոսթի մէջ։ Կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ-անդամ հայրենակիցները։ Օրակարգ՝ դեկոյց պատգամաւորներու եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։

Ա. Ե. Հ. Կարմիր Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս կիրակի Տ. Տէօքմէճեանի բնակարանը, 59 Rue Rabelais:

Լիոնի Զարսանճագի հայր. Միութեան մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 140 Rue Craiqui սբր-ճախանը։ Օրակարգ՝ Զեկոյց պատգամաւորի եւ այլն։

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութիւնը կը ծանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ճոխացուցած է։ Գիրք ստանալ փափաքողները կրնան դիմել երեքշաբթի եւ հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Ս Տ Ա Ց Ա Ն Ք

Լիոն, *Կ. Կ.— 10 ֆրանք։*
Մարսէյլ, *Կ. Գ.— 60։*
Վիլֆրանշ, *Ա. Մ.— 70։*
Ալճեր, *Յ. Գ.— 35,*

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՄԻՒՍԻՈՆՆԵՐ

Հանդուցեալ Մինաս Զերպի՝ ընկերացած հազուագիւտ լուսանկարներով, Օշական Մատենադարանէն։

ՏՕՔԹ. **ՏԻՐԱՑ**

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷԻՆ, (Licencié ès Sciences)
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants maladesի եւ մանուկներու եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel
Հիւանդ կ'ընդունի Գ., Ե., Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel եւ Odeon Tél. Littré 60 46

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)
Contentieux Général, R. C. Seine 423631
Հեռաձայն Ménilmontant 66 64.
Ամէն տեսակ գատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւնք, ամենալաւ պայմաններով։
Արկածի *դատերու մասնագիտութիւն*, Աւանց կանխավճարի։
Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2 3 եւ 7էն 8.30։ Մէթրօ՝ Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O եւ Q.
Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԿՈՎԿԱՍ"
3 Rue Champillon, Մէթրօ՝ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն
Մի ժուռնա՛ք կովկասի ճամով ճոտով կերակուրները որ կը պատրաստուին ռուսիոյ արքայական խոհարարին կողմէ։
ԱՄԷՆ ՕՐ ՇԻՇԼԻԿ ԵՒ ՎՈՏԿԱ

1911 — 1929
ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԱՄԵՆԱՀԻՒ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ
ԱՐՄԵՆԱԿ ՃԱՀՐԻԿԵԱՆ
ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է 16 Rue Pigalle
Հայերու համար մասնաւոր գին Խնամուած աշխատանք

Սիւնկէր մեքենաներ

Կը ծախենք գործածուած ՍԻՆԿԷՐ կարի մեքենաներ, ասեղներ, գործիքներ եւ մեքենայի ոտքեր։ Աժան եւ լաւ։ Դիմել՝ միայն երկուշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ամբողջ օրը, Պօյաճեան եւ Արգուեան,
5 Rue Marceau. St. Ouen (Seine).
Մէթրօ՝ Clignancourt.

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՔԹ. **Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ**
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ եւ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐՈՒ 3.30—5.30
29 Place des Fêtes (Paris XIX) Métro, Place des Fêtes
Շավիւի մէջ ամէն օր 10 12, տղայոց, ներքին, աչքի հիւանդութ.
27 Ave. Bellevue, Chaville (S. et O.) *Թել. Շավիւ 37*

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տիկնոջ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վիրաբոյական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Ե. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՎԻՊԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Ապսէն Լիւբէն շերլոք Հոլմսի դէմ 18 Ֆր., Զարիքի նախորդը Թասբուհին 12, Թագփուղի քնաշրջիկը 10, կին, խաղ եւ կին 12, Սիբայինն ոճիր մը 12, Քամելիազարդ կինը 15, Մարդոյծը 6, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Թէրէզ Ռաքէն (է. Զոլա) 20, Մանչ.աղչիկը 20, Բէն Հուր 25, Խորտակուած երկինքներ 30, Արտիստը եւ Ֆաթման 25, Խորհուրդներու մեհեան 12, Մթը խորտ 12, Լուսաճ ջրատացը 12.50, Կրացիէլլա 8, Տապլվար 5, Փոյունի 5, Աղջկան մը յիշատակարանը 5, Ապերախտ գրագիրը 5, Բալիկը 5 Ֆր., ինչպէս նաեւ ուրիշ գիրքեր: Պահանջեցէք ցուցակը: փոստի ծախք չկայ: Դիմել.— L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20e):

EMPIRE, Միզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքոլ Միլիթէր	ամենալաւն ու աժանը	2-14 ֆրանք

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է
Զ. Մ. ՈՐԲՈՒՆԻԻ
ՓՈՐՁԸ
Վէպ, մէկ հատոր *Մարսէյլ*

Կ'ուզուիլ ժէոսէ ոսպի մաքուր գործ բնող կարուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ճինտքեանի, 5 Rue Bergère, Paris (9e).

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: F. SOUVIGNY

Կ'ուզուիլ կին գործա... նել՝ հին ... գուստնորոգելու համար՝ մեքենայով եւ ձեռքով։ Ցեւական աշխատանքը ապահովուած է, ժամանակի համար առանց դարի։ Լաւ վճարում։
Կ'ՈՒԶՈՒԻ նաեւ կին վարպետ մը (contremaîtresse)։ Դիմել՝
I. Landau & Fils,
37 Rue, de la Voute - Paris
Մէթրօ վէնսէն։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՈՒՀԻ
96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթէլէ։ Աջքի եւ նոր մեթոտով գաղտնամոմ ականջի մօրթի, արնէնի եւ կանանց մօրթի, արնէնի եւ վիրաբոյական հիւանդութեանց (ֆրանկոփոմամիզ.) եւ վարիքի։ Մասնաւոր ուշադրութիւն՝ Աղջամուխ եւ արեւ հրդեհակոյծ։ ամէն օր 9—12, կիրակի 9—12.*

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 Ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Թղթակիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 19 ԱՊՐԻԼ 1929

19 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 935

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍՆԱՄԷՋ ԱՂՄՈՒԿ

Քանի գաղութներու յուսախաբութիւնը կը սաստկանայ և կ'ընդհանրանայ, քանի մուրճի հարուածները կ'իյնեն իրենց բուռ գլուխներուն, այնքան կը փրփրին երեւանի պաշտօնական և անպաշտօն ժամկոչներն ու լուսարարները:

Ուրիշ բան չգտնելով, անոնք առենէ մը ի վեր սկսեր են շահագործել անցեալ փետրուարին ժրնեւ ղրկուած յուշագիր մը, ուր ակնարկներ կային Հայաստանի, գաղթականներու, ներգաղթի ևլն.ի մասին: Մենք առիթ ունեցանք զբաղելու այդ հարցով եւ բացատրելու թէ երեւանցիները ի զուր մութ խաղեր կը փորձեն իրենց չօկերով և փոկերով: Այդ խժալուր աղմուկը չի կրնար խղդել իրականութեան և արդարութեան ձայնը, որ բոլորովին ուրիշ բան կ'ըսէ: Ա'յն ինչ որ ամէն օր կը յիշեցնենք, և տարին տասներկու ամիս պիտի կրկնենք: — Երեւանի վարիչները անընդունակ են ըմբռնելու հայ ժողովուրդին ամբողջ տառապանքը: Անոնք ոչ միայն կ'ուրանան Հայկական Դատը, այլ եւ երես դարձուցած են գաղութներու անճար բազմութիւններուն, որ կը ծխւրին գործարաններու և պանդոկներու մէջ:

Եօթը-ութ տարուան ընթացքին ժօտ քսան հազար գաղթականներ ընդունելով, չեն կրնար ապացուցանել իրենց հոգածութիւնը «գաղութահայ աշխատաւորութեան» հանդէպ, ինչպէս կը կոչեն: Իսկ Ֆրանսայէն 70—100 հոգի մտցնելով «ոչքլամ»-ներ հրատարակել՝ այլապէս տխուր զաւեշտ մըն է:

Կա'մ պետական իշխանութիւն է երեւանը, կամ պարզ քաղաքապետութիւն: Եթէ առաջինն է, պիտի կարմրի այդքան աժան համբաւներէ: Իսկ եթէ երկրորդն է, կը փութանք շնորհաւորել եւ մաղթել որ, ամէն տարի կարենայ շարունակել այդ 70-100 հոգիներոց ներածութիւները, գաղութէ-գաղութ մաղ պտտցնելով:

Եւ դուք տեսէք ողբերգութիւնը, որ երբ արար-աշխարհ կը պատռէ իրենց դիմակը, երբ խնամի ջոջեր անգամ «անլեզու, անկրօն եւ անբարոյական» կը կոչեն իրենց կառավարած երկիրը (Տես «Արեւ», 29 մարտ), մարդիկ այստեղ, Փարիզի մէջ նպաստավարական ժողոմներ կը սարքեն: Ճառ կը խօսին եւ բանաձեւ կը մշակեն, բողոքելու համար անտէր գաղթականներու դէմ պաշտպանող մարմիններու դէմ: Իրենց օրականէն կ'իմանանք այս նշանաւոր դէպքը:

Արդարեւ, անցեալ կիրակի օր, Հօկը հանդէս մը սարքելով բանուորական Պելվիլի մէջ, ձագկեր է այդ մարմիններուն կատարած աշխատանքները ժրնեւ եւ այլուր, եւ խեղճ ունկնդիրներուն գլխուն փաթթեր է բողոքի բանաձեւ մը:

Ա՛յն բան կը գտնէք այդ բանաձեւին մէջ, բացի լրջութենէ եւ ճշմարտութենէ: Հետեւեալ քանի մը տողերը գաղափար կուտան ամբողջ խեղկատակութեան մասին.

— «Պելվիլի հայ աշխատաւորութիւնը... գայրոյթով կը բողոքէ Խատիսեանի եւ Բաշալեանի դէմ, քանի որ անոնք համարձակած են զրպարտել Խ. Միութիւնը եւ ի մասնաւորի Խ. Հայաստանը: Անոնք բնաւ իրաւունք չունին գաղթական աշխատաւորներու անունով խօսելու եւ գործելու:

«Լե՛նք, Պելվիլի շրջանի հայ աշխատաւորներս, կուգանք յանդիսաւորապէս յայտարարելու, որ Խ. Հայաստանի վարիչները բոլոր հնարաւոր միջոցներու կը դիմեն, արտասահմանի աշխատաւոր գաղթականութիւնը երկիր փոխադրելու համար»:

Անշուշտ այս բանաձեւը պիտի պատցնեն նաեւ Փարիզի միւս թաղերն ու արուարձանները, որպէսզի Երեւանը իմանայ թէ՝ լուրջ գործեր կը կատարեն իրենց մունետիկները, թէ իրենց կողքին է գաղութներու ամբողջ աշխատաւորութիւնը, թօթափած բլլալով «ազգայնական» տարրերու ծանր լուծը...

Թող այսպէս ալ շարունակեն: Այս անճարակ խաղին հետեւանքներն ալ վերջը-վերջը իրենք պիտի կրեն, ինչպէս կրեցին մինչեւ հիմա: Կրնա՞ն բաղդատել կամաարական-կարէն Միքայէլեան առաքելութեան առթած միամիտ ոգեւորութիւնը՝ այսօրուան խոր հիասթափման եւ սրտաբեկութեան հետ: Տրամաղրութիւնները այնքան իջած են, որ ո՛չ «Հայաստանի շարժանկարը», ոչ ալ «Նաժուս»ը պիտի կրնան նամուս փրկել, եթէ նոյնիսկ Երեւանի դահլիճը ամբողջութեամբ շրջան կատարէ գաղութներու մէջ:

Բարեկամաբար խորհուրդ կուտայինք որ գոնէ Երեւանէն արտասահման ինկած պատուիրակները քիչ մը լրջութեան հրաւիրէին իրենց հաւատարիմները: Կարելի չէ դրամագլուխ շահիլ անմէջ աղմուկներով, ինչպէս կարելի չէ ցորեն ամբարել պարսպ հասկերով: Գո՛րծը, պարկեշտ եւ դրական գործն է որ պիտի ամրապնդէ հայրենիքի եւ գաղութներու կապերը, եւ ոչ թէ փերեզակի շատախօսութիւնը:

Կրնա՞ն, օրինակ, ներգաղթի հնգամեայ ծրագիր մը կազմել, այնպէս ինչպէս կը փորձեն զանազան գեոինիներու վրայ: Ծրագիր մը որուն գաղութներն ալ մասնակցէին իրրեւ լրացուցիչ մաս: Օրինակ՝ տարին հինգ հազար մարդ:

Այդպիսի ծրագիր մը յանձնելով գաղութներուն ուշադրութեան, ոչ միայն լրջութեան ապացոյց մը տուած կ'ըլլաք, այլ եւ կը դիւրացնէք հայրենիքին վերաշինութիւնը:

Ա'յս մասին բանաձեւ մը քուէարկել տուէք, նկատի առնելով արտասահմանի աշխատաւորներուն իրական պահանջները, եւ խօսքերը գործի վերածելու միջոցներ ցուցնելով:

Ի՞նչ կը շահիք պարապ տակառներ գլորելով...

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԻՆԱՍ ՉԵՐԱԶ

Յուսաբերի խմբագրականէն (9 ապրիլ).

— «Մինաս Չերազը՝ դաշնակցական չէր, իսկ մենք ալ՝ չերազական չենք: Աւելին: Չափով մը հակադաշնակցական էր ինք, ու չափով մըն ալ հակաչերազական ենք մենք:

Սակայն անկարող ենք յարգանքի մեր բաժինը չբերել մարդու մը, որ շուրջ վեց տասնամեակ այնքան անձնուիրօրէն եւ այնքան անկաշառ ձեւով ծառայեց իր ժողովուրդին:

Ապրիլ 1ին, երբ իր դիակը կը յանձնուէր հողին, չգտնուեցաւ հայ մը— մենք համոզուած ենք ասոր—որ իր յիշատակին աղարտ բերող բառ արտասանէր:

Ի՞նչ աւելի մեծ գնահատանք հանրային գործչի մը համար:

Եւ ի՞նչ աւելի մեծ սփոփանք արդարացնելու համար մարդկային վաղանցուկ կեանք մը մեր մոլորակին վրայ:»

*
**

Արեւի խմբագրականէն (6 ապրիլ).

—«Մինաս Չերա՛զ. այս անունը մօտ 60 տարի հինգած է հայ կեանքին մէջ, նախ 20 տարի Պոլիս, յետոյ 20 տարի Պոլսէն դուրս (որովհետեւ Պոլսոյ մէջ, 1889էն 1908, արգիլուած էր գայն հրապարակաւ արտասանել կամ գրել՝ նման հայասատան բառին, որուն հետ անոյշացած էր կարծես), յետոյ նորէն Պոլիս եւ ամէն տեղ ուր երկու հայ իրարու քով կուգան ազգին վրայ խօսելու համար, ուր հայերէն թերթ մը երբեմն կը քրքրէ մեր կեանքը անցեալը՝ իբրեւ ծնողը մեր ներկային...: Ոմանց համար՝ իրօք հոմանիշներ էին «հայրենասիրութիւն» եւ «չերազ», մինչ ուրիշներու համար, մանաւանդ վերջին տարիներս, «հայրենասիրութիւն»ը կը մնար՝ բայց վրան կ'աւելցուէր «ցնորատեսութիւն» եւ այդ երկուքը միասին կցուած, իրարու, կ'ըլլային 1878ի չերազին յատկանիշները. եւ այս՝ անոր համար, որ ինք միայն դեռ կ'ապրէր Ներսէսներու եւ Գրիգոր Օտեաններու սերունդէն, ու մեր չարաչար կրուած կէս դարու յուսախաբութիւններուն դառնութիւնը, յեղափոխականներէն առաջ՝ կրնայինք միմիայն իր վրայ պարպել ցիմա, կէս իրաւացի եւ կէս անիրաւ թափով մը...:

...ինծի եւ ուրիշ շատերու համար, *պոլսեցի հայրենասէր ուսուցիչ* մըն էր ան, գրագէտ միանգամայն, որ ժամանակին ներսէսի եւ Օտեանի սէրն էր վայելած, անոնց յիշատակը կը պաշտպանէր արութեամբ, ջանացած էր ու կը ջանար օգտակար բլլալ իր ազգին՝ ուղղամիտ եւ անշահախնդիր կերպով:»

ՏՐՈՑԿԻ ՊՈԼԻՍ ԿԸ ՄՆԱՅ

ՊՈԼԻՍ 18 ապրիլ· — Տրոցկի յայտարարեց մամուլին թէ առժամաբար կը մնայ Պոլիս, քանի որ Թուրք կառավարութիւնը ոեւէ առարկութիւն չըներ իր բնակութեան համար, խոստացած ըլլալով չմիջամտել երկրին ներքին գործերուն:

Իր պարապոյ ժամերը կը յատկացնէ զանազան գրքեր գրելու, մանաւանդ Լէնինի կենսագրութիւնը:

*** Նորվեկիոյ խորհրդարանը մերժեց արտօնել Տրոցկիի նորվեկիա մուտքը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՍԱՍՏԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ

«Թայմզ»ի Թղթակիցը Ռիկայէն կը հեռագրէ.—

Խորհրդային կառավարութիւնը ծանուցագիր մը ղրկեց Պարսկաստանի՝ յայտնելով որ անտարբեր չպիտի մնայ, եթէ Պարսկաստան միջամտէ Աֆղանիստանի գործերուն:

ԹԷՀՐԱՆ, 16 ապրիլ.— Այսօր Մէճլիսին մէջ տաք վիճաբանութիւն մը կար Մոսկուայէն ստացուած անթել հեռագրի մը առթիւ, որուն համաձայն իբրեւ թէ Պարսկաստան՝ Անգլիոյ դրամով՝ կը ծրագրէ գրաւել աֆղանական հողը:

Արտաքին փոխ-նախարարը հերքեց այս վերագրումը եւ յայտարարեց թէ պարսիկ կառավարութիւնը չէզոքութիւն եւ բարեկամութիւն պիտի պահէ հանդէպ աֆղան ազգին, սակայն եւ այնպէս քայլեր առած է՝ պարսկական հողէն ներս աֆղանական արշաւանքները արգիլելու համար:

Փոխ-նախարարը պատասխանելով Մոսկուայի պաշտօնաթերթ «Իզվեստիա»յի գրածին, յայտարարեց.

— Պարսկաստան ո՛չ մէկ աշխարհակալական ծրագիր կը սնուցանէ, ուրիշի մէկ մատնաչափ հողին աչք չունի: Ան կը փափաքի որ իր դրացիները յարգեն իր սահմանները. այդ դրացիները կրնան վստահ ըլլալ որ Պարսկաստան պիտի յարգէ իրենց սահմանները: Իոլորովին նուիրուած իր ներքին բարենորոգութիւններուն, մեր երկիրը անկախ քաղաքականութիւն ունի եւ չէ լծուած ոեւէ մէկուն ետեւ: Շահին ու պարսիկ կառավարութիւնը միշտ ծափահարած են աֆղանական բարենորոգութիւները: Պարսկաստանի կողմէ Աֆղանիստանի դէմ յարձակման մը հաւանականութիւնը ցոյց կուտայ տրամաբանութեան բացարձակ պակաս մը: Նոյնիսկ մեր սահմանագլուխներու պաշտպանութեան խնդրին մէջ մեծ համբերութեան ապացոյցը տուինք. ոչ ոք կրնայ սպասել որ մենք զանց ընենք զայն պաշտպանել:»

Վերջացնելով, նախարարը հրաւիրեց «Իզվեստիա»ն վերջ տալ Արեւելեան երկիրներու շահերուն դէմ վարած իր քաղաքականութեան, իբրեւ թէ զանոնք պաշտպանելու դիմակին տակ:

ՄՈՍԿՈՒԱ, 17 ապրիլ.— Պարսիկ-Աֆղան սահմանագլուխին վրայ կարգ մը դէպքեր մտահոգիչ կացութիւն մը ստեղծած ըլլալով, Քարախան ընդունեց պարսիկ դեսպան Ենսարիէն, որուն բերանացի ազդարարեց թէ՝ խորհրդային կառավարութիւնը չի կրնար անտարբեր մնալ Աֆղանիստանի գերիշխանութիւնը բռնաբարող փորձի մը հանդէպ: Ակնկ զատ պահանջեց Ենսարիէն խնդրել պարսիկ կառավարութենէն, որ միջոցներ ձեռք առնէ կարգ մը պարսիկ շրջանակներու ծրագիրներուն դէմ:

Նոյնպէս հրահանգներ տրուեցան Թէհրանի խորհրդային դեսպանատան՝ որպէսզի նման ազդարարութիւն ընէ պարսիկ կառավարութեան:

Գերմանիոյ պարտքին շուրջ

Ինչպէս գրեցինք երէկ, Ռայխսպանքի տնօրէն եւ Գերմանիոյ առաջին պատուիրակ Տօքթ. Շախթ փորձագէտներու Միջդաշնակցային ժողովին յանձնեց Գերմանիոյ պատասխանը՝ իր պարտքին վերջնական գումարին մասին:

Փարիզի քաղաքական շրջանակներուն մէջ մեծ զարմանք առաջ բերաւ Գերմանիոյ պատասխանը:

Դաշնակիցները Գերմանիայէն կը պահանջէին ընդամէնը 39 միլիառ ֆրանք, վճարելի 58 տարուան ընթացքին: Առաջին տարիներուն՝ 1,450 - 1,800 միլիոն մարք (ոսկեդրամ), 20 տարի՝ 1,700 միլիոն մարք, մէկ տարի ալ՝ 900 միլիոն: Մինչդեռ Գերմանիա կ'առաջարկէ վճարել միայն 26 միլիառ մարք, 37 տարուան ընթացքին, տարեկան 1,650 միլիոնի հաշուով:

Ուրեմն Դաշնակիցներու պահանջին եւ Գերմանիոյ առաջարկին միջեւ տարբերութիւնն է 13 միլիառ մարք:

Տօքթ. Շախթի առաջարկած գումարը հազիւ կը բաւէ վճարելու Դաշնակիցներու ունեցած պարտքը Միացեալ Նահանգներուն. անդին բան չի մնար աւերեալ նահանգներու վերաշինութեան եւ այլ հատուցումներու համար:

Ներկայիս անվճար մնացած միջդաշնակցային պարտքերու ընդհանուր գումարն է 24,500 միլիոն. Տօուըսի փոխառութիւնը՝ 1 միլիառ, ամերիկեան գրաւման ծախքերը՝ մէկ ու կէս միլիառ մարք, գումար՝ 27 միլիառ մարք. մինչ Գերմանիա կ'առաջարկէ վճարել 26 միլիառ միայն:

Ֆրանսական թերթերը շատ խիստ կ'արտայայտուին Գերմանիոյ այս առաջարկին մասին, զոր ծիծաղելի կը գտնեն: Այս արդիւնքին հասնելու համար չէր արժէր որ, կ'ըսեն, ինը շաբաթ շարունակ ժողով գումարէին աշխարհի ամէնէն հռչակաւոր տնտեսագէտները, որոնց մէջ ովկիանոսին միւս կողմէն եկած մարդեր ալ կան:

Տօքթ. Շախթի պատասխանը ուսումնասիրութեան համար յղուեցաւ մասնաժողովի մը, որուն նախագահն է լորտ Րէվելսթոք: Մասնաժողովը այս առաւօտ պիտի ձեռնարկէ իր աշխատանքին եւ ժամրամասն պիտի քննէ գայն, իւրաքանչիւր կէտի շուրջ բացատրութիւններ պահանջելով Տօքթ. Շախթէ:

Ջինեւրախուռեան խորհրդաժողովը

Ժողովը իր առջի օրուան նիստին մէջ նախ լսեց զեկոյցը Պարսկաստանի պատուիրակ Հիւոէյին Խան Ալայի, որ կը

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

«ԵՐԿՈՒՆՔ»

(Օրկան Ջ. Ե. Ո. Մ[illegible]եան)

Վերջապէ՛ս Ջ.Ե.Ո.Մ.ն ալ ունեցաւ իր թերթը՝ *Երկունք* որ երկու տարուան դաժան ցաւերէ յետոյ, աշխարհ գալու համար, վարպետ մանկաբարձներու միջամտութեան պէտք ունեցաւ: Ու դարձեալ, *վերջապէ՛ս...*: Խմբագրականը կուգայ վերջ դնել «որբ» բառի իմաստին շուրջ յարուցուած վէճերուն, լուծելով առեղծուածը: Շատերուս մտքին մէջ, կասկածներ արթնցած էին «որբ» բառին մասին: Ջ.Ե.Ո.Մ.ին մէջ կը տեսնէինք ամէն տարիքէ, ծնողքի եւ նոյն իսկ զոյգ ծնողքներու եւ զաւակներու տէր մարդեր ու կը ջարցնէինք.

— Եթէ ասոնք ալ որբ են, ճապա՞ ինչ ենք մենք, որ հայր ու մայր, կամ մէկն ու միւսը ունինք:

Բայց, հիմա հասկցանք թէ որբ ըլլալու համար, պէտք չկայ իսկապէս որբ ըլլալու: Որբութիւնը «խորհրդանշան»ը եւ «հանգանակն է միութեան, ա. նոր ծրագիրը, տեսակ մը դաւանանք՝ ինչպէս ընկերվարութիւնը, սա տարբերութեամբ որ դեռ այդ դաւանանքին տարրերը յստակօրէն չեն բանաձեւուած:

Ուրեմն «որբ» պատուանունին արժանանալու համար, տարիք եւ ընտանեկան վիճակ նկատի չեն առնուիր: Ամէն որբ՝ որ ինքզինքը Հայ կը կոչէ, Հայ է. եւ ամէն Հայ որ կ'ուզէ որբ կոչուիլ, որբ է:

«Որբ» բառին այս կերպ մեկնաբանումը մղձաւանջէ մը կը փրկէ մեզ: Որովհետեւ, եթէ Ջ.Ե.Ո.Մ.ը ուզէր իսկական որբերէ կազմուիլ, պէտք պիտի ըլլար որ քանի մը տարիէն կազմալուծուէր, երբ իր անդամները հետզհետէ դաւնային ընտանիքի պատուական հայրեր, եւ կամ ապահովելու համար Միութեան տեւականութիւնը, պէտք պիտի ըլլար պարբերաբար, նոր որբեր հասցնել, մենք մեզ ենթարկելով նոր ջարդերու եւ աքսորներու: Բառի մը իմաստին պարզ փոփոխութիւնով՝ կը տեսնէք թէ ի՞նչ հրաշքներ կը գործուին: Նախ՝ Ջ.Ե.Ո.Մ.ը չպիտի լուծուի, երկրորդ՝ նոր որբեր հասցնելու համար, մեր հայրերն ու մայրերը ջարդել տալու պէտք չպիտի ունենանք:

Միայն այս գիւտը յայտնելու համար, կ'արժէր որ «Երկունք» աշխարհ գար: Բայց, ան դեռ ուրիշ շատ բաներ ունի ըսելիք, զորս կը պահէ երկրորդ թիւին:

Սպասենք ուրեմն:

Եւ յուսանք:

ԹԱՐՏՈՑ

ՍՊԱՆԻՈՅ մէջ վարչածեւին դէմ ուսանողական շարժումները կը շարունակուին: Դիկտատորը հրաժարեց փակել Պարսելոնայի համալսարանը, ուրիշ համալսարաններ եւս պիտի փակուին:

ԱՖՂԱՆԻՍՏԱՆի մէջ մեծ կռիւներ տեղի կ'ունենան: Քապուլէն 40 մղոն հեռու՝ Շէյխպատի կողմերը՝ պէչէի ցաքայի եւ Ամանուլլաճի կուսակիցներուն միջեւ: Քապուլի հիւանդանոցները վիրաւորներով լեցուած են:

ՓԱՐԻԶ - ՊՐԻՍԷԼ ճեպընթացը առջի առաւօտ Հալի կայարանին ժօտ (Պրիւսէլէն 15 քիլոմեթր հեռու) ընդհարեցաւ վաճառաբարձ կառախումբի մը հետ: Զոհերն են՝ 11 մեռեալ, 15 ծանր եւ 31 թեթեւ վիրաւոր: Ջերբակալուեցաւ պելճիքացի մեքենավարը:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԶՈՒԻՑԵՐԻԱՅԷՆ

ԼՕԶԱՆԷՆ - ՊՐՆԵԷՆ

... Քալլերս կը փութացնեմ դէպի Ուշիի դղեակը։ Ոչինչ ունի իր երեւոյթին մէջ որ կարենայ բռնադատել անցորդին ուշադրութիւնը։ Պարզ քառանկիւն աշտարակ մը, անփառունակ ճարտարապետութեամբ, որ աւելի եւս կը նսեմանայ զինքը շրջապատող աղնուապետական պանդոկին շէնքերուն միջեւ։ Այս ամէնը գիտէի երբ այցի կ'երթայի միջնադարեան արուեստի այդ աննշան փշրանքին։ Բայց գիտէի նաեւ որ իրերը, ինչպէս մարդիկ, երբեմն առաքինութեան գործով մը, յաճախ ոճիրով մը, նոր արժէք մը կը ձգենուն մեր աչքին։

Ափսո՛ս, բոլորովին անտեղեակ եմ այն առաքինի գործերուն որոնք երբ եւ իցէ կատարուած ըլլան այս շէնքին մէջ, բայց ոճիրը որ գործուեցաւ հոն, արդէն անոր ապահոված է անմահութիւն մը մեր Դատին պատմութեանը մէջ։

Ու հիմա երբ զայն կը դիտեմ, բոպէ մը էութիւնս կը բազմապատկուի, կը միլիոնապատկուի խողխողուած միլիոնապատկուի խողխողուած միլիոններու հաշուոյն։ Լէվոնը, որ ոտքերուս առջեւ կը տարածուի, կարմիր կը տեսնեմ, հայ արիւնով լեցուած փոս մը ուր, դեռ երէկ, աշխարհի չորս ծագերէն նոր խորհրդներ եկան լոգնալ։ Ալպահաններ, իրիկնամուտի պղնձագոյն ամպերուն ցոլքովը մկրտուած, արիւնթաթաւ կոթողներու պէս իրենց գագաթները կը ցցեն դէպի երկինք։ Բնութիւնն է որ իր վկայութիւնը կը բերէ ցասումիս արդարութեանը։ Մի՛ այն այդ անպատկառ շէնքն է որ կը յամառի պահել իր ժոխոգոյն ծեփը,— պոռնիկի սընդոյր։ Ահա այդ պահուն է որ խելագարի փափաքը կ'ունենամ երթալ ճակատս չախչախելու իր պատերուն դէմ, որպէսզի կոտորուած ժողովուրդի մը բեկորներէն մէկուն արիւնովը կարենամ այդ շէնքին ճակատը գրել իր արժանի անունը։

«ՈՃԻՐԻ ՏՈՒՆ»

Տասնեակ մը տարիներ առաջ, մեր ուսանողութեան շրջանին, երբ իրիկունները կուգայինք շրջապարիլ այս քարափին վրայ, երբեք նախանձի հառաչ մը չենք ուղղած այն բախտաւորներուն որոնք, այս շքապարտէզին մէջէն իսկ, հասադաւիներով բեռնաւոր սեղաններու շուրջ կը բազմէին, որովհետեւ արդէն ընթրած կ'ըլլայինք պատառ մը հացով եւ քանի մը ձիթապտուղներով, մեզմէ մէկուն սենեակին մէջ։ Ներեցէ՛ք այս խոստովանութեանս։ Եթէ ժուռեցայ զայն ընելու, ան՛որ հաւար է որ ան կը բովանդակէ նաեւ մեր այդ օրերու ազգային երազներն ու յաւակնութիւնները զորս այդ հասարակաց սեղանին վրայ կը դնէինք եւ որոնք այնքան ժուժկալ եղած են որքան մեր ընթրիքը։ Մեր խանդավառութեան գերագոյն բոպէներուն իսկ մեր յոյսը աւերակ հայրենիքի սահմաններէն չէր դուրս ելած։ Ու քար ու քանդ բայց ազատ Հայաստանի մը հեռանկարովը զրաւուած մեր աչքերը երբեք նախանձի հայեացք մը չեն նետած այս բարգաւաճ երկրին, այս հոյակապ շէնքերուն։

Այո՛, տառապանքի, բայց նաեւ միամիտ հաւատքի օրե՛ր, ուր մեր միտքերը, թէեւ ծանրաբեռնուած արիւնոտ պատկերներով, դեռ չէին համարձակած երեւակայել այն գարհուրելի եղեռնը որ պիտի գործուէր այս ափերուն վրայ ուր մենք փրթիռն յոյսեր կը տեսնէինք միայն։ Եղեռն մը որուն կարելիութեանը մեր դահիճներն իսկ չէին ժպրհած հաւատալ, այլապէս անոնք այնքան չափի շտապէին իրենց դիւային գործունէութեանը մէջ, եթէ գիտնային որ յետոյ աշխարհի մեծագոյն բոպէներուն իսկ մեր ձայնները հնարաւորութիւն պիտի տային հանգարտօրէն լրացնելու իրենց ճիւաղային ձեռնարկը։

Եւ ի՛նչ խանդավառութիւն... Մեր աւերակ տունը վերականգնելու զգլխիչ երազին մէջ, մոռցանք զայն քանդող ձեռքերը. մեր անհաժար զոհերուն լիշատակին զէթ թափուր շիրիմ մը կանգնելու յոյսով լեցուած, այլ եւս չխորհեցանք զանոնք ծշդտաղ մարդակերպ բորենիներուն վրայ։ Այդ քաղցր յոյսով թոյլ տուինք որ հայ գէնքերով ձեռք բերուած Բարձր Հայքի եւ Տաբոնի նուաճումին առիթով զեղխ ու զառամ «գեներալ»ներու անուններ փառաւորուին, առանց շքանշան մը պահանջելու մերիններուն համար։ Հայ գինուորը որուն զոհաբերութեան ուխտը անեղծ մնաց նոյնիսկ արքայութիւնը ժառանգելու հրապուրիչ խոստումէն, պիտի ներէ՞ր որ իր արիւնը վճարէինք օտար շքանշանով մը։

Եւ մանաւանդ ո՛րքան քնարերգութիւն, բազմալար ու բազմաձեղուն, վառ պահելու համար մեր յոյսը։ Այն օրերուն երբ Արածանիի եւ Երասխի ափերուն վրայ հայկեան բարբառով հանդէսներ միայն կը լսուէին, Սէնի, Թէյսըզի եւ Տիբերի քարափներուն վրայէն սկսած էին դիւցազներգութիւններ ժալթքել ի պատիւ Մարտիրոս Չալաստանին, եւ Իսրայէլի ժողովուրդն անգամ մեզի կը վերընծայէր իր փուշէ պսակը։ Հաղաքակիրթ մարդկութիւնը վճռապէս որոշած էր երկրագունդին վրայէն սրբել նետել այն գարշահոտ վէրքը որ Տաճկաստան կը կոչուէր, որովհետեւ այս անգամ թափուած արիւնէն քանի մը շիթեր ցայտած էին ամերիկացի զբօսաշրջիկներու զգեստներուն վրայ, զուցէ քանի մը եւրոպացիներ ալ սկրթուքներ ստացած... Աղէտին մեծութենէն վրդոված, ազգերը դէպի Մայր Հայաստան դարձան.

— Բոյր, քու արիւնդ մեր արիւնն է ու քու Դատդ մեր Դատը երդուընցան հեծկլտալով եւ իրենց դրօշակները իրրեւ վիրակապ առաջարկեցին անոր։

Ո՞վ կը յանդգնէր այդ շքեղ յոյսը պղծել այն սեւ կասկածով թէ այդ ամէնը կը կատարուին մեզմէ խլելու մեր արիւնին վերջին կաթիլը, անով Արարատի բարձունքն ու Լիբանանի մայրիները նուաճելու համար։ Բայց հեռանա՛նք, հեռանանք։ կը լիշէ՞ք որ աշխարհի այս հզօրները իրենց կեանքին մէջ անկեղծութեան րոպէ մը ունեցան։ Այդ այն պահն էր երբ այլեւս մեզ արիւնաքամ եւ զգետնուած տեսնելով՝ ըսին.

— Բարեկամնե՛ր, ձեր յոյսը ձեր վրայ դրէ՛ք։

Նոյնիսկ ստորագրեցին։ Բայց ես աւելի հաւատքով կ'արձանագրեմ այս տղեկին խոստումը «Յառաջ»ի էջերուն մէջ, քան Ազգերու Դաշնակցութեան Գերագոյն Խորհուրդին յանձնառութիւնները երբեմնի «Փոքր Դաշնակից»ին հանդէպ։ Ցեղին ընդդէմ առաքինութեանց սաղմն է որ կը խլրտի այս որբուկի կուրծքին տակ։

Բիւրաւորներ են իր նմանները։

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳԱՆՁԵՐԸ

Մայիսին, Պերլինի մէջ տեղի պիտի ունենայ պաշտօնական նոր վաճառումը Լենինգրադի պալատէն եւ թանգարաններէն առնուած արժէքաւոր առարկաներու։ Նախու հանուած առարկաներուն մէջ կան մեծարժէք նկարներ, ինչպէս նաեւ 18րդ դարու գերման եւ Ֆրանսացի վարպետներու ձեռքէն ելած հազուագիւտ կարասիներ եւ զանազան գոյքեր։

Կայսերական պալատներէն առնուած նկարներուն մէջ կայ Լօդոյի մէկ դիմանկարը այր եւ կին, որ ամէնէն արժէքաւորը կը նկատուի։ կայ նաեւ Բէմպրանտի մէկ գործը, Քրիստոսի գլուխ մը, Ռուպէնսէն նախուած մարդ մը եւլն։

ԿԱՐՏԱՆԻ ՀԱՆՔԻ ԱՂԷՏԸ

ՋՈՀԻՆ ՅՈՒՂԱՐԿԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԱՐՏԱՆ, 15 Ապրիլ (Սեփ. Թղթ).— Շաբաթ օր կարտանի հանքագործ աշխատաւորութիւնը սովորականին պէս իր հուժկու բազուկներով հանքի նկուղները կը փորէր՝ ածուխ տալու Ֆրանսայի Ճարտարարուեստին։ Կէսօրին՝ ժամը 12·20ին՝ նմանը չտեսնուած աղէտ մը տեղի ունեցաւ հանքին մէջ եւ վլատակնեռուն տակ մնացին չորս աշխատաւորներ, երկուքը Հայ, երկուքը՝ Չեխոսլովաք։ Երկար տարիներէ ի վեր հոս աշխատողներ կը պատմեն թէ երբեք այսպիսի պայթում չէր պատահած։ Հինգ հարիւր մեդր խորութենէ պայթումը երկրաշարժի մը նման ցնցեց բոլոր շէնքերը եւ կարգ մը տուներու մէջ կարասիները փշրուեցան։ Պայթումէն անմիջապէս յետոյ օգնութեան հասան աշխատաւորներ՝ ազատելու համար ածուխի ու քարի տակ մնացած հէք բանուորները։

Առաջին առթիւ գտնուեցաւ Չեխոսլովաք բանուոր մը, որ անգլերէն լեզուով օգնութիւն կ'աղաղակէր։ Ծանր վիճակի մէջ վիրաւոր, գրեթէ կիսամեռ ու խեղկատրոյս, փոխադրուեցաւ Մարսէյլի Հիւանդանոցը։ Երկու ժամ վերջ գտնուեցաւ Հ. Ց. Դաշնակցութեանկարտանի եռանդուն անդամներէն անմոռանալի ընկեր՝ Ներսէս Ռուսեան, խարբերդի Սիւրսիւրի գիւղէն, 25 տարեկան, որ կը թողու այրի մը եւ երկու որբուկներ։ Վէրքը ստացած էր ճակատի աջ կողմէն եւ թեւերէն. կռնակին վրայէն վերցուեցան հըսկայական քարեր։ Ողբացեալ ընկերոջ վերջին խօսքերը եղած էին. «Ննջեցեալ երեք քառորդ ժամ, ե՞րբ պիտի լրանաս, որ տուն երթանք», երբ քովի ընկերոջ հարցուցած էր ժամը։

Մարմինը դուրս հանուելով, նախ փոխադրուեցաւ իր ընտանիքին մօտ եւ ապա Հ. Ց. Դաշնակցութեան Ցուները։ Դժուար է նկարագրել այն վայրկեանը, երբ հազարաւոր ժողովուրդ՝ այր, կին եւ երախայ, լաց ու կոծով կը սպասէին անհամբեր հանքի վերելակին մօտ, որովհետեւ նախապէս ոչ ոք գիտէր թէ որուն հարազատը թաղուած էր հանքին տակ։ Սրտաճմլիկ էր տեսարանը։

Հանքի ամբողջ պաշտօնէութիւնը իրար անցաւ, հեռախօսները շուտով լուրը տարածեցին Մարսէյլ, Էքս եւ այլուր. Մարսէյլէն եւ Էքսէն ոստիկանական տասնեակ մը ինքնաշարժներ փութացին աղէտին վայրը։

Մէկ դիակ ու մէկ ծանր վիրաւոր դուրս հանելէն վերջ, ժողովուրդը կը սպասէր միւս երկուքին։ Ժամը հուկէսը անցած էր, երբ հանքի տնօրէնը յայտնեց որ միւս դիակները այսօր չեն կարող հանել, որովհետեւ փլուզումը ընդարձակ տարածութեան վրայ կատարուած է։ Շաբաթ, կիրակի, երկուշաբթի, գիշեր ու ցերեկ անդադար աշխատելով մէկտեղ, դեռ չեն գտնուած միւս դիակները։ Այս տողերս գրած պահուս լուր եկաւ որ դիակին մէկը գտնուած է, իսկ Հայը տակաւին կը մնայ քարերու տակ։

Ողբացեալ Հայը քնիկ Սեբաստիացի է, Հրաչեայ Ժամկոչեան, 24 տարեկան, ունի ընտանիք մը ու պզտիկ մը, դեռ չենք գիտեր թէ որչափ ժամանակէն պիտի գտնուի դիակը։ Շա՜տ տարօրինակ էր այս տղուն անսպասելի կորուստը։ Չորս տարի շարունակ Մարսէյլ աշխատելէ վերջ, ուրբաթ գործի մտած էր, հոս, շաբաթ հանքը վրան փլաւ։

Ընկ. Ներսէս Ռուսեանի յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 4ին։ Դաշնակցութեան Ցուները, ուր փոխադրուած էր դագաղը, սեւ շղարշով ծածկուած էր։ Բոլոր Հայ աշխատաւորները սուգի մէջ էին։ Որշեալ ժամէն շատ առաջ խուռն բազմութիւն մը կրսպասէր Դաշնակցութեան Ցան բոլորտիքը։ Ցեղուոյս Հոգաբարձութեան հրաւէրով եկած էր եղիշէ քահ. Մխիթարեանը, որ կրօնական արարողութենէն վերջ դամբանական խօսեցաւ։ Հոգաբարձութիւնը իր պարտականութեան մէջ էր։ Նշանակելից դիր կատարեց նաեւ Ընկ. Մ. Եւրոպայի Հ. Կ. Խորհրդի կարտանի մասնաճիւղը, որ սեւ շղարշէ նշանակներ պատրաստեց, օգաւորներուն համար։

Ծաղկեպսակներ բերած էին հանքի տեսչութիւնը, Հ. Ց. Դաշնակցութեան կարտանի Շրջ. կոմիտէն, «Քրիստափոր», «Զաւարեան», «Ռոստոմ» խումբերը, Միրոյի Հայ աշխատաւորները (կարտանէն կէս ժամ հեռու), Ռ. Ա. կուսակցութիւնը, Ս. Դ Հ. կուսակցութիւնը, Սիւրսիւրիի Ուսումնասիրացը, Դատեմի եւ Գոմքի գիւղական Միութիւնները, կարտանի Հոգաբարձութիւնը եւ Եւրոպահայ կարմիր խաչը։ Դագաղին կը հետեւէին հանքի տեսչութիւնը իր պաշտօնէութիւնով եւ հազարաւոր ժողովուրդ։ Մէկ ծայրը կարտան իջնող բլուրը, իսկ միւսը Դաշնակցութեան Ցան առջեւ էր գեռ նմանը չտեսնուած բազմութիւն կարտանի մէջ։ Ժամը 5ին հասանք գերեզմանատուն։ Եղիշէ քահանայի աղօթքէն վերջ, խօսք առաւ ընկ. Մ. Ալանեան, որ կարդաց յուղիչ դամբանական մը, եւ յանուն Հ. Ց. Դաշնակցութեան բոլոր ընկերներուն յարգանքի խօսքեր ըրաւ։ Երկրորդ խօսողն էր Հոգաբարձութեան կողմէ հրաւիրուած պ. Ենովք Արմէն, որ յանուն կարտանի Հայ աշխատաւորութեան, կարգաց ֆրանսերէն դամբանական մը մեծ տպաւորութիւն թողլով օտար ու ֆրանսացի յուղարկաւորներու վրայ։

Սուգի մէջ է Հայ աշխատաւորը երեք օրէ ի վեր։ Մեզի կ'ապրաւորէին աշխատիլ, իսկ Հայ աշխատաւորական ժողովը որոշեց գործի չկսիլ՝ մինչեւ որ դիակները դուրս հանուին։

ԲԱԲԵՐԴՑԻ

ԵՒՐՕՊԱՅԻ ԲՆԱԿՉՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Անցեալ շաբթու, աշխարհի բնակչութեան մասին, տնտեսագիտական Թերթի մը մէկ յօդուածէն տուեր էինք հատուածներ։ Նոյն յօդուածին առթիւ, մասնագէտ մը կ'ընէ հետեւեալ դիտողութիւնները ֆրանսական մեծ օրաթերթի մը մէջ։

Սխալ է թէ աշխարհի բնակչութիւնը կը բազմանայ անհամեմատ կերպով. ընդհակառակն կը նուազի։ Եւրոպա չի խճողուիր, այլ կը պարպուի։ Սխալ է կարծել թէ 1950ին Ֆրանսա պիտի ունենայ 49 միլիոն բնակիչ։ Ամենէն նպաստաւոր պայմաններուն մէջ իսկ, 20 տարուան ընթացքին, հազիւ Ֆրանսա կրնայ յուսալ 2 միլիոնի յաւելում մը եւ ոչ թէ 7 միլիոնի։

Նոյնպէս Գերմանիոյ եւ Անգլիոյ համար։

Բնակչութեան յաւելման մասին յայտնուած կարծիքները զերծ չեն ներկայացնելէ անպատեհութիւններ, քանի որ կըրնան հանրութեան տալ սխալ գաղափարներ եւ անոր թելադրել անփութութիւն՝ բնակչութեան նուազման մասին, որ մօտալուտ է եւ կրնայ քաղաքական, տնտեսական ու ընկերային ծանր հետեւանքներ ունենալ, մանաւանդ Ֆրանսայի համար, որ մալթուսականութեան մէջ, միւս ազգերէն առաջ անցած է։

ԱՊՐԻԼ 11-24Ը ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Ս. Ե. Ո. Միութեան նախագահութեամբ եւ գործօն մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, կէմէրէկի Հայրենակցական Միութեան, Ազգ. Միութեան եւ Մ. Ը. Մ.ի, Ապրիլեան Համազգային սգաժողովը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 14ին Հայ Ժողովրդ. Լսարանի մէջ։ Հակառակ խումբ մը ազգայնականներու անջատ կորոյս ազգագաւառներու պրոպագանդին՝ հոծ բազմութիւն մը փութացած էր սրահը նոր ոճրանք ոտքի վրայ մնացին։

Նախագահ ընկ. Ե. Եսայեան հանգէսը բանալով, հրաւիրեց ժողովուրդը յոտնկայս երգել «Հայրենիք»ը։ Ապա Միութեան կողմէ խօսեցաւ՝ մօտ կէս ժամ բազատրելով օրուան նշանակութիւնն ու անոր բարոյական ժէքը։ «Այսօր օտար ափերու վրայ երկիւղած կը տօնենք մարտիրոսներուն յիշատակը, բայց պիտի գայ, որ զայն պիտի տօնենք Մայր Հայրենիքին մէջ։ Պիտի հաւաքենք մեր նահատակներուն ոսկորներն ու պիտի պահենք հայկական պանթէոնին մէջ»։ Վերջացնելով՝ շեշտեց թէ ազգի ապերախտ զաւակներ իբր թէ գաղափարական տարուած անտրամաբանութեամբ, կ'ուրանան այս պահուս խրախճանքին սարքեն»։

Ընկ. Ց. Նիկողոսեան խօսեցաւ Դաշնակցութեան կողմէ։ Փնտռելով Ս. Ե. Ո. Միութեան օգտակարութիւնը, ըսաւ թէ անոր յոյսերն են մեր երազը։ Ազգի կարօրէն վերլուծեց տարբերութեան պատճառները ու պատմեց ինչպէս առաջին անգամ սկսան բակալել պարագլուխները, ինչպէս անպատմելի վայրագութիւնները խողխողեցին վարդգէսները, Զաքարեաններ, Ակնունին, խմբագրական եւ հարիւրաւոր մտաւորականներ ու քաջեր, մինչ միւս կողմէ սկսան ջարդն ու թալանը, աղ ու բանտը, ժողովուրդը ծնգղակ եւ կարաւան առ կարաւան քշուեցաւ Ուրբահոյ անապատները։

Ընկերը յետոյ յուզիչ դրուագներ մը պատմեց Ցէր-Զօրէն եւ Ալիկոյ մէջ կամաւորներու կռիւներէն, «Բամ-Փորոտան»ով ուեցաւ Հանդէսը։

Երկու խօսք ալ մեր հարազատներուն եւ այն ազգայիններուն մասին որ կը վիեննի մէջ։ Այդ որբերը հանրապէս Եոզղատի շրջանէն են որ վերջերս Հայր. Միութեան կազմեցին։ Շնորհաւորելի է բայց ասոնք այնքան մոռցած իրենց անգնելի գանձերը

Ջ. Ե. Ո. Մխիթեան հրաւէրին չմասնակցիլէ գոհ անմիջապէս պայքարի մտան անոր դէմ։ Բարոյական անանգութիւն է այս։ Մանաւանդ այսպանելի է Ագ. Մխիթեան անունը կրող խմբակին բռնած դիրքը։ Պարկեշտութիւնը կը պահանջէ որ գոնէ սկզբի առջեւ լռել գիտնան։ Ժողովուրդը շատ լաւ գիտէ գանազանել չարն ու բարին, կեղծն ու անկեղծը։ Երթա՛ք բարով բոլորդ ալ, հնչակներ, ռամկավարներ եւ չգիտեմ ինչ որբեր, անշուշտ դուք ոչ մէկ նահատակ ունիք թուրք եաթաղանի տակ։ Դուք պոյտի էք եւ կեր այս երկիրը եւ ոչինչ կը գթաստացնէ ձեզ, բայց ժամանակի ընթացքին երբ դառնաք ձեր եօին, պիտի տեսնէք ուրուականները ձեր մեռելներուն, որ կը հալածեն ձեզ ձեր այդքան մարդի կեցուածքին համար։

Որբ մը

ՔՐՏԱԿԱՆ ԳԻՐՆ ՈՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ոմանք կը կարծեն թէ քիւրտերը չեն ունեցած գիր ու գրականութիւն։ Այդպէս կ'ըսեն անոնք որ քիւրտերու մասին հատուկտոր տեղեկութիւն ունին։ Փոքր. Ն. Պար, իր մէկ երկասիրութեան մէջ կ'ըսէ ի միջի այլոց.— Ծանօթ են նաեւ քիւրտ գիտնականներ եւ գրողներ»։

Ծաղկած է նաեւ քրտական գրականութիւնը։ Դեռ 11—12րդ դարերուն, կային ոչ միայն բանաստեղծական, այլեւ պատմական երկեր։ Իպն էլ Աթերը 1133ին կը յիշատակէ քիւրտ գիտնական մը, որմէ արաբ պատմաբանները փոխառեր են շարք մը տուեալներ։ 8րդ. դարու արաբ պատմաբանի մը վկայութեամբ՝ Դաէտտին Պատարը, Ալէյմանի որդին՝ գրող էր եւ իր ազգական տանդի հետ միասին ունէր նաեւ ճարտասանական շարք։ Նոյն աղբիւրէն կ'իմանանք նաեւ, որ ուրիշ քիւրտ էմիր մը՝ Նէճիէտտին Պատար, կը գրէր օրինակելի եւ գեղեցիկ ոճով։ Ալէքսանդր Ֆաբա կը յիշատակէ 8 քիւրտ բանաստեղծներ։

Թուրք գրող Մուհամմէտ իպն Սիւլէյման Ֆիզուլին կը սերի քիւրտերէն։

Ընդհակառակ, քիւրտերը ոչ պետական եւ ոչ ալ գրական-Ընկերութեան տեսակէտէն ինքնուրոյն դեր չեն կատարած. սակայն այդ իրաւունք չի տար անոնց մասին գաղափար կազմելու իբրեւ գիրքէ գրականութենէ զուրկ ժողովուրդ մը։ Քիւրտ յայտնի բանաստեղծ Ահմէտ խանի (ճիզիր-Պոտի գեղէն) Մամոյի եւ Զինայիսիրոյն նուիրուած չափածոյ վէպը գրած է «որպէսզի մարդիկ չբսենթէ քիւրտերը զարգացման անընդունակ են իրենց բնաւորութեամբ, որպէսզի մարդիկ չբսեն թէ քիւրտերը սէրը չեն գարձներ իրենց կեանքի նպատակ, եւալլն»։ Իր այդ վէպին մէջ, Ահմէտ խանի կ'ապացուցանէ թէ քիւրտերը ունեցեր են մշակոյթ եւ ունին, բայց պարագաներու բերումով (յաճախակի պատերազմներ եւալլն) այդ փոքրիկ մշակոյթը եւ գրականութիւնը չեն զարգացեր։

Ներկայիս ալ, քիւրտերու մէջ կան տասնեակ գրագէտներ, որոնք գիտեն քրտերէն։ Քիւրտերը ունեցած են գիր. բայց շատ դժուարութեամբ ան մուտք գործած է ո՛չ միայն ժողովուրդին, այլ եւ մտաւորականութեան մէջ։ Այս է պատճառը որ որոնումներ կը կատարուին նոր այբուբեն կազմելու համար։

Առաջին քրտական լրագիրը որ կը կոչուէր «Քիւրտիստան», լոյս տեսաւ 1898ին Գահիրէի մէջ, իսկ յետագային, Թուրք կառավարութեան կողմէ հետապնդուելով, անոր հրատարակութիւնը շարունակուեցաւ Ժընեւի մէջ։ Անոր հրատարակիչն էր Ապտիւլ-Րահման պէյ, Պէտրխանի զաւակներէն մէկը։ Երկրորդ լրագիրը հրատարակեց Ջէյխ Ապտիւլ Գատէր Թուրքիոյ յեղափոխութենէն յետոյ սակայն, հետապնդուելով՝ փակուեցաւ։ Քրտական լրագրեր լոյս տեսած են նաեւ Պոլսոյ մէջ։ 1913ին խումբ մը սոֆթաներ, ուսանողներ եւ լրագրողներ հիմնեցին «Խիվիա քուրտ» (քիւրտի յոյս) ընկերութիւնը եւ հրատարակեցին «Ռոժա քուրտ» (քրտական օր) ամսագիրը, որ ազգայնական էր։ Դեռ այն ժամանակ, անոնք կոչ կ'ընէին քրտական այբուբեն կազմելու եւ յաջողեցան։ 1914ին թերթը փոխեց իր անունը, կոչուեցաւ «Խաթիվէ քուրտ» (Քրտական Արեւ) եւ լայն ընդունելութիւն գտաւ։ Իսկ պատերազմէն առաջ, բողոքական միսիոնարները Պարսկաստանի մէջ հիմնուած գերման կրօնական ընկերութեան մը օժանդակութեամբ, հրատարակեցին փոքր թերթ մը «Քիւրտիստան», որով հիմնական փորձեր կ'ընէին քրտական այբուբեն կազմելու,

Քիւրտերու համար հայերէն այբուբենի օգտագործման փորձերը սկսած են հինուց. որովհետեւ, քիւրտիստանի մէջ ապրող բազմաթիւ հայեր կը խօսէին բացառապէս քրտերէն։ Այս զանգուածին ձուլումն ակներեւ էր. այդ պատճառով հայ հոգեւորականութիւնը կեդրոններ սկսան այդ հայերու համար աւետարան հրատարակել քրտերէն լեզուով, բայց հայերէն տառերով։ Սակայն, այդ օգուտ չունեցաւ եւ ընթերցողներն իրենք իսկ կը նկատէին որ այդ փորձէնորեւէ արդիւնքչիստացուիր։

Բոլորին յայտնի է որ բոլոր այդ գանկութիւնները չիրականացան, որովհետեւ քրտական նոր այբուբենի ձեռնարկողները կը ձերբակալուէին եւ կ'աքսորուէին. իսկ բռնապետական պետութիւնները փորձերն անցան ապարդիւն. որովհետեւ անոնց կազմած այբուբենները կը հետապնդէին քիւրտ ժողովուրդի ձուլման նպատակներ։

Լազոյի փորձը հայերէն այբուբենը քրտերէնին յարմարցնելու համար, նմանապէս անյաջող էր։

Հիմնապէս անյաջողութեան է մատնուած ուսերէն այբուբենի օգտագործման փորձը, որ պատերազմէն առաջ կատարէր էր ռուս կրթական նախարարութիւնը, քիւրտ իշխան Ապտիւլ Րէզաքի օգնութեամբ։

Միակ բանաւոր առաջարկը կը նկատուի ներկայիս Հայաստանի Լուս. կոմ. ներկայացուցած այբուբենը որ քրտերէնի յարմարցուած է լատինական տառերով։ «Խ. Հ.»էն

ԿԵԱՆՔԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Քաղուած՝ խորհրդ. Թերթերէն)

ԱՐԹԻԿԻ ՑՈՒՑՓԸ

Վերջնական կերպով որոշուած է Թիֆլիսի, Բագուի եւ Պաթումի մէջ կառուցանել երկյարկանի, 4 բնակարաններոց յուցադրական տուներ, Արթիկի տուֆով շինուած։ Այդ տուներու միջնորմները, առաստաղը, վառարանները եւլն. նոյնպէս պիտի շինուին տուֆէ։ Այդ տուներէն դատ, հաւանաբար շինուի նաեւ Անդր. Կեդր. Գործ. Կոմ.ի եւ Անդր. Ժող. Խորհուրդի շէնքը, երկու հազար քառ. մեդր. տարածութեան վրայ։ Ներկայիս հանքին մէջ, քար կը կտրուի այդ տուներուն համար։ Աշխատանքները կը կատարուին սովորական պարզ միջոցներով։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ

Մարտ 1ին կատարուած մարդահամարին հաժառձայն Լէնինականի մէջ, ներկայիս արձանագրուած են 10818 ընտանիք, 51746 բնակչով որոնց 29099 այրեր, 22647 կիներ։ 1926ին կատարուած մարդահամարը ցոյց կուտար նոյն քաղաքին մէջ 8526 ընտանիք՝ 42313 բնակչով, որոնց 21803 այրեր, 20510 կիներ։

ՇԵՐԱՄԻ ՀՈՒՆԸ

1927ին Հայ Գիւղ Համագործակցականը որոշ քանակութեամբ շերամի հունտ արտածեց Պարսկաստան։ Սկզբնական շրջանին դժուարութեամբ կարելի եղաւ այդ քանակը սպառել հոն. որովհետեւ պարսիկ շերամապահները անձանօթ էին Հայաստանի հունտին եւ կը վախնային որ ան չի յարմարիր իրենց երկրի կլիմայական պայմաններուն։ Սակայն փորձը ապացուցուց որ Հայաստանի հունտը արդիւնաւէտ է նաեւ Պարսկաստանի համար եւ իւրաքանչիւր տուփի փոխարէն կուտայ 4—5 փութ բոժոժ, ինչ որ անհրաժեշտ էր Պարսկաստանի համար, ուր գլխաւորաբար կը գործածուին յունական, տաճկական եւ ֆրանսական հունտեր։

Առաջին փորձին յաջողութենէն յետոյ, պարսիկ շարք մը մեծ վաճառականներ պայմանագիրներ կնքեցին Հայաստանի հետ, շերամի հունտ ստանալու համար. եւ 1928ի եղանակին, Պարսկաստան արտածուեցաւ շատ աւելի մեծ քանակութեամբ հունտ։ Իսկ այս տարի պահանջը եռապատկուած է եւ համագործակցականը միջոցներ ձեռք կ'առնէ գոհացում տալու պահանջին։

Վաճառուած հունտի փոխարէն Պարսկաստանէն կը ստացուի բոժոժ եւ մեղրամոմ։

ՇԻՆՈՒԱԾԱՆԻՒԹԵՐՈՒ ՆԵՐԱԾՈՒՄ

Լէնինականի մէջ շինարարական յառաջիկայ եղանակին համար պահանջուած շինուածանիւթերու ներածման մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները տուած են.

— Անհրաժեշտ շինուածանիւթերէն ամբողջ պիտի ստացուին ապակի, տախտակ, ներկ. իսկ երկաթեղէնը, շաղախը եւ թիթեղը պիտի ստացուին պահանջին 50-40 տոկոսի չափով։ Այսպէս, ամբողջ Հայաստանի համար պահանջուած 4 հազար թոն երկաթեղէն, վերջին բաշխման համաձայն, Լէնինական պիտի ստանայ միայն 1270 թոն։ Շաղախ պահանջուած է 1150 վակոն. պիտի ստացուի ընդամէնը 520 վակոն։ Բացի այն որ պահանջը լրիւ գոհացում չստանար, խոստացուածն ալ ժամանակին չի հասնիր։

Այսպէս մարտ 1ին, ծրագրին համաձայն, պէտք է ստացուեր 1287 վակոն տախտակ. ստացուած է միայն 587 վակոն։ 380 վակոն շաղախի փոխարէն ստացուած է 97 վակոն։ 5 վակոն ապակիէն, ոչ մէկ վակոն ստացուած է։ 935 թոնօ երկաթեղէնի փոխարէն, ստացուած է 250 թոնօ։ Կը նշանակէ թէ շինարարութիւնը կը հանդիպի մեծ դժուարութիւններու։ Շաղախի եւ թիթեղի փոխարէն առաջարկուած է գործածել կիր եւ կղմինտր։

Այս անկանոնութիւնները բացասական ազդեցութիւն կը ձգեն ծրագրային աշխատանքներուն վրայ։

Համաձայն կեդրոնի հրահանգին, առաջին առիթ պէտք է գոհացում ստանան համամիութենական նշանակութիւն ունեցող ձեռնարկները։ Ցուցոյ հանրապետական նշանակութիւն ունեցողները։ Ամէնէն վերջը միայն՝ հանրային ձեռնարկները եւ մնացեալ սպառողները։

ԿԵԱՆՔԸ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Անիէն.— Կիրակի, ապրիլ 14ին Անիէն-Պուա-Քոլոնպի մէջ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տեղական մասնաճիւղը տուաւ իր առաջին սկաուտական գերեկոյթը, որուն ներկայ էին բաւական հանդիսականներ։ Հանդէսը բացուեցաւ «Ցառաջ նահատակ»ով որ երգուեցաւ սկաուտներու կողմէ։

Պ. Գ. Յովհաննէսեան խօսեցաւ սկաուտներու արժանիքներու մասին, կոչ ըրաւ ներկաներուն որ ծնողքները իրենց զաւակները յանձնեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօշին, որու նպատակն է հայրենասէր եւ ազնիւ քաղաքացիներ պատրաստել։ Երկրորդ խօսողն էր Պ. Կ. Ուշաքլեան, որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատմականը ըրաւ, ու շեշտեց թէ մարզանքը ինչ չափով օգտակար է թէ՛ անհատին եւ թէ հաւաքականութեան։

Երգերէ եւ արտասանութիւններէ յետոյ խօսեցաւ Պ. Փալումեան։

Հանդէսը շատ հաճելի էր, եթէ չըլլար փոքր միջադէպ մը, որովհետեւ տեղական վարչութեան անդամները տասնեակներով ֆրանսական դրօշակներու կողքին մոռցած էին հայկական եռագոյնը պարզել։

Հանդէսը փակուեցաւ կենդանի պատկերով մը՝ արիներու կողմէ։

Ա. Ռազմունի

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԸՄԲՇԱՄԱՐՏ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Նիւ Եորքի մասնաճիւղէն Պ. Յակոբ Գարապէկեանի ժամանակաւոր ներկայութիւնը Փարիզի մէջ, ճշմարիտ հրճուանք մը պատճառեց տեղւոյս հայ մարզական շրջանակին մէջ։

Պ. Յ. Գարապէկեան ըլլալով սիրող լաւ ըմբշամարտիկ մը «Catch as catch can), շաբթուս Wagramի մէջ իր առաջին նախափորձը բրաւ Rozanի հետ, որ 1925, 1926, 1927ին եւ 1928ին եղած է Փարիզի, Ֆրանսայի եւ Եւրոպայի ախոյեանը։

Խաղին ամբողջ տեւողութեան գրեթէ անընդհատ ծափահարութիւններ խլեց, եւ եթէ իր խաղը վերջացաւ match nulով, ատիկա պարզապէս կը վերադրենք երկար ատենէ ի վեր փորձ ըրած չըլլալուն։

Տեղական մարզական թերթերը մեծ գովեստով կը խօսին իր խաղարկութեան մասին։

Կը յուսանք որ Պ. Գարապէկեան յառաջիկային աւելի պատրաստուած պիտի ներկայանայ՝ միշտ աշխատելով ճշմարիտ սիրող մը եւ պատիւ բերելով իր պատկանած ժողովուրդին։

Ս.

ՓԱՅԼՈՒՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ

Մարսէյլ.— Երիտասարդաց մարզական միութեան բ. խումբը մրցում մը ունեցաւ 14 Ապրիլ կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 2ին, Օէն-Թ'Ալնթուանի սուլէ խումբին երկրորդին դէմ։ Բաւական հանդիսատեսներ բոլորած էին դաշտը։ Խաղը սկսաւ հայ մարզիկներու յարձակումով։ 15 վայրկեան վերջ Դաւիթ Մուրատեան շահեցաւ առաջին նշանակէտը։ Ֆրանսացիները իրենց կարելին ըրին յառաջանալու համար դէպի հայկական բերդը. բայց մեր յետսապահները ուժեղ հարուածներով ետ մղեցին գնդակը։ Երկրորդ նշանակէտը շահեցաւ Ստեփան Խաչատուրեան, ցակոբ Գէորգեանի կոկիկ փասով։ Ֆրանսացիները աւելի կատաղի յարձակումներով յառաջացան, բայց ցակոբ Գէորգեան իր գօրաւոր հարուածով շահեցաւ երրորդ նշանակէտը։ Չորրորդը շահեցաւ Կ. Ցարագճեան, իսկ հինգերորդը՝ Արտաւազդ Նորոյեան։ Այսպէսով կիսախաղը վերջացաւ 5-0։

Բ. կիսախաղը սկսաւ ֆրանսացիներուն յարձակումով, որոնք քաջալերուած իրենց հանդիսատեսներէն, յառաջացան հայ բերդը եւ կրցան շահիլ Ա. եւ վերջին նշանակէտը։ Խաղը վերջացաւ հայ մարզիկներու յաղթութեամբ՝ 5ի դէմ 1 նշանակէտով։

Ա. Ազաւեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Նոր Լուր» կը գրէ (10 Ապրիլ).— կարգ մը ռուս խաբեբաներ մասնաւորապէս օրթոգիւղի կայանին գաղթականներուն եւ այլ գաղթականներու քով սպրդելով, իբր թէ ռուսական հիւպատոսին հաւանութեամբ ինքնութեան թուղթեր կը լեցնեն, մինչդեռ հիւպատոսը ոեւէ տեղեկութիւն չունի, եւ այսպէս բազմաթիւ միամիտներ խաբուելով դրամ կուտան երեսան մեկնելու համար։ Բացարձակապէս արտօնութիւն չկայ մեկնելու, որով կը զգուշացնենք միամիտները, որ զոհ չերթան այդ տեսակ խաբեբաներու։

ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՇԵՐՆԵՐ

ՁՈՐՐՈՐԴ ԳԻՇԵՐ

—Այդ հոգ չէ՛... բայց պէտք է վաղը մեր տունը փոխադրուինք։

— Ինչպէ՞ս թէ ձեր տունը։

— Այո՛, վերի յարկը կը նայինք։ Մեծ մայրս կ'ուզէ արդէն երիտասարդի մը վարձու տալ։ Ինչո՞ւ համար կ'ուզէ երիտասարդի մը տալ, պատասխանեց որ ա՛լ ինք կը ծերացայ... Հասկցայ իր միտքը։

Երկուքս ալ խնդացինք։

— Ո՞ր կը բնակիք, մոռցայ արդէն։

— Փարամխոփենց տունը, համուրջին մօտ։

— Այո՛, գիտեմ, գեղեցիկ տուն մը։ Շատ բարի, ատկէ ելէք եւ շուտ մը մեր տունը եկէք։

— Վաղն իսկ, Նասիանքա։ Ցանս վարձքը դեռ չեմ վճարած, բայց, հոգ չէ՛, մօտ օրէն դրամ պիտի ստանամ։

— Գիտէ՞ք, ե՛ս ալ դասեր կուտամ։ Նախ կը սորվիմ, յետոյ կը դասաւանդեմ։

— Շա՛տ լաւ։

— Խօսքը վերջացնելով. վաղը մեր վարձակալը պիտի ըլլաք, չէ՞։

— Այո՛, եւ կ'երթանք, Սէվիլի Սափրիչը» տեսնելու, մօտ օրէն պիտի ներկայացնեն։

— Օ՛, ասիկա լաւ գաղափար է։ Եւ կամ կ'երթանք ուրիշ բան կը լսենք։

— Ինչպէս որ կ'ուզէք. ես այդ մասին չխորհեցայ։

Այսպէս խօսելով կը քալէինք մշուշին մէջէն, առանց գիտնալու թէ ուր էինք։ կ'անցնէինք անծանօթ փողոցներէ, կ'երթայինք միշտ աւելի հեռու տեղեր, միեւնոյն ժպիտով եւ միեւնոյն արգունքներով։

Նասիանքա կ'ուզէր տուն վերադառնալ, չհակառակեցայ։ Ընկերացայ իրեն եւ քառորդ ժամ վերջը դարձեալ մենք մեզ նստած գտանք մեր նստարանին վրայ։ Ինք հառաչանքներ կ'արձակէր ու ես հետզհետէ աւելի երկչոտ կը դառնայի... մինչեւ որ ձեռքս բռնեց ու սկսանք շատախօսել։

— Ցուն երթալու ժամանակ է, արդէն շա՛տ ուշ է, կը բաւէ որքան տղայութիւն ըրինք, ըսաւ Նասիանքան, վերջ ի վերջոյ։

— Ա՛յս գիշեր չեմ կրնար քնանալ, Նասիանքա՛, ձեց որ՝ տուն վերադառնալու մտածիր չեմ արդէն։

— Ե՛ս ալ պիտի չկրնամ քնանալ։ Ընկերացէ՛ք ինձ, մեր տունը երթանք այս անգամ։

— Անկարելի՛ է, բացարձակապէ՛ս։

— Պատուո՞ւյ խօսք... բայց, յամենայն դէպս պէ՛տք է տուն երթալ։

— Պատուո՛յ... Նայեցէ՛ք երկնքին, Նասիանքա, վաղը գեղեցիկ օդ մը պիտի ըլլայ։ Ի՞նչ լուսին ու ի՛նչ կապոյտ երկինք, Նայեցէ՛ք այդ ամպին, լուսնին վրայ կը վազէ. չէ՛, մօտէն անցաւ։

Բայց ինք չէր նայեր ամպին. ա՛լ չէր խօսեր։ Զգացի որ ձեռքը կը դողայ ձեռքիս մէջ, եւ այս վայրկեանին երիտասարդ մը անցաւ մեր մօտէն։ կեցաւ ու մեզի նայեցաւ՝ ուշի ուշով եւ կրկին քանի մը քայլ առաւ։

— Նասիանքա՛, գոչեցի՝ խեղդուած ձայնով մը, ո՞վ է այս։

— Ի՛նքն է, փսփսաց մեղմ ձայնով մը եւ ա՛լ աւելի սեղմուեցաւ գրկիս մէջ։

Ցնդուեցայ. հազիւ կրցայ ոտքի վրայ մնալ։

— Նասիանքա՛, Նասիանքա՛, ըսաւ ձայն մը ժիր եռեւէն։

Աստուա՛ծ իմ, ի՛նչ ճիչ, ի՛նչպէս դողդողաց եւ խլեց ինքզինքը բազուկներէս ու սլացաւ դէպի երիտասարդը։ (կարծես թէ կայծակնահար եղածի պէս էի ես)։ Բայց, շատ երկար ժամանակ չսեղմեց երիտասարդը իր բազուկներուն մէջ։ Հազիւ թէ համբուրուեցան, ձգեց զայն ու իմ վրաս խոյացաւ։ Բազուկները փաթթեց վզիս, սեղմեց գիս իր կուրծքին եւ կուշտ մը համբուրե՛ց, համբուրե՛ց... յետոյ, առանց բառ մը արտասանելու, կրկի՛ն ձգեց գիս, միացաւ մի՛ւսին, բռնեց անոր ձեռքը եւ մեկնեցան։

— Երկար ժամանակ աչքերով հետեւեցայ իրենց ու քիչ մը ետքը ա՛լ չտեսայ։

Ֆր-է Թրգ. Ց. Մ. Թ. ԴՈՍՏՈՑԵԻՍԿԻ

Կարդացէք եւ Տարածեցէք
«ՅԱՌԱՋ»Ը

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ» ամսագրի է. տարուան 6րդ. թիւը (ապրիլ), հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Մեզմ Յիմար կինը, ՀԱՅՄԱՆ Միրոյ թերթիկներ, ԼԱՄ՝ Գծից դուրս, ԱՐՄԷՆ ԱՆՈՑՆ՝ Անձրեւը։ ԳԵՂԱՄ ԳԵՂԱԿ՝ երազիս մէջ, Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ՝ Հայաստանը Հոռոմի դէմ, ԿՈՐԻՒՆ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ՝ Բանաստեղծութիւններ, Յ. ՕՇԱԿԱՆ՝ Շակ-Պտուկ, ՆՈՒԱՐԴ՝ Կորսուած սէր, Մ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ՝ Ո՞ւր էր վաղեմի Հայաստանը, ՓՐՈՓ. Վ. ՏՈՏՈՄԵԱՆՑ՝ Հաւաքագործակցական շարժումը Հայաստանում, Խ. ԿԵԱՎՈՒՐԵԱՆ՝ Ըմբոստ հիւղէն, ԱՐՏ. ԱԲԵՂԵԱՆ՝ Ազգային փոքրամասնութիւնները, ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ՝ Բագրատունեաց փառքը Անդրկովկասում, Մ. ՏԻՐ-ՊԻՏԻՐԵԱՆ՝ Յիսուս Նազովրեցի, ՌՈՒԲԻՆ ԽԱՆ-ԱԶԱՏ՝ Հայ յեղափոխականի յուշերից, ՀԱՅԿ ԿՈՍՈՅԵԱՆ՝ Վան-Բազաքամիջի ապրիլեան կռիւները, Յ. ՋԱՒՐԵԱՆ՝ Լեհահայոց գաղթը եւ ներքին կեանքը, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ՝ Հայ-Վրացական կնճիռը, ՄԱՏԹԻՈՍ՝ Իմ կեանքի յուշերից, Ա. ԱՓԱՆ՝ Հայ կեանքը։

խնդրէր նկատի ունենալ իր երկրին մասնաւոր դիրքը՝ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի քառուղիին մէջտեղ։

Յետոյ անցաւ օրակարգի առաջին հարցին, այն է՝ խորհրդային ծրագրի քննութիւնը։ Խորհրդային պատուիրակութեան կողմէ զօր. Լանկովոյ երկարօրէն պարզեց այս ծրագիրը, որ բոլոր պետութիւնները կը բաժնէ երեք դասակարգի եւ որ մասնաւորապէս կը նախատեսէ մարզուած պահեստիներու մեծ զեղչ մը, հրասայլերու եւ երկար հասողութեամբ թնդանօթներու ջնջումը, օդանաւատար նաւերու բարձումը, մեծ զրահաւորներու տեղ աստիճանաբար առաւելագոյն 10,000 թոնոնոց մարտանաւերու դրուիլը, սուզանաւերու թիւին ու տարողութեան սահմանափակումը, յարձակողական օդանաւերու ջնջումը, ռազմական քիմիաբանութեան հակակշռուիլը եւ զինուորական վարկերու սահմանափակումը։

Խօսեցաւ նաեւ Լիտվինոֆ՝ գովելով իր ծրագրին օգուտները։

Ծրագրին ի նպաստ խօսեցաւ Գերմանիոյ պատուիրակը։ Իսկ հակառակ խօսեցան Ճափոնի, Շիլիի եւ Ֆրանսայի պատուիրակները։

Վէճ ալ Անգլիոյ Խորհրդարանին մէջ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովի երեքշաբթիի նիստին մէջ, վիճաբանութեան կ'ենթարկուէր Զըրչըլի ներկայացուցած ելմտացոյցը։ Աշխատաւորական կառավարութեան ելմտական նախարար Մնոտըն քննադատեց Պահպանողական կուսակցութեան ելմտական քաղաքականութիւնը։ Մասնաւորաբար յարձակեցաւ Դաշնակիցներու հանդէպ ցոյց տրուած հաշտարար ընթացքին վրայ, վերջնապէս կարգադրելու համար Անգլիոյ առնելիքներն ու տալիքները։ Խօսելով Միացեալ Նահանգներու առնելիքին կարգադրութեան վրայ, Մնոտըն «գարշելի» որակեց Պալֆուրի ծանուցագիրը։

Զըրչիլ պատասխանեց թէ Պալֆուրի ծանուցագիրը հիմ ծառայած էր անգլեւֆրանսական եւ անգլեւիտալական համաձայնութեանց։ Ու դիտել տուաւ թէ պատշաճ չէ այս կերպով արտայայտուիլ Անգլիոյ եւ Դաշնակիցներուն միջեւ կնքուած համաձայնութեանց մասին, որոնց հիման վրայ վճարումներ կը կատարուին եւ այդ աղբիւրներէն գալիք գումարները պիտի հաւասարակշռեն նոր ելմտացոյցը։ Այս կարգի յայտարարութիւնները վտանգաւոր են ժանաւանդ Մնոտընի կողմէ, որ կրնայ վաղը ելմտական նախարար դառնալ կրկին։

Մնոտըն պատասխանեց որ պահպանողական կուսակցութեան յանձնառութիւնները չեն կրնար կապել միւս կուսակցութիւնները։ Յետոյ Ֆրանսա դեռ չէ վաւերացուցած 1926ի Քայես - Զըրչիլ համաձայնութիւնը, որ կ'ամրապնդէ իր պարտքը հանդէպ Անգլիոյ։ Ասիկա վերջնական կարգադրութիւն մը չէ, այլ ժամանակաւոր, ուստի եւ վերաքննելի։

Զորեքշաբթիի նիստին մէջ, դարձեալ խնդրոյ առարկայ եղան Մնոտընի յայտարարութիւնները, այս անգամ պատերազմական նախարարին կողմէ, որ Մաքտոնըլտի ուղղելով խօսքը՝ հարցուց թէ Մնոտընի խօսքերուն պատասխանատուութիւնը կը վերցնէ՞ Աշխատաւորական կուսակցութիւնը։ Չէմպրլէյն ևս նոյն հարցումը ուղղեց։

Ագատական կուսակցութեան կողմէ Րընսիմէն յայտարարեց թէ ո՛ր կուսակցութիւնն ալ գանուի իշխանութեան գլուխ, Անգլիա պիտի յարգէ իր խօսքը։

Մաքտոնըլտ բացատրեց թէ Մնոտընի միտքն էր խնդրոյ առարկայ համաձայնագիրներու վերաքննութիւնը փոխադարձ համաձայնութեամբ եւ թէ պահպաղողական կառավարութեան ստորագրած դաշինքները երբեք չպիտի ուրացուին Աշխատաւորական կառավարութեան մը կողմէ։

Եուկոսլաւիոյ քողարկը Իտալիոյ դէմ

Ջինաթափութեան յանձնաժողովի եուկոսլաւ Ա. պատուիրակ Մարքովիչ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղար սըր Էրիք Տրըմմընտի մօտ բողոքեց իտալական մամուլին հակասերպ պայքարին դէմ։ Եուկոսլաւիա նոյն իմաստով գրութիւններ ղրկած է նաեւ բոլոր պետութեանց, յայտնելով թէ ո՛չ մէկ պատրաստութիւն կը տեսնուի՝ Իտալիոյ դէմ պատերազմելու համար եւ թէ «Ճոռնալէ տ'Իտալիա»յի հրատարակած փաստաթուղթը սուտ է։

Հաւատնաւարները Թուրքիոյ մէջ

Իզմիրի ոստիկանութեան պահանջին վրայ, Պոլսոյ մէջ ձերբակալուած երեք համայնավարները Իզմիր ղրկուած են։ Ասոնցմէ մէկն է Հիքմէթ պէյ անուն բժիշկ մը, մէկը Հիւսէյին պէյ անուն տպագրիչ մը, երրորդն ալ Մուսթաֆա անուն անձ մը։ Այս խնդրին առթիւ կը հարցաքննուին նաեւ Ֆէրիտ եւ Հիւսամէտտին պէյ անուն երկու մարդեր, որոնք նոյնպէս Իզմիր պիտի ղրկուին։

Պոլսոյ ոստիկանութիւնը գաղտնի տպարան մը երեւան հանած է Սուլթան Ահմէտի կողմերը։

Իզմիրի մէջ հարցաքննութիւնները կը շարունակուին։ Երկու անձեր ալ ձերբակալուած են Նազիլլիի մէջ եւ Իզմիր տարուած։ Դեռ ուրիշ ձերբակալութիւններ ալ պիտի ըլլան Նազիլլիի մէջ։

Ֆրանսայի ցորենի հունձը

Երկրագործական Ակադեմիան իր առջի օրուան նիստին մէջ զբաղեցաւ Ֆրանսայի այս տարուան ցորենի մշակութեան խնդրով։

Հակառակ նախապէս գրուածներուն թէ ցուրտն ու սառնամանիքը ոեւէ գէշ ազդեցութիւն չեն ձգած, Ակադեմիան կը հաստատէ թէ կացութիւնը շատ լուրջ է եւ մտատանջութիւն կը պատճառէ։

Ակադեմիայի Ֆայուն քարտուղար փրոֆ. Հիթիէ պարզեց կացութիւնը՝ կարդալով բազմաթիւ տեղեկագիրներ։ Կացութիւնը գէշ է մանաւանդ ցորեն արտադրող կարեւոր շրջաններու մէջ, ինչպէս՝ Պրի, Սուասոնէ, Վալուա, Պօս եւայլն։

Ակադեմիայի անդամներէն ուրիշներ ալ հաստատեցին այս տխուր կացութիւնը եւ մանրամասնութիւններ տուին։

ԱՆԳԼԻԱՑԷՆ ՖՐԱՆՍԱ ԵԿՈՂՆԵՐԸ

Անգլիոյ մէջ ներկայիս ծաղկախտի համաճարակ կը տիրէ։ Անոր Ֆրանսա մուտքը արգիլելու համար Ֆրանս. նաւահանգիստներու իշխանութիւնները խիստ միջոցներ ձեռք առին՝ ծաղկախտի դէմ պատուաստի վկայագիր պահանջելով Անգլիայէն եկող ճամբորդներէն։

Այս կարգադրութիւնը Անգլիացիներու բուռն բողոքին տեղի տուած ըլլալով, նախարարական խորհուրդը որոշեց դադրեցնել այդ իստութիւնը, մանաւանդ որ հիւանդարակը մեղմացած է։

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԾՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ստիպողաբար ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ արուարձանի բոլոր ընկերներն ու ընկերուհիները այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Օ Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը։

Մէթրօ՝ Իթալի։

Օրակարգ.— ա) Կուսակցական ընթացիկ հարցեր։

բ) Զեկոյց՝ Սուրիահայ գաղութի մասին.

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Ջ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Փ Ա Ր Ի Զ

28 Ապրիլ կիր. գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ

Կը նախագահէ՝ ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ

Ա Լ Ֆ Ո Ր Վ Ի Լ

Այս կիրակի ժամը 2.30ին 128 Rue Etienne Dolet:

Կը նախագահէ՝ Լ. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ գեղարուեստական բաժին

Վ Ա Լ Ա Ն Ս

Վաղը Շաբաթ գիշեր քաղաքապետական թատրոնը

ՊՈՐՏՕ 21 Ապրիլ կիրակի կէսօրէ վերջ

Մ Ա Ր Մ Ա Յ Լ 28 Ապրիլ

Ինչպէս նաեւ ԼԻՈՆԻ, ՌՈՄԱՆԻ եւ ուրիշ վայրերու մէջ։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՍԷՆ ՇԱՄՕՆ

Նախաձեռնութեամբ սեբաստիոյ Նաիանգ. Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Ս. Դ. Հնչ. կուսակցութեան եւ եոգկատի Հայր. Միութեան։

Այս կիր. ժամը 2ին Մալաթիոյ կրթասիրաց միութեան ակումբը։ Արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ, նուագ, բանախօսութիւն, եւն.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

SALLE ADYAR. 4 Square Rapp, Métro Alma Marceau

Այս կիրակի իրիկուն ժամը 9ին

Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

կը ներկայացնէ՝ **ՍԱՄՍՈՆ**

Կը մասնակցին.—տիկիններ՝ Ս. Նշանեան, Տէբուան, փափագեան, Օր. Ագինէ։ Պ. Պ. Շահան Սարեան, Եր. Թօլայեան, Վ. Սվաճեան, Տ. Նշանեան եւ Ա. Գմբէթեան։

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐ՝ 50, 25, 15 ԵՒ 10 ՖՐԱՆԿ

Տոմսերը կարելի է այժմէն ապահովել։ Դիմել՝ նամակով կամ անձամբ Շահան Սարեանի, 5 Rue Docteur Paquelin, Paris (20e):

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ.Ի ԿՈՂՄԷ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն սկսեալ առաւօտ

6րդ Քաղաքապետարանի սրահը, Մէթրօ՝ St. Sulpice

Նուագախումբ եւ ճոպ-պանտ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՔՂԻԻ ԱԳԲԱԿ ԳԻՒՂԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին 84 Բիւ Շափ, Պօն Թէաթրի մէջ

կը ներկայացուի՝ **«ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԸ»**

Գինը՝ 7, 5 եւ 3 Ֆրանք

ՕՐ. ԱՍՏՂԻԿ ՊԱՍՄԱՃԵԱՆ ԵՒ ԿԱՐԱՊԵՏ ՏՕՆԻԿ ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Փարիզ 14 Ապրիլ 1929

Հ. Յ. Դ.

Իթալիի «Ազբիւր Մերոր» եւ Վիլիւիւիի խումբերը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօր ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Փլաս տ'Իթալի, Քաֆէ Օ Քլէր տը Լիւնի ստորնայարկը։ Ներկայ պիտի ըլլայ շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Իսի-լէ - Մուլինօ Պիյեանքուրի Վռամեան ենթակոմիտէիժողովը՝ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին 164 Av. Verdun, կը խօսի Շրջանային կոմիտէի ներկայացուցիչը։

Պուա - ֆոլոնպի «Եռագոյն» խումբի վիճաբանական ժողովը՝ վաղը երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։

Լիոնի «Քեռի» խումբի ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8ին ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը։ Օրակարգ՝ նախկին ժողովի շարունակութիւնը։

Լիոնի Կուկունեան խումբի ժողովը՝ այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Քաֆէ տը լա Քոմէթի ներքնասենեակը (122 Cours Lafayette)։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Փոն ա'Ռպնայի Կորիւն խումբի ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 7ին Գրադարանի սրահը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ եօգդատի եւ շրջ.-ընդհ. Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր անդամները եւ հայրենակիցները այս կիր. ժամը 2ին Թոստոմը սրահին մէջ, 131 Fbg. du Temple: Մէթրօ՝ Պելվիլ։

ՓԱՐԻԶԻ Ջ. Ե. Ո. Մ'ԻՈՒԹԵԱՆ մասնաճիւղի բոլոր անդամները ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ֆլորիթալի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

Մ Ա Ր Մ Ա Յ Լ Ի Զարթանճադի Հայրենակց. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէն յետոյ ժամը 2ին, 2 Բիւ Քոլպէր, Պար տը լա Փոսթի մէջ։ Կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ - անդամ հայրենակիցները։ Օրակարգ՝ զեկոյց պատգամաւորներու եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան։

Ա. Ե. Հ. Կարմիր Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս կիրակի Տ. Տէօքմէճեանի բնակարանը, 59 Rue Rabelais:

ԼԻՈՆԻ Զարթանճադի հայր. Մ'իութեան ժասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 140 Rue Craiqui սրճարանը։ Օրակարգ՝ Զեկոյց պատգամաւորի եւայլն։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը փնտուի կիրասոնցի Սուրէն Տատեան։ Իմացնել՝ Armenag Dadian, Piatza Grivitzei No. 6, Constantza, (Roumania).

— Կը փնտուի Յակոբ Թիւթիւնճեան, որը, 23 տարեկան, որ վերջին անգամ կը գտնուէր Ֆրանսայի Քալվատոս նահանգին մէջ։ Գրել խմբագրատուն կամ Near East Relief, 15 Bld. des Italiens. Paris:

Գործագործ կ'ուզուի

Արեւելեան գործ գործելու համար 10—15 վարպետ գործաւորուհիի պէտք կայ։ Գոհացուցիչ վճարում։

Դիմել՝ Պ. վ. Իսպիրեանի, 31 Rue St. Lazare: Նոր-Միւտ Notre Dame des Lorettes.

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris | Էքոլ Միլիթէր | ամենալաւն ու ամենէն ժամը | 2-14 ֆրանք

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՓԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔԻՍ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վեներական ախտերու

Գարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներու ցաւագաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալճի, Անսրիւնութիւն, Ոսկրաթերթ Թիւն (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ընդունի Ամէն օր ժամը 9—12 եւ 2—7, կիրակի 9—12

ԵԹԷ Կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան. դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՁԷՆԱԶԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մթերանոցը։

ՁԱՇԱՐԱՆ "ԿՈՎԿԱՍ"

3 Rue Champillon, Մէթրօ՝ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն

Մի մոռնա՛ք կովկասի համով հոտով կերակուրները որ կը պատրաստուին Ռուսիոյ արքայական խոհարարին կողմէ։

Ամէն օր շիշլիկ եւ վոտկա

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

Նաիկ. Բժշկապետ Թիֆլիզի կ. Խաչի Հիւանդանոցներուն

Ներքին, Մանկանց, Միզասեռացին, Վեներական Հիւանդութիւն

42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ

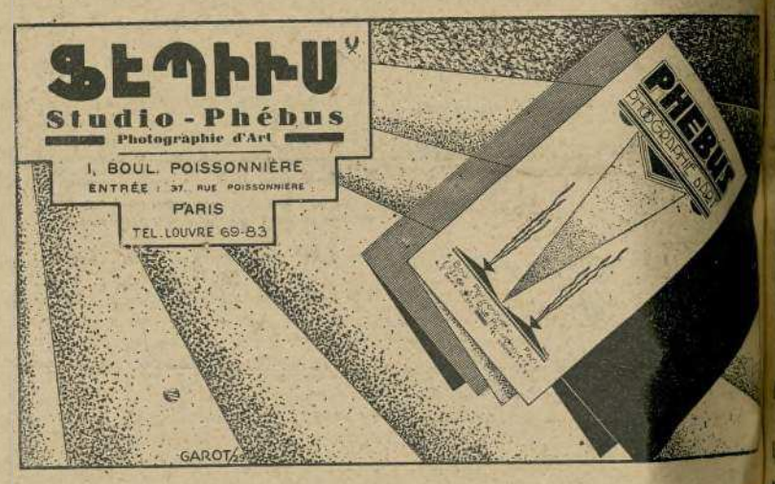
Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

ԱՊՈՒԽՏԱԳՈՐԾ - ԱՊՈՒԽՏԱՎԱՃԱՌ

ՀԱՅԿ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

16 Rue des Hortensias, St. Just, MARSEILLE, R.C.M. 77,162

Բնիկ Կեսարացի եւ 30 տարուան փորձառու ապուխտագործ։ Կը պատրաստէ ընտիր ապուխտ եւ երշիկ, Կեսարիոյ պղպեղով եւ Համեմներով։ Առաքում ամէն երկիրներու համար՝ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ։



ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE



ՀԱՅԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ
Պելվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61-6

Ձոն մթերք թէ նախկին եւ թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Քաղաքական եւայլն։ Հայերէն ֆոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ թէ՛ մենակ եւ թէ խմբերգ։ Տպուած ցուցակը ձրի է։

Ինչպէս նաեւ բօրդաճիի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարներու լաւագոյնը ամենազեղ չեալ գիներով։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վեներական հիւանդութիւններ։ Ազգի մասին կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

Կ'ուզուի ժէտսէ ոսպի ժաքուր գործ ընդունող կարուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ Ն. Ֆնտաքեանի, 5 Rue Bergère, (9e).

Կ'ուզուի կին գործակից ներ՝ ինչ գուստնորոգելու համար՝ մեքենայով եւ ձեռքով։ Տեւական աշխատանք ապահովուած է, տանքը ապահովուած է, ժամանակի հաւար առանց դարի։ Լաւ վճարում։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ նաեւ կին վարպետ մը (contremaîtresse): Դիմել՝ I. Landau & Fils, 37 Rue, de la Voute - Paris (12e) մէթրօ վէնսէն։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Ամէն Շաբաթ եւ նոր մթերատով դարմանում ամէն կանանց մորթի, արեան եւ հիւանդութեանց (Քրանկոյամ. մամիզ.) եւ վարիսի։ Ամէն ուրբաթ առաւաւտ։ Խղճամիտ եւ արժանի հրդակցութ. ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԴԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 20 ԱՊՐԻԼ 1929

20 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 936

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱՋԴԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՓՐԿԵ՛ՆՔ ՀԱՑ ԲԵԿՈՐՆԵՐԸ

Սրտաճմլիկ լուրեր կը հասնին Կեսարիայէն։

Մօտ 100 որբ - որբուհիներ Թշուառ վիճակի մէջ կը տուայտին. Ցեցած են առանց նիւթական ու մտաւոր սնունդի, եւ իրենց աչքերը յառած դէպի հեռաւոր հորիզոններ, ի զո՛ւր օգնութիւն կը սպասեն ամիսներէ ի վեր։

Առաջին անգամը չէ որ Անատոլուի խորերէն կը լսուին նման աղիողորմ ճիչեր։ Պարբերաբար հայ բեկորներու անլուր Թշուառութեան տակաւ արձագանգները կը հասնին մինչեւ արտասահման։ Անցած տարի Սեբաստիայէն, Յարբերդէն, Մալաթիայէն, Ակնէն, Արաբկիրէն, նոյնպէս Կեսարիայէն եւ ուրիշ քաղաքներէ լսուեցան օգնութեան ձայներ՝ ուղղուած աւելի բախտաւոր շրջաններու։

Պոլսոյ Պատրիարքարանը եւ կարգ մը Հայրենակցականներ փոքրիկ օգնութիւններով պատասխանեցին։ Մաս մը անտէր գաղթականներ Պոլիս փոխադրուեցան. սահմանափակ թիւով բախտաւորներ Հայաստան անցան։ Եւ սակայն չարիքը չփանուեցաւ ասով։ Ատեն ատեն նոր ձայներ կը լսուին երէկի շէն աւաններէն, ուր դարերէ ի վեր կ՛ապրէին հայկական հոծ բազմութիւններ։

Այսօր այդ բոլորէն կը մնայ տխուր յիշատակ մը միայն եւ քանի մը բեկորներ, որոնք քաջութիւնը կ՛ունենան դիմակալելու ահաւոր փորձութեանց, և ա՛յնքան ադէտներէ վերջ, տակաւին կը յամառին կառչիլ իրենց ազգութեան եւ հայրենի աւանդութեանց։

Ո՛վ կրնայ տալ հաշիւը այն Հայերուն, մանաւանդ Հայուհիներուն, որոնք 1915ի Մեծ Եղեռնէն ի վեր Թրքացած են եւ յաւիտեան կորսուած։ Քանի՞ հազարներու կը հասնի թիւը այն աղջիկներուն եւ նոր հարսերուն, որոնք իրենց հայրենի օճախէն խլուած՝ ինկած են Թուրքերու երդիքը եւ այսօր սերունդ կը հասցնեն անոնց հաշուոյն։ Ո՛վ միլոցներ գտաւ գանոնք փրկելու այս գարշելի կացութենէն։

Ազատե՛նք Անատոլուի խորերը ցրուուած այն բեկորները, որոնց կուրծքին տակ դեռ կը բաբախէ հայկական սիրտ մը։ Ժամանա՛կ է վերջնական կորուստէ փրկել գանոնք, քանի Թշնամին չէ տիրացած անոնց հոգիին ու մարմնին։ Թշուառութիւն մայր է ամենայն չարեաց։ Անօթին հաց կը փնտռէ եւ քնամիին համար դիւրին որս մըն է։ Գիտնանք անոր ճանկին մէջ չձգել զայն։

Շատ պերճախօս է Արգէոսի ստորոտէն հասնող ճիչը՝ որբերու մասին.

«Ո՞վ պիտի սնուցանէ այսպիսի *անասուններ*։ Գթացէ՛ք, ազնուական հոգինե՛ր, մեր յոյսը ձեր վրայ դրուած է՝ եթէ ոչ՝ *աւելորդ* արդերու պէս դուրս պիտի թափուին այս ջէք բեկորները, որոնց իւրաքանչիւրին համար այնքան սիրտ ու հոգի վատնած ենք...»

Եթէ դուրսէն ո՛և է օգնութիւն չըլլայ, պիտի բռնադատուին ցրուիլ որբերն ու որբուհիները։ «Ցրուե՛լ, այսինքն վերադարձնել զանոնք Թուրքերուն՝ որպէս զի Թուրք ըլլան, կամ փողոցները թողուլ՝ որպէս զի ահռելիօրէն ապականին, կոխոտուին եւ փտելով մեռնին... («Արև», 8 Ապրիլ)։

Միայն որբերը չեն որ այս վիճակին ենթարկուած են։ Անդին կան մօտ 3000 գաղթականներ, որոնց եթէ 2000ը միջոցներ ունէին գաղթելու, «միւս հազարը ի՞նչ պիտի ըլլայ»։ Պատասխան.— «Տարակոյս չկայ թէ մնացողները դատապարտուած պիտի ըլլան մեռնելու» (Նաժակ ներովբէ քհյ. Պուրմայեանի)։

Ա՛յս է ահա կացութիւնը Թուրքիոյ մէջ տառապող մեր հայրենակիցներուն։

Ի՞նչ կը մտածեն այս մասին Հօկն ու Բարեգործականը, իրենց ներդաշնակ քաղաքականութեամբ և գաղթականներու հոգատարութեամբ։

Դիւրին է Փարիզ նստիլ եւ Պէլվիւի մէջ բանաձեւ քուէարկել տալ թէ «Ս. Հայաստանի վարիչները բոլոր հնարաւոր միջոցներու կը դիմեն, արտասահմանի աշխատաւոր գաղթականութիւնը երկիր փոխադրելու համար»։

Ինչո՞ւ այդ վարիչները չեն կրնար խօսք հասկցնել իրենց «Ներքայր Քէմալ»ին, որպէսզի մարդավայել ապրելու հնարաւորութիւն տրուի այն քանի մը հազար Հայերուն, որոնք տարաղնուած են Թուրքիոյ անհուն տարածութեան մէջ, մինչ անդին տասնեակ հազարներով Թուրք-Թաթարներ առանձնաշնորհում կը վայելեն մեր երկրին մէջ։

Եւ կամ ինչո՞ւ միլոցներ չեն տար այդ բեկորներուն՝ ուղղակի Հայաստան ժամնելու։

Գալով Բարեգործականին, անորակելի է իր ընթացքը։ Կեսարիոյ առաջնորդական փոխանորդը նամակով մը կը գանգատի թէ՝ հակառակ իր դիմումներուն, «Բարեգործականը ձեռնասուն կը գտնուի եւ չուզեր առնել կեսարիա մնացած 100 որբերը»։

Ցիսուն որբ Պէյրութի Քէլէկեան-Սիսուան որբանոցը փոխադրելով, կը կարծէ՞ք թէ լիուլի կատարած էք ձեր պարտքը։ Այդ ո՞ր օրուան համար անգլիական եւ ամերիկեան դրամատուներու մէջ կղպած էք ձեր միլիոնները։

Այդ ի՛նչ խիղճով կը դիտէք երիցս Թշուառ բեկորներու անօթի անսուաղ հիւծիլը։

Անոնք մեր վրայ դրած են իրենց յոյսը, յուսախաբ չընենք զանոնք։

Վաղը արդէն շատ ուշ է։

Հ. Ս.

ՄԱՄՈՒԼ

ՈՐԲԵՐՈՒՆ ՈՐԲԵՐԸ

Այս խորագրին տակ, ցուսաբեր կը գրէ Կեսարիոյ որբերուն մասին (10 ապրիլ).

— «Հսկայ գումարներու վրայ բազմած բարեգործականը, ո՛ր ամէն առիթով կը շահագործէ *որբին* անունը եւ տարին անգամ մըն ալ նոյն *որբին* անունէն համազգային հանգանակութեան կը դիմէ — առանց երբեք ատոր պէտքը ունենալու— այսօր հնարաւորութիւն չունի եղեր իր սեփական միջոցներով վերջնական կորուստէ 100 Թշուառները փրկելու։ Ասոր համար պէտք պիտի բլլայ նորէն տարիներով հազար դուռ բախել եւ հազարին գութը հայցել, երբ հոն, Թրքական արիւնոտ եաթաղանին տակ, ո՛չ իշխանաւորը եւ ոչ ալ բնութեան արհաւիրքները երբեք չեն խնայեր այս դրժբախտները։

Բարեգործականի ռամկավար վարիչը «խիղճ» ունի եղեր որբերու պնակէն տարին 120 հազար ֆր. ռոճիկ ստանալու, բայց ոյժ «չունի» եղեր այդքան գումար մըն ալ կեսարիոյ որբերուն բաժին հանելու...

Ի՞նչպէս չդառնանալ եւ ի՞սչպէս չխարանել այս անպարկեշտ եւ անխիղճ վարմունքը։

Բայց պարկեշտ ըլլանք եւ ընդունինք, որ մեղաւորը մե՛նք ենք եւ ոչ Բարեգործականը։ Այս վերջինը եթէ ակնածանք ունենար մեզմէ, կեսարիոյ որբերը վաղո՛ւց, շատ վաղուց փոխադրած կ՛ըլլար։ Չի ակնածիր, որովհետեւ գիտէ Թէ մեր մէջ *կամքը* կը պակսի մեր ամէնէն արդար բաղձանքն իրեն *պարտադրելու* համար։ Կը պակսի այն սրբազան հուրը, որ գիտէ բռնկիլ աղաղակող անիրաւութեանց հանդէպ եւ ծունկի բերել ամէն կարգի անպարկեշտներն ու անխիղճները։

Բայց ինչո՞ւ, յանուն ո՞ր արդարութեան եւ յանուն ո՞ր իրաւունքի Բարեգործականը *անժլատաբար* եւ *իր իսկ* միջոցներով կեսարիոյ դժբախտները, այդ որբերուն որբերը չի փոխադրեր արտասահման։

Ինչո՞ւ այս անմարդկային դաժանութիւնը։»

«ՓԱՐԻԶ» ԽՐԱԽ

Ֆրանսական անդրատլանտեան «փարիզ» շոգենաւը երկու շաբթուան մէջ երկրորդ անգամ խրեցաւ. երկու անգամին ալ առանց կորուստի կրցաւ ազատուիլ։

Հինգշաբթի օր Հավրէն ճամբայ ելած էր դէպի Նիւ Եորք, երբ մշուշին պատճառաւ փլիմուճի բացերը Էտտիսթոնի փարոսին առջեւ խրեցաւ։ Եւ սակայն կրցաւ առանց արտաքին օժանդակութեան ճամբան շարունակել։

Անդրատլանտեան ընկերութիւնը հրաման տուաւ որ շոգենաւը Հավր վերադառնայ։ Ճամբորդները յետոյ ուրիշ շոգենաւով պիտի ճամբորդեն։

Շոգենաւը երէկ, առաւօտ Հավր հասաւ։ Ա. կարգի ճամբորդները մնացին Հավր. իսկ միւս կարգերունը մասնաւոր կառախումբով վերադարձան փարիզ, քանի մը օր վերջ շերպուրկէն ուրիշ նաւ մը նստելու համար։

ՌՈՒՄԲ ՄԸ ԹՈՒՆՈՒՅԻ ՄԷՋ

Թունուզէն կը հեռագրեն թէ տեղւոյն իտալական ընդ. հիւպատոսարանի գաւիթին մէջ ռումբ մը պայթեցաւ։

Կորուստները նիւթական են միայն. զոհ չկայ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՋԱՐԻՍՏԱՆԻ ԾԱՐԺՈՒՄԸ ԿԸ ԾԱԻԱԼԻ

Պելկրատէն կը հեռագրեն.— «Պոլիթիքա» Թերթի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ Թէ ապստամբութիւնը հետզհետէ մեծ համեմատութիւններ կը ստանայ Պաթումի շրջակաները եւ Թրքական սահմանի երկայնքը։

Բոլշեւիկները մզկիթներու մէջ բանտարկած են բոլոր իսլամ միւֆթիները եւ ժողովուրդին երեւելիները, արգիլելով կրօնական արարողութիւնները։

Ծանր տուրքեր դրուած են ժողովուրդին վրայ, այդ է պատճառը որ գիւղացիները ապստամբեցան։

Թրքական սահմանագլուխին երկայնքը, խորհրդային հողի վրայ խրամներ փորուած են, մինչ սահմանին միւս կողմը Թուրքիա զինուոր կը համախմբէ։

Կարմիր բանակի վրացի զինուորները, որոնք ղրկուած էին ապստամբութիւնը զսպելու համար, մերժեցին հնազանդիլ եւ չուզեցին գնդակ արձակել ապստամբներուն վրայ։ Ատոր համար ալ Կէփէուի զօրագունդեր ղրկուեցան Պաթում։

Կովկասի խորհրդային կառավարութեան նախագահ Էլիավա նոյնպէս Պաթում հասաւ։ Հրամայուեցաւ ընդհ. գօրաշարժի ենթարկել շրջանի համայնավար կուսակցութեան բոլոր անդամները։

Հայ գործաւորի մը փոխադրէժը

Պարժոլէն (վար Նահանգ) կը գրեն մեզի.—

Ապրիլ 14ին տեղի ունեցաւ դէպք մը, զոր կուգամ հաղորդել։

Պարժոլէն 17 քիլոմեթր հեռու գիւղ մը կայ, ուր կ՛աշխատին ամէն ազգէ գործաւորներ, որոնց մէջ նաեւ երկու հայ երիտասարդներ։ Առնցմէ Միսաք Արթինեան վէճ մը կ՛ունենայ ռուս «շէֆ»ին հետ։ Այս վերջինը կուսփի հարուածներ կ՛իջեցնէ մեր հայրենակցին գլխուն։

Արթինեան բարկացած, միտքը կը դնէ վրէժ լուծել եւ ժամը 9—10 կը սպասէ «շէֆ»ի ճամբուն։ Քիչ վերջ երբ Ռուսը կ՛անցնէր, Արթինեան ատրճանակի եօթը հարուած կը պարպէ անոր վրայ։ Գնդակներէն չորսը կը հանդիպին մարդուն։

Արթինեան 19 տարեկան է։

Փորձագէտներու ժողովը կը վերնի՞

Երէկ բացատրեցինք այն ահագին տարբերութիւնը որ կայ Փորձագէտներու Միջդաշնակցային Մարմնին պահանջներուն և Գերմանիոյ պատասխանին միջեւ։

Ֆրանսական Թերթերը Տօք. Շախթի պատասխանը կ՛որակեն վերջնագիր եւ բուռն յարձակումներ կ՛ընեն։

Լորտ Րէվէլսթոքի նախագահութեամբ գումարուած մասնաժողովին առջեւ, Տօքթ. Շախթ խիստ վճռական շեշտերով յայտարարեց Թէ Գերմանիա չի կրնար մէկ ֆէնիկ անգամ աւելցնել վերջին յիշատակագրով իր բրած առաջարկներուն վրայ։ Մասնաժողովը գնահատելով հանդերձ Թէ դժուար էր հաշտեցնել երկու տեսակէտները,— քանի որ 13 միլիառ մարքի ահագին տարբերութիւն մը կը բաժնէր զիրենք, ամէն յոյս չէր կորսնցուցած եւ կը հաւատար Թէ Տօքթ. Շախթի յիշատակագիրը Գերմանիոյ վերջին խօսքը չէեւ Թէ միշտ բաց դուռ մը կը մնայ նոր սակարկութիւններու համար։

Յուսախաբութիւնը չուշացաւ ոակայն, երբ Տօքթ. Շախթ առաջին վայրկեանին իսկ յայտարարեց իրմէ բացատրութիւն խնդրող մարմնին.

— Ո՛չ մէկ գինով պիտի կրնամ ոեւէ բան աւելցնել 1,650 միլիոնի տարեվճարներուն վրայ, 37 տարուան ընթացքին, ինչպէս ցոյց տուած եմ։ Իր տնտեսական կացութեան պատճառաւ, Գերմանիա աւելի չի կրնար վճարել։ Այս գումարի ո՛չ մէկ ֆատուածին համար չպիտի հրաժարինք փոխանցման պայմանէն, որ կը պաշտպանէ Ցօունգի ծրագրին վճարումները։ Եթէ դաշնակիցները չեն ուզեր զեղչել իրենց Թիւերը, այսուհետեւ աւելորդ պիտի բլլայ գելման պատուիրակութեան ներկայութիւնը միջդաշնակցային խոհրդաժողովին մէջ։

Իմ երկիրս աւելի բարձր Թիւեր կրնայ ընդունիլ այն ատեն միայն, երբ ուրիշ կարգի ֆատուցումներ ըլլան իրեն։ Օրինակ՝ եթէ միացուին Ռոդային այն շերտերը որոնց բաժնուած է Գերմանիա, այն ատեն գերման երկրի գործունեութեան բարգաւաճումը կրնայ աւելնալ։ Եւ կամ եթէ իր առեւտուրը աւելի ծաղկի գաղթային ճանապարհներու ընդլայնումով, այն ատեն Թերեւս իր վճարելու կարողութիւնը պիտի աւելնայ։

... Բայց իրերու ներկայ կացութեան մէջ բացարձակապէս, անկարելի է մեզի ասկէ աւելին ընել։»

Տօքթ. Շախթ իր փորձագէտի հանգամանքէն դուրս ելլելով կը դնէ քաղաքական պահանջներ, շատ Թափանցիկ կերպով։ Կը պահանջէ լեհական Նրբանցքին բարձումը եւ գերման գաղթավայրերու վերադարձումը։

Հակառակ այս բացարձակ յայտարարութեանց առաջ բերած անհաճոյ տպաւորութեան, տակաւին վերջնական խզում չէ կատարուած Փորձագէտներու ժողովին եւ Գերմանիոյ միջեւ։

Բոլշեւիկեան ծրագրին շուրջ

Փարիզի Փորձագէտներու ժողովին տագնապը իր հակադեցութիւնն ունեցաւ Ժընեւի Ազնաթափութեան Խորհրդաժ..

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԵՐԲ ԿԸ ՁԱՆՁՐԱՆԱՆ

Օր. (կամ տիկ.) Արաքսի Հրաչուսուն «Յառաջ»ի բացած մէկ նոր բաժնին մէջ սկսաւ տալ գողտրիկ (իր սեռին պէս) յօդուածներ, որոնք՝ իակառակ զանոնք գրի առնող քնքոյշ ժատներուն՝ յեղափոխական... շունչ մը ունին կարծես։

Օր. (կամ տիկ.) Հրաչուսուն սկսած է իր պահանջները ներկայացնել յանուն կնոջ, ի մասնաւորի հայ կնոջ։

Այդ պահանջները պարզապէս գահազուրկ կ՛ընեն մարդն ու իր մենաշնորհները։

Բայց միթէ՞ իսկապէս կինը բան մը շահած պիտի ըլլայ, երբ այրին հասակին հասնի։ Ես կը կարծէի Թէ՝ ցարդ կինը խղճի խայթով մը կը դիտէր աշխատող մարդը։ Այդ մարդը կ՛աշխատէր կնոջ կերած մէկ խնձորին հետեւանքով։ Ցքնաջան աշխատութեան յաւերժօրէն կապուած այրը ի՞նչ կրնայ ունենալ հմայող։

***

Արարիչը երբ մարդը ստեղծեց, դիւրին գործ մը չեղաւ։

Մարդուն պէս բարդ ու բազդրեալ մէկը մէջտեղ հանել՝ քերթուածներ ստորագրելու չի նմանիր։ Ու այնքան յոգնեցաւ որ ուզեց հանգչիլ։ Բայց վերջին վայրկեանին մտաբերեց որ դեռ կինն ալ կայ ստեղծելիք ու հակառակ ուժաթափ ըլլալուն, կինն ալ ստեղծեց եւ յետոյ ինկաւ ուժասպառ։

Ու կինը դարեր ծուլօրէնապրեցաւ։ Մերթ ընդ մերթ հանեցաւ Թագուհիի պաշտօն վարել կամ գետին եզերքը կանգնած Հայոց արքայ մը շլացնել... Բայց հոս կը վերջանայինք իղձերը։

Ու այսօր կը տեսնէ այնպիսի բաներու, որոնք ոտից գլուխ անհրապոյր են։

— Ուշադրութի՛ւն...։

Պիտի շարունակեմ պոռալ։ Սիրելի օրիորդ ... սիրելի տիկին... վստահեցէք իմ խօսքիս ... ոչինչ կայ գեղեցիկ ձեր փափաքածին մէջ։

Կը պոռամ ու միանգամայն սաղայէլական ժպիտ մը կ՛ունենամ բոլոր անոնց հասցէին որոնք կը յամառին ու բարձրաձայն կը շարունակեն պահանջել անպահանջելին։

***

Նկատի առնելու է ուրիշ կէտ մըն ալ սակայն։

Անաչխատ կինը կրնայ ձանձրանալ...հոն է վտանգը։ Ցուէք իրեն ծաղիկները զորս պիտի փետտէ, անջրպետները զորս պիտի գրաւէ, տուէք իրեն գօլանճեանէն, ե. Արմէնէն, տուէք ...տուէք որ չձանձրանայ։ Հակառակ պարագային, ոտքերը գետին զարնելով, Սողոմէ պիտի ըսէ իր մօրը։

— Մայրի՛կ... ցովանննէս մկըրտիչի գլուխը կ՛ուզեմ, սիրտս կը նեղանայ։

Ե. ԲԷՈՎՑԱՑԻ

ՇԷՅԽ ՖԷՅՏԱԼ ՍՊԱՆՆՈՒԱԾ

Մէքքէէն կը հեռագրեն Թէ վէհապիներու ապստամբ ցեղապետ Շէյխ Ֆէյսալ-էտ-Տավիշ մեռած է։ Շէյխը քանիցս յարձակումներ գործեց Իրաքի սահմանագլուխին վրայ, մեծ կոտուտներու ենթարկելով սահմանամերձ շրջանի գիւղերը։

Վերջին անգամ շէյխը ապստամբած էր սուլթան Իպնը Սուուտի դէմ, որուն զինուորները յարձակեցան իր վրայ եւ քանի մը օր առաջ վիրաւորեցին զայն։ Այդ վէրքին հետեւանքով է որ մեռած է շէյխը։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԵՐԼԻՆԷՆ

ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

1. Ո՞ՐՉԱՓ ԵՒ Ի՞ՆՉՊԷՍ ՎՃԱՐԱՒ Է ՅԱՐՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Շաբաթներէ ի վեր փարիզի մէջ շարունակուող բանակցութիւնները հատուցումներու խնդրին շուրջ՝ իրենց վրայ սեւեռած են հանրութեան ուշադրութիւնը ինչպէս Գերմանիոյ, նոյնպէս նաեւ նախկին դաշնակից երկիրներու եւ Ամերիկայի մէջ։ Եւրոպայի խաղաղութիւնը եւ պետութեանց փոխադարձ յարաբերութեան կարգադրութիւնը մեծապէս կախում ունին այդ հարցին այս կամ այն ձեւի լուծումէն։ Հակառակ բոլոր կնճռոտութիւններուն, կը թուի թէ վերջնական ելք մը պիտի գտնուի։

Նախ տեսնենք, թէ Գերմանիա որչափ եւ ի՛նչպէս վճարած է իր յաղթական պարտատէրերուն։

Ցօուըսի ծրագիրը, որուն համաձայն գերմանիա հինգ տարիէ ի վեր կ՚ընէ իր վճարումները, ժամանակաւոր կարգադրութիւն մըն էր միայն, վերաքննելի՝ եթէ Գերմանիա անոր սահմանած վճարումները իր ուժերէն վեր սեպէր, եւ կամ դաշնակիցները այս կամ այն պատճառով կարեւոր համարէին վերաքննութիւնը։ Ցօուըսի ծրագիրը,որգործադրութեան մէջ մտած է 1924ի սեպտեմբերէն սկսեալ, չէ նախորոշած Գերմանիոյ ամբողջական պարտքին քանակը, նոյնպէս չէ ճշդած թէ քանի՞ տարիէն պիտի վճարուի այդ պարտքը։ Սահմանած է միայն տարեվճարները, բաց թողլով խնդրին միւս կողմերը։

Այս ըսել չէ սակայն, թէ Ցօուըսի ծրագրէն առաջ ալ Գերմանիա հատուցումներ չէ ըրած։ Թէեւ շահագրգռուած պետութեանց կարծիքները այս մասին հակասական են իրարու, բայց եւ այնպէս փաստ է որ, Ռուրի արշաւանքէն առաջ (1923) Գերմանիա թէ՛ դրամով եւ թէ՛ մանաւանդ ապրանքով բաւականաչափ վճարած է յաղթականներուն։ Գերման թերթերու հաշուին նայելով՝ 30 միլիառ մարքի կը հասնի ատոնց ամբողջական արժէքը։ Մոռնալու չէ այն պարագան եւս, որ գրաւող բանակներու պահպանութեան ամբողջ ծախքն ալ Գերմանիոյ վրայ կ՚իյնայ։ Պատերազմի վախճանէն իվեր դաշնակից զօրամասեր գրաւած կը պահեն Հռենոսի ձախ եզերքը (առաջ նաեւ՝ աջ եզերքը) մէկ մասով, եւ այդ բաւական սուղի կը նստի Գերմանիոյ։ Ահա իր այդ հողամասերու պարպումն է, ժամանակէն առաջ, որ վերջերս հրապարակ հանած է Ցօուըսի ծրագրին վերաքննութեան պահանջին հետ մէկտեղ։

Ամերիկայի գործօն միջամտութեամբ էր որ, յայտնի է, 1924ին Լոնտոն գումարուեցաւ պարտատէր եւ պարտապան պետութեանց ներկայացուցիչներու խորհրդաժողովը, ուր եւ ընդունուեցաւ Ցօուըսի ծրագիրը։ Ամերիկան կենսապէս շահագրգռուած էր անոր յաջողութեամբ։ Այդ եղանակով էր միայն, որ դաշնակիցները հնարաւորութիւն պիտի ստանային իրենց պարտքերը վճարելու անոր։ Այդ եղանակով էր նաեւ, որ Գերմանիա տնտեսական վերաշինութեան ճամբուն վրայ պիտի դրուէր, սերտ գործակցութիւն սկսելով Ամերիկայի հետ։ Այնտեղ կուտակուած հսկայական գումարները պետերուն եւ շահագործման շուկայ պիտի գտնէին Եւրոպայի այս մեծ երկրին մէջ։

Եւ որովհետեւ վերջին հաշուով եւ բոլոպական բոլոր պետութիւններն ալ Ամերիկայի հանդէպ պարտաւոր էին եւ պարտապանի վիճակի մէջ էին, ուստի եւ ուզէին թէ չուզէին՝ իրենց համար ընդունելի պիտի համարէին Ամերիկայի թելադրանքները հատուցումներու խնդրին մէջ։

Համաձայն Ցօուըսի ծրագրին, Գերմանիա իր հատուցումներն ըրած է հետեւեալ կերպով.— 1924/1925ին վճարած է 1000 միլիոն ոսկի մարք, 1925/1926ին 1220 միլիոն մարք, 1926/27ին 1500 միլիոն, 1927/28ին՝ 1750 միլիոն, իսկ ներկայ 1928/29՝ մինչեւ օգոստոսիվերջ պիտի լմնցնէ 2½ միլիառ մարքի վճարումը։ Եւ այսպէս շարունակ, տարեկան 2½ միլիառ մարք, գնոր կարգադրութիւն։ Ըսել է ուրեմն, այս վերջին հինգ տարիներու ընթացքին Միացեալ Գերմանիա վճարած է 7,970 միլիոն ոսկի մարք։ Ցարեկան 2½ միլիառ մարք, գնոր կարգադրութիւն։ Ըսել է ուրեմն, այս վերջին հինգ տարիներու ընթացքին Միացեալ Գերմանիա վճարած է 7,970 միլիոն ոսկի մարք։ Ցարեկան 2½ միլիառ մարքի վճարումները չեն այլեւս։

Եւ սակայն, ինչպէս ըսինք, Ցօուըսի ծրագիրը բաց դուռ մը ձգած էր հատուցումներու խնդրին վերաքննութեան համար։ Եւ ահա այդ խնդիրն էր որ, ասկէ ժամանակ մը առաջ Գերմանիա ժընեւի մէջ հրապարակ հանեց Ցարեկան 2ուկէս միլիառ մարք վճարելը ան պարզապէս իր ուժէն վե՛ր կը համարէ։ Իր ամբողջական ելեւմտական վիճակին մէջ, որ ընդամէնը 10 միլիառ է, շատ ծանր բեռ կը նկատուի այդչափ տարեվճարը։ Ան դիւրաւ կրնայ ճարճատում առաջ բերել այս երկրի տնտեսական ամբողջ կառուցուածքին մէջ։ Եւ յետոյ, եթէ Գերմանիա ի վիճակի է եղած այս հինգ տարիներու ընթացքին օրինակելի ճշդապահութեամբ եւ բարեխղճութեամբ հատուցումներու հաշուին վճարումներ ընել, այդ միայն եւ միայն անով որ, նոյն այդ տարիներու ընթացքին նոյնչափ ալ, գեթ քիչ մըն ալ աւելի,նոր պարտքեր ըրած է Ամերիկայէն, իր ամբողջ տնտեսութիւնը հիմէն ի վեր նորոգելու, խոհականացնելու նպատակով։

Հարկաւ, այդ գումարէն օգտուած է նաեւ այս երկիրը, նոր թափ մը առնելով իր վերանորոգման համար, բայց պակաս չէն օգտուած նաեւ դաշնակիցները, մէջն ըլլալով Ամերիկան։ Վերջինս այդ դրամներուն համար իրրեւ տոկոս միայն՝ տարեկան մէկ միլիառ մարք կը քաշէ այս երկրէն։ Իսկ թէ ո՛րչափ առած են դաշնակիցները, տեսանք արդէն։

Ըսել է ուրեմն, Գերմանիա ընդհանուր պարտապանն է ե՛ւ Ամերիկայի, ե՛ւ դաշնակիցներու։ Ու խելօք պարտատէրերը միշտ ալ շահագրգռուած են կամ պիտի ըլլան, որ իրենց պարտապանը չափէն աւելի չծնդուի, որ անոր վճարունակութիւնը վտանգի չենթարկուի։ Այլապէս՝ սնանկացած պարտապան մը ո՛չ միայն իր տունը կ՚աւերէ, այլ եւ՝ իր պարտատէրերունը։ Եւ ինչպէս առեւտրական մասնաւոր կեանքին մէջ, այնպէս նաեւ պարտատէր - պարտապան պետութիւնները,եթէ բաւականաչափ հեռատես են, ահա այս գետնին վրայ կ՚աշխատին։ Եւ որովհետեւ Ամերիկա ամէն կողմէ կասկածի տակ չի թողուր իր այդ ունակութիւնը, այդ պատճառաւ ալ վերայիշեալ սկզբունքով կ՚առաջնորդուի։ Ասկէ վատ գործօն դեր մը

Հ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ
ԿԸ ՊԱՏՄԷ
ԻՐ ԳԼԽՈՒՆ ԵԿԱԾՆԵՐԸ

Հանդէս Ամսօրեայի ապրիլի Թիւին մէջ Հ. Ներսէս վրդ. Ակինեան կը պատմէ իր Հայաստանի մէջ կատարած ուսումնասիրութիւնները ու անակնկալ բանտարկութիւնը՝ «Համառօտ տեղեկագիր գիտական ուղեւորութեանս ի Հայս» խորագրին տակ։ կը քաղենք գլխաւոր մասերը։

1912ին, երբ առաջին անգամ այցելած էի Էջմիածին, ժամանակին սղութիւնը թոյլ չէր տուած ինձ, ժանրագոնին քննութեամբ ծանօթանալ Էջմիածնի Մատենադարանի Ձեռագրական մեծ Հաւաքածոյին։ Այնուհետեւ սրտիս մէջ կրծող որդ մը եղած էր այս ցանկութիւնը։ Մեծ պատերազմը յետաձգեց իրագործել այս փափաքս։ Այս միջոցին ես անձնատուր էի արդէն բուռն թափով յօրինել Հայոց Մատենագրութեան պատմութիւն մը, գրականութեան խանձարուրքէն մինչեւ 1750։ 1922ին ապարդիւն անցայ փորձս ուսումնասիրել առայս Ս. Ղազարու Մխիթարեանց ձեռագրական հաւաքածոյը (2000 ձեռագիր)։ Կը մնար ինձ նոյնը փորձել Էջմիածին եւ ետքը գադիպութեամբ անձնական ծանօթութիւն ունեցայ ի Վիեննա Բաբգէն եպիսկոպոս Կիւլէսէրեանի եւ Խորհրդային Հայաստանի Բերլինի առեւտրական Ներկայացուցիչ Սիմոնիկ Փիրումեանի հետ։ Սրբազանը, որ իր ուղեւորութեան նպատակէն ունէր երեւակայութիւն, ամէն աջակցութիւն խոստացաւ ինձ Ս. Յակոբեանց Մատենադարանի ուսումնասիրութեան համար։ Նոյնպէս նաեւ Փիրումեան գնահատելով ծրագիրս՝ ամրապնդեց հաւատք ծրագրիս յաջողութեան մասին։ Փիրումեան խընդիրս ներկայացուցած էր ապա Պ. Միասնիկեանին ի Տփղիս, որ լինելով ինքնին սիրող հայրենի ուսմանց, «ոչ միայն դժուարութիւն» չէ տեսած գիտական ուղեւորութեանս մասին, այլեւ նկատած է գայն յոյժ ցանկալի։ 1924 փետրուարին, երբ երկրորդ անգամ ի Վիեննա կը զտնուէր Փիրումեան, վերջնականապէս լուծուեցաւ այս հարցը։ Եւ ես կարողացայ, մարտ 25ին թողուլ Վիեննան, Պերլին-Րիկա գծով հասնելու համար Մոսկուա։

Ուղեւորութիւնս երեք գլխաւոր նպատակ ունէր. 1.— Ուսումնասիրել Խորհրդային Իշխանութեան, յատկապէս Երեւանի եւ Էջմիածնի Թանգարան-Մատենադարաններու մէջ պահուած հայերէն Ձեռագիրները. 2.—Հաւաքել գրքեր եւ թերթեր 1914-1924 շրջանէն Վիեննայի Մխիթարեան Մատենադարանի համար. 3.— Բանակցիլ յանուն Միաբանութեանս Խորհ. Հայաստանի Կառավարութեան հետ ի Հայս Մխիթարեան Որբանոց կամ վարժարան մը բանալու մասին։

Վերջին կէտս, որ միամիտ առաջարկութիւն մըն էր ինքեանս, մերժեց Խորհրդ. Կառավարութիւնն իմանալի պատճառներով։ Բայց ես ի Մոսկուա դադար առնելով՝ ձեռնարկեցի ուսումնասիրել նախկին Լազարեան ճեմարանի կամ այժմեան Հայ Կուլտուրայի Տան իբր 300 Ձեռագիրները։

Հոկտեմբեր 1ին հասայ Երեւան։ Պետական Թանգարանի ձեռագիրներու բաժնի վարիչ Երուանդ Շահազիզ ընծայեց ինձ ամէն դիւրութիւն ուսումնասիրութեանս համար։

Երեւանի Հաւաքածոյը ունէր 1100 ձեռագիր. ասոր բաղկացուցիչ մասերն էին Նոր Նախիջեւանի, Ներսէսեան Դպրանոցի, Սանասարեան Վարժարանի, Տփղիսի Ազգագրական եւ Բազուի Մարդասիրական Ընկերութիւններու ձեռագիրները, ճոխացած մասնաւորներու նուէրներով եւ Լուսժողկոմատի գնումներով։ 1924 Հոկտ.— 1925 Նոյեմբեր պարապած էի Հաւաքածոյիս ուսումնասիրութեամբ։ Լուսժողկոմատի յանձնարարութեամբ կազմեցի այս առթիւ նաեւ առձեռն ցուցակ մը Ձեռագիրներուս բովանդակութեան, դիւրացնելու անոնց օգտագործումը բանասէրներուն։

1925 Նոյեմբերին փոխադրուեցայ Էջմիածին, ուր խնդրանօքս տրամադրեց ինձ Լուսժողկոմատ առանձին սենեակ մը վանքի Կացարանի մէջ,իմերձաւորութեան Մատենադարանին։

Գտայ հոս 7000 ձեռագիր, զետեղուած երկաթեայ պահարաններու մէջ։ Հիմնական մասը հին Հաւաքածոյքն էր, որ այժմ եռապատկուած է նոր ստացումներով՝ զրաստէր հոգատարութեամբ Գէորգ Դ. եւ յաջորդ կաթողիկոսներու, որոնք Էջմիածին հաժախմբած են Տաթեւի եւ այլ հին վանքերու եւ եկեղեցիներու ձեռագրական հաւաքածոյքները։ Վերջին շրջանին բերուած են հոն նաեւ Վասպուրականի ձեռագիրները (մօտ 2000) որոնց ապահովեց Լուսժողկոմատ Խաչիկ Վ. Դադեանի, Գարեգին Արքեպ. Յովսէփեանի, Լազարեան Ճեմարանի, Սեւանի վանքի ձեռագրական հաւաքածոյքները,եւ այլ մասնաւոր սեպհականութիւններ։ Ձեռագրատունս պիտի կեդրոնացուին նաեւ Երեւանի ձեռագիրները. որով Հաւաքմանս ընդհանուր թիւը պիտի կազմէ աւելի քան 8000 ձեռագիր։

Աշխատութեանս գլխաւոր նպատակն էր, հաւաքել նիւթեր առհասարակ Հայ Քաղաքակրթութեան Պատմութեան, բայց մասնաւորապէս Հայոց Մատենագրութեան Պատմութեան վերաբերեալ։

Մինչեւ 1926 Ապրիլ ուսումնասիրած էի արդէն աւելի քան 600 ձեռագիր, երբ Լուսժողկոմատ առաջարկեց կազմել հայկական ցուցակագրութիւն, իւրաքանչիւր ձեռագիր իր մէջ, ըստ ընդունուած ձեւի. Նպատակ ունենալով յանձնել գայն ապահովագրութեան։ Դժուարին եւ ծանր աշխատանք էր այս,պիտի կատեցնէր արագ ընթացքս։

1925 ամառն ի Տփղիս տրամադրեց ինձ ազնուօրէն Սմբատ Տէր-Աւետիսեան իր կազմած Ցուցակը Նոր-Ջուղայի Ձեռագիրներու (մօտ 500 ձեռագիր)։ ուսկից քաղեցի շահեկան նորութիւններ։ Նոյն տարին Ախալցխա գտայ մասնաւորներու քով աւելի քան 200 ձեռագիր։

Ապահէս գեղեցիկ սկիզբով կ՚ընթանային աշխատանքներս յառաջ, երբ (մարտ 15) յայտնուեցաւ ինձ Լուսժողկոմատի կարգը, վերջ տալ ցուցակագրութեան ձեռագրաց ամսոյն վերջը։ Այսու կը դադրէր նաեւ այն նպաստը, զոր իբրեւ ամսավճար կը հատուցանէր կառավարութիւնը գրական ծառայութեանցս համար (1925 մարտ—1927 հոկտ.՝ ամսական 50—57 րուբլի եւ 1927 նոյ. — 1928 ապրիլ, 120 ր.)։

Ձեռքի տակ ունէի Ձեռագրատան 3200ի շարքը, երբ ապրիլ 28, առ. ժ. 2ին, յայտարարեց Պետքաղվարչութիւնը թէ կալանաւորուած եմ։ Խուզարկուեցաւ սենեակս. ձեռագիր աշխատութիւնքս եւ գրքերս ոստիկանատուն տարուեցան։Անակնկալ չէր ինձ կալանաւորութիւնս. հանգիստ սրտով հետեւեցայ զիս ձերբակալողներուն։

Այսպէս խափրեցան գուարթ տեսիլներս ժամաւոր ապագայի. վրիպեցան սրբազան իղձերս իրենց նպատակէն։

1924 Ապրիլ 1—1928 Ապրիլ 27 հնարաւոր եղաւ ինձ ծանօթանալ ի մերձաւոր աւելի քան 5000 ձեռագիրներու։ Հաւաքեցի այս ժամանակամիջոցի մէջ 10,000 գիրք, լրագիր եւ ձեռագիր։ Ես կատարեցի ի սէր տոհմային գրականութեան այն ինչ կարելի էր տիրող պայմաններու մէջ, թերեւս ի գլուխ հանեցի եւ աւելի քան հնարաւոր կ՚ընէր ժամանակը։

Կալանաւորութեանս լուրը շատ արագ հասած է Տփղիս եւ Արտաւահան. եւ առիթ ընծայած ազգային եւ օտար թերթերու զբաղելու այս խնդրով. ոմանք զարմայթ յայտնած են, ուրիշները ցաւ. եղած են նաեւ թերթեր, որոնք փորձած են լուսաբանել կալանաւորութեանս պատճառները։

Իրողութիւնն այս է. Պետ(ական) Քաղ(աքային) Վարչութիւնը կալանաւորութեանս իբրեւ շարժառիթ դրաւ իմ առջեւս «Համայական բժշկութիւն» (ռուսերէն՝ զնախարստվո), պատճառաբանելով այն որ ես երբեմն հարցասէր ժողովրդեան մարդասիրաբար խորհուրդ տըւած եմ սովորական կամ անսովոր հիւանդութեանց դէպքերուն փորձել օգտուիլ հայրենի անմեղ բուսական դեղերէ (ըստ հայկական աւանդութեանց ի ձեռագիրս կամ կնայպեան դրութեան)։ Մեղադրանքս, որուն քննութիւնը Քրէական Դատարանի գործն էր քան Պետքաղվարչութեան, պարզապէս պատրուակ մըն էր ի հարկէ, վարդուրիս ետեւ հարցաքննելու քաղաքական նկարագրով կասկածաղաքական նկարագրով կասկածներու մասին։ Եւ ես ուրախ էի, որ պիտի փարատի խաւարը եւ լուսաւորուի ճշմարտութիւնը։ Քաղաքական ձգտումներ չէի ունեցած ես երբեք. սիրած էի հայրենիքը եւ նուիրուած անոր մշակութային բարգաւաճման։ Ոչինչ սակայն, եթէ Պետքաղվարչութիւնը յանդգնութիւն իր ուզեց հարցաքննել զիս՝ ինձ անրաժշտելի մնաց միայն կալանաւորութեանս իննամեայ երկարաձգման նպատակը։

Երեւան հարցաքննեց զիս այլ եւ այլ խնդրոց մասին. եզրակացութիւնը Թողուց Տփղիսին։ Անդրկովկասի Պետքաղվարչութիւնը հինգ ամիս զուր տեղ յոգնեցաւ եզրակացութեան մը յանգիլ. եւ ուղարկեց զիս Մոսկուա, «Շրջանային Պետքաղվարչութեան տրամադրութեան տակ»։ Առաջին եւ վերջին անգամ Դեկտեմբեր 10ին երեւցաւ ինձ Քննիչն հինգ ժեղադրական կէտերով. այս նուազ վերջին տեղը կը բռնէր «Բժշկութիւնս», զոր միւս Քննիչս ի Տփղիս «մարդասիրական» որակած էր առանց զիս ասոր համար պատասխանատու համարելու։ Առաջին կէտի մասին (Հաղորդակցութիւն Արտաւահանի հետ) առ ի ձեւ հարցաքննութենէ մը յետոյ յայտնեց արդէն, թէ մեկնելու եմ Արտաւահան. մի վճիռ, զոր «Զարիա Վաստոկա» (Թիֆլիս) գուշակած էր կալանաւորութեանս առաջին օրերուն իսկ, հարցաքննութիւններէս յառաջ։ Զուր տեղ փորձեցի աքսորս տա-

ՀԱՅ ՈՐԲԵՐԸ ԿԵՍԱՐԻՈՅ ՄԷՋ
ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ ԿԸ ՄԵՌ ՕԺԱՆԴԱԿԵԼ

կեսարիոյ եւ շրջանի առաքինափոխանորդ սերովբէ քհնյ. Պողոսեան Ա.Թէ.Ընքի իր բարեկամներէն մէկուն գրած է նամակ մը, որուն մէջ կ՚ըսէ.

«1928 Նոյեմբերին 50 բուհիներ ղրկեցինք պէյրութ քէլէկեան սիրուան որբանոցը։ Մօտ մնացին դեռ 100 որբեր, որոնց մասին բարեգործականը ձեռք կը գտնուի եւ չուզեր անոնք պահ կը գտնուի եւ չուզեր անոնք զանոնք։ Մեր գործը շատ կը դժուարանայ, չըսելու համար կարելի կը դառնայ որբերը մոռցնելու հոգը։ Ատեն մը Ամերիկեան Նիւը Խմբ. Նպաստով կրցինք պահել հարիւր որբեր, աւել վերջ մեր շարժումով հասանք անոնց կրնքներուն։

Հիմակ սակայն, մեր գործը կոտրած է եւ մեր ձեռքերը կապուտած։ Նպաստ տուողները ձանձրացան ու մեր ձեռք չիտակը կը քաշեն այլեւս ասոր անոր դուռը ափ մայլեւս ասոր անոր դուռը ափ ներուս։ Գաղթելու է վճռած ղողները կը գաղթեն, բայց պիտի ըլլան նիւթական չունեցողները։ Երեք հարիւր որբ մեր ձեռքերուն մէջ, ենթադրենք որ կու հազարը կը շարժին, մնացողը ի՞նչ պիտի ըլլայ։

Ցարակոյս չկայ թէ ները գատապարտուած պիտի ըլլան մեռնելու։ Պարտականութիւն կատարած ըլլալու համար իմ ունիմ, ատոր համար իմ գիտէ եւ կ՚ուզեմ մեկնիլ

Ուրիշ թղթակցութեան մը մէջ, ուղղուած «Արեւ»ի (8 ապրիլ), կեսարիոյ Հայերուն մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը տրը ուին.

«... Հիմա այնպիսի կացութեան մը մատնուիր ենք՝ որ չեզուով, գրչով բացատրել կարելի չէ. Հարիւր որը որբուհիներ ի գո՛ւր կը սպասեն Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ բակը, առանց ուսուցի եւ կրթութեան, անասնական կեանքով մը, որոնք սակայն օրը երեք ժամ ուտեն, հազուին կապուին պիտի, որոնց տրագ ու կրակը պիտի հոգացուի, եւ այսպէս պիտի մնան՝ Մեհեայինդալստեան սպասողներու նման։ Բայց մինչեւ ե՞րբ այս սպասողական դիրքը, մինչեւ անոնց մեծնա՞լը։ Եւ մինչ չեւ անոնց մեծնա՞լը։ Եւ մինչ այդ՝ ո՞վ պիտի անուցանէ այսպիսի անասուններ։ Գթացէ՛ք, աջնուական հոգիներ, մեր յոյսը ձեր վրայ դրուած է. եթէ ոչ՝ աւելորդ աղբերու պէս դուրս պիտի թափուին այս հէք բեկորները, որոնց իւրաքանչիւրին համար այնքան սիրտ ու հոգի վատնած ենք...»։

«10 տարիէ ի վեր յուսահատիլ չգիտցող Առաջնորդը յուսահատած է այլեւսագգին ցոյց տուած անտարբերութենէն, զոր վաճացուցիչ կը գտնէ։ Ան, Ազգ. Պատրիարքարան ղրկած իր գիրովը, պայման, եւ մանաւանդ վերջնականան պայման դրած է, որ եթէ յետ Զատկի ո՛եւէ կարգադրութիւն չըլլայ, ամէն պատասխանատուութիւն ազգին վրայ թողլով պիտի բռնադատուի ցրուիլ, ցեղին լքուած գաւակները եւ ինքն ալ պիտի անցնի երթայ...։»

Վիժումի դէմ

Աւստրիոյ մէջ, վիժումը արգիլող օրէնքին դէմ բողոքելու համար, վիեննայի կիները, ընկերակցութեամբ իրենց տղաքներուն, թափօր կազմած եւ ցոյց կատարած են։ Քաղաքին ամէն փողոցներուն մէջ խումբեր շրջած են. ցուցարարներու թիւը կ'գնահատուի 100 հազար։

Ցուցարարները տախտակներու վրայ գրած էին։ «Մեր ցոյցը նպատակ կիներուն եւ մանուկներուն է 144րդ յօդուածին դէմ։»

144րդ յօդուածը բժիշկներուն կ'արգիլէ զբաղիլ յղի կիներով, կատարելու համար գործողութիւններ, որոնք կրնան աղիտաւոր ըլլալ ծնելիք մանուկներուն համար։

Գերմանի գործազուրկները

Վերջին վիճակագրութիւններու համաձայն, գերմանիոյ մէջ գործազուրկներու թիւը աստիճանաբար կը նուազի։ Մարտի վերջին շաբթուն,440.000 գործազուրկներ, աշխատանք գտած են։

Ամբողջ գերմանիոյ մէջ, ներկայիս կը հաշուուին 1,885,000 գործազուրկներ. այս թիւը հետզհետէ նուազելու վրայ է, մանաւանդ ապրիլի սկիզբէն ի վեր։

Կեանքը Թուրքիոյ Մէջ

(Գաղուածք Թուրք Թերթերէն)

Հանրօգուտ շինութիւններ

Նոր խճուղիներու եւ կամուրջներու շինութեան նոր օրինագիծին համաձայն, երկրին բոլոր խճուղիներուն եւ կամուրջներուն շինութեան հոգը կը յանձնուի հանրօգուտ գործավարութեան։

Օրինագիծին մէջ 240 միլիոն ոսկիի վարկ յատկացուած է, բացի խճուղիներու եւ կամուրջներու շինութենէն, նոր երկաթուղիներու, նաւահանգիստներու եւ ոռոգման գործերու համար։ Այս 240 միլիոն ոսկին 12 տարուան մէջ պիտի ծախսուի, Գիլիոս Էրէյլի, Սվազ-Երզնկա - Էրզրում, Ատափազար Պոլու գիծերուն եւ Սամսոնի, Էրէյլիի ու Մէրսինի նաւահանգիստներուն եւ Տրապիզոնի, Ամմասրայի ու Ինէպոլուի կոհակարգելներուն շինութեան համար։

Ռուսական ածուխը

Ռուսական ածուխը վերջերս սկսած է մրցիլ Թրքական ածուխին հետ, Զոնկուլտաքի ածուխները սղած ըլլալուն պատճառով։ Ռուսական ածուխը 13, իսկ Զոնկուլտաքինը 20 ոսկիի կը ծախուին։

Սղութեան պատճառն այն է եղած որ Էրէյլիի ընկերութիւնը իր շուրջը գտնուող ընկերութիւններուն հետ միացած է ածուխի գինին շուրջ։ Ասոր վրայ, ռուսական ածուխը սկսած է մեծ սպառում գտնել Պոլսոյ հրապարակին վրայ։ Շիրքէթը խայրիէն այս ածուխներէն կը գնէ։ Ուրիշ ընկերութիւններ ալ բանակցութիւններ կը կատարեն ռուսական ածուխ գնելու համար։

Վթանգաւոր մրցակցութիւն մը

Պուլկար կառավարութիւնը վերջերս սկսած է նաւաշինութեան կարեւոր հիմնարկութիւններ ընել Վառնայի նաւահանգիստներուն մէջ։ Այս նպատակին համար կարեւոր վարկեր յատկացուցած են Պուլկարիոյ ելմտացոյցին մէջ։

Այս իրողութիւնը, մրցակցութեան տեսակէտով շատ աննպաստ կը նկատուի Պոլսոյ համար։ Վառնայի նաւահանգիստները Պոլսէն շատ աւելի աժան նորոգութիւններ կ'ընեն, եւ Պոլիս գտնուած նաւերն ալ նպաստաւոր առաջարկներ կը ստանան անկէ։ Կը վախցուի որ Պոլիս հասոյթի այս աղբիւրը կորսնցնէ, որովհետեւ ռումանական նաւերը այժմ Պոլսոյ մէջ կը նորոգուին։

Զամիջի առեւտուրը

Եղանակի սկիզբէն մինչեւ 31 մարտ, Իզմիրի հրապարակը բերուած է 52.300 թոնօս չամիչ, որմէ 4000 թոնօն մթերուած կը մնայ։ Անցեալ տարի, նոյն թուականին, 40.500 թոնօս բերուած եւ 4000 թոնօս մնացած էր։

Այս տարի Անգլիա եւ Իրլանտա արտածուած է 11.820 թոնօս, կեդր. Եւրոպա՝ 24.900 թոնօս և ուրիշ զանազան երկիրներ 152 թոնօս։

Անցեալ տարի Անգլիա արտածուած է 117.000 թոնօս, կեդրոնական Եւրոպա՝ 25.000 եւ ուրիշ զանազան երկիրներ 1200 թոնօս։

Իզմիրի բերքը այս տարի 50 հազար թոնօս եղած է, որուն 3700 թոնօն ղրկուած եւ 1000 թոնօս ալ այս օրերս պիտի ղրկուի։

7000 թոնօս չափիչ գործածուած է ոգելից ըմպելիներու գործարաններու կողմէ, մնացեալը մթերուած կը մնայ։

Ի՞նչ կ'ընեն սուլթաններուն ջահակները

Գրած էինք թէ Ապտիւլ Համիտի տղան, իշխան Ապտիւլ Գաթէր, բաւական ատեն Հարուստ ամերիկուհի մը փնտռելէ յետոյ, դիմած է Հունգարիոյ աշխատանքի նախարարութեան, որպէսզի ցիկան նուագախումբի մը միանայ իբրեւ ջութակահար։

Ապտիւլ Գաթէր, որ ատեն մը 50 միլիոն տոլար Հարստութիւն ունի եղեր, Թուրքիայէն վտնտուած է 1924ին 1250 տոլար գումարով միայն։ Այս գումարը շուտով ծախսեց Թուրք իշխանը։ Իր երկու կիները լքեցին զինքը, ուստի Հարկադրուեցաւ ջութակահարութիւն ընել։ Իր մեծ եղբայրը, իշխան Մէհմէտ Պիւրհանէտտին, ամուսնացաւ Լորտ Շոլթօ Ցըկլէսի ամուսնալուծեալ կնոջ հետ, որ 75 միլիոն տոլար ժառանգութիւն ունեցաւ, բայց մերժեց օգնել իր եղբօրը։

Երեք տարի առաջ իշխան Ապտիւլ Գաթէր ամուսնացաւ Հարուստ Հունգար կնոջ մը հետ, սակայն իր նախորդ երկու կիներուն նման այս կինն ալ զինքը լքեց առանց տասնոգի։

Ասոր վրայ իշխան Ապտիւլ Գաթէր ամուսնացաւ չորրորդ կնոջ մը, Իրինէ Իրմիրլի հետ, Հունգար պարուհի մը, որ իր կարգին լքեց զինքը։

—Վերջերս ամերիկեան Թերթերը արձանագրեցին օմ. գերդաստանէն արքայազուն իշխան Սուատ պէյ Շաքիրի արկածները քալիֆորնիոյ մէջ։

Իշխան Շաքիրի երեւումը Սանֆրանչիսքոյի մէջ տեղի տուաւ կարգ մը զրոյցներու, որոնց համեմատ իշխանը կ'ուզէ եղեր համոզել եւ վոսփորի իր պալատը վերադարձնել իշխանուհի Շաքիրը, որ Ամերիկուհի մըն է, քէնտաս Սիթի համալսարանի նախկին ուսանողուհի մը։

Ֆարիզի ամենամեծ ասլաձանը

Ցարդ, քարիւղի աւազանները կը շինուէին երկաթէ եւ պողպատէ։ Բայց 1923ին Հիւս. Ամերիկայի մէջ սկսան շինել երկաթպետոնէ աւազաններ։ Գալիֆորնիոյ քարիւղի ընկերութիւններէն մէկը այս միջոցիս, շինելու վրայ է իսկայ աւազանմըերկաթ-պետոնէ, 24 միլիոնի.մ. ծաւալով, այսինքն աւազան մը, որ 35 անգամ աւելի մեծ է քան ներկայիս գոյութիւն ունեցող ամենէն մեծ աւազանը։ Այս աւազանին մեծութեան մասին գաղափար մը կազմելու համար, կարելի է ըսել թէ ան կրնայ պարունակել Մոսկուայի բնակչութեան գործածելիք ջուրին օրական քանակը։ Քարիւղը փրկելու համար հաւանական հրդեհներէ, մտադրութիւն կայ քարիւղի մակերեւոյթին եւ աւազանի կափարիչին միջեւ, պարապը լեցնել անկիզելի կազով մը։

Հայաստանի մէջ շրջաններուն նոր բաժանում

Նոր կարգադրութեամբ մը, Հանրապետութիւնը բաժնուած է հինգ մեծ շրջաններու,— Երեւանեան շրջան, որուն մէջ կը մտնեն Երեւանի, Էջմիածնի, Դարալագեազի եւ Մեղրիի գաւառները,— Լենինականի շրջան, որուն մէջ կը մտնեն Լենինականի գաւառը եւ Էջմիածնի ու Լոռի Փամբակի գաւառներու մասերը։ Լոռի-Փամբակի շրջան՝ Լոռի Փամբակի եւ Դիլիջանի գաւառներով.— Նոր Պայազիտի շրջան՝ համանուն գաւառով եւ Երեւանի ու Դիլիջանի գաւառներու մասերով— Ջանգեզուրի շրջան ամբողջութեամբ։

Այս բաժանումները կատարուած են արտադրական սկզբունքներով։

Ամէնէն մեծ ջրվէժը

Իտալացի ճարտարագէտ մը, որ Պրազիլիոյ կոյս անտառներուն մէջ ճամբու մը շինութիւնը ստանձնած էր, իր աշխատութեանց ընթացքին, երեւան հանեց եւ ուսումնասիրեց հսկայ ուժը ջրվէժի մը, որ աշխարհի ամէնէն կարեւորը կը նկատուի։ Ջրվէժը կը կոչուի «Ոիծեռնակներու ջրվէժ» այն պատճառով որ անոր շուրջը բոյն դրած են բազմաթիւ Թռչուններ։ 130 մեդր բարձրութենէ մը վար կը թափի եւ երեք գլխաւոր Թեւեր ունի։ Ջուրի մեծ քանակութիւն մը կը խուժէ զարհուրելի աղմուկով մը, ու կ'իյնայ լերան վրայ բացուած անդունդի մը մէջ։

Նիակարայի, Զանբէզի, Ինեասսուի նշանաւոր ջրվէժներուն քարձրութիւնը կը տարբերի 50—70 մեդրի միջեւ։ Անգլիական կույանայի մէջ, կայէԹորի ջրվէժը քիչ մը աւելի բարձր է քան Ագիբուանայինը, բայց անոր ջուրի քանակը եւ լայնքը աւելի նուազ են։

«Ոիծեռնակներու ջրվէժ»ին ջուրի քանակը այնքան մեծ է, որ եթէ իբր ուժ շահագործուէր, պիտի արտադրէր՝ տարեկան 3 երկիլիոն կիլովատ, ինչ որ պրազիլիոյ համար, արժէքը պիտի ներկայացնէր ածխահանքի մը, որ պիտի կարենար տարեկան արտադրել երեք միլիոն թոնօ ածուխ։

Աշխարհի վերջը

Լիզպոնի շրջակայ գիւղերէն մէկուն մէջ, գուարճանալու համար, լուր տարածած էին թէ մօտ է աշխարհի վերջը։ Գիւղացիները խելայեղ, խմբովին վազեցին խոստովանելու եւ Թողութիւն առնելու, իբարու յանցանք ներեցին, վճարեցին իրենց պարտքերը, իսկ անոնք որ ի վիճակի չէին, անպարտ յայտարարուեցան առնելիքներուն կողմէ։ Մեծ եղաւ սակայն զայրոյթը այն առնելիքորներուն, որոնք տալիքորներն անպարտ արձակելէ յետոյ, տեսան թէ կործանումի համար որոշուած Թուականէն յետոյ, աշխարհ նորէն կը շարունակէր դառնալ։

Կապկամարդը

Քոնկոյէն շիքակօ տարուած է կապկամարդ մը, առաջինը իր տեսակին մէջ, որ պիտի ենթարկուի բազմաթիւ գիտնականներու քննութեան. յետոյ այս մարդ— անասունը պիտի ցուցադրուի հանրութեան։

Այս խառնածին անբանը գերի բռնուած է քիվայի բնիկներուն կողմէ, որոնք գայն յանձնած են քինկ անուն ագարակատիրոջ մը։ Այս մարդը սեփականատէրն է միացեալ նահանգներու օձերու միակ ագարակին։ Քինկ մանրամասնութիւնները կուտայ իր գերիին մասին, որ կը նմանի մարդկային էակի մը. անոր մարմինը ծածկուած է սակայն, երկար ու թաւ մազերով եւ ան կը նախընտրէ քալել չորքոտանիի պէս։ Գուկէս ոտք հասակ ունի եւ կը կշռէ 83 քիլօ։ 9 կամ տասը տարու է. վայրագ աղաղակ մը կ'արձակէ, երբ ուզէ բան մը հասկցնել. սակայն քինկ կը կարծէ թէ ան պիտի կրնայ խօսելու վարժուիլ։

Քարիւղի հանրակառոյցները

1929ի ընթացքին քարիւղի մէջ, հանրակառոյցի եւ գիծերու բարելաւման համար յատկացուած են, 6,310,000 ֆր. նոր գիծերու գետեղումին,—1,465,000 ֆր. էլեկտրական կազմածներու,-325,000 ֆր. հանրակառոյցներու համար գործիքներու գնման,— 5,479,000 ֆր. հին գիծերու նորոգման։ Այս գումարներէն 1,700,000 պիտի յատկացուի Լուվր-վէրսայլ գոյգ գիծի մը շինութեան։

Կոչ

Սէն Լուի Հայութեան

Սէն Լուի.— Հ. Ը. Դ. «Ակնունի» ենթակոմիտէի հերթական գաստիարակութեանց շարքը բացուած ըլլալով, պարտք կը համարենք հրաւիրել տեղւոյս երկսեռ հասարակութիւնը օգտագործել առիթը՝ չղրկուելու համար իրմէնց մտային եւ բարոյական գաստիարակութենէն։ Ցեղս հայութեան մէջ մեծամասնութիւն կը կազմեն թրքահօսներն ու ֆրանսահօսները։ Այս իսկ պատճառաւ Հ. Ը. Դ. կոմիտէն մեծ աշխատանք կը տանի՝ գոնէ փոքրիկները այլասերումէ փրկելու համար։ պէտք է պատրաստութիւնք վաղուան հայր, որպէսզի ձեռնունայն չերթանք հայրենիք։

Հ. Ը. Դ. ենթակոմիտէն կոչ կ'ուղղէ երկսեռ հասարակութեան, առանց կուսակցական խտրութեան, որ գայ անդամագրուի իր գրագարան-ընթերցարանին։

Ներկայանալ գրադարանի վարչո թեան կիրակի օրեր՝ Ակումբին մէջ։

Կը յուսանք մօտ ժամանակուան մէջ ձեռ ժատենադարան մը դնել մեր հայրենակիցներու տրամադրութեան տակ։ Նոյնպէս կոչ կ'ուղղենք բոլոր գրասէրներու որ չխնայեն իրենց աջակցութիւնը՝ նոր սերունդը այլասերումէ փրկելու մեր ձեռնարկին մէջ։ Շատերու ծանօթ է որ մեր Լուի ափ մը ընկերներու պզտիկ գումարներով կառուցեցաւ այս տունը, որ օգտակար պիտի դառնայ բոլոր հայրենակիցներու։ Գիրք կամ թերթ ղրկել՝ սա հասցէին։

Krikor Yeghikian, Club Arménien, (St. Loup, Grand Pin, (B. d. R.), France.

Ձայներ Գահավէն

Դասախօսական ժողով

Սէն-Լուի, 16 Ապրիլ.— Հ. Ը. Դ. Ակնունի ենթակոմիտէի երկրորդ դասախօսական ժողովը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 14 կիրակի ժամը 2ին։ Ներկայ էին ընկերներ եւ կարգ մը հայրենակիցներ։

Ընկեր Նախագահը ժողովը բանալով, հրաւիրեց ընկեր դասախօս Ս. Միլտոնեանը, որ խօսեցաւ Հայ գրականութեան անցեալի եւ ներկայի մասին։ Ընկերը թռուցիկ ակնարկ մը նետեց այն բոլոր գրողներուն վրայ, որոնք առաւել կամ նուազ չափով իրենց հայրենաշունչ երկերով, քերթուածներով ու վէպերով վերապրող սերունդին ներշնչումի աղբիւրներ հայթայթած են։ Օրինակ՝ Նարեկացի, Քուչակ, Վարուժան, Սիամանթօ, յիշեց նաեւ Միքայէլ Նալբանդեանց, Պետրոս Դուրեանը, Ռաֆֆին, Ահարոնեանը եւ մինչեւ Համաստեղը։

Դասախօսութենէն վերջ եղան Թեր ու դէմ ի կարծիքներու փոխանակութիւն եւ Հաւաքոյթը վերջացաւ լաւ տրամադրութեան տակ։

Գ. եղիկեան

Մարզական կեանք

Ֆութպոլ

Կիրակի օր Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սարսելի մասնաճիւղը երկու յաղթական մրցումներ ունեցաւ Ֆրանսական դաշտին վրայ։ Ա. խումբը յաղթեց Stade Français Hors Championnat Ա. խումբին՝ 3-2, իսկ Բ. խումբը յաղթեց C. A. XIVe Գ. խումբին 4-1։ Մասնաճիւղի վարչութիւնը տեղւոյն Ֆրանսական խումբին հետ իր բարեկամական յարաբերութիւններուն շնորհիւ, կրցաւ տեղւոյն դաշտը իր տրամադրութեան տակ առնել, ուզած ատեն, բացի իրենց ախոյեանական մրցումներու պարագայէն, առանց դրամական հատուցումի, իբրեւ իր սեփական դաշտը։

Ս.

Ձեզի համար, տիկի՛ն,

Սերուն գլխարկներու անբաղդատելի հաւաքածոյ մը, սիրուն, արժանապատիւ հագնելու եւ իրիկուան համար։ Գիները անմրցելի։ ՍՈՐՊիէի մօտ, 11 Rue Lafayette, փարիզ։ Ջ.

Սպիտակ գիշերներ

Առահօս

Գիշերներս լրացան այդ առաւօտ։ Օրը տխուր էր։ Անձրեւի կաթիլները տխուր ձայնով մը անընդհատ կը ծեծէին պատուհանիս ապակիները։ Սենեակիս մէջ մութ, դուրսը մութ։ Գլուխս կը ցաւէր, չե՛մ ունէր։

— Նամա՛կ մը ունիս, իմ պզտիկ հայրիկս, նամակաբաշխը հիմա բերաւ, ըսաւ Մաթրէնա։

— Նամա՞կ մը. որմէ՞, գոչեցի աթոռէս ցատկելով, առանց գիտնալու թէ ի՛նչ կ'ըսեմ։

— Ինչպէ՞ս գիտնամ, կարդա՛ ու կը հասկնաս։

Պաներանը պատռեցի.

«Օ՛, ներեցէ՛ք ինձ, Ծնրադիր կը խնդրեմ որ ինձ ներէ՛ք։ Ձի ուզեր ձեզ խաբել, բայց եւ այնպէս խաբեցի, ներեցէ՛ք։ Մի՛ դատապարտէք զիս, զգացումս չէ փոխուած. կը սիրէի ձեզ ու դարձեալ կը սիրեմ, ինչո՞ւ համար դուք ինքը չէք։

«Օ՛, եթէ դուք ա՛ն ըլլայի՛ք։

«Աստուած գիտէ որ ի՛նչ կ'ուզէի ընել ձեզի։ Գիտեմ որ շատ տանջուեցաք, ե՛ս ալ տանջուեցայ ու ձեզի տանջեցի։ Բայց վիրաւորանքը կը մոռցուի ու ձեզի կը մնայ սիրելու քաղցրութիւնը միայն։ Շնորհակա՛լ եմ, այո՛, շնորհակալ եմ ձեր սէրէն, որ մտքիս մէջ քանդակուած պիտի մնայ գեղեցիկ երազի մը պէս, որ արթննալէ դեռ շատ վերջը ժարդ կրնայ վերյիշել։ Երբե՛ք պիտի չմոռնամ այն վայրկեանը որ ա՛ն քան անկեղծօրէն բացիք ձեր սիրտը իմ սրտիս՝ գթալու եւ կազդուրելու համար, որ բոլորովին մեռած էր։ Եթէ ինձ ներէք, ձեր յիշատակը լաւիտեան պիտի ապրի մէջս, երախտագիտական գրեթէ սիրալիր զգացումով մը գեղեցկացած, որուն հաւատարիմ պիտի մնամ։ Բնաւ պիտի չդաւաճանեմ ձեր սրտին ու մենք իրարու պիտի հանդիպինք. դուք մեր տունը կուգաք, մեր լաւագոյն բրեկամը կը դառնաք։ Ու գիս կը սիրէք առաջուան պէս։ Յաջորդ շաբթուան մէջ կ'ամուսնանամ. իր հետ ձեր տունը պիտի գամ։ Ձինքը պիտի սիրէք, չէ՞։ Կրկի՛ն ներողութիւն։ Կրկի՛ն շնորհակալութիւն։ Յիշեցէք եւ սիրեցէք միշտ ձեր Նասիանքանը։

Երկա՛ր, երկա՛ր կրկին անդամ կարդացի այս նամակը, որ ի վերջոյ ինկաւ վար ու ես աչքերս գոցեցի։

— Տէ՛ր, տէ՛ր, իմ պզտի՛կ հայրիկս, գոչեց Մաթրէնա։

— Ի՞նչ, պառա՛ւ։

— Մարդի ոստայնները մաքրեցի, բոլո՛րն ալ. եթէ կ'ուզես ամուսնանալ, տունը մաքուր է։

Նայեցայ իրեն։ Պառաւ մը՝ որ տակաւին բաւական երիտասարդութեան աւիւն կը պահէ իր մէջ, բայց ինչո՞ւ համար իր նայուածքը յանկարծ այնքան մարած թուեցաւ ինձ, իր դէմքը ա՛յնքան խորշոմած, ուսերը կամարացած ու ինք ամբողջովին ա՛յքան զառամած։ Եւ ինչո՞ւ համար սենեակն ալ հինցած ու ծերացած կը թուի աչքիս, իրե՛ն պէս։ Պատերն ալ գորշացած են ու սարդի ոստայնները... բազմապատկուած։ Ամէն ինչ մութ գոյն մը ունի... Այո՛, տխուր ապագայիս հեռանկարը առջեւս է ահա, օ՛ այդ տխո՛ւր, տխո՛ւր ապագայիս։ Ես ինքզինքս տասը հինգ տարի վերջը կը տեսնեմ ահա՛, ա՛յնպէս ինչպէս որ եմ հիմա։ Մաթրէնային հետ միասին, որ դեռ ո՛չ երեւակայութիւն եւ ո՛չ ալ նախաձեռնութեան ոգի ունի։

Եւ նախանքան ա՛լ չտեսայ, իմ ներկայութեամբ իր երջանկութիւնը տխուր ամպո՞վ մը ծածկեմ, իր սրտին խղճի խա՞յթ ըլլամ, թառամեցնե՞մ այն ծաղիկները որ հանգուցած էր իր մազերուն՝ տաճարին մօտեցած ատեն։ Ո՛չ, երբե՛ք, երբե՛ք։ Թո՛ղ երկինքդ պայծա՛ռ, ժպիտդ՝ գուա՛րթ ըլլայ։ Ու՝ օրհնանա՛լ ըլլաս դուն, այն երջանկութեան վայրկեանին համար, որ շնորհեցիր տխուր, օտար, մենաւոր... ճամբորդի մը։

Աստուա՛ծ իմ, ամբողջ վայրկեանի մը երջանկութիւնը բաւական չէ՞ միթէ ամբողջ կեանքի մը համար։

Ֆր.ե Թրգ. ե՛ Մ. Թ. Դոստոեւսկի

Վերջ

Աւետարանական Նեռի Համաձեղով

Մայիս 6էն 12, փարիզի մէջ պիտի գումարուի աւետարանական ներկայացուցիչներու միջազգային համաժողով մը, որուն կը մասնակցին 15 երկիրներ։ Հրաւիրուած 100 պատգամաւորները կը ներկայացնեն 150 հազար արհեստաւորներ, որոնք կը պատկանին ճարտարարուեստի եւ առեւտուրի միջնորդներու գանազան ընկերակցութեանց։

Համաժողովին գլխաւոր նպատակն է, նկատի առնելով գանագան երկիրներու մէջ առեւտրական միջնորդներու եւ ներկայացուցիչներու հանդէպ օրէնքի տրամադրութիւնները, հաստատել արհեստակցական պահանջներու ցուցակ մը։

Մարզական կեանք

Ֆութպոլ

Կիրակի օր Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սարսելի մասնաճիւղը երկու յաղթական մրցումներ ունեցաւ Ֆրանսական դաշտին վրայ։ Ա. խումբը յաղթեց Stade Français Hors Championnat Ա. խումբին՝ 3-2, իսկ Բ. խումբը յաղթեց C. A. XIVe Գ. խումբին 4-1։ Մասնաճիւղի վարչութիւնը տեղւոյն Ֆրանսական խումբին հետ իր բարեկամական յարաբերութիւններուն շնորհիւ, կրցաւ տեղւոյն դաշտը իր տրամադրութեան տակ առնել, ուզած ատեն, բացի իրենց ախոյեանական մրցումներու պարագայէն, առանց դրամական հատուցումի, իբրեւ իր սեփական դաշտը։

Ս.

Ձեզի համար, տիկի՛ն,

Սերուն գլխարկներու անբաղդատելի հաւաքածոյ մը, սիրուն, արժանապատիւ հագնելու եւ իրիկուան համար։ Գիները անմրցելի։ ՍՈՐՊիէի մօտ, 11 Rue Lafayette, փարիզ։ Ջ.

ղովին վրայ: Հինգշաբթի կարեւոր փոփոխութիւն մը առաջ չեկաւ կացութեան մէջ:

Խորհրդային Ա. պատուիրակ Լիտվինոֆ գեկոյցով մը կը հրաւիրէր Խորհրդաժողովը յայտարարել թէ.

1.— Ծրագրուած է «էական զեղչ» մը կատարել ներկայ սպառազինութիւններուն վրայ եւ ոչ թէ պարզ սահմանափակում մը զինուորական ծրագիրներու:

2.— Թէ կ'ընդունի ապագայ դաշնագրին մէջ մտցնել «համեմատականութեան սկզբունքը կամ նման ենթակայական չափանիշ մը».

3.— Կիրարկել «թուական յայտարարներու» դրութիւնը, որուն գաղափարը առաջին անգամ յղացաւ ռուս պատուիրակութիւնը՝ չատագովելով 100ին 50 զեղչի նշանաւոր ծրագիրը:

Այս հարցին շուրջ երկար վիճաբանութիւններ կատարուեցան: Լիտվինոֆի բոլոր փաստերուն պատասխանեց ֆրանսական պատուիրակ Մասիլլի: Ի վերջոյ որոշուեցաւ ուրիշ նիստի մը յետաձգել այդ մասին բանաձեւի քուէարկումը: Ջանքեր եղան բոլորին հաւանութեան ենթարկուելիք բանաձեւ մը գտնելու:

Գերման պատուիրակ կոմս Պէրնսթորֆ կը պահանջէ յառաջիկայ մայիս 25ին Փարիզի մէջ գումարել նաւային խորհրդաժողով մը, որուն պէտք է մասնակցին ո՛չ միայն նաւային ծանօթ մեծ պետութիւնները, այլ նաեւ Գերմանիա և Ռուսիա:

Անգլիական պատուիրակութիւնը գլխովին հակառակ է նման խորհրդաժողովի մը:

Պահպանողականներու ընտրական ծրագիրը

Անգլիոյ վարչապետ Սթանլի Պոլտուին Տրիւրի Լէյնի թատրոնին մէջ աւելի քան 2000 պետական և կուսակցական պաշտօնական ներկայացուցիչներու առջեւ պարզեց Պահպանողականներու ընտրական ծրագիրը:

Ամէնէն առաջ աչքի կը զարնէ այն, որ վարչապետը իր ճառին մէջ ո՛չ մէկ բառ արտասանեց կուսակցութեան արտաքին քաղաքականութեան մասին: Այս բացայայտ յապաւումով Պոլտուին հասկցնել ուզեց թէ Անգլիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը կուսակցական խնդիր չէ և անոր էական յատկանիշն է տեւականութիւնը:

Գալով ներքին քաղաքականութեան, գլխաւոր մտահոգութիւնն է գործազրկութեան խնդրին լուծումը՝ երկրագործութեան, ճարտարարուեստին եւ առեւտուրին տրուելիք աստիճանական մղումին շնորհիւ:

Վարչապետը բսաւ.

— Լոյտ Ճորճ յայտարարեց մեզի թէ Ագատական կուսակցութիւնը խոստումներու կուսակցութիւնն է: Այս կէտին շուրջ վէճի չպիտի բռնուինք իրեն հետ: Մեր քաղաքականութիւնը ոչ թէ խոստումի, այլ գործի քաղաքականութիւն է: Մեր բոլոր ջանքերը պիտի ձգտին մեծագոյն թիւով մարդոց գործ տալու անգործներուն: Այս մեթոտը նախամեծար կը համարենք առժամեայ սպեղանիներէն:

Շեշտելէ յետոյ թէ ընդհանուր գործազուլի մեծ աղէտէն ի վեր գործատէր ու գործաւոր համերաշխութեան եւ գործակցութեան ոգիով խանդավառուած են, ինչ որ իր արդիւնքները տուած է արդէն, վարչապետը թուեց հետեւեալ միջոցները, որոնց շնորհիւ գործատուութեան դէմ ազդու պայքար պիտի մղուի.— Գաղթապետութեանց հետ համաձայնիլ, ուժ տալու համար արտագաղթին. անգործները փոխադրել մայրաքաղաքի շրջակաները, ուր կրնան գործ գտնել. ստեղծում աշխերատութեան կեդրոններու. պետական նպաստ երկաթուղիներուն՝ բարւոքելու համար փոխադրութեան միջոցները. աջակցիլ երկրագործութեան եւ ճարտարարուեստին՝ թաղապետական տուրքերը ամբողջութեամբ կամ մասնակի չնչելով. պահպանել եքերը ամբողջութեամբ կամ մասնակի չնչելով. պահպանել եքրաշխաւորութեան օրէնքը, սակայն մուտքի տուրք չգանձել ուտելիքի նիւթերէն:

Հրոսախումբեր Մարաշի շուրջ

Մարաշէն կը հաղորդեն թէ ապրիլ 11ի գիշերը ժամը 9ին Սուրիոյ կողմէն եկող հրոսախումբ մը Մարաշի հարաւակողմէն Հաճիպէյլի դիւղին մէջ Շահ և Սիւլէյման աղաներուն տուները կոխելով անոնց գոյքերն ու դրամները կողոպտած և երկու տղաքը առեւանգած է:

Ականատեսները յայտնած են որ՝ եթէ 1000 ոսկի հնչուն դրամ և շատ մը ուրիշ գոյքեր չերուին և չյանձնուին իրենց, տղաքը պիտի սպանուեն: Ըսած են թէ իրենք պիտի սպասեն հարաւի սահմանագլխին մօտ Ագթաշ լերան վրայ եւ իրենց դէմ ղրկուելիք ոևէ ուժի դէմ պիտի դնեն:

Պրուսայի վառարանները

Պրուսայի ծանր պատիժներու դատարանը վերաքննութեան եւ Թարկելով մահապարտ կէօք Պայրաքլը ձէվալի, իսմայիլ Հագգրի, ֆեամիլի եւ ընկերներուն դատը, տուաւ իր վճիռը, որուն մէջ կ'ըսուի.

—կառավարութիւնը տապալելու դիտումով խռովարարական մարմնոյ մը կազմութիւնը եւ գործունէութիւնը հաստատուած է: Չհետապնդուած նպատակն էր Ազգային Մեծ ժողովը տապալելով եւ կառավարութեան ձեւը փոխելով Ապտիւլ Համիտի տղան Սէլիմբթուրքիա բերել: Այս շարժումները կրօնական կազմակերպութենէ մը ներշնչուած չեն կրնար նկատուիլ, եւ այս ուղղութեամբ եղած պաշտպանողականն ալ չի կրնար ճիշդ ընդունուիլ: Այս մարմնին կազմակերպութեան թէ հաւաքաբար եւ թէ անհատաբար հետապնդած գլխաւոր նպատակն էր կառավարութիւնը տապալել. միայն թէ Ղազի փաշան ձնոք անցընելու պարագան թերեւս զայն պաշտպանելու նպատակով էր, ուստի այդ կէտէն անպարտ կը կացուցուին: Բայց բուն նպատակին շուրջ իբր գլխաւոր կազմակերպիչ եւ դրդիչ միացած էին ճէմալ, Տիքիճի Սապրի եւ Քեամիլ, իսկ միւսները այդ միութեան զէնք, ռազմանիւթ եւ դրամ հայթայթելով գործնականօրէն օգնած են:

Որով այս վերջինները երկրորդական դերով կ'ամբաստանուին. միայն իպօն անպարտ կը նկատուի:

Քէմալ, Իսմայիլ, Սապրի եւ Քեամիլ դատապարտուեցան մահուան: Գատէմ, Րէթիմ, Լազ Ալի, Էվլիլիա Չօճա, չորսուկէսական տարի բանտարկութեան, եւ չորսուկէսական տարի ալ ընդհ. ապահովութեան ներքեւ գտնուելու եւ հանրային պաշտօններէ զրկուելու դատապարտուեցաւ: Այս վճիռը վճռաբեկ ատեանին պիտի ներկայացուի վերսային:

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԾՐԱՆԱՑԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

ստիպողաբար ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ արուարձանի բոլոր ընկերներն ու ընկերուհիները այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Օ Քլեր տը Լիւնի վերնայարկը: Մէթրօ՝ Իթալի:

Օրակարգ.— ա) Կուսակցական ընթացիկ հարցեր:
բ) Զեկոյց՝ Սուրիահայ գաղութի մասին.

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Զ. Ե. Ռ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ԵՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Փ Ա Ր Ի Զ
28 Ապրիլ կիր. գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ
Կը նախագահէ՝ ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ

Ա Լ Ֆ Ո Ր Վ Ի Լ
վաղը կիրակի ժամը 2.30ին 128 Rue Etienne Dolet:
Կը նախագահէ՝ Լ. ՍՈՒՐԻՆԵԱՆ գեղարուեստական բաժին

Վ Ա Լ Ա Ն Ս
Այսօր Շաբաթ գիշեր քաղաքապետական Թատրոնը

ՊՈՐՏՕ վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ
Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ 28 Ապրիլ
ինչպէս նաեւ ԼԻՈՆԻ, ՌՈՄԱՆԻ եւ ուրիշ վայրերու մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՍԷՆ ՇԱՄՕՆ

Նախաձեռնութեամբ սեբաստիոյ Նահանգ. Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Շ. Յ. Դաշնակցութեան, Ս. Դ. Հնչ. կուսակցութեան եւ Եոգկատի Հայր. Միութեան:

Վաղը կիր. ժամը 2ին մալաթիոյ կրթասիրաց միութեան ակումբը: Արտասանութիւն, խմբերգ, մեներգ, նուագ, բանախօսութիւն, եւն.

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԲԻՋ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

SALLE ADYAR. 4 Square Rapp. Métro Alma Marceau
վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 9ին
Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀՄԱԹՈՒՆԻԻ
կը ներկայացնէ՝ **ՍԱՄՍՈՆ**

Կը ժամնակցին.—տիկիններ՝ Ս. Նշանեան, Տէրուան, փափազեան, Օր. Անգինէ: Պ. Պ. Շահյան Սարեան, Եր. Թօլայեան, Վ. Սվաճեան, Տ. Նշանեան եւ Ա. Գմբէթեան:

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԴԻՆԵՐ՝ 50, 25, 15 ԵՒ 10 ՖՐԱՆԲ

Տոմսերը կարելի է այժմէն ապահովել Դիմել՝ նամակով կամ անձամբ Շահան Սարեանի, 5 Rue Docteur Paquelin, Paris (20e):

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ Հ. Մ.Ի ԿՈՂՄԷ

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ
Ճրդ Քաղաքապետարանի սրահը, Մէթրօ՝ St. Sulpice
Նուագախումբ եւ ճազ-պանտ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷյԼԻ ՄԷՋ

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ՔՂԻԻ ԱԳՐԱԿ ԳԻՒՂԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Այս իրիկուն ժամը 8.30ին 84 Բիւ Շափ, Պօն Թէաթրի մէջ
կը ներկայացուի՝ «ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԸ»
Գին՝ 7, 5 եւ 3 ֆրանք

Հ. Յ. Դ.

Իսի-լէ - Մուլինօ Պիյեանքուրի *վարժեան ենթակոմիտէի ժողովը՝ վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին 164 Av. Verdun, կը խօսի Շրջանային կոմիտէի ներկայացուցիչը:*

Պուա - ֆոլնպի «Նոագոյն» *խումբի վիճաբանական ժողովը՝ այս երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին:*

Լիոնի «Քեռի» *խումբի ժողովը այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8ին ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը, Օրակարգ՝ նախկին ժողովի շարունակութիւնը:*

Լիոնի Քրիստափոր *խումբի ժողովը՝ 24 Ապրիլ Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը, Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն: Ներկայանալ անդամատոմսով:*

Ռրակի Տ. Տէօքմէճեանի ընակարանը, 59 Rue Rabelais:

Լիոնի Զարսանճագի հայր. Միութեան ժամնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9ին, 140 Rue Craiqui սրբճաիանը: Օրակարգ՝ Զեկոյց պատգամաւորի եւայլն:

ՓԱՐԻԶԻ եօզդատի եւ շրջ.-ընդհ. Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովը կը հրաւիրէ բոլոր անդամները եւ հայրենակիցները վաղը կիր. ժամը 2ին Ռոստոմր սրահին մէջ, 131 Fbg. du Temple: Մէթրօ՝ Պելվիլ:

Գործագուրծ կ'ուզուի

Արեւելեան գործ գործելու համար 10—15 վարպետ գործաւորուհիի պէտք կայ: Գոհացուցիչ վճարում:

Դիմել՝ Պ. վ. Իսպիրեանի, 31 Rue St. Lazare: Նօր-Միւտ Notre Dame des Lorettes.

ՁԱՇԵՑՔ'Ը ԵՒ ԸՆՔՐԵՑՔ'Ը

BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Շացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ԱՄԷՆ ՕՐ

VOLPONE
ԱԹԼԻՒ ԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Զ. Ե. Ռ. Միութեան մ.ճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ Ապրիլ 24ի սգատօնին ժամնակցող ազգ. կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները այս երկուշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Ժլորիալի մէջ, 61 Rue Mr. le Prince:

ՓԱՐԻԶԻ Զ. Ե. Ռ. Միութեան մասնաճիւղի բոլոր անդամները ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ժլորիալի մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Մ Ա Ր Ս Է Յ Լ Ի Զարսանճագի Հայրենակց. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի կէսօրէն յետոյ ժամը 2ին, 2 Բիւ Բոլպէր, Պար տը լա Փոսթի մէջ: կը հրաւիրուին անդամ եւ ոչ-անդամ հայրենակիցները: Օրակարգ՝ կենդոյց պատգամաւորներու եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան:

Ա. Ե. Հ. կարմիր Խաչի Լիոնի մասնաճիւղին ժողովը՝ վաղը կիր.

ՁԱՐԵՆՍԱՀԱՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐՈՒՆ

Ա. Պ Ա. Ռ Ի Կ

ՅԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 15 ԱՄԻՍ

ՀՆԱՐՑՈՒ. եթէ վաթը յիշուած առարկաներէն որեւէ գնումի կատարել կը փափաքիս, մի՛ փոխցներ այս *ԲԱՑԱՌԻԿ ԱՌԻԹԸ:*

Ձեր գնելիքին ընտրութիւնը դիւրացնելու համար, ձեզ կը ղրկենք *ՁՐԻՕՐԻՆ՝* հետեւեալ պատկերազարդ ցուցակները (քաթալոգ):

Հայերէն շրջաբերական բացատրութեամբ:

ՔԱԹԱԼՈԳՆԵՐ՝

Թիւ 1.— ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ (մեծի եւ երախայի) կազմածները եւ ծածկոցները:
Թիւ 2.— ԿԱՐԱՄԻՆԵՐ՝ ննջարանի, ճաշասրահի, հիւրանոցի, գրասենեակի:
Թիւ 3.— ՁԻՍԱՏՆԵՐ՝ կիներու, այրերու, փոքրերու, ինչպէս նաեւ գլխարկ, կօշիկ, գուլպայ, շապիկ, հովանոց, ֆանելա, ձեռքի պայուսակներ եւայլն:
Թիւ 4.— ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՍՊԱՍՔՆԵՐ՝ պնակ, գաւաթ, դգալ, դանակներ եւն.
Թիւ 5.— ԵՐԱԽԱՆԵՐՈՒ ԿԱՌՔԵՐ:
Թիւ 6.— ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐ, ՕՃԱԽՆԵՐ:
Թիւ 7.— ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ. Թիւ 8.—ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՆԵՐ (պիսիքլէթ)
Թիւ 9.— ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ՝ ջութակ, մանտոլին, սրինգ, կիթառ եւայլն:
Թիւ 10.— ՅՈՒՆՈԿՐԱՅ ԵՒ ՓԼԱՔՆԵՐ:
Թիւ 11.— ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ:
Թիւ 12.— ՁԱՐԴԱՐԵՂՆԵՐ՝ մատանիներ, օղեր, պատի ժամացոյցներ եւն.

Այս քաթալոգներէն ձեր ընտրած առարկաները, մեր յանձնարարութեամբ ձեզ կը ղրկուին առանց կանխավճարի, 6էն 15 ամիս

Ա. Պ Ա. Ռ Ի Կ

Առաջին ամսավճարը պիտի կատարէք ապսպրանքէն մէկ ամիս յետոյ:
Ճամբու ԾԱԽՔԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ Կը ղրկուի՝

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

Ձեզ հետաքրքրող ՔԱԹԱԼՈԳԻՆ ԹԻԻՐ եւ ձեր հասցէն գրեցէք մեզ՝
G. Badouhassian, 16 Bld. des Italiens, MARSEILLE

Մ. ՎԱՐԴ ✠ ✠ ԵՒ Յ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԸՆԴՀ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ ԿԱՀԱԻՈՐՄԱՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ

106 Rue Richelieu, Bld. des Italiensի անկիւնը
Մէթրօ՝ Drouot-Richelieu R. C. 404565

Ընդհանուր կահաւորում՝ *ապարանքի, տունի, խանութի պանդոկի.*

Մասնակի կահաւորում՝ *ճաշարանի, ննջասենեակի, հիւրասրահի, եւայլն:*

Եթէ կ'ուզէք կահաւորումի վաճառականներու գնած գինով կարասիներ ունենալ, նախ քան մեզի դիմելը, այցելեցէք կահաւորումի խանութները՝ համոզուելու համար մեր անհաւատալի ժուան գիներուն: Գնորդները մեր միջոցաւ կը ստանան իրենց ապսպրանքները ուղղակի գործարանէն, որով երկրորդ մը յաւելուածական շահ չեն վճարեր:

Ունինք պատի եւ սեղանի գործեր, բուրդէ անկողիններ, վերմակներ, մահճակալի մետաքսեայ ծածկոցներ, յատակի ղուտ բուրդէ գորգեկ գործեր՝ արեւելեան գործերու ընդօրինակութեամբ, ֆրանսական սաւէոնրրի եւ մօքէթ ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ կահաւորման առարկաներ: Դիմել նամակով մեր հասցէին, մեր պաշտօնեան ներկայանալով ձեզ ալէտք եղած մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ:

ԾԱԽՈՒ ԵՒ ՎԱՐՁՈՒ ՎԻԼԼԱՆԵՐ

ԾԱԽՈՒ Է վիլլա մը, 114 Rue Victor Hugo, Պուա ֆոյնպ. փարիզէն 11 վայրկեան հեռու: 6 փիէս, մեծ սրճեստանոց, բաղնիք, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, Թէլէֆոն, կեդրոնական ջեռուցիչ եւ փոքրիկ պարտէզ: Գին՝ 220,000 ֆրանք վճարման դիւրութիւններ: Տարեկան վարձք 12,000 ֆր. եւ շառաւ վարձու կը տրուի նաեւ ծախելու խոստումով:

Ուրիշ վիլլա մը 5 փիէս, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, կառաւ եւ փոքրիկ պարտէզ: Գին՝ 150,000 ֆր.: Տարեկան վարձք 8000 ֆր. եւ շառաւ: վարձու կը տրուի ծախելու խոստումով: Դիմել տանտիրոջ Branger, 5 Rue Cambon, Paris.

կ'ուզուի գործի ընկեր պատուաւոր եւ վստահելի պ. ձակ մը կ'ուզէ գործի ընկեր 20,000 ֆր. դրամագլուխով:

Պատրաստ եւ շահաւոր գործ դիմել *Յառաջ* պ.ի:

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE
A. DALAKUPÉIAN
8 Rue Suffran Tél. D. 70. 89
Ջուտ ոչխարի կաթով պատրաստուած ճերմակ պանիր 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ: Քիլօն՝ վարսէյլ» յանձնելի 10 ֆրանք:
Արեւելեան ուտեստեղէններու ճոխ մթերանոց

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
Ա Մ Ե Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա Ժ Ա Ն
Մասնաւոր սպասարկութիւն ընակարաններու համար
Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն
Զատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքթոլ Միլիթեր	ամենալաւն ու ամանք	2-14 ֆրանք

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant F. SOUVIGNY

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթէլէ: Ամեն եւ նոր մեթոտով դարմանում սուր եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէրու հիւանդութեանց (ֆրանկոֆոն, մամիզ.) եւ վարիսի: Մասնաւոր ուշադրութիւն՝ խղճամիտ եւ արագ հրդակացութ. ամէն օր 9—12, 2 կիրակի 9—12:

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տ.	10 տ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration, Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 21 ԱՊՐԻԼ 1929

21 AVRIL 1929

Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 937

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՎԵՐՋՆԱԳԻՐԸ

Օրուան հրատապ խնդիրն է Գերմանիոյ «ելոյթ»ը փորձագէտներու Միջազգայնակցային ժողովին առջեւ:

Ջինադադարէն ի վեր առաջին անգամն է, որ պարտուած Գերմանիոյ ձայնը այսքան բարձր կը հնչէ:

Տասը տարի առաջ, երբ Վէրսայլի մէջ յաղթականները իրենց կամքը կը պարտադրէին Վիլհելմ Բ.ի անփառունակ յաջորդներուն, առանց լսելու զայն և առանց հաւասարէ հաւասար բանակցելու, Գերմանիա լուռ կը համակերպէր, յանցաւոր աշակերտի մը պէս վիզը ծռած:

Այնուհետեւ տակաւ լեզուն բացուեցաւ տարիներուն հետ: Զօտի գանգատներով, թեթեւ դիտողութիւններով սկսաւ, յետոյ ներկայացուց կարգ մը բողոքներ, որոնք հետզհետէ փոխուեցան պահանջներու, մինչեւ որ յանգեցան Հինգշաբթի առեան վերջնագրին:

Այսօր չկայ այլեւս Ջինադադարի Գերմանիան, որ իր ստորագրութեան տակ կ'ընդունէր թէ Մեծ Պատերազմի ամբողջ պատասխանատուն ինքն է: Այժմ անիկա միջազգային կարեւոր ուժ է, կանգնած Եւրոպայի սիրտին վրայ, իր աւելի քան 60 միլիոն բնակչութեամբ (Ֆրանսայի մէկուկէս անգամը), տնտեսապէս վերականգնած, եւ որ հետզհետէ կը վերստանայ իր նախապատերազմեան տիրապետող դիրքը: Դեռ չենք յիշեր «Ընդլուզում»ը, Աւստրիոյ հետ միացման հեռանկարը, որ մօտ է ամէն Գերմանի սրտին, թէեւ ազգայնականէն մ'նչեւ Թունդ ընկերվարականը:

Երկու տարիէ ի վեր Գերմանիա կը բազմի արդէն ժընեւի արիստագոսին մէջ, ստորագրած է Լոքառնոյի դաշինքները, Քելլոգի դաշնագիրը եւ ուրիշ միջազգային վաւերագրեր, մեծ պատուհասնց կողքին եւ անոնց հաւասար իրաւունքներով: Այսօր ալ կը մասնակցի Ջինաթափութեան Նախապատրաստական խորհրդաժողովին, ուր կը ջանայ ընդունիլ տալ իր ծրագիրները:

Երբ Գերմանիա միջազգային գետնի վրայ այսքան ամուր կ'զգայ ինքզինքը, չպիտի հանդուրժէր անշուշտ ընդմիշտ Վերսայլեան դիրքին մէջ: Տօուբսի ծրագիրը, զոր ընդունելու համար պայման դրած էր Ռուրի հարուստ շրջանին պարպումը, արդէն սկսած էր ծանր ճնշել իր ուսերուն, որով եւ ամենէն թեթեւցնել բեռը՝ նոր վերաքննութեամբ մը: Այս անգամ ալ պայման կը դնէր Հենոսի գրաւուած հողամասերուն պարպումը:

Դաշնակիցները բարեացակամութեամբ ընդառաջ գացին իր առաջարկին եւ Փետրուար 11էն ի վեր Փարիզի մէջ եօթը պետութեանց ամէնէն երեւելի տնտեսագէտները ժողով կը գումարեն՝ Գերմանիոյ վճարման կարողութիւնը ճշդելու եւ դաշնակից պահանջատէրներու առնելիքները նուազագոյն չափին իջեցնելու համար:

Բանակցութեանց ընթացքը հաղորդեցինք օրը օրին. իսկ մեր ելմտական բաժնի աշխատակիցն ու Պերլինի թղթակիցը շաբթուս մանրամասնօրէն ներկայացուցին խնդրին վերջնական երեսյթը:

Տարբերութիւնը խիստ մեծ է Դաշնակիցներու պահանջին (33 միլիառ մարք) եւ Գերմանիոյ առաջարկածին (26 միլիառ մարք) միջեւ: Ռայխսպանքի տնօրէն Տոքթ. Շախթի կտրուկ յայտարարութիւնը թէ այդ գումարէն սանթիմ մը աւելի չի կրնար վճարել Գերմանիա, ոուրբի մը պէս պայթեցաւ Խորհրդաժողովին մէջ: Վերջնական խզումը յետաձգուեցաւ մինչեւ երկուշաբթի, անակնկալ դէպքի մը հետեւանքով,—յանկարծական մահը Անգլիոյ Բ. պատուիրակ լորտ Րէվէլսթոքի, որուն նախագահութեան յանձնուած մասնաժողովը կը քննէր Գերմանիոյ վերջին յուշագրին բովանդակութիւնը:

Տնտեսական նեղ շրջանակէն դուրս ելլելով, Գերմանիա այս անգամ լուծեցին կը դնէ քաղաքական պահանջներ, խիստ թանձրիկ ակնարկութիւններով: Ասիկա մեծ յանդգնութիւն կը նշանակէ երէկուան պարտեալին եւ այսօրուան պարտապանին դերին մէջ, ու չզայնացուցած է դաշնակից, մանաւանդ Ֆրանսական պաշտօնական շրջանակները:

Գերման պատուիրակին այսքան բուռն արտայայտութիւնը ներքին վախճանի չպիտի յանգի սակայն: Պերլինի կառավարութիւնը արդէն իսկ նահանջի ճամբան բռնած է եւ այսուհան ժողովին մէջ պիտի փորձէ նոր լեզու մը գտնել դաշնակիցներուն հետ:

Տարակոյս չկայ թէ սակարկութիւններով ի վերջոյ համաձայնութեան մը պիտի հասնին: Որովհետեւ ներկայիս ոչ ոք պատասխանատու է բուռն միջոցներու:

Մեծ Պատերազմի պարտուածներէն հզօր Գերմանիան է միայն որ տակաւին չազատեցաւ նուաստացնող դիրքէն:

Ուրիշներ, աւելի մեծ ոճրագործներ, որոնք յաւիտենական քարի ու մուրի արժանի էին, այսօր կը յոխորտան իբրեւ քաղաքական, արհամարհելով աշխարհի հզօրները: Անոնք իրենց արհեստ ձեռքերով կուգան բազմիլ միջազգային ժողովներու մէջ, արժանանալով բոլորին բարեացակամ ժպիտներուն: Ու բոլորը մրցումի կ'ելլեն — կարմիր յեղափոխականէն մինչեւ աշխարհակալ-դրամատիրականը, անոր շնորհները վայելելու համար:

Ահա՛ թէ ուր իջած է աշխարհի բարոյականը:

Հ. Ս.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅ ԲԵԿՈՐՆԵՐԸ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՄԷՋ

«Ազգարարի թղթակիցը կեսարիայէն կը հաղորդէ·—

Ինչպէս յայտնի է, կեսարիոյ Առաջնորդարանը կը վերաբերի նաեւ իր շրջականերուն, ինչպէս եւ եօզկատի, Սվազի, Արաբկիրի, Տիարպէքիրի եւ Խարբերդի, ուր Հայեր կան առաւել կամ նուազ թիւով: Հետեւաբար, Առաջնորդարանը յարաբերութիւն ունի այդ վայրերուն հետ եւ միշտ տեղեկութիւնները կը քաղէ Հայերու վիճակին եւ թիւին մասին: Տիվրիկի եւ շրջականերու հայութեան մասին հետեւեալ թիւերը կը տրուին·—

Կուրէսին գիւղին մէջ կան մէկ տուն եւ մէկ կին, Արմուտ՝ 2 այր եւ 15 կին ու երախայ, Օտուռ՝ 8 տուն, 5 այր, 22 կին ու տղայ: Մրվանա՝ Հայ չկայ: Խուռնավու՝ 30 որբ-որբուհի եւ կիներ: Ջիմառա՝ 3 այր եւ 35 կին ու տղայ: Բենկա՝ ոչ մէկ Հայ: Կասմա՝ 2 այր եւ 10 կին ու տղայ:

Բուն Տիվրիկի մէջ այժմ կան 65—70 Հայեր, որոնց 11ը այր եւ մնացածը կին ու տղայ: Անոնց վիճակը խղճալի է եւ օգնութեան կարօտ:

Սվազի մէջ ալ թշուառութիւն կը տիրէ, ինչպէս վերջերս Առաջնորդարան կը հաղորդէր ծանօթ անձ մը: Ցեղասպանութենէն շուաքած մէկն է եւ բան մը չի կրնար ընել: Նամակով մը խնդրած էր կեսարիոյ Առաջնորդական փոխանորդէն ընդունիլ 6,8 եւ 10 տարեկան երեք եղբայրներ, որոնք մայր չունին, իսկ հայրերնին ալ բոլորովին թշուառ է: Այդ տղաքը անօթի ծարաւ կը պտտին փողոցները: փոխանորդը պատասխանեց թէ ցաւով կը մերժէ այդ առաջարկը, որովհետեւ մեր այրերն ալ այդ վիճակին կը մօտենան:

Սվազէն երբեմն կիներ կուգան կեսարիա, Պոլիս երթալու համար: Բայց, ճանապարհածախք չկարենալով գտնել, երեսի վրայ կը մնան: Ինչո՞ւ չեն լսեր սեբաստիոյ բարեսիրական մարմինները եւ բարեգեցիկ ազգայինները: Այսքան քարացա՞ծ են իրենց սիրտերը:

Կեսարիոյ Առաջնորդական փոխանորդ Պուրմայեան քահանայ գրած էր Պատրիարքարան, պայման դնելով որ մինչեւ Ջատկէն երկու շաբաթ յետոյ, վերջնական կարգադրութիւն մը ըլլայ, այլապէս ինք պիտի մեկնի: փոխանորդը երեք պահանջ ունի.—1· Անձաններու փոխադրութիւն, 2· Որբերու փոխադրութիւն, 3. Հին եւ նոր որբերու հաւաքում: Առաջին ու երրորդ պայմանները անկարելիութեան մատնուած են: Իսկ երկրորդը կ'ըսուի թէ օրերու գործ է, որովհետեւ բարեգործականը վերջերս նոր ցանկ մըն ալ ուզած է: Անոր աչքին շատ չցուցնելու համար թիւը, 20-30 որբ-որբուհիներ իրենց գիւղերը դրկուելու վրայ են: երբ մեկնին ներկայ 60-70 որբերը, որբանոցը պիտի փակուի:

ՊՈԼՍՈՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ՉԵՆ ԿՐՆԱՐ ԽՄԲՈՎԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ՄԵԿՆԻԼ

Վերջերս Պոլսոյ գաղթականները խմբովին դիմումներ կատարած ըլլալով Ռուս խորհրդային հիւպատոսարանը, պատասխանուած է որ խորհրդային հիւպատոսարանը ցարդ խմբովին գաղթականութեան առաքման մասին հրահանգ չունենալով կդրուէն, չպիտի կարենայ զոհացում տալ առայժմ այս դիմումներուն, որով գործնական հետեւանք չպիտի ունենան խմբական դիմումները, մինչեւ նոր կարգադրութիւն:

Գերմանիա պիտի ելմտելի՞

Տոքթ. Շախթի ծանօթ վերջնագրին պատճառած յուզումը կրկնապատկուեցաւ առջի օր, երբ իմացուեցաւ Անգլիոյ պատուիրակ լորտ Րէվէլսթոքի յանկարծական մահը սրտի կաթուածէ: Լորտը այդ օրն իսկ պիտի հաղորդէր իր նախագահութեան տակ գումարուած մասնաժողովին տեղեկագիրը, Գերմանիոյ յուշագրին մասին:

Փորձագէտներու ուրբաթ օրուան ժողովին սկիզբը նախագահ Օուրն երկար հաղորդեց այս գոյժը եւ նիստը յետաձգուեցաւ երկուշաբթիի: Հետեւաբար այդ վաղուան ժողովին մէջ յայտնի պիտի ըլլայ վերջնական կարգադրութիւնը:

Ռայխսպանքի տնօրէնը երկարօրէն տեսակցեցաւ ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահ երկնկի հետ, ի ներկայութեան ուրիշ քանի մը պատուիրակներու: Բոլորն ալ մեղադրեցին Տոքթ. Շախթի խիզախ կեցուածքը եւ դիտել տուին իրեն այն ահաւոր հետեւանքները, որոնց պիտի ենթարկուի Գերմանիոյ քաղաքական եւ տնտեսական կացութիւնը՝ իր անհաշիւ խօսքերուն պատճառաւ:

Միւս կողմէ գերման նախարարական խորհուրդը ուրբաթ գիշեր գումարեց արտակարգ երկար նիստ մը, որ անցաւ փոթորկալի եւ յանգեցաւ ծանր որոշումներու:

Այդ որոշումները իրրեւ թելադրութիւն, — եւ ոչ թէ իրրեւ բացորոշ հրահանգ — հաղորդուեցան Տոքթ. Շախթի: Լաւատեղեակ աղբիւրէ մը բխած լուրերու համաձայն, այդ որոշումներն են՝ 1. Վճռական կռիւ մը մղել երկուշաբթի օր՝ որպէսզի Փորձագէտներու ժողովը մնանկ չհռչակուի, եւ վիճաբանութիւն բանալ գլխաւոր խնդրին շուրջ. 2. Փոխել, բացատրել, ի հարկին ետ առնել գերման յուշագրին այն մասերը, որոնք կը մեկնաբանուին իրրեւ քաղաքական պահանջներ. 3. Ցոյց տալ թէ ո՛չ 1,650 միլիոն մարքի տարեվճարը, ոչ ալ 37 տարուան պայմանաժամը Գերմանիոյ վերջին խօսքը կը կազմեն. 4. եթէ անկարելի ըլլայ համաձայնութեան մը յանգիլ, լաւագոյն պայմաններով ձեռք բերել 15 տարուան ժամանակաւոր կարգադրութիւն մը, յառաջիկային վերաքննելի:

«Հավաս»ի Գործակալութիւնը զեկոյցով մը կը հաղորդէ որ երկուշաբթիի ժողովը պիտի գումարուի՝ պարզապէս յայտարարելու համար Փորձագէտներու Խորհրդաժողովին ձախողութիւնը:

Ջոզ եւ Քլէմանսօ դէմ դիմի

Րէյմոն Րքքուլի «Իլլիւսթրասիոն»ի մէջ կը պատմէ մարաջախտ Ջոզի կարգ մը խոստովանութիւնները Ջինադադարը կանխող դէպքերու մասին: Ջոզ 1918 հոկտ. 16ին նամակ մը գրած էր վարչապետ Քլէմանսօի, «հասկնալու համար կառավարութեան հեռնոսեան քաղաքականութիւնը»:

— Ինծի կը պատասխանեն թէ, ըսած է Ջոզ, ձեր գործը պատերազմն է. ինչ կը վերաբերի խաղաղութեան, մեր հեռնոսեան քաղաքականութեան, ատիկա մեր գործն է: վայրկեան մը չենք կրնար հանդուրժել որ դուք այդ գործերուն խառնուիք:

Քլէմանսօ, իր հոկտ. 23ի նամակին մէջ որոշակի կը հասկցնէր թէ ես միայն զինուորական խորհրդականն եմ կառավարութեան: երբ ինծի խորհուրդ կը հարցնեն, զուտ մասնագիտական խորհրդակցութեան հաւսր է եւ կառավարութիւնը ազատ է զայն նկատի առնել կամ ոչ, ընդունիլ կամ փոխել: Դիւանագիտական եւ տնտեսական վիճաբանութիւնները՝ գրաւի խնդիրներուն եւ հեռնոսեան հողամասերու վիճակին մասին՝ զինուորական խորհրդականին չեն վերաբերիր:

Ջոզ գնօրէն կը պնդէր թէ բոլորովին տարբեր է խնդրին զինուորական մասը՝ քաղաքական եւ դիւանագիտական մասէն: Դիտել կուտար թէ խորհրդակցութեանց տեղեակ պիտի պահուիմ այն չափով որչափով զինուորական խնդիրներու հետ կապ ունին անոնք: իր պատասխանին աւելի ուժ եւ կշիռ տալու համար, կը ներփակէր արտաքին նախարար փիշոնի մէկ նամակը: Այս վերջինը աւելի խիստ լեզուով կը հասկցնէր նոյն բաները, նոյնիսկ դաս մը կուտար ինծի՝ «ամէն մարդ իր արհեստը» եզրակացնելով:

Քլէմանսօ չուզելով հանդերձ վիճաբանութիւն յարուցանել Ջոզի դագաղին շուրջ, որոշած է այս ամառ գիրք մը գրել՝ վիճաբանդմբնդմիշտ վերջ տալու համար Վէրսայլի դաշնագրին շուրջ յարուցուած զանազան բսի-բսաւներուն: Գիրքը լոյս պիտի տեսնէ յառաջիկայ աշնան:

Ամանուլլահի տղան Մոսկուայի մէջ

«Տէյլի Թելէկրաֆ»ի դիւանագիտական աշխատակիցը կը գրէ.—

Կը տեղեկանամ թէ Ամանուլլահ Թագաւորի տղան ներկայիս Մոսկուա կը գտնուի մանաւանդ պաշտօնով մը: ինչպէս յայտնի է, խորհրդային իշխանութիւնը համակիր է Ամանուլլահի եւ բոլշեւիկ գործակալներ Աֆղանիստանի մէջ կ'աշխատին անոր ի նպաստ:

Ամանուլլահի դատը կը պաշտպանէ նաեւ Թուրք դեսպանատունը, որ խորհրդային դեսպանատունէն եւ գերման գործակատարէ մը զատ միակ դիւանագիտական հաստատութիւնն է Աֆղանիստանի մէջ:

Պարսիկ կառավարութիւնը իրար անցած եւ միեւնոյն ժամանակ զայրացած է Մոսկուայի այն անհիմն ամբաստանութեան համար թէ Պարսկաստան կ'օգնէ Ամանուլլահի հակառակորդներուն: Թէհրան կը վախնայ որ այս ամբաստանութիւնը պարզ պատրուակ մըն է, որպէսզի Մոսկուա միջամտէ Աֆղանիստանի գործերուն:

**** Հեռագրի մը համաձայն, խորհրդային կառավարութիւնը պաղ ընդունելութիւն ըրած է Ամանուլլահի արտաքին նախարարին, որ մասնաւոր պաշտօնով մը Մոսկուա ղրկուած էր: Նոյնպէս մերժած է միջամտել Աֆղանիստանի գործերուն՝ ընդդէմ Պէչէի Սաքայի:*

Երկրաշարժ Պուլկարիոյ եւ Իտալիոյ մէջ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ երկրաշարժի նոր ցնցումներ զգացուեցան Զըրփանի եւ Սթարա-Զակորայի մէջ:

**** Միլանի Պոլոնիայի, Ճենովայի եւ Վիչենցեյի մէջ եւս թեթեւ երկրաշարժ պատահեցաւ, առանց ոեւէ վնաս պատճառելու:*

Լրտես Քասըմի դատավարութիւնը

Պոլսոյ եղեռնադատ առեանը սկսաւ դատել Քասըմ Թէվֆիք անուն անձը, որ կամբաստանուի թէ զինուորական լրտեսութիւն ըրած է օտար պետութեան մը հաշուոյն: Ամբաստանագրին մէջ ծանր մեղադրանքներ կային Քասըմի դէմ. Այսպէս, ան ձեռք ձգած է սաւառնակներու եւ օդապարիկներու դէմ պաշտպանութեան ծրագիրը, ինչպէս նաեւ մարտանաւերու վերաբերեալ խիստ գաղտնի տեղեկագիր մը: Աւտնցմէ զատ, յաջողած է ձեռք անցընել եավուզի ներքին կազմակերպութիւնը ցուցնող քարտէս մը եւ այս բոլորը ծախած է օտար պետութեան մը հաշուոյն գործող Սէտաթի:

Միւս կողմէ, Քասըմ ձեռք բերած է Իզմիթի նաւահանգստին ականներու ծրագիրը, ինչպէս նաեւ Ընդհ. Սպայակոյտի պետ Ջէվզի փաշայի ստորագրութիւնը կրող յատակագիծ մը: Այս երկու վաւերաթուղթերը գտնուած են իր վրայէն, Բանկալթի մէջ ոստիկանութեան կողմէ ձերբակալուած առեն:

Կարդացուեցաւ ծածկագիր նամակ մը, զոր Քասըմ ուղղած է Սէտաթ պէյի: Քասըմ կ'ըսէ այդ գրութեան մէջ. «Ըսախոտ գնեցի: Որպէսզի երկու-երեք օրէն կարենամ ինձերը առնել եւ կեղեւները նետել, անհրաժեշտ է որ 400 ոսկի վճարէք»:

Հակառակ անոր որ այս նամակը իր գրպանէն հանուած է, ամբաստանեալը ուրացաւ անոր հեղինակն ըլլալը: Նոյնպէս տէր չկանգնեցաւ միւս թուղթերուն:

Յետոյ սկսաւ կրօնքը անարդելու դատը: Քասըմ ասկէ առաջ հանդէս մը կը հրատարակէր՝ «Կէնճ Տիւշինճէլէր» (Երիտասարդ մտածումներ) անունով: Ոստիկանական տեղեկագրին հաւաձայն, Քասըմ նախ յօդուածաշարք մը կը սկսի հրատարակել, «Քահանաներու գաղտնիքները» խորագրով: Ասոր վրայ, միսիոնարական ընկերութիւն մը 150 տղերքին կուտայ հանդէսին տիրոջը եւ ան կը դադրեցնէ յօդուածաշարքին հրատարակութիւնը: Անոր տեղ, ուրիշ յօդուածաշարք մը գրի կ'առնէ. «Բաց նամակ Մուհամմէտ Մարգարէին»: Այդ շարքը վերջն վար լեցուն է իսլամութեան մասին անարգական կտորներով:

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԺԱՄԸ

Երէկ իրիկուն ժամը 11ին ժամացոյցը մէկ ժամ առաջ տարուեցաւ: Այսօրուընէ կը սկսի կիրարկուիլ ամառնային ժամը:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԵՐԼԻՆԷՆ

ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

2.— ՓԱՐԻԶԻ ԺՈՂՈՎԸ

Փարիզ դումարուած Փորձագէտներու Ժողովին առջեւ երկու հիմնական հարց դրուած էր, ակիզբէն իսկ. 1) Որոշել Գերմանիոյ ամբողջական պարտքին եւ կամ հատուցումներու քանակը, 2) Սահմանել այն տարեթիւերը, որոնց ընթացքին այս կամ այն չափի մասնավճարներով Գերմանիա պիտի հատուցանէ այդ պարտքը։

Հարկաւ, դիւրին չէր այս խնդրին կարգադրութիւնը։ Եւ ո՛չ ալ միատեսակ ելակէտ ունին պարտասէր · պարտապան պետութիւնները՝ անոր քննութեանը ժամենալով։ Վէճի առարկայ չէ՛ պարտքին գոյութիւնը եւ կամ հատուցումներուն անխուսափելիութիւնը։ Բայց՝ ո՞րչափ, ի՞նչ եղանակով։ Պարտասէրերը կը պահանջեն համաձայն իրենց կարիքներուն, Գերմանիա կ՚ուզէ վճարել՝ համաձայն իր կարողութեան։ Ահա հիմնական տարբերութիւնը։

Պատերազմի անմիջական վախճանին՝ յաղթական պետութիւնները 200 միլիառէն կը խօսէին. Լոնտոնի ծանօթ վերջնագրին առեն (1921) 120 միլիառի իջեցուցին Գերմանիոյ պարտքին քանակը. մէկ-երկու տարի առաջ ալ դաշնակից երկիրներու մասուլը եւ պատասխանատու ժարդիկ 50-60 միլիառով գոհանալու պատրաստ էին։ Այսօր, այդ գումարն ալ զգալապէս զեղչած են։

Այդպէս նաեւ՝ Գերմանիա։ Սկիզբէն ան կ՚ուզէր՝ արդէն իսկ իրմէ առնուած հարիւր հազարաւոր վագոններով, շոգեկառքերով եւ կորուսած երկիրներու շարժական եւ անշարժ հարստութիւններով իր պարտքը վճարած լինցած համարել։ Շատ պատրաստ էին՝ նաեւ ազատագրուած շրջանները (Ֆրանսայի) սեփական աշխատանքով վերաշինել։ Յետագային հաժաձայնեցան՝ որոշ գումար մը եւս վճարել իբրեւ հատուցում, միայն թէ ոչ վեր՝ սեփական կարողութենէն։ Այս տեղէն ալ կը ծագէն բոլոր դժուարութիւնները։

Շաբաթներ խորհրդակցելէ եւ շատ մը ծրագիրներ քննելէ վերջ՝ պարտատէր դլխաւոր պետութիւններ (Ֆրանսա, Անգլիա, Պելճիքա, Իտալիա) ներկայացուցիչները Գերմանիայէն կ՚ուզեն 38 միլիառ մարքի վճարում, 12 միլիառը իբրեւ իսկական հատուցում, գոցելու համար աւերուած շրջանները վերաշինելու ծախքերը եւ կամ յարակից նպատակներու յատկացնելու համար։ Կարճ՝ դաշնակիցներու գանձը ա՛յդչափ գումար միայն պիտի մտնէ, ա-Նոր ալ մեծ մասը Ֆրանսա պիտի ստանայ։ Մնացեալ 26 միլիառը պիտի ստանայ Ամերիկան ի հաշիւ դաշնակիցներու պարտքին։

Գերմանիա այդ գումարը պիտի վճարէ 58 տարուան մէջ, այսինքն ա՛րն իսկ ժամանակամիջոցի ընթացքին, երբ իրե՛նք դաշնակիցները պարտաւորուած են Ամերիկայի վճարելու իրենց պարտքը։ Տարեկան մասնավճարներն ալ այսպէս սահմանած են — սկսելով 1800 միլիոն մարքէն եւ բարձրացնելով 2400 միլիոն մարքի— հարկաւոր կոսները մէկտեղ հաշուած։ 37րդ տարիէն սկսեալ, երբ բո՛ւն հատուցումները վճարուած լինցած պիտի ըլլան, արդէն տարեկան վճարները 1700 միլիոնի պիտի իջնեն։ Ըսել է ուրեմն, այս վերջին գումարը ամբողջապէս (տարեկան 1700 միլիոն մարք) Ամերիկայի գանձը պիտի մտնէ, ի հաշիւ դաշնակիցներու պարտքին։

Դաշնակից փորձագէտներու այս պահանջը թէեւ իբրեւ վերջնին, ծայր աստիճան զիջում կը նկատուի, բայց որոշ է որ՝ ան ներկայացուած է իբրեւ առաւելագո՛յն պահանջ, որուն դէմ Գերմանիոյ դիրքը շատ ալ խախուտ չէ։ Ատոր դիմաց՝ Ֆրանսա յառաջիկայ օգոստոսին հրկայական գումարներ վճարելու պարտաւորուած է Ամերիկայի։ Դրա՛ւ պէտք է իրեն ատոր համար ու Գերմանիայէն կը սպասէ զայն։

Վերջինս մեծապէս շահագրգռուած է, ի հարկէ, պահեցկութիւն իր տարեվճարներու, իր պարտապանութեան ժամանակամիջոցը։ Պարտատէրերն ալ շահագրգռուած են, ապահովապէս առնելու իրենց պահանջը եւ մանաւանդ՝ կանխիկ։ Ո՞վ դիտէ ինչ կ՚ըլլայ վաղը։ Ատոր համար ալ պիտի հաժաձայնին երկուստեք։ Մնանաւանդ որ Ամերիկան կայ այն կողմը եւ քաղաքական վիճակն ալ պէտք է պարզուի։

ՔԻԹԸ
ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Բանի մը տարիէ ի վեր կ՚ուսումնասիրեմ զգալարանքներուն դերը գրական ստեղծագործութիւններու մէջ։ Շարունակելով հանդերձ իմ որոնումներս այս անմշակ գետնին վրայ, սկսայ հրատարակել Ջուարթնոցի մէջ ուրուագիծ մը այդ մասին, բայց քանի կը մխրճուիմ այդ աշխատութեան մէջ, այնքան հրաշալի եւ խոր արմատներ կ՚արձակեն «հոգիին գործիքները», որ զգալարանքներն են։

Մանաւորաբար քիթին մասին։ Ամէնէն արհամարհուած այս զգալարանքը իր արժէքն ունի ոչ միայն արուեստի գանազան սեռերուն մէջ, այլ նաեւ ցեղագրութեան ու . . . բժշկութեան մէջ։

Հոս չպիտի խօսիմ այն ազդեցութիւններուն մասին, զորս հոտառական զգալարանքը ձգած է գրականութեան վրայ։ Սորո՛ւնկ է այդ ազդեցութիւնը, որովհետեւ շատերու «հոգին կը թեւածէ անուշահոտութիւններու վրայ, ինչպէս ուրիշներու հոգին՝ երաժշտութեան վրայ»։ Մաքս Նորտաու ախտաբանական կը գտնէ այդ վիճակը։ Արուեստը չի զբաղիր այդ հարցով, և Զոլա, Պօտլէր, Լոթի, Կոնքուրներ, Հոփէ կը մնան արուեստագէտներ, որոնք արտադրած են յաճախ բոլորու ազդեցութեան տակ։ Մեր մէջ անուշահոտութիւններու ամէնէն ուժեղ անդրադարձը տուած է կին մը, Զապէլ Եսայեան, հակառակ որ բոլոր հոգեբանները և Կուրմոն կը պնդեն թէ կիները նուազ զգայուն են բոյրերու հանդէպ։ Զապէլ Եսայեանէ յետոյ կոգան Մեծարենց, Թէքէեան։

Աւելցնենք, որ ապազայապաշտները փորձեցին տալ բանաստեղծութիւն մը անուշահոտութիւններու ուղղակի ազդեցութեան տակ։

Բայց ես այդ մասին չէ՛, որ պիտի խօսիմ։

Ձգտիմ խօսիլ նաեւ թէ հոգեկան ախտաբանութեան մէջ որքան կ՚օգտուին բժիշկները, քննելով միայն քիթին կազմախօսական վիճակը, այնպէս ինչպէս լիժարներու եւ վատասեռածներու ճանաչման հաժար կը քննուի անոնց ականջին կազմախօսական ձեւը։

Հետաքրքրական է նաեւ ժողովուրդներու առանձնայատուկ բուրումներու հարցը, ինչպէս նաեւ հոտառական եւ սեռական, երկու զգալարանքներուն յարաբերութիւնը, (զանազան հոտեր սեռական գրգռումներ կը պատճառեն, մասնաւորապէս քրտինքը, ինչպէս նկարագրուած է Համաստեղի մէկ պատմուածքին մէջ։)

Այս անգամ իմ նպատակս է ցոյց տալ թէ ի՞նչպէս

1. Բժիշկներ կան, որ քիթին կազմախօսական ձեւէն կը տեսնեն ենթակային առողջական վիճակը, թաքուն հիւանդութիւնները։

2. Բժիշկներ ալ կան, որ մարդոց մարմինէն արտանչուած հոտերով կը ճանչնան անոնց հիւանդութիւնները։

* * *

Արծուալին քիթ ունեցողները մասնաւոր ընդունակութիւն մը ունին կուրծքի հիւանդութիւններով վարակուելու։ Ընդհակառակն, անոնք որ կը կրեն քիթ մը, լայն ռունգերով, չեն վարակուիր այդ հիւանդութիւններով։ Այլ՝ լեարդի հիւանդութիւններ կ՚ունենան։ Այս դիտողութիւնը շատ տրամաբանական է եւ ճիշդ, փորձուած է նաեւ կենդանիներու վրայ։ Նիհար, երկար ու սրածայր քիթերը, որոնց ռունգերը հետզհետէ կը փակին իրարու եւ մոխիրի գոյն կը ստանան, երբ նոյն ատեն այտերն ալ կը փոսանան, կը մատնեն թոքախտը։ Այսպիսի դէմքերը կը կոչուին Հիպոկրատեան։

Պաղ եւ տժգոյն քիթերը նշան են անարիւնութեան եւ տկարակազմութեան։

Երբ քիթը կը տաքնայ ու կը կարմրի, քիթին երակները կ՚ուռին, ռունգերը կը բաբախեն, վախ կայ, որ քիթը արիւնի կամ ենթական զառանցէ, Քիթին կարմրութիւնը յաճախ նշան է նաեւ փորը պարպելու անհրաժեշտութեան կամ լեարդի հիւանդութեան։

Սիրտի հիւանդութիւններու ընթացքին քիթը կապտորակ գոյն մը կը ստանայ։ Ժանտատենդի ընթացքին, երբ քիթը այդ գոյնը կ՚առնէ, վախճանը մահ է։

Ուղեղային հիւանդութիւններու ընթացքին քիթը կը դաղրի բաբախելէ։ Երբ շատ կը քերուի քիթը, կը նշանակէ թէ ենթական ճճի ունի, կամ հարբեւն պիտի ըլլայ։

* * *

Աւելի հետաքրքրական է ախտաճանաչութիւն կատարել հոտերով։ Տոքթ. Քապանէս կը թելադրէ ՝ բժշկական ուսանողներու դաս տալ թէ ի՛նչպէս կարելի է ախտաճանաչութիւն կատարել շնորհիւ՝ հիւանդներուն հոտերուն, այսինքն քիթը երկնցնելով հիւանդին, ինչպէս ախտաճանաչութիւն կը կատարուի ականջը դնելով հիւանդին մարմինին վրայ։ Երբ կարելի է ժարզել քիթը, ճանչնալ հոտերուն բոլոր նրբերանգները, ապահովաբար կարելի պիտի ըլլայ կանխել շատ մը հիւանդութիւններ։

Բնախօսական թէ ախտաբանական ամէն վիճակ ժանաւանդ հոտ մը ունի։ Այսպէս, մանուկը, որ դեռ ծիծ կը ծծէ, իր հոտը ունի, ինչպէս արբունքի հասած տղայ մը, որ դեռ կնոջ չէ մօտեցած, իր հոտը ունի, զարձեալ, ինչպէս լիժարները իրենց հոտը ունին։ Կիւյօ կը պնդէ թէ կարելի է հեռուէն քիթով զուշակել զանազան հիւանդութիւններ։ Տոքթ. Օշորովից կը պատմէ թէ խոխերիք կնոջ մը ժանտերը վանիլիա կը հոտէին։ Տոքթ. Հէժմընտ կը յայտնէ թէ միլամաղձոտ տղու մը ժարմինը մանիշակի հոտ ունէր։ Տոքթ. Քապանէս կ՚ըսէ թէ երիտասարդ մը, որ նոր խենդեցած էր, գոզ կը հոտէր. երբ աղէկցայ, զարշահոտութիւնը կորսուեցաւ։ Մաքրութեան հետ կապ չունի այս երեւոյթը։ Բոլոր այն լիմարանոցներուն մէջ, ուր գտնուեր եմ, ամէն տեսակ մաքրութիւն կատարել կուտայինք, եւ սակայն դէշ կը հոտէին խենդերը։ Սովորութիւն է նժան խենդերը պահել մէկ բաժնի մէջ։ Ամիէնի լիմարանոցին մէջ, կիներու բաժին մը կար, որ սարսափելի կը հոտէր։ Ամէն անգամ մաքրել կուտային, եւ սակայն հոտը չէր անհետանար։

Ըստ Պէրնուցի, խթէրիքները ուշաբարձութեան պահուն կը հոտին դիակի պէս։

Ցիմարութեան այդ զանազան ձեւերէն զատ, ընդհանուր հիւանդութիւններն ալ ունին իրենց հոտերը։ Այսպէս, ժանտատենդով վարակուածները արիւնի հոտ մը կ՚ունենան, սուր յօդացաւի պահուն, քրտինքը քացախի պէս կը հոտի, ժորթի եւ գլխու հիւանդութիւնները մասնաւոր հոտ մը ունին։ Թոքախտաւորները յատկանշական հոտ մը ունին։ Շաքարախտաւորները՝ նոյնպէս։ Ճճի ունեցող տղոց շունչը սխտորի հոտի կը նմանի։

Կիները մասնաւոր հոտ մը ունին դաշտանիօրերուն։ Արդէն շատեր կը պնդեն թէ գոյութիւն ունի կնոջական հոտ մը։

Դոնէ ճիշդ է կենդանիներուն մէջ, որոնք, արուն եւ էգը, իրար կը շփոթեն՝ երբ փճացնենք ա-նոնց քիթին լիւերը։ Եւ սակայն կան բժիշկներ, որոնք կը հաստատեն թէ չէկ կինը մուշկ կը հոտին, շագանակագոյն մազերով կիներն ալ՝ նիշակ։ Կնոջ հոտը թերգրգիռ մըն է քաշելու։ Այդ բնազդով է, որ կիները նուշահոտութիւններ կը գործածեն հիմա, ինչպէս սովորութիւն էր նաեւ հին ատեն։ Աստուածաշունչը կը պատմէ թէ ի՛նչպէս Հուդիթին կը պատուիրէ ժարմինը անուշահոտութիւններով օծէ եւ զգեստները պարոսին ծոցը։

Արդէն անուրանալի է հոտուն ազդեցութիւնը սեռագրգռութիւններուն վրայ։ Դարձեալ սեռային ու հոտառական գրգռութիւններուն մօտիկ յարաբերութեամբ կը բացատրուի ինչո՛ւ գիշերութիւն ընդունելը դի փայլով քիթ մը կ՚ունենայ եւ պռունկներուն բերանը կը հոտի։

Բերանի հոտը նշան է նաեւ ըսուած է միշտ, ժարսողական խղդովակներու խանգարման դաշտանի շրջանին եւ այլ բաներու։

Ամէն պարագայի հոտը ներքին միջավայրին փոփոխութեան արդիւնքն է, հետեւաբար շատ ճիշդ է լեզուէ անոր տալ նշաններուն։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ
ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Ապաքինարան հայ թոքախտաւորներու.— Պայքար «թրաքոմա»ի դէմ.— Սուրիոյ 30,000 գաղթականներուն տեղաւորում.— Ընդհանուր որբերու կեդրոն մը.— Փարիզի Որբերուն համար մը ստեղծուիլը։

Մերձաւոր Արեւելքի Միջազգային Նպաստամատոյց Միութեան ընկերակցութեան տարեկան ժամաժողովը տեղի ունեցաւ փետրուարի 16ին։ Պատուիրակներ եկած էին զանազան երկիրներէ։ Ջուիցերիայէն եկած էր պ. Քրաֆթ Փոնար։ Ներկայ էր նաեւ պ. Նիսեան։ Ընդհ. քարտուղար կորտըն Պէրրի կարդաց տեղեկագիրը, որմէ կը քաղենք հետեւեալ մասերը.—

— Մեր Գործադիր Մարմնի վերջին նիստին մէջ, որ տեղի ունեցաւ 1928 յունիսին, ճիշդ իմ Ամերիկա մեկնելէս առաջ, որոշուած էր առ այժմ մեր գործունէութիւնը թողուլ իր վիճակին մէջ, սպասելով արդիւնքին այն խորհրդակցութեան, զոր պիտի ունենայի մեր Ընկերակցութեան նախագահ Չարլս Վիքրիի հետ Միաժամանակ որոշուեցաւ սակայն, որ եթէ կարելի ըլլայ, Գործադիր Մարմինը ժողով մը ունենայ Դեկտեմբերին կամ Յունուարին, նախագահութեամբ մեր փոխ նախագահ Պ. Քրաֆթ Փոնարի, որպէսզի աւելի կանուխ կարենանք լսել իր առաջարկները՝ Հայ Թոքախտաւորներուն համար բացուելիք Ապաքինարանի (Սանաթորիում) մը մասին։ Այս ժողովը տեղի ունեցաւ եւ առաժաժայ մարմին մը նշանակուեցաւ՝ խոստ լրջութեամբ ուսումնասիրելու համար խնդրոյ առարկայ Ապաքինարանին ստեղծումը։ Այդ մարմինը այսօր պիտի տայ իր տեղեկագիրը այդ մասին։

Պ. Վիքրի, որ Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցէն կը քաշուի, կը փափաքի որ ես ալ իրեն հետեւիմ Ոսկեդէն կանոնի հիմնարկութեան մէջ, որ այժմ անանուն ընկերութեան վերածուած է եւ մեծ յաջողութիւն կը խոստանայ։ Նպաստամատոյցը հետզհետէ հաշուեյարդարի կ՚ենթարկէ իր գործերը։ Մերձ. Արեւելքի Միջազգային Ընկերակցութիւնը թուղթի վրայ միայն գոյութիւն ունի եւ իր ամբողջ գործունէութիւնը կը կայանայ տարեկան քանի մը ժողով գումարելուն մէջ։ Մարդիկ շատ չեն զբաղիր այլ եւս իրմով այնքան, որքան ուրիշ կազմակերպութիւններով, որոնք աւելի կարեւոր մարզերու մէջ կը գործեն։

Մեր ընկերութեան հիմնուելէն՝ այսինքն չորս տարիէ ի վեր, շուրջ 2,500.000 ֆրանք անցաւ մեր անտուկէն եւ թէ այս գումարները հասատատեն թէ չէկ կինը մուշկ կը հոտին, շագանակագոյն մազերով կիներն ալ՝ նիշակ։ Կնոջ հոտը թերգրգիռ մըն է քաշելու։ Այդ բնազդով է, որ կիները նուշահոտութիւններ կը գործածեն հիմա, ինչպէս սովորութիւն էր նաեւ հին ատեն։ Աստուածաշունչը կը պատմէ թէ ի՛նչպէս Հուդիթին կը պատուիրէ ժարմինը անուշահոտութիւններով օծէ եւ զգեստները պարոսին ծոցը։

Արդէն անուրանալի է հոտուն ազդեցութիւնը սեռագրգռութիւններուն վրայ։ Դարձեալ սեռային ու հոտառական գրգռութիւններուն մօտիկ յարաբերութեամբ կը բացատրուի ինչո՛ւ գիշերութիւն ընդունելը դի փայլով քիթ մը կ՚ունենայ եւ պռունկներուն բերանը կը հոտի։

Բերանի հոտը նշան է նաեւ ըսուած է միշտ, ժարսողական խղդովակներու խանգարման դաշտանի շրջանին եւ այլ բաներու։

Ամէն պարագայի հոտը ներքին միջավայրին փոփոխութեան արդիւնքն է, հետեւաբար շատ ճիշդ է լեզուէ անոր տալ նշաններուն։

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Ամերիկեան ընկերութիւն հաւանած է անհրաժեշտ գումարտադրել Ցունաստանի, Բիքիոյ, Սուրիոյ, Պաղեստինի եւ գիպտոսի մէջ պայքարելու համար «թրաքոմա»յի եւ այլ հիւանդութեանց դէմ։ Բոյժ Տոքթ. Հուտպէր, Խաչի Միջազգային Դաշտին, դասախօսութիւններ տայ՝ ժողովուրդը պաշտպանելու համար «թրաքոմա»յի դէմ։ Կան ախտերու, աչքի արկածներու դէմ նաեւ պատճառաբանական ներկայ խարհի մէջ 2 միլիոն կոյրեր կան։ Այս հիւանդութիւնները ան ճաս, որ Հայաստանի մեր գործակիցները մէջ 19.000 հոգիներուն մէջ 14.000ը «թրաքոմա» ունին։ Ընդհ. քարտուղար կորտըն Պէրրի տեսեան։ Ընդ. քարտուղար կորտըն Պէրրի կարդաց տեղեկագիրը, որմէ կը քաղենք հետեւեալ մասերը.—

— Մեր Գործադիր Մարմնի վերջին նիստին մէջ, որ տեղի ունեցաւ 1928 յունիսին, ճիշդ իմ Ամերիկա մեկնելէս առաջ, որոշուած էր առ այժմ մեր գործունէութիւնը թողուլ իր վիճակին մէջ, սպասելով արդիւնքին այն խորհրդակցութեան, զոր պիտի ունենայի մեր Ընկերակցութեան նախագահ Չարլս Վիքրիի հետ Միաժամանակ որոշուեցաւ սակայն, որ եթէ կարելի ըլլայ, Գործադիր Մարմինը ժողով մը ունենայ Դեկտեմբերին կամ Յունուարին, նախագահութեամբ մեր փոխ նախագահ Պ. Քրաֆթ Փոնարի, որպէսզի աւելի կանուխ կարենանք լսել իր առաջարկները՝ Հայ Թոքախտաւորներուն համար բացուելիք Ապաքինարանի (Սանաթորիում) մը մասին։ Այս ժողովը տեղի ունեցաւ եւ առաժաժայ մարմին մը նշանակուեցաւ՝ խոստ լրջութեամբ ուսումնասիրելու համար խնդրոյ առարկայ Ապաքինարանին ստեղծումը։ Այդ մարմինը այսօր պիտի տայ իր տեղեկագիրը այդ մասին։

Պ. Վիքրի, որ Մերձաւոր Արեւելքի Նպաստամատոյցէն կը քաշուի, կը փափաքի որ ես ալ իրեն հետեւիմ Ոսկեդէն կանոնի հիմնարկութեան մէջ, որ այժմ անանուն ընկերութեան վերածուած է եւ մեծ յաջողութիւն կը խոստանայ։ Նպաստամատոյցը հետզհետէ հաշուեյարդարի կ՚ենթարկէ իր գործերը։ Մերձ. Արեւելքի Միջազգային Ընկերակցութիւնը թուղթի վրայ միայն գոյութիւն ունի եւ իր ամբողջ գործունէութիւնը կը կայանայ տարեկան քանի մը ժողով գումարելուն մէջ։ Մարդիկ շատ չեն զբաղիր այլ եւս իրմով այնքան, որքան ուրիշ կազմակերպութիւններով, որոնք աւելի կարեւոր մարզերու մէջ կը գործեն։

Մեր ընկերութեան հիմնուելէն՝ այսինքն չորս տարիէ ի վեր, շուրջ 2,500.000 ֆրանք անցաւ մեր անտուկէն եւ թէ այս գումարները

ԿՈՒՐԾ ԹՈՒՂԹ ՊԱՏՄԱԾՔ

ԱՆՀԱՅՏ ՀԱՐՍՆԻՔ

Ֆրանսերէնէ թարգմանեց Ա. Ա.

Ա

Ֆրանսայի հարաւային կողմերը, Մարսէյլ քաղաքէն ոչ հեռու, գեղեցիկ տեղ մըն է Ռոնի գետին ափերուն վրայ։ Ամառնային տաք օրերուն, երբ ամէն կողմ կանաչ է ու ծաղկած, ամէն կողմ ծաղիկներ ու պտուղներ կան, ուր ամէն կողմ ծառերու ստուերներ կան, հոն ամէն մարդ կ՚ուզէ ապրիլ։ Ամէն մարդ կ՚ուզէ հոն ունենալ իր տունը, իր պարտէզը, իր ագարակը։

Ես ալ հոն ունէի իմ տունս, իմ պարտէզս, իմ ագարակս։ Ես ալ հոն կ՚ուզէի ապրիլ։ Ես ալ հոն կ՚ուզէի մեռնիլ։

Ես ալ հոն կ՚ուզէի մեռնիլ, որովհետեւ հոն ծնած էի։ Հոն ծնած էի, որովհետեւ հայրս հոն ծնած էր։ Հայրս հոն ծնած էր, որովհետեւ պապս հոն ծնած էր։ Պապս հոն ծնած էր, որովհետեւ հոն ծնած էին նաեւ անոր հայրն ու պապը։

Ես ալ հոն կ՚ուզէի մեռնիլ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԱՑԻՆ ԿՈՄԻՏԷՆ

ամիսդողաբար ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ արուարձանի բոլոր ընկերներն ու ընկերուհիները վաղը երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, 0 Քլէր տը Լիւնի վերնայարկը: Մէթրօ՝ Իթալի:

Օրակարգ.— ա) Կուսակցական ընթացիկ հարցեր:
բ) Զեկոյց՝ Սուրիահայ գաղութի մասին.

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

28 Ապրիլ կիր. գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ կը տօնուի Նախաձեռնութեամբ Ց. Ե. Ընբերու Մրուժեան փաթիզի Մանաճիւղին եւ մասնակցութեամբ Շ. Ց. Դաշնակցութեան, Հայ կաթողիկէ, Հայ բողոքական յարանուանութեանց, Եւրոպահայ կարմիր խաչի, Գրական Ակումբի, Սանասարեան, Ֆրանսահայ Արիներու, Պուա-Քոլոնպի Շ. Մ. Ը. Մ-ի սկաուտներու, Արարատ Միութեանց, Տրապիզոնի, Ե. Գարաֆիսարի, Անդրէասի, Ուրֆայի, Սեբաստիոյ, Եոզկատի Հայրենակցական Միութեանց:

Կը նախագահէ՝ **ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ**

Գեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն M. M. Fauchet, Professeur au Conservatoire National de Paris Boulmé, Ier prix du Conservatoire de Paris (թաւջուժակ), «Սիփան» երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. Սաքօ ցակոբեանի եւ «Կոմիտաս» երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի եւ հայ արուեստագէտներ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՈՒՂԵՐՁՆԵՐ, ԵԻԱՅԼՆ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Ա Լ Ջ Ո Ռ Վ Ի Լ

Այսօր կիրակի ժամը 2.30ին 128 Rue Etienne Dolet:

Կը նախագահէ՝ Լ. ՍՈՒՐԻՆԵԱՆ Գեղարուեստական բաժին

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՍԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

կը ներկայացնէ՝ **ՍԱՄՍՈՆ**

SALLE ADYAR. 4 Square Rapp, Métro Alma Marceau

Այսօր կիրակի իրիկուն ժամը 9ին

Մասնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐ՝ 50, 25, 15 ԵՒ 10 ՖՐԱՆՔ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Ի ՆՊԱՍՏ ԴՈՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՈՐԲԱՆՈՑ-ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

5 Մայիս կիր. ժամը 2.30ին «փըթի ժուռնալ»ի սրահը 21 Rue Cadet

«ԱՆՈՑՇ»էն ժաս մը.— պար ծադիկներու Մ. Ներկ Տիկ. Պատմագրեանի, խմբերգ սանուհիներէ առաջնորդութեամբ Պ. Պատմագրեանի, Նուագախումբի ընկերակցութեամբ:

Ցոմսակներու գինները՝ 20, 15 եւ 10 ֆրանք: Դիմել «Ֆլորիա» ճաշարանը:

Կ'ուզուին թխէչներ (հիւսող), տէվիտէօղներ (կծիկ շինող) եւ մուլինէօղներ (մետաքս մանող) գործատրուհիներ. Դիմել՝ Usine de Tissage et Moulinage Favot à Virieu sur Bourbre Isère.

Կ'ուզուին կին գործաւորներ՝ ձիւն ճաշուստներ ոգելուհամար՝ մեքենայով եւ ձեռքով: Ցեւական աշխատանքը ապահովուած է, ամէն ժամանակի համար առանց դադարի: Լաւ վճարում:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ նաեւ կին վարպետ մը (contremaîtresse): Դիմել՝ I. Landau & Fils, 37 Rue, de la Voute - Paris (12e): Մէթրօ վէնսէն:

Գործագուրծ Կ'ուզուի

Արեւելեան գործ գործելու համար 10—15 վարպետ գործաւորուհիի պէտք կայ: Յոհացուցիչ վճարում:

Դիմել՝ Պ. Վ. Իսպիրեանի, 31 Rue St. Lazare: *Նօթ-Միւտ* Notre Dame des Lorettes.

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ Ա). Այնթապի ձեռագործ (Թելքաշ) գիտցող գործաւորուհիներ:

Բ). Արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար ասեղնագործ (օյա) գիտցող վարպետ մը.

Գ). Աշկերտուհիներ:

Դիմել՝ Mme. Vartanouche, 46 Bld. de la Chapelle, Paris (18e). Մէթրօ՝ Chapelle.

Տք. գաղտ. գիտութ. գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ԶԷՆԻ



կը բացատրէ անցեալը, կ'ապագան ներկային մէջ. կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (Կիր.ն ալ մէջը) ժ: 3—7, բացի Շբ.էն 60 rue Pigalle, Paris.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթ.ԷԻ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռաթուառ: Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

ԼՕԹԹԷ ԼԷՀՄԱՆՆ միակ նուագահանդէս մը պիտի տայ Շան գ'Էլիզէի Թատրոնը ապրիլ 28ի իրիկունը: Յայտագրին մէջ է Շուբէրտի «ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ՍԷՐԸ», ու Մելոտիներ Պրահմսէ, Շուպէրթէ եւ Շթրաուսէ: Տոմսերը այժմէն կը ծախուին:

CONCERTS
WALTER STRARAM

Թատր. Ե. Էլիզէ, եշ. 25 Ապր., մասն. մարս. Տիփերէի: Պահի՝ Ա-բիան (րէ-մայէօր), կրանտ ֆիւկ (Լա մին.). Արիէօի մասքարատը եւ Սիւլթը. Քազէլլացի ֆոնչէրթօ Ռոմանօն (ա. անգամ): Մարսէլ Տիփերէ, Սթրավինսկիի Հրահանգը:

WAGRAM AUTO

Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը 100 ֆրանքով:
73 Av. de Wagram Մէթ. Ternes
63 Av, Gde. Armée » Maillot
149bisBd. Villette, Aubervilliers

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT
ՁԱՇԱՒՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՀԱՑԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ոսկիներ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունարէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: Միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՑՑԵԼՈՒ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ

Հասցէ՝ 48 Av. de l'Econome
Blanc-Mesnil (S. et O.)

Կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ:

Չափաւոր գին

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ՈՒՏԵԼ ՄԻՇՏ ԼԱՒԸ
ՈՒ ՎՃԱՐԵԼ ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԱԺԱՆ. ԴԻՄԷ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՃԷՆԱՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ

Ազգ. ուտեստեղէններու մթերանոց:

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷՆ, (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Երկ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel եւ Odeon Tél. Littré 60-46

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ

Թ. ՈՒՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

Ձոխ մթերք անգլիական եւ ֆրանսական կերպասներու

ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ

66, Rue d'Hauteville, Tél. Prov, 67-07 Métro, Poissonnière

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՀԻ

9 Rue Papillon, PARIS. Tél. Prov. 49—31

ETABLISSEMENTS GINDRE & Cie
ՄԵՏԱՔՅԵԱՅ ՀԻՒՍՈՒՄԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

94 Rue Henon, LYON, Croix-Rousse

Մեր գործարանին մէջ կ'աշխատին 13—25 տարեկան հայ երիտասարդ աղջիկներ: կ'ընդունինք տակաւին (Tisseuse) Թիսէօզներ եւ աշկերտուհիներ որոնց կը տրուի բնակարան եւ սնունդ ընտանիքներու մօտ: Շատ մը առաւելութիւններ:

Ընդունելու եւ մանրամասնութիւններու համար դիմել սնօբէնութեան:

ԾԱԽՈՒ ԵՒ ՎԱՐՁՈՒ ՎԻԼԼԱՆԵՐ

ԾԱԽՈՒ Է վիլլա մը, 114 Rue Victor Hugo, Պուա ֆոլընպ, փարիզէն 11 վայրկեան հեռու: 6 փիէս, մեծ արհեստանոց, բարձրադիր ստորնայարկ, բաղնիք, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, Թելեֆոն, կեդրոնական ջեռուցիչ եւ փոքրիկ պարտէզ: Գին՝ 220,000 ֆրանք,— վճարման դիւրութիւններ: Տարեկան վարձք 12,000 ֆր. եւ *շառժ* վարձու կը տրուի նաեւ ծախելու խոստումով:

Ուրիշ վիլլա մը 5 փիէս, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, կառաժ եւ փոքրիկ պարտէզ: Գին՝ 150,000 ֆր.: Տարեկան վարձք 8000 ֆր. եւ շառժ: վարձու կը տրուի ծախելու նաեւ խոստումով: Դիմել տանտիրոջ Branger, 5 Rue Cambon, Paris.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ
CLINIQUE UNIVERSELLE

5 Rue Euryale-Dehaynin (*փողոցին սկզբ եւ ոչ անկիւնը*՝ Av. Jean Jaurès*ի թիւ 81 եւ 83ի միջտեղը*). Tél. 60-84

Ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ՝ ամէն օր ժամը 2.30-7.30: Թոթի, կոկորդի, ականջի եւ աչքի հիւանդութիւններ, Գշ., Եշ.Շբ.5-7.30, Ակռայի հիւանդութիւններ, առանձնաշար, քուրոն, եւայլն, եւայլն: Չափաւոր գիներ եւ խնամուած աշխատանք: Կը խօսուի Հայերէն:

Կ'ուզուի գործի բնակիր պատուաւոր եւ վստահելի դերձակ մը կ'ուզէ գործի ընկեր մը 20,000 ֆր. դրամագլուխով:

Պատրաստ եւ շահաւոր գործ: Դիմել՝ *Յառաջ* պ.ի:

ԿՈ՛Շ ԱՄԵՆԵՑՈՒԻ

Ջի ակն ո՛չ ետես, ունկն ո՛չ լուաւ եւ ի սիրտ մարդոց ոչ անկաւ, զոր պատրաստեաց «ՇԻՐԱԿ» ՄՐՃԱՄՐՆ իւրով անառակ «MOKA»իւ վասն յաճախորդաց իւրոց:

Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի ո՛չ է ձեզ արքայութիւն երկնից, եթէ ոչ ճաշակիցէք *ԳԶԷՕՐԷԿ*ս պատուականս «Շիրակայ» եւ ամենայն բարիք զոր ինչ պիտոյ է ձեզ:

ՇԻՐԱԿ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ 26 Rue de Trévise PARIS (9e)
Tél. Provence 38.63 Métro Cadet

ՏՕՔԹ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ

ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻԶԱՍԵՌԱՅԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

Տ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél. Trudaine 88-77

EMPIRE, Միպիք-Շօլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքոլ Միլիներ	ամենալաւն ու ժամերը	2-14 ֆրանք

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

Le Gérant: F. SOUVIGNY

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը իննամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն: Վկայեալ աղքատներուն ձրի:

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒԲԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու
Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով
ցաւացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթեքութիւն (Rachitisme) եւայլն:
16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)

Contentieux Général, R. C. Seine 423631
Հեռաձայն Ménilmontant 66-64

Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւնք, ամենալաւ պայմաններով:
Արկածի *դատերու մասնագիտութիւն:* Ընդունելութեան *ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2 3 եւ 7էն 8.30: Մէթրօ՝* Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O *եւ* Q.
Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԿՈՎԿԱՍ"

3 Rue Champillon, Մէթրօ՝ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն

Մի ժոռնա՛ք կովկասի համով հոտով կերակուրները որ կը պատրաստուին Ռուսիոյ արքայական խոհարարին կողմէ:

ԱՄԷՆ ՕՐ ՇԻՇԼԻԿ ԵՒ ՎՈՏԿԱ

ԱՐՇՐՈՒՆԻ
ՁԱՐՏԱՐԱՊԵՏ

ՈՒ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆՑ ՊՐԱԳԻՐՆԵՐ ՀՆԱՐՈՂ ՁԱՐՏԱՐԱԳԷՏ
Ingénieur-Projeteur, OUVRAGES D'ARTS et INDUSTRIELS

Քանի տարուան գործնական աշխատանք **ՄԷԿ ԳԻՆ** *կը ձեռնարկէ ամէն տեսակ շինութեան*

Հեռաձայն՝ փարիզի մէջ
ժամը 2.30էն — 6
Anjou 12-40 et la suite

Թղթակցութեանց հասցէ
ARDZROUNI, ARCHITECTE
HERBLAY S. et O.

ՄԱՏԹԷՈՍ ՁԻԼՊԻՐԵԱՆ

կը ստանձնէ ինն եւ նոր ամէն տեսակ ապահովագրական գործեր (*կեանքի, հրդեհի եւ արկածներու*), ինչպէս նաեւ առեւտրականներու տոմարներու կարգադրութիւնը, դիւրաժաւոխելի պայմաններով:

36 Rue de Bellefond, PARIS (IX)

1911 — 1929
ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԸ
ԱՐՄԵՆԱԿ ԹԱՀՐԻԿԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է 16 Rue Pigalle
Հայերու համար ժասնաւոր գին Խնամուած աշխատանք

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE
A. DALAKUPÉIAN

8 Rue Suffren, MARSEILLE Tél. D. 70-89

Զուտ ոչխարի կաթով պատրաստուած ճերմակ պանիր 3, 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ: Քիլօն՝ «Մարսէյլի կայարանը» *յանձնելի 10 ֆրանք:*

Ընդհանուր ուտեստեղէններու ձոխ մթերանոց

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

Միւկիր մեքենաներ



Կը ծախենք գործածուած սինկէր կարի մեքենաներ, ասեղներ, գործիքներ եւ մեքենայի ոտքեր: Աժան եւ լաւ: Դիմել՝ միայն երկուշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ամբողջ օրը, Պօյաճեան եւ Արգուեան,
5 Rue Marceau. St. Ouen (Seine).
Մէթրօ՝ Clignancourt.

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE



ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՑՈՒՆԱՐԷՆ
ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ, ԳԻՆ 18 ՖՐ.
ՊԵԼՎԻԼի ծանօթ հայ նպաստավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61-89

Ձոխ մթերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին նորամուծներու՝ երգեհոնահար եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Քաղաքական եւայլն: Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջկական երգեր՝ Թէ՛ մենակ եւ Թէ խմբերգ: Տպուած ցուցակը ձրի է:

Ինչպէս նաեւ բոլոր տեսակ լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենաազեղ չեալ գիներով:

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՐԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
23
ԱՊՐԻԼ
1929

23 AVRIL 1929

Է. ՏԱՐԻ Թիւ 938

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՐԻՒՆԸ ՋԵՐ ԳԼԽՈՒՆ

Անոնք որ կարդացին կեսարիոյ մէջ հաւախմբուած հարիւր որբերուն ողբերգութիւնը, կա՛մ քանի մը կաթիլ արցունք թափելով գոհացան, եւ կամ ակռայ կճրտեցին անզօր կատարութեամբ, եւ իրենց կարգին մոռցան։

Ո՛չ մէկը, ոչ ալ միւսը կրնայ պատասխան մը հաց ապահովել հալածական բեկորներուն։ Ո՛չ մէկը, ոչ ալ միւսը կրնայ փրկել մեր պատիւը։ Մանաւանդ այս օրերուն, երբ կը պատրաստուինք Ապրիլ 11/24ի տարեդարձը տօնել, ճարտասանական հանդիսաւորութեամբ։

Շաբաթ օր խմբագրական մը ունէինք արդէն, այս թշուառներու մասին, հիմնուած՝ երկու նամակներու վրայ։ Հարկ է նորէն արտատպել կարգ մը նախադասութիւններ՝ այդ երկու նամակներէն, այդ լեղապատառ կոչերէն.

— «Մեր մօտ մնացին դեռ 100 որբեր, որոնց մասին բարեգործականը ձեռնպահ կը մնայ...

— «Շարժելու, գաղթելու անկարող բեկորներու համար ըրած խնդրանքս կեսարացիներուս, Նիւ Եորքի Ազգատախնամին եւ բարերար Պ. եւ Գ. Կիւլպէնկեաններուս մօտ ո՛ր եւ է արդիւնք չեն տուած, հակառակ գրած նամակներուս, աղերսանքներուս...»։

Այս ժամանակաւոր նամակէն յետոյ, քրքրենք նորագոյնը, ապրիլ 8 թուակիր, հրատարակուած՝ Եգիպտոսի ոամկավար պաշտօնաթերթին մէջ.

— «Շարիւր որբեր եւ որբուհիներ կը սպասեն Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ բակը, անասնական կեանքով մը։

«Գթացէ՛ք, ազնուական հոգիներ, *ԵԹԷ ՈՉ ԱՒԵԼՈՐԴ ԱՂԲԵՐՈՒ ԴԷՄ ԴՈՒՐՍ ՊԻՏԻ ԹԱՓՈՒԻՆ ԱՅՍ ՀԷՔ ԲԵԿՈՐՆԵՐԸ։*

... «Ամէն պատասխանատուութիւն ազգին վրայ թողլով, *ՊԻՏԻ ԲՌՆԱԴԱՏՈՒԻՆՔ ՅՐՈՒԵԼ ՅԵՂԻՆ ԼՔՈՒԱԾ ԲԵԿՈՐՆԵՐԸ*»։

Երէկ հաւաքեր էին, այսօր պիտի ցրուեն։ Այսպէս կամ այնպէս ազատեր էին թշնամիներու ձեռքէն, և քանի մը տարի պահելէ յետոյ, նորէն պիտի յանձնեն անոնց, իբրեւ «լքեալ գոյք», իբրեւ գրաստ կամ հարճ։

Մի խրտչիք բառերէն։ Թուրքերը եթէ 14 տարի առաջ այս խլեակներն ալ չարդած ըլլային մէկ միլիոնին հետ, այնքան ոչխարացած չպիտի ըլլային, քան հիմա, քրքջալիր խնդալով ձեր անասնական անտարբերութեան եւ վատութեան վրայ, և նորէն տէր դառնալով այս հարիւր անտէրներու ե՛ւ հոգիին ե՛ւ մարմնին։

Եւ քրքիջը կ՛արձակեն անոնք ո՛չ միայն կեսարիոյ մէջ, այլ եւ ամէն ուր որ համրանքով Հայեր մնացեր են։ Կիրակի որ հրատարակեցինք Անատոլուի խորհրդէն հասած կցկտուր տեղեկութիւններ եւ թիւեր՝ Խարբերդի եւ Սեբաստիոյ գիւղերու մասին։ Միեւնոյն պատմութիւնը ամէն տեղ։ Ո՛չ դպրոց, ո՛չ եկեղեցի, ո՛չ առաջնորդարան, ոչ տէր-պաշտպան, ոչ պատիւ, ոչ ալ ուտելու հաց։ Ստուերներ են որ կը պտտին աւերակներու շուրջ, ենթակայ՝ Թուրքերու թուք ու մուրին, անոնց դուռն ինկած՝ պատառ մը հացի համար։

Թուրքերը պատի՛ւ կ՛ընեն մեզի եւ մարդու տեղ դնելով կը հասկցնեն.

— *Տէր եղէ՛ք, առէք տարէք, հեռացուցէք ձեր մնացորդները մեր երկրին, եթէ ոչ յետոյ կը դողա՛ք...*

Ո՛վ է լսողը։ Բարեգործականը՝ ձեռնպահ, երեւանը քարացած. Հայրենակցականները՝ խուլ, կեսարացիները իրենք՝ անտարբեր. Գալուստ Կիւլպէնկեանէն մինչեւ Յակոբ ադա Ինճէուճեան։ Այս երկուքը եւ նմանները ապահովաբար հայերէն ալ չեն կարդար, կամ կը կարդան եւ չեն հետաքրքրուիր այսքան պզտիկ բաներով, որոնք ոչ քարիւղի հետ կապ ունին, ոչ ալ ադամանդի։ Այլապէս, միայն մէկը կրնար մէկ չէքով փրկել եւ՛ այս հարիւր մանուկները եւ՛ կեսարիա մնացած քանի մը հազարը, տրամադրելով ճամբու ծախքը Թուրքիայէն դուրս ո՛ր եւ է տեղ։

Ինչո՞վ կը բացատրէք այս հրէշային պատկերը։ կրնա՞ք հնարել բանաձեւ մը, որ արդարացնէ անհատներու եւ հաւաքական մարմիններու այս անորակելի վատութիւնը։

Յաճախ կը զայրանանք որ օտար կառավարութիւններ, դեսպաններ, հիւպատոսներ կամ հրամանատարներ մատը մատին չզարկին, մէկ թնդանօթ չարձակեցին կամ տասը գինուոր ցամաք չհանեցին, երբ զարհուրելի ջարդեր եւ հրկիզումներ կը կատարուէին իրենց աչքին առջեւ, շարք-շարք մարտանաւերու եւ բանակներու քթին տակ։

Ամէն համեմատութիւն պահելով, Երեւանի եւ Բարեգործականի անբարոյականութիւնը ինչո՞վ կը տարբերի օտարներու այդ հրէշային րնթացքէն։

Չէ՞ որ միեւնոյն պարագան է։ Անոնց ձեռքն էր արգիլել ջարդը, բայց թոյլ տուին որ կատարուի։ Մեր ձեռքն է, այսօր, հազար ստերլինով անօթութենէ եւ բարոյական փճացումէ ձրիկել հարիւր մանչ եւ աղջիկ, հարիւր կենդանի դիակներ, եւ սակայն,— որո՞ւ հոգ։ Թո՛ղ երթան կորսուին։ «Ախր փող է, հոգի չէ որ տանք»։ Թող Թուրքը հանէ կեսարիա մնացած հարիւրին եւ ուրիշ քանի մը հարիւրներու կամ հազարներու հոգին, միայն թէ մեր փողը մնայ մեր բարձին տակ, եւ գուժար գուժարի վրայ բարդուի ղրամատան մէջ...

Ձեր գլխուն վրայ է այս հարիւր մանուկներուն արիւնը, պարոնա՛յք Երեւանի եւ Բարեգործականի։ Ձե՛ր գլխուն վրայ, Գաբրիել Էֆէնտի, Մալէզեան, Բաշալեան, Զօպանեան։ Ու նաև ձե՛ր գլխուն, Կիւլպէնկեան, Ինճուճեան, Էմմէրեան և նմաններ։

Այդ հարիւր մանուկներէն մէկն-մէկուն արցունք՝ ո՛և է Թուրքի մը տան մէջ, բաւական է քանդելու ձեր փառքն ալ, տունն ալ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

«ՀՕԿ»ԵՐՈՒ ՄՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Նոր Աշխարհ, «*օրկան Ամերիկայի կոմունիստ կուսակցութեան*», հետեւեալ յատկանշական խոստովանութիւնները կ՛ընէ *(13 ապրիլ)*.

—« Ամերիկայի Հօկերու շաժագումարը այս տարի տեղի պիտի ունենայ ապրիլ 13ին եւ 14ին փրովիտենսի մէջ։

Առաջին քանի մը տարիները կազմակերպական աշխատանքի տարիներ կարելի էր նկատել։ Տարիներ, որոնց ընթացքին Հօկերը պիտի նուիրուէին *Բորբըդային Շինարարութեան* սատարող այս կազմակերպութեան ցանցերով պատել այս երկրի մէջ գտնուող աշխատաւորական ամէն գաղութ։ Իսկ վերջին երկու տարուան ընթացքին Հօկերէն կը սպասուէր աւելին։

Երկու պարագային ալ մենք կը նկատենք, որ Հօկերը չկարողացան արդարացնել իրենց վրայ դրուած յոյսերը։

Հօկերը մինչեւ անգամ ամենադոյզն չափով չկարողացան պայքարիլ Ս. Հայաստանի Թշնամիներուն դէմ եւ Թերացան *Բորբրդային իրականութիւնը* ծանօթացնել աշխատաւորական լայն զանգուածներուն։

Գլխաւոր պակասութիւնը այն բանին մէջ պէտք է փնտռել, որ Հօկերը սկիզբէն մինչեւ այսօր չեն ունեցած ձեռնհաս ղեկավարութիւն։ Ղեկավարութիւն մը որ ըմբռնած ըլլար Հօկերու իսկական դերը ամերիկահայ աշխատաւորութեան մէջ եւ իր համապատասխան պլանով առաջնորդէր Հօկերու մէջ կազմակերպուած աշխատաւորութիւնը։

Ղեկավարութեան պակասը, Հօկերու դերի սխալ ըմբռնումը, վատ կերպով անդրադարձած են մասնաճիւղերու վրայ։

Ուրեմն Շաժագումարի աւագ գործը կը լինի Հօկերու դերի յստակ բնութագրումը եւ այդ դերի իրագործման ղեկավարութեան ստեղծումը։

Շաժագումարը պէտք է ամենայն ներոյժ կերպով պայքարի, վերջին տարիներս Հօկի կեդրոնի եւ կարգ մը մասնաճիւղերու մէջ երեւան եկող բիւրոկրատական ձգտումներուն դէմ։ Ինչ որ Հօկերը կ՛ուզեն, այդ իրաւաբանական ղեկավարութիւն է կեդրոնի մէջ եւ իրաւաբանական աշխատանք մասնաճիւղերու կողմէ։

Հօկերու Թուլացումը պատահական չէ։

Այդ ամենամեծ չափով վերագրելի է այն դառն իրողութեան, որ Հօկերու մէջ կը վրխտան անիւրազատ տարրեր, տարրեր, որոնք կը մտնեն Հօկերու մէջ կամ Հօկերը անդամալոյծ ընելու եւ կամ գանոնք առաջնորդելու ուղղութիւնով մը, որ հիմնովին անհամապատասխան է ամերիկահայ աշխատաւորութեան շահերուն եւ ձգտումներուն։ Այդ ուղղութիւնը, բացի ոչ մէկ կապ ունենալէ խորհրդային շինարարութեան ընդհանուր գծին հետ, ընդհակառակը հակախորհրդային է։»

ՍԱՅԿՈՆ-ՓԱՐԻԶ Թունէլը եւս յաջողեցաւ, ինչպէս յաջողած էր փարիզ-Սայկոն Թունէլը։ Օդանաւորդներ Պայեի, Բէժինանսի եւ Մեքենավար Մարսօ շաբաթ իրիկուն ողջ առողջ հասան Պուրժէի օդային կայանը, ուսկից մեկնած էին քանի մը շաբաթ առաջ։ Օդանաւորդները մեծ պատիւներու արժանացան։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐ ՃԱՐԺՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

«Թայմզ»ի Պոլսոյ Թղթակիցը կը հեռագրէ 21 Ապրիլ Թիւով.— Թուրք ոստիկանութիւնը, կառավարութեան հրամանով խուզարկութիւններ կատարելէ վերջ, երեւան հանեց համաձնաւար կարեւոր կազմակերպութիւն մը, որուն կեդրոնը կը գտնուէր բուն իսկ Թուրքիոյ նախկին մայրաքաղաքին մէջ եւ իր տրամադրութեան տակ ունէր տպագրական առատ նիւթեր՝ իր պրոպագանդի պէտքերուն համար։ Ոստիկանութիւնը հաստատեց նաեւ թէ այս կազմակերպութիւնը դրամ կը ստանար արտասահմանէն։

Պոլիս, 22 Ապրիլ.— Համաձնաւարները կը շարունակեն իրենց պրոպագանդը Թուրքիոյ մէջ։ Իզմիրի մէջ տեղի ունեցած ձերբակալութեանց հետեւանքով, Պոլսոյ մէջ ձերբակալուեցան 13 համաձնաւարներ, որոնք նախապէս նման յանցանքներով դատապարտուած էին արդէն։ Ասոնք ղրկուեցան Իզմիր, ուր կը քննուի գործը։

Ոստիկանութիւնը Պոլսոյ մէջ երեւան հանեց կազմակերպութիւն մը, որ ճիւղեր ունի գաւառներու մէջ։ Ունինաև հաւաքոյթի սրահներ եւ տպագրական մեքենաներ։ Հարցաքննութիւնը ցոյց տուաւ թէ կազմակերպիչները դրամ կը ստանային արտասահմանէն։ Իրրեւ մեղսակից ձերբակալուեցան նաեւ բանւորական կազմակերպութեան մը անդամները։

Գերմանիոյ վերջնագրին շուրջ

Գերմանիոյ Ա. պատուիրակ Տոքթ. Հիլմար Շախթ, ընկերակցութեամբ երկրորդ պատուիրակ Ֆէօկլէրի, շաբաթ կէսօրէն վերջ յանկարծ փարիզէն մեկնեցաւ դէպի Պերլին, ուր հասաւ կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին։

Գերման նախարարական խորհուրդը անմիջապէս նիստ գումարեց լսելու համար պատուիրակները։

Վոլֆի գործակալութիւնը այս առթիւ հրատարակեց պաշտօնական զեկոյց մը, որուն մէջ կ՛ըսուի.

«Պատուիրակները տեղեկութիւններ տուին փարիզի փորձագէտներու ժողովին մասին։ Վեր հանեցին մասնաւորապէս գերման յուշագրին նշանակութիւնը եւ անոր գտած ընդունելութիւնը։ Գերման փորձագէտները հաստատեցին թէ յուշագիրը ո՛չ մէկ քաղաքական պահանջ կը պարունակէր, այլ միայն տնտեսական թելադրութիւններ։ Միւս կողմէ ո՛չ մասնաժողովին, ո՛չ ալ լիակատար ժողովին մէջ քննութեան առնուեցաւ յուշագրին այն մասը, որուն քաղաքական հանգամանք կը վերագրէ հակառակորդ կողմը։ Փորձագէտները հաւաստեցին վերջապէս թէ գերման յուշագիրը, ինչպէս միւս յուշագիրները, սահմանուած են վիճաբանութեան հիմ կազմելու»։

Ինչպէս կը տեսնուի վերջին պարբերութենէն, Գերմանիոյ ծանօթ վերջնագրին հանգամանքը կը մեղմանայ եւ դուռ կը բանայ նոր վիճաբանութեանց։

Գերման դահլիճի վիճաբանութեանց մասին լուրթիւն կը պահուի։ Սակայն կը կարծուի թէ կառավարութիւնը խոհեմութեան եւ չափաւորութեան խորհուրդ տուած է իր պատուիրակներուն։ Միւս կողմէ չէ ուզած ժիջամտել անոնց աշխատանքներուն եւ գործելու կատարեալ ազատութիւն տուած է։

Պատուիրակները Փարիզ հասան երէկ կէսօրէ վերջ եւ այս առաւօտ պիտի ներկայանան Փորձագէտներու ժողովին, ներկայացնելու համար իրենց նոր առաջարկները։

Շհնաւարութեան հնգամեայ ծրագիր

Րիկայէն կը հեռագրեն «Հիքակօ Թրիպիւն»ի.— *Ազգային Տնտեսութեան Բորհրդային Գերագոյն Բորհուրդը Մոսկուայի թերթերուն մէջ մանրամասնութիւններ կը հրատարակէ հնգամեայ ծրագրի մը մասին՝ եռապատկելու համար խորհրդային ճարտարարուեստի արտադրութիւնները։ Այս նպատակով հազարաւոր ամերիկացի ճարտարագէտներ եւ մասնագէտներ պիտի հրաւիրուին Ռուսիա՝ հինգ տարի աշխատելու համար։*

Այդ ծրագրին համաձայն, բոլշեւիկները կը յուսան 50 միլիոն րուբլի յատկացնել ճարտարարուեստին, քառապատկելով ներկայ ղրամագլուխը։

Ծրագրուած է նաեւ արտածումները աւելցնել 100ին 164 համեմատութեամբ, իսկ ներածումները 100ին 80 պիտի աւելնան։ Միւս կողմէ բանուորներու օրավարձերն ալ 100ին 75 յաւելում պիտի կրեն։

Ժողովրդական գործավարներու խորհուրդին նախագահ Րիկով կը հաշուէ թէ ճարտարարուեստացումի այս նոր ծրագրին համար պէտք պիտի ըլլան 25,000 մասնագէտներ, որոնց շատ փոքր մէկ մասը միայն պիտի կրնան առնուիլ խորհրդային համալսարաններէն։ 7000 հոգի պէտք է քիմիական ճարտարարուեստին համար, մինչ բոլշեւիկեան դպրոցները պիտի տան 434 շրջանաւարտներ միայն։

Խորհրդային իշխանութիւնները չեն ուզեր պաշտօնի կոչել գերման ճարտարագէտներ, որովհետեւ որոշած են ամերիկեան դրութիւնը ընդունիլ իրենց ճարտարարուեստին մէջ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ՄԱՀ ԽԱՉԱՏՈՒՐ Ծ. ՎԱՐ. ՏԷՐ ՂԱԶԱՐԵԱՆԻ

Ապրիլ 10ին Հալէպի մէջ մեռած է Կիլիկիոյ միաբաններէն Խաչատուր Ծ. Վրդ. Տէր-Ղազարեան, յառաջացեալ տարիքի մէջ։

Հանգուցեալը բնիկ Մարաշցի էր։ Երկար տարեն ուսուցչութիւն ըրած էր։ Առաջնորդական պաշտօններ վարած է Ատանայի, Մալաթիոյ, Տիվրիկի եւ Մարաշի մէջ։ 1920ի ձմռան կռիւներուն եւ Չարդին տարեն Մարաշ կը գտնուէր։ Վերջին տարիներս հոգեւոր հովիւ էր Զահլէի։ Ատենէ ի վեր քաշուած էր Հալէպ, իր ազգականներուն մօտ։

Եղած է անբասիր եկեղեցականի։

ՄՐ. ՎՈՐԻՈ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Երեքշաբաթ Ափրեւելքի Նպաստամատոյցի փոխ-քարտուղար Մր. Վորիս Պէյրութ հասնելով Որբերու Ընդհ. Միութեան սրահին մէջ խորհրդակցութեան հրաւիրած է հայ հոգեւոր պետերը եւ կարգ մը անձնաւորութիւններ։ Խորհրդակցութիւն կատարուած է գաղթականներու նիւթական եւ բարոյական յառաջդիմութեան շուրջ։ Մր. Վորիս մասնաւոր կերպով հետաքրքրուած է եկեղեցիներով, ուզած է հասկնալ թէ գտնուած եկեղեցիները բաւարա՞ր են։ Բանախօսած են Մր. Վորիս, Պ. Պ. Ցաժատեան եւ Թօփճեան։ Ֆանֆառը նուագած է ազգային եւ օտար կտորներ։

ՄԱՐԱՇԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՔՈԼԷՋԻՆ ԴԷՄ

Մարաշի հայանուն թերթը հետեւեալը կը գրէ.—

«Մարաշի, այս արդար ու մարքուր քաղաքին ամէնէն յայտնի մէկ մասին մէջ շէնք մը կայ որ աչքի կը գարնէ բայց ամէն անգամ մարդուն միտքը կը գրգռէ։ երկար խորհելու պէտք չկայ այս շէնքին անունը իարցնելու եւ իասկնալու համար։

«Այս շէնքը ներքուստ վառող խռովութեան բոյն մը, առանց բոցը ցոյց տալու, ողբերգութիւններ պատրաստող իրթիգութեան կեդրոն մըն է։ Ամերիկեան քոլէճ անունը կրող այս օճախին ներկայ վիճակը շատ հանդարտ է եւ ժպտուն լուսինի մը կը նմանի։ Բայց այս ժպիտը անուշ չէ այլ շատ դառն։

«Այդ վայրին մէջ, որ իր անունը գիտութեան օճախ դրած է, դասաւանդութիւն չի կատարուիր եւ արեւի պէս պայծառ է որ կատարուիլը անկարելի է Մարաշի համար։ Շակառակ ասոր, սակայն, մէջը պարապ տեղը բնակող *փրօֆէսորները* արդեօք ի՞նչ տեսակ գործով զբաղած են եւ մինչեւ ե՞րբ այստեղ պիտի մնան»։

ՍՏՈՐԵՐԿՐԵԱՅ ՄԵՀԵԱՆ ՄԸ

Ընտիրք (Սուրիա) շրջակաները քաղաքին մէջ ջուր բերելու համար կատարուած պեղումներու միջոցին երբ մեծ ժայռ մը ուժանակով խորտակուեցաւ, մեհեան մը երեւան ելաւ։ 17 մեթր լայնութիւն, 23 մեթր երկայնութիւն, եւ 3 մեթր բարձրութիւն ունի այս մեհեանը որուն Թուականը կարելի չէ եղած ճշդել։ Ցաճարը կանգնած է վեց սիւներու վրայ. արեւելեան կողմը, 14 մեթր երկայն եւ 4ուկէս մեթր լայն առանձին բաժին մը ունի, ուր կը գտնուին 8 արձաններ 1-2 մեթր բարձրութեամբ։

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՔՐԷՏի ֆոնսիէի Ապրիլ 15ի վիճակահանութեան մէջ 100,000ական ֆրանք (ոսկեդրամ) շահեցան հետեւեալ թիւերը.— 303,529 (1886ի պարտատոմսերէն), 533,772 (1903էն) եւ 375,376 (1911էն)։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հեւիհեւ աշխատանքի լծուած են կուսակցութիւնները յառաջիկայ ընտրութեանց նախօրեակին։ Մայիս 10ին պիտի լուծուի ներկայ խորհրդարանը որ ընտրուած էր 1924ի նոյեմբերին, եւ քուէարկութիւնները տեղի պիտի ունենան մալիսի վերջին հինգշաբթին։ Արդէն իսկ գաղտնիք չեն երեք հակառակ, ժարտ խմբակցութիւններու ընտրական ծրագիրները. պայքարը հետզհետէ պիտի սաստկանայ բնականաբար գալիք շաբաթներու ընթացքին, մինչեւ վճռական օրը։

Ո՞վ պիտի շահի կռիւը՝ քաղքենի-ղրամատիրական կուսակցութիւննե՞րը թէ պարտուածներու իրաւունքէն ճառող Աշխատաւորականները։

Ներկայ քաղաքական անորոշ ղրութեան մէջ, կանխահաս է դուշակութիւն ընել, մանաւանդ որ դեկավար շրջանակներու մէջ անդամ մարդիկ վերապահութեամբ կ'արտայայտուին ելքին մասին։ Խանդավառութիւնը չէ որ կը պակսի պայքարին մէջ։ Վարդագոյն ակնկալութիւններ ունին բոլորը, բայց այդքանը բաւական չէ մաթեմաթիքական ճշդութեամբ տալու համար արդիւնքը։ Զանազան թուանշաններ կ'արտասանուին ամէն օր այս կամ այն հարուածին շահելիք աթոռներուն մասին, փաստեր կը ներկայացուին ապացուցանելու համար թէ ո՛ր շրջաններուն մէջ պիտի շահին պահպանողականները կամ, ուր պիտի պարտուին Ազատական ու Աշխատաւորական թեկնածուները։ Սակայն, հակառակ այդ ճիգերուն, կացութիւնը անորոշ է աւելի քան երբեք։ Թերեւս անիմաստ չէ կարգ մը օրկաններու հաւատքը թէ 1929ի ընտրութիւնները նախորդներէն անհամեմատօրէն աւելի մեծ արժէք պիտի ունենան Անգլիոյ ներքին քաղաքականութեան տեսակէտէն։ Այս ենթադրութիւնը կարելի է բացատրել այն իմաստով որ պայքարը պիտի մղուի երկու հակաժարտ հոսանքներու միջեւ՝ — ղրամատէրն ու աշխատաւորը։ Ընկերվարականները պատրաստուէն ի վեր առաջին անգամն է որ առիթը պիտի ունենան սանձարձակ ճակատելու պահպանողական կուսակցութեան դէմ, որ ահաւասիկ, կացութեան տէրն է 1924էն ասդին. դժուար ալ չէ անշուշտ քննադատել գործունէութիւն մը որ այդքան երկար կեանք ունեցած է։ Մաքդոնըլտ եւ իրենները ամէն ճիգ պիտի թափեն հակցնելու համար որ այդ քաղքենի-ղրամատիրական կուսակցութիւնը չէ իրականացուցած իր վրայ դրուած յոյսերը եւ երկրին տնտեսական կացութիւնը կը մնայ ուր որ էր 1924ին. հինգ տարին բաւական չէ՞ տեսնելու համար սեւն ու ճերմակը։

Ընտրութեանց արդիւնքը շահեկան պիտի ըլլայ ուրիշ տեսակէտ մը եւս։ Կասկած չկայ որ Անգլիա աւանդապաշտութեան դասական երկիրն է. եւ անգլիացի ժողովուրդը բոլորովին անընդունակ է յեղաշրջելու իր ընկերային վիճակը, անընդունակ է փոխելու այն ինչ որ ժառանգ ստացած է պատմութենէն։ Այս տրամադրութիւնը շեշտուած է մասնաւորաբար քաղաքականութեան մէջ։ Անգլիացի դիւանագէտը ի՛նչ դասանքի ու դասակարգի ալ պատկանի, մազաչափ չի շեղիր այն առանձնայատուկ ուղեգծէն որուն «Բրիտանական քաղաքականութիւն» անունը կուտան։ Անոր գոյնն ու ձեւը ծանօթ է բոլոր ճշդուած ժողովուրդներուն։

Հետեւաբար եթէ Աշխատաւորականները յաղթական դուրս գան ընտրութիւններէն, դեռ կարելի չէ ըսել որ ընկերվարական կզբունքները հիմնաւորուած են վերջնականապէս այս ժողովուրդին մէջ. անժխտելի է ընկերվարական վարդապետութեան աստիճանական զարգացումը Անգլիոյ մէջ, բայց նոյն իսկ այդ համոզումով՝ մարդ չպիտի համարձակէր պնդելու որ Մաքդոնըլտներու կամ Սնոբսբոններու ընկերվարութիւնը ուրիշ երկիրներու մէջ մշակուած ընկերվարութիւնն է։ Կը նշանակէ, ուրեմն, որ ձախակողմեան խմբակցութեանց յաղթանակը կրնայ պարզապէս ապացուցանել մէկ երեւոյթ — որ ամբոխը կը ձանձրանայ միօրինակ ու երկարատեւ վարչութենէ ամէն տեղ ու ամէն ատեն, եւ կը փնտռէ նոր ղէմքեր։

* * *

Ի՞նչ է երկրին ներկայ վիճակը եւ ի՞նչ կ'ըսեն ու կ'ընեն կուսակցութիւնները։

Տնտեսականօրէն աշխարհի ամէնէն հարուստ ու բարգաւաճ երկիրը՝ Մեծն Բրիտանիան, ներկայիս կ'ապրի տնտեսական հիւանդկախ շրջանի մը մէջ։ Այս անբաղձալի վիճակը ծայր տուաւ Զինադադարի օրերուն եւ հակառակ թափուած ճիգերուն, հակառակ անհատնում աղբիւրներուն, կարելի չեղաւ բարւոքել։ Մէկուկէս միլիոն անգործներ տարիներէ ի վեր կը թափուռին, խեղճ ու թշուառ եւ պետութիւնը կը հայթայթէ անոնց ապրուստը։ Շնորհիւ նախկին վարչապետ Լոյտ Ճորճի որ հեղինակն է «Անգործներուն պատասխանատուութեան» ծրագրին, պատերազմէն ի վեր հարիւրաւոր միլիոն ոսկերլին նպաստ տրուած է գործազուրկներուն։ Ասոր վրայ աւելցուցէք 1926ի հանքային գործադուլէն յետոյ կարգ մը հանքային շրջաններու մէջ յառաջ եկած տարապայման խեղճութիւնը, ածխահանքերու փակումը, եւ աչքի առջեւ կ'ունենաք երկու միլիոն մարդ, կիներ ու պատանի որոնք զրկուած են անմիջական ապրուստի միջոցներէ։

Հանքածուխի արդիւնաբերութիւնը որ մայր երակն է Անգլիոյ ճարտարարուեստին, խորշոր տագնապի մէջ է։ Արտադրութիւնը զգալապէս նուազած է, որովհետեւ օրավարձերը շատ բարձր են, իսկ օտար մրցակցութիւնը չափազանց զօրաւոր։ Նոյն տագնապը նաեւ մետաղագործական ճարտարարուեստի, նաւաշինութեան եւ երկաթի ու պողպատի արդիւնաբերութեանց մէջ։ Կարգ մը պզտիկ երկիրներ հետզհետէ ինքնաբաւ կը դառնան եւ կամ կը գնեն ուրիշ երկիրներէ աւելի նպաստաւոր արժէքներով։ Ընդհանուր առեւտուրը նոյնպէս չի ներկայացներ նախապատերազմեան տարիներու փայլուն վիճակը։ Մէկ կողմէն արտադրութեանց նուազումը, միւս կողմէ ներածութիւններու շատութիւնը — Անգլիա կը ներածէ գրեթէ իր ամբողջ ուտեստեղէնի նիւթերը — ստեղծած են կացութիւն մը որ ոչինչ ունի մխիթարական։ Տուրքերը ամէն տեղէ աւելի ծանր են եւ ամէն բան անհամեմատ սուղ՝ աշխատաւոր դասակարգին համար։ Անցեալ օր ելմտական նախարարը յիշեց կարգ մը թիւեր՝ բացատրելու համար որ վերջին հինգ տարուան պահպանողական վարչութեան ընթացքին որոշ չափով բարւոքում եղած է երկրին տնտեսական կացութեան մէջ, սակայն ընդդիմադիրներըկ'ըսեն թէ՝ կարելի մը չուր է ովկէանոսին մէջ։ Բուն չարիքը — գործազրկութիւնը — կայ ու կը մնայ։ Պահպանողականները աւանդական ձեւերով կը ժտեն հարցին լուծման, որովհետեւ անհաղորդ են արժատական միջոցներու։ Ամէն քայլ պէտք է հաշտ ըլլայ ունեւոր դասակարգի շահերուն. մնացածը մանրամասնութիւն է։

Ընկերվարականները եւ ազատականները ունին տարբեր ծրագիրներ։ Առաջինները կ'ըսեն որ ներկայ քաոսային վիճակէն փրկուելու համար անհրաժեշտ է ազգայնացնել արդիւնաբերութեան միջոցները, երկաթուղիները, ղրաժատուները եւ հաստատել ղրամագլուխի տուրք մը. իսկ Լոյտ Ճորճի խմբակցութիւնը կը գտնէ որ ճարտարարուեստին չափ եւ աւելի պէտք է ժղում տալ երկրագործութեան զարգացման։

Երեք անհաշտ քաղաքականութիւն, փրկութեան երեք տարբեր ճամբայ, ու ոչ մէկ նշան համերաշխութեան գոնէ ընտրութիւններէն առաջ։ Ենթադրողներ եղան որ պահպանողական եւ ազատական խմբակցութիւնները մէկ ճակատ պիտի կազմեն՝ կռուելու համար ընկերվարութեան դէմ, սակայն շուտով հերքուեցան այդ զրոյցները։ Հետեւաբար ընտրութիւնները պիտի կատարուին «եռանկիւն» (Three cornered)։

Հետաքրքիր է տեսնել որ հակաժարտութիւնը պահպանողականներուն եւ ազատականներուն միջեւ — երկուքն ալ քաղքենի ղրամատիրական կազմակերպութիւններ—, այնքան զօրաւոր է որքան իրենց եւ ընկերվարականներու միջեւ։

Ընտրութեանց ելքին վրայ մեծ ազդեցութիւն պիտի ունենայ 21էն վեր կիներու մասնակցութիւնը։ Մինչեւ անցեալ տարի, 30 տարեկանը լրացողները իրաւունք ունէին ընտրելու։ Պահպանողականները ընդլայնեցին այդ օրէնքը, փաստելով որ 21 տարեկան կին մը քաղաքականութենէ կը հասկնայ 21 տարեկան երիտասարդի մը չափ։ Աւելի ճիշդ է, անշուշտ ըսել որ կիները ընդհանրապէս անտարբեր են քաղաքականութեան հետ եւ իրենց քուէն այդ տեսակէտէն արժէք չունի, բայց բնազդով աւելի պահպանողական են քան այրերը։ Կիները պիտի քուէարկեն ի նպաստ Պալտուինի։

Ներկայ խորհրդարանը 1924ի վերջերը ընտրուեցաւ հետեւեալ կերպով.— Պահպանողականներ 415, Ընկերվարականներ 152, Ազատականներ 42, դանազան 6, գումար 615։

1924էն ի վեր տեղի ունեցան 63 մասնակի ընտրութիւններ, որոնց մէջ պահպանողականները կորնցուցին 12 աթոռ, շահեցան 31, Ազատականները շահեցան 10, իսկ Ընկերվարականները 22։

Նոր խորհրդարանին համար կը տրուին հետեւեալ թիւերը.— Պահպանողականներ 300, Ընկերվարականներ 250, Ազատականներ 55, դանազան 10։

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ.

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅ ԲՆԱԿՉՈՒԹԻՒՆԸ

Գերման մամուլը վիճակագրական թիւեր կը հրատարակէ Գերմանիոյ մէջ ծնունդներու մասին։

Թիւերը ցոյց կուտան թէ Գերմանիոյ մէջ ծնունդներու թիւը ո՛չ թէ կ'աւելնայ, այլ կը նուազի, հետեւեալ համեմատութեամբ, լուրջ մտահոգութեան մատնելով իշխանութիւնները 1880ին 307,— 1900ին 286, 1910ին 227,— 1920ին՝ 193,— 1926ին 138։

Պերլինի մէջ է որ ամէնէն աւելի կը յատկանշուի ծնունդներու նուազումը։ 1880էն 1927 նուազումը աւելի է քան հարիւրին 75։ Այս շարժումը միայն բարձր դասու ընտանիքներուն մէջ չէ որ երեւան կուգայ, այլ նաեւ ժողովրդական խաւերու մէջ։ Այսպէս է որ Պերլինի ամէնէն բազմամարդ եւ ժողովրդական Թաղերէն մէկուն վէտտինքի մէջ, 1895ին կ'արձանագրուէր 40,4 ծնունդ հազար բնակիչներու վրայ, իսկ 1926 միայն 11,8։

Գերման ընտանիքները հետզհետէ կը գոհանան մէկական զաւակով։

ծնունդներու նուազման պատճառները մէկէ աւելի են եւ կը կրեն մանաւանդ տնտեսական բնոյթ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԵՐԼԻՆԷՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Ամիսներէ ի վեր, ինչպէս յայտնի է, գերման կառավարութեան գլուխը կը գտնուի Հէրման Միւլլէր, այս երկրին Սոցիալ Դեմոկրատ կուսակցութեան պարագլուխներէն մին։ Խորհրդարանի ընտրութիւնները 1928 մայիսին՝ բազմաթիւ նոր աթոռներ յատկացուցին այդ կուսակցութեան, որ առաջ ալ ամէնէն մեծն էր Ռայխսթակին մէջ։

Շատ մեծ դժուարութիւններով յաջողեցաւ Միւլլէր կառավարութիւն կազմել, այն եւս՝ ոչ թէ խորհրդարանային խմբակցութիւններու, այլ անոնց պատկանող անհատ երեսփոխաններու հետ միայն համաձայնութիւն կայացնելով։ Այդ կերպով իր կառավարութեան անդամներն էին, բացի ընկերվարական չորս նախարարներէն, նաեւ դեմոկրատ եւ Շեթրեզեմանական նախարարներ։ Սկիզբը թէեւ կեդրոնի կուսակցութեան պատկանող մէկ անդամ եւս իր մէջ կը հաշուէր կառավարութիւնը, բայց ան շուտով թողուց դահլիճը, տարակարծութեան մը պատճառով։

Այնպէս որ, խառն դահլիճ էր այդ կառավարութիւնը։ Խմբակցութիւնները յանձնառութիւններ չունէին իրարու հանդէպ։ Այս վիճակը չէր կրնար երկար տեւել ի հարկէ։ Կուսակցութիւններէն ոմանք պայման կը դնէին նախ՝ 1929ի ելմտացոյցը քննել եւ ընդունիլ։ Ատոր շուրջն ալ տարակարծութիւններ կային։ Ելմտական ընկերվարական նախարար Հիլֆերտինկ շարք մը նոր տուրքեր սահմանած էր, հաւասարակշռել կարենալու համար ելմտացոյցը։ Այդ տուրքերը պիտի ծանրանային առաւելապէս առեւտրական դասակարգերու կռնակին։ Ու ծառացան անոնց ներկայացուցիչները։ Քիչ մնաց որ պայթէր դահլիճը։

Կացութիւնը փափուկ էր, տրուած ըլլալով ժանաւանդ քաղաքական րոպէն, — Փարիզի ժողովը։ Վերջէն հաշտութեան եկան կրճատումներ ընելու ծախքերուն մէջ։ Հիլֆերտինկի եւ վարչապետին պայմանն էր՝ առանց բացի հաւասարակշռել ելմտացոյցը։ Այդպէս ալ ըրին։ Նոր տուրքեր չսահմանուեցան, բայց կրճատումները առաւելապէս տեղի ունեցան պատերազմական նախարարութեան համար նախատեսուած ծախքերուն մէջ։

Խառն դահլիճի ժամանակը հասած նկատուեցաւ։ Անցեալները Տոքթ. Շոլց, շեթրեզեմանականներուն խորհրդարանային խմբակցութեան նախագահը, իր մէկ ճառին մէջ հրապարակաւ արտայայտուեցաւ այդ մասին։ Արդէն իսկ կուսակցապետը ինք, Շեթրեզեման, համոզուած կողմնակից մըն է այսպէս կոչուած «մեծ գործակցութեան», այսինքն դահլիճի մը, մասնակցութեամբ ժողովրդային, կեդրոնի, դեմոկրատ եւ սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցութեանց ներկայացուցիչներուն։ Շեթրեզեմանականներու մեծամասնութեան դէմ է այդ գաղափարին, որ սիրտով ազգայնականներու հետ է։ Եւ սակայն, առարկայական դրութիւնը «մեծ գործակցութիւն» կը թելադրէ հարկադրաբար եւ ամէնուն — շեթրեզեմականներէն սկսեալ մինչեւ սոցիալ-դեմոկրատները։

Բայց՝ մէկ ուրիշ արգելաւոիթ պարագայ։ Ջրահարսը Ափ ծաւոթ պարագան։ Յայտնի է որ, թերեւս Մարքսի դահլիճը որոշած էր անոր կառուցումը, Միւլլէրի կառավարութիւնն ալ իրացուց այդ ծրագիրը։ Ատոր վրայ՝ բողոք փրթաւ սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցութեան ներսէն։ Գումարուեցաւ կուսակցական ժողով մը, որ մեծամասնութիւնը դժկամակութիւն յայտնեց դահլիճի ընկերվարական անդամներուն, ու ձայն են տուած ղրահարսի շինութեան։

Որոշուեցաւ որ ասոր շինութեան համար պահանջուելիք երկրորդ մասնավճարի քննութեան ատեն ղէմ արտայայտուին թէ՛ խորհրդարանին եւ թէ՛ դահլիճին մէջ — միաժամանակ եւ անխտիր, ընկերվ. նախարարներն ալ մէջն ըլլալով։ Կուսակցական կարգապահութիւնը բնականաբար կը պահանջէ որ ենթարկուին ամէնքը տրուած որոշման։

Եւ ահա այդ որոշման հիման վրայ ալ, ասկէ քանի մը օր առաջ, տոքթ. Պրայթշայտ որ Սոց. — Դեմոկր. խորհրդարան. խմբակցութեան նախագահն է այժմ, այդ իմաստով հրապարակային յայտարարութիւն մը բրաւ Բէօլնի մէջ։ Նոր դժգոհութիւն մէջ։ Նոր դժգոհութիւն կը կարծուէր որ դահլիճին ընդարձակումը պիտի դժուարանար ատով։ Պարզուեցաւ սակայն, որ Քաասի նամակը որպէս պարզ բարեկամական խորհուրդ մը նկատելու է։ Այսպէս, ձկ երկու շաբաթ առաջ կեդրոնի կուսակցութեան երեք անդամներ կառավարութեան մէջ մտան, որով եւ «խառն լայն դահլիճը» իրականութիւն է այսօր։

Երեք նոր նախարարներն են՝ տոքթ. Վերթ (նախկին վարչապետ), Շեթկէրվարթ եւ կէրարտ։ Թէեւ այս անգամ եւս խորհրդարանային խմբակցութիւնները յանձնառութիւններ չունին իրարու հանդէպ, բայց խառն դահլիճը կայ ձեղտեղ, կառավարութիւնը լենարան ունի Ռայխսթակին մեծամասնութեան մէջ։

Հաւանական է, որ Միւլլէրի դահլիճը երկարատեւ ըլլայ։ Քաղաքական արտաքին պայմանները եւ մանաւանդ հատուցումներու խնդրին յաղող կարգադրութիւնը ա՛յդ կը պահանջեն։ Եւ սակայն անակնկալներ ալ սպասելի են, յատկապէս սա չարաշուք ղրահարսին շուրջը։ Համայնավարները չարաչար կը շահագործեն այդ պարագան, բանուորական զանգուածներու մէջ ընկերվարականներու դէմ քարոզութիւն ընելու համար յարժար նիւթ գտնելով։ Մոռնալով անդին, որ հաժարնավար Մոսկուա տասնեակներով ռազմանաւեր կը շինէ։ Մոռնալով նաեւ, որ շինուելիք ղրահարսը կուգայ փոխարինելու արդէն հինցած եւ անպէտքացած մէկը, դուրս հանուած գործածութենէն։ Մոռնալով վերջապէս, որ վերասալի դաշնագրին սահմանները մէջ կը կատարուի եղածը։ Իսկ այդ դաշնագիրը, յայտնի է, առանց այն ալ նուազագոյնի հասցուցած է այս երկրին պաշտպանութեան զինուորական միջոցները։

Այսպէս կամ այնպէս, կացութիւնը բաւական փափուկ է. ուշ կամ կամ կանուխ այդ ղրահարսի խնդիրը պիտի գայ դահլիճին առջեւ։ Եւ ընկերվարական նախարարները, թո՛ղ թէ խմբակցութիւնը, պարտաւորուած են դէմ արտայայտելու։ Միւսները կը սպասեն, որ ընկերվարական նախարարները գոնէ ձեռնպահ մնան։ Մինչ այն՝ կուսակցութեան ընդհ. ժողովը, որ յառաջիկայ մայիս ամսուան համար նշանակուած է Մակդպուրկի մէջ, վերջնական որոշում պիտի տայ ինչպէս երկրի պաշտպանութեան խնդիրներուն, առհասարակ, այնպէս նաեւ Ա. ղրահարսի մասին՝ առանձնապէս։

կարդացէք եւ Տարածեցէք

«ՅԱՌԱՋ»Ը

Կեանքը Թուրքիոյ Մէջ

(Քաղուած Թուրք Թերթերէն)

ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

կառավարութիւնը որոշած ազգային խճուղիներու եւ մուրջներու շինութեան մեծ ծրագրութիւն տալ, որով յանձնարարած է Հանրօգուտ շինութեանց գործավարութեան պատրաստել գիտական մեթոտով օրինակ մը, որուն վարելագրելէն ետք անմիջապէս գործի պիտի նարկուի։ Այս օրինագիծը արդէն պարտք դրած է կուսակալութեանց վրայ, որպէսզի անոնք նակաբար խճուղիներու եւ րդուութեամբ եւ անհրաժեշտ նութեամբ զբաղին։

18 տարեկանէն սկսեալ մինչեւ 60 տարեկանները ճամբայ տուրք պիտի վճարեն։ Այս տուքէն զերծ կացուցած են հանրային ծառայողները, ոստիկան զօրքերը։

Այն օտարները որոնք քաղաքիոյ մէջ վեցամսեայ շրջան բնակելու համար կառավարութենէն ըստ օրինի արտօնութիւն ստացած են, անոնք այդ շրջանի համար տուրքէ ազատ պիտի ըլլան, բայց այդ ժամանակը չանէն յետոյ Թուրքիա մնացող օտարներն ալ ճամբու տուրք պիտի վճարեն։

Իբր ճամբու տուրք երիտասարդ բոլոր մասերուն մէջ հաւասարապէս ամէն մարդ ութ ոսկի պիտի վճարէ երկու մասնավճարով։

կուսակալութեանց ընդհ. ժողովները պիտի կրնան մարմնաւորել աշխատութեամբ իրենց տուրքը։ Հատուցանել ուզողները 12 օր աշխատիլ եւ դրամական փոխարէն վճարում ընողներէն ալ 10 ոսկի գանձել փոխանակ ութ։

Ճամբու տուրքը մի մխիթարեր ճամբաներու շինութեան պիտի գործադրել։ Այդ գումարը անձեռնմխելի ըլլայ, երկրագործական պէտքերու պիտի գործածուի, Հանրօգուտ շինութեանց գործավարութեան հրամանին։ կուսակալութիւնները գանձելի գումարին հարիւրին 20ը իրենց գանձման ծախք իբրեւ պիտի վերապահեն, 50ը խճուղիներու նորոգութեան, իսկ հարիւրին 30ը նոր ճամբաներու շինութեան պիտի վերապահեն։

Ազգային խճուղիներու գծին երթեւեկող քառանիւ փոխադրիչէն եւ բազմաթիւ փոխադրութեան միջոցներէն ըստ ասպարէզի մասնաւոր տուրքը պիտի գանձուի։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ԳԻՒՂԸ

Անատոլուի երկաթուղիին Հայտար-Փաշայի նաւահանգիստին գնան առաջին փոխադրութիւնը, 476,618 ոսկի, կառավարութեան կողմէ տէօյչէ Պանքի յանձնուած է։ Երկաթուղիին եւ նաւահանգիստին փոխադրութեան արժէքը մաս առ մաս պիտի վճարուի 60 տարուան ընթացքին։

ՍԻՀԱՆԻ ՅՈՐԴՈՒՄԻՆ ՎՆԱՍ

Ատանայէն կը հաղորդեն թէ Սիհանի ջուրերը թէեւ սկսած են քիչ մը իջնել, սակայն անոնց շարքեռան յորդումին հետեւանքով ջուրով ողողուած են բազմաթիւ գիւղեր ու շրջակայքը։ Վրանաբնակ ցեղախումբերը ստիպուած են առաջ կրցած ըլլալնուն, մարդու փորուտ չեն տուած։ Ցանքերու մէկ մասը ջուրերուն տակ մնացած է, մինչդեռ չէ ճշդուած։ Արդէն գիւղին մէջ, ոչխարներ քանի մը ջուրերէն։

Նաեւ մը ընկղմած եւ մի քանի գանուող վեց հոգին ալ կենդանի մը խեղդուած են։

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Այս տարուընէ սկսեալ որոշած էինք տօնանշել Ապրիլի համագգային սպատօնին կազմակերպութիւնը, որովհետեւ մենք, հայ որբերս, ինացորդներն ենք անթիւ հայ ծնողքներու, որոնք սպանուեցան պատերազմի ընթացքին։

Ու երբ, այժմ, պատերազմի որբերու, մեր ծնողքներուն չիրիներուն առջեւ յարգանքի կը կանչենք հայ կազմակերպութիւնները, հնչակեաններուն առաւելապէս կավարները կը մերժեն, որովհետեւ չեն ուզեր եղեր նստիլ Դաշնակցութեան կողքին։ Երկրորդ նամակով մը խնդրեցինք, որ նամակով մը խնդրեցինք, որ չյամառին, եւ զան նստին որբերու կողքին, հպարտացնելով մեզ, որ զաւակները միացուցին իրենց քէնուռ հայրերը։

Ջպատասխանեցին։

Ի՞նչ։

Նամակի մը պատասխանելու չափ քաղաքավարութի՞ւն ալ չունին։ Եւ կուսակցութիւն են։ Լաւ։

Հայ ժողովուրդ, ամէն կուսակցութիւն, նոյնիսկ կրօնական մարմինները ունին իրենց սեփական տօները։ Իսկ այս սպատօնը մեր յիշատակի պարտքն է։ Մասնակցողները չեն հետաքրքրուիր բացակայով։ Բայց մենք ուզեցինք, որ բոլոր կազմակերպութիւնները հաւ ըլլան, Ապրիլ 28ին, անձամբ շիրիմներու տեսիլքին դէմ մեզի հետ։

Համակամարները ու հնչակեանները չեն ուզեր նստիլ որբերու կողքին։

Իսկ մենք կը յայտարարենք. — կարելի չէ երկար ատեն խաբել ժողովուրդը։ Մենք հասունցած ենք եւ կը խօսինք յանուն նահատակ ժողովուրդին։ Եթէ երկու երեք քինախնդիրներ, արգիլելով մասնակցիլ, կ'արտաւորեն իրենց կուսակցութիւնը։ կամ եթէ, կուսակցական շահերու համար, կ'ուզեն շահագործել մեռելներուն յիշատակը, վատութիւններ են՝որոնց կարելի չէ ներել։

Հայ ժողովուրդ, չերթա՛ս տեսնել այդ ժողովոյ կեղծ սուգը։

Ջանանք առանձին ձգէ, որպէսզի, միս-միայնակ, այն տպաւորութիւնը ունենան վերջապէս թէ իրենք իրենց վրայ կուլան։

Նուիրական է մեր սուգը, մի՛ թոյլատրեր որ խանութի հաշիւներուն հետ շփոթին յարգանքի հարկը, զոր կը պարտինք մեր նահատակներուն։

Հեռացի՛ր վարիսեցիներէն, որոնք իրենց աղտոտ գործերը փոխանակ ժուժուլով մարելու, կը բերեն սպատօներու մէջ։

Մենք պատերազմէն ճողոպրած, ապրեցանք նոր երկունք մը, եւ յանուն մեր հանգանակին, պայքար պիտի բանանք, մեր սեփական ժամուլով, բոլոր կեղծաւորներուն դէմ։

Թող հասկնան, որ կարելի չէ ծիծաղիլ մեր սուգին վրայ, մեր մօր կարօտին վրայ, մեր հօր գերեզմանին վրայ։

Մենք պիտի տօնենք սրտի անհուն մորմոքումով՝ Ապրիլ 28ին։

Ջ. Ե. Ո. Միութեան
կեդր. վարչութիւն

ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ
ԲԱԶՄԱՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Դատական նախարարը Պարթու հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է ֆրանսական թերթի մը, այն օտարներուն մասին, որոնք դիժում ըրած են եւ հետզհետէ կը ստանան ֆրանսական հպատակութիւնը.

— Գիտէք թէ ֆրանսական հպատակութեան ստացման օրէնքը փոփոխութեան ենթարկուեցաւ վերջերս։ Ներկայիս կը կիրարկենք 1927 Օգոստոս 10ի հրամանագիրը։ Առնենք օրինակի համար, օտարական մը որ նոր մտած է Ֆրանսա։ Նախ պիտի դիմէ ոստիկանութեան, որ անոր պիտի տայ երկու տարուան համար արժէք ունեցող բնակութեան արտօնագիր մը։ Ժամանակին, հպատակութիւնն ստանալու օրինական պայմանաժամն էր երկրին մէջ տասը տարուան բնակութեան շրջան մը։ Այս պայմանաժամը իջեցուցինք երեք տարուան։ Ասոր փոխարէն, խստացուցինք այն պայմանները, որոնց համաձայն ներկայիս կը պահանջենք բարոյականի, վարք ու բարքի վկայագրեր։

«Ենթադրենք հիմա, որ օտարականը շատ լաւ ընթացք մը ունեցաւ այդ ժամանակաշրջանին մէջ, եւ կը խնդրէ ֆրանսական հպատակութիւնը։ Այս առթիւ մեզի ուղղած իր խնդրագրին պիտի կցէ ծննդեան վկայագիր մը. իսկ եթէ չունի, հաշտարար դատարանին կողմէ պատրաստուած եւ երեք վկաներու կողմէ ստորագրուած վաւերաթուղթ մը։ Պէտք է խնդրագրին կցէ նաեւ բնակութեան վկայագիր մը, որովհետեւ կէս-թափառաշրջիկները չենք ուզեր, ինչպէս նաեւ աշխատանքի վկայագրեր, որովհետեւ ծոյլեր ալ չենք ուզեր, եւ ժանաւանդ բժշկական վկայագիր մը, որ հաստատէ թէ ենթական վարակուած չէ փոխանցիկ հիւանդութիւններով, ինչպէս վեներախտ և հիւծախտ, որովհետեւ, վտանգաւոր պիտի ըլլար հիւանդոտ մարդեր ընդունիլ։ Բժշկական այս քննութիւնը այնքան խիստ է որ նոյնիսկ եթէ ենթական ընդունակ նկատուի դիւրաւորական ծառայութեան, դարձեալ զայն քննել կուտանք երդուեալ բժիշկի մը։ Ընդհարկուէն կը պահանջենք նաեւ բարի վարքի վկայագիր և դատական յուշագրի պատճէն մը։ Այս բոլորէն զատ, մենք ալ մեր կողմէ քննութիւններ կը կատարենք։ Շատեր են որ դիմում կ'ընեն, բայց քիչերը կ'ընդունուին։ Երբեմն կատարուած դիմումներուն հարիւրին 30ը կը մերժենք»։

ԿԵՂԾՄԱՇԿի ԵՒ ՖԱՂՑԿԵՂի ԴԷՄ

Բժշկական Ակադեմիոյ առջեւ, անցեալ օր գեկոյց մը տրուեցաւ կեղծաշկի դէմ պատուաստի նոր միջոցի մը մասին (Anatoxine de Ramon)։ Ջեկուցանող բժիշկը լրբպուլլէ իր մանկանց հիւանդանոցին մէջ պատուաստած է 17,000 մանուկներ 1924էն մինչեւ 1928։ Որ եւ է ձախողում չէ արձանագրուած։ Բժիշկը կ'եզրակացնէ թէ կարելի է անվախ տարածել եւ բոլոր մանուկներուն կիրարկել այս եղանակը, որ բոլորովին անվնաս է։

Ցետոյ, բժիշկ Ռուսսի տեղեկութիւններ տուաւ փարիզի շրջանին մէջ քաղցկեղի դէմ պաշտպանութեան կազմակերպութեան մասին։ Հակաքաղցկեղային կեդրոն մը հաստատուած է Վիլժուիֆի մէջ։ Ուրիշ կեդրոններ գոյութիւն ունին Լիէն է Մարնի, Սէն է Ուազի եւ Լուառէի մէջ։

ԱՆԴՐԱՆԻԿի ՄԱՍԻՆ

Ciné-Miroir Թերթը խօսելով «Անդրանիկ» ֆիլմի մասին, կ'ընէ հետեւեալ խորհրդածութիւնները։

— Հայկական հարցը պիտի լուծենք՝ Հայերը ջնջելով, ըսեր է երբեմն Սայիտ փաշա։ Եւ իրօք երկար, տարիներ անդադար վայրագութեամբ մը Թուրքերը հետապնդեցին ջարդերու ծրագիր մը՝ հանդէպ հայ ցեղին։ կարելի չէ հոս մանրամասնօրէն պատմել այս ժողովուրդին տառապանքները։ Գերմաններու, ինչպէս Գանիացիներու եւ Ամերիկացիներու կողմէ հրատարակուած բոլոր պատմուածքներէն կրկնակ արատ մը կը բխի.— Ջարդերը կազմակերպուած են կանոնաւոր եւ սիստեմատիկ կերպով։ Այդպէս եղած են, բ. Դրան հաւանութեամբը եւ նոյն իսկ նախաձեռնութեամբը։

կարելի է իրաւացի կերպով գրել թէ ժողովուրդ մը չէ որ ենթական վարակուած չէ փոխանցիկ հիւանդութիւններով, ինչպէս վեներախտ և հիւծախտ, որովհետեւ, վտանգաւոր պիտի ըլլար հիւանդոտ մարդեր ընդունիլ։ Բժշկական այս քննութիւնը այնքան խիստ է որ նոյնիսկ եթէ ենթական ընդունակ նկատուի դիւրաւորական ծառայութեան, դարձեալ զայն քննել կուտանք երդուեալ բժիշկի մը։ Ընդհարկուէն կը պահանջենք նաեւ բարի վարքի վկայագիր և դատական յուշագրի պատճէն մը։ Այս բոլորէն զատ, մենք ալ մեր կողմէ քննութիւններ կը կատարենք։ Շատեր են որ դիմում կ'ընեն, բայց քիչերը կ'ընդունուին։ Երբեմն կատարուած դիմումներուն հարիւրին 30ը կը մերժենք»։

ԿԵՂԾՄԱՇԿի ԵՒ ՖԱՂՑԿԵՂի ԴԷՄ

Բժշկական Ակադեմիոյ առջեւ, անցեալ օր գեկոյց մը տրուեցաւ կեղծաշկի դէմ պատուաստի նոր միջոցի մը մասին (Anatoxine de Ramon)։ Ջեկուցանող բժիշկը լրբպուլլէ իր մանկանց հիւանդանոցին մէջ պատուաստած է 17,000 մանուկներ 1924էն մինչեւ 1928։ Որ եւ է ձախողում չէ արձանագրուած։ Բժիշկը կ'եզրակացնէ թէ կարելի է անվախ տարածել եւ բոլոր մանուկներուն կիրարկել այս եղանակը, որ բոլորովին անվնաս է։

Ցետոյ, բժիշկ Ռուսսի տեղեկութիւններ տուաւ փարիզի շրջանին մէջ քաղցկեղի դէմ պաշտպանութեան կազմակերպութեան մասին։ Հակաքաղցկեղային կեդրոն մը հաստատուած է Վիլժուիֆի մէջ։ Ուրիշ կեդրոններ գոյութիւն ունին Սէն է Մարնի, Սէն է Ուազի եւ Լուառէի մէջ։

ԱՆԴՐԱՆԻԿի ՄԱՍԻՆ

Ciné-Miroir Թերթը խօսելով «Անդրանիկ» ֆիլմի մասին, կ'ընէ հետեւեալ խորհրդածութիւնները։

— Հայկական հարցը պիտի լուծենք՝ Հայերը ջնջելով, ըսեր է երբեմն Սայիտ փաշա։ Եւ իրօք երկար, տարիներ անդադար վայրագութեամբ մը Թուրքերը հետապնդեցին ջարդերու ծրագիր մը՝ հանդէպ հայ ցեղին։ կարելի չէ հոս մանրամասնօրէն պատմել այս ժողովուրդին տառապանքները։ Գերմաններու, ինչպէս Գանիացիներու եւ Ամերիկացիներու կողմէ հրատարակուած բոլոր պատմուածքներէն կրկնակ արատ մը կը բխի.— Ջարդերը կազմակերպուած են կանոնաւոր եւ սիստեմատիկ կերպով։ Այդպէս եղած են, բ. Դրան հաւանութեամբը եւ նոյն իսկ նախաձեռնութեամբը։

կարելի է իրաւացի կերպով գրել թէ ժողովուրդ մը չէ որ կը նետուի ուրիշի մը վրայ՝ վայրագ անիշխանութեան նոպայի մը մէջ։ Ո՛չ. գործողութիւնը երեւան կուգայ միշտ նոյն եղանակով, գիւղերու մէջ յայտարարուած կառավարական հրամանով մը։ Հրաձգողները պոլսէն կը հասնին բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն եւ անոնց միջոցով ալ՝ ջարդողներուն եւ ջարդուողներուն։ Այս բոլորը տեղի կ'ունենային գարիւրելի կարգով մը։ կարաւանները կը հաւաքուէին որոշեալ օրը, որոշեալ ժամուն։ Քիւրտերուն եւ աւազակներուն լուր տրուած կ'ըլլար, անոնք կը հասնէին ոստիկաններու կողմէ տրուած ժամադրութեան տապալելու հաւար որսը։ Յանձնախումբեր կը զբաղէին դասաւորելու աւարը որ Թուրք կառավարութիւնը կատարեր էր հայ տուներուն մէջ։ Դիշախանք ամբոխին կը նետէին մանր մունր առարկաներ. ինչ որ իրական արժէք մը ունէր. մէկդի կը դրուէր՝ ծախուելու համար։ Նախ կը վճարէին Հայերու տուրքերը, որպէս զի որեւէ մաիմետական չվնասուի. յետոյ մնացեալով կը հարստանար պետութիւնը։ Հայ ժողովուրդին անբողջական բնաջնջումը ժամուամբ կամ բունի կրօնափոխութեամբ,— այս է նպատակը որ կը հետապնդուէր։ Բայց հայ ինն հայրենիքի սէրը երբեմն ծնունդ կուտար փրկիչներու, վառվռուն հոգիով հերոսներու, որոնք վըճռած էին ընկերուժի ենթարկել բարբարոս հորդանները։ Երիտասարդ Անդրանիկը ամէնէն հարատեւներէն մէկն եղաւ այս հերոսներուն»։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՒԱՆՑ ՍՊԱՆՆԵԼՈՒ...— Կիները որ աշխարհ եկած են համբերութեան եւ համակերպութեան անսպառ պաշարով մը, երբ կը վճռեն իրենց ամուսինը սպանել, անոր բռնութենէն ազատելու համար չէ անշուշտ։ կոյր ըլլայ թէ ոտնատ, ապնիւ թէ վայրագ, կը բաւէ որ երիկ ըլլայ։

Այսպէս եղած է ամբողջ դարեր եւ եթէ կիները սկսած են շեղել գծէն եւ սպանել իրենց ամուսինները, ի հաշիւ ուրիշին է որ կը գործեն։ Ի՞նչ ընեն խեղճերը։ Ուրիշ միջոց չկայ միանալու անոր զոր կը սիրեն. պէտք է որ մէկը մեռնի որպէսզի միւսը ապրի իր ուզած կերպով։

Այսպէս ալ կը մտածէր Ցիկին կապրիէլը։ Բայց սպաննել իր ամուսինը, վտանգաւոր էր։ կրնար ջուրը ձգել նպատակը, որուն կը ձգտէր,— մրանալ իր սիրականին։ Մտածեց ուրեմն եւ իրը Եւայի հարազատ Թոռ՝ չուշացաւ գտնելու միջոցը։ պէտք էր մեռցնել իր ամուսինը, առանց զայն սպաննելու... եւ ահա թէ ինչպէս։ Գիւղէն բերել տուաւ ամուսնին հօրը մահուան վկայագիրը։ Ընոր վրայ ջնջեց հօրն անունն ու տեղը դրաւ անոր զաւկին՝ իր ամուսնին անունը։ Արդէն 1924էն ի վեր բաժնուած կ'ապրէր անկից, որուն մասին լուր չունէր այդ թուականէն ի վեր։

Մահուան վկայագիրը այսպէս խարդախելէ յետոյ, յոյսով ու երազով լեցուն իր ապագային մասին, գիմեց իր բնակավայրին վէնսէնի Թաղապետութեան եւ առնոր հաստատել տալէ յետոյ թէ ինք այրի է, յայտարարել տուաւ իր ամուսնութիւնը՝ ընդ իր Սիրականին...։ Բայց Թաղապետութիւնը հոտ էր առեր։ Խմագեր էր թէ Ցիկին կապրիէլի հանգուցեալ ամուսինը ողջ է եւ կ'ապրի առողջ. նոյնիսկ մեռնելու միտք ալ չունի. ու գատարան յանձնեց ինքնակոչ այրին, որ երկու շիթ արգունքներու մէջ, հեկեկալով ու ներողութիւն խնդրելով՝ խոստովանեցաւ իր արարքը։

Սիրուն էր Ցիկինը եւ իր արգունքները խիղճ կը շարժէին. ու դատաւորը որ իրօք ամուսնասպան կիներ էր արձակէր, արգելք մը չգտաւ տղայութիւն նկատելու Ցիկին կապրիէլի փորձը եւ սաստէ մը յետոյ, ձգեց որ երթայ սպասելու իր ամուսնին բնական մահուան։

ՄԱՐԴԱԿԵՐՆԵՐՈՒ ԴԱՏ ՄԸ — Բանի մը օրէն, Փրակայի մէջ պիտի սկսուի մարդակեր գնչուներու դատ մը։ Ամբաստանեալները 19 հոգի են որոնցմէ երկուքը կիներ։ Ամէնէն մեծը 28 տարու է։ Անոնց երկուքը խուլ-համր են։

Ներկայ ժամանակներու ամէնէն աղտոտ ոճիրներէն մէկուն դատն է որ պիտի տեսնուի։ Այս գնչուներու խումբը կը յարձակէր մարդոց վրայ, կը կողոպտէր զանոնք, կիները կ'առեւանգէր, զոհերուն մերկ դիակները կը հաւաքէր ու կը տանէր իր բնակատեղին։

Տառներկու սպանութիւններ կը վերագրուին անոնց. բայց բոլորը այդ չէ. դատական իշխանութիւնները կը սանտրուէին, գանկէն մինչեւ պոչը. ողնայարներուն վրայ ուղիղ խազ մը կը բացուէր։ Գիրուկ կենդանիները նիհարցան ու գողգողալով անկիւններ վազեցին՝ փոթորիկէն պաշտպանուելու համար։ Անտարբեր բարեկամս տեղէն չէր շարժեր. ան լաւ էր ու պատպարուած՝ փորուած ժայռի մը մէջ։

Գարնան անձրեւը ի՞նչ է որ. շուտով դադրեցաւ ու հօտը դուրս եկաւ իր պատսպարանէն։ Արեւը ծաթեց անոնց վրայ, չորցուց անոնց մորթերը եւ աւրշնկեց անոնց նուրբ արգուզարդը։ Քանի մը խխունջներ, ականջները գցած, յամրաբար իրենց արծաթածած գօրկերը կը փռէին իմ կոթնած ժայռիս կողքին։

—

Բաւական է հեռուէն դիտածս։

— Հէ՛յ, կանչեցի ես, գէշ խարկս գաւազանիս կախած ու ճօճելով. կանչեցի բարեկամս իր անունով։ Ան կարծես խնչքը կորսնցուց, չուարհգաւ որ կողմէն վազել իմ ժամս։

Ան գիտէ թէ որքան կը սիրեմ ուղիկները, վազած ատեն հատ մը եւ այծերու մազերը ներդաշնակօրէն կը սանտրուէին, գանկէն մինչեւ պոչը. ողնայարներուն վրայ ուղիղ խազ մը կը բացուէր։ Գիրուկ կենդանիները նիհարցան ու գողգողալով անկիւններ վազեցին՝ փոթորիկէն պաշտպանուելու համար։ Անտարբեր բարեկամս տեղէն չէր շարժեր. ան լաւ էր ու պատպարուած՝ փորուած ժայռի մը մէջ։

Գարնան անձրեւը ի՞նչ է որ. շուտով դադրեցաւ ու հօտը դուրս եկաւ իր պատսպարանէն։ Արեւը ծաթեց անոնց վրայ, չորցուց անոնց մորթերը եւ աւրշնկեց անոնց նուրբ արգուզարդը։ Քանի մը խխունջներ, ականջները գցած, յամրաբար իրենց արծաթածած գօրկերը կը փռէին իմ կոթնած ժայռիս կողքին։

—

Բաւական է հեռուէն դիտածս։

— Հէ՛յ, կանչեցի ես, գէշ խարկս գաւազանիս կախած ու ճօճելով. կանչեցի բարեկամս իր անունով։ Ան կարծես խնչքը կորսնցուց, չուարհգաւ որ կողմէն վազել իմ ժամս։

Ան գիտէ թէ որքան կը սիրեմ ուղիկները, վազած ատեն հատ մը

ՅԱՌԱՋ ԿԸ ՆՈՒԻՐԷ

Պ. Յտեփան եղիազարեան մէկ տարեկան Յառաջ կը նուիրէ մէշէտի (Պարսկաստան) ազգային վարժարանին։

Խանութիւնները չեն կրցած հռչեան հանել անոնց գործած ոճիրներուն ստոյգ թիւը։ 1927 յունուարին այս վայրենիներու վոհմակը կը սպաննէր եւ կ'ուտէր վաճառական մը։ Քանի մը օրեր առաջ նմանապէս սպանած եւ կերած էին այր եւ կին մը. 1926ին, անոնք անտառի մը մէջ խողխողած էին աղջիկ մը եւ 50նոց կին։

Բայց որովհետեւ պատժական օրէնքին մէջ, մարդակերութեան մասին որեւէ տրամադրութիւն չկայ, գնչուները կը դատուին իբրեւ կանխամտածուած ոճրագործներ։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՋԴ
ՀԱՅ ՋՔԱՒՈՐ ՑԼԻ ԿԻՆԵՐՈՒՆ

փարիզի Հայ տիկնանց միութեան Հայ կարմիր խաչի օգնութեան մասնաճիւղը, կանխաւ տրուած որոշման մը համաձայն, պիտի օգնէ այն յոյն հայ կիներուն, որոնց ընկերային համեստ վիճակը չի ներեր հանդուրժելու ծննդաբերութենէն առաջ եւ վերջը տեղի ունենալիք ծախքերուն։

Հետեւապէս ներկայիս կը հրաւիրենք այդպիսիները, որ իրենց յղութեան առաջին ամիսներէն սկսեալ՝ ներկայանան Հայ կարմիր խաչի օգն. մասնաճիւղին՝ արձանագրուելու համար։

Ներկայ 1929 տարուան շրջանին համար, պիտի ընտրուին 12 յղի կիներ միայն, յետ մանրակրկիտ քննութեան։ Հայ կարմիր խաչի օգն. մասնաճիւղը պիտի օգնէ անոնց՝ յղութեան ճիշգերորդ ամիսէն սկսեալ եւ ծննդաբերութենէն մինչեւ հինգ ամիս պայմանաժամով։

Դիժումները կ'արձանագրուին եկեղեցւոյ բուժարանը, ամէն առաւօտ, ժամը 9էն 12, բացի կիրակիէ։

Հ. Տիկնանց Միութեան
Հ. Կ. Խաչի Օգն. մասնաճիւղ
(Կնիք)

Մեզի կը հաղորդեն թէ երիտասարդ բժշկուհի Պ. Զարեհ Պապիկեանի յանձնուած է «Illustration» հանդէսին մասին պատրաստել մեծ շարժանկար մը, որ կ'ամփոփէ աշխարհահռչակ պարբերաթերթին բովանդակ կազմակերպութիւնը։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ մէջ պատրաստուած վայրաշարժը՝ «Պաքսոնիա» առաջին անգամ Լայփցիկէն Տրէզդըն գիծը կտրեց։ Այժմ գերման շոգեկառքերը կը կտրեն օրական երկարութիւն մը, որ համապատասխան է երկրէն լուսին հեռաւորութեան երկուքին։

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏԻԺԸ

Այս անգամ՝ այս երկիրը եկայ բոլորովին ջախջախուած ուղեղով ու տակնուվրայ սրտով «Նպաստաւո՞ր թէ աննպաստ» բառերը տրորուած մտքիս ամբողջական գրազումը կը կազմեն։ Նորընծայի փոքրիկ անխոհեմութիւնս իր խոշոր հետեւանքներով դիս ձգեց մտատանջութեան խառնարանի մը մէջ։ Հակառակ բոլորտիքիս խրախուսանքին, գարձեալ չեմ հանգստանար. սիրտս կարծես մամուռի մը տակ անխղճօրէն սեղմուած է։ Այժմ բոլոր շուրջի մարդոցմէս կը կասկածիմ. ամէն մարդ, կին, աղջիկ՝ ծպտուած կը տեսնեմ. ոչ ոք կրնայ մխիթարել զիս։

Ա՜խ, մէկը միայն սակայն, նախանձամտութիւնը թերեւս սահմանեց այս առեւտրական փորձանքը։ Քանի մը շաբաթ առաջ խոստացեր էի Vosgesի իմ հովիւ բարեկամիս, որ չգարմանայ, եթէ օր մը անակնկալ այցելութիւնս կրկնեմ։

Ա՛յո՛, այո՛, միայն հոն, միայն այդ լեռները չեն ծպտուած, միայն անոր ջուրերը չեն խարդախուած, միայն իմ բարեկամ հովիւս ու իր ընտանիքը կրնան շատ անկեղծ խօսիլ ինծի հետ ու միայն անոնց վրայ չեմ կրնար կասկածիլ։

Այդ աննման բնութիւնը, այդ սարերը, այդ մարգագետինները, անոր անյեղո նակրնակիչներըմարդ եւ անասուն՝որ կ'ոգեկոչեն հին յիշատակները, որ նորեկը կը փոխադրեն հեռո՜ւ հեռո՜ւ աշխարհ մը, այնքան արագութեամբ, որուն հետ չպիտի կրնան մրցիլ երբեւիցէ գիտուն աշխարհի հնարած ու հնարելիք մեքենականութիւնները։ Անոնց միայն կրնամ վստահիլ ինքզինքս մղձաւանջի այս օրերուս։

Երթա՜մ, երթամ հոն։ Բնութիւնը գրեթէ երկու հատ չէ ստեղծած մէկ բանէն. բնութեան բոլոր ստեղծագործութիւնները եզակի են. բայց աշխարհի ստեղծագործութեան ժամանակ, կարծես պահ մը Աստուծոյ հնարամտութիւնը դադրեր է, բաւական ճանկռտեր է միտքը, բայց անհնար է եղեր այդ վայրկեանին ու այս երկրին մէկ մասը նմանցուցեր է ճիշտ մերինին. եւ երբ Աստուծոյ միտքը սկսեր է գործել, այն ատեն փոքրիկ կարկտաններով սրբագրութիւններ է կատարեր մէկը միւսէն զանագանելու համար։

—

Քամ մը ճամբորդեցի հետիոտն։ Հեռացայ երկաթուղիէն, հեռացայ գործարանի ծխնելոյզներէն։ Ճեղքեցի անտառը. իջնալով ելլելով. Բլուրին գագաթէն տեսայ «իմ» Հօտս։

Երկինքը ամպոտ էր ու անձրեւի կաթիլները խորովուած հողէն կը քաշէին դրախտային բուրմունք մը, որ աւելի հաճելի էր քան վարդին հոտը։ Հոգի հոտը աննման է, անմրցելի, անօրինակելի։ Բնութեան հոտն է ան. նախասահմանուած ու անեղծանելի։

Ես շատ ուրախ էի որ անձրեւը կը շատնար ու հետզհետէ հեղեղանման կը դառնար։ Ընդունի հաճոյքով կը դիտէի այծերու եւ ոչխարներու խուճապը։ Քանի մը վայրկեանէն շուարած կենդանիները նրբագան ու գեղեցկացան։ Ոչխարներու գանգուր բուրդերը կարկանդակ կը պատրաստէ. Միայն, կ'աղաչեմ ինծի ըսէ թէ այբուբենի ո՛ր գիրը կը նախընտրես։

Ես չբողոքեցի ու գաւազանիս ծայրով հողին վրայ գրեցի այբուբենի առաջին տառը։

Ցանկարծ բարեկամիս երեսը լրջացաւ, անոր դէմքին վրայ ժպիտի ծալքերը անհետացան. յուզուած կ'երեւէր, կարծես պիտի լար։ Ես հարցուցի թէ ի՛նչ է պատահած։ Ու ան պատասխանեց ձեռքովը ուսս շոյելով ու աչքերը խոշոր խոշոր բացած գետինը դիտելով.

— Երբ քեզի միամտօրէն հարցուցի թէ այբուբենի ո՛ր գիրը կը նախընտրես, դուն այնքան միամիտ չեղար, ու առանց ժամանակ կորնգնելու ու նոյնիսկ առանց նահագասութեանս վերջը սպասելու պատասխանեցիր, «այբուբենի առաջին տառը»։ Իսկ ես այնքան ալ յիմար չեմ գուշակելու համար որ այդքան արագութեամբ կարելի է պատասխանել միայն մէկ ակրիթով, այն ալ Հայբենիքն է. ու ես գիտեմ որ այբուբենի առաջին տառն է, առաջին տառը քու հայրենիքդ, իմ թանկագին բարեկամս, դուն ուզեցիր լսել «Arménie»։

Ց. ՊՈՒՐՈՒՆԱԶԵԱՆ
(Մնացեալը յաջորդով)

Պարսկաստան, Աֆղանիստան եւ Անգլիա

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ տեղական մամուլը ուժգնօրէն կ'արտայայտուի Մոսկուայի հրապարակ հանած այն զրոյցներուն մասին, որոնց համաձայն իբրեւ թէ Պարսկաստան հպատակելով Անգլիոյ թելադրանքներուն՝ կ'ուզէ Ամանուլլահի դէմ գործել: Թերթերը կ'ըսեն թէ Մոսկուա բոլորովին անտեղեակ է Պարսկաստանի կացութեան եւ Պարսկաստանի ու Անգլիոյ յարաբերութեան մասին:

Պարսիկ արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ Պարսկաստան բաւական զօրաւոր է առանձին կարենալ գործելու համար, առանց ո եւ է օտար պետութեան ազդեցութեան եւ մտադիր չէ ո եւ է միջամտութիւն ընդունելու: Ակնկալուց թէ Պարսկաստանի յարաբերութիւնները իր դրացի երկիրներուն՝ մանաւանդ Աֆղանիստանի հետ՝ շատ բարեկամական են: Գալով Անգլիոյ, Պարսկաստան արագօրէն ձեռք կը բերէ բնականոն համաձայնութիւններ կարգ մը խնդիրներու մասին, որոնք ցարդ կատարեալ պատնէշ մը կազմած էին՝ երկու երկիրներու միջեւ բարւոք յարաբերութեանց ստեղծումին:

Աշխատաւորի Ազգային Տօնը

Կիրակի օր ամբողջ Իտալիոյ մէջ մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Աշխատանքի Ազգային Տօնը, որ կը զուգադիպէր Հռոմի հիմնարկութեան տարեդարձին:

Այս առթիւ գլխաւոր քաղաքներու մէջ ֆաշիստ արհեստակցական միութեանց նախաձեռնութեամբ մեծ հաւաքոյթներ կազմակերպուեցան եւ իշխանութիւնները գանազան վայրերու մէջ բացումը կատարեցին հարիւրաւոր ձեռնարկներու, որոնք կը կոչուին «վարչաձեւին գործերը»:

Հռոմի մէջ մանաւորապէս փառաշուք էին հանդէսները: Առաւօտուն ժամը 9ին Մուսոլինիի առջեւ տողանցք կատարեցին գանազան զօրագունդեր, լեգէոններ, ֆաշիստ քաղաքապահներ եւ յառաջապահներ:

Ցետոյ Մուսոլինի, որ հագած էր ֆաշիստ քաղաքապահներու վերին հրամանատարի համազգեստ, ձի նստած, փայլուն սպայակոյտի մը ուղեկցութեամբ, գնաց Վիլլա Կլարիի ձիարձակարանը, ուր 15,000 հանդիսականներու ներկայութեան ճառ մը խօսեցաւ նորագիր զինուորներուն, որոնք նոյն օրն իսկ մտած էին ֆաշիստ քաղաքապահներու շարքին մէջ:

Արեւելեան Նահանգներու պաշտօնեաները

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ պաշտօնեաներու ամսաթոշակի նոր օրէնքին համաձայն, հրաժարած կը նկատուին այն բոլոր պաշտօնեաները որ Գործադարձներու Խորհուրդին կողմէ Արեւելեան Նահանգներուն մէջ պաշտօնի կը կոչուին, բայց հինգ օրուան ընթացքին իրենց պաշտօնատեղին չեն մեկնիր:

Պաշտօնեաներու աստիճանի բարձրացումները կատարուելու պարագային նկատի պիտի առնուի թէ անոնք պաշտօնավարա՞ծ են Արեւելեան նահանգներուն մէջ: Պաշտօնի բարձրացումներու համար ալ պայման դրուած է պարտաւորիչ կերպով պաշտօնավարել Արեւելեան նահանգներուն մէջ:

Աֆղանիստանի կռիւները վերսկսած

Քապուլէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն թէ Շարտաքի շրջանին մէջ, Ղազնիի ճամբուն վրայ, սաստիկ կռիւներ սկսած են: կը կարծուի թէ փարիզի նախկին դեսպան Նատիր խանի և Պէչէի Սաքայի զինուորները վերջապէս շփման մէջ մտած են:

Հիւսիսային կողմը Մազարի նահանգը ապստամբած է Հապիպուլահի ուժերուն դէմ, որոնք պարպեցին Պուրճ Կիլճանի իրենց դիրքը:

Խորհրդային դեսպան Շեթարք ապրիլ 17ին օդանաւով Քապուլէն Մոսկուա մեկնած է, դեսպանատան ղեկը ձգելով գնդապետ Րիքսի ձեռքը:

Պայպլ Հաուզի դէմ

Պոլսոյ «Րէսիմլիմայ» հանդէսը կ'ամբաստանէ «Մուհիթ»(Միջավայր) ամսաթերթը իբր միսիոնարներու ծախուած եւ անոնց դրամով քրիստոնէական քարոզութիւն կատարող: Այս թերթը կը հրատարակուի եղեր Պայպլ Հաուզի կողմէ, որ վերջերս հրաժարած է ճակատէն յարձակելու ծրագրէն եւ սկսած է կռնակէն հարուածել եւ գաղտնի գործել:

Պայպլ Հաուզ, կը շարունակէ «Րէսիմլի Այ», վերջին երկու տարուան մէջ 20 թուրքերէն գիրք հրատարակեց, թուրք գրատան մը անունով: Սակայն գիրքերը չծախուեցան, որովհետեւ թուրք ընթերցողները հասկցան անոնց պարունակած գաղտնի թոյնը եւ պոյքոթի ենթարկեցին:

Պայպլ Հաուզ նախ ուզեր է «Րէսիմլի Այ»ը վարձել, բայց չյաջողելով, «Մուհիթ»ը հրատարակած է:

Աւերաստանողը կը պահանջէ մանրամասնօրէն քննել այդ պարբերաթերթին հրատարակութիւնները:

Յունաստանի ծերակուտ. ընտրութիւնները

Ազէնքէն կը հաղորդեն թէ Յունաստանի մէջ ծերակուտական ընտրութիւնները կատարուեցան կիրակի օր:

Ցարդ ստացուած արդիւնքները նպաստաւոր են վէնիզէլոսի:

«Կոմս Զեփլին»ի նոր ճամբորդութիւնը

Գերմանական «Կոմս Զեփլին» հսկայ ղեկաւոր օդապարիկը Միջերկրականի աւազանին մէջ պիտի կատարէ երկրորդ ճամբորդութիւն մը, որ պիտի տեւէ երեք օր: Զեփլինը երէկ առաւօտ ճամբայ պիտի ելլէր Ֆրիտրիխսհաֆէնի կայանէն, սակայն անյարմար օդին պատճառաւ յետաձգեց իր մեկնումը:

Այս անգամ ճամբորդութիւնը տեղի պիտի ունենայ դէպի արեւմտեան Միջերկրական: Ո'չ մէկ լրագրող պիտի գտնուի ճամբորդներուն մէջ: Ուժի հոգի դրամով պիտի ճամբորդեն: Հրաւիրեալներուն մէջ են Փրուսիոյ վարչապետը Օթթօ Պրաուն, Քարլսրուհէի ժողովրդավար երեսփոխան Հաաս, Պերլինի ֆրանսական դեսպանատան կցորդ փուկլար եւ քանի մը ուրիշ գերման բարձրաստիճան պաշտօնատարներ:

Պերլինի մէջ կը ձիւնէ

Քանի մը օրէ ի վեր ձմեռը վերադարձած է: Փարիզի մէջ՝ շաբաթ և կիր.՝ խստաշունչ հով մը կը յիշեցնէր աշնանավերջը:

Իսկ Պերլինի եւ հիւսիսային Գերմանիոյ մէջ ձիւնի ու կարկուտի սաստիկ փոթորիկ կը տիրէ:

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ՓԱՐԻԶ

Այս կիրակի գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Ըրբերու միութեան փարիզի մասնաճիւղին եւ մասնակցութեամբ Շ. Ց. Դաշնակցութեան, Հայ կաթոլիկէ, Հայ բողոքական յարանուանութեանց, Եւրոպահայ կարմիր խաչի, Գրական ակումբի, Սանասարեան, Ֆրանսահայ Աբիներու, Պուա-ֆոլոնպի Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտներու, Արարատ միութեան, Ցրապիզոնի, Շ. Գարահիսարի, Ընդրէասի, Ուրֆայի, սեբաստիոյ, Եոզկատի Հայրենակցական միութեանց:

կը նախագահէ՝ ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն M.M.Fauchet, compositeur-Prof. au Conservatoire National de Paris,Boulmé,Violoncelliste,IerPrix du Conservatoire de Paris(Թաւջուաք), Mme. Heicknam.Cacheux violoniste, Ier Prix duConservatoire National, Mlle Cuvillier, Cantatrice, Ier Prix du Conservatoire; Պ. Ս. Նաւասարդեան, «Սիփան» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Սաքօ ցակոբեանի եւ «կոմիտաս» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի եւ հայ արուեստագէտներ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՈՒՂԵՐՁՆԵՐ, ԵԻԱՒԼՆ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ

Այս կիրակի ժամը 2ին 333 Ավընիւ ցիւ փրատօ, կառտըն փառքի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Ը. Միութեան, հովանաւորութեամբ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան, նախագահութեամբ Դ. Եպիսկ. Պալաքեանի եւ մասնակցութեամբ Հայաստանի Հանրապետութեան Մարսիլիոյ Հիւպատոսարանին, Ազգ. Վարժարանի, Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Արեւմտ. Ե. Հ. Կ. Խաչի, Վասպուրականի, Բարձր Հայքի, Շապին Գարահիսարի, Զարսանճագի, Մարաշի, Եոզկատի, Սեբաստիոյ Սեւնեգերիմեան, Ամասիոյ, Սիվրի-Հիսարի, Խնուսի, Բալուի, Ռդիի, Սեբաստիոյ Ղանթարոզի, Քէսէրիկի Հայրենակցական Միութիւններու, Հ. Յ. Դ. Պատ.Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ. Մարսէյլի և Հ. Մ. Ը. Մ.ի Արարատ մասնաճիւղերու, Բարձր Հայքի Երիտասարդաց, Զարսանճագի Երիտ. միութիւններու, եւայլն:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԳ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ

Այս կիրակի ժամը 2ին 0թէլ տը Ֆրանսի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Սթանոզի, Մարաշի, Լէվի Հայրենակցական Միութիւններու եւ Հ. Ե. Ե. Ի. Միութեան:

Բանախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, նուագ, եւայլն: Աքսորի կեանքէն՝ տեսարան մը կը ներկայացուի, Սթանոզի Հայրենակցական միութեան կողմէ:

Ինչպէս նաեւ Լիոնի, Ռոմանի եւ ուրիշ վայրերու մէջ:

Մանրամասնութիւնները ը տեղւոյն վրայ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ
„ԱՆԶՐԵԻ''Ը

Ֆրանսա եւ Յուրիա 20 Ֆր.: Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 Ֆրանք: փոստի ծախք չկայ: Դիմել՝ L. Kévonianի 235 Fbg. St. Martin. PARIS (10e).

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Հ. Յ. Դ.

Լիոնի Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ վաղը Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Ընկ. Ճանկէօզեանի ճաշարանը: Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն: Ներկայանալ անդամատեառով:

Լիոնի Վրէժ խումբի ժողովը՝ վաղը Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին: Ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը:

Լիոնի Կայծակ խումբի ժողովը՝ վաղը Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական սեղը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Յակոբ Թիւթիւնճեան, որը, 23 տարեկան, որ վերջին անգամ կը գտնուէր Ծրանսալի Քալվատոս նահանգին մէջ: Գրել խմբագրատուն կամ Near East Relief, 15 Bld. des Italiens. Paris:

— Կը փնտռուի Թոգատի Արթօվայի գաւառակին եաֆմրշ գիւղէն Առաքելի եղբայրը Գէորգ Գարեան: Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի փարիզ: Իմացնել՝ Vartan Karianի 6 Bld. des Mon Quartiers, Issy-les-Moulineaux Seine.

Salle Pleyel Գշ. իրիկուն 23 Ապրիլ: ԹՕՐՏ ՊԷՆՆԸՐ Շուետական նուագախումբի վարիչ եւ աշակերտ հռչակաւոր Ֆ. Վէյնկարթնէրի, կուտայ իր նուագահանդէսը, փարիզի սէնֆոնիք նուագախումբով: Ֆոմսեր՝ 5էն 40 Ֆր.:

ՁԱՇԵՑՔ'Ը ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ'Ք

BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռաթուառ: Ախտամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԸՆ այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ հայերէն եւ հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան):

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութիւնը կը ծանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր գիրքերու քանակը ճոխացուցած է: Գիրք ստանալ փափաքողները կրնան դիմել Երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

Այրի Տիկին Գայիանէ Գալայճեան եւ իր երկու աղջիկները դառն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց զաւկին և եղբօր՝

ՅԱԿՈԲ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆԻ

(մեծ նոր Գիւղացի)

դառնադէտ մահը:

Փարիզ 54 Rue Damesme.

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

ՍՏԱՅԱՆ

Տէսին, Մ. Ճ.— Ձեր ուղած թերթը չունինք:

Մարսէյլ, Գործ.— 674.50:
փիւժէ, Կ. Մ.— 50:
Թարար, Գ. Թ.— 35:
Քոլոնպ, Օր. Ս. Ք.— 70:

Եթէ կ'ուզես ուտել միշտ յաւէր
ու վճարել միանգամայն աժան. Դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)

ՃԷՆԱՋԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ

Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոց:

GRAND ALIMENTATION DE LA BOURSE

A. DALAKUPÉIAN

8 Rue Suffren, MARSEILLE Tél. D. 70. 89

Ձուտ ոչխարի կաթով պատրաստուած ճերմակ պանիր 3, 5, 10 եւ 20 քիլոնոց թիթեղէ տուփերու մէջ: Բիլօն՝ «Մարսէյլի կայարանը» յանձնելի 10 ֆրանք:

Արեւելեան ուտեստեղէններու ճոխ մեծերանոց

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE



ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.
Պէլվիլի ծանօթ հայ Նպարավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61.85

Ձոխ մեծերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագսիմ եւայլն: Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մեներգ եւ Թէ խմբերգ: Տպուած ցուցակը ձրի է:

Ինչպէս նաեւ բօրդաճիք լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղչեալ գիներով:

600,000 ՖՐԱՆՔ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ

Փոխատուութիւն ամէն տեսակի երաշխաւորութեամբ: Չեզ չով անմիջական վճարում վաճառականական մուրհակներու փոխատուութիւն ապրանքներու վրայ: Դիմել՝ V. Bartelloni, Cabinet Yarjanian, 5 Rue Cardinal Mercier, Tél. Central. 97 39 եւ 96 70.

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ նեղքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԱՊՈՒԽՏԱԳՈՐԾ - ԱՊՈՒԽՏԱՎԱՃԱՌ

ՀԱՅԿ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ

16 Rue des Hortensias, St. Just, MARSEILLE, R.C.M. 77.162

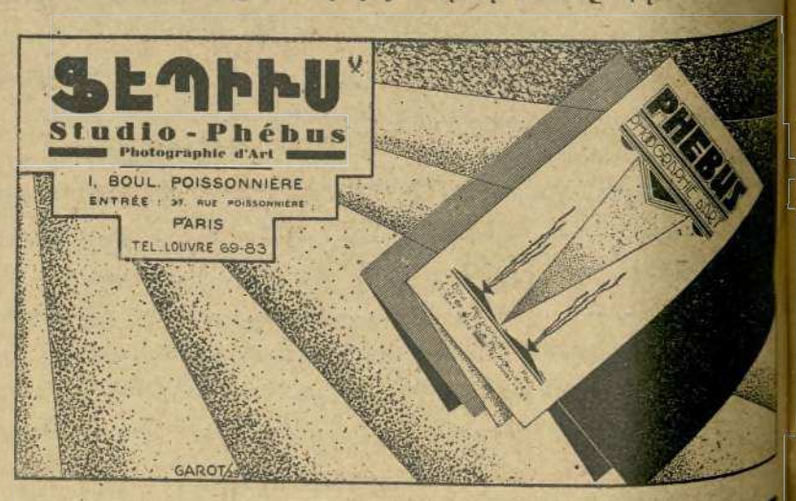
Բնիկ կեսարացի եւ 30 տարուան փորձառու ապուխտագործ: Կը պատրաստէ քնաիր ապուխտ եւ երշիկ, կեսարիոյ ոճով եւ համեմներով: Առաքում ամէն երկիրներու համար՝ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ:

ՎԻՊԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Արսէն Լիւբէն շէրլոք Հոլմսի դէմ 18 Ֆր., Ջարիքի նախարարը Ռասբութին 12, Խասգիւղի քնաշրջիկը 10, կին, խաղ եւ գինի 12, Սիբայրն ոճիր մը 12, Քամելիագարդ կինը 15, Մակբոյճը 6, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Թէրէզ Ռաքէն (է. Զոլա) 20, Մանչ.աղջիկը 20, Բէն Հուր 25, Խորտակուած երկինքներ 30, Արտիստը եւ Ֆաթման 25, Խորհուրդներու մեհեան 12, Մեր խաչը 12, Լուսե ջրադացը 12,50, Կրացիէլլա 8, Ծապլվար 5, Փանջունի 5, Աղջկան մը յիշատակարանը 5, Ապերախտ գրագիրը 4, Բալիկը 5 Ֆր., ինչպէս նաեւ ուրիշ գիրքեր: Պահանջեցէք ձրի գրացուցակը: Փոստի ծախք չկայ: Դիմել.— L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20e):

Կ'ուզուի գործի ընկեր Պատուաւոր եւ վստահելի գործակ մը կ'ուզէ գործի ընկերանալ 20,000 Ֆր. դրամագլուխով:

Պատրաստ եւ շահաւոր գործ: Դիմել՝ Յառաջ պ.ի:



ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՔԹ. Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ
ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ եւ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐՔ 3.30—5.30
29 Place des Fêtes (Paris XIX) Métro, Place des Fêtes
Շաւիւի մէջ ամէն օր 10-12, տպաւոց, ներքին, աչքի հիւանդութ.
27 Ave. Bellevue, Chaville (S. et O.) *Թել. Շաւիւ 37*

EMPIRE, Միզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris | Էքթլ Միլիոնէր | ամենալաւն ու ամենաժան | 2-14 Ֆրանք

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: F. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՁՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
24
ԱՊՐԻԼ
1929

24 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 939

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒ ՆՇԽԱՐՆԵՐԸ

14րդ տարին է այսօր հայոյինջ սարսափներուն: Տարեդարձը՝ 1915 Ապրիլ 11 / 24ի, երբ Թուրքերը առիթ գտան գործադրելու ամբողջ ժողովուրդի մը արմատախիլ ոչնչացման ծրագիրը: Աննախընթաց՝ ոչ միայն ազգերու, այլ եւ Թուրքերու պատմութեան մէջ:

Այդ օրէն ի վեր, արտասահմանի բազմութիւնները սգատօն կը կազմակերպեն ամէն տարի, մէկ միլիոնին կորուստը ողբալու եւ զայրոյթի խօսքեր արտասանելու համար:

Ջինադաղարի չորս տարիներուն, Թուրքիոյ եւ մասնաւորապէս Պոլսոյ մէջ ալ կարելի եղաւ կատարել վիշտի և բողոքի հանդիսաւոր ցոյցեր, այն հաւատքով թէ հասա՛ծ է հատուցման ժամը, եւ մեռելներու ցիրուցան ոսկորներն անգամ հաշուի պիտի առնուին . . .

Իրականութիւնը եկաւ անգամ մը մըն ալ պոռալ մեր երեսին, թէ այս աշխարհը ողջերն անգամ կ'ուրանայ, եթէ անոնք չեն որոճած իրենց գոյութիւնն զգացնելու, արժեցնելու արուեստը:

Եւ ինչո՞ւ ծածկել որ տակաւին մանուկ ենք այդ ասպարէզին մէջ, նոյն իսկ այս լպրծուն պողոտաներուն վրայ: Մանուկ և՛ սրտով և՛ մտքով: Եւ՛ իրրեւ յեղափոխական և՛ իբրև քաղաքական միտք:

Ապացոյց՝ ահա՛ Երեւանը որ տակաւին, և կատարեալ իմաստակութեամբ վէճի կ'ենթարկէ Ապրիլ 11ի ծննդոցը, հաւասարապէս ամբաստանելով զահիճն ու զոհը: Երեւանը, որ տարեդարձին յիշատակութիւնն անգամ արգիլած է, եւ եթէ երբեմն թոյլ կուտայ խօսիլ թերթերու մէջ, աւելի շատ զոհը դատապարտելու համար է, քան Զարհուրանքին պատմութիւնը գրելու:

Ահա քաղաքական և հանրային հոսանքները, — Ռամկավարն ու Ընդհակեանը, Բարեգործականն ու Հօկը: Ջոջեր, էֆէնտիներ և «Տիկնայք փափկասունք»: Ամէն մէկը իրեն յատուկ ճամբայ մը բռնած է, նոյն իսկ այս Մեծ Սուգին, այս համազգային Վիշտին հանդէպ: Ռամկավարը՝ անջատ, եւ այս տարի Հնչակեանն ալ իր ցախաւելին կապած: Բարեգործականը՝ անտարբեր: Հօկը՝ թշնամի, իրրեւ հաւատարիմ արտայայտիչը Երեւանի: Ջարժեր խօսիլ Ջոջերու եւ էֆէնտիներու, ինչպէս և անոնց ոսկրած պուպրիկներու մասին: Անոնց փափուկ ջիղերը չեն դիմանար Ջարդի պատմութիւններու: Մանաւանդ որ, ժամանակ չեւնար գիշերային տքնութիւններէ, սարդանաբաղեան գիտարքուններէն եւ պարահանդէսներէն:

Այս մարդիկը մինչեւ անգամ քաջագործութիւն սեպած են արհամարհել մէկ միլիոնի թափառական ստացորդներուն, ափ մը որբերու նախաձեռնութիւնը: Անոնք աճապարած են իրենք իրենց կատարել Ապրիլ 11ի տարեդարձը, հարիւր յիսուն հոգինոց սրահի մը մէջ: Տնավարի եւ սմսեղուկ, ինչպէս իրենց կանքն ու գործը: Ինչպէս իրենց ամբողջ հոգին:

Մեր նպատակը չէր ամէն տարի մէջտեղ դնել այս գեհենիկ պատկերը, որմէ պիտի կարմրէր յետին Զուլուն: Կողմնակի յիշեցինք զայն, հաստատելու համար թէ մինչեւ ո՛ւր կրնան հասնիլ մարդկային փոքրոգութիւնն ու քինախնդրութիւնը: Այլ մանաւանդ ապացուցանելու համար թէ՝ ինչո՛ւ այնքան շարաւ կապած է մեր հանրային կեանքը, նոյն իսկ այս օրերուն:

Արդարեւ, ի՞նչպէս կրնաք հաւատալ որ կը դադրին ցաղրիո վէճերը եւ կը պայծառանայ մթնոլորտը, երբ մարդիկ հարս-կեսուրի կռիւներ կը սարքեն մեռելներու գլխուն: Մէկ միլիոնի Ջարդ ու փշուր ոսկորներուն առջեւ:

Այս քստմնելի պատկերէն յետոյ, ահա թէ ի՞նչ կ'ուզէինք ըսել, հայոյինջ սարսափներու 14րդ տարեդարձին առթիւ:

Վշտի եւ յարգանքի արտայայտութիւն, արդա՛ր է որ կատարուի ամէն տեղ, եւ ամէն տարի: Եթէ արդէն ձանձրացեր են բանաստեղծ Թէքէեաններն, կրնան անկ՛ուն մը քաշուիլ եւ քերթել արշալոյսէն մինչեւ վերջալոյս: Անոնք իրաւունք չունին իրենց «անոպ»ի ունակութիւնները հարկադրելու ամբողջ ներունդի մը, որ Ապրիլ 11ի յիշատակին կապուած է խոր գիտակցութեամբ, որ կ'ուզէ ներշնչուիլ այդ օրերէն, եւ գիտէ զանազանել արշալոյսն ու վերջալոյսը:

Բայց չի բաւեր տօնել եւ անցնիլ: Ճառել ու պոռթկալ:

Չա՛րկ է գործի մը վերածել այս տօներն ու ճառերը: Եւ ամէնէն առաջ՝ ըմբռնել, վերջապէս, թէ անոնք որ գացին անդարձ, մեզմէ կը պահանջեն սորվիլ ողջ մնալու եւ ողջ պահելու գաղտնիքը:

Եւ այս, ոչ թէ իրրեւ անպատիւ խուժան, այլ իրրեւ ժողովուրդ մը որ հպարտ ճակտով կը դիմաւորէ թշնամին, եւ կ'աղդարարէ անոր.

— Դուն գարկիր վատօրէն եւ կռնակէս, բայց ահա ես կամ եւ կը մնա՛մ, պիտի մնա՛մ: Դուն չպիտի ունենաս մնացած ֆէյին ալ ոսկորները թնդելու հաճոյքը:

Այս ինքնավստահութիւնը կը պահանջէ շօշափելի գործի մը կապուիլ ամէն տարի: Մուսափելով ուռուցիկ խօսքերէ, այս տարուան համար մէջտեղ կը դնենք շատ համեստ եւ անպարտաւոր ծրագիր մը.

— Փրկե՛նք Անատոլու մնացած բեկորները, Ապրիլ 11ի վերջին նշխարները: Անոնք ամբողջ 14 տարի դիմացան միեւնոյն Թուրքին դիւային խաղերուն, բայց այս տարի կուլան գառնօրէն: կը խղդուին, կ'ուզեն հեռանալ: Եւ Թուրքն ալ կ'ուզէ որ ձգեն - երթան :

Մեր ուժէն վեր չէ կատարել այդ գործը: Կատարել գոնէ իրականացնել գործ մը, այսքան տօներէն եւ ճառերէն յետոյ:

Ինչո՞ւ մենք մեզի զլանանք ահաւոր վիշտի մը փոքր, շատ փոքր մէկ սփոփանքը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՕՐԸ

Այս խորագրին տակ, Սոֆիայի Արաքսը կը գրէ (9 ապրիլ) .

— «Ընցաճ կիրակի, Սոֆիայի մէջ զանազան կազմակերպուած Թիւններ տօնեցին «Մայրերու Օր»ը:

Քանի մը տարիէ ի վեր մուտք գտած է այս գեղեցիկ սովորութիւնը Պուլկարիոյ մէջ, իբրեւ յարգանքի արտայայտութիւն մը մայրերուն:

Այս օրինակելի սովորութիւնը, աւելի հին Թուականներէ ի վեր գոյութիւն ունի եւրոպական եւ այլ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ:

Ինչ կը վերաբերի մասնաւորապէս հայ մայրերուն, անոնք ինչպէս երէկ, նոյնպէս եւ այսօր, կը հանդիսանան հայ ընտանիքին գլխաւոր սիւնը, որուն վրայ կը բարձրանայ հայ համեստ, անբասիր եւ առաքինի օճախը:

Հայ մայրը, հայրենիքին մէջ, թէ անկէ դուրս, կը շարունակէ շէն պահել հայ տունը, անոր ի սպաս դնելով իր նիւթական, ֆիզիքական ու բարոյական բոլոր կարողութիւնները:

Այն օրերուն, երբ հայ տղամարդը ստիպուած էր պանդխտի ցուպը ձեռք առնել, ու տարիներով հեռու մնալ իր օճախէն, հայ մայրն էր որ վառ պահեց այդ օճախը, անձնուիրութեամբ ու հաւատարմութեամբ ծառայելով անոր:

Հայ մայրը նոյնքան առաքինի եղաւ ու հերոսական, ամէն տեղ, ամէն երկնքի տակ, ու ամէնէն դժնդակ պայմաններու մէջ: Հայրենի գիւղէն սկսած մինչեւ արաբական անապատները, աքսորի ճամբուն վրայ թէ տարագրութեան մէջ անիկա հաւատարիմ մնաց իր կոչումին ու ցեղը ապրեցուց իր զաւակներուն մէջ, գանոնք կրթելով ազգային ոգւով եւ հայ ընտանեկան առողջ աւանդութիւններով:

Այժմ, երբ մեր ցեղը կ'ապրի իր պատմութեան ամէնէն տագնապալի մէկ շրջանին մէջ, Արարատի սառոռտէն մինչեւ արտասահմանի կորսուած անկիւնները, մեր ցեղին բեկորները ենթակայ են ապազգայնանալու եւ հեռանալու իրենց հայեցի առողջ բարքերէն: Ամէն հայու պարտքն է մտածել այս մասին եւ ձեռք առնել կանխարգել միջոցներ:

Այդ ընել կարենալու համար պէտք է բարելաւել ամէնէն առաջ հայ մօր, հայ ընտանիքին նիւթական ու բարոյական պայմանները: Պէտք է մտածել մասնաւորապէս մեր աղջիկներու կրթութեան ու դաստիարակութեան մասին, պէտք է ազգային առողջ ոգիով մը նորոգել մեր կրթական հաստատութեանց մթնոլորտը:

«Մայրերու Օր»ուան առթիւ մեր յարգանքի խօսքը կ'ուղղենք բոլոր այն մայրերուն, որոնք հաւատարիմ իրենց կոչումին, կը շարունակեն շէն ու բարգաւաճ պահել հայ ընտանիքը, հոն իբրեւ ծրագ վառելով իրենց աստուածային սիրտը»:

ՄԱՀ ՍԷՎԸՐԻՆԻ

Երէկ առտուան դէմ մեռաւ Տիկին Սէվըրին, իսկական անունով Քարոլին Րէմի, 74 տարեկան հասակին մէջ: Պզտիկ տարիքին մտած է լրագրութեան մէջ եւ հետզհետէ մեծ համբաւ շինած իրրեւ գրող, հռետոր եւ հրապարակագիր: Պաշտպանը եղած է բոլոր դժբախտներուն եւ աջակցած է բոլոր լաւ ձեռնարկներուն:

Հայկական Դատին հաւատարիմ ան չէր զլացած իր համակիր աջակցութիւնը:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԻՏԱԼԻԱ ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

«Թան»ի Հռոմի Թղթակիցը կը գրէ.

— Ինչպէս յայտնի է, Մերձաւոր Արեւելքի մէջ իր մտաւորական Թափանցումը նպաստաւորելու համար, Իտալիա ստեղծած է մասնաւոր ձեռնարկ մը՝ Pro Oriente (Արեւելքի համար), որ արդէն զանազան ուղղութեամբ գործունէութիւն ցոյց տուաւ: Այս ձեռնարկին հոգին է հայր Ֆրանչէսքօ Կալլոնի, որ արդէն անցած տարի Իտալիոյ մէջ բազմաթիւ հրապարակային բանախօսութիւններ ըրաւ՝ իտալական մշակոյթը սիրցնելու անհրաժեշտութեան մասին ո՛չ միայն Պալքաններու, այլ նաեւ Հարաւային Ռուսիոյ, Կովկասի, Սուրիոյ եւ ամբողջ Թրքական Արեւելքի մէջ:

Այս բանախօսութեանց վաղորդայնին, ամբողջ Իտալիոյ մէջ մարմիններ կազմուեցան՝ ուժ տալու համար Իտալիոյ այս մտաւորական ծաւալման ճիգին: Ու քանի մը շաբթուան մէջ մէկ միլիոն լիրէթէ աւելի դրամ հաւաքուեցաւ. քանի մը միլանցի գործարաններ մինչեւ 25000 լիրէթ արձանագրուեցան. ցանկին գլուխը կը գտնուէր նոյնինքն Տուչէն՝ 5000 լիրէթով:

Միւս կողմէ Pro Orienteի մտտուկը մտան ամբողջ Իտալիոյ մէջ «Հացի Տօն»ին առթիւ հաւաքուած գումարները, որոնց շնորհիւ կարելի եղաւ աւարտել Սոֆիայի մէջ կառուցուած քառայարկ սքանչելի շէնք մը, ամբողջովին յատկացուած իտալական մշակութային գործերու:

Այս տարի նոյն պրոպագանդի ցոյցերը կրկնուեցան: Ապրիլ 13ին, 14ին եւ 15ին տօնուած «Հացի Տօնը» ամբողջովին յատկացուեցաւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ իտալական թափանցումին, այս անգամ 1928էն աւելի լայն սահմանի վրայ: Բոլոր քաղաքներուն մէջ միլիոններով խորհրդանշական «կալէթա»-ներ ծախուեցան «երիտասարդ Իտալուհիներու» կողմէ: «Մէսսաճէրօ» կը գրէ թէ «այս «կալէթա»ներէն իւրաքանչիւրը կը ներկայացնէ մէկ քարը այն մեծ շէնքին, զոր Իտալիա կ'ուզէ կառուցանել Մերձաւոր Արեւելքի մէջ»: Նոյն օրերուն, միեւնոյն նպատակով բազմաթիւ թատերական ներկայացումներ սարքուեցան, ու արդէն թերթերը կը հաղորդեն որ արդիւնքը սքանչելի եղած է: Ոմանք նոյն իսկ կը հասկցնեն թէ հաւաքուած գումարները պիտի յատկացուին Պոլսոյ մէջ շինելու համար իտալականութեան նոր օջախ մը, նման Սոֆիայինին :

Մէկ խօսքով, ներկայ կ'ըլլանք Իտալիոյ մեթոտիկ մշակութային քաղաքականութեան Միջերկրականեան Արեւելքի մէջ, միեւնոյն ատեն մասնաւոր նախաձեռնութեան զօրաւոր խոյանքի մը՝ զարկ տալու համար անոր: Շատ ուշագրաւ է Իտալականութեան այս մեծ ճիգը այն երկիրներուն մէջ, ուր մինչեւ այսօր ֆրանսական մտածումին ու լեզուին գերակշռութիւնը անվիճելի էր. մանաւանդ իտալական պետութեան եւ Վատիկանի հաշտուիլը կ'աւելցնէ անոր կարեւորութիւնը:

Ի՞նչ կ'ըսէ Ըամեր վաշա

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ Խալք կուսակցութեան ժողովին մէջ վարչապետ Ըամէթ փաշա կարգ մը տեղեկութիւններ տուաւ Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան մասին:

Ըամէթ փաշա նպաստաւոր կերպով արտայայտուեցաւ սուրիական սահմանագլուխի կարգադրութեան մասին: Աւելցուց թէ Ատանա - Մէրսին գիծին շահագործման խնդրին շուրջ բանակցութիւնները կը շարունակուին եւ յոյս կայ որ շուտով լուծումի մը յանգին :

Խալք կուսակցութիւնը վաւերացուց երկաթուղիներու ազգայնացման սկզբունքը:

Ցետոյ արտաքին փոխ - գործավարը կարգ մը տեղեկութիւններ տուաւ Յունաստանի հետ կատարուած բանակցութեանց եւ գինաթափութեան խնդրին մասին:

Էնկիւրի, 23 Ապրիլ.— Վարչապետ Ըամէթ փաշա երէկ յայտարարեց թէ Սուրիոյ սահմանավէճին մասին համաձայնութիւն մը կնքուած է Թուրքիոյ եւ Էնկիւրիի ֆրանսական դեսպան կոմս տը Շանպրէօնի միջեւ:

Լուսրութիւններ եւ յոյն գաղթականներ

Աթէնքէն կը հեռագրեն.— Ծերակուտական ընտրութիւնները՝ համեմատականի դրութեամբ՝ խաղաղօրէն կատարուեցան ամբողջ Յունաստանի մէջ: Փակուած էին բոլոր խանութներն ու զուարճութեան տուները, արգիլուած էին մարզական հաւաքոյթներն ու ինքնաշարժներու երթեւեկը: Քուէարկուներու մեծամասնութիւնը կը մասնակցէր ընտրութեանց:

Վերջին օրերս վախ կար թէ գաղթականներէն շատեր չպիտի քուէարկեն: Գործի վրայ էին զանազան գրգռիչներ, որոնք կը հրաւիրէին Անատոլուի գաղթականները պոյքոթի ենթարկել ընտրութիւնները՝ մինչեւ որ հատուցում չըլլայ՝ Թուրքիոյ մէջ իրենց լքած կալուածներուն եւ գոյքերուն համար: Վէնիզէլոս դիտել տուաւ թէ Յունաստանի ելմտական կարողութենէն վեր է գոհացում տալ իրենց պահանջներուն, թէ ամբողջ երկիրը պիտի վնասուի եւ տրախմիին արժէքը պիտի իյնայ:

Վարչապետին այս անկեղծ յայտարարութիւնը, որուն ուժ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԺԱՄ ՄԸ ԱՌԱՋ

Ժամացոյցը ժամ մը առաջ տարինք:

Սպասելով այն օրուան, երբ մարդը պիտի կրնայ իրովարտակով մը կարգի դնել տիեզերքի գործերը,— գանոնք խառնակելով ըստ իր նախասիրութեան,— առայժմ գոհանանք այսքանով եւ անդրադառնանք անոր հետեւանքներուն:

Դատելով անցեալ եւ նախորդ տարիներու մէջ կատարուած ժամախաղերու արդիւնքէն, կը տեսնենք թէ ո՛չ իսկ ժամացոյցին վրայ կատարուած է փոփոխութիւն մը: Ժամացոյցը ժամ մը առաջ տարինք. այո՛, բայց ատոր ջամբ, մի վախնաք որ ազգային գործերը աւելի արագ ելք կ'ունենան: Ջօպանեան, այդ պատճառով՝ ժամ մը առաջ չպիտի վերջացնէ իր ճառերը, որոնց ամէնէն կարճը, առնուազն 15 քիլոմեդր երկարութիւն ունի: Բայց այդքան միայն: Բարեբախտաբար, լայնքէ ու մանաւանդ խորքէ զուրկ են: Եթէ ոչ, հազիւ բերանը բացած, պէտք պիտի ըլլար որ ժամ մը առաջ տանելու տեղ, կոտրէինք բոլոր ժամացոյցները: Մալէզեան պիտի շարունակէ նոյնքան ժամանակ քունի յատկացնել՝ բարեգործականի թաւիշներուն վրայ, ու ֆանդէսները պիտի շարունակեն նորէն նոյնքան երկարիլ, որքան պէտք է քուն բերելու համար եւ ըստ սովորութեան, պիտի սկսին յայտարարուած ժամէն մէկ ժամ յետոյ:

Այսքան, ազգային շրջանակին մէջ:

Անկից դուրս, արեւը նորէն նոյնքան պաղ է, եւ աւելի չի լուսաւորեր քան առաջ: Քարմ լուբիան դեռ մէջտեղ չէ ելած, իսկ ամէն ինչ կը շարունակէ սոսել: փորձագէտներու ժողովը տեղէն խախտած չունի, իսկ գինաթափութեան խորհրդակցութիւնները այնքան դանդաղ կ'ընթանան, որքան արագ կը ծոխանան ու կը զարգանան սպառազինութիւնները:

Վերջին լուրերու համաձայն, դեռ Ռուսիա չկրցաւ ժամացոյցին հետ մէկտեղ քայլ մը առաջ երթալ աշխարհը փրկելու իր առաքելութեան մէջ, գայն քանդելով հիմնի ի վայր: Իսկ Աֆղանիստանի մէջ, կռիւները որ չէին դադրած, նորէն սկսան:

Կարծ, հակառակ որ ժամացոյցը ժամ մը առաջ տարուեցաւ, ազգային ու միջազգային կացութեան մէջ, ո՛չ մէկ փոփոխութիւն կը նշմարուի:

ԹԱՐՏՈՑ

ՀԱՅ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ՄԸ ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հռոմէն կը հեռագրեն. — Կիրակի օր Վատիկանի մէջ պապին ներկայութեան կարդացուեցաւ հրամանագիր մը, որով կը ճանչցուի մարտիրոսութիւնը հայ քահանայ Come de Carbonianի, այլ անունով Gautama:

Այս առթիւ պապը ճառ մը խօսելով՝ գովեստներ ըրաւ հայ եկեղեցիին եւ իր փառաւոր մարտիրոսին հատցնելին:

Միեւնոյն ժամանակ կարդացուեցաւ հրամանագիր մը, որով սուրբերու կարգը կը դասուի Սալեզեան ընկերութեան հիմնադիր Տոն Պոսքօ:

ՁՄԵՌԸ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱ՞Յ

Ապրիլ 18ին ձիւնած է Պոլսոյ մէջ: Երկար տարիներէ ի վեր չէր տեսնուած ձմրան այս անակնկալ յետադարձը:

Կասկածելապէս ձմեռ կը տիրէ նաեւ Թրակիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ: Ատոր հետեւանքով, պայմանագրական կառախուժը ուշ հասած է Պոլիս:

ԵԿԱՅ, ՏԵՍԱՅ ԵՒ... ՓԱԽԱՅ

Ինչպէս յայտնի է, 1926ին փարիզի մէջ Դաշնակցութենէն հեռացաւ Վափանցի Գերասիմ, իրեն յատուկ նկատումներով, եւ դարձաւ բարեկամ Խորհրդային Հայաստանի վարիչներուն: Ջափ ու սաֆման չունէր հակադաշնակցական խառնիճաղանճին ցնծութիւնը: «Երեւան»էն մինչեւ Երեւան, ու մինչեւ ռամկավար օգոստոսները ձեռքի վրայ պտտցուցին հայդուկը: Իր յայտարարութիւնները արտատպուեցան թերթէ թերթ ի հեճուկս Դաշնակցութեան: փիրումեան, Ջուբար եւ Լուկաշին հազար կտոր եղան անցագիր ճարելու եւ զինքը ժամ առաջ Հայաստան դրկելու համար: Ի՛նչ խոստումներ, ի՛նչ շողիքոտ հաւաստիքներ Ջանգեզուրի գեղջուկին, որ կը հաւատար շատ բաներու եւ կը յուսադրմնէիր բանտարկեալները ազատել, «օրիէնտացիա» փոխելով:

Եւ առտու մը, «առօք փառօք» Երեւան հասաւ Գերասիմը: Ամէն կողմ ժպտուն դէմքեր, մեծարանք եւ պատիւ: ցեղոյ անցաւ իր շրջանը, Ջանգեզուր: իսկ հիմա կը գտնուի... Պարսկաստան, ընտանիքին հետ մէկտեղ:

ցարմար առիթի մը ձգելով իր հրաժարումէն մինչեւ փախուստը պատահած դէպքերու պատմութիւնը — իր իսկ բերնով —, ստորեւ կը հրատարակենք իր իսկ ձեռագիրով մեզի յանձնուած տպաւորութիւնները՝ Հայաստանի իրական կացութեան մասին: Անփոփոխ կը պահենք ոչ միայն լեզուն, (բացի ուղղագրութենէն) այլ եւ արտայայտութեան ձեւերը, որպէսզի ոչ մէկը կասկած ունենայ վաւերականութեան մասին.—

ԽՄԲ.

Բոլորին յայտնենք, որ ես 1926 թուէ հրաժարած եմ Հ. Յ. Դ-էն ու անվերջ պայքար էի ժողմ Դաշնակցութեան դեմ. կավար շրջանակի դէմ:

Եթէ հեռացել էի Դաշնակցութիւնից, անկասկած կոմունիստ լինել չէի կարող:

Ես այն համոզումն ունէի ունէի որ, եթէ Դաշնակցութիւնից հեռացած յայտարարեմ, կը կարողանամ խորհրդային Հայկիստանի ճնշումից ազատել Վափանի շրջանի իմ զինակից ընկերներիս ու բարեկամներիս, որով հնարաւոր կը լինի, քայքայած գիւղացիներին թոյլ տալ օրուան հոգի համար ժառանգելու:

Այդպիսով զոհեցի իմ անցեալս, նուիրուեցի ամբողջութեամբ մեր ժողովրդի պաշտպանութեան գործին:

Ինչպէս գիտէք Դաշնակցութեան դեկավար շրջանակի դէմ իմ ունեցած պայքարի մասին, նոյնպէս եւ գիտէք իմ երկիր գնալուս պարագան: Հետեւաբար ինձ համար ցաւ չէ որ կարող են լինել մարդիկ, որոնք նորէն իմ մասին զանազան սխալ ենթադրութիւններ կ'ունենան: Իմ խիղճս միշտ եղել է հանգիստ, այժմ աւելի եւս հանգիստ է, որովհետեւ իմ երկիր այցելութիւնս ծածուկ չէր, այլ կենդանի վկայ է հայ ժողովուրդը, որուն ծանր կացութեան տասը ամիս ականատես էի ու նորա կողքին:

Այժմ անցնենք բուն նիւթին.

Եւրոպայում որոնք թիւրիմացութեան մէջ են եւ հաւատում են բոլշեւիկ կոչուածների ներկայացուցիչների սուտ խոստումներին ու պրոպագանդներին, չհաւատան, խաբում են...

Ով որ իր ձամակրանքն է յայտնում խորհրդային իշխանութեան, ոՀիր է գործում հայ ժողովուրդի ձանդէպ: Հաւատացէք որ, երկրում ժողովուրդը պժոխքի մէջ է գտնուում, չեկիստները ձլաճում են անխնայ:

Դաշնակցութեան ժատը խառնելը, սա իսպառ գրպարտութիւն է կոմունիստների կողմից: *Այս անուան տակ հալածում են անխտիր կերպով ոչ թէ մինակ Դաշնակցականներին, այլեւ մեծերից մինչեւ փոքրերը, տէր-տէրներն ու անկուսակցական յետամնաց գիւղացիները...*

Ազատ են չեկիստների «ագենտ»ները եւ չեկալի հոգեբանութեամբ անուղղ կոմունիստները:

Իմ բարեկամ եւ «Յառաջ»ի խմբագիր Շաւարշ Միսաքեանը իր թերթի թիւ 830 եւ 842ի մէջ առաջարկում է որ խօսիմ և ես երկրի կացութեան մասին: Լռելը իմ կողմից յանցանք է. Շ. գրում է որ մոռացել եմ Դաշնակցութիւնը, Մոսկուան եւ Երեւանն եմ վայելել...: Ինձ ոչ Մոսկուան էր հետաքրքիր եւ ոչ էլ Երեւանի տեսքը, հետաքրքիր էր հայ ժողովուրդի ֆիզիքական ու տնտեսական գոյութիւնը:

Բայց ձիասթափեցի ու այսպէս ձրապարակով խոստովանում եմ:

Ռամկավարների ուշադրութիւնն եմ հրաւիրում, նամանաւանդ Եւրոպայի Հօկերի կազմակերպութիւնների, լսեցէք եւ ձամոզուեցէք որ ձեր գործունէութեամբ անգիտակցաբար ամբողջութեամբ ջեկանների սէինները սրող դարբինների դերն էք կատարում, որով ձեր փառաբանած ազգին են գլխատում ու ձարստաձարում:

Թող Երեւանի մէջ մի քանի շէնքերի կառուցուելը չշլացնի ձեզ. Թող նոցա ստոր ու սուտ ամպագոռ յայտարարութիւնները չհարբեցնի ձեզ. Սուտ են խօսում սուտ, սուտ եւ սուտ: Խորհրդային իշխանութիւնը ոՀիմնուած է սուտերից, լրտեսներից չեկիստներից, տականքներից: Քիչ յետոյ փաստեր կուտամ ձեզ, եթէ նորից չձաւատաք, այն տառապող ժողովուրդի մեղքը ձեր վիզը: Եթէ ասէք ինչու էիր պաշտպանում եւ դու, ասեմ ձեզ.

Մինչեւ 1927 թուի վերջերը խորհրդային իշխանութեան պլատֆորման տարբեր էր: Առաջ դեռ իրանց իսկական կարմիր գոյնը չէր նկատւում եւ դիմակի տակ էին գործում: Իսկ վերջերս երբ Ստալինի եւ Տրոցկու պայքարը մէջտեղ է եկած, իրանց կուսակցութիւնը մասերի է բաժանուած, ի հարկէ եւ կողմերի մասսաները, ուստի մէջտեղ կայ նաեւ աջ թեւքումը: Դրա վերա եթէ աւելացնենք եւ դուրսի վտանգը որից սարսռում են ստալինականները. այսպիսով տեսնում էք որ շիլա փլավի դարձած խորհրդային երկիրը, որից զայրացած չեկիստները շարժման մէջ են դրած իրանց բոլոր ուժերը եւ հալածանքի մեծ բաժինը հայ ժողովուրդի հայ գիւղացու գլխին է կպչում ներկայումս: Կոմունիստները ներկայումս բացէ ի բաց հրապարակով երկրում ճգմում են ոչ թէ մինակ հայ անունը, այլ հնարաւորութիւն չեն տալիս ժողովուրդին իր հալալ քրտինքով աշխատանքի տէրը լինի: Թոյլ չեն տալիս իրանց տնտեսութիւնները բարելաւեն, ու քնութեան բարիքներից օգտուեն: Ես շատ բաների եմ ականատես եղել այս անգամ, որ երբեք 21 թուից 27 թիւ չէինք տեսել: Այժմ տարբեր հողի վրայ են գործում, իսկ առաջ ուրիշ, առաջ գոնէ թոյլ էին տալիս հայ ժողովուրդին վերաշինութեամբ զբաղելու, իսկ այժմ ոչ:

Առաջ մինակ Դաշնակցութեան էին ատում ու խառնակիչ անուանում, իսկ այժմ ատումեն բոլոր անկուսակցականներին, մինակ գիւղացիներին, տէրտէրներին, առեւտրականներին, անգամ նոցա դեռահաս երախաներին: Հայ ժողովուրդը նման է որբ մնացած անպաշտպան երախաների: Կորցրած է իր եռանդը եւ ելք չի գտնում գլուխ փախցընելու: Ահա այս բոլոր հալածանքները որ ներկայումս ժառանգականութիւն մը, թշնամանքութիւնը, անմաքրութիւնը, զէշ ժառանգականութիւն մը, թշնամանութիւնը եւ տրամադիր հող կը պատրաստեն շատ մը հիւանդութեանց, ժառանգաբար թոքախտիմիքրոպին: Մանուկներու 100ին 80ը թոքախտի միքրոպով կը վարակուի մինչեւ 15 տարեկան, այսինքն բուն աճումի շրջանին, երբ ժարմինը ամէնէն աւելի պէտք ունի արեւի, օդի եւ անունդի՝ իր շէնքը հաստատուն շինելու համար: երբ ասոնք, ժանաւանդ արեւն ու օդը, անբաւական են, չէնքը խարխուլ կ'ըլլայ ու թոքախտի միքրոպը դիւրաւ կը զործէ ասոր ժէջ իր աւերները: Մտածուած է որ Փարիզի նախակրթարաններու աշակերտներէն 100ին 15ը մանուկներու յատուկ թոքախտի նշաններ ցոյց կուտան:

Ո՞րն է այս չարիքին դարմանը:

Այն է որ նախատեսած է ժան ժաք Ռուսօ, այսինքն մարմինը նորոգել գիւղական կեանքով, եթէ ոչ մշտապէս, որ յաճախ անկարելի է ներկայիս, պէտ մերթ ընդ մերթ: Տարուան ժէջ քանի մը շաբաթ արեւ եւ մաքուր օդ տալ այդ բարիքներէն զրկուած մանուկներուն եւ պատանիներուն, քաղաքներէն հեռու, լեռներուն վրայ, դաշտերուն ժէջ կամ ծովերուն եզերքը:

Այս գաղափարը առաջին անգամ, 1876ին, Ջուիցերիոյ մէջ գործադրութեան դրաւ պատուելի Պիոն, կազմակերպելով արձակուրդային գաղութներ: Հետզհետէ փորձեր կատարուեցան Գերմանիոյ, Տանիմարքայի, Անգլիոյ, Ամերիկայի եւ Ֆրանսայի ժէջ: Ստացուած արդիւնքը այնքան գոհացուցիչ եղաւ, որ այսօր, լուսաւորեալ երկիրներու ժէջ, հոն ուր քնական լոյսը ամէնէն քիչ կը թափանցէ, բազմաթիւ քաղաքապետարանութիւններ, թաղապետարանութիւններ եւ բարեսիրական ընկերակցութիւններ, արձակուրդային գաղութներ եւ բացօթեայ դպրոցներ կը կազմակերպեն տկար, անարիւն, խամրած մանուկներու համար, 7-14 տարեկան: Առանք կ'ընտրուին ընդհանրապէս նախակրթարաններու աշակերտներու ժէջէն եւ ամառ ատեն կը տեղաւորուին կամ խմբովին գիւղը կամ ծովեզերքը յատկապէս վարձուած շէնքերու ժէջ կամ 2-3ով գիւղացի ընտանիքներու քով: Չոն կը մնան 3-6 շաբաթ, ուսուցչական եւ բժշկական հսկողութեան տակ, կը ստանան առատ սնունդ, կը շնչեն մաքուր օդ, կը նորոգուն իրենց արիւնն ու ժարմինն ու կը դառնան ուրախ, քաջառողջ կազմով, կ'ամբարեն արեւ, այսինքն կեանք որ կը չեզոքացնէ քաղաքային ժիջավայրին ու կեանքին ախտածին հետեւանքները եւ կարող կը դարձնէ այդ մանուկները դիմագրելու շարք մը հիւանդութեանց եւ մանաւանդ թոքախտի միքրոպին յարձակումներուն:

Եւ այս ամէնը չնչին վճարումի մը փոխարէն (Ֆրանսայի ժէջ օրական 7-10 ֆրանք) զոր կ'ընեն կամ ծնողները, կամ բարեսիրական ընկերութիւնները, ժասամբ կամ ամբողջովին:

*
**

Արձակուրդային գաղութներու էութիւնն ու կենսական նշանակութիւնը բացատրեցինք, շեշտելու համար անոնց անհրաժեշտութիւնը հայ մանուկներուն եւ պատանիներուն համար: Արդարեւ, մեր խօսքը մանաւանդ ընելով Ֆրանսահայ գաղութին, հայ մանուկներու առողջական վիճակը չափազանց անհանգստացնելի է, որովհետեւ, մեծ քաղաքներու ժէջ (Փարիզ, Լիոն, Մարսէյլ) ապրելակերպի վատառողջ պայմաններուն վրայ կ'աւելնայ, նոր միջավայր մը փոխադրուած, գաղթած ըլլալու հանգամանքը, ինչ որ մեծ չափով կը նուազեցնէ ոեւէ ժարմնի դիմադրական ուժը, մանաւանդ խճճուած շրջանին ժէջ: Տունկ մը երբ տարբեր տեղ, մանաւանդ գիւղէն քաղաք կը փոխադրուի, նախ կը սկսի թառամիլ, ու յետոյ, աստիճանաբար կը յարմարի միջավայրին, իր կենսունակութիւնը կը վերադտնէ եւ կ'աճի, եթէ երբեք անհրաժեշտ խնամքը ստանայ յարմարումի շրջանին: Հակառան պարագային կը մեռնի:

Պարագան նոյնն է հայ երիտասարդներուն, պատանիներուն եւ մանուկներուն համար. այդ է գլխաւոր պատճառներէն մէկը, որ թոքախտը այնքան դեռատի զոհեր կը խլէ ժեզմէ:

Ահա թէ ինչու ժենք ալ պէտք է արեւ ու օդ տանք մեր այն ժատղած կեանքերուն, որոնք զրկուած են անոնցմէ, եթէ կ'ուզենք փրկել զանոնք եւ անոնցմէ յառաջ գալիք սերունդը:

Բայց ինչպէ՞ս:

Առանձին կազմ-կերպութիւն ստեղծել, յարմար տեղեր տուներ վարձել կամ գիւղացի ընտանիքներու հետ համաձայնիլ, եւայլն, առ այժմ անկարելի կը դտնենք: Ամէնէն ձեռնտու եւ դիւրին միջոցն է ֆրանսական նման կազմակերպութիւններու բարեացամութենէն օգտուիլ եւ մէկ կողմէ հաժաձայնիլ անոնց հետ ու միւս կողմէ անհրաժեշտ ցուցմունքները ընել հայ ծնողներուն: Այդ ուղղութեամբ, առայժմ բուժանք նախաձեռնած եղած է տառնեակ մը հայ մանուկներ օգտակոխութեան դրկելու Ֆրանսական ընկերակցութիւն մը յանձն առած է, ֆրանսացի մանուկներու հետ, նաեւ տասը հայ մանուկներ դրկել Cantalի լեռները (Ֆրանսայի կեդրոնը) եւ տեղաւորել գանոնք գիւղացի ընտանիքներու ժէջ, ուր կը մնան մէկուկէս ամիս (օգոստոս 1էն — սեպտեմբեր 15) ուսուցիչներու եւ բժշկական հսկողութեան տակ, եւ կը վայելեն բնութեան բոլոր բարիքները, եւ այս օրական միայն 7 ֆրանքով, երկաթուղիով երթուդարձի ծախքն ալ հաշուուած:

Բժ. Լ. ԳՐԻԴՈՐԵԱՆ

«Բուժանք»

ԽՄԲ.— Անոնք որ կ'ուզեն օգտուիլ այս առիթէն, պէտք է արձանագրել տան իրենց զաւակները (7-14 տարեկան)՝ նամակով դիմելով *Բուժանքի* իմբագրութեան, 126, Fbg. St. Denis, Paris.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ

Թէ՛ նախորդ եւ թէ ներկայ վարչութիւնները սկիզբէն իվեր մտահոգուած են եղեր հայաշատ կեդրոնի մը ժէջ, դպրոցական յարմար շէնք մը ձեռք ձգելու խիստ կենսական խնդրով եւ սակայն, միշտ ալ գտնուած են այնպիսի բազմատեսակ խոչընդոտներու եւ դժուարութիւններու առջեւ, որոնց հարթումը ցարդ ձգձգուած է, ի վերջոյ՝ հասնելով այն գաւալի վախճանին, որուն ականատես եղանք վերջերս:

Ազգային նախակրթարան— մանկապարտէզի շէնքին տէրը, շէնքը աւելի նպաստաւոր պայմաններով ուրիշներու տալու համար, օգտուելով զատկական արձակուրդի առթիւ դպրոցը գոց ըլլալու հանգամանքէն, առանց վարչութեան լուր տալու պարպեց շէնքը, գրասեղան - նստարանները եւ դպրոցական գոյքերը՝ Ս. Ցարութիւն մատրան շէնքը դրկել փոթելով գանոնք:

Ազգային վարչութիւնը պատկան մարմիններու դիմելէ առաջ, որոշ հիմունքներով եւ թելադրանքներով, չընդունեց իր դուրս նետուած գրասեղաններն ու գոյքերը, պատուիրեց Ս. Ցարութեան մատուռի ծառաներուն չբանալ դուռը, ու ներս չընդունիլ ոեւէ դպրոցական գոյք:

Ու վարչութիւնը անմիջապէս գործի ձեռնարկելով, յաջղեցաւ 48 ժամուան ընթացքին իր խնդիրը արտակարգ դատարանի մը առջեւ դնելով դպրոցին իրաւունքները պաշտպանել:

Շնորհիւ վարչութեան ատենապետ պ.պ. Շահլամեանի եւ պ.Հ. Սէրէնկիւլեանի կորովի ջանքերուն, կառավարութեան կողմէ նշանակուած յանձնախումբ մը, ոստիկանութեան միջոցաւ բանալ տուաւ շէնքը եւ յանձնեց դպրոցի վարիչներուն: Մէկ օր միայն դպրոցը գոց մնալէ ետք, կանոնաւոր գաստաւանդութիւնները վերսկսան:

Մանրապին քննութենէ վերջ, պարզուեցաւ որ՝ բաւական թուով գրասեղան - նստարաններ կոտրտուած, կարգ մը դպրոցական եւ սկաուտական գոյքեր կորսուած են:

Դպրոցի պարպումին ընթացքին, ինչպէս ծնողները, նոյնպէս եւ Թղթակիցները խուճապի մատնուած էր, պատճառ եղաւ, որ գաղթականութեան հայրենակիցները քովի գան ու վայրկեան մը մոռնան Թուրքն ու ատելութիւնը եւ մտածեն լաւագոյն գործական շէնք մը անմիջապէս ձեռք ձգելու մասին:

Մեր ստացած ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն, Լոյդ Թորդակցութիւններ տեղի կ'ունենան հրաժեշտ գումարը հայթայթելու համար, որովհետեւ յետմարագոյն շէնքը գտնուած արդէն:

Քանի մը օր առաջ վարչութեան ատենապետ պ. Շահլամեան հետ դպրոց այցելեցին պ.պ. Նահապետեան, կարապետեան եւ Յակոբեան եւ տեսչութեան կողմէ:

Դպրոցական աշխատանքները կանոնաւոր կերպով կը շարունակուին եւ օրէ օր նոր աշակերտներ կ'արձանագրուին:

Մարսէյլի դպրոցի մխիթարական պարպումը մեծ վիշտ պատճառած է նաեւ արուարձաններու եւ հեռաւոր շրջաններու մեր հայրենակից ներուն:

Երկու օր առաջ վարժապետ այցելեցին նաեւ կարտահի հոգեբարձուներէն երկու ներկայացուցիչներ (մէկը դաշնակցական, միւսը հնչակեան) որոնք փափաք յայտնեցին տղոց մարզանքը տեսնել ու խանդավառուելով, իրենց սուրճի ջոցներէն 50 ֆրանք նուիրեցին դպրոցին:

Համեստ ու չարքաշ մնալ կարտահցիներու այս գործունէութիւնը, այն ալ իրենց սիրելի զոհերը դեռ հողին չյանձնած անկասկած, արժանի է գնահատութեան եւ երանի թէ օրինակելի դառնար, մեծահարուստներուն:

Մարսէյլ Ա. Իրոյ

ԿԵԱՆՔԸ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

(Քաղուած Սուրիոյ Թերթերէն)

ԱՌԻԱՄԵԱՅ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆ

Կիլիկիոյ Սահակ կաթողիկոսը համաձայն իր նախագահութեամբ գումարուած խորհրդակցական ժողովի մէջ տրուած որոշման, որպէսզի Սուրիոյ մէջ ցրուած հայ գաղթականութեան մը մասին աւելի լաւ տեղեկութիւն ունենայ, ուղարկեց Հալէպ եւ Պէյրութի մասնաճիւղերէն երեք հոգիէ բաղկացեալ պատուիրակութիւն մը, քաղաքական ժողովի ներկայացուցիչներով օժտուած, նպատակ ունենալով ուսումնասիրել Սուրիոյ մէջ գտնուող հայ գաղթականութեան վիճակը եւ անոր ապագայ կեանքին համար ծրագիր մը պատրաստել:

Պատուիրակութիւնը կազմուած է Հալէպի մասնաճիւղէն՝ Գրիգոր արք. Գալուստեանէ, Տիգրան Մուրատեանէ, Տիգրան Գալպաքճեանէ, Տիգրան Գալպաքճեանէ, Տիգրան Գալպաքճ

ԵՐԿԱՏՈՒ ԴՈՒՔՎԱԾԴԻ

— Ա՛յ, ի՞մ ընկեր, ես ինչպե՞ս չեմ ուրախանա, որ ինձ ընտրեցին Երկաթուղու շրջկոմի անդամ։ Ես ինքս էլ գիտեմ, որ ես ոչ մի կարողություն չունեմ, բայց ինչ անեմ, որ ինձ ընտրեցին։ Ես էլ ինչպե՞ս չուրախանամ։

Այսպես էր ասում ինձ ընկերս, որ նոր էր ընտրվել շրջկոմի անդամ։

Ես ուրախացա նրա հետ միասին, որովհետև գիտեի, որ նա ամենաեռանդուն բանվորներից մեկն է։ Ես գիտեի, որ նա ամեն ինչ կանի, որ կարողանա արդարացնել իր վրա դրված վստահությունը։

Ես ուզում էի նրան ասել, որ ուրախ եմ, որ նա ընտրվել է շրջկոմի անդամ, բայց ինչ-որ մի բան ինձ ստիպեց, որ ես ոչինչ չասեմ։ Ես միայն ժպտացի և ձեռքս մեկնեցի նրան

տուին նաեւ ուրիշ կուսակցութեանց վարիչներ, շատ լաւ ընդունելութիւն գտաւ գաղթականներուն կողմէ, որոնք հրաժարեցան ընտրութիւնները պոյքօթի ենթարկելէ։

Վէնիզէլոսի կուսակցութիւնը մեծ յաղթանակ տարաւ ընտրութեանց մէջ։ Ընտրուած 92 ներկուտականներէն 72ը կը պատկանին իր կուսակցութեան, 11ը արքայական են, 2ը չափաւոր արքայական, 3ը Քաֆանտարիսի, 1ը Փափանաստասիուի կուսակից եւ 5ը անկախ։

Ո՛չ մէկ համայնավար ընտրուեցաւ։

Ընտրութիւններու նախօրեակին Վէնիզէլոս յայտարարած էր որ պիտի հրաժարի, եթէ մեծամասնութիւն չշահի։ Այս յայտարարութիւնը պատճառ դարձաւ որ ընտրութեանց մասնակցեցան աւելի մեծ թիւով մարդիկ։

Փուանիարեի ազդարարութիւնը

Նահանգային ժողովները բացուեցան Ֆրանսայի ամէն կողմը։ Վարչապետ Փուանքարէ իբրեւ Մէօզի նահանգային ժողովին անդամ խօսեցաւ իր տարեկան ճառը, գլխաւորապէս ծանրանալով Ֆրանսայի ելմտական վերականգնումին եւ Գեր մանիոյ պարտքին վրայ։

Ըսաւ որ եթէ Փորձագէտներու ժողովը չյաջողի եզրակացութեան մը յանգիլ, Տօուըսի ծրագիրը պիտի կիրարկուի ըստ առաջնոյն։

Չիւսթաֆսութիւնը եւ Ամերիկա

Ժընեւի Չինաթափութեան խորհրդաժողովին մէջ Մ. Նահանգներու Ա. Պատուիրակ կիպսըն պարզեց նոր կառավարութեան քաղաքականութիւնը զինաթափութեան խնդրին մասին։ Ըսաւ թէ Քելլոկի դաշնագրին՝ կնքուած բոլորովին փոխեց քաղաքական կացութիւնը եւ ստեղծեց ապահովութեան մթնոլորտ մը, որմէ դուրս անկարելի է ոեւէ զինաթափութիւն։ Հետեւաբար ատենը եկած է կազմելու միակ ծրագիր մը, որ իրբեւ հիմ ծառայէ յառաջիկայ միջազգային խորհրդաժողովին։

Սակայն այս ծրագիրը կազմելու համար պատուիրակութիւնները պէտք է գանագան զիջումներ ընեն։ Ամերիկա պատրաստ է զիջումներ ընել ցամաքային սպառազինութեանց մասին, սակայն ծովային սպառազինութեանց համար հաստատ կը մնայ իր նախկին տեսակէտին վրայ՝ այն է սահմանափակում դասակարգերով։ Ընդհ. համաձայնութիւնը դիւրացնելու համար իբրեւ վիճաբանութեան հիմ կ'ընդունի 1927ին Ֆրանսական պատուիրակ Փօլ Պոնքուրի ներկայացուցած առաջարկը։ Լոնտոնի, Փարիզի եւ Ուաշինկթընի մէջ կատարուած բանակցութիւնները այն յոյսը կը ներշնչեն թէ նաւային երեք մեծ պետութիւնները պիտի համաձայնին այդ առաջարկին շուրջ։

Անգլիոյ պատուիրակ Լորտ Քրշընտըն պատասխանելով ըսաւ թէ սկզբունքով եւ ընդհանուր առմամբ համաձիտ է կիպսընի տեսակէտներուն։ Ֆրանսայի պատուիրակ Մասիլլի գոհունակութեամբ արձանագրեց այն փաստը թէ Ամերիկա պատրաստ է լուծում մը գտնել 1927ի Ֆրանսական առաջարկին հիման վրայ։ կիպսընի յայտարարութիւնները մեծ տպաւորութիւն առաջ բերին Ամերիկայի մէջ։ Այս առթիւ կարեւոր յայտարարութիւններ ըրաւ արտաքին նախարար Սթիմսըն։

Դպրոցներու պետականացում Թուրքիոյ մէջ

Էնկիւրիի կրթական գործավարութիւնը, մասնաւոր վարժարաններուն համար նոր քննութեան մը պէտքը զգացած է։ Իրաւասու շրջանակներու յայտարարութեանց համաձայն, ծրագիր կայ որ մասնաւոր վարժարանները ուղղակի կրթական գործավարութեան փոխանցուին։

«Ագշամ» որ կուտայ այս լուրը, կ'աւելցնէ թէ որոշուած է իսկ անունը տալ միայն պետական վարժարաններուն։

Պաշտօնական ոչ մէկ տեղեկութիւն կայ, սակայն, դրպրոցները պետականացնելու այս լուրերու մասին։

Խրուաթներն ու Մակեդոնացիները

Ուրբաթ օր Վիեննայէն Սոֆիա հասան խրուաթ դաշնակցային կուսակցութեան վարիչ Տոքթ. Անթէ Փավելիչ եւ նորն կուսակցութեան քարտուղար Կիւսթավ Փէրչէց։ 1927ին փավելիչ այն ատեն երեսփոխան Պելկրատի խորհրդարանին մէջ, պաշտպանութիւնը ստանձնած էր բազմաթիւ մակեդոնացի ուսանողներու, որոնք Սկիւպի մէջ դատի տակ կանչուած էին՝ եուկոսլաւ Միութիւնը քանդելու համար յեղափոխական գործունէութիւն կատարելու ամբաստանութեամբ։ Այս առթիւ փավելիչ մակեդոնացի տարագիրներու անհուն համակրութիւնը շահած էր։ Այս պատճառաւ երկու խրուաթ վարիչները Սոֆիայի կայանին մէջ դիմաւորուեցան հազարաւոր մակեդոնացի տարագիրներու կողմէ, որոնք խանդավառ ընդունելութիւն ըրին եւ մինչեւ պանդոկ թափօրով տարին զանոնք։ Փոխանակուեցան ճառեր՝ շեշտելով խրուաթ եւ մակեդոնական շարժումներու նոյնութիւնը։

Փավելիչ եւ Փէրչէց մամուլի ներկայացուցիչներուն յայտարարեցին թէ իրենց վերջնական նպատակն է Խրուաթիոյ անկախութիւնը։ Քանի մը օր Սոֆիա մնալէ յետոյ, խրուաթ կուսակցապետները պիտի մեկնին Պոլիս։

Պելկրատէն կը հեռագրեն թէ Սոֆիայի մէջ Խրուաթ պետերուն կատարուած այս ջերմ ընդունելութիւնը ընդհանուր զայրոյթ առաջ բերած է։ կառավարական եւ ընդդիմադիր բոլոր թերթերը բուռն կերպով կը յարձակին պուլկար կառավարութեան վրայ։ «Փրավատա» տարօրինակ կը գտնէ այս ընթացքը այն պահուն ուր բանակցութիւններ պիտի սկսին Պուլկարիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ՝ առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու եւ առկախ վէճերը լուծելու համար։

Միւս կողմէ սակայն մեծ արժէք չեն տար Տոքթ. Փավելիչի, որ պատերազմէն առաջ Աւստրիոյ հաշուոյն կը գործէր, իսկ 1919ին միացաւ համայնավարներուն՝ ընդդէմ Բաթիչի խրուաթ գիւղացի կուսակցութեան։

Փավելիչ միակ խրուաթ երեսփոխանն է, որ յաջողած է մեկնիլ երկրէն՝ դիկտատորութիւն հաստատուելէն ի վեր։

Ամերիկատանի կուիւները

Պելուճիստանէն կը հաղորդեն թէ Ամանուլլահի զինուորները վերջին օրերս պարտութիւն մը կրած են Ղազնիի ճամբուն վրայ, ուր Պէչէի Սաքայի զինուորները կեդրոնացած էին։

Պէչէի Սաքա յայտարարութիւն մը ուղղելով աֆղան ժողովուրդին, հերիւրիկոս եւ անհաւատ կ'որակէ Ամանուլլահը, որ Աֆղանիստանի մէջ մտցուց անհաւատներու օրէնքները, օրինակ չնչեց մանուկներու ամուսնութիւնը։

Յայտարարութիւնը 36 մեղադրանքներ կ'ուղղէ նախկին թագաւորի հասցէին, անոնց մէջ է եւրոպական դաստիարակութեան ներմուծումը։

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ՓԱՐԻԶ

Այս կիրակի գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ

կը տօնուի Նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Ո. Միութեան փաթիզի մասնաճիւղին եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Հայ կաթոդիկէ, Հայ բողոքական յարանուանութեանց, Եւրոպահայ կարմիր խաչի, Գրական ակումբի, Սանասարեան, Ֆրանսահայ Արիներու, Պուա-Քոլոնպի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մկատուներու, Արարատ միութեան, Տրապիզոնի, Շ. Գարահիսարի, Անդրէասի, Ուրֆայի, Սեբաստիոյ, Եոզկատի Հայրենակցական միութեանց։

կը նախագահէ՝ ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն M.M.Fauchet, Compositeur,Prof. au Conservatoire National de Paris,Boulmé,Violoncelliste,IerPrix du Conservatoire de Paris(Թաւջուութակ), Mme. Heicknam.Cacheux violoniste, Ier Prix duConservatoire National, Mlle Cuvillier, Cantatrice, Ier Prix du Conservatoire; պ ս. Նաւասարդեան, «Սիփան» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ պ. Յաքօ ցակոբեանի եւ «Կոմիտաս» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ պ. Նշան Սերգոյեանի եւ հայ արուեստագէտներ։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՈՒԿԵՐԶՆԵՐ, ԵԻԱՅԼՆ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ

Այս կիրակի ժամը 2ին 333 Ալբընիւ ցիւ փրատօ, կառտըն փառքի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Ո. Միութեան, հովանաւորութեամբ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան, նախագահութեամբ Գ. Եպիսկ. Պալաքեանի եւ մասնակցութեամբ Հայաստանի Հանրապետութեան Մարսիլիոյ Հիւպատոսարանին, Ազգ. Վարժարանի, Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Արեւմտ. Ե. Հ. Կ. Խաչի, Վասպուրականի, Բարձր Հայքի, Շապին Գարահիսարի, Զարսանճագի, Մարաշի, Եոզկատի, Սեբաստիոյ Սենեքերիմեան, Ամասիոյ, Սիվրի-Հիսարի, Խնուսի, Բալուի, Քղիի, Սեբաստիոյ Ղանթարոզի, Քէսէրիկի Հայրենակցական Միութիւններու, Հ. Յ. Դ. Պատ.Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ. Մարսէյլի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Արարատ մասնաճիւղերու, Բարձր Հայքի Երիտասարդաց, Զարսանճագի Երիտ. միութիւններու, եւայլն։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԳ

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒ

Այս կիրակի ժամը 2ին 0Թէլ տը Ֆրանսի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Սթանոզի, Մարաշի, Լճէի Հայրենակցական Միութիւններու եւ Հ. Ե. Ե. Ի. Միութեան։

Բանախօսութիւն, խմբերգ, ժեներգ, արտասանութիւն, նուագ, եւայլն։ Աքսորի կեանքէն՝ տեսարան մը կը ներկայացուի, Սթանոզի Հայրենակցական միութեան կողմէ։

Ինչպէս նաեւ ԼԻՈՆի, ՌՈՄԱՆի եւ ուրիշ վայրերու մէջ։

Մանրամասնութիւններ ը տեղույն վրայ։

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Վիլէօրպանի «Արամ» խումբին կողմէ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Ընկ. Քէնտիրեանի ճաշարանը

Երգ. արտասանութիւն, բանախօսութիւն, նուագ, եւայլն

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն եւ համակիրները

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Տրամաթիք Ստուդիայի

Ի պատիւ դերասան Մ. ՄԱՐՈՒԽԵԱՆի

Այս Շբ. գիշեր ժամը 8.30ին 84 Rue Chapeի Թատերասրահին մէջ

կը ներկայացուի՝ «ՅՈ՞ ԵՐԹԱՍ»

Կը մասնակցին Մարսէյլի Թատերական բոլոր լաւագոյն ուժերը

Տեղերու գիները սովորական

Հ. Յ. Դ.

Լիոնի *Քրիստափոր խումբի ժողովը՝ այսօր Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը։*

Լիոնի *Վրէժ խումբի ժողովը՝ այսօր Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Ընկ. Ճանկէօզեանի սրճարանը։*

Լիոնի *Կայծակ խումբի ժողովը՝ այսօր Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական տեղը։*

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. *Կարտանի Շրջ. Կոմիտէն դառն կսկիծով կը ծանուցանէ դառնաղէտ մահը իր շրջանի եռանդուն անդամներէն ընկ. ՆԵՐՍԷՍ ՌՈՒՍԵԱՆի եւ հայրենակից ՀՐԱՉԵԱՅ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆի, որոնք զոհ գացին հանքային արկածի մը։ Այս տխուր առթիւ իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Այրի Տիկին Ռուսեանի եւ Այրի Տիկին Ժամկոչեանի եւ իրենց պարագաներուն։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՋՈՒԹԱԿԱՃԱՐ Պ. Ֆիլիփ Ա. դազարեանի նուագահանդէսը վաղը ժամը 21ին Salle Erard, 13 Rue du Mail.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ֆընտը ազի Հայր. Միութեան վիճակահանութենէն շահած են հետեւեալ թիւերը.— 536՝ գորգ, 554՝ հովանոց, 335՝ սեղանի մոմլաթ, 21՝ զարթուցիչ ժամացոյց, 9՝ կնոջ ձեռքի պայուսակ, 164՝ քաշքոլ, 138՝ ինքնահոս գրիչ։ Առարկաները ստանալու համար դիմել Katcher Kalaïdjian*ի*, Campagne Perrier No. 7. St. Antoine. Marseille.

Անդրէասի եւ շրջանի Հայր. Միութեան *ֆանգանակութիւնը ի նպաստ հայրենիքէն բերուելիք հայրենակիցներուն.*

Ողբացեալ Ա. Գալայճեանի կտակը 100, Ա. Տէրտէրեան 50, Անդրէասի եւ շրջանի Հայր. միութեան կազմակերպած թեյասեղանէն 290, Յ. Եկինեան 15, Յ. Ճէֆէրեան 50, Շ. Զորայեան 20, Մ. Հապշիկեան 5, Թ. Տէրտէրեան 15, Գ. Սինապեան 10, Յ. Ղազարեան 25, Մ. Աթանաս 15, Ա. Ինճէեան 10, Յ. Սէֆէրեան 5, Յ. Երնէկեան 10, Ոմն, Յ. Նաւասարդեան, Թ. Գուլումճեան, Մ. Սէտէֆեան, Մ. Յակոբեան, Յ. Զէթաքեան 5ական, Ս. Պապահածեան 2, Յ. Սէֆէրեան 10, Ա. Թաթճեան, Թ. Զըլբեանեան, Գ. Գրիգորեան, Վ. Թանճեան, Յ. Գանտարճեան, Ա. Ասլանեան 5ական, Թ. Գասպեան 2, Ա.Տէր.Արսէնեան 3, Մ. Ասլանեան 5, Ա. Եափըճեան 5, Մ. Պոտուռեան 2, Տիկ. Տէվլէթեան 5, Լ. Եարտըմճեան 10, Օր. Ա. Սուրբ Լուսեան 15, Ոմն 5, Գ. Պէքտէմիրեան 10, Թ. Պալեան 20, Օր. Ա. Խաչեան 10, Քալ Վարդ Սէրճանեան 5, Իֆտեան 5, Փիլիկեան 5, Տիկ. Փ. Տէրտէրեան 7, Փ. Յովհաննէսեան 20, Մ. Գալփաքեան 5, Կ. Զէյթունեան 5, Ե. Տօնէլեան 10, Հ. Գուլումճեան 10, Մ. Ոսկոյեան 2, Ե. Գալփաքճեան 5, Ատրինէ 4, Լ. Մուրատեան 10, Թ. Խաչատուրեան, Մ. Մատոյեան, Կ. Գասպարեան, Զ. Մանուկեան 5ական, Բ. Մարկոսեան 10, Տիկ. Շողակաթ 5, Տիկ. Ա. Շահրիկեան 10, Ն. Եվրէեան 10, Ա. Գափլանեան 5, Բ. Քէլամեան 5, Ա. Վէզիրեան 10, Ոմն 5, Թէվէքէլեան 10, Բ. Տիօնեան 5, Գարեգին քհնյ. Տէօլվէթեան 20, Ոմն 10։ Ընդհ. գումար 1002 ֆրանք։

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒՔԵՐՈՒ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔԻՍ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօդացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրանեղուկ (Rachitisme) եւայլն։

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

ԾԱԽՈՒ ԵՒ ՎԱՐՁՈՒ ՎԻԼԼԱՆԵՐ

ԾԱԽՈՒ Է վիլլա մը, 114 Rue Victor Hugo, Պուա Քոլոնպ, փարիզէն 11 վայրկեան հեռու։ 6 փիէս, մեծ արհեստանոց, բարձրադիր ստորնայարկ, բաղնիք, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, Թէլէֆոն, կեդրոնական ջեռուցիչ եւ փոքրիկ պարտէզ։ Գին՝ 220,000 ֆրանք,— վճարման դիւրութիւններ։ Տարեկան վարձք 12,000 ֆր. եւ *շատ* վարձու կը տրուի նաեւ ծախելու խոստումով։

ՈՒրիշ վիլլա մը 5 փիէս, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, կառաժ եւ փոքրիկ պարտէզ։ Գին՝ 150,000 ֆր.։ Տարեկան վարձք 8000 ֆր. եւ շատ *շատ* վարձու կը տրուի ծախելու նաեւ խոստումով։ Դիմել տանտիրոջ Branger, 5 Rue Cambon, Paris.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ

CLINIQUE UNIVERSELLE

5 Rue Euryale-Dehaynin (*փողոցին մէջ եւ ոչ անկիւնը՝* Av. Jean Jaurès*ի թիւ 81 եւ 83ի մէջտեղը*). Tél. 60-84

Ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ՝ ամէն օր ժամը 2.30-7.30։ Քիթի, կոկորդի, ականջի եւ աչքի հիւանդութիւններ, Գ.-, Ե.-Շբ.5-7.30։ Ակռայի հիւանդութիւններ, ատամնաշար, քուրան, եւայլն, եւայլն։

Չափաւոր գիներ եւ խնամուած աշխատանք։ Կը խօսուի Հայերէն։

Կ'ուզուի գործի ընկեր պատուաւոր եւ վստահելի դեռատի մը կ'ուզէ գործի ընկեր մը 20,000 ֆր. դրամագլուխով։

Պատրաստ եւ շահաւոր գործ։ Դիմել՝ *Ցառաջ* պ.ի։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԱՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ.-, Ե.- եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամ 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒՏՈՒՆ

MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ

Ա Մ Ե Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա Ժ Ա Ն

Մասնաւոր սպասարկութիւն ընակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէ

Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԿՈՎԿԱՍ"

3 Rue Champollion, Մէթրօ՝ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն

Մի մոռնա՛ք կովկասի համով հոտով կերակուրները որ կը պատրաստուին Թուրսիոյ արքայական խոհարարին կողմէ։

ԱՄԷՆ ՕՐ ՇԻՇԼԻԿ ԵՒ ՎՈՏԿԱ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵՒ ԸՆԹՐԻՔՍԷՐ

BOULANT

ՃԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Հետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք 35 Bld. des Capucines

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Շաս, Ե. Կ.— 20 ֆր.։
Նէօյեի, Թ. Թ.— 35։
Մարսէյլ, Մար.— 20։
Շարն, Պար.— 35։
փոն Սէն Թ'Էսփրի, Թ. Մ.— 35։
Թինեէօ, Հ. Ն. Ե.— 35։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Ալեքսանդրապոլի շրջանի գեղացիներէն Նիկօ Դասպարեան որ երկու տարի առաջ Լալանտէն մեկնեցաւ կարտան։ Իմացնել իր հասցէն՝ Յարութիւն Պիպէոեանի Couvent de la Présentation, La Seyne s/Mer, Var.

— Կը փնտռուին Ամասիացի Տիգրան Փէփէեան, հօր անուն՝ Յարութիւն որ 1914ին Թրքական 32րդ թնդանօթաձիգ գօրագունդին մէջ տաճկապետ էր։ Կը կարծուի թէ Ռուսաստան կը գտնուի։ Իմացնել՝ Garabed H. Pepeian*ի*, Maison Valencienne Fontaine sur Sâone, Rhône.

Լուր տուողին 50 ֆր. նուէր։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

EMPIRE, Միզախո-Ջոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris | Էքոլ Միլիթէր | ամենալաւն ու ամանը | 2-14 ֆրանք

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ա). Ալթոպաճառագործ (Թելքաշ) գիտցող գործաւորներ։

Բ). Արհեստանոցի մէջ աշխատելու համար ասեղնագործ (ուհի) գիտցող վարպետ մը։

Գ). Աղկերտուհիներ։

Դիմել՝ Mme. Vartanouche, Bld. de la Chapelle, Paris (18e) Մէթրօ՝ Chapelle.

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ

Վկայեալ հիւանդապահ նախկին տաճնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ։ *Մասաժ, վանտուզ, փիքթիր, փանսըմանի* եւայլն։ Վկայեալ աղքատներուն ձրի։

Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)
Le Gérant : F. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շ.	40 շ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire — Տնօրէն-Հրատարակիչ
SCH. MISSAKIAN — Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Rédaction & Administration — Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235 Faub. St. Martin PARIS (10e)
MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ԱՊՐԻԼ 1929

25 AVRIL 1929

ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 940 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

կին մը եւ իր շունջը

Լեցուն տարիքի մէջ մեռաւ, առջի օր, Ֆրանսուհի մը, Տիկին Սէվոին: Անուն մը, որ բերնէ բերան կը պտտէր մեր պատանութեան օրերուն:

Այդ այն շրջանին էր, երբ միամիտ հոգիները կը հրճուէին «հայասէր»ներու հաւբաւէն եւ գործունէութենէն: Շրջան մը ուր սիրտ կը պաղշկէր այս կամ այն մեծանուն գրագէտին, բանաստեղծին, ընկերաբանին կամ քաղաքագէտին մէկ ճառով: Նոյնիսկ ստորագրութիւնը՝ բողոքի բանաձեւի մը տակ:

Տիկին Սէվոին ալ վերջին մեացորդ մըն էր այդ սերունդէն: Ըմբոստ հոգի մը, որ կ'ընդվզէր ո'ր եւ է անարդարութեան, բռնութեան, ոճիրի դէմ, եւ իր ցասումը կ'արտայայտէր սուր ճիչով մը, ժողովի մէջ կամ թերթով, առանց վերապահութեան:

Նուաստացուցած պիտի ըլլայինք զինքը, եթէ իր անունին փակցնէինք սա տժգոյն եւ հասարակ տեղիք ածականը,— «հայասէր»: Անքան երկդիմի կերպարանքներու, փխրուն կաւերու կցուած է այդ ածան եւ անբովանդակ որակումը, որ մենք պիտի խնայէինք զայն Տիկին Սէվոինի, որպէսզի աւելի խորապէս արտայայտած ըլլանք մեր յարգանքը:

Հազիւ ասպարէզ նետուած, այս արի մանկամարդուհին ամէնէն առաջ կ'ըմբոստանար իր ընտանիքին դէմ, որ արգիլած էր ամուսնանալ իր սիրածին հետ: Ի բնէ ըմբոստ, այսքանը բաւական եղաւ որ յուսահատի և ատճանակը պարպէ գլխուն:

Վրիպեցաւ զնդակը, բայց այդ օրէն մինչեւ իր մահը, Տիկ-Սէվոին չդաւաճանեց իր խառնուածքին եւ կոչումին: Մնաց պատնէշին վրայ, բոլոր հալածականներու կողքին, իր շնորհալի եւ հատու գրիչը իբրեւ սուր գործածելով բռնաւորներուն, գաւադիրներուն եւ ոճրագործներուն դէմ: Այս գիտակցութեամբ ալ, միշտ իր ձայնը բարձրացուց մեր բազմաչարչար ժողովուրդին համար, ամէն անգամ որ առիթ կր ներկայանար: Ճաճախ ինքն էր որ տուն եւ շունչ կուտար հայանպաստ շարժումներու: Մեզ այնքան հեռուէն ճանչցած ըլլալով հանդերձ, եւ հակառակ իր ծագումին — աղնուական մըն էր — տարիներով մեր մէջ ապրած մտերիմի մը պէս կը հասկնար մեր տառապանքը, եւ կը հաւատար մեր արշալոյսին: Կը ներշնչուէր մեր վիշտէն, ու կը ներշնչէր, իր կարգին, օտար խաւերու:

Այս աղօտ խօսքերը բաւական չեն, տալու համար Տիկին Սէվոինի ամբողջ դիմագիծը:

Պատերազմի վերիվայրումներէն յետոյ, շատ բաներ մոռցանք մենք, անշուշտ անոր համար որ շատ մը նոր բաներ սորվեցանք... եւ Տիկին Սէվոինի անունն ալ կը մնար իբրեւ երազ օրերու յիշատակ մը, մեր խռով հոգիներուն մէջ: Անշուշտ ընկ. Վարանդեան պիտի փութայ դարմանել մեր թերին, ներկայացնելով հանգուցեալ օրագրող-գրագիտուհին այնպէս ինչպէս որ ճանչցած է ինք, իբրեւ կենդանի վկան վերջին 25—30 տարիներու հայանպաստ գործունէութեան:

Այս արի կնոջ մահը կը զբաղեցնէ մեզ ուրիշ տեսակէտով մը:

Հատ-հատ մարեցան այն քանի մը աստղերը, որոնք իրենց անունին հմայքը տրամադրած էին հալածականներու դատին: Որքան ալ ամուլ անցած ըլլայ անոնց աշխատանքը, կաթիլ մը օփոփանք էր՝ դառնացած հոգիներու համար: Զայրոյթի աղաղակն ալ, այս պողոտաներուն վրայ, արժէք մըն է ինքն իր մէջ, մանաւանդ անոնց համար որոնք միայն փերեզակներ, սեղանաւորներ եւ դիւանագէտներ կը տեսնեն հրապարակի վրայ: Անշուշտ այդ անունները չպիտի շլացնեն մեզ, գետնէն կորելով մեր ոտքերը, ինչպէս մինչեւ հիմա: Չա՛րկ է թօթափել վերջապէս, «հայասիրական» կախարդանքը, եւ աշխարհը տեսնել այնպէս ինչպէս որ կայ:

Բայց, ո՞վ կրնայ ուրանալ զով աղբիւրի մը կազդուրիչ դերը չարատանջ եւ քրտնաթաթախ ուղեւորին համար, երկար ճամբու մը ընթացքին...

Այս տեսակէտէն մեկնելով եւ դեռ աւելի լայն գետնի մը վրայ կենալով, դժբախտաբար կը նկատենք որ չափազանց կըզգիացեր ենք այժմ, Եւրոպայի սիրտին վրայ:

Առաջ՝ համրանքով մտաւորականներ եւ յեղափոխականներ լապտեր առած՝ փնտռեր գտեր էին ազնիւ եւ արի հոգիներ, այս լապտերը մէջ: Հիմա որ «ազգովին» կը գտնուինք Եւրոպա, եւ պարծանքով կը ցուցադրենք մեր գոյնզգոյն մտաւորականութիւնը, կարծես քաշուած ենք մեր պատեանին մէջ, եւ հետզհետէ մոռացութեան կուտանք մեզ:

Նոր սերունդ է հասած Եւրոպայի, ինչպէս մեր մէջ: Բայց ունի՞նք իրական եւ տեւական կապ՝ անոր ներկայացուցիչներուն հետ, աշխատաւորականէն մինչեւ գրականը, գիտականն ու գեղարուեստականը:

Ունի՞ք դուք, երիտասարդ ընկերներ եւ ուսանողներ...

Ապականութեան այս բոյներուն մէջ, փերեզակի այս ցուցափեղկերուն վերեւ, կան տակաւին, ըմբոստ հոգիներ, այր թէ կին, որոնց հետ հաղորդակցելու պարտաւոր է մանաւանդ մեր երիտասարդութիւնը:

Անհերելի է ցուցափեղկերը միայն դիտել ու անցնիլ, եւ ժոռնալ շունչը որ կը սաւառնի անոնց վերեւ, անոնցմէ շատ վեր:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԳԵՂԵՑԻԿ ԽՕՍՔԵՐՆ ՈՒ ԴԱՌՆ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Այս խորագրին տակ Հայրենիք խօսելով Հօկի պատուիրակութեան Ամերիկայի մէջ գործունէութեան վրայ կը գրէ (6 ապրիլ).

— «Զարմանալին այն է, սակայն որ, մինչ մէկ կողմէն «Հօկ»ի ներկայացուցիչ մը իր պարտաւորութիւնները սահմանէն դուրս գալով՝ Հայաստանի օգնութեան գործին մէջ անգամ քաղաքականութիւն կը խաղայ եւ կուսակցական հաշիւներ առաջ կը քշէ, միւս կողմէն ան կատարեալ լուութիւն կը պահէ եւ, ոչ իր ճառերն արտասանելու ժամանակ, ոչ ալ մամուլի միջոցով պատասխան մը կուտայ այն հարցումներուն, որոնք հայ հանրային միտքը կը յուզեն:

Այսպէս, եթէ իրօք «Հայաստանը դրախտային երկրի մը վերածուած» է, ինչպէս պրն. վարդանեան կը հաստատէ, հապա ինչո՞ւ այդ դրախտային երկրի հայ բնակչութիւնը տարուէ տարի արտագաղթի միջոցաւ զգալի նուազումի մը կ'ենթարկուի, եւ այս՝ հակառակ մեր ժողովուրդի այնքան արագ աճեցողութեան եւ հակառակ ցունամտանէն, Ֆրանսայէն եւ Եւրոպայի այլ մասերէն «կազմակերպուած շարունակական գաղթին»: Եր՛անեան Թերթերու եւ խորհրդային վիճակագիրներու տուած բոլոր տեղեկութիւնները դժբախտաբար կը հաստատեն այս սարսափելի իրողութիւնը:

Եթէ «դրախտային երկիր է Հայաստանը», ինչո՞ւ կոմիսար երզնկեանի իսկ հաւաստումով մեր գիւղացիութեան հակայ մէկ տոկոսը կը մնայ սակաւահոդ, իսկ անոր մէկ մասը բոլորովին անհոդ, մինչ զանազան գաւառներու, մասնաւորապէս Դարալագեազի եւ Ջանգեզուրի Թուրք գիւղացիութիւնը հայ չինականէն 4 5 անգամ աւելի հոդ կ'ունենայ: Ինչո՞վ բացատրել այս երկու չափ ու կշիռի քաղաքականութիւնը՝ «ընկերվարական դրախտի» մը մէջ, որ Հայուն պատկանելու համբաւն ալ կը վայելէ:

«Դրախտային երկրի» մը յատուկ երեւոյթնե՞ր են նաեւ, երբ անոդոք հալածանք սկսած է խղճի ու կրօնի, հայ ազգային քաղաքակրթական արժէքներու, ազգային ոգու եւ զգացումներու տարածման ու խորացման, վերջապէս այն բոլորին դէմ, որ մեր ժողովուրդի մտաւոր ու հոգեկան դարաւոր ժառանգութիւնը կը կազմեն:

Վերջապէս, կը հարցնենք, դրախտային երկրի՞ պտուղներն են հարիւրաւոր անապատան մանուկները, անչափահաս պատանիներու գործած աւերներն ու սխրագործութիւնները, բարքերու եւ ընտանեկան բարոյականի անկումը մեր նահապետական հայրենիքին մէջ:

Շատ պիտի ուզէինք որ Հայաստան իրապէս դրախտ մը ըլլար եւ հայ ժողովուրդը գոհ՝ իր վիճակէն: Բայց այդ պիտի մնայ հեռաւոր երազ, ցորչափ բոլշեւիկները նստած կը մնան մեր կուրծքին վրայ եւ իրենց բռնաւոր շունչով կը սպաննեն մեր ժողովուրդի մտաւոր, բարոյական եւ հոգեկան կեանքի ամէնէն առողջ արտայայտութիւնները:»

ԵՐՈՒՈՒ ՕԴԱՆԱՒԻԵՐ ինկան ցան Տիէկոյի մէջ (Ամերիկա) երբ կը փորձէին ածպարարական խաղեր կատարել օդին մէջ: Վեց հոգի մեռան արկածին հետեւանքով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՏՕՆԵՑԻՆ ԱՊՐԻԼ 11-24Ը

Մեզի կը հաղորդեն հետեւեալը.—

Երեքշաբթի երեկոյ Սոսիէթէ Սավանթի վերնայարկի փոքր սրահի մը մէջ ռամկավարներն ու հնչակեանները հաւաքուած էին «սգատօն» կատարելու: Սրահին հազիւ 150 աթոռներէն քանի մը տասնեակն ալ արդէն դատարկ մնացեր կր: Շոփէնի ժահերգէն վերջ, ներկայ որբերէն մէկը ոտքի ելլելով խօսք ուզեց նախագահ Պ. Զօպանեանէն.

— Պարոն նախագահ, որպէսզի ձեր յայտագիրը չխանգարուի, կ'ուզեմ ձեր սարքած սգահանդէսի ներկաներէն մէկ կարեւոր մասին պարզել անհրաժեշտ պարագայ մը որ ապահովաբար կը հետաքրքրէ բոլորը:

Նախագահին մերժումին վրայ, որ կ'ուզէր իր բացման ճառը արտասանել, հարիւրի մօտ չափահաս որբեր ոտքի ելլելով «Մեր հայրենիք»էն անընդհատ չորս տուն երգեցին, լռութեան դատապարտելով նախագահը:

Շ. Գարահիսարցի որբը դարձեալ խօսք առաւ.

— Պարոն նախագահ, այս գեղեցիկ եւ հայրենասիրական երգէն յետոյ, դարձեալ կը խնդրեմ որ ինծի ձոյլ տաք, որպէսզի երկու խօսք ըսեմ այս նուիրական քայլերգին ատեն ոտքի չելլողներուն մասին:

Նախագահին արգելքին վրայ, ամէն կողմէ աղաղակներ բարձրացան.

«Կ'ուզենք, կ'ուզենք, որբերուն խօսքը կ'ուզենք, ձոդ բեմ ելլէ»:

Կազմակերպիչները, որոնք արդէն ներկաները մանրակրկիտ քննութենէ մը անցուցեր էին ներս մտնելու ատեն, անուն եւ հասցէ արձանագրելով, շփոթութեան մատնուած էին: Չնչակեան պարոն մը յարձակեցաւ որբերուն վրայ՝ տեղի տալով իրարանցումի: Դաւիթ-Բէկ չքաշուեցաւ գաւազան ճօճել օդին մէջ, անշուշտ որբերու գլխուն իջեցնելու նպատակով...

Պ. Զօպանեան կամացուկ մը կծիկը դրաւ կռնակի դռնէն, մինչ որբերը կը շեփորէին. «Բոլորդ դուրս, ընկերնե՛ր, հայրենակիցնե՛ր»: Եւ բոլորը սկսան սանդուղներէն վար իջնել:

Այս առթիւ տեղի ունեցաւ ծեծկըռուք մը, որու իրթացքին խոշտանգուեցաւ Պ. Զօպանեան:

Հանդէսի վարիչները, բան գործ ձգած, սանդուղներուն վրայ ոստիկաններուն ցուցմունքներ ընելու եւ արձանագրուած անուններ յանձնելու զբաղած էին, բայց անօգուտ:

«Սգահանդէս»ը որ բացուած էր ժամը 9.15ին, փակուեցաւ 9.30ին, քառորդ ժամուան տեւողութենէ մը վերջ:

Հայ սաւառնորդը նախագահ Հուվըրի ևս

«Տիթրոյթ Նիւզ»ի Ուաշինկթընի թղթակիցը ապրիլ 3 թուակիր հեռագրով մը կը պատմէ թէ ինչպէս Արամ Աբգարեան եւ երեք ամերիկացի ընկերները Ֆորտ Կրէնտ, Ուիլըմ Շաֆֆէ եւ Թոմ Հիլ, ապրիլ 2ին Տիթրոյթէն սաւառնակով թռած են Ուաշինկթընը, սաւառնակի մօտէները ցոյց տալու, նախագահ Հէրպըրթ Հուվըրին:

Այս չորս տղաքը Սպիտակ Տան մէջ մօտէլ սաւառնակներու ցուցադրութիւն մը սարքած են: Արդէն չորսն ալ ամերիկեան եւ միջազգային ախոյեաններ են մօտէլ սաւառնակներու համար: Դէպի Ուաշինկթընը իրենց այցելութեան նպատակն է ընդհանուր Ամերիկայի ուշադրութիւնը հրաւիրել յառաջիկայ ազգային մրցումին, որ տեղի պիտի ունենայ Տիթրոյթի մէջ յունիս ամսուն:

Չորս տղաքը ապրիլ 2ին Ուաշինկթընը ժամանելով, սկսած են քաղաքին տեսարանները դիտել եւ այցելել կառավարական օդային կայանները: Առեւտրական եւ փոխնախարար Ուիլբըմ Մաք Քրաքէն տղաքն առած է իր հովանիին ներքեւ եւ պտըտցուցած զանոնք պատերազմական եւ նաւային պաշտօնատուներ: Տղաքը ներկայացուած են Զօր. Ճէյմս Ֆեչէթի եւ դերծովակալ Ուիլբըմ Մոֆֆեթի:

Տիթրոյթէն Ուաշինկթընը ուղեւորութիւնը տեւած է 3 ժամ եւ 15 վայրկեան: Ուեւէ արկած պատահած չէ. չորս տղաքն ալ իրենց կարգին ծոյլատրուած են անցնիլ սաւառնակին գլուխը եւ վարել զայն:

Կրէնթ եւ Աբգարեան դէպի Ուաշինկթընն ուղեւորութեան ընթացքին ձանձրանալով տեսարանները դիտելէն, սաւառնակի ներսի սենեակին մէջ մէկ մէկ ծայր նստած եւ մօտէլ սաւառնակ թռցուցած են: Աբգարեան, որ սիրող լուսանկարիչ մըն է, այս թռիչքը ժապաւէնի վրայ լուսանկարած է:

Թերթերը կ'ըսեն թէ հաւանօրէն առաջին անգամն է աշխարհի վրայ, որ սաւառնակ մը թռչելու ատեն, նոյն սաւառնակին մէջ ուրիշ սաւառնակ մը կը թռցուի, մօտէլ սաւառնակ բնականաբար:

Այս ճամբորդութեան ծախքը հոգացած է Ֆորտ ընկերութիւնը: Տիթրոյթի թերթերը կը հրատարակեն տղոց խմբանկարը:

Գերմանիոյ պատճին շուրջ

Փորձագէտներու ժողովը չպայթեցաւ առջի օր, ինչպէս կը սպասուէր:

Գերմանիոյ պատուիրակները Պերլինէն վերադառնալով տեսակցութիւններ ունեցան դաշնակից զանազան պատուիրակութեանց հետ: Ժողովին մէջ կարդացուեցաւ Լորտ Բէվէլսթոքի մասնաժողովին տեղեկագիրը, որուն մէկ կ'ըսուէր թէ դաշնակից պատուիրակութեանց եւ գերման պատուիրակութեան միջեւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ ԽՐԱՏՆԵՐ ԻՐ ԱՂՋԿԱՆ ՄԱՍԻՆ

Բարեկա՛մ, կը գանգատիս թէ այն օրէն ի վեր որ ձեռացար երկրէդ ու հաստատուեցար փարիզ՝ ճանդերձ ընտանեօք, այլ եւս չես ճանչնար աղջիկդ: Աչքերուն քիչ մը սեւ, երեսներուն նարինջ, շրթներուն կարմիր՝ երբ դէմդ կ'ելլէ փողոցը, կը կարծես դրացիին աղջի ը ու յարգանքով կը բարեւես: Թեւերը մերկ մինչեւ ուս, կուրծքը բաց մինչեւ գուրգուրանքի կիրճը, ու քղանցքը ծունկերէն վեր երկու թիզ, երբ հայելիին դէմը կ'անցնի գլուարկը քաշելու, կը զգաս թէ կը նայի մէկուն զոր դուն չես տեսներ, կը ժպտի մէկուն որ քեզի անծանօթ է: Աչէն անգամ ալ մինակ կը մեկնի. վերադարձին երկուք են: Աղջիկդ միշտ նոյնն է: երկրորդը միշտ ուրիշ մը, միջազգային երիտասարդ մը, որ միշտ աղջկանդ բարեկամն է եւ որուն հետ կը խօսի բաներ, որուն հայերէնը կ'ըսես թէ, բարեկա՛մ, դեռ չէ գրուած մեր գրքերուն մէջ:

Ու կը գանգատիս թէ ամէն անգամ որ զգուշաւոր եւ երկչոտ դիտողութիւն մը փորձես, աղջիկդ կը բարբառի:

— Լուն սուս, քու խելքդ չի հասնիր:

Եւ մինչդեռ կը յիշես նախընտրեալ լոգանքը, ան կը շարունակէ.

— Չո՛ւս Ֆրանսա է. ազատութեան երկիր է:

Ու դասը ամբողջացնելու համար հաւատափայլ օրիորդը կը յարէ հպարտութեամբ.

— Կատարեալ կինը այն է որ գիտէ կեանքէն դասեր քաղել: Մինչեւ վերջ աղջիկ չպիտի ճամբայ մը երբ ամուսնանամ, պէտք չէ որ միամիտ հոգի եւ անփորձ մարմին մը տանիմ ամուսնիս:

Ու երբ դիտել կուտաս որ կեանքի փորձառութիւնը անծանօթ երիտասարդներու ծունկերուն վրայ եւ թեւերուն մէջ չէ որ կը քաղեն, օրիորդը պատասխանի տեղ՝ կը յանձնարարէ մայրիկին.

— Դո՛ւն պատմէ, քա՛...

Ու խեղճ կինը որ կեանքին մէջ, առնական դէմք ըլլալով՝ միայն քուկդ տեսած է, կուռքի պէս կը լռէ:

Կը գանգատիս թէ՝ աղջիկդ որ չի գիտեր ձեռքդ շրթունքին տանելու, պահ մը իսկ չի վարանիր իր այտերը հրամցնելու բարեկամ... շրթներու: «Այսպէս կը պահանջէ եղեր արդի ընկերակցութիւնը», եւ ամէն անգամ որ տեսնես թէ անոր շրթները հեշտանքով, սիրով ու հաճոյքով կը յապաղին բարեկամ շրթներու վրայ, կ'ըսես թէ դուն քեզի կը հարցնես.

— Ի՞նչ ընեմ, ինչպէ՞ս ընեմ:

Է՛հ, բարեկամ, ատկից դիւրին ի՛նչ կայ: Ինչո՞ւ աղջիկդ թեկնածու չես ներկայացներ Աղբատախնամի «Աւազանութեան մրցանակ»ին:

ԹԱՐՏՈՒՂ

ՊԱՊԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՊԻՏԻ ԵՐԹԱՅ

Հոմմէն կը հեռագրէն.— Պաշտօնապէս կը հաղորդուի թէ պիոս ԺԱ. պապը Իտալիայէն դուրս դէպի արտասահման իր առաջին ճամբորդութիւնը պիտի կատարէ այցելելով Երուսաղէմ:

Մինչեւ հիմա ո՛չ մէկ պապ այցելած է Երուսաղէմ: Պիոս ԺԱ. իր այս այցելութիւնով կ'ուզէ շեշտել թէ քրիստոնեաները ո՛րքան պէտք է շահագրգռուին Ս. երկիրով:

Այժմէն պատրաստութիւնները կը տեսնուին այս ճամբորդութեան համար: Պապը իր այցելութեան ընթացքին ճիւրը պիտի ըլլայ Ֆրանչիսկեան միաբանութեան:

ԵԿԱՅ, ՏԵՍԱՅ ԵՒ... ՓԱԽԱՅ

2.— ՄՈՍԿՈՒԱ - ԹԻՓԼԻՍ - ԵՐԵՒԱՆ

ԼՐՏԵՍՆԵՐԸ ԿԸ ԳՈՐԾԵՆ ՍԱՆՁԱՐՁԱԿ

Դէպի Հայաստան ճամբուս վրայ, Մոսկուայում տեսայ կանայք, որոնք «քուլունկ»ներ էին վերցրած եւ 20ով 30ով խառնուած ժուժիկների հետ՝ փողոցների սառոյցներն էին կոտրատում։

Սենեակների տաքնալ էր, 5—6 հոգի մի սենեակում էին գիշերում. սենեակիս օրական վճարում էի 8 րուբլի, սա ամենաէժանն էր։

Համեմատելով եւրոպական մի գիւղի հետ՝ այս վերջինիս մէջ աւելի ուրախ կեանք կայ քան Մոսկուայում։ Երբ գնացի կազանսկի «վաղզալ»ը, տրամվայի մօտ մէկ անյայտ մարդ, ձեռքը երկարեց, կոժունխատ գինուորականի մէջքից նականատրճանակը հանեց եւ թռաւ անյայտացաւ։ Վագզալի մէջ հարիւրաւոր խուժանների հանդիպեցի ցնցոտիների մէջ, որոնք անվերջ որսում էին սրա նրա իրերը, թողնելու համար։ Մինչեւ որ թիֆլիզ եմ հասել, աչքս չեմ փակել, գողութիւնը անհաշիւ է։

Մոսկուայից Թիֆլիզ երկու Ռուսներ էին ընկերներս, մէկը բժիշկ, իսկ միւսը մի կրթուած տիկին։

Ճորս օր վերջ բաւական մտերմացել էինք իրարու. երկուսն էլ հակախորհրդային մարդիկ էին։ Կինը ամուսնուց բաժանուած էր եւ իր բախտից դժգոհ, գլուխը առած գնում։ Իրա ասելով շուտով ինքնասպանութիւն պիտի գործէր, որովհետեւ մի կոմունիստ բարձր պաշտօնեայ խօսք էր տուել եւ պատճառ էր եղած ամուսնուց բաժանուելու, սակայն յետոյ խաբած էր։

Երկու Ռուսները իմացել են իմ անցեալը եւ բացարձակ ասացին թէ ինձ պէս շատ մարդիկ էին եկել Գերմանիայից եւ ուրիշ վայրերից, սակայն չկարողացան տանիլ այս ռէժիմը։ Նոքա հարիւրներով հալածուեցին ու աքսորներ քշուեցին։ Այսպէս շատ էին ափսոսում որ ես էլ նրանց բախտին պիտի արժանանամ։ Բայց նրանց ասածներից չէի ազդւում, որովհետեւ ասում էի, գուցէ մարդիկ իրանց լաւ չէին պահում, դէմ էին գնում խորհրդային իշխանութեան եւ ատոր համար հալածւում։

Վերջապէս Թիֆլիզ հասայ 1928 փետրուար 1ին, ուր ներկայացայ Փիրուզովին և Կովկասեան ֆէտէրացիայի ներկայացուցիչներին, որոնք նոյնպէս լաւ ընդունելութիւն ցոյց տուեցին։ Երեք օր եմ մնացել Թիֆլիզ։ Բաւական նոր շէնքեր են կառուցուած եւ ամէն կողմ «աֆիշ»ները վրացերէն են գրուած, տրամվայների, կոոպերատիւների ծառայողները բոլորը վրացիներ էին։ Տեսնողի վրայ այն տպաւորութիւնն է թողնում որ զուտ վրացական ազգային կառավարութիւն է, բայց ոուս գինուորականներ շատ կային, որոնք փողոցներով դէս ու դէն էին շարժւում։

Համեմատած ցարի ժամանակուայ Թիֆլիսի կեանքի հետ, տխուր տպաւորութիւն թողեց ինձ վրայ։ Փողոցներում կանգնած մարդկանց մռայլ ու տխուր դէմքերից ժարդ գուշակում է նրանց հոգում թաքնուած ատելութիւնները։

Խանութպանների աչքերից թոյն էր թափւում։

Այնտեղից երբ անցայ Երեւան, ե. Չուբարի հետ տեսակցեցայ կարինեանի, Սաքօ Համբարձումեանին, Հայկ Ազատեանի եւ Մելիք Օսիպովի հետ։ Բոլորի վերաբերմունքը շատ լաւ էր։

Լաւ տպաւորութիւն թողեց ինձ վրայ, երբ փողոցներով անցնելիս ամէն կողմ Հայերի էի հանդիպում։ Խուժ-խուժ երիտասարդները հայերէն լեզուով էին խօսում եւ բաւական հարազատ էր ինձ Երեւան քաղաքը։

Չնայած փողոցների փոսերի մէջ մարդ կը կորչէր, այնուամենայնիւ Փարիզի, Բերլինի շքեղութիւնները ատելի էին ինձ համար, իսկ Երեւանը աչքիս լոյսն էր։ Ղափանից բաւական երիտասարդներ կային, ուսանողներ որոնց ուրախութեանը չափ ու սահման չկար։ Մի քանի օր անվերջ խնջոյքների մէջ էի։ Նոր շէնքեր շատ են կառուցուած եւ տեսնելուց ուրախութեանս չափ ու սահման չկար։ Պէտք էր ուսումնասիրէի բոլոր կառուցուած շէնքերի քանակը եւ լրագրի նիւթ դարձնէի։ Բայց մի օր նկատեցի որ Ագարակ գիւղացի Արշակ Ամիրջանեանը մօտեցաւ ինձ։ Նրան առաջուց ճանաչում էի որպէս լրտես։ Այս մարդը սկսեց հակապետական խօսքեր խօսալ։ Իմացել էի որ Չեկայի ագենտ է։ Խնդրեցի նրան ինձանից ոչինչ չհարցնի եւ հեռանայ։ Յետոյ յայտնեցի Չուբարին ու խնդրեցի որ յայտնի ուր հարկն է, ինձ ազատ թողնեն եւ աոիթ չտան հիասթափուելու։ Հէնց այդտեղից սկսեցի կասկածիլ, երբ տեսայ երկրորդ օրը Երեւանում որ Չեկայի ագենտը հետեւում է ինձ։ Մինչեւ այդ շատ ազատ էի զգում ինձ։

Երեւանում մի քանի օր ուշացել եմ զուտ նրա համար, որպէսզի տեսնեմ իմ աչքով ինչպիսի շինարարութիւն է կատարւում։ Յետոյ Ղափանից ձերբակալուածներ կային 10 անհատներ, որոնցից մի քանիսը իմ բարեկամներից էին։ Տասը ձերբակալուածների համար որքան խնդրեցի բանաւոր և գրաւոր, որպէսզի իմ երաշխաւորութեամբ արձակեն, չեն արձակել։ Չեկայի պետի Մելիք Օսիպովի յայտարարութեամբ արդէն նոցա վճիռը 3 տարւայ աքսորով ուղարկուած էր Մոսկուա եւ անհնար եղաւ արձակել։ Բացի այն տասը հոգին, Երեւանում լսեցի որ 70 հոգի ուսանողներից ձերբակալուած եւ աքսորուած են։ Սրանք պատկանում էին մենշեւիկ կուսակցութեան (որոնց թիւում եւ բժիշկ Արեւշատեանի եղբօրորդին)։ Ամէն օր տեսնում էի ձեռները շղթայուած բանտարկեալների, որոնք սուինաւոր գինուորների առաջն արած քանտ էին տանում։

Երկու անգամ Չեկայի գրասենեակ եմ գնացել բանտարկեալների խնդրով։ Բազմաթիւ կանանց հանդիպեցի Չեկայի դրան առաջ, որոնք ձայն ձայնի էին տուած եւ աղաղակում, բողոքում էին պահակների վայրագութիւնների առթիւ։ Հայ կանանց արցունքների, դողդոջուն ձայնի աղաղակներից սիրտս խոցոտւում էր։ Այդ տխուր վայրկեանին յանկարծ աչքովս ընկաւ Շվանձաձորցի Խաչան Անանեանը, որ իր լրտեսութեամբ հարիւրաւոր ընտանիքների, երիտասարդների դժբախտութեան պատճառն է եղած։ Այդ հոգին ծախած մարդու զործունէութիւնը ամբողջ Հայաստանի մէջ յայտնի է այնպէս, ինչպէս Շուն Փռանկիլը։ Փարիզում իմ առաջին պահանջս խորհրդային ներկայացուցիչներից՝ այն էր.— Անանեանին քշել մէջտեղից, որովհետեւ անմեղ զոհերի պատճառ է լինում. ինձ ասել էին որ արդէն հեռացած է, բայց նրան Չեկայի դռան առաջ տեսնելով երեսս շուռ տւեցի եւ առիւնս տակն ու վրայ եղաւ։

Անմիջապէս Չուբարին յայտնեցի որ այն դաւաճանը այստեղ է, խնդրում եմ նրան չէզոքացնէք։

Այդ օրերին որ երբ խորհուրդ էի ձերբակալուածներին ազատելու նոր ելք գտնել, յանկարծ անից հեռագիր եմ ստացել որ «հայրդ վախճանուել է, սպասում ենք քեզ որ դաս հողին յանձնենք»։ Մեծ ձիւնի պատճառով փոխանակ Ջուլֆայով գնալու, հարկադրուած եմ եղել նորից Թիֆլիզ – Ելեախ—Նուշի—Դորիսի վրայով գնալ Ղափան, որ տեւեց 6 օր։ Հօրս չէկիստները այնքան էին ճնշել, մեր եղած-չեղածը քայքայել եւ եղբօրս երկու տարի բանտում պահել էին, և խեղճ ծերունին հէնց որ կ'իմանայ թէ Երեւան եմ հասել, սրտի պայթուժով անմիջապէս մահանում է։ Այն է լինում նրա վերջին խօսքը, թէ, «խաբել են տղիս...»

Տուն եմ հասնում ուր հաւաքուել էին Ղափանի շրջակայ գիւղերից բաւական բազմութիւն, որոնք հօրս յուղարկաւորութեան ներկայ էին։ Այդտեղ բաւական նորութիւններ իմացայ ժողովուրդի կացութեան մասին։ Բոլորի երեսները չորացած, տխուր ու մռայլ, հին ցնցոտիների մէջ եւ բոլորն էլ քար կտրած էին, երբ ինձ իրանց մէջ էին տեսնում։ Որին խօսացնում էի ու իրանց գիւղերի վիճակից հարցնում, հօրս երանի էին տալիս որ մեռել ազատուել է։ Առում էին լոյս դառաւ հայրդ, եւ շատերը չէին պատասխանում, այլ գլուխներն էին շարժում։ Դէմքերից գուշակում էի թէ ինչ են ասում... Այդտեղ գտնուող ժողովուրդին յայտնեցի որ ղըրսից ոչ մի լաւ բան չունեմ ձեզ հաղորդելու, դժգոհ մի եղէք, խորհրդային իշխանութեան դէմ մի արտայայտուիլ։ Բացատրեցի գաղութահայութեան ծանր վիճակը եւ խնդրեցի բոլորին միշտ հաղանդ լինել խորհրդային իշխանութեան եւլլեւ։ Այնտեղ յայտնեցի նաեւ որ մինչեւ հիմա որքան որ գանազան լրտեսների ու վատ մարդկանց զոհ ենք եղել, յոյս ունիմ այսուհետեւ խորհրդային իշխանութիւնը կը սանձահարի նոցա եւ հալածանքի չէք ենթարկուիլ։ Բոլորը գոհ տպաւորութեամբ ցրուեցին իրանց գիւղերը։

ՂԱՓԱՆՑԻ ԳԵՐԱՍԻՄ

ՀԱՄԱԹՐՔԱԿԱՆ ԾԱՐԺՈՒՄԸ

ԹԱՆԶԻՄԱԹԸ ԵՒ ՆՈՐ ՕՍՄԱՆՑԻՈՒԹԻՒՆԸ

Թանզիմաթականներու եւ Նոր Օսմանցիներու լեզուին մէջ «ազգ» բառին իմաստը շատ անորոշ է։ Թէեւ այս բառը իբրեւ ֆրանսերէն «La Nation»ի համարժէք կը գործածեն, սակայն անոնք շատ ուշադրութիւն չեն դարձուցած որ ֆրանսական ազգը միաձոյլ էր, իսկ օսմանեան կայսրութեան հպատակ զանազան ժողովուրդներու իմ բակգութիւնը ազգութեան տեսակէտէ բոլորովին տարբեր էր։ Եւրոպայի մի քանի մասերն ու իրականութիւնները հիմնովին չեն քննուած, այդ պատճառով ալ օսմանեան հաւաքականութեան մէջ «ազգութեան» խնդիրը պէտք եղածին պէս չէ լուծուած ու լուսաբանուած, «ազգ» բացատրութեան որոշ իմաստ մը չէ գըրուած։ «Ազգ»ին առանց բացատրութեան միայն ապացոյց մըն է թէ թանզիմաթի ու Նոր Օսմանգիութեան գաղափարականը լաւ չէ մշակուած։

Նոր Օսմանլիները եթէ ոչ գործնապէս, գոնէ տեսականապէս մէկ ազգ կը նկատէին օսմանեան կայսրութեան բոլոր հպատակները՝ իսլամ եւ ոչ-իսլամ, թուրք եւ ոչ թուրք. այսինքն Նոր Օսմանցիներն ալ, ինչպէս թանզիմաթականները, հաժօսմանցիականը (Օսմանլըճը) էին, ինչպէս կ'ըսենք այսօր։ Նոր Օսմանգիները ֆրանսերէն բացատրութեամբ Les Jeunes Turcs (երիտասարդ թուրքեր) անունը կուտային իրենք իրենց, մինչ թուրքերէնի մէջ «Եէնի Օսմանլըլար» կը կոչուէին։ կասկած չկայ որ ատոնք իրենց կազմակերպութեան անունը (La jeune Turquie) փոխ առած էին այդ միջոցին Եւրոպայի ամէն կողմը երեւցող ազատասէր եւ ժողովրդավար կազմակերպութիւններէն, ինչպէս «Երիտասարդ Իտալիա»։ «Երիտասարդ Զուիցերիա» եւլն։

Երբ «ազգ» բացատրութիւնը այսպէս անորոշ կը ձգուէր եւ ասիկա օգտակար կը համարուէր, բնականաբար քաղաքական մարզին մէջ թրքութիւնը չէր կըրնար խնդրոյ առարկայ ըլլալ։ Իրաւ ալ «Թանզիմաթ»ի շրջանին չէք հանդիպիր «Թուրք», «Թրքութիւն», «Թուրք ազգ», «Թուրք ազգութիւն», բացատրութիւններուն։ Երբեմն գործածուած է Թիւրքիստան բառը, սակայն կասկած չկայ թէ ատիկա բխած է ֆրանսերէն «La Turquie» բառը նոյնութեամբ թարգմանելու փափաքէն։ Այդ շրջանի լեզուին, գրականութեան, բանասիրութեան եւ պատմութեան մէջ կան կարգ մը նշաններ, որոնք ցոյց կուտան թէ ազգային գաղափարը ու միտքը բոլորովին անծոյլ չէին։

Օրինակ «Թանզիմաթ»ի գրա-

կանութեան Հայրը՝ ենթադիր 1845ի տեսնելով Նաւարանի տօնէն Զիվէր էֆէնտիի գրած է շնորհաւորական քերթուած մը, որուն առաջին տողը ֆրանսերէն, երկրորդը գուտ Թուրքերէն, երրորդը արաբերէն եւ չորրորդը պարսկերէն է։ Ասիկա ցոյց կուտայ թէ Զիվէրի

ԳՂՎՈՎԱՍՈՒՅՆՈՏՅՈՒ ԱՂԱՏՈՏՈՒԹՅԱՆԸ

Ա. ՅԱՒՈՒՆԸՆ

Մեր օրը, իր ամբողջ ընթացքին, «Յառաջ» թերթի 223 թղթակիցներ տարբեր խնդիրներ են դրել մեր առջև, ուղի ցույց տալու համար, թե ինչպես պետք է ղեկավարել գյուղատնտեսությունը, որպեսզի ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանանք։ Ամեն անգամ, երբ մենք պատասխանել ենք նրանց հարցերին, մեր առջև նոր հարցեր են ծագել։ Ամեն անգամ, երբ մենք ցույց ենք տվել, թե ինչպես պետք է աշխատել, որ ավելի առատ բերք ստանանք, մեր առջև նոր խնդիրներ են ծագել։ Ամեն անգամ, երբ մենք ցույց ենք տվել, թե ինչպես պետք է աշխատել, որ ավելի առատ բերք ստանանք, մեր առջև նոր խնդիրներ են ծագել։

— Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա,— ասում է ընկեր Ա. Ղազարյանը։— Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա, որպեսզի մենք ավելի շատ հացահատիկ վաճառենք պետությանը։ Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա, որպեսզի մենք ավելի շատ հացահատիկ վաճառենք պետությանը։

— Ի՞նչ պետք է անել, որ ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանանք,— հարցնում ենք ընկեր Ղազարյանին։

— Մենք ունենք հողեր, որոնք ամեն տարի առատ բերք են տալիս։ Մենք ունենք հողեր, որոնք ամեն տարի առատ բերք են տալիս։ Մենք ունենք հողեր, որոնք ամեն տարի առատ բերք են տալիս։

— Ի՞նչ պետք է անել,— կրկնում ենք մենք։

— Ի սրտե՛։— շշնջաց Ղազարյանը։— Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա։ Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա։ Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա։

Ղազարյանը ուզում է ասել, որ մենք պետք է ամեն ինչ անենք, որպեսզի մեր հողերը ամեն տարի ավելի առատ բերք տան։ Ղազարյանը ուզում է ասել, որ մենք պետք է ամեն ինչ անենք, որպեսզի մեր հողերը ամեն տարի ավելի առատ բերք տան։ Ղազարյանը ուզում է ասել, որ մենք պետք է ամեն ինչ անենք, որպեսզի մեր հողերը ամեն տարի ավելի առատ բերք տան։

Ղազարյանը ճիշտ է ասում։ Մենք պետք է ամեն ինչ անենք, որպեսզի մեր հողերը ամեն տարի ավելի առատ բերք տան։ Մենք պետք է ամեն ինչ անենք, որպեսզի մեր հողերը ամեն տարի ավելի առատ բերք տան։ Մենք պետք է ամեն ինչ անենք, որպեսզի մեր հողերը ամեն տարի ավելի առատ բերք տան։

Ինչպե՞ս անել դրան։ Ի՞նչ պետք է անել, որ ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանանք։ Ինչպե՞ս անել դրան։ Ի՞նչ պետք է անել, որ ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանանք։ Ինչպե՞ս անել դրան։ Ի՞նչ պետք է անել, որ ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանանք։

— Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա,— ասում է ընկեր Ղազարյանը։— Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա, որպեսզի մենք ավելի շատ հացահատիկ վաճառենք պետությանը։ Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա, որպեսզի մենք ավելի շատ հացահատիկ վաճառենք պետությանը։

— Ի՞նչ պետք է անել,— կրկնում ենք մենք։

— Ի սրտե՛։— շշնջաց Ղազարյանը։— Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա։ Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա։ Ես ուզում եմ, որ մեր կոլտնտեսությունը ամեն տարի ավելի առատ բերք ստանա

կարելի չէ եղած համաձայնութիւն գոյացնել: Յիշենք որ դաշնակիցները Գերմանիայէն կը պահանջէին. 1.— 37 տարուան ընթացքին վճարել տարեկան միջին հաշուով 2200 միլիոն մարք ոսկեդրամ (սկիզբները 1800 միլիոն, յետոյ հետզհետէ բարձրացնելով 2450 միլիոնի). 2.— 20 տարի վճարել 1700 միլիոն մարք. 3.— մէկ տարի ալ 900 միլիոն մարք: Այս տարեվճարներու ներկայ արժէքն է, հաշուուած 100ին 5.50 տոկոսի հիման վրայ, մօտ 39 ու կէս միլիառ մարք ոսկեդրամ, այսինքն 240 միլիառ ֆրանք: Այս գումարին մէկ երրորդը պէտք է վճարուէր առանց ոեւէ պայմանի ու վերապահումի:

Գերմանիա կ'առաջարկէր 37 տարուան ընթացքին վճարել միայն տարեկան 1650 միլիոն մարք. ներկայ արժէքով՝ 26 միլիառ մարք ոսկեդրամ, այսինքն 158 միլիառ ֆրանք:

Փորձագէտները միաձայնութեամբ այն կարծիքը յայտնեցին թէ թուանշաններուն վրայ անհամաձայնութիւնը պէտք չէ ընդհատէր իրենց աշխատանքները եւ թէ անմիջապէս պէտք է ձեռնարկէին խմբագրութեանը այն տեղեկագրին՝ որ պիտի ուղղուէր կառավարութեանց: Այս նպատակով կազմուեցաւ «տեղեկագրի յանձնաժողով» մը՝ բաղկացած պատուիրակութեանց պետերէն.— Օուըն Երնկ (Մ. Նահանգներ)՝ նախագահ, Տօքթ. Շախթ (Գերմանիա, Ֆրանքի (Պելճիքա), Էմիլ Մարօ (Ֆրանսա), սըր Ճոզեֆ Սթէմփ (Անգլիա), Փիրէլլի (Իտալիա) եւ Մորի (Ճափոն):

Կը յուսացուի որ տեղեկագիրը պատրաստ ըլլայ 15 օրէն:

∴ «Տէյլի Թելէկրաֆ» կը գրէ թէ անգլիական շրջանակները շատ յոռետես են փորձագէտներու ժողովի ելքին մասին: Ժողովին գլխաւոր նպատակն էր վերջնապէս որոշել Գերմանիոյ պարտքին քանակը եւ վճարման եղանակը, երբ այս գլխաւոր կէտերուն վրայ կարելի չէ եղած համաձայնութիւն գոյացնել, կարելի է ձախողած նկատել զայն:

∴ Սակայն հոն ուր տնտեսագէտները չկրցան յաջողիլ, հաւանական է որ յաջողին քաղաքագէտները: Այս պահանջը կը դնեն գերման հանրապետական շրջանակները, որոնք կառավարութեանց միջամտութիւնը կը պահանջեն: Գերմանիոյ վարչապետ Հէրման Միւլլէր յայտարարեց թէ կառավարութենէ կառավարութիւն բանակցութիւնները չպիտի ուշանան:

Խրուաթ ու Մակեդոնացի՝ Սերպիոյ դէմ

Պելկրատի թերթերը կը շարունակեն զբաղիլ Սոֆիայի մէջ խրուաթ կուսակցապետ Անթէ Փավելիչի եղած ընդունելութեան խնդրով:

Սոֆիայի սերպ դեսպան Նէշիչ Պուլկարիոյ արտաքին նախարար Պուրոֆի ներկայանալով, խստիւ բողոքեց այն բուռն արտայայտութիւններուն դէմ, որոնց ենթարկուած էր Եուկոսլաւիա՝ մակեդոնացի վարիչներուն կողմէ, Փավելիչի կատարուած ընդունելութեան առթիւ:

Նէշիչ հարցուց թէ պուլկար կառավարութիւնը ի՞նչ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ՝ նման ցոյցերու կրկնութիւնը արգիլելու եւ վերջ տալու համար գործունէութեանը մակեդոնական կազմակերպութեան, որ յեղափոխական միջոցներով կը փորձէ խռովութիւններ յարուցանել Եուկոսլաւիոյ մէջ:

Անգլիա եւ Ռուսիա

Անգլիոյ արտաքին նախարար Սըր Օսթըն Չեմպրլէյն երեսփոխանական ժողովին մէջ յայտարարութիւններ ըրաւ անգլեռուս յարաբերութեանց մասին:

Յիշեց այն պայմանները՝ զորս ապրիլ 5ին ներկայացուցած էր Խորհրդային պետական դրամատան նախագահ Պիատակով՝ յարաբերութեանց վերսկսուելուն համար: Ասոնք են՝ խորհրդային միութեան դիւանագիտական ճանաչումը եւ անգլիական պետութեան կողմէ երաշխաւորուած մեծ փոխատուութիւն մը Ռուսիոյ:

— Այսպէս, բաւ Չեմպրլէյն, ոչ միայն ոեւէ գոհացում չէ տրուած անգլիական կառավարութեան գանգատներուն, այլ եւ կը պահանջեն աւելի ընդլայնել եւմտական պայմանները 1924ի անգլեռուս համաձայնագրի օրինագծին, զոր անգլ. կառավարութիւնը անընդունելի յայտարարած էր:

Յեփլինի ճամբորդութիւնը

«Կոմս Յեփլին» առջի օր ժամը 13.32ին Տօքթ. Էքընէրի ղեկավարութեամբ ճամբայ ելաւ Ֆրիտրիխսհաֆէնի կայանէն՝ իր երրորդ ճամբորդութիւնը կատարելու համար:

Ինչպէս կը յիշուի, առաջին ճամբորդութիւնը կատարուց դէպի Ամերիկա, երկրորդը արեւելեան միջերկրական, անցնելով Իտալիայէն, Յունաստանէն, Սուրիայէն ու Պաղեստինէն:

Այս անգամ Յեփլինը ուղղուեցաւ շիտակ Ֆրանսայի վրայ: Ժամը 17ին անցաւ Շալոն - սիւր - Սոնի վրայէն. կէս ժամ յետոյ 3 - 400 մեթր բարձրութենէ կը սաւառնէր Քրէզոյի վերեւ — ուր կան Ֆրանսայի թնդանօթի գործարանները: Ժամը 18ին Մուլէնի, 18.30ին Մոնլիւսոնի վրայ դառնալէ յետոյ, ղեկաւոր օդապարիկը ուղղուեցաւ դէպի Լիմոժ, ուր հասաւ ժամը 19.30ին, Պորտոյի վրայէն անցաւ ժամը 20.55ին, յետոյ ճամբան շարունակեց դէպի հարաւ - արեւմուտք՝ Փէրփինեանի եւ Ալիքանթէի ճամբով՝ երթալու համար Ճիպրալթար: Յեփլինը գիշերը ամբողջ լոյսերը վառած էր եւ կը թռէր 500 մեթր բարձրութենէ:

Օդը նպաստաւոր էր: Յեփլինը անթելով կը հաղորդէ թէ ամէն ինչ լաւ կ'ընթանայ եւ թէ ամբողջ միջերկրականեան աւազանին շրջանը պիտի կատարէ:

Ճափոնական շոգենաւ մը ընկղմած

Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ ճափոնական «Թոքիոգունի-Մարու» շոգենաւը առջի գիշեր էրինոյի հրաւանդանին առջեւ խութերու զարնուելով, քանի մը վայրկեանի մէջ ընկղմեցաւ՝ նաւաստիները ժամանակ չունեցան օգնութեան նշաններ ղրկելու:

Շոգենաւը 2344 թոնօ տարողութիւն ունէր. մէջը կային 209 հոգի, որոնց 176ը ճամբորդ. մեծամասնութիւնը ձկնորսներ, որոնք Քամչաթքա կ'երթային:

Առտուն կանուխ երկու շոգենաւեր հասան աղէտին վայրը, ազատելով 97 հոգի: Կը վախցուի սակայն թէ միւսները բոլորն ալ ընկղմած են՝ որովհետեւ աղէտին պահուն սաստիկ փոթորիկ կը տիրէր:

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ՓԱՐԻԶ

Այս կիրակի գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Ո. Բրբերու մրուքեան փաթիզի Մասնաճիւղին եւ մասնակցութեամբ Շ. Շ. Պատուիրակութեան, Շ. Ց. Դաշնակցութեան, Սոցիալիստ ցեղափոխականներու, Հայ կաթողիկէ եւ Բողոքական յարանուանութեանց, Եւրոպահայ կարմիր խաչի, Գրական Ակումբի, Սանասարեան, Հայ Ուսանողական, Վէնսէնի կրթասիրաց, Ռոստոմի Ֆրանսահայ Արիներու, Պուա-Ֆոլոնպլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Սկաուտներու, Ալարատ միութեան, Տրապիզոնի, Շ. Գարաճիսարի, Անդրէասի, Ուրֆայի, Սեբաստիոյ, Եոզկատի, Բարձր Հայքի Հայեր. Միութեանց:

կը նախագահէ՝ ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ

կը խօսի՝ Պ. ԿՈՊԵՒՆԻԿ ՔԱՆՏՃԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն M.M.Fauchet, Compositeur,Prof. au Conservatoire National de Paris,Boulmé, Violoncelliste,IerPrix du Conservatoire de Paris(Թաւջութակ), Mme. Heicknam.Cacheux violoniste, Ier Prix duConservatoire National, Mlle Cuvillier, Cantatrice, Ier Prix du Conservatoire; Պ. Ս. Նաւասարդեան, «Սիփան» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Սաքօ Յակոբեանի եւ «կոմիտաս» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Պերգոյեանի եւ հայ արուեստագէտներ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՈՒԼԵՐՋՆԵՐ, ԵՒԱՅԼՆ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ

Այս կիրակի ժամը 2ին 333 Ավընիւ ֆիւ փրատօ, կառտըն փառքի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Ո. Միութեան, հովանաւորութեամբ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան, նախագահութեամբ Դ. Եպիսկ. Պալաքեանի եւ մասնակցութեամբ Հայաստանի Հանրապետութեան Մարսիլիոյ Հիւպատոսարանին, Ազգ. Վարժարանի, Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Արեւմտ. Ե. Հ. Կ. Խաչի, Վասպուրականի, Բարձր Հայքի, Շապին Գարահիսարի, Զարսանճագի, Մարաշի, Եոզկատի, Սեբաստիոյ Սենքերիմեան, Այնթապի, Սիվրի-Հիսարի, Խնուսի, Բալուի, Քղիի, Սեբաստիոյ Ղանթարոզի, Քէսէրիկի Հայրենակցական Միութիւններու, Հ. Յ. Դ. Պատ.Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ. Մարսէյլի և Հ. Մ. Ը. Մ.ի Արարատ մասնաճիւղերու, Բարձր Հայքի Երիտասարդաց, Զարսանճագի Երիտ. միութիւններու, եւայլն:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԳ

ՏԷՍԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Ուսումնասիրաց Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Տարօն-Տուրուբերան, վասպուրական, Բարձր Հայք Հայրենակց. միութեանց եւ Ա. Ե. Կ. Խաչի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տեղական մասնաճիւղին:

Այս կիրակի ժամը 5ին «Սինէմա Նովէլթի»ի սրահը

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ

Այս կիրակի ժամը 2ին 0թէլ տը Ֆրանսի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան, Սթանոզի, Մարաշի, Լճէի Հայրենակցական Միութիւններու եւ Հ. Ե. Ե. Ի. Միութեան:

Բանախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, նուագ, եւայլն: Ազգային կեանքէն՝ տեսարան մը կը ներկայացուի, Սթանոզի Հայրենակցական միութեան կողմէ:

Ինչպէս նաեւ Լիոնի, Ռոմանի եւ ուրիշ վայրերու մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԲՐԻՍՏՓՈՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Շ. Ց. Դ. վիլէօրպանի «Արամ» խումբին կողմէ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Ընկ. Քէնտիրեանի ճաշարանը

Երգ. արտասանութիւն, բանախօսութիւն, նուագ, եւայլն

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն եւ համակիրները

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Théâtre Albert Ier, 64 Rue du Rocher

5 մայիս կիրակի գիշեր ժամը 8.45ին

Մասնակցութեամբ Պ. Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ եւ Պ. Ե. Թօլայեանի որ առաջին անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ պիտի կատարէ Ներոնի դերը

կը ներկայացուի՝ QUO VADIS? (ՅՈ՞ ԵՐԹԱՍ)

Կը մասնակցին նաեւ Տիկ. Տիկ. Ս. Ալէքսանեան, Ս. Նշանեան, Անահիտ եւ Խանդամիրով, Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Շ. Սարեան, Ս. Թորոսեան, Գ. Գէորգեան, Բարիլոյսեան եւայլն:

Տեղերու գիները օթեակ 250, 200, Թիկնաթոռ 25, 15, 10 եւ 7.50

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Երուանդ Թօլայեանի 208bis Rue Lafayette եւ Տրդատ Նշանեանի 48 Rue Monsieur le Prince

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Տրամաթիք Ստուդիայի

Ի պատիւ դերասան Մ. ՄԱՐՈՒԻԹԵԱՆԻ

Այս Շբ. գիշեր ժամը 8.30ին 84 Rue Chapeի թատերասրահին մէջ

կը ներկայացուի՝ «ՅՈ՞ ԵՐԹԱՍ»

Կը մասնակցին Մարսէյլի թատերական բոլոր լաւագոյն ուժերը

Տեղերու գիները սովորական

Հ. Ց. Դ.

Փոն տ'Օպնայի Կորիւն խումբի դասախօսական ժողովը՝ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին իր Դրադարանի սրահին մէջ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ



ՅԱՐԴԱՂՈՂ

Այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին «Վօլթէր»ի սրահին մէջ տեղի կ'ունենայ ընդհ. ժողովը: Կը հրաւիրուին միայն անդամները:

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ Պ. Ֆիլիփ Ա. դաղարեանի նուագահանդէսը այսօր ժամը 21ին Salle Erard, 13 Rue du Mail.

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԲԸ այսօր Հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան):

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ կարնեցի Խաչատուր Խաչիկեանէ իր հասցէն հաղորդել՝ Puzant Papazian, 115 Rue Moncey, Lyon:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուին Խարբերդի Սորսրի գիւղէն երկու քոյրեր՝ Սիրանոյշ եւ Ալթուն Յարութիւնեան, առաջինը ժօտաւորապէս 15 եւ երկրորդը՝ 13 տարեկան: Կը կարծուի որ ըլլալ Պէյրութի բարեգործական հաստատութիւններէն մէկուն մէջ: Զիրենք կը փնտռէ իրենց եղբայրը, Նշան Յարութիւնեան: Գրել իր հասցէին՝ Foyer Howard Karagheussian, La Ville-aux-Clercs, (Loir-et-Cher).

Կը խնդրուի Սուրիահայ թերթերէն արտատպել:

ՏՕՔԹ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

17 Rue Lamartine, PARIS (9e)

Թել. Trudaine 92—47, մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette

Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 ի ժամադրութեամբ

ՏՕՔԹ. ՏԻՐԱՑ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷՆ (Licencié ès Sciences)

Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants maladesի եւ մասնագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց

24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel

Հիւանդ կ'ընդունի Գ., Հ., Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4

Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ

Métro St. Michel եւ Odeon Tél. Littré 60-46

ՓԱՍՏԱԲԱՆ

ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ (ԳՐԻՄԱԹԷԼ)

Contentieux Général, R. C. Seine 423631

Հեռաձայն Ménilmontant 66 64

Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւնք, ամենայարմար պայմաններով:

Արկածի դատեր, մասնագիտութիւն Հրանց կանխավճարի:

Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2-3 եւ 7էն 8.30: Մէթրօ՝ Ménilmontant. Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս BC, BG, O եւ Q.

Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

Սինկէր մեքենաներ



Կը ծախենք գործածուած սինկէր կարի մեքենաներ, ասեղներ, գործիքներ եւ մեքենայի ոտքեր: Ալժան եւ լաւ: Դիմել՝ միայն երկուշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ամբողջ օրը, Պօյաճեան եւ Արզուեան,

5 Rue Marceau, St. Ouen (Seine). Մէթրօ՝ Clignancourt.

1911 — 1929

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՐԸ

ԱՐՄԵՆԱԿ ՃԱՀՐԻԿԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է 16 Rue Pigalle

Հայերու համար մասնաւոր գին Խնամուած աշխատանք

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Ակնի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Հ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4-6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT

ՃԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

EMPIRE, Միշլ թլ-Շօլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris | Էքոլ Միլիթէր | ամենալաւ ճաշարան մի ամբոխ

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ

Ոսկիներ Փոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, Ցունարէն, Թուրքերէն, Շրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Նուագախմբ եւ մարդկային միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padovani: 117 Passage du Caire, Paris (2e)

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԱՅՑԵԼՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ

Հասցէ՝ 48 Av. de l'Economie Blanc-Mesnil (S. et O.)

կը ստանձնէ ճաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ:

Չափաւոր գին

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR

208bis, Rue Lafayette Paris (10e)

— Կը փնտռուի Ալեքսանդրապոլի շրջանի գիւղացիներէն Նիկօ Գասպարեան որ երկու տարի առաջ Լալանտէն-մեկնեցաւ Կարտան: Իմացնել իր հասցէն՝ Յարութիւն Պիպլէոեանի Couvent de la Présentation, La Seyne s/Mer, Var.

— Կը փնտռուին Ամասիացի Տիգրան Փէփէեան, հօր անուն՝ Յարութիւն որ 1914ին Թրքական 32րդ թնդանօթաձիգ գունդին մէջ տասնապետ էր: Կը կարծուի թէ Ռուսաստան կը գտնուի: Իմացնել՝ Garabed H. Pepeian, Maison Valencienne Fontaine sur Sâone, Rhône.

Լուր տուողին 50 ֆր. նուէր:

— Կը փնտռուի Յակոբ Թիւթիւնճեան, որը, 23 տարեկան, որ վերջին անգամ կը գտնուէր Ֆրանսայի Քալվատոս նահանգին մէջ: Գրել խմբագրատուն կամ Near East Relief, 15 Bld. des Italiens, Paris:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկիստ, Ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լազօռաթուառ: Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ կին գործաւորներ՝ ինի գազօստնորոգելուհիամար՝ մեքենայով եւ ձեռքով: Ցեւական աշխատանքը ապահովուած է, ամէն ժամանակի համար առանց դադարի: Լաւ վճարում:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ նաեւ կին վարպետ մը (contremaîtresse): Դիմել՝ I. Landau & Fils, 37 Rue de la Voute - Paris (12e): Մէթրօ վէնսէն:

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction & Administration — Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ 26 ԱՊՐԻԼ 1929

26 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 941 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՏՃԱՌԸ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆՔԸ

Երէկ, թերթը մամուլին յանձնած ատեն, ստացանք տեղեկութիւն մը՝ Ապրիլ 23ի միջադէպին առթիւ։

Ինչպէս կարդացին ընթերցողները, երեքշաբթի գիշեր, ամակավար - հնչակեան սգատօնին առթիւ, հարիւրի մօտ չափահաս որբեր ուզեր են լուսաբանութիւն ստանալ կազմակերպիչներէն, իրենց մէկ ընկերոջ բերնով։

Տեղեկագրութենէն որոշ կ'երեւայ որ, այդ լուսաբանութիւնը կը պահանջուէր Ապրիլ 11/24ի տօնը անյատօրէն կատարելու արարքին առթիւ։ Այս խնդիրը վրդովումի պատճառած է չափահաս որբերուն, որոնք առանձին թռուցիկներ ալ հրատարակեր էին, զգաստութեան հրաւիրելով պառակտիչները։

Նախագահը մերժած ըլլալով խօսք տալ, ներկայ որբերը սկսեր են միաբերան «Մեր Հայրենիք»ը երգեցնել, յոտնկայս։ Վերջն չդադրիր, երբ որբերը կը տեսնեն որ ուրիշներ ոտքի չեն ելլեր, նորէն բացատրութիւն կը պահանջեն։ Ցետոյ կը ծագի միջադէպ մը, տօնակատարներուն նախաձեռնութեամբ, որու բնթացքին կը խոշտանգուին Պ. Զօպանեան եւ երկու հնչակեաններ։

Զենք վարանիր հրապարակաւ պարսաւելու ղէպքը, իր այս ելքին համար։ Ո՛րքան ալ ատենք Զօպանեանը՝ իբրեւ մարդ և հանրային գործիչ, չպիտի ուզէինք որ այս օրուան հասնէր, որբերու կամ հոգիները վառած երիտասարդներու ձեռքով ծեծ ուտելու աստիճան։ Կը ցաւինք ատոր համար, միեւնոյն ատեն դատապարտելով խոշտանգողները, առանց խտրութեան։ Զօպանեանները իրենց պատիժը կրած են այն բարոյական անկումով, որուն ականատես եղաւ մեր սերունդը 1900էն յետոյ, և որուն ամենօրեայ վկաներն են նորերը 1919էն ի վեր։ Ինչքան իրեն տուած է արդէն ամէնէն շառաչուն ապտակը, եւ հարկ չկար ֆիզիքապէս ալ տրորելու։

Այս կոպիտ իրականութիւնը թուղթին յանձնած ատեն, մեր միտքէն չանցնիր ուրանալ Զօպանեանի մտքի վաստակը։ Եւ այդ գիտակցութեամբ ալ, աններելի կը գտնենք որ պատնիներ եւ երիտասարդներ ձեռք բարձրացնեն մտքի վաստակաւորի մը վրայ, այս կամ այն պատրուակով։ Մնաց որ, ռամկավար Զօպանեանն անգամ անարժան է այդ հարուածին։ Իր մտերմուկ հոգեբանութիւնը ոչ թէ ծեծ, այլ արհամարհանք, ամէնէն ճիշդ՝ արգահատանք միայն կը հրաւիրէ։

Ուրեմն, ծեծողները արդարացում չունին, իրենց յախուռն և կոպիտ ընթացքին համար։ Եթէ իրենց նպատակն էր բողոքի ցոյց մը սարքել Ապրիլ 11ի սգատօնին պառակտիչներուն դէմ, կրնային բնաւ չերթալ։ Բայց քանի որ գացեր էին, կրնային գոնանալ լուսաբանութիւն պահանջելով։ Նախագահին մերժումէն յետոյ, լաւագոյն ձեւն էր ձգել-հեռանալ։ Սրահը յանկարծ դատարկելով, իսկապէս ծանր ապտակ մը տուած կ'ըլլային։ Եւ կամ կրնային կանգ առնել ճիշդ այնտեղ ուր միաձայն երգեցին «Մեր Հայրենիք»ը։ Այդ երգը ինքնին բողոք մըն էր, իսկ եթէ երգելով դուրս ելլէին, նորէն հասած կ'ըլլային իրենց նպատակին։ Որքան կրցանք ստուգել, մինչեւ այստեղ չկար հակառակորդներու յարձակման կամ ինքնապաշտպանութեան խնդիր։ Ինչ որ տեղի ունեցած է այնուհետեւ, կ'անցնի արդար բողոքի մը սահմանը։

Այս բոլորէն յետոյ, նոյնքան անվերապահութեամբ կ'ուզենք յայտնել, թէ՝ տիրող թունաւոր մթնոլորտին մէջ, խոցապէս ցաւալի, բայց անխուսափելի են այսպիսի դէպքեր։

Եթէ մեղաւոր են ափ մը երիտասարդներ որ մտաւորական մը կը տրորեն նուիրական առիթով մը, նոյնքան եւ աւելի մեղապարտ են այն հասուն գլուխները ու լայծուն բերանները, որ գիտակցաբար թոյն կը սրսկեն եւ արիւն կը պղտորեն։

Եւ պատահական երեւոյթ մը չէ այս պարագան։ Մանաւանդ վերջին տարիներու ընթացքին, դաս մը մարդիկ բան-գործ ըրած են անդադար կիրքեր արծարծել, սեւը ճերմակ ներկել եւ ճանակ սրել, վոխաբերաբար։

Աչքէ անցուցէք արտասահմանի ռամկավար, հնչակեան եւ համայնավար օրկանները։ Լսեցէք որոշ մարդոց ճառերը, հետեւեցէք անոնց գանազան քայլերուն,— եւ պիտի տեսնէք որ բոլորին մէջ ալ կարմիր թելի մը պէս կը սողոսկի պառակտումի եւ «սապոթաժ»ի քաղաքականութիւնը։ Գռեհիկ խաչակրութիւն մը փակեր է շատ շատերուն աչքերը։ Լեզուն եւ գրիչն են որ կը բանին, ոչ թէ խելքն ու խիղճը։ Տակաւին չենք խօսիր «ազգային գերագոյն շահերու» մասին, որ իրենց բերնին ծամոցն է։

Այս ընդվզեցուցիչ իրականութեան նորագոյն ապացոյցը չէ՞ Ապրիլ 11ի առթիւ սարքուած խաչաձեւումը,— դուք գատ, մենք գատ։

Ցաւելով հանդերձ եղածին վրայ, պարտք սեպեցինք վերլուծել նաեւ պատճառն ու արդիւնքը, «ի պէտս գարգացելոց»։

Այո՛, մանաւանդ «գարգացելոց»։ Ա՛նո՛նք են բուն պատասխանատուները այսօրուան գրգռիչ եւ անկերպարան վիճակին։ Ա՛նո՛նք են որ «թայֆա»ներ կը կազմեն կամ կը խրախուսեն, ներքայր եղբօր դէմ հանելով նոյնիսկ մէկ միլիոնի ցիրուցան ոսկորներուն առջեւ։

Չէ՞ինք ուզեր Ապրիլ 23ի միջադէպին առթիւ լիշեցնել այս պարագան։ Բայց եթէ իրաւ է որ ամէն չարիքէ բարիք մը կը ծնի, թող այս տխուր դէպքը կազմէ վերջին պոռթկումը, այս պղտոտաններուն վրայ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱԿԱԴԱՐՁ ՇԱՐԺՈՒՄ

«Յուսաբեր» կը գրէ այս խորագրին տակ (17 ապրիլ)։

— «Հալածանքը Դաշնակցութեան դէմ ոչ թէ սպաննեց դաշնակցութիւնը, այլ, ընդհակառակն, «դաշնակցական մտայնութեամբ» վարակեց գրեթէ մեր ամբողջ ժողովուրդը։ Պայքարը ազգութեան դէմ ոչ թէ խեղդեց այդ գգացումը, այլ նոր ու աննախընթաց ուժգնութեամբ կեանքի կոչեց շատերու հոգիներուն մէջ «մեռած» ազգային զգացումը։ Հայ լեզուն, հայ գրականութիւնը, Հայոց պատմութիւնը, հայկական աւանդութիւնները, բարքերն ու սովորութիւնները, որոնց դէմ դրօշ պարզած է օրուան իշխանաւորը, ազգային այս բոլոր արժէքները ոչ թէ մեռած են, այլ, ընդհակառակն, լրիւ ու բաբախուն կեանքով կ'ապրին հայութեան հոգիին մէջ։ Ու վատթարագոյն բռնութիւնը, զոր իշխանաւորը կը գործադրէ ժողովուրդի մը խղճին՝ անոր կրօնքին հանդէպ, ոչ թէ այդ կրօնքը կը սպաննէ, այլ զայն նոր թափով ու նոր ձեւերու տակ կեանքի կը կոչէ։ փորձեցէք խորհրդային պայքարի *խորքը* դիտել ու դուք պիտի տեսնէք, որ պոլշեւիզմը բոլոր ճակատներու վրայ յամառ ու գիտակցուած պայքար կը մղէ ոչ թէ *ներ*, այլ մեր մէջ նստած *Հայուն* դէմ։ Շալածելով լեզուն, կրօնքը, հայրենիքի եւ ազգութեան գաղափարները, ազգային բարքերն ու սովորոյթները, պատմութիւնն ու գրականութիւնը, դաժանօրէն պայքար տանելով դաշնակցութեան եւ անոր դաւանանքին դէմ, պոլշեւիզմը նպատակ ունի *հայութիւնը* սպանել հայ ժողովուրդի մէջ, մեզմէ խլ՛ել այն շքեղ գանձը, որ *հայկական ազգութիւն* կը կոչուի։

Արդի՞ւնքը։ Այն որ հայութիւնը երկրի մէջ այսօր աւելի դաշնակցական է քան երէկ, այսօր աւելի հայրենասէր է քան մինչեւ այս բռնութիւնները, աւելի կրօնամո՛ւ՝ քան երբ կրօնքը ազատ էր, աւելի կապուած իր լեզուին, բարքերուն եւ աւանդութեանց, ու աւելի ազգասէր քան երէկ՝ երբ տակաւին այսքան ձեւ ու կերպարանք առած չէր հակահայ շարժումը։»

ԹՈՒՐՔ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱՎԷՃԸ

Փիլիսի մէջ Թուրքեւսուրիական սահմանագծի ձդումին համար Ֆրանսացի եւ Թուրք սպաներէ բադկացած յանձնախումբ մը խնդիրը քարեացակամութեամբ քննած, եւ Թուրք պաշտօնական զեկոյցի մը համաձայն լաւ արդիւնքի մը յանգած են։ Սուրիոյ կողմէն շիւս. Սուրիոյ բանակին հրամանատար զօր. փիշօ Տիւքօ, զօր. Տիւպուա, զօր. Պուրժուա, եւ երեք սպաներ, իսկ Թուրքիոյ կողմէն՝ Թուրքիոյ հար. սահմանի հրամանատար Միւմթազ-Ցալահէտտին, տեղակալ շէրէֆէտտին Ցատրգ, Հասան բաղրպ եւ հարիւրապետ Էտիէմ պէյերը կը բանակցին։

ՀՍԿԱՅ ՆՈՐ ՇՈԳԵՆԱԻԵՐ

«Տէյլի Թելէկրաֆ» կը գրէ Թէ անգլիական ֆիւնարտ Լայն ընկերութիւնը ծրագրած է շինել երկու փոխադրանաւեր, որոնք աշխարհի ամէնէն մեծը պիտի ըլլան։ Տարողութիւնը պիտի ըլլայ 75,000 Թոնս, այսինքն *Հէվիաթան*էն 12,000 Թոնս աւելի։ Երկայնքը՝ 1000 ոտնաչափ, լայնքը՝ 100 ոտնաչափէն աւելի։ Մեքենաները պիտի ունենան 150,000 ձիու ուժ, այսինքն *Մաւրիտանիա*յէն երկու անգամ աւելի զօրաւոր։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ԽԱՆԻ ԴԱՏԸ ՄԵՐԺՈՒԱԾ

ԴԱՏԱՐԱՆԸ ՉԻ ՁԱՆՁՆԱՐ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

Ապրիլ 20ին շաբաթ օր Պոլսոյ Քաղաքային Բ. ատեանին առջեւ տեղի ունեցաւ Սանասարեան խանի վերջին դատավարութիւնը։ Ներկայ էին երկու կողմի փաստաբանները։ Նախագահ Ճէվատ պէյ հարցուց երկու կողմերուն Թէ ո՞ւ եւ ի՞նչ ընելիք ունի՞ն։ Ժխտական պատասխանին վրայ, քարտուղարը կարդաց դատարանին վճիռը, որ յիշելէ յետոյ Թէ կուսակալութեան փաստաբանները նախաքննիչ դատաւորին առջեւ առարկութիւն ըրած էին դատախազ Նարոյեան Պատրիարքի հանգամանքի մասին, եւ Թէ այդ պատճառով խնդիրը դատարանին յանձնուած էր, կ'ամփոփէր այս առթիւ երկու կողմերուն ըրած ծանօթ առարկութիւնները։ Ցետոյ կուգայ եզրակացութիւնը, զոր նոյնութեամբ կը ներկայացնենք ստորեւ.

«Թէեւ դատախազ կողմը կը յայտնէ Թէ, իրենք տիրացող ըլլալով, պէտք չունին տարբեր ձեւով ալ հաստատելու իրենց օրինական իրաւատիրութիւնը.

«Սակայն դատախազ կողմին ցոյց տուած «վագֆնամէ»ին մէջ խնդրոյ առարկայ «վագֆ»ըն «միւթէվէլլի»ութիւնը՝ Հայոց Պատրիարքութեամբ պայմանաւորուած է։ Մինչդեռ, ներկայիս Պատրիարքութիւնը իրապէս եւ իրաւապէս գոյութիւն չունի։ Իսկ այն պարագաները՝ Թէ բարձրագոյն իշխանութեանց կողմէ Հայոց Պատրիարք Մեսրոպ Նարոյեանի փոխադարձ շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկուած են եւ Թէ կուսակալութիւնը պաշտօնագրով հաղորդած է որ տեղեկութիւն առած է յիշեալին Հայոց Պատրիարք ընտրուելու մասին, բնականաբար չեն կրնար վերահաստատել իրապէս եւ իրաւապէս անգոյ Պատրիարքութիւնը։

«Միւս կողմէ, համաձայն «Թէվճիհի ճիհէթ»ի կանոնագրի այն տրամադրութեանց որոնք կը վերաբերին մզկիթներու ծառայողներու օրինական հանգամանքին ճշդման, որպէսզի դատախազը կարենայ լսելի ընել Թէ՝ իրաւատէրի եւ Թէ տիրացողի իր պնդումները, պայման էր որ վաւերագիր ցոյց տար՝ հաստատող Թէ ինք «միւթէվէլլի»ութիւն ընելու իրաւասութիւնը ունի։ Մինչդեռ, յայտնի է որ յիշեալը վաւերագիր մըն ալ չներկայացուց։

«Ցետոյ, Լօզանի դաշնագրին 40րդ յօդուածը կ'ըսէ Թէ ոչ իսլամ փոքրամասնութեանց պատկանող Թրքահպատակները իրաւապէս եւ իրապէս պիտի օգտուին միեւ Թուրք հպատակներու մասին գործադրուած վերաբերումներէն եւ ապահովութիւններէն, բայց չի պարտադրեր որ գործադրուին այնպիսի վերաբերումներ, որոնք կրնան իսլամ եւ ոչ-իսլամ Թրքահպատակներու միջեւ անհաւասարութիւն ստեղծել։ Յիշեալ դաշնագրին 42րդ յօդուածն ալ կը տրամադրէ որ ոչ-իսլամ փոքրամասնութեանց «վագֆ»ներուն մասին ամէն տեսակ դիւրութիւն եւ Թոյլտուութիւն ըլլայ. բայց յայտնի է որ Լօզանի դաշնագրէն յետոյ մշակուած չէ ոեւէ օրէնք կամ կանոն, որոնց համաձայն ներկայիս իսլամ Թրքահպատակներու մասին կիրարկուող տրամադրութիւններէն զատ յիշեալ Թոյլտուութիւններու եւ դիւրութիւններու նման իրաւունքներ տրուած ըլլան ոչ-իսլամ փոքրամասնութեանց։

«Հետեւաբար, դատախազը իրաւասու չըլլալով դատ բանալու, դատարանը միաձայնութեամբ կ'որոշէ մերժել անոր բացած դատը։ Դատական ծախքերը դատախազ կողմին կը պատկանին։

«Տրուած որոշումն ալ բեկանելի է»։

*** Այս առթիւ *Ազդարար* հետեւեալը կը գրէ.

Պատրիարքարանի փաստաբանները երբ պաշտօնապէս ստանան վճռագիրը, անմիջապէս պիտի դիմեն Էսկիշէհիր, վճռաբեկ Ատեանին։ Եւ վստահ են որ վճիռը պիտի բեկանուի, որովհետեւ Պատրիարքութիւնը ոեւէ օրէնքով ջնջուած չէ, եւ իրապէս ալ, իրաւապէս ալ կը պահէ իր գոյութիւնը։ Իսկ երբ այս կէտը ճշդուի, «միւթէվէլլի»ութիւնն ալ ինքնին ընդունուած կ'ըլլայ։

Թէվֆիհ Րիւշտի պերլինի մէջ

Պերլինէն կը հեռագրեն. — *Նախագահ Հինտէնպուրկ երէկ ընդունեց Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թէվֆիք Րիւշտի պէյը։*

Ընդունելով մամուլի ներկայացուցիչները, Թէվֆիք Րիւշտի պէյ անոնց պարզեց նոր Թուրքիան շահագրգռող խնդիրները։ Բացատրեց իր երկրին բռնած դիրքը Ազգերու Դաշնակցութեան հանդէպ, ու մասնաւորապէս ըսաւ.

— Պատրաստ ենք գործակցելու Ազգերու Դաշնակցութեան աշխատանքներուն. սակայն անոր մէջ մտնել պիտի ուզենք միայն այն ատեն, երբ բոլոր երկիրներն ալ նոյն աստիճանի վրայ նկատի առնուին։

Գալով Թուրքիոյ միջազգային կացութեան, մեր երկիրը եղբայրական յարաբերութիւններ կը մշակէ Պարսկաստանի եւ Աֆղանիստանի հետ։ Իրաքի հետ մեր յարաբերութիւնները նոյնպէս գոհացուցիչ են։ Գալով Սուրիոյ, տարակոյս չունինք որ խաղաղ միջոցներով կարելի պիտի ըլլայ սահմանագլուխի սրբագրութիւն կատարել։»

Խօսելով Թուրքեւզերման իրաւաբարական դաշնագրին մասին, Թէվֆիք Րիւշտի պէյ յոյս յայտնեց Թէ անիկա վերջնապէս պիտի իմբագրուի քանի մը օրէն։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԸ ԽԱՍՔՕՎՈՅԻ ՄԷՋ

Խասքօվոյէն կը գրեն.

Ինչպէս կը յիշուի, Խասքօվոյի մէջ մանկապարտէզի մը շէնքը ապահովուած է՝ *Յառաջի* կողմէ կատարուած հանգանակութեան շնորհիւ։

Մանկապարտէզը շուրջ երկու ամիս է որ բաց է, ու փոքրիկները, որոնք մինչեւ այդ փողոցները կը թափառէին, ամփոփուած են կրթական երդիքի մը տակ։ «Ոշական» մանկապարտէզի բացման հանդէսը տեղի ունեցաւ տեղւոյս «Ազգ. միութեան» սրահին մէջ։ Մասնաւոր հրաւէր եղած էր Ֆիլիպէէն եպ. փերտահիճեանի, Շ. Ս. կոգեանի եւ ուրիշներու։ Ներտուն գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ երուանդ եպիսկոպոս վեր առնելով ազգային արժէքները՝ մշակութային, գրական, ճարտարապետական եւ յառաջդիմական գետնի վրայ, մանկապարտէզին բացումը այդ ձգտումին արդիւնքն է, եզրակացուց։

Ցերեկէն յետոյ, նոյն սրահին մէջ սկսաւ հանդէսը։ Մանկապարտէզի փոքրիկները, որոնք ցոգիւ մէկուկէս ամսուան շրջան մը բոլորած են, խաղեր ու մարզանքներ ըրին։ Վարժարանի տնօրէնը, Տոքթ. Ց. Մանուկեան զեկոյց մը կարդաց, պարզելով դպրոցի վերանորոգման եւ մանկապարտէզի շինութեան պարագաները, յիշելով այս գործին նիւթապէս սատարողները։

Ցետոյ գեղեցիկ բանախօսութիւն մը ըրաւ Ֆիլիպէի մխիթարեան վարժարանի տնօրէն Հ. Սահակ Կոգեան, վեր առնելով դաստիարակութեան շինարար դերը։ «Տարի մը առաջ, երբ շարժ կար խասքօվոյի ստորոտը։ Պէտք զգացին ժայռերու վրայ շինել տուները՝ անխորտակելի ընելու համար։ Մարդը իր սրտին կրակովը, ունի ներքին «շարժեր» որոնք միշտ կրնան դղրդացնել ենթական։ Ատոր համար մարդէական շէնքը պէտք է ժայռի (դաստիարակութեան) վրայ կառուցանել։

Մանկապարտիզպանուհիներէն մին Ֆէօզէէի ըմբռնումներն ու կիրարկած դրութիւնը բացատրեց։ Աճուրդի դրուեցաւ բարձ մը։

Տրուած տեղեկագրէն կ'իմացուի որ սաներէն նկատելի մասի մը դպրոցական տուրքը կը վճարեն գանազան հայրենակիցներ, յանձնառութիւն ըրած ըլլալով։

Հանդէսէն վերջ, Թէյասեղան մը տրուեցաւ տեղւոյս ժողովրդային ակումբին մէջ, նոյն ակումբի վարչութեան կողմէ, ի պատիւ հիւրերուն։ Մտերիմ ու տաք մթնոլորտ մը ստեղծուած էր։

Այս առթիւ հետեւեալ հեռագիրը ուղղուեցաւ «Յառաջ»ի.

«Այսօր, «Ոշական» Ազգ. Մանկապարտէզի բացման հանդէսին երջանիկ առիթով հաւաքուած Խասքովոյի հայութիւնը՝ երախտագիտութեամբ կը յիշէ շէնքին գնման սատարող ազնիւ բարերարներու կարգին, Լոնտոնաբնակ կրթասէր ազգայինին գնահատելի նուիրատուութիւնը, Ֆրանսահայ գաղութի եղբայրական օգնութիւնը եւ այն անուրանալի բարոյական աջակցութիւնը՝ զոր միակը ըլլալով ընծայած է «Յառաջ»ի պատ. վարչութիւնը այս նուիրական ձեռնարկին, որուն համար ջերմագինս կ'ողջունէ զայն։

Խնամակալութիւն
«Ոշական» Մանկապարտէզի

ԵԿԱՆ, ՏԵՍԱՆ ԵՒ... ՓԱԽՍԱՆ

3.— «ԿԱՐՄԻՐ ԳԵՏԻ ՂԵՐԾ, ԿԱՐՄԻՐ ԱՂՋԻՆ»

ՂՈՒԿԱՍԵՒՈՒ, ՀԱՐՑԱՍՏԵՂՈՒՄ ՈՒՂԻՂԵՐ ԵՒ ՄԱՍՆԱՂԵՒ

ՁԵՐԲԱԿԱՆԱԲԱՐ ՀԱՍԱՐ

Նայած քաղաքական տեսակէտին, ոմանք կը նկատեն, որ ցարական Ռուսիոյ ժամանակ Ռուսահայ գաղութը ունեցած է իր ոսկեդարը, ուրիշներ կը պնդեն, որ ան ունեցած է իր ոսկեդարը Խորհրդային Հայաստանի ստեղծումէն ետք։ Ես կը կարծեմ, որ ոսկեդարը ունեցած է ան ամէն անգամ, երբ ազգային գիտակցութիւնը ամենէն աւելի զարգացած է եղած։

— Ճշմարիտ է, բայց ինչպէ՞ս կարելի է գտնել այդ ոսկեդարը, ինչպէ՞ս կարելի է ճանչնալ զայն, երբ ան դեռ չէ անցած։

Ինչպէս որ ամէն մարդ կրնայ ունենալ իր ոսկեդարը, նոյնպէս ալ ամէն ազգ կրնայ ունենալ իր ոսկեդարը։ Ոսկեդարը ամէն մարդու համար այն ժամանակաշրջանն է, երբ ան ամենէն աւելի ուրախ եղած է, ամենէն աւելի գոհ եղած է իր կեանքէն։ Ոսկեդարը ամէն ազգի համար այն ժամանակաշրջանն է, երբ ան ամենէն աւելի ազատ եղած է, ամենէն աւելի ինքնուրոյն եղած է, ամենէն աւելի ինքնիշխան եղած է։

Ես կը կարծեմ, որ ոսկեդարը ամէն մարդու համար այն ժամանակաշրջանն է, երբ ան ամենէն աւելի ստեղծագործ եղած է։ Ոսկեդարը ամէն ազգի համար այն ժամանակաշրջանն է, երբ ան ամենէն աւելի ստեղծագործ

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ա. ՅԱՒՈՒՆԻ

Հատուկ հրամանով տեղացի ոստիկանապետ նշանակուեցաւ Ժան Մուսթաֆա Ֆէրիտ։

Ֆէրիտ, որ ծնած է Մարսէյլ, ուր եղած է ոստիկանական բաժնի պետ, ներկայիս կը գտնուի Փարիզ, ուր ան ստանձնած է Մարսէյլի ոստիկանապետի պաշտօնը։

Ֆէրիտ, որ ծանօթ է իբրեւ խիստ եւ անողոք ոստիկան, Մարսէյլի մէջ ունեցած է բազմաթիւ ընդհարումներ ահաբեկչական տարրերու հետ։

Ֆէրիտ ինքնին ալ ենթարկուած է մահափորձի։ Ան ստացած է մի քանի սպառնագրեր, որոնցմէ մէկուն մէջ ըսուած է, թէ ինք պիտի սպանուի, եթէ չհրաժարի իր պաշտօնէն։

Ֆէրիտ ծանօթ է նաեւ իբրեւ Espagnol ընտրանիի հետ ունեցած իր վէճերուն համար։ Ան ոչ միայն ոստիկանական պատասխանատու պաշտօններ վարած է Մարսէյլի մէջ, այլ նաեւ Ֆրանսայի հարաւային ուրիշ քաղաքներու մէջ։

Ֆէրիտ ունի նաեւ ուրիշ թշնամիներ։ Ան Մարսէյլի մէջ ոստիկանական պատասխանատու պաշտօններ վարած ատեն, ձերբակալած է բազմաթիւ ահաբեկիչներ, որոնք ներկայիս կը գտնուին Մարսէյլի բանտերուն մէջ։

Ֆէրիտ Մարսէյլի մէջ ունի նաեւ Tapis Vert փոքրիկ սրճարանը (իսկզբան նոյն ինքն Ֆէրիտ էր տէրը) եւ ամէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի իր սրճարանին մէջ։

Ֆէրիտ ունի նաեւ ուրիշ թշնամիներ, որոնք կը գտնուին Մարսէյլի մէջ։

Ֆէրիտ ամուսնացած է եւ ունի երկու զաւակներ։

Ֆէրիտ ունի նաեւ ուրիշ թշնամիներ, որոնք կը գտնուին Մարսէյլի մէջ։

Ֆէրիտ ամուսնացած է եւ ունի երկու զաւակներ։

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Ա. ՅԱՒՈՒՆԻ

Հատուկ հրամանով տեղացի ոստիկանապետ նշանակուեցաւ Ժան Մուսթաֆա Ֆէրիտ։

Ֆէրիտ, որ ծնած է Մարսէյլ, ուր եղած է ոստիկանական բաժնի պետ, ներկայիս կը գտնուի Փարիզ, ուր ան ստանձնած է Մարսէյլի ոստիկանապետի պաշտօնը։

Ֆէրիտ ծանօթ է նաեւ իբրեւ խիստ եւ անողոք ոստիկան, Մարսէյլի մէջ ունեցած է բազմաթիւ ընդհարումներ ահաբեկչական տարրերու հետ։

Ֆէրիտ ինքնին ալ ենթարկուած է մահափորձի։ Ան ստացած է մի քանի սպառնագրեր, որոնցմէ մէկուն մէջ ըսուած է, թէ ինք պիտի սպանուի, եթէ չհրաժարի իր պաշտօնէն։

Ֆէրիտ ծանօթ է նաեւ իբրեւ Espagnol ընտրանիի հետ ունեցած իր վէճերուն համար։ Ան ոչ միայն ոստիկանական պատասխանատու պաշտօններ վարած ատեն, ձերբակալած է բազմաթիւ ահաբեկիչներ, որոնք ներկայիս կը գտնուին Մարսէյլի բանտերուն մէջ։

Ֆէրիտ ունի նաեւ ուրիշ թշնամիներ, որոնք կը գտնուին Մարսէյլի մէջ։

Ֆէրիտ ամուսնացած է եւ ունի երկու զաւակներ։

ՍՊԱՆՈՒԱԾ ՄԱՐԴԸ

Ա. ՅԱՒՈՒՆԻ

Ֆրանսական ոստիկանութիւնը ձեռնարկած է ահաբեկչական տարրերու դէմ ուժգին հալածանքի։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է բազմաթիւ ահաբեկիչներ, որոնք ներկայիս կը գտնուին Մարսէյլի բանտերուն մէջ։

Ֆէրիտ ունի նաեւ ուրիշ թշնամիներ, որոնք կը գտնուին Մարսէյլի մէջ։

Ֆէրիտ ամուսնացած է եւ ունի երկու զաւակներ։

ՍՊԱՆՈՒԱԾ ՄԱՐԴԸ

Ա. ՅԱՒՈՒՆԻ

Ֆրանսական ոստիկանութիւնը ձեռնարկած է ահաբեկչական տարրերու դէմ ուժգին հալածանքի։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է բազմաթիւ ահաբեկիչներ, որոնք ներկայիս կը գտնուին Մարսէյլի բանտերուն մէջ։

Ֆէրիտ ունի նաեւ ուրիշ թշնամիներ, որոնք կը գտնուին Մարսէյլի մէջ։

Ֆէրիտ ամուսնացած է եւ ունի երկու զաւակներ։

ՍՊԱՆՈՒԱԾ ՄԱՐԴԸ

Ա. ՅԱՒՈՒՆԻ

Ֆրանսական ոստիկանութիւնը ձեռնարկած է ահաբեկչական տարրերու դէմ ուժգին հալածանքի։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է բազմաթիւ ահաբեկիչներ, որոնք ներկայիս կը գտնուին Մարսէյլի բանտերուն մէջ։

Ֆէրիտ ունի նաեւ ուրիշ թշնամիներ, որոնք կը գտնուին Մարսէյլի մէջ։

Ֆէրիտ ամուսնացած է եւ ունի երկու զաւակներ։

Թուրքիա ներքին մշակութային մարգին մէջ իր գլխաւոր ճիգը կ'ուղղէ պայքարելու համար անուսութեան դէմ: Գալով ութ ժամուան օրէնքին, անիկա բոլորովին անծանօթ է Թուրքիոյ մէջ:

Տրոցկիի մասին հարցումի մը պատասխանելով, Թուրքիոյ արտաքին գործավարը յայտարարեց թէ Թուրքիոյ մէջ իր բնակութիւնը ոեւէ սեղմումի չէ ենթարկուած այն պարզ պատճառով որ անիկա կը պատկանի բարեկամ ազգի մը:

**** Հռոմէն կը հեռագրեն.— «Ճոռնալէ տ'Իտալիա» կը գրէ թէ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ, որ ներկայիս Պերլին կը գտնուի, ապրիլի վերջերը Հռոմ պիտի գայ ողջունելու համար Մուսոլինին, որուն հետ հանդիպում մը ունեցած էր արդէն անցած տարի Միլանի մէջ:*

Վենիզելոս գոնէ

Աթէնքէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն թէ Վենիզելոս խօսելով ծերակուտական ընտրութեանց մասին, իր գոհունակութիւնը յայտնեց արդիւնքին մասին: Վարչապետը ուրախ է մանաւանդ տեսնելով որ ձախողեցաւ գաղթականները պոյքոթի մղելու ձեռնարկը եւ չախչախուեցան երկու ծայրայեղ կուսակցութիւնները՝ հաղորդակցութիւնները՝ համայնավարներն ու արքայականները, որոնք մէկ աթոռ իսկ չկրցան շահիլ: Ասոնք կ'ուզէին քաղաքական կամ ընկերային տակնուվրայութիւն առաջ բերել:

Նոր Ծերակոյտը պիտի գումարուի Մայիսի կիսուն՝ ընտրելու համար իր նախագահը. յետոյ երեսփոխանական ժողովին ու Ծերակոյտը միասին նիստ պիտի գումարեն՝ ընտրելու համար մնացած 10 ծերակուտականները: Յետոյ յետոյ երկու խորհրդարանները պիտի ձեռնարկեն Հանրապետութեան նախագահի ընտրութեան:

Թուրքիոյ նոր երկաթուղիները

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ հանրօգուտ շինութեանց գործավարը խորհրդարանային յանձնախումբէն պահանջեց վարկ մը քուէարկել Քիլիոս - Էրէյլի, Սվազ - Էրզրում և Ատափազար - Պոլու գիծերուն համար, ընդ ամէնը 845 քիլոմեդր:

Գործավարը յայտարարեց թէ 1930ին պիտի աւարտին բազմաթիւ գիծեր, որոնց ընդհանուր երկարութիւնն է 2284 քիլոմեդր եւ որոնց շինութիւնը առաջ կը տարուի ներկայիս.— Ասոնց մէջ են՝ Ուլու Քըշլա - կեսարիա, Սամսոն - Սվազ եւ Քէօթահիա - Պալըքէսէր:

Հանրօգուտ շինութեանց խորհրդարանային յանձնախումբը քուէարկեց վարկերը: Նոյնպէս քուէարկեց 100 միլիոնի վարկ մը, զոր կառավարութիւնը կը պահանջէր՝ յառաջիկայ տասը տարիներու ընթացքին հետապնդելիք ջուրի (ոռոգում) քաղաքականութեան համար:

Խառն դատարաններ եւ բրահմսպատակներ

Գահիրէ, 24 Ապրիլ.— Աղեքսանդրիոյ վերաքննիչ Խառն Ատեանը այսօր պիտի վճռէ կարեւոր խնդիր մը: 1875ի Սահմանադրութենէն ի վեր եգիպտոսի Խառն դատարանները իրաւասութիւն ունին դատելու բոլոր օտարահպատակները, ըլլան անոնք Քափիթիւլասիոններէն օգտուող երկրի հպատակ կամ ոչ:

Լօզանի դաշնագրէն ի վեր, որ վաւերացուց Եգիպտոսի բաժանումը Թուրքիայէն, խնդիր ծագեցաւ թէ Խառն Դատարանները իրաւասութիւն ունի՞ն Թուրքերուն, ինչպէս նաեւ Օսմանեան կայսրութենէն բաժնուած երկիրներու հպատակներուն վրայ, որոնք նախապէս եգիպտացիներու պէս նոյն իրաւական դրութեան ենթակայ էին:

Եգիպտական կառավարութիւնը այժմ կը պահանջէ որ Խառն Դատարանները իրաւասութիւն ունենան միայն այն օտարահպատակներուն վրայ, որոնց պատկանած պետութիւնները քափիթիւլասիոն կամ այդ իմաստով դաշնագիրներ ունին Եգիպտոսի հետ:

Լօզանի դաշնագրէն ի վեր վերաքննիչ Խառն Դատարանը երկու վճիռ տուաւ, որով Թուրքերը եւ նախկին օսմանեան հպատակները Խառն Դատարաններու իրաւասութենէն դուրս կը նկատէ, իսկ քափիթիւլասիոն չունեցող օտարահպատակները անոնց կ'ենթարկէ:

Մեծ հետաքրքրութեամբ կը սպասուի Խառն Դատարանի վճիռին:

Ամերիկացիի կոխուները

Փէշավարէն կը հեռագրեն.— Կը սպասուի որ Ամանուլլահ Թագաւորի եւ Քապուլի էմիրին ուժերուն միջեւ կոիւը սկսի Ղազնիի մօտ, այդ քաղաքը գրաւելու համար: Նախկին վերին հրամանատար եւ պատերազմական նախարար զօր. Նատիր խան, որ ներկայիս կը գտնուի Պալտէի մէջ, նոյնպէս կը յուսայ գրաւել Ղազնին:

Մազարի Շէրիֆ եւ Ճալալաւուլ Սէրայ քաղաքները լքուեցին Պէչէի Սաքաո եւ Ամանուլլահի կողմը անցան:

Կ'ըսուի թէ էմիր Հապիպուլլահ խան Քապուլի մէջ բանտարկած է Ամանուլլահ Թագաւորի կրտսեր եղբայր Սէրտար Ասատուլլահ խանը (որուն համար կ'ըսուէր թէ Նատիր խանի թեկնածուն է գահին համար), արքայական գերդաստանէն ուրիշ չորս իշխաններու հետ:

Պէչէի Սաքա փէշավարի ազգան առեւտրական գործակալէն պահանջեց իր մօտ պահ դրուած 22,500 անգլիական ոսկին, հակառակ պարագային սպառնալով նեղել իր ընտանիքը, որ Քապուլ մնացած է եւ գրաւել ամբողջ գոյքերը: Առեւտրական պատուիրակը պատասխան ղրկեց թէ չի կրնար ոեւէ մէկուն փէննի մը անգամ յանձնել, մինչեւ որ չիմանայ թէ ո՞վ է Աֆղանիստանի իրական տէրը: Էմիրը այս պատասխանը ստանալուն, փոխանակ գործադրելու իր սպառնալիքները, ապահով փէշավար ղրկեց առեւտրական գործակալին ընտանիքը:

Օքսուսի երկայնքը խորհրդային զինուորներու շարժումներ կը նշմարուին, հաւանաբար պատրաստ գտնուելու համար այդ կողմերու անհանդարտ ցեղախումբերուն դէմ:

Հայ համայնավար մը ձերբակալուած

Ապրիլ 13 շաբաթ օր Պուքրէշի մէջ ոստիկանութեան կողմէ ձերբակալուած է հայ համայնավար մը՝ Պերճ Երամեան անունով:

Խուզարկութիւններ կատարուելով, հայ բոլշեւիկին մօտ գտնուած են համայնավարական պրոպագանդի վերաբերեալ թուղթեր:

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՍՕՆԸ

ՓԱՐԻԶ

Այս կիրակի գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Որբերու միութեան փարիզի մասնաճիւղին եւ մասնակցութեամբ Հ. Հ. Պատուիրակութեան, Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Սոցիալիստ ցեղափոխականներու, Հայ կաթողիկէ եւ բողոքական յարանուանութեանց, Եւրոպահայ կարմիր խաչի, Գրական Ակումբի, Սանասարեան, Հայ Ուսանողական, վէնսէնի կրթասիրաց, Ռոստոմի Ֆրանսահայ Արիներու, Պուա-ֆոլոնպի Հ. Մ. Ը. Մ-ի Սկաուտներու, Արարատ միութեան, Տրապիզոնի, Շ. Գարաճիսարի, Անդրէասի, Ուրֆայի, Սեբաստիոյ, Եոզկատի, Բարձր Հայքի Հայր. Միութեանց:

կը նախագահէ՝ **ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ**

կը խօսի՝ **Պ. ԿՈՊԵՌՆԻԿ ՔԱՆՏՃԵԱՆ**

Գեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն M.M.Fauchet, Compositeur,Prof. au Conservatoire National de Paris,Boulmé, Violoncelliste,IerPrix du Conservatoire de Paris(թաւջուժակ), Mme. Heicknam.Cacheux violoniste, Ier Prix duConservatoire National, Mlle Cuvillier, Cantatrice, Ier Prix du Conservatoire; Պ. Ս. Նաւասարդեան, «Սիփան» երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. Սաքօ ցակոբեանի եւ «կոմիտաս» երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի եւ հայ արուեստագէտներ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՈՒԼԵՐՋՆԵՐ, ԵՒԱՅԼՆ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ

Այս կիրակի ժամը 2ին 333 Ա.վընիւ ֆիւ փրատօ, կառտըն փառքի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Ո. Միութեան, հովանաւորութեամբ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան, նախագահութեամբ Գ. Եպիսկ. Պալաքեանի եւ մասնակցութեամբ Հայաստանի Հանրապետութեան Մարսիլիոյ Հիւպատոսարանին, Ազգ. Վարժարանի, Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Արեւմտ. Ե. Հ. Կ. Խաչի, Վասպուրականի, Բարձր Հայքի, Շապին Գարահիսարի, Զարսանճագի, Մարաշի, Եոզկատի, Սեբաստիոյ Սենէքերիմեան, Այնթապի, Սիվրի-Հիսարի, Խնուսի, Բալուի, Քղիի, Սեբաստիոյ Ղանթարոզի, Ռէսիրիկի Հայրենակցական Միութիւններու, Հ. Ց. Դ. Պատ.Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ. Մարսէյլի և Հ. Մ. Ը. Մ.ի Արարատ մասնաճիւղերու, Բարձր Հայքի Երիտասարդաց, Զարսանճագի Երիտ. միութիւններու, եւայլն:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԳ

ՏԷՍԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Սեբաստիոյ Ուսումնասիրաց Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Տարօն-Տուրուբերան, Վասպուրական, Բարձր Հայք Հայրենակց. միութեանց եւ Ա. Ե. Կ. Խաչի եւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի տեղական մասնաճիւղին:

Այս կիրակի ժամը 5ին «Սինէմա Նովէլթի»ի սրահը

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ

Այս կիրակի ժամը 2ին 0Թէլ տը ֆրանսի մէջ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Միութեան, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան, Սթանոզի, Մարաշի, Լճէի Հայրենակցական Միութիւններու եւ Հ. Ե. Ե. Ի. Միութեան:

Բանախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, նուագ, եւայլն: Աքսորի կեանքէն՝ տեսարան մը կը ներկայացուի, Սթանոզի Հայրենակցական միութեան կողմէ:

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Մ.ի «Կայծակ» խումբի եւ մասնակցութեամբ քաղաքական եւ ազգային կազմակերպութիւններու:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Նախաձեռնութեամբ Կրընոպլի Ազգ. Միութեան վարչութեան այս կիրակի ժամը 2ին, Քրոա Ռուժ, Սալ տէ Ֆէթի մէջ (Croix Rouge, Salle des Fêtes).

Ինչպէս նաեւ Լիոնի, Ռոմանի եւ ուրիշ վայրերու մէջ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԲՐԻՍՏԱՓՈՐ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած՝ Շ. Ց. Դ. վիլէօրպանի «Արամ» խումբին կողմէ

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Ընկ. Քէնտիրեանի ճաշարանը

Երգ. արտասանութիւն, բանախօսութիւն, նուագ, եւայլն

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկերներն եւ համակիրները

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Տրամաթիք Ստուդիայի

Ի պատիւ դերասան Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆի

Վաղը Շաբ. դիշեր ժամը 8.30ին 84 Rue Chapeի թատերասրահին մէջ

կը ներկայացուի՝ **«ՅՈ՞ ԵՐԹԱՍ»**

Կը մասնակցին Մարսէյլի թատերական բոլոր լաւագոյն ուժերը

Տեղերու գիները սովորական

ՕՐ. ԱՐՄԻՆԷ Տ. ՋԻԹՈՒՆԻ

եւ

Պ. ԱՐԹՒԻՐ ԹՈՒՂԼԱՃԵԱՆ

Ն Շ Ա Ն Ո Ի Ա Ծ

Լիմոն Ռէհնսի

21 Ապրիլ 1929

Հ. Ց. Դ.

փոն տ'Օպնայի Կորիւն խումբի դասախօսական ժողովը՝ վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին իր Գրադարանի սրահին մէջ:

ՀՐԱՒԻՐ

Ընկերներ Վահան Համբարձումեան, Գերասիմ Բալաեան, Լեւոն Մ'օզեան, Լեւոն Զօրմիսեան եւ Շաւարշ Մակարեան ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յառաջիկայ Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Քաֆէ Օ Քլէտ տը Լիւնի առորնայարկը, Մէթրօ Իթալի: Կը հրաւիրուին նոյնպէս ընկերներ Վաղարշ Վարպետեան, Հ. Մաճառեան եւ Ա. Մմաբեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԲԱՐՁՐ-ՀԱՅՔԻ հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի Ռոստոմի սրահը 131 Fbg. du Temple: Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի հաստատուի:

Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ եւ շրջանի «Ռազմիկ» հայրենակց. միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 2.30ին 40 Rue de Bellville, կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները: Կարեւոր օրակարգ:

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹ

Ս Տ Ա Ց Ա Ն Ք

Լա Սէյն սիւր Մէր, *3. Պ.— 10:*
Ռուլոն, *Ա. Ա.— 35:*
Մարսէյլ, *Գործ, 722:*
Մարսէյլ, *Ս. Ո.— 140:*
Իսի-լէ-Մուլինօ, *Տիկ. Ս.— 250:*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Թոգատի Ա.Թօվայի գաւառակին եաֆմրղ գիւղէն Ա.աքելի եղբայրը Գէորգ Գարեան: Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի փարիզ: Իմացնել՝ Vartan Karianի 6 Bld. des Mon Quartiers, Issy-les-Moulineaux Seine.

Տ Օ Քթ. Ա Ս Լ Ա Ն

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՍՏԱՄՈՒԿԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վիներական ախտերու

Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցօղացաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրաթերթութիւն (Rachitisme) եւայլն:

16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67

Կ'ընդունի ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

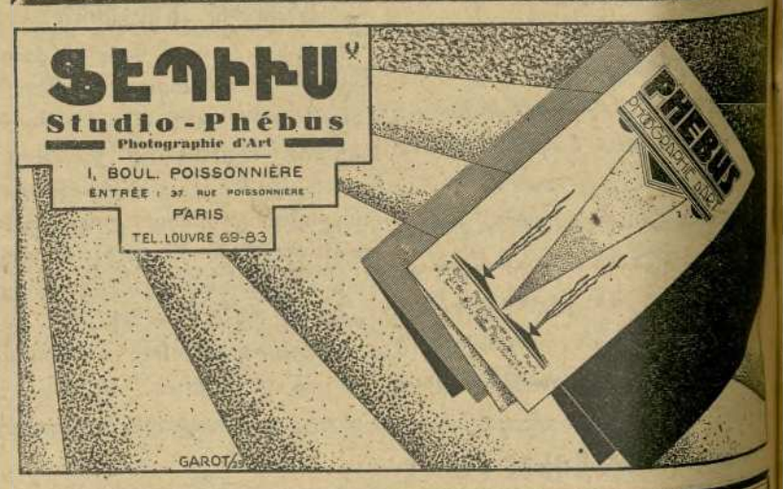
ԵԹԷ Կ'ուզես ուտել միշտ լաւը
ու վճարել միանգամայն աժան, դիմէ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՁԷՆԱԶԵԱՆ եւ ԸՆԿԵԱՆ
Արեւելեան ուտեստեղէններու մեծերանոցը:

ԱՊՈՒԽՏԱԳՈՐԾ - ԱՊՈՒԽՏԱՎԱՃԱՌ
ՀԱՅԿ ՄԱՐԱՇԼԵԱՆ
16 Rue des Hortensias, St. Just, MARSEILLE, R.C.M. 77,162
Բնիկ Կեսարացի եւ 30 տարուան փորձառու ապուխտագործ: Կը պատրաստէ ընտիր ապուխտ եւ երշիկ, Կեսարիոյ պէտպէտով եւ Հաւկիթներով: Առաքում ամէն երկիրներու համար՝ փոքրաքանակ եւ մեծաքանակ:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
106 Ave. Kléber. PARIS (16e)
(Նախկին Սթէֆէնի) Հեռ. Passy 72.56 R. C. Seine No. 438390
ՏՆօրէն՝ Պ. ԱՆՏՐԷ
Ամէն տեսակ ընկերութեանց պայմանագրութիւններ, ապահովագրական պայմանագրութիւններ, խնդրագիրներ, պատերազմական հատուցումներ, տեւական տուներու աուճեր:
Օրինական ամէն կարգի հետապնդումներ վարչական եւ հիւպատոսական իշխանութեանց մօտ:
Ժրանում մտնելու համար ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացման խնդրագիրներ ԱՅԻՏԱՎԻԹ:
Ամուսնութեան, ամուսնալուծման ձեւակերպութիւններ. Ներկայացուցչութիւն Ժրանսայի, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ բոլոր դատարաններուն առջեւ:
Այժէն օր ժամը 4—7, բացի կիրակիէ եւ շաբաթէ
Ցաւաջի ընթերցողներուն համար խորհրդակցութիւնը ձրի

ԾԱԽՈՒ ԵՒ ՎԱՐԶՈՒ ՎԻԼԼԱՆԵՐ
ԾԱԽՈՒ Է վիլլա մը, 114 Rue Victor Hugo, Պուա փարիզէն 11 վայրկեան հեռու: 6 փիէս, մեծ արհեստանոց, բարձրադիր սառնայարկ, բաղնիք, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, Թէլէֆոն, կեդրոնական ջեռուցիչ եւ փոքրիկ պարտէզ: Գին՝ 220,000 ֆրանք,— վճարման դիւրութիւններ: Ցարեկան վարձք 12,000 ֆր. եւ շատ: վարձու կը տրուի նաեւ ծախելու խոստումով:
Ուրիշ վիլլա մը 5 փիէս, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, կառաջ եւ փոքրիկ պարտէզ: Գին՝ 150,000 ֆր.: Ցարեկան վարձ 8000 ֆր. եւ շատ: վարձու կը տրուի ծախելու նաեւ խոստումով: Դիմել տանտիրոջ Branger, 5 Rue Cambon, Paris.

Տ Օ Քթ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՆԱԽԿ. ԲԹՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻԶԻ Կ. ԹԱՂԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԻՆ
ԵՐԲԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻՋԱՍԵՌԱՅԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7. եւ ժամադրութեամբ
իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ



ՃԱՇԱՐԱՆ "ԿՈՎԿԱՍ„
3 Rue Champollion, Մէթրօ՝ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն
Մի մոռնա՛ք կովկասի համով հոտով կերակուրները որ կը պատրաստուին Ռուսիոյ արքայական խոհարարին կողմէ:
ԱՄԷՆ ՕՐ ՇԻՇԼԻԿ ԵՒ ՎՈՏԿԱ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՏՀԵՐ եւ ՏՆօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

EMPIRE, Միզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքոլ Միլիթէր	ամննալաւն ու ամանը	2-14 ֆրանք

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ՝
96 r. Rivoli, Մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վիներ. հիւանդութեանց (ֆրանկիստ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապոռատուառ: Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12.

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
Հաւագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95-21

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITEUR
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)
Le Gérant: E. SOUVIGNY

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration
Խմբագ. եւ վարչութիւն

235 Faub. St. Martin
PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ 27 ԱՊՐԻԼ 1929

27 AVRIL 1929

ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 942

ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ի՛ՆՉՊԷՍ ԼՔՈՒԵՑԱՆ

երէկ հրատարակեցինք չափահաս որբի մը գրութիւնը,— «ինչպէս կ'ապրեսերին»:

1923էն ի վեր աւելի քան հազար որբեր բերուեցան Ֆրանսա, մեծ մասը Սուրիայէն, մաս մըն ալ Յունաստանէն: Ասոնք բոլորն ալ, քիչ բացառութեամբ, տեղաւորուեցան ֆրանսական ազարակներու մէջ՝ իբրեւ մշակ եւ հասարակ բանուոր:

Մեծ պատերազմը մէկուկէս միլիոն ֆրանսացի երիտասարդներ հնձած էր, մեծ մասը գիւղացի: Այդ պատճառով ալ դեռ մինչեւ այսօր երկրագործութեան մէջ աշխատող ու արդիւնաբերող ձեռքի պակասը զգալի է: Ասկէ զատ գիւղացին միշտ ձգտումի մէջ ունի դէպի քաղաքները, դէպի ճարտարարուեստական կեդրոնները փոխադրուելու, աւելի դիւրին շահ եւ հանգստաւէտ կեանք ապահովելու համար: Այս բոլորին հետեւանքը կ'ըլլայ ա'յն, որ ֆրանսական իշխանութիւնները աշխարհի բոլոր կողմերէն այս երկիրը կը հրաւիրեն երիտասարդներ, որոնք յանձնառու կ'ըլլան իրենց բազուկին ուժը տրամադրելու՝ Ֆրանսայի հողը մշակելու: Ու մինչ գործարանային բանուորին Ֆրանսա մուտքը խիստ արգելքներու կապուած է, հողագործ բանուորը ամէն վայրկեան կրնայ այս երկրէն ներս մտնել:

Կ'երեւի այս դիւրութենէն օգտուելու համար էր որ յոյսացան որբերը Ֆրանսայի ագարակներուն մէջ տեղաւորելու գաղափար:

Ի՞նչ եղաւ արդիւնքը:

Լսե՛նք չափահաս որբը.

1.— Խոստացան առնուազն 4-5 հոգի մէկ գիւղի մէջ տեղաւորել, որպէսզի իրարու մօտ ըլլանք:

2.— Ըսին թէ Ֆրանսայի մէջ երկրագործութիւն պիտի սորվինք, յետոյ պիտի տարուինք Հայաստան, ուր կառավարութիւնը տուն-տեղ պիտի տայ եւ ընտանիքի տէր պիտի դառնանք մեր սեփական հայրենիքին մէջ:

3.— Շրջուն գործիչ մը պիտի այցելէ մեզի՝ գիրք եւ թերթ բերելով. տարին անգամ մը գաւառի կեդրոն քաղաք մը պիտի հաւաքուինք եւն.:

Կատարուեցա՞ն այս խոստումները — ո՛չ: Որբերը ցրուեցան ըստ բախտի Ֆրանսայի անհուն տարածութեան մէջ: Շաբաթը գոնէ մէկ անգամ բախտակից ընկեր մը տեսնելու համար անոնք կը ստիպուէին 5—6 քիլոմեթր ճամբայ կտրել: Շատեր կորնցուցին մայրենի լեզուն ու բոնեցին այլասերումի ճամբան:

Փոխանակ երկրագործութիւն սորվելու, գործածուեցան իբրեւ ախոռ մաքրող, կով կթող եւ ամէն տեսակ սեւ աշխատանք կատարող: Փոխանակ Հայաստան տարուելով հայրենիքին մէջ տուն-տեղ կազմելու և հայրենի հողը մշակելու, լքուեցան երեսի վրայ, իրենց ճակատագրին:

Փոխանակ մնայուն շրջուն գործիչ մը պահելու, Նպաստամատոյցը գոհացաւ, շատ բացառիկ առիթներով միայն, Տիկին Պ. Բարսեղեանը ղրկելով գաւառ՝ որբերու ցաւերը լսելու համար: Անոնք չստացան հայ գիրք ու թերթ, ու բոլորովին անհաղորդ մնացին հայկական կեանքէն:

Շատեր չհանդուրժեցին այս ընդվզեցնող պայմաններուն և քանի մը ամսուան տաժանելի կեանքէն վերջ, փախուստ տուին ագարակներէն՝ դէպի հայաշատ քաղաքներ: Ուրիշներ համբերատար անձնազոհութեամբ լրացուցին իրենց օրինական պայմանագրութեան կարճատեւ շրջանը, յետոյ անցան Փարիզ, Լիոն, Մարսէյլ կամ այլուր:

Սակայն որբեր կան, իսկական զոհեր, որոնք Սուրիայէն մեկնելէ առաջ ստորագրած են 3-4, նոյն իսկ 5 տարուան պայմանագրութիւն՝ Ֆրանսայի ագարակներուն մէջ աշխատելու համար: Ասոնք հիմա չեն ալ կրնար փախչիլ, որովհետեւ ինքնութեան թուղթի օրէնքները խստացուած են: Ու լուռ համակերպութեամբ կը տանին իրենց խաչը:

Մէ՞ ոք գիտէ իսկական համրանքը անոնց, որոնք այս ձեւով տարտղնուած են Ֆրանսայի երկրագործական շրջաններուն մէջ: Չափահաս Որբերու Միութիւնը վիճէնի, Վալանսի և Մարսիլիոյ իր մասնաճիւղերուն միջոցաւ փորձած է վիճակագրութիւն մը կազմել՝ յարաբերութեան մտնելու համար այդ անբախտներուն հետ, սակայն չէ կրցած արդիւնք մը ձեռք բերել: Անոնց թիւը մօտ 4—500 կ'ենթադրուի:

Ամերիկեան Նպաստամատոյցը եւ Գաղթական Մանկանց Պաշտպան Ֆրանսական ընկերութիւնը ստանձնած են անոնց հոգածութիւնը:

Որբին յօդուածը սակայն գաղափար մը կուտայ թէ ի՛նչ ոսկեալի տառապանքի ենթարկուած են այդ խեղճերը, որոնք երբ իրենց աչքը կեանքին բացին, ջարդ ու զուլում, արիւն ու աւեր տեսան միայն: Ու որբանոցներէն հազիւ դուրս ելած, այս անմեղ զոհերը, Մեծ Եղեռնէն ազգին ժառանգ մնացած այս նուիրական բեկորները՝ իբրեւ անպիտան ապրանք նետուեցան համայնակուլ ովկիանոսի մէջ՝ «փորձանք» մը պակաս ունենալու եղերական փութկոտութեամբ:

Ինչո՞ւ Հայաստան չտարուեցան անոնք. իրենց ա՛նքան տառապանքներէն յետոյ:

Ի՞նչպէս որակել ազգային կոչուած կազմակերպութիւնները, որ այս տղաքը ղեղեցուցին իրենց շիտակ ճամբէն և բերին նետեցին օտար ագարակներու մէջ, որպէսզի այլասկրին ու կորսուին:

Հ. Ս.

ՄԱՄՈՒԼ

ՎՃՌԱԿԱՆ՝ ԻՆՉՊԷՍ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

Հայրենիքի խմբագրակազմէն (9 ապրիլ).

— «Թուրքիա իբրեւ ազգ ապրելու եւ յարատեւելու իրաւունք ունի, եւ այդ իրաւունքը ուրիշներէն չէ սպասած, այլ ինքը գործով հաստատած է: Մենք եւս ապրելու եւ յարատեւելու իրաւունք ունինք, մենք ալ հաստատած ենք այդ՝ դարերէ ի վեր եւ մասնաւորապէս մեր վերջին 40 տարիներու պայքարի ընթացքին:

Մէկուն մահուամբ՝ միւսի ապրելուն իարցը մեզի համար գոյութիւն չունի: Ասով մենք կը տալբերինք օտարներու հայեցողութենէն եւ ըմբռնումներէն:

Թուրքը քաղաքական աիաւոր ձախողութիւններէ յետոյ ինքզինք հաւաքեց եւ խիզախ ու վտանգաւոր պայքարի մը լծուեցաւ, որը ձախողութեան պարագային ամբողջ ազգը անդունդը կը գլորէր: Այսպիսով փոխեց իր ճանդէպ ստեղծուած տրամադրութիւնները:

Իսկ մենք ի՞նչ ըրինք եւ կ'ընենք մեր ձախորդութիւններէն յետոյ:

Մեր պայքարներու պտուղը եղող աւանդը՝ Հայաստան եւ անոր ժողովուրդը, կը գտնուի այնպիսիներու ձեռքը, որոնք անոր արժէքը եւ շահերը հասկնալէ շատ հեռու են:

Հայաստանէն դուրս գաղութներու մէջ այնպիսի պառակտուած վիճակ մը կը ներկայացնենք, որ մեր պատմութեան մէջ աննախընթաց է:

Մեր դեկավար մտաւորականութեան մէկ մասը, կորնցուցած իր ինքնավստահութիւնը եւ բնականոն ուղին, կը դեգերի քաղաքական մուրացկանութեան ու բախտախնդրութեան յորձանուտին մէջ:

Անշուշտ այս երեւոյթը, իբրեւ ազգ ապրելու մեր վճռական կամքի ապացոյցը չի ցոլացներ եւ չի կրնար փոխել օտարներու տրամադրութիւնը:

Եթէ կ'ուզենք՝ եւ անպատճառ կ'ուզենք, մեր գոյութեան իրաւունքը հաստատել, պիտի դառնանք աւելի վճռական, ճիշտ՝ այնպէս ինչպէս թուրքերը եղան: Այդ պարագային ոչ միայն օտարները, այլեւ թուրքերը պիտի գան այն համոզման թէ՝ ոչ թէ Հայը պիտի մեռնի, որպէսզի անոր դիակին վրայ թուրքը ապրի, այլ թուրքն ալ, Հայն ալ, հաւասարապէս իրաւունք ունին իբրեւ ազգ ապրելու, իւրաքանչիւրը իր ազգային պատմական սահմաններուն մէջ:

Այդ պարագային մենք կը պատրաստուինք մեր գոյութեան իրաւունքը ճանչցողներու հետ խօսիլ իբրեւ հաւասար կողմ եւ ո՛չ թէ կը վրդովուինք անոնց հասցուցած վիրաւորանքին համար:»

ԹՈՒՐՔԵՒԳԵՐՄԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ թուրքիոյ արտաքին գործավար Թէվֆիք Բիւշտի պէյ իր պերլին այցելութենէն օգտուելով գերմանի կառավարութեան հետ շրջունակած է այն բանակցութիւնները, որոնք սկսուած էին էնկիւրիի մէջ՝ իրաւարարական եւ համերաշխութեան դաշնագիր մը կնքելու համար Գերմանիոյ հետ:

Նախապատրաստական աշխատանքները վերջացած ըլլալով, դաշնագիրը կարելի պիտի ըլլայ ստորագրել քանի մը օրէն:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԵՍԱՐԻՈՑ ՈՐԲԵՐՈՒԻՆ ՇՈՒՐՋ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՁՈՒՆԻ ԵՂԵՐ...

Բարեգործականի Ապրիլ 25ի գեկոյցէն.—

«Ինչպէս յայտնի է, 1927ին, կեսարիոյ Առաջն. փոխանորդ Սերովբէ քհնյ. Պուրմայեանի դիմումին վրայ, զոր չերմապէս յանձնարարեցին այն ատեն Ազգ. Պատրիարքարանը եւ Նիր Իսթ Բըլիճը եւս, Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. վարչ. ժողովը, հակառակ արդէն ծանրաբեռնուած ըլլալուն, ստանձնեց կեսարիա ձեացած 53 որբերուն հոգատարութիւնն ալ: Ատոնց անցագրային ձեւակերպութիւնները դժուարութեանց բաղխած ըլլալով, որբերը անցեալ տարուան վերջերը միայն կրցան Պէյրութ հասնիլ եւ անմիջապէս ընդունուեցան Միութեան Փէլէկեան-Սիսուան Որբանոցին մէջ:

Ատկէ վերջ, կեդր. վարչ. ժողովը անակնկալ նոր դիմումի մը առջեւ գտնուեցաւ, զանազան անկիւններէ կեսարիա հաւաքուած հարիւրի չափ նոր որբերու փոխադրութեան եւ հոգատարութեան համար: Յայտնի է որ իր ներկայ հասոյթները, մանաւանդ Ամերիկայի մէջ, թոյլ չեն տար իրեն այդ ծանրաձոգ բեռն ալ ստանձնել, այսինքն քանի մը տարիներու համար որբ գլուխ տարեկան 20 ոսկի: Բայ աստի, որբախնամ գործին յաւերժացումը իր ծրագրին համապատասխան ալ չէ. 1915ի Մեծ Եղեռնէն որբացածները այլ եւս գրեթէ բոլորովին չափահաս եւ ինքնաբաւ դարձած ըլլալով:

Այսուհանդերձ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը մէկ կողմէն փնտռեց և տակաւին կը յուսայ գտնել միջոց մը, ազգին այդ բեկորներն ալ իր խնամատարութեան ներքեւ առնելու համար, եւ միւս կողմէ մանրամասն և ճշգրիտ տեղեկութիւններ ուզեց այդ որբերու թիւին, տարիքին և այլ պարագաներուն նկատմամբ:

Նիր Իսթ Բըլիճի ներկայացուցիչներէն ստացուած հաւաստի տեղեկութեանց համաձայն, ներկայիս կեսարիոյ մէջ գանազան վայրերէ հաւաքուած որբերուն իսկական թիւն է 61, որոնց 35ը մանչ եւ 26ը աղջիկ: Ատոնցմէ 26ը 6—9 տարեկան են, 33ը 10—15, եւ երկուքն ալ 17 եւ 19 տարեկան: Ուրեմն միայն անծնող որբեր են, տարագրութենէ առաջ ծնած. մնացեալները, մասամբ ծնողք ունին, կամ գոնէ մայր մը, որ սակայն լքած են իրենց զաւակները, կեսարիոյ որբանոցը ղրկելով. այդ ծնողքներէն կամ մայրերէն ոմանք կրկնամուսնացած են, մասամբ թուրքերու հետ, եւ ոմանք ալ չքաւոր են եւ իրենց զաւակներով չեն կրնար զբաղուիլ: Ահա կեսարիոյ որբերուն ճշգրիտ պատկերը, զոր Թալաս գործող սրտցաւ ամերիկուհի մը, Միս Ատէլայիտ Տուայթ, կը գրէ իր 13 Մարտ ամսաթիւ նամակին եւ կցեալ ցուցակին մէջ:»

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ԽԱՆԻ ԳՐԱՒՈՒՄԸ

Պոլսոյ քէմալական պաշտօնաթերթ «Միլլիյէթ», «Դատը վերջացաւ, Սանասարեան խանը կառավարութեանն է, դատարանը մերժեց անիրաւ պահանջները» *խորագիրներուն տակ կը գրէ.*

«Սանասարեանէ լքուած եւ Սիրքէճի գտնուող Սանասարեան խանը բարոյական անձ նկատուելով, օրէնքով փոխանցուած էր մասնաւոր վարչութեան (Իտարէի Խուսուսիյէ): Սակայն, Հայոց Պաշ-Փափազութեան (Պատրիարքութեան) Խնամակալ Մարմինը (Միւթէվէլլի Հէյէթի) սեփականատէր ներկայացուցած էր ինքզինքը այս խանին: Այս խնդրին մասին դատավարութիւն տեղի կ'ունենար Քաղաքային երկրորդ ատեանին առջեւ որ հաղորդեց իր հետեւեալ որոշումը.

— «Հայ հասարակութիւնը իրաւական հանգամանք եւ իրաւասութիւն չունենալով Սանասարեան խանին վրայ, որոշուած է մերժել միջամտութիւն տեղի չունենալու մասին անոր կողմէ բացուած դատը:»

Սանասարեան խանը ընդհանուր պատերազմի միջոցին ոստիկանական տնօրէնութեան պաշտօնատուն եղած ըլլալով, կառավարութեան կողմէ շատ ալ դրամ ծախսուած էր այս առթիւ: Այս արդար որոշումով, կուսակալութեան մասնաւոր վարչութիւնը կը տիրանայ խանին, ուր հաւանաբար փոխադրուի դարձեալ ոստիկանական տնօրէնութիւնը:

∴ «Ձիւմհուրիյէթ» ալ «Սանասարեան խանի դատը կառավարութեան ի նպաստ վերջացաւ» *խորագրին տակ նոյն իմաստով կը գրէ:*

Իսկ «Վագթ» «Մերժուեցաւ» խորագրին տակ կը գրէ.— «Խանին սեփականութեան վերաբերեալ դատը վերջացաւ: Հայոց Պաշ-Փափազութիւնը յայտնելով թէ խանը վագըֆ եղած է էրզրումի Սանասարեան դպրոցին որ ներկայիս գոյութիւն չունի, կ'ուզէր արգիլել կուսակալութեան մասնաւոր վարչութեանց օրէնքին համաձայն բրած միջամտութիւնը: Դատարանը որոշեց որ Պաշ-Փափազութիւնը այդ մասին դատ բանալու համար օրինապէս իրաւունք չունի և մերժեց դատը:»

ԳԻՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Պերլին 26 ապրիլ.— Գերման մամուլը արձագանգ կ'ըլլայ լուրի մը որուն համաձայն իբրեւ թէ արիւնալի ապստամբութիւններ ծագած են կարգ մը ռուսական գաւառներու մասնաւորաբար Ուկրայնայի եւ Սիպերիոյ մէջ: Ամբողջ շրջաններ խռովութեան մէջ են:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՏՈՄՍԵՐ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԵՐՋ

Կը յուսայինք որ հինչակ-ռամկավար խմբակցութիւնը, մտերմական շրջանակի մէջ հանդարտօրէն պիտի սգար Ապրիլ 11/24ը, իրար ծափելով, եւ փոխադարձաբար գովեստներ շռայլելով:

Այդպէս ալ ըլլալու էր:

Մարդեր որոնք չարդի եւ աքսորի լուրերը առած են փարիզի մէջ ժայթերու ծիծեռնակներէն, չեն կրնար զգալ զարհուրելի մեծութիւնը ադէտին եւ իրենք որքան ալ մեծ ըլլան (տարիքով միայն), կը ծառայեն զայն եւ ուրիշ շատ բաներ ալ պզտիկցնելու:

Այս մարդոց սգատօնը անշուշտ պաղ պիտի անցնէր: Ու որբերը, կ'երեւի, գացեր են զայն ոգեւորելու: Գացեր ու թնդացուցեր են «մեր Հայրենիք»ը...

Այսպէս կը սկսի ռամկավար սգատօնը:

Շարունակութիւնը իմացաք:

Երբ «կռիւը դադրեցաւ, ոյովհետեւ կռուող չէր մնացած», նախագահը ընկերակցութեամբ իր քաջարի թիկնապահներուն սրահ բարձրացաւ: Քանի մը պառաւներ կը պատրաստուէին մեկնելու, երբ նախագահը յայտարարեց.

— Հանդէսը վերաբացուած է:

Բայց ճառը որ պատրաստած էր նախապէս, բզիկ բզիկ կպած էր ծեծկուռքի միջոցին: Նախընտրեց լռել ու խօսքը տալ Ս. Դ. Հ. ներկայացուցիչին.

— Խօսքը Պ. Ա.ինն է:

Բայց հինգ վայրկեան սպասումէ եւ պարապ աթոռներուն տակ փնտռտուքէ յետոյ երբ ճառախօսը մէջտեղ չելաւ, նախագահը շարունակեց.

— Պիտի երգէ Օր. Բ.:

Բայց Օր. Բ. սկիզբէն իսկ հոն չէր:

— Արտասանութիւն մը դերասան Պ. Գ.է, յարեց նախագահը:

Բայց դերասան Գ. մեկնած էր՝ չվերադառնալու խոստումով:

Ներկայ պառաւները սկսան ձանձրանալ սակայն, բան մը ընելու էր վերջապէս ու նախագահը յայտարարեց՝

— Քառորդ մը դադար:

Ու դադարէն յետոյ, երբ ամպիոն վերադարձաւ, նախագահը նշմարեց որ իրմէ զատ մարդ չէր մնացած ու կացութիւնը փրկելու ի՛ամար, իբր վարպետ դիւանագէտ, նախընտրեց յայտարարել այս անգամ.

— Հանդէսը վերջացած է:

Ու հանդէսը որ չէր սկսած, վերջացաւ, ի չգոյէ հանդիսականի:

ԽԱՐՏՈՑ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Ապրիլ 22ի գեկոյցէն.— *Պ. Պօղոս Նուպար շուրջ 280,000 ֆրանքի արժեթուղթ յանձնած է Միութեան, պայմանաւ որ ըստ կանոնի վարչական ծախսաբաժին մը վար դրուելէ վերջ, զուտ եկամուտը տարուէ տարի սահմանուի իր ծախքովը Հէլիոպոլիսի մէջ կառուցուած Նուպարեան վարժարանի կրթական եւ այլ ծախքերուն:*

— Մինաս Չերազ Միութեան նուիրած էր իր Յոբելեանին առթիւ ընծայուած գումարը՝ շուրջ 700 անգլիական ոսկի, Հայաստանի մէջ յօգուտ որբ եւ աղքատ պատանիներու ցերեկեայ նախակրթարանի մը հաստատման համար:

—Պրիւսէլի Հայ Տիկնանց Միութենէն յօգուտ որբերու ստացուած է 9000 ֆրանք, իր պարահանդէսի հասոյթէն, որուն 2182.95 ֆրանքը պիտի գործադրուի Հայաստանի երախանեբու հիմնարկութեան:

ԵԿԱՅ, ՏԵՍԱՅ ԵՒ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՅ

4.— ՉԵԿԱՆ Է ՈՐ Կ'ԻՇԽԷ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԲԱԺՆԵՆ ՀՈՂԵՐԸ

Ցայտնում եմ Մելիք Օսիփովին իմ եւ Սրաբովի դէպքի առթիւ եւ խնդրում եմ ձերբակալութիւն չլինի, այլ թոյլ տան գիւղացիները հանգիստ հոգով իրանց օրւան չոր հացի մասին մտածեն։ Պատմում եմ Չեկաների կոպիտ վերաբերմունքների առթիւ, եւ ժողովուրդի ցաւերը։

Նա իմ ներկայութեամբ բարկանում է Սրաբովի վերա նոցա կոպիտ վարուելուն մասին, իսկ ձերբակալութեան համար ոչինչ չասեց, որովհետեւ այդ կարգադրութիւնը Երեւա՛ից էր եղել։

Այս բոլորից յետոյ, Մելիք Օսիփովը յայտնում է ինձ մի ուրիշ բան, իբր թէ Թուրքերի եւ Զանգեզուրի կոմունիստների կողմից իրան դիմած են, որպէսզի ինձ Ղափանից հեռացնեն եւ ուղարկեն Երեւան կամ Թիֆլիս։ Ղափանում իմ մնալս չեն ուզում եւայլն։

Հիմա թող ընթերցողները դատեն ու զաղափար կազմեն Երեւանից խնդրեցին որպէսզի անցնիմ Ղափան եւ այնտեղ մնամ։

Երբ որ ցուցակ տայի, ինձ Ղափանում առաջին տեղն էին տալիս, լաւ պաշտօն եւ ամէն յարմարութիւններ։ Տեղական կոմունիստներին առաջարկեցի որ եթէ չէք ուզում ես Ղափանում լինեմ, խնդրում եմ անցագիր տաք Երեւան գնամ։ Բոլորն էլ ուզում էին Ղափանում մնամ, ու այնտեղ ծառայեմ։

Իսկ երբ որ ցուցակ չտեսայ եւ դէմ եմ եղել ձերբակալութեան, ժէչտեղ են բերել նախ Դաշնակցութեան տէրորը։

Երկրորդ Թուրքերի եւ հայ կոմունիստների բողոքը տալիս թէ չեն ուզում իմ Ղափանում մնալս։ Ի՞նչ է, նշանակում այս ստոր վերաբերմունքը. մի թէ՞ պետական մարդկանց վռնդէլ, կամ թէ հայ գիւղացիք կարող են կապւել ու սիրել խորհրդային իշխանութեան։

Ահա գաղութահայութեան համար թող լինիմ ես կենդանի վկայ թէ ինչքան ստոր միջոցների են դիմում, երբ ենթարկւում ենք իրանց։

Մելիք Օսիփովին խօսք տւեցի ամառնային աշխատանքները վերջացնելուց երեք ամիս յետոյ ընտանիքով տեղափոխւիլ Երեւան։ Համաձայնեցաւ ու ճանապարհւեցաւ Երեւան։ Այս երեք ամսւան ժամանակամիջոցս ձգձգեցի յունիսի 25ից մինչեւ նոյեմբերի վերջը. այսինքն հինգ ամիս եղաւ։ Թէ ինչու ձգձգեցի, գրած եմ արդէն մի ուրիշ տեղ։

* * *

Այժմ ասեմ ձեզ ժողովուրդի կացութեան առթիւ։ Ինչպէս արդէն ասած եմ, խորհրդային երկիր, կամ խորհրդային Հայաստան ով որ ասում է, ստում է եւ լանցանք է։

Խորհրդային երկիրները, մանաւանդ Հայաստանում իշխում է մէն մենակ Չեկան։

Չեկան է որ բոլոր հիմնարկների տէրն է բանտերից սկսած ծառայողները պէտք է Չեկայի ուզած մարդիկ լինեն ու իրա թելադրանքով շարժւեն։

Արհեստակցական միութիւններ, պետական օրգաններ, գիւղխորհուրդներ, այս բոլորը ձեւականութիւն են։ Ամէն բանի մէջ է Չեկայի գլուխը. եւ խորհրդային իշխանութեան դժբախտութեան գաղտնիքը հէնց այստեղ պէտք է փնտռել։

Սկսինք գիւղերից, որովհետեւ վերեւ համաոօտ կերպով պատմած եմ քաղաքի կեանքից։

Ի՞նչպէս են ապրում հայ գիւղացիները ներկայումս։ Հողերը բաժանւած են. իւրաքանչիւր շունչին տւած են 1)2 դեսիատին հող։ Երեք դասակարգի են բաժանւած հողերը.— առաջին, միջակ եւ հասարակ։ Եթէ մի տուն ունի երեք շունչ՝ 1)2 դեսիատին առաջին տեսակից են տւած, 1)2 դեսիատին միջակից 1)2 տեսիատին էլ հասարակից,

Այս ձեւով բոլոր գիւղերի հողերից աւելացած են եւ աւելցած հողերը պատկանում են կառավարութեան (այսինքն Փոնտին)։ Ծռնտի հողերը նախկին բէկերի պէս տալիս են տասանորդով։ Ով ուզում է վերցնում է մշակում. 5ից կամ 6ից մէկը յատկացնում է կառավարութեան։ Գոնէ նախկին ցարիզմի ժամանակները ժողովուրդը վճարում էր 10ից մէկ, իսկ հիմա 5ից մէկ են տալիս։

Այս ձեւով այժմ գիւղացիները համարեա թէ հողից զրկւած են եւ ռաշպարների ձեռները ծալած մնացած։ Բանւորներին եւ չքաւորներին հող են տւած. բանւորը աշխատում է հանքերում, իսկ չքաւորը եզ չունի եւ այս պատճառով էլ նոցա բաժին հողերը մնացած են անմշակ, իսկ ռաշպար գիւղացիք երբ նոցանից հող են ուզում տասանորդով վարելու, ասում են կուտանք վարեցէք, կէսը մեզ, իսկ կէսը ձեզ։ Ռաշպարները այս ձեւով անանկացած են եւ սով է տիրում։

Կան եւ ուրիշ պատճառներ։

Այն գիւղացիք որոնք ունին 4—5 կով, 4—5 եզներ, նրանց անւանում են կուլակ, 100ից 300 րուբլի տուրք են առնում, երեխան դպրոցից հանում են։ Զալոգազրկում են, եւ հակակառավարչական մարդ անւանում։

Սորա դէմ գիւղացիք համակաղրւած են լինում նահանջել, եզներից եւ կովերից ծախում կամ մորթոտում են որպէսզի աղքատանան։ Այս տարի հոկտեմբեր ամսին լաւ եզը ծախւում էր 75—80 րուբլի, կովերը 40—50 րուբլի, մի խօսքով ժողովուրդը դէպի յետադիմութիւն է ձգտում։ Այս է պատճառը որ սով է երկրում։ Նոյեմբերի վերջերին ցորենի փութը 8 րուբլի էր և ժողովուրդի հարիւրին 75ը հաց չունէր։ Ինձանից յետոյ լսում ենք որ բարձրացած է 15 րուբլիի։ Գիւղացիների ռաշպար դասակարգը 4—5 տարի առաջ խորհրդային իշխանութեան ամենաթունդ պաշտպանն էր։ իսկ այժմ խորհրդային իշխանութիւնը նոցա կուլակի աթոռին վրայ է դրած, ձայնազուրկ է արած, երեխան թոյլ չի տալիս դպրոց գնայ եւ հողերն էլ խլած է ձեռքից։

Այս տարի Ղափանի հանքերի եօթնամեայ դպրոցից երկու հարիւր գիւղացու երեխաներ զբտեցին։

Իսկ իւրաքանչիւր գիւղի դպրոցներում ընդունեցին 40ական աշակերտներ, մինչ մնացածը դուրսն են։ Ընդունուած են ծայրայեղ չքաւորների— բատրակների եւ բանւորների երեխաները, մնացածին յայտարարած են որպէս հակակառավարչական մարդկանց երեխաներ։

Գորիսում ժողովուրդը դիմեց կառավարութեան որպէսզի թոյլ տան իրանք - իրանց հաշւին ուսուցիչ վարձեն, թոյլ չտւեցին։ Հասում են՝ ձեր երեխաները պէտք է տգէտ մնան։ Ուսուցիչների ռոճիկները այս տարի իջեցրեցին. օրինակ 60 րուբլի ստացողին տալիս են 40 րուբլի, 70ից աւել ռոճիկ չկայ։ Ուսուցչութիւնը շատ դժգոհ է կառավարութիւնից։

ՂԱՓԱՆՑԻ ԳԵՐԱՍԻՄ

ՕԴԻՆ ՄԷՋ

Անգլիական հսկայ օդանաւ մը առջի օր մեկնեցաւ Լոնտոնէն Հնդկաստանի ուղղութեամբ, փորձելու համար հեռաւորութեան մրցանիշը։ Օդանաւը մասնաւոր շինուած էր այս ճամբորդութեան համար։

— Շուէտացի երկու օդանաւորդներ այս ամառ պիտի փորձեն Սթոքհոլմ-Նիւ-Եորք թռիչք մը, կատարելով օդերեւութաբանական ուսումնասիրութիւններ։ Անոնք պիտի կտրեն 5400 քիլոմէտրի ճամբայ, մօտ՝ 57 ժամուան մէջ։

Համառօտելով, կը հասնինք հետեւեալ եզրակացութիւններուն։

1. Ներկայիս գոյութիւն ունեցող թունաւոր կազերը շատ աւելի զարհուրելի են, քան ինչ որ կը կարծուի։

2. Կազերու պատրաստութիւնը եւ արտադրութիւնը չեն մնացած այն վիճակին մէջ, ուր կը գտնուէին պատերազմին վերջը, այլ անկից ասդին, ալ աւելի զարգացած են։ Այնպէս որ կրնանք հիմնուիլ 1914 18ի պատերազմին վրայ գուշակելու համար թէ ինչ կրնայ ըլլալ ապագային։

Անգլիացի մասնագէտ մը, հազարապետ Նէյ անկեղծութիւնն ունենալով ըսելու որ մէկ մաս խառնուած 10 միլիոն մաս օդի կը բաւէ մէկ վայրկեանի մէջ մարդ մը նեղելու պայքարի գիծէն դուրս։

1918ին, այս կազով այծերու վրայ փորձ մը կատարուեցաւ փակ տեղի մը մէջ, բոլոր անասունները սպաննուեցան, բացի չորս հատէն, որոնք փախան, բայց խեղդեցած ըլլալով. գաչին իրենց գլուխները չախչախեցին պատին դէմ։

Նոյն Անգլիացին կը յայտնէ թէ այս կազով լեցուած հազար ռումբեր պիտի բաւէին Թունաւորելու Լոնտոնի տարածութեամբ քաղաք մը։ Ամէն մէկ ռումբ կը կշռէ 5 լիվրա. այնպէս որ առեւտրական փոխադրութեան յատուկ օդանաւ մը կրնայ 600 հատ փոխադրել անոնցմէ։ Կը տեսնէք թէ առեւտրական օրէնք օդանաւ մը կրնայ շահագործուիլ իբր պատերազմական գործիք եւ թէ մէյն երկու օդանաւեր պիտի բաւէին Թունաւորելու այնքան ընդարձակ մէյոզ մը, որքան Լոնտոնը իր շրջավայրերով։

3. Բնական է թէ բացարձակապէս գաղտնի կը պահուին պատերազմէն ի վեր կազի արտադրութեան մէջ կատարուած յառաջդիմութիւնները։ Անուրանալի է սակայն թէ յառաջդիմութիւններ կատարուած են։

Ինչ որ ապագայ պատերազմին մէջ, թոյլ պիտի տայ լիուլի կարկել կատարուած յառաջդիմութիւնները, քիմիաբանութեան զուգընթաց՝ օդանաւային շինութեան պարգացումն է։

Կազերու եւ օդանաւերու կապակցութիւնը շատ կարեւոր է։

Իրօք, կազի ռումբերը շատ աւելի թեթեւ են, քան պայթուցիկ ռումբերը որ կը գործածուէին ցարդ։ Կազ բեռցած օդանաւ մը ուրեմն, կրնայ շատ աւելի բնաջնջող արդիւնքներ ստանալ, քան եթէ բեռցած ըլլար պայթուցիկ ռումբերով։ Դարձեալ, կազի ռումբերուն համար, պէտք չկայ շինելու մասնաւոր գործիքներ եւ ապահովութեան միջոցներ ձեռք առնելու, որքան պայթուցիկ ռումբերուն համար։ Փոխադրութեան որեւէ օդանաւ անմիջապէս կրնայ գործածուիլ պատերազմական նպատակներու համար։

Թեթեւ կազով բեռցած օդանաւի մը գործունէութեան շրջանակը անրաղդատելի կերպով շատ աւելի ընդարձակ է, քան հասարակ ռմբակոծում կատարող օդանաւի մը շրջանակը։ Կը նշանակէ թէ կարելի է յարձակումներ կատարել շատ հեռաւոր քաղաքներու վրայ։ Թշնամիին ամէնէն հեռաւոր քաղաքներուն վրայ. կրկապէս դիւրին պիտի ըլլայ օդանաւով կազային յարձակում կատարել, եթէ անոնք ստիպուած է կռուիլ երկու ճակատներու վրայ։

Ռմբակոծող օդանաւերը ծանր եւ համրընթաց, 1914 1918ի պատերազմին զոհ գացին թշնամի արագընթաց օդանաւերու։

Ապագային, ընդհակառակն, կազ փոխադրող օդանաւը, որուն արագութիւնը շատ մեծ պիտի ըլլայ, դժուար խոցելի թիրախ մը պիտի ներկայացնէ թշնամի օդանաւերուն համար։

4. Անհերքելի է այն իրողութիւնը թէ քիմիական ճարտարարուեստը կրնայ շատ ուժեղ, թունաւոր կազեր պատրաստել եւ զանազան բաղադրութեամբ կազերու գործածումով, կրնայ թշնամին պարտադրել որ հանէն իրենգպաշտպանութեան դիմակները, յետոյ գայն սպաննելու համար թունաւոր կազով։

Ինչպէս պիտի տեսնենք, պատերազմի նոր եղանակներուն հետեւանքով, երկիրը ամբողջ պիտի վերածուի կռուադաշտի։ Որքան անկարելի է բաց դաշտին մէջ թշնամիին ռումբերուն դէմ պաշտպանել մարդիկը, նոյնքան անկարելի պիտի ըլլայ ներքին քաղաքները պաշտպանել կազերուն դէմ, նոյնիսկ եթէ օդային պաշտպանութեան հզօր միջոցներ կարելի ըլլայ տրամադրել։

(3)

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՄԱՐԴԸ

(L'Homme nouveau)։ գրեց՝ Լիւսիէն Րոմիէ, (Lucien Romier, հրատ. Hachette)։

Լիւսիէն Ռոմիէ չափազանց հետաքրքիր միտք մըն է, ու նոյն ատեն խղճամիտ դիտող մը։ Իր վերջին երկը՝ Նոր Մարդը, աւելի հետաքրքրութեամբ կը կարդացուի քան թէ պիտի կարդացուէր օրուան ամենամեծ վիպասանին մէկ երկը։ Զարմանալի չէ իր հակայ յաջողութիւնը։ Այն ամբոխին հետ, որ առօրեայ հոգերէն անդին տեսնելու ժամանակ չունի, կը խառնուին նաեւ անհատներ, որոնք վազելով հանդերձ իրենց սպաննիչ աշխատանքներուն, դիտեն շուրջերնին դիտել, դէպքերը բաղդատել, հետեւութիւններ հանել։

Լիւսիէն Ռոմիէ այդ բախտաւորներէն է, եւ մանաւանդ շնորհալիներէն։ Իր ներկայ գիրքով հաղորդակից կ'ընէ մեզ իր բոլոր յուզումներուն, տպաւորութիւններուն, եւ հետեւութիւններուն։ Այդ տեսակէտով խիստ շահեկան է իր գրքին Ա. մասը՝ կազմուելու վրայ եղող դէմքը, ուր կը բացատրէ թէ ներկայ ընկերական կեանքին մէջ գիտական առանձնութիւն չկայ, ոչ ժառանգական։ Առանձնացեալ դատապարտուած է։ Միայն բարոյական առանձնութիւն կայ։ «Նախկին մարդը ապահովականութիւնը կը նկատէր որպէս նուիրական պարտականութիւն մը, հանդէպ անձանօթին, հարուստ թէ աղքատ, հանդէպ նաեւ կասկածելիին եւ ուրեմն ոճրագործին։ Այսօր հիւրընկալութիւնը կը վերապրի միմիայն նուազ ընակուած վայրերու մէջ, ուր անհատը կ'ապրի հեռու իր նմաններէն։

Նոր մարդը կը կրէ նոր արժանիքներ, արժանիքներ որոնք երբեք ընդհանրական չէին։ Ստացած է նոր յատկութիւններ, 1. Հաւարամտութիւն. 2. Բաց միտք. որքա՛ն բան ստիպուած է սորվիլ որոնք եթէ խորունկ չեն, սակայն գործնական են առօրեայ կեանքի մէջ. 3. Հանդարտ յանդգնութիւն. վտանգի արհամարհումը կը տեսնենք ամէն օր, փողոցներուն մէջ, ծիծաղկուն, կամ թերթը ձեռքին, մէկ սալայատակէն միւսն անցնելու համար, կամ աշխատանքի, տեղափոխութեան գործիքները, որոնց մէկ վայրկեանի մոռացումը կը սպառնայ կեանքերու։

Կրօնական եւ փիլիսոփայական ամօթխածութիւնը եւս կը խաղայ իր մեծ դերը։ Եթէ ... ժարդ չգոպէր իր անձը, ... րելի պիտի ըլլար ապրիլ ... սակայն նոյն վայրին մէջ զան աստիճանի, զանազան սումի, զանազան կարծիքնե տէր անհատներ կ'ապրին ... րու կողքի, առանց կռիւի։

Նոյնպէս նոր մարդը կ'... ու կը ներկայացնէ իր ... իր ցեղին զգացումները։ «Ազ սական եւ ընկերական նիւթ պաշտութիւնը, ներշնչուած ... ուժէն անմիջական բարոյ ... թեան, հարկ էր որ ետ դարձ ժարդը նպատակակէտի մը կ ... վերացականիտէականիզմը իր ... կատարելը հոգեն։ Ա ... կան այդպէս չէ եղած։ Նիւթ ... կան առաջացումներու հարիւ ... ւորութիւնները պարզապէս ... տաղրած են կրօնքները, պատ ... ները եւ փիլիսոփայութիւնները ... չարգիլելու անհատները հետ ... քաբար աշխատելէ, եւ զանազան ... առաջնորդած են դէպի զործ ... կան բարոյականի մը ընդհանրական կատարելագործման։

«Երբ որ մարդ մը կը յագուրդ անմիջական ժամանոգութիւնով իր սնունդին, կրնայ խաղաղ ու մտածկոտ անդորրով մը դարձուումներ ունենալ, բայց մանակ չունի տրամաբանական վերացականիմէջն ո՛չ ասիթիւ փայական լուծումները փնտռելու»։

Ու Լ. Ռոմիէ իրաւամբ յարէ.

«Մեծ անձկութեան շրջանները երբեք չեն նպաստած մտքին։ Ընդհակառակն, իւրաքանչիւր ժողովուրդ պատմութեան մէջ, նիւթական խոյանքի ժամանակամիջոցներն են որ մեծ խոյանքներու ժամանակամիջոցներ եղած են»։

Ուրիշ ճշմարիտ դիտողութիւն մը թէ՝ ո՛չ մէկ ատեն պատմութեան դաղափարը այսքան աշխատած է զանազան երկիրներու տիրող դասակարգերուն մէջ, որքան այսօր։

Սակայն այսօրուան մարդը եւս աւելի խառնուած է ... մարդերու ամբոխին։ Ան ... զուշանայ խիստ կոչտ կերպով ցուցադրելէ իր հակումներն ... նախընտրութիւնները։ Բայց ... ծայր աստիճան պարզ դրսեւ ... ւոյթին տակ ի՛նչքան խորհ ... տարբերութիւններ, հակա ... կատութիւններ կը պահէ, որո ... կուգան աւելնալ դեռ ցեղական նկարագրի, մտածելու տարբերութիւնները։

«Իրականին մէջ», կ'ըսէ Ռոմիէ, «ո՛չ մէկ շրջան եղած է աւելի գիտնական քան մերինը, ո՛չ թէ բանակին մէջ, այլ դարաններու եւ գրասենեակներու մէջ։

«Ի՛նչքան տարբերութիւն 19րդ դարու մարդու միջեւ եւ 20րդին մէջ։ 19րդ դարու մարդիկ, փառասիրութիւնն ... նէին բնաւ չզոհեցնելու ... մարմինը, ունենալու ... ձեռքեր, փախչելու արեւ ... կամ հիւսիսային չոր ... կարդալու եւ վայելելու ... բորդ դարու մարդերը հասա ... տեցին, ուժգին յետաքրքրութեամբ մը, արժանիքը մարդկութեամբ մը, արժանիքը մարդ ... եւ յողնութեան։ Իրենց հանդէպ է ստեղծել ու յաղթել մարդիկները քան թէ սորվիլ։ Այս փոխութիւնը պարզ նորաձեւութիւն մը չէ, այլ ցոյց կուտայ տկարացած էակներու մօտ, որ կենսունակ բնազդին զարգացման դէմ։ Զարթնում մեծ պատերազմը եգիպտական շտապեցուց, հարկադրելով մեզ լիոնաւոր էութիւններ իրենք զիրենք մահէն՝ զոհութիւնով իրենց աչքերուն, իրենց հանջներուն, իրենց ձեռքերուն եւ իրենց սրունքներուն։

Բ. Մասին մէջ՝ դէպի ... գիծերը, երկու գլուխներով ... բացատրէ թէ՝ ինչպէս ... առաջ կը հետեւէր գեներու ... անքին, թէ՝ անոր հանդէպ ... քաղաքներ կը շինէր, ու երբ ... ներ կը հիւսէր, «գեաը, ան ... կան շարժումն է, ուղղութիւն ... ուսկից կարելի չէ խուսափիլ ... կրկնակ կոչը, երեւակայութեան ... եւ հետաքրքրութեան

ՄԱՐԴԸ ՀԱՅՑԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ամպրոպ տեղաց, ու ես ինձ գտա ծառի տակ։ Ամպրոպը ինձ չվախեցրեց, ես ինքս էի ուզում, որ ամպրոպ լինի, որ ամպրոպը ինձ հետ լինի, որ ես ամպրոպի հետ լինեմ։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ խոսի, ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ խաղա։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ ծիծաղի։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ լացի։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ ապրի։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ մեռնի։

Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ ամուսնանա։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ երեխա ունենա։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ տուն գնա։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ ննջի։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ արթնանա։

Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ ամեն օր լինի։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ ամեն գիշեր լինի։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ միշտ լինի։ Ես ուզում էի, որ ամպրոպը ինձ հետ հավիտյան լինի։

Ամպրոպը ինձ հետ չէր։ Ամպրոպը ինձ հետ չէր խոսում։ Ամպրոպը ինձ հետ չէր խաղում։ Ամպրոպը ինձ հետ չէր ծիծաղում։ Ամպրոպը ինձ հետ չէր լալիս։ Ամպրոպը ինձ հետ չէր ապրում։ Ամպրոպը ինձ հետ չէր մեռնում։

Ամպրոպը ինձ հետ չէր ամուսնանում։ Ամպրոպը ինձ հետ երեխա չէր ունենում։ Ամպրոպը ինձ հետ տուն չէր գնում։ Ամպրոպը ինձ հետ չէր ննջում։ Ամպրոպը ինձ հետ չէր արթնանում։

Ամպրոպը ինձ հետ ամեն օր չէր լինում։ Ամպրոպը ինձ հետ ամեն գիշեր չէր լինում։ Ամպրոպը ինձ հետ միշտ չէր լինում։ Ամպրոպը ինձ հետ հավիտյան չէր լինում։

Ես ինձ հետ էի։ Ես ինձ հետ խոսում էի։ Ես ինձ հետ խաղում էի։ Ես ինձ հետ ծիծաղում էի։ Ես ինձ հետ լալիս էի։ Ես ինձ հետ ապրում էի։ Ես ինձ հետ մեռնում էի։

Ես ինձ հետ ամուսնանում էի։ Ես ինձ հետ երեխա ունենում էի։ Ես ինձ հետ տուն գնում էի։ Ես ինձ հետ ննջում էի։ Ես ինձ հետ արթնանում էի։

Ես ինձ հետ ամեն օր էի։ Ես ինձ հետ ամեն գիշեր էի։ Ես ինձ հետ միշտ էի։ Ես ինձ հետ հավիտյան էի։

Ամպրոպը ինձ հետ էր։ Ամպրոպը ինձ հետ խոսում էր։ Ամպրոպը ինձ հետ խաղում էր։ Ամպրոպը ինձ հետ ծիծաղում էր։ Ամպրոպը ինձ հետ լալիս էր։ Ամպրոպը ինձ հետ ապրում էր։ Ամպրոպը ինձ հետ մեռնում էր։

Ամպրոպը ինձ հետ ամուսնանում էր։ Ամպրոպը ինձ հետ երեխա ունենում էր։ Ամպրոպը ինձ հետ տուն գնում էր։ Ամպրոպը ինձ հետ ննջում էր։ Ամպրոպը ինձ հետ արթնանում էր։

Ամպրոպը ինձ հետ ամեն օր էր։ Ամպրոպը ինձ հետ ամեն գիշեր էր։ Ամպրոպը ինձ հետ միշտ էր։ Ամպրոպը ինձ հետ հավիտյան էր։

Ես ամպրոպի հետ էի։ Ես ամպրոպի հետ խոսում էի։ Ես ամպրոպի հետ խաղում էի։ Ես ամպրոպի հետ ծիծաղում էի։ Ես ամպրոպի հետ լալիս էի։ Ես ամպրոպի հետ ապրում էի։ Ես ամպրոպի հետ մեռնում էի։

Ես ամպրոպի հետ ամուսնանում էի։ Ես ամպրոպի հետ երեխա ունենում էի։ Ես ամպրոպի հետ տուն գնում էի։ Ես ամպրոպի հետ ննջում էի։ Ես ամպրոպի հետ արթնանում էի։

Ես ամպրոպի հետ ամեն օր էի։ Ես ամպրոպի հետ ամեն գիշեր էի։ Ես ամպրոպի հետ միշտ էի։ Ես ամպրոպի հետ հավիտյան էի։

Ամպրոպը ես էի։ Ամպրոպը ես խոսում էի։ Ամպրոպը ես խաղում էի։ Ամպրոպը ես ծիծաղում էի։ Ամպրոպը ես լալիս էի։ Ամպրոպը ես ապրում էի։ Ամպրոպը ես մեռնում էի։

Ամպրոպը ես ամուսնանում էի։ Ամպրոպը ես երեխա ունենում էի։ Ամպրոպը ես տուն գնում էի։ Ամպրոպը ես ննջում էի։ Ամպրոպը ես արթնանում էի։

Ամպրոպը ես ամեն օր էի։ Ամպրոպը ես ամեն գիշեր էի։ Ամպրոպը ես միշտ էի։ Ամպրոպը ես հավիտյան էի։

Ես ամպրոպ էի։ Ես ամպրոպ էի խոսում։ Ես ամպրոպ էի խաղում։ Ես ամպրոպ էի ծիծաղում։ Ես ամպրոպ էի լալիս։ Ես ամպրոպ էի ապրում։ Ես ամպրոպ էի մեռնում։

Ես ամպրոպ էի ամուսնանում։ Ես ամպրոպ էի երեխա ունենում։ Ես ամպրոպ էի տուն գնում։ Ես ամպրոպ էի ննջում։ Ես ամպրոպ էի արթնանում։

Ես ամպրոպ էի ամեն օր։ Ես ամպրոպ էի ամեն գիշեր։ Ես ամպրոպ էի միշտ։ Ես ամպրոպ էի հավիտյան

Գիւղացիները՝ բոլշեւիկեան կեղեքումներէն զայրացած, ապստամբած են։ Սպաննուած են հարիւրաւոր խորհրդային թղթակիցներ։ Կէս փէտի գործակալներ գնդակահարուելէ առաջ մանգաղներով եւ երկրագործական ուրիշ գործիքներով չարչարուած կամ բզիկ բզիկ եղած են։

Ո՛չ Մոսկուայի, ոչ ալ գաւառի թերթերը արտօնուած են ամենափոքր ակնարկութիւն մը ընելու այս արիւնալի դէպքերուն մասին, որոնց լուրերը հասած են սահմանակից երկիրները՝ գաղթականներու կամ ճամբորդներու միջոցաւ։

Սիպերիոյ Թայկա շրջանին մէջ կարմիր զինուորները յաջողեցան պաշարել 1500 - 2000 գիւղացիներ՝ զորս գնդացիրներով ջարդեցին ամպողջութեամբ։ Ուկրայինայի մէջ զոհերուն թիւը 2000ը կ՛անցնի։

Բազմաթիւ շրջաններ ապստամբած են եւ կը կռուին կարմիր զօրքին դէմ։ Ռումանիա հասած փախստականներ զարհուրելի մանրամասնութիւններ կը պատմեն կէսփէտի խժդժութեանց մասին։

Իրան եւ Իրաք

Թէհրանէն «Թայմզ»ի կը հեռագրեն թէ պարսիկ կառավարութիւնը որոշած է ճանչնալ Իրաքը՝ անմիջապէս որ Ազգերու Դաշնակցութիւնը վաւերացնէ Անգլիոյ խնդրանքը՝ Միջագետքի մէջ վերջ տալու մասին քափիթիւլասիոններուն, որոնցմէ չեն օգտուիր պարսկահպատակները։

*** Վերջին հեռագրի մը համաձայն, Պարսկաստան արդէն իսկ պաշտօնապէս ճանչցած է Միջագետքի կառավարութիւնը։

Շահին թագադրութեան տարեդարձը

Առջի օր Պարսից Շահ Րիզա Փէհլէվիի թագադրութեան երրորդ տարեդարձը հանդիսաւորապէս տօնուեցաւ ամբողջ Պարսկաստանի մէջ։ Ժողովուրդին բոլոր դասակարգերը կը մասնակցէին ուրախութիւններուն։ Այս առթիւ Թէհրան հասաւ Րիւսթէմ պէյ Հայտար, որ կը ներկայացնէր Իրաքի թագաւորը Շահի թագադրութեան հանդէսներուն մէջ։ Լեհաստանի դեսպանը Շահին յանձնեց Սպիտակ Արծիւի պատուանշանը։

Եուկոսլաւիոյ նոր վարչապետը

Փարիզի եուկոսլաւ դեսպան Սփալայքովիչ «Ռըվիւ տէ Պալքան»ի վերջին թիւին մէջ յօդուած մը կը հրատարակէ, յունուար 6ին Եուկոսլաւիոյ մէջ հաստատուած նոր վարչաձեւին մասին։ Կը յիշէ այն դէպքերը որոնք մղեցին Ալեքսանդր թագաւորը դիկտատորութիւն հռչակելու։

Դեսպանը կ՛ըսէ թէ ներկայ կառավարութեան անդամները բոլորն ալ ժողովրդավար գաղափարներով տոգորուած են, սակայն եթէ դիկտատորի պէս կը կառավարեն երկիրը, ատիկա պետութեան գերագոյն շահին համար է։ Յետոյ կուտայ երեք ամսուան մէջ յիշեալ կառավարութեան ձեռք բերած յաջողութեանց պատկերը եւ կ՛ըսէ թէ Եուկոսլաւիա վստահօրէն կը քալէ դէպի փայլուն ապագայ մը։

Սոֆիայի ուսանողներուն ցոյցը

Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ Ակադեմիայի խորհուրդի մէկ որոշումին դէմ բողոքելու համար, Սոֆիայի բժշկական և գիտական հաժալսարանի ուսանողները հակակառավարական ցոյցեր ըրին։

Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 80 համայնավարներ, որոնք ցուցարար ուսանողներուն մէջ խառնուած էին։

Խռուաբներն ու Մակեդոնացիները

Պելկրատի կառավարութիւնը մեծ կարեւորութիւն տուաւ խրուաթ երկու վարիչներու՝ տոքթ. Անթէ Փավէլիչի եւ քարտուղարին Պուլկարիոյ մէջ կատարուած խանդավառ ընդունելութեան խնդրին։

Սոֆիայի սերպ դեսպանին Պուլկարիոյ արտաքին նախարարին մօտ կատարած բողոքի դիմումէն վերջ, Պելկրատի պուլկար դեսպանը Եուկոսլաւիոյ վարչապետին եւ արտաքին փոխնախարարին ներկայանալով, պուլկար կառավարութեան կողմէ ցաւ յայտնեց Վիտինի եւ Սոֆիայի մէջ ծագած միջադէպներուն համար։ Դեսպանը յայտնեց թէ պուլկար կառավարութիւնը զարմանքով տեղեկացաւ այդ դէպքերուն մասին եւ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ՝ լռաջիկային անոնց կրկնութիւնը արգիլելու համար։

Տիկին գնդապետը դատապարտուած

Կը յիշուի թէ անգլիացի կին մը՝ Տիկին Սմիթ իբրեւ անգլիական բանակի գնդապետ ծպտուած, գինուորական համազգեստով մուտք գործած էր Լոնտոնի ակումբներուն եւ զանազան շրջանակներուն մէջ։ Ասկէ զատ, Տիկին Սմիթ, որ ամուսին ալ ունի, իր կարգին օրինաւոր կերպով ամուսնացած էր օրիորդի մը, յետոյ ուրիշ կնոջ մը հետ։

Դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ առջի օր։ Օրիորդը երկարօրէն հարցաքննուելով յայտնեց թէ երբ Տիկ. Սմիթի հետ ամուսնացաւ, զայն ճանչցաւ իբրեւ գնդապետ։ Եւ անոր հետ ապրելու ամբողջ տեւողութեան երբեք չհասկցաւ թէ իր ամուսինը կին մըն էր։

Դատարանին մէջ ներկայ էին մեծ թիւով ունկնդիրներ, որոնք հետաքրքրութեամբ հետեւեցան դատին։

Կարգ մը վկաներ լսելէ յետոյ, դատաւորը ինք ամիս բանտարկութեան դատապարտեց տիկին «գնդապետը»։ Լսելէ յետոյ տիկին Սմիթի բազմաթիւ կերպարանափոխութիւնները «որոնց իւրաքանչիւրը կը ծածկէր սրբապղծութիւն մը», դատաւորը իսօսքը ուղղելով ամբաստանեալին, ըսաւ.

— Դուք սրբապղծեցիք Աստուծոյ տունը, նախատեցիք բնութիւնը եւ բռնաբարեցիք մարդկային օրէնքը։ Իրաւունք ունիմ ձեզ դատապարտելու առաւելագոյն պատիժին՝ այսինքն եօթը տարի տաժանակիր աշխատութեան։ Բայց ձեզ կը դատապարտեմ միայն ինը ամիս բանտարկութեան, որովհետեւ կ՛ուզեմ ժամանակ թողուլ ձեզի զղջալու եւ ապաշխարելու։

«Կոմս Յէփլին» վերադարձաւ

Գերման «կոմս Յէփլին» դեկաւոր օդապարիկը առջի գիշեր ժամը 10ին վերադարձաւ Ֆրիտրիխսհաֆէնի իր կայանը։ Մեկնած էր երեքշաբթի կէսօրէն վերջ եւ այս անգամ միայն Միջերկրականի արեւմտեան ափերուն շրջանը րրաւ։ Սաւառնեցաւ Ֆրանսայի, Սպանիոյ, Ճիպրալթարի, Թանճէրի եւ Ալճեզիրոյ վերեւ, յետոյ Միջերկրականի եզերքը քերելով ուղղուեցաւ դէպի Սան-Րէմօ (Իտալիա)։ Ամէն անմիջապէս փոխեց ճամբան եւ փոխանակ շարունակելու դէպի հարաւ-արեւելեան Միջերկրական, ուղղուեցաւ դէպի Նիս, Անթիպ, Ավինեոն եւ Հոռնոսի հովիտին վերեւէն դարձաւ Ֆրիտրիխսհաֆէնը։

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՏՕՆԸ

ՓԱՐԻԶ

Վաղը կիրակի գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ
21 Rue Cadet, Métro Cadet

կը տօնուի Նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Որբերու Միութեան

կը նախագահէ՝ **ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ**

կը խօսի՝ **Պ. ԿՈՊԵՌՆԻԿ ՔԱՆՏՃԵԱՆ**

Գեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն M.M.Fauchet, Compositeur, Prof. au Conservatoire National de Paris, Boulmé, Violoncelliste, IerPrix du Conservatoire de Paris (Թաւջուութակ), Mme. Heicknam.Cacheux violoniste, Ier Prix duConservatoire National, Mlle Cuvillier, Cantatrice, Ier Prix du Conservatoire; Պ. Ս. Նաւասարդեան, «Սիփան» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Սաքօ ցակոբեանի եւ «կոմիտաս» երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Նշան Պերգոյեանի եւ հայ արուեստագէտներ։

ՈՒՐԻՇ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՈՒՂԵՐՁՆԵՐ, ԵՒԱՅԼՆ

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼ

Վաղը կիր. ժամը 2ին 333 Ավընիւ ֆիւ փրատօ, կառտըն փառքի մէջ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԴ

ՓՈՆ Տ'ՕՊՆԱ

Վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Մ.Ի «Կայծակ» խումբի եւ մասնակցութեամբ քաղաքական եւ ազգային կազմակերպութիւններու։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ

Նախաձեռնութեամբ Կրընոպլի Ազգ. Միութեան վարչութեան վաղը կիրակի ժամը 2ին, Քրուա Ռուժ, Սալ տէ Ֆէթի մէջ (Croix Rouge, Salle des Fêtes).

ՏԷՍԻՆ

Վաղը կիրակի ժամը 5ին «Սինէմա Նովէլթի»ի սրահը

ՓՈՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒԻ

Այս կիրակի ժամը 2ին 0թէլ տը Ֆրանսի մէջ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Théâtre Albert Ier, 64 Rue du Rocher
5 Մայիս կիրակի գիշեր ժամը 8.45ին

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Պ. Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ

Պ. Ե. Թօլայեան առաջին անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ պիտի կատարէ Ներոնի դերը։

կը ներկայացուի՝ **QUO VADIS?** (ՅՈ՞ ԵՐԹԱՍ)

Կը մասնակցին նաեւ Տիկ. Տիկ. Ս. Ալէքսանեան, Ս. Նշանեան, Անահիտ եւ Խանդամիրով, Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Շ. Սարեան, Ս. Թորոսեան, Գ. Գմբէթեան, Բարիլոյսեան եւայլն։

Տեղերու գիները օթեակ 250, 200, Թիկնաթոռ 25, 15, 10 եւ 7.50

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Երուանդ Թօլայեանի 208bis Rue Lafayette *եւ Տրդատ Նշանեանի 48* Rue Monsieur le Prince

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Տրամաթիք Ստուդիայի
Ի պատիւ դերասան Մ. ՄԱՐՈՒՐԵԱՆԻ

Այս գիշեր ժամը 8.30ին 84 Rue Chapeի *թատերասրահին մէջ*

կը ներկայացուի՝ **«ՅՈ՞ ԵՐԹԱՍ»**

Կը մասնակցին Մարսէյլի թատերական բոլոր լաւագոյն ուժերը

Տեղերու գիները սովորական

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Աղբատախնամի Օժանդակ Հայ Օրիորդաց Միութեան կողմէ։

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 10ին վիքթոր Հիւկոյի սրահը, 47bis Rue Saint Didier, Paris։

Հ. Ց. Դ.

ՀՐԱՒԻՐ

Ընկերներ Վահան Համբարձումեան, Գերասիմ Բալաեան, Լեւոն Մօզեան, Լեւոն Զորմիսեան եւ Շաւարշ Մակարեան ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին յաջորդիկայ երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Քաֆէ Օ Քլէո տը Լիւնի ստորնայարկը, Մէթրօ Իթալի։ Կը հրաւիրուին նոյնպէս ընկերներ Վաղարշ Վարպետեան, Հ. Մաճառեան եւ Ա. Սմառեան։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԲՈՒՐՋ-ՀՈՅԻ հայրենակցական միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի Ռոստոմի սրահը 131 Fbg. du Temple: *Օրակարգ՝ վարչութեան ընտրութիւն։ Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի հաժարուի։*

Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ եւ շրջանի «Ռազմիկ» հայրենակց. միութեան ընդհ. ժողովը՝ վաղը կիրակի ժամը 2.30ին 40 Rue de Belleville։ *Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները։ Կարեւոր օրակարգ։*

ՓԱՐԻԶԻ Ջ. Ո. Մ.եան մասնաճիւղի հերթական ընդհ. ժողովը՝ այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Ֆլորիալի մէջ։ *Շատ կարեւոր օրակարգ։*

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Կը փնտռեմ եղբայրս Ա. տափազարցի Մաչիկ Մխսճեան, 16 տարեկան, որ երկու տարի առաջ տեսնուած է Մուսուլի մէջ։ Ջինք ճանչցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր մօր եւ եղբօր Հայկազուն Մխսճեանի Փլաս Պոլ Սէզան 1, Մարսէյլ։*

Կը խնդրուի Սուրիահայ Թերթերէն արտատպել։

Առիթներ օգտուելիք

Գործի զգաստման պատճառով դերձակատան մէջ գըտնուող կերպասները եւ կարուած հագուստները կը ծախուին նպաստաւոր պայմաններով։

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ գնումներու համար 100ին 30 զեղչ։

Ժամ առաջ շտապեցէք՝ դերձակատուն Շամամճեան, 22 Rue des Petites Mariées, Marseille.

Եթէ կ՛ուզէք լաւ շահիլ եւ լաւ դիրք ունենալ աշակերտեցէք L'Académie Franco Anglaise du Coiffure*ի։ Մանիքիւր, գեղեցկացնելու արուեստ։ Տեւական դասընթացք ամբողջ օրը եւ երեկոները 8 10։ Ձափաւոր գին։ 8* Rue Gailland: *Մէթրօ՝* Blanche.

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN
1bis Rue Hautefeuille, Մէթրօ St. Michel
Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէններ
Ա Մ Բ Ե Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա Ժ Ա Ն
Մասնաւոր սպասարկութիւն բնակարաններու համար
կ՛ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն
Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չէօրէկներ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE
ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՑՈՒՆԱՐԷՆ
ԲԼՈՒՔՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.
Պելվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61.85

Ձոխ մթերք թէ նախկին եւ թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, թագիր եւայլն։ Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ թէ՛ մեներգ եւ թէ խմբերգ։ Տպուած ցուցակը ձրի է։

Ինչպէս նաեւ բոլոր լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղչեալ գիներով։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
106 Ave. Kléber. PARIS (16e)
(Նախկին Սթէֆիէի) Շեն. Passy 72.56 R. C. Seine No. 438396
Տնօրէն՝ Պ. ԱՆՏՐԻ

Ամէն տեսակ ընկերութեանց պայմանագրութիւններ, ապահովագրական պայմանագրութիւններ, խնդրագիրներ, պատերազմական տուրգումներ, տուեալտրական տուներու յատուկ ձեւ։

Օրինական ամէն կարգի հետապնդումներ վարչական եւ հիւպատոսական իշխանութեանց մօտ։

Թրանսվաալ մտնելու համար ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրուած տարագրման խնդրագիրներ (ՏԱՓԻՏԱՒԻՐ)։

Ամուսնութեան, ամուսնալուծման ձեւակերպութիւններ. ներկայացուցչութիւն Թրանսվաալի, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ բոլոր դատարաններու առջեւ։

Ամէն օր ժամը 4—7, բացի կիրակիէ եւ շաբաթէ
Յատուկ ընթերցողներուն համար խորհրդակցութիւնը ձրի

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՆՈՐ ԶԵՂՔ
ԱՅՍ ՑԱՆԿԻՆ ՄԻՆՉԵՒ 100 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐՔ ԱՌՆՈՂԻՆ %30 ԶԵՂՔ
ԻՍԿ 50 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐՔ ԱՌՆՈՂԻՆ %15 ԶԵՂՔ

Իմ ընկերս 7.50, Վարժապետին աղջիկը 18, Մանուն Լէսքօ 15, Ոչխարն պանդոկը (2 հատ.) 15, Լիլիդն ու Արտակ 10, Մինքէյ սիրարկածը 5, Ագային բարերար 4, Յեղափոխութեան մակաբոյծները 5, Անհետացած սերունդ մը 8, Աւազակապետը 25, Կրացիէլլա 8, Փոթորիկը 2 թատր. տրուած ժողով 2, Առաքելոց վանքին կռիւը (պատմեց զօր. Անդրանիկ) 12.50, Հայերու բնաջնջումը 6, Սիրելու եւ սիրուելու արուեստը 5, Լուսնկայ յատնի հերոսամարտը 10, Լոնգոսի հովուավէպը 8, Մէլիհա Նալբանդեան 5, Սատանայ 2, Վէրթադրէնը 3, Պըլ-Պուզի (Օքէրէք) 9, Բոլ թուածներ (Դուլտան) 5, Աքսու Լալա Մահարի 5, Լոյս Զուարթ 3, Յաղթ Յաքէթ 10, Արարատ Այբենարան ընթերցարան 3, Հայ. քերական 2, Նոր գարուններ 3, 25, 30, Երազահան 5, 6, 10, Թրանս. խօսակցութիւններ 5, 6, Լուսաբեր այբենարան 5։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը անբաղդատելի գիներով, ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ բառարաններ, գիտական եւ առողջաբանական գիրքեր, մանկական նշանիշներ Կոմիտաս վրդ.ի, Սրուանձտեանցի, Չուշանեանի, Չիլինկիրեանի, եւայլն։

Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ՛ընդունի Գ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ELDORADO CINÉMA
24 Place Castellane, Marseille

Գացէք տեսնել ամէն օր միչեւ երկուշբ. իրիկուն 28 Ապրիլ։

Շարժանկարի աստղ եւ հրաշակաւոր Հայ արուեստագէտ
ՇԱՀԱԹՈՒՆԻ
Ամենագեղայցուն ֆիլմի մէջ՝
ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ
Միեւնոյն յայտագրին մէջ կատակերգական մեծ ֆիլմ մը՝
Zigoto aux manoeuvres
Անվերջ խնդուք

Կ'ՈՒԶՈՒԻ
կին գործաւորներ՝ հին հագուստնորոգելու համար՝ մեքենայով եւ ձեռքով։ Տեւական աշխատանքը ապահովուած է, ամէն ժամանակի համար առանձ դադար։ Լաւ վճարում։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ նաեւ կին վարպետ մը (contremaîtresse)։ Դիմել՝
I. Landau & Fils,
37 Rue de la Voute - Paris (12e)։
Մէթրօ վէնսէն։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10e)
Le Gérant: F. SOUVIGNY

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՈՒԵՐ
ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ հայերէն, ցուրքերէն, Հրէերէն, Արաբական, Սպաներէն, Ալժերիական, նուագական եւ մարդկային միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի։ Դիմել՝ Jos. de Pascal
117 Passage du Caire, Paris

ԱՄԷՆ ՕՐ
VOLPONE
ԱԹԼԻԷԼ ԹԱՏՐՈՆԻ ՄԷՋ

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wa...

Cirque de Paris | Էքրլ Միլիներ | ամենալաւ ու ամենը

ՄԱՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Մանկան եւ նոր մեթոտով դպրոցական եւ կանանց մորթի, արուեստի եւ հիւանդութեանց (ֆրանկոփոն մասիզ.) եւ վարիսի։ Մասնաճիւղ ուաթուաս։ Խզճամիտ եւ արագ հրդակցութ. ամէն օր 9—12, Կիրակի 9—12։

ՁԵՐ ՇԱՀԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՈՐ ՄԵԶԻ ՎՍՏԱՀԻՔ ՁԵՐ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ . . . . . ԵՒ . . . ՏՈՒՐՔԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Դ. ԹԱՒԻՐԵԱՆ
ՓՈՐՁԱՒՈՒԻ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀ
19 RUE HENRI MONNIER
PARIS (IXme)

Տումարներու կազմակերպութիւն,
Հաշուակշիռ եւ հաշուեքննութիւն,
Դիզուած հաշիւներու արձանագրութիւն.

ԱՄԻՍԸ **75** ՖՐԱՆՔ

Ամէն տեսակ տուրքերը ժամանակին յայտարարենք, Տուղթերը կը քննենք, տոնական դիմումները ժամանակին եւ տակաւ կերպով կը կատարենք։

ԾԱՆՕԹ.— Բոլոր առեւտրականներուն կը յանձնարարենք մեր մասնաւոր սիստէմը, որ կը դիւրացնէ տուրքի բոլոր պահանջները։ Եւ առեւտրական կացութիւնը կը յայտնէ ուզուած վայրկեանին։ Ընդունելութեան ժամերը՝ 5—7։

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction & Administration / Խմբագ. եւ վարչութիւն — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ 28 ԱՊՐԻԼ 1929

28 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 943 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՅԱՐԳԱ՛ՆՔ ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ՋՈՀԵՐՈՒՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՍԳԱՍՕՆԸ ԱՅՍՕՐ, ԿԻՐԱԿԻ, ԺԱՄԸ 8.30ԻՆ, ՓԸԹԻ ԺՈՒՌՆԱԼԻ ՍՐԱՀԸ, 21, Rue Cadet

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՅՍ ՄԷԿ ՕՐԸ...

Տարիները կ'անցնին հազար ալեկոծումներով, բայց այս մէկ Օրը կը շարունակէ սարսել մեր միտքը, իր բովանդակ արհաւիրքով:

Անցեր է արդէն բուն Թուականը, Ապրիլ 11/24: Մեր ներկայ կեանքի հակասութիւններէն մէկն ալ այն է որ, ոչ մեր տոները կրնանք ճիշդ օրին կատարել, ոչ ալ սուգերը: Սրահի յարմարութեան խնդիր՝ ամէն տարի եւ ամէն տեղ: Քանի մը օր առաջ կամ քանի մը օր յետոյ կատարելով, այս ցիր ու ցան ժողովուրդը միեւնոյն ատեն իր ներկայ վիճակին դառնութիւնն է որ կուլայ, առանց բան մը պակսեցնելու իր յարգանքէն ու վիշտէն:

Ուրեմն, Փարիզը Ապրիլ 24ի տարեդարձը յարմարցուցած է այս օրուան, եւ կ'ուզէ կատարել զայն արժանավայել վեհութեամբ, եւ կարելի եղածին չափ ներկայացուցչական: Մեղքը կազմակերպիչներուն վրայ չի՛նար, եթէ դաս մը երկերես մարդիկ անջատուեցան յարգանքի այս համազգային արտայայտութենէն, առանին վէճեր կարգադրելու համար: Դժնդակ բան է նորէն եւ նորէն յիշել այդ գարշելի փոքրոգութիւնը, մանաւանդ Սոսիէթէ Սավանթի միջադէպէն յետոյ, որ աժան դրամագլուխ մը դարձաւ, իրենց քսութիւնները շարունակելու:

Տասնըչորս տարին երկար ժամանակ չէ, իր ամբողջ ահաւորութեամբ զգալու համար այն ինչ որ կատարուեցաւ 1915 Ապրիլ 11/24ին, հայ ժողովուրդի մէկ երրորդին անճիտման ջնջմամբ: Մինչեւ այսօր ալ, անոր մղձաւանջին տակ են ամբողջ շարժութիւններ: Անոր սարսափը կը հալածէ տարէցները, եւ կը ճանկռտէ երիտասարդներուն հոգին: Անոր յիշողութիւնն անգամ տագ արցունքներ թափել կուտայ մեր մայրերուն եւ քոյրերուն, Թուրքիոյ սահմանամերձ շրջաններէն մինչեւ այս համայնակոծ պողոտաները, ու մինչեւ Ամերիկա: Ձկայ տուն մը որ իր սուգը չլայ, եւ չկայ հայ մարդ մը, որ չուզէ գոնէ երբեմն խօսք փսփսալ այս առթիւ, հառաչելու կամ պոռթկալու համար:

Այդպէ՛ս է այս մէկ Օրը, քստմնելի եւ անմոռանալի: Անխորհրդաւոր, եւ ատով իսկ տեւական:

Եւ կ'ուզէինք որ այդպէս ալ մնար, սերունդէ սերունդ, իբրեւ կենդանի վկայարան մեր ապրելու կամքին:

Վա՛յ այն այն օրուան, երբ մարդիկ այլեւս չեն խօսիր, չեն մտածեր Ապրիլ 11ի մասին, եւ կը զգուշանան իրենց զաւակներուն պատմել գոնէ մէկ դրուագ:

Այդ մէկ Օրը, ընկերներ եւ քաղաքացիներ, պէտք է որ հալածէ, ասղնտէ մեր միտքն ու ջիղերը: Բայց ոչ թէ լաց ու կոծի եւ յուսահատութեան մղելու համար մեզ, այլ կանգուն պահելու շիտակ ճամբուն վրայ, աչքերը սեւեռուն՝ վաղուան, որ պիտի գա՛յ, պիտի գա՛յ անպայման, հակառակ բոլոր երեմիականներուն: Եւ հակառակ բոլոր տեսակի թշնամիներու անպատկառ քրքիջներուն:

Երբ, հայաջինջ սարսափներու ամէնէն տագ շրջանին, հայ երկաթագործը, ամբողջ իր հարստութենէն միայն մուրճ մը փրկելով՝ գաւակներուն ապրուստը կը ճարէ արեան ճապաղիքներու վրայ, աքսորական կարաւաններուն հետ զուգընթաց. երբ հայ մարդը գաղտագողի կը հաւաքէ ցիրուցան մանուկներ եւ Ա. Ը. Գ. կ'ուսուցանէ անոնց, երբ մայրը, մոռնալով իր երկունքի ցաւերը կամ հարազատներուն կորուստը, կը ճգնի լքուած երախայ մը փրկել, երբ պառաւը վաթսուն օր ճամբայ կը քալէ, առանց մէկ վայրկեան ուրանալու իր աստուածը,— թշնամին չէ որ վերջին ծիծաղը պ՛ուտի արձակէ, ընկերներ եւ քաղաքացիներ:

Այս մէկ Օրը, սկիզբէն մինչեւ վախճանը, ոչ միայն հաւասարեցուց տարիքներն ու դասերը, դիրքերն ու դաւանանքները, այլեւ մեր դարաւոր պատմութեան մէջ բացաւ անդունդ մը, որ ուրիշ կերպ չի լեցուիր, եթէ ոչ անսասան քալելով դէպի Նպատակը, դէպի Ազատութիւն եւ Հայրենիք:

Այդ գիտակցութեամբ ալ, Ապրիլ 11ը պիտի դառնայ Նշանախօսք եւ ի հարկին ազդանշան, ոչ թէ սովորական Մեռելոց:

Մեռելներ շատ է ունեցեր այս ժողովուրդը, միեւնոյն տապարին տակ, եւ երբեք չի մոռնար իր խունկը, բոլորին հանդէպ: Իսկ այս մէկ Օրը իրեն կը յիշեցնէ նաեւ ուրի՛շ պարտականութիւններ, իբրեւ միակը դարերու պատմութեան մէջ, եւ իբրեւ հանգրուան մը ուրկէ անդին ո՛ր եւ է նահանջ պիտի չընայ փրկել մեզ: Ո՛չ մեր գոյութիւնը, ոչ ալ պատիւը:

Տարուէ տարի կսկծալով եւ տոկալով, աւելի եւ աւելի պէտք է հաւզուրիւնք այս անողոք իրականութեան, եւ անոր համեմատ կազմակերպենք մեր պայքարը:

Թշնամին արմատախիլ ոչնչացուց Թրքահայ ժողովուրդին կէսը, բայց ստիպուած է հաշուի առնել մնացած կէսը, որքան ալ հեռու գտնուի ան, եւ չլատման դատապարտուած:

Կը բաւէ որ այդ կէսը ինք հաւատայ իր ուժին ու ճակատագրին: Եւ հաւատայ մանաւանդ, իր մեռելներուն:

Անոնք ինկան անզօր կատաղութեամբ, չորս-չորս իրարու կապուած, բիրերու եւ կացիններու տակ եւ ուրիշ հազար ու մէկ բարբարոսութիւններով, բայց մինչեւ վերջին վայրկեանը վառ պահեցին իրենց հաւատքը:

Այդ հաւատքին կայծերն են որ պիտի լուսաւորեն մեր հոգին, այս մէկ Օրը:

Շ.



8 ՏԱՐԵԿԱՆԻՆ ԱՌԵՒԱՆԴՈՒԱԾ, 22 ՏԱՐԵԿԱՆԻՆ ՓՐԿՈՒԱԾ ԲԵԿՈՐ ՄԸ

ՀԱՅԿԱՍԷՐ ՔԷՕՇԿԷՐԵԱՆ

(Պատմութիւնը կարդալ Դ. էջ)



«ՅԱՂԹԱՆԱԿԻ ՁԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ»

Նկար՝ ՀՐԱՆՏ ԱԼԵԱՆԱՔԻ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ֆրանսերէնէ ընտրակցութիւնները

Պոլսոյ ֆրանսական դեսպանատան խորհրդական Պրիւքէր Փարիզ հասաւ երէկ: Խորհրդականը երկար շաբաթ հոս մնալէ յետոյ կրկին Պոլիս պիտի դառնայ: Պրիւքէրի այցելութեան մեծ կարեւորութիւն կը տրուի Թուրք քաղաքական շրջանակներուն մէջ: Խորհրդականը Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան տեղեկութիւններ պիտի հաղորդէ Էնկիւրիի բանակցութեանց փուլերուն մասին: Թուրքիա իր տեսակէտներուն մասին պնդած ըլլալով, դեսպանը կառավարութենէն նոր հրահանգներ ստանալու պէտք տեսած եւ այդ պատճառով Փարիզ ղրկած է իր խորհրդականը:

∴ Թան կը գրէ թէ հակառակ վարչապետ Ըսմէթ փաշայի յայտարարութեան, ո եւ է համաձայնութիւն չէ կնքուած Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ Սուրիոյ սահմանավէճին մասին:

Միջազգային օդային տուրիզ

Ջինաթափութեան նախապատրաստական յանձնաժողովը կը շարունակէ իր խորհրդակցութիւնները ժընեւի մէջ: Առջի օրուան նիստին մէջ վիճաբանութիւն կատարուեցաւ միջազգային օդանաւային տուրմիզ մը ստեղծելու հիւսոր: Այս մասին առաջարկ ներկայացուցած էր օդանաւորդներու միջազգային դաշնակցութեան նախագահ Քլիֆֆըրտ Շարմըն: Ըստանիոյ պատուիրակ եւ նախապատրաստական յանձնաժողովի փոխ-նախագահ Քոպիան յանուն իր կառավարութեան պահանջեց նկատի առնել խնդիրը: Իր կարծիքով, նման ուժ մը՝ կեդրոնացած ժընեւի մէջ եւ դրուած Ազգերու Դաշնակցութեան տրամադրութեան տակ, բարերար օգուտներ միայն կրնայ ունենալ հիմաշխարհային խաղաղութեան հիմար: Աւելցուց Թէ քանի մը պետութիւններ այժմէն իսկ տրամադիր են օդանաւեր ղրկելու ժընեւ՝ ապագայ օդանաւային միջազգային բանակի կորիզը կազմելու հիմար:

Պետական հարուա՛ծ Ռումանիոյ մէջ

Ռումաններէն «Ատէվէրուլ» թերթը կը հրատարակէ կարգ մը յայտնութիւններ: Իբրեւ թէ զինուորական որոշ շրջանակներ ծրագրած են պետական հարուած մը՝ ներկայ վարչաձեւին դէմ: Դաւադիրները այն կարծիքն ունին թէ խնամակալ ժողովի անդամները շատ թոյլ կը կառավարեն երկիրը: Ուստի կ'ուզեն իշխանութիւնը իրենց ձեռքն առնել՝ մինչեւ Միխայիլ մանուկ թագաւորի չափահասութիւնը:

Ապստամբական շարժումը պիտի պայթէր Մայիս 9ին:

Թուրքևուրս վէճը

Գրած էինք թէ Թուրք կառավարութիւնը բողոքած է Մոսկուայի դէմ՝ Ռուսիոյ մէջ Թուրք վաճառականներուն դէմ հանուած ջոյուարութիւններուն մասին:

«Ազգ»ամ կը տեղեկանայ որ եթէ Մոսկուա հետեւանք չտայ բողոքին եւ չյարգէ Թուրքևուրս առեւտրական դաշնագրին պայմանները, էնկիւրի փոխադարձ խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ եւ այդ ձեւով Ռուսիոյ հետ կնքուած առեւտրական դաշնագիրը իրապէս չնչուած պիտի ըլլայ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՓԻԻՐՑ ազգային կազմակերպութեան՝ Հոյբոնի արտասահմանեան ներկայացուցիչ Սիւրէյեա պէյ Պէտրխան առջի օր Ամերիկայէն փարիզ վերադարձաւ:

ՊՈԼՍՈՅ մէջ մեռած է պ· Քերովբէ Լիմոնճեան, որ մօտ 40 տարի ծառայած է հայ լրագրութեան՝ իբրեւ յօդուածագիր եւ վիպագիր: Ընթանասունական Թուականներուն իր քաղաքական յօդուածները հետաքրքրութեամբ կը կարդացուէին: վարած է նաեւ ուսուցչական պաշտօններ:

ԹԷՎՖԻՔ ՐԻՒՇՏԻ պէյ Պերլինէն մեկնեցաւ Հռոմ, ուր պիտի տեսակցի Մուսոլինիի հետ: Թուրք գործավարը անկէ պիտի դառնայ էնկիւրի:

ԷՆԿԻՒՐԻԻ խորհրդարանային խառն յանձնաժողովը որոշեց գերագոյն ատեանին առջեւ դատի կանչել նախկին օսմ. ծովային նախարար Մահմուտ Մուխթար փաշան, որ կ'ամբաստանուի Թէ անգլիական նաւարաններուն 20,000 անգլ· ոսկի վճարած է, ժամանակին, առանց երաշխաւորութեան:

ՌՈՒՍԻՈՅ մեծ - դուքս Միխայիլ Անգլիոյ մէջ մեռաւ առջի օր 68 տարեկան հիասակին մէջ: Մեծ - դուքսը երկար տարիներէ ի վեր քաշուած էր քաղաքական կեանքէ եւ կ'ապրէր Անգլիոյ մէջ:

ԱՆԴԼԻԱԿԱՆ հսկայ օդանաւը որ ուղիղ գիծով տեւողութեան մրցանիշը պիտի կոտրէր, չյաջողեցաւ իր ձեռնարկին մէջ, սակայն գեղեցիկ Թռիչք մը կատարեց Լոնտոնէն մինչեւ Քարաշի (Հնդկաստան): կտրեց 6240 քիլոմեդր ճամբայ եւ օդին մէջ մնաց 50 ժամ եւ 48 վայրկեան:

ՌՈՒՐՔ կառավարութիւնը ջնջած է Ալպանիոյ դեսպանութիւնը: Դեսպան Թահիր պէյ, որ ատենէ մը ի վեր արձակուրդով էնկիւրի կը գտնուէր, ուրիշ պաշտօնի պիտի կոչուի:

ՀԷՆՐԻ ՖՈՐԴ, ինքնաշարժի ամերիկացի իշխանը մօտ օրէն պիտի երթայ Պոլիս ուր պիտի մնայ մէկ շաբաթ: Ինչպէս յայտնի է, Ֆորտ ինքնաշարժի մեծ գործարան մը պիտի բանայ Պոլիս՝ Թոփհանէի մէջ: Ալկէ գատ ծրագրած է, Պոլսոյ մէջ բանալ նաեւ երկրագործական գործիքներու գործարան մը:

ԱՅՆՇԱՅՆ, գերման-հրեայ յայտնի գիտնականը մօտերս երուսաղէմ պիտի երթայ եւ տեղւոյն երբայական համալսարանին մէջ կարգ մը դասախօսութիւններ պիտի տայ:

ԳՐԻԳՈՐ ԶՕՀՐԱՊ
ՀԱԿՈՎԱԿԱՆ ՀՈՒՇԵՐ

(ՖԱՆՏԱԶԻԱ ԱՌ ՓԱՐԻԶԻ)

1898թ. Ապրիլ 1-ին, Փարիզ

Ֆրանսիայի Զօհրապ գրական ընկերությունը իր հիմնադրութեան տասնհինգամեայ յոբելեանը տօնելու առթիւ ուզեց ոչ միայն իր անդամներուն, այլ եւ ամբողջ հասարակութեան առջեւ ներկայացնել իր գործունէութեան պատմական ակունքները, ինչպէս նաեւ ներկայ դրութիւնը։ Ասոր համար ան հրաւիրեց իր նախագահ Զօհրապը, որ ներկայացնէ ընկերութեան պատմական ակունքները։ Զօհրապ ալ հրաւիրեց իր մտերիմ բարեկամներէն մէկը, որ ներկայացնէ ընկերութեան ներկայ դրութիւնը։ Ասոնք են ներկայացուցած զեկուցումները։

Ֆրանսիոյ Զօհրապ գրական ընկերութեան ծագումը։

Ընկերութեան ծագումը կը վերադառնայ 1883 թուականին, երբ Ֆրանսիոյ Զօհրապ գրական ընկերութեան ծագումը։ Ընկերութեան ծագումը կը վերադառնայ 1883 թուականին, երբ Ֆրանսիոյ Զօհրապ գրական ընկերութեան ծագումը։

* * *

Ֆրանսիոյ Զօհրապ գրական ընկերութեան ծագումը։

Ընկերութեան ծագումը կը վերադառնայ 1883 թուականին, երբ Ֆրանսիոյ Զօհրապ գրական ընկերութեան ծագումը։ Ընկերութեան ծագումը կը վերադառնայ 1883 թուականին, երբ Ֆրանսիոյ Զօհրապ գրական ընկերութեան ծագումը։

1) Ելոյթ տրուած 1898, ապրիլ 12-ին։

ՏԻԿԻՆ ՊՈՐՈՒՄԸ

(Շրջատիպակի հետաքրքիր)

— Ո՛չ, ա՛ռ նամակ, յարգ. տիկին, եւ կարդա ձեր համար։

— Ո՞վ է գրողը։

— Ֆրանսիացի մը, որ ձեզ կը ճանչնայ եւ կը պատուէ։

— Ֆրանսիացի մը, որ ինծի կը գրէ։ Ինչո՞ւ համար։

— Ինծի հարցուցէք։

— Ուրեմն ինծի գրած է

վերու առջեւ եւ հրբ մեր «Թըրքագէտները» գոլ ու դադար չունին Թրքական «առեղծուածը» լուծելու լրագրական բառամարտով, կենդանի փաստել էն հետուժամանակն է, որ մեր պատուհասը՝ Թրքան վարագոյրը պատռուի, ճանչնալու համար անոր իսկական դէմքը: Միակ լուսարձակն է այդ, որ պիտի փարատէ բոլոր հաւատարիմ է ինքն իր հոգիին, իր բնազդներուն, իր առանձնութիւններուն ու պատմութեան: Անոր ցերմակ ձեռնոցները, մեզ պիտի հաբեն այլեւս:

Մեր նախնիքի պատմութիւնը պէտք չէ այլեւս պատկերանայ մեր աչքին իր սովորական ու միօրինակ յանկերգով — Թալանեցին, սպկեցին եւ ջարդեցին — այլ ոճիրը իր բովանդակ ծաւալով ու մեծութեամբ: Ափ յափոյ ուրուագիծ մը, գուցէ աւելի պ՚որպ կը գարձնէ մեր նպատակը.

1. — Հայ եւ Թիւրք յարաբերութիւնները նախ քան պատերազմը: 2.— Ի՞նչ իհատի Թուրքիան: 3.— Ջօրակոչ. հայ զինուորը Թրքական բանակին մէջ: 4.— Բռնագրաւում եւ ձերբակալութիւններ: 5.— Բռնագաղթ եւ տեղահանութիւն: 6.— Դրուագներ գոհերու: 7.— Իսլամացում: 8.— Հայ կինը Թուրք, քիւրտ եւ արաբական հարէմներուն մէջ: 9.— Ազատուած մանուկներ եւ որքեր: 10.— Վերադարձած հայութեան վիճակը, եւ արդի Թուրքիան: 11.— Ջտարագրուած նահանգներ: 12. — Հայկական «լքուած» գոյքերու աւարը:

Ահա իր ընդհանուր գծերուն մէջ այդ պատմութեան կմախքը որ պիտի ամբողջանայ եւ լրացուի իր բոլոր ձեւերուն մէջ:

Մենք ո՛չ մէկ սպասելիք պիտի ունենանք օտարներէն: Ո՛չ «Մարտիրոս ժողովուրդ» ֆիլմն ու ժ. Ռոմէի «Շուշանիկ»ը, ո՛չ Հատու կտոր մամուլի մէջ գրուած գրուագներն ու մասնակի գրուածները, չեն կրնար տալ մեզ մեր մեծ եղեռնի պատմութիւնը իր բովանդակ սարսուռովն ու մեծութեամբը:

Համազգային գործ մըն է ասիկա եւ նաւիրական պարտականութիւն մը մեր ժողովուրդին, մեր Հարազատներո՛ւն ու մեր սրբոյներուն Հանդէպ, որոնք ինկած են իբրեւ պարկ մը ոսկոր՝ ուանյայտ ու անշիրիմ, սկսած մեր Հայրենի գաշտերէն մինչեւ արաբական անապատները:

Ցարգանքի ու խունկի այս օրը, Թող նուիրական պարտականութեան մը հիմ գառնայ, յաւերժացնելու անոնց յիշատակը մեր ընդարմացած Հոգիներուն մէջ:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԵԿՈՐ ՄԸ ՈՐ 8 ՏԱՐԵԿԱՆԻՆ Կ'ՕՏԱՐԱՆԱՑ ԵՒ 22ԻՆ ԿԸ ՓՐԿՈՒԻ

«ԿՐ ՅԻՇԵՄ ՄԻԱՅՆ Ա. Բ. Գ. ...»

ՊԵՅՐՈՒԹԷՆ ԿԸ ԳՐԵՆ մեզի Ապրիլ 14 Թուականով.—

13 Ապրիլ շաբաթ օր, Հաւէպ Հանդիպելով պէյրութ Հասաւ բնիկ Վահկագի (ֆէքէ, սիսի մօտ) Հայկասէր քէօշկէրեանը: Անմիջապէս գտայ եւ տեսնուեցայ նոր յարութիւն առած եւ Հրաշքով ազատուած եւ այսօր 22 տարեկան եղած երիտասարդին Հետ: Իր տուած տեղեկութիւնները շատ Հետաքրքրական ըլլալուն, «Յառաջ» օրաթերթի մէջոցաւ, լուրջ ուշադրութեանը կը յանձնեմ մեր ազգային իշխանութեանց, որպէսզի շարժին եւ թող չտան որ մեր պաշտելի նահատակներուն բեկորները, այսօր դարձած մէյ մէկ օճախի յոյսեր, յաւէտ մոռացման եւ կորուստի դատապարտուին:

Բիւզանդական հին սնամէջ վէմերով չէ որ ապրելու եւ մեր պարտականութիւնները կատարողի իրաւունք եւ գոհունակութիւն պիտի ունենանք:

Մտիկ ընենք դինքը.—

«Ութը տարեկան ծաղիկ հասակիս մէջ խլուեցայ ծնողքէս: Տէր - Զօրի շրջանին մէջ պակկար աշիրէթի ընտանիքէն Մուսա բայեաշի մօտ մնացի մինչեւ այսօր: Այդ օրէն մինչեւ այսօր Հայկասէրը եղաւ ձասիմ (կամ զասիմ): Տիրոջս եւ ուրիշ Արաբներու ամենօրեայ «իլան տին իպն էրմէն» բրած նախատինքը *մեզ զգացուց որ Հայ ենք եւ Հայ ոգին վառ պահեց մեր մէջ:*

Մինակ իմ գտնուած գիւղին մէջ կան 35 հայ աղջիկներ եւ երիտասարդներ: Աղջիկները ամուսնացած են Արաբներու հետ: Բոլոր տդաքս, քիչ բացառութեամբ հովիւներ էինք. յաճախ իրարու քով կուգայինք եւ գլուխ գլխի խօսակցութիւններ կ'ունենայինք մեր սեւ ճակատագրի մասին եւ կը գգայինք թէ Հայ ենք. բոլոր ընկեր - ընկերուհիներս կ'ուզեն ազատիլ, եթէ պատեհութիւններ եւ դիւրութիւններ ընծայուին:

Մեր գտնուած շրջաններուն մօտերէն կուգան ու կ'անցնին շատ անգամ, ֆրանսացի զինուորներ: Ես, հազոգեցի տէրս Մուսա աղան որ անգամ մը Հալէպ ճամբորդեմ կարաւանին հետ եւ վերադառնամ: Հաւանեցաւ. երբ քաղքին մօտեցանք, շէնքի մը վրայ տեսայ խաչ մը եւ յիշեցի մեր գիւղի եկեղեցին. գացի եւ տեսայ որ մայր եկեղեցին է եղեր: Շոն իսկութիւնս յայտնելու Համար Թոթովեցի ա. բ. գ. դ. ե. զ. կ. ը. Թ.: յիշեցի Հայրիկս՝ Եփրեմը, մայրիկս՝ Թըվանտան եւ եղբայրներս: Ուրախ եմ որ երկու եղբայրներս ողջ են եւ այսօր կը գտնուին Պուէնոս-Այրէս»:

Գր. Գ.

ԽՄԲ.— Ցեսնել Ա. էջ փըրկուած բեկորին վերջին լուսանկարը:

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՀԱՆԴԷՍԸ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ 23.— Հայ Ազգային Միութեան եւ Ջ. Ե. Ո. Միութեան նախաձեռնութեամբ եւ գործօն մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դաշնակցութեան Շրջ. կոմիտէի, Ա. Ե. Կ Խաչի, երգնկայի, Խարբերդի, Բալուի, Զարսանճագի, Շապին - Գարահիսարի Արիւնոտ գաշտի Արծիւ Միութեան եւ խումբ մը Մալաթիացիներու, տօնուեցաւ Ապրիլեան Համազգային սգատօն, պետական թատրոնի վերնայարկը 250 300 հոգի պարունակող սրահը ասեղ ձգելու տեղ չկար, շատեր ոտքի կեցած էին, ուրիշներ ետ դարձան:

Նախագահ Արսէն Թադէոսեան Հանդէսը բանալով հրաւիրեց ժողովուրդը յոտնկայս երգելու «Մեր Հայրենիք»ը: Ապա խօսեցաւ օրուան նշանակութեան եւ բարոյական արժէքի մասին:

Արտասանութիւններ եղան բոլոր Միութիւններու կողմէ. եղան նաեւ խմբերգներ: կատարեալ յաջողութեամբ արտասանեցին Օր. Զարուհի Թէրզեան «Որբին երազը», Օր. Լուսին Նորաշխարհեան «Մասիս Լեռը», Գառնիկ Գոճապաշեան «Հոգիս խորան է ձեզ Համար» եւ Մ. Պլքեան «Ձօն Հայ մտաւորականներուն», որոնք խոր տպաւորութիւն ձգեցին ներկաներուն վրայ:

Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ «Հայ Սիրտ»ի խմբագիր Պ. Եղիշէ Թորոսեան, որ խօսեցաւ մօտ ժամ մը, խանդավառելով ժողովուրդը: Պատմեց Թէ ինչպէս առաջին անգամ 300 մտաւորականներ ձամբու դրուեցան դէպի Անատոլուի խորերը 1915 Ապրիլին: Ատոնց մէջ էին պերճախօսն Զօհրապ, հրապարակագիրն Զարդարեան, Հաւատարն Խաժակ, Համբարձումեան Վարուժան, խանդավառն Սիամանթօ, Վարդգէսը, Ակնունին եւ փաղանգը միւս մեծերուն, որոնք վայրագօրէն ժողթուեցան, եւ անոնց սուրբ արիւնը այսօր մեր աչքին առջեւ կը պարզուի եւ երկուան պէս Թարմ է, բայց օր մը պիտի գայ եւ — ես Հաւատացած եմատոր — որ անոնց ոսկերոտիքն ու աճիւնները Հաւաքելով պիտի զետեղենք Հայկական պանթէոնին մէջ:

Պատմեց Թէ ինչպէս ժողթուեցան Հայ մայրեր իրենց արգանդի երախաներով, Թէ ինչպէս ուրիշ մայրեր իրենց զաւակները լքեցին ձորերու մէջ եւ առուակներու եզերքը, չկրնալով կրել գանոնք իրենց բազուկներուն վրայ:

Եւ չեշտեց Թէ Հոն է մեր Հայրենիքը ուր կանգնած է դարաւոր Մասիսը իր ալեհեր գագաթովը Հայաստանի սիրտը: Ի վերջոյ Հրաւիրեց Միութեամբ եւ սիրով կապուիլ իրարու Հետ: Ըսաւ Թէ ծառի մը բունը կտրելով անիկա չի փճանար, այլ նոր ծիլեր ու ճիւղեր կ'արձակէ: Մեզ կոչեց նոր ճիւղեր, որոնք մաքուր պէտք է մնան որպէս զի անոր մէջ որդեր չմտնեն:

Խօսքը վերջացնելով ըսաւ. «Հայաստանի սիրտը կը պահանջէ որ մենք պահենք մեր սէրը մեր ազգին, լեզուին եւ աւանդութեանց Հանդէպ եւ այսպիսով յարգած կ'ըլլանք մեր Միլիոն մը զոհերը, որոնք ինկան միայն եւ միայն Հայրենիքի եւ ազգութեան սիրոյն Համար»:

Հանդէսը փակուեցաւ «Թէ գիս կանչեն օտարագ»ով եւ ժողովուրդը գրուեցաւ լաւ տպաւորութեամբ: Ներկայ էին եւ կը Հըսկէին Հայ արիները իրենց նորագոյ խումբով:

Գառնիկ Գոճապաշեան

ԾԱՂԿԱԽՏԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Անգլիոյ Հանր. առողջապահութեան նախարարութիւնը մամուլին ղրկած է տեղեկագիր մը ծաղկախտի մասին՝ որ տարածուած է Անգլիոյ մէջ:

Տեղեկագրին մէջ նախարարութիւնը կը բացատրէ Թէ երկար տարիներէ ի վեր, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եւրոպայի զանազան երկիրներուն, նոյնպէս Անգլիոյ մէջ պատահած են ծաղկախտի դէպքեր եւ Անգլիոյ մասին կուտայ Հետեւեալ վիճակագրական Թիւերը.:

1926ին՝ 10,141 դէպքեր. մահ՝ 11,— 1927ին՝ 14,787 դէպքեր, մահ՝ 36,— 1928ին՝ 12,420 դէպքեր, մահ՝ 53,— 1929 յունուար 1էն ի վեր 3899 դէպքեր, մահ՝ 16:

Նախարարութիւնը այս Թիւերով կ'ուզէ Հաստատել Թէ ծաղկախտի Համաճարակ չկայ, եւ եթէ այս տարուան առաջին եռամսեայի ընթացքին Հիւանդութիւնը քիչ մը աւելի տարածուեցաւ, պատճառն այն էր որ ժողովուրդը զանց առաւ նախազգուշական միջոցները:

Տեղեկագիրը յետոյ կը խօսի «Թուսքանիա» նաւուն պարագային մասին, որ պոմպէյէն Անգլիա գալով, պատճառ տուած էր ծաղկախտի տարածման: Սկիզբէն իսկ, առողջապահական սպասարկութիւնները ձեռք առին ամէն զգուշական միջոց, մեկուսացնելու Համար վարակեալները: Վտանգը Հիմա բոլորովին անՀետացած է: «Թուսքանիա»ի մէջ վարակեալներէն միայն 7 Հոգի մեռած են ու Թէեւ, կրնայ ըլլալ որ երկրին ներքին քաղաքներուն մէջ վարակումներ պատահին, բայց նահանգիստները զէրծ են ամէն վտանգէ:

Տեղեկագիրը ակնարկելով կարգ մը Թերթերու տուած լուրերուն, զանոնք կը գտնէ չափազանցութիւն: Լոնտոն քաղաքին մէջ որ ունի 4.5 միլիոն բնակչութիւն, պատահած են ծաղկախտի 167 դէպքեր միայն:

ՓԱՐԻԶԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Փարիզի բնակչութեան առողջապահական վիճակը կը բարւոքի, բայց մահերու Թիւը մեծ փոփոխութիւն չէ կրած: Վերջին տասնամեակի (1—10 ապրիլ) վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ Հետեւեալ պատկերը: 1533 մահեր: Թանտատենդի Հետեւանքով պատահած է միայն մէկ մահ եւ բժիշկներու կողմէ մատնանշուած ժանտատենդի դէպքերը —18 միայն-մէկ Թիւ աւելի են նախորդ տասնօրեակէն: Հսկողութեան տակ առնուած է եւ կը դարմանուի միայն մէկ ծաղկախտաւոր: Արձանագրուած են 10 ջուր ծաղիկի դէպքեր:

կարմրախտը խլած է 13 զոհեր. կեղծմաշկը կայուն է:

Քաղցկեղի զոհ գացած են 93 անձեր, հիւծախտի՝ 221.— շնչառական գործարաններու զանազան հիւանդութիւններու՝ 240: Իսկ կրիպի՝ 10 անձեր:

Այս տասնօրեակին, կատարուած են 10 ամուսնութիւններ. ծնունդներու Թիւն է 1574:

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԴԷՄ

Հռոմի մէջ գումարուող մասնագէտներու միջազգային յանձնախումբը որ կը գումարուէր, նպատակ ունենալով ուսումնասիրել քիմիական պատերազմին դէմ քաղաքային բնակչութեան պաշտպանութեան միջոցները: Յանձնախումբը երկու լիակատար նիստերու մէջ, քննէլէ յետոյ երեք մասնախումբերու եզրակացութիւնները, վերջացուց իր աշխատանքները:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷյԼԻ ԱՐԻՆԵՐՈՒՆ ԱՐՇԱԻԸ

Կիրակի տօնական օր մը եղաւ Մարսէյլի Հայ արիներուն Համար:

Նախապէս կազմուած ծրագրին Համաձայն, սկաուտական խումբը, ազգ. վարժարանէն մեկնելով կէտ առ կէտ գործադրեց արշաւի բոլոր մանրամասնութիւնները: Տասիներէքն փողոցը խռնուած բազմաթիւ Հայեր խանդավառօրէն շնորհաւորեցին սկաուտ պետը ձեռնարկած գեղեցիկ գործին Համար եւ անոնց մէջ ոմանք խնդրեցին օտար վարժարան յաճախող իրենց եւ ազգականներու զաւակներն ալ ընդունիլ սկաուտական շարքերու մէջ:

Խումբը Սէն ժիւլիէնի մէջ, քանիցս ծափերով ողջունուեցաւ Հայ եւ օտար բազմութիւններու կողմէ եւ ի վերջոյ տեղաւորուեցաւ Էզզոլիվի բարձունքին վրայ, ուր՝ արիները վրանի մը տակ Հանգստանալէ ետք, սկսան իրենց զբաղումները:

Օրուան ընթացքին, արիները սկաուտական խաղերով, մարզանքով, եւ զանազան փորձերով հետաքրքիր ու ժիանգամայն խանդավառ պահեր ապրեցէ ետք, առանձին հետաքրքրութիւն մը առաջ բերին իրենց եւ ազգային վարժարանի շուրջ:

Տասնեակ մը անուսում եւ ղեպրոցազուրկ մանուկներ, Տոմինիքէնէն մինչեւ Էզզոլիվի երկար ճամբան հետիոտն հետեւեցան սկաուտներու խումբին՝ արտասուալիր աչքերով:

«Մենք ալ կ'ուզենք Հայոց դպրոց գալ, բայց չենք կրնար...» ահա՛ իւրաքանչիւր տղու ցաւը, որ լսելի եղաւ այդ օրը:

Արիները եղբայրաբար խօսեցան ու խաղացին իրենց զբրկուած եղբայրներուն հետ, իսկ պետը զանոնք սրտապնդեց զանազան խոստումներով:

Երեկոյեան խումբը վերադարձաւ գոհ եւ զուարթ տրամադրութեամբ, օրուան ծրագիրը ամբողջովին իրագործած:

Շնորհաւորելի է Մարսէյլի Ազգ. Վարչութիւնը, սկաուտական շարժումը քաջալերելու իր գեղեցիկ ձեռնարկին մէջ:

Լիայոյս ենք, որ վարչութիւնը աւելի առաջ երթալով, պիտի կրկնապատկէ սկաուտներու թիւը, հաստատուն հիմերու վրայ դնելու Համար սկսուած գեղեցիկ շարժումը. որմէ շատ բան պիտի կրնայ օգտուիլ Թէ դպրոցի աշակերտութիւնը եւ Թէ դպրոցազուրկ սերունդը:

Ա. Իրազեկ

«ՇԵՓՈՐ» ԴԱԴՐԱՒ.— Պոլսոյ Շեփոր Թերթը դադրած է, նիւթական պատճառներով:

CENTRAL AUTO, 24 Rue Caumartin: Դպրոց:վարձու կառքեր: REPRISES: Նոր եւ գործածուած կառքերու առուծախ: Հեռ. Louvre 15.92 եւ 14.26: Ամէն լեզու կը խօսուի: Ծ.

ԱԿՈՒԱՅԻ ՅԱՒ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մեր հայրենակիցները Clinique de l'Ecole Dentaire Françaiseի (29 Boulevard Saint.Martin) մէջ ամէն խնամք պիտի գտնեն: ցիշեալ ատամնաբուժարանը կը վարեն յայտնի փրոֆէսէօրներ, գիտական վերջին կատարելագործութիւններով: Ակնոյ քաշելը ծրի, ակռաներու եւ ատամնաշարի շինութիւն՝ չափաւոր գիներով: Դամելը ապահովուած: Թարգման՝ ամէն լեզուներու համար: Ամէն օր ժամը 9 — 12: Հեռաձայն Archives 55-09. Ծ.

ԿԱՐԱՒԱՆԸ

(ՀԱՏՈՒԱԾ)

Հողը մարող արեւի պէս կարմիր է
Ո՞ւր է վերքն որ կը պոռթկայ
Արի՛ւն, արի՛ւն ու արի՛ւն . . .

Ու սրւիններն նորէն ազուաշ տեւներ կը յառեն
Հաղաղութեան արեւին, որ խեւ ցուլի աչքի պէս
Բոլոր բացուած՝ կը թափէ երկաթի շէկ փըսորներ.
Մինչ փըքաստատ թռչի պէս կարաւանը բռնաւոր
Կը վխտէ: Բիւրեր են. բայց ոխըն Օտար Կամքին
Բոլորը կը համրէ մէկ: Ջունին անուն, տարիք՝ սեռ:
Վերջին պահու փոս մ'անգամ պիտի զանոնք չը կոչէ,
Իսկ անոնք որ ողջ մընան, իրենց վշտէն կը մեռնին:
Գիտեն արդէն ու նորէն պիտի քալեն, կը քալե՛ն,
Մինչեւ հասնի մահն իրենց: Գիտեն. արդէն ամէն մարդ
Իր ոտքին տակ կը ճանչնայ դիակը որ իրն իսկ է:
Չայն անխընայ կը ճզմեն զարշապարներ ազգական.
Ու կը դիտեն հերարձակ գեղուհի մ'որ իր ձեռքով
Ճամբուն վրայ կը ճանկէ փոս մ'իր զաւկին կենդանի:
Կը դիտեն ու կը քալե՛ն: Բալերն անոնց կը հնչեն
Հողին վրայ՝ ողբի պէս որ պոռթկալէ կը վախնայ:
Կ'ելլէ փոշին թանձրութեամբ գիշերային ծուխերու,
Ցնորդ սեղոակից աշխարհին՝ որ իրենցմէ կը փախի:
Ու կը քալե՛ն, կը քալեն կեանքէ հեռու ողջերն այս,
Որոնց ճամբայ ցոյց կուտայ ոճիրը բոզ քրքիջով.
Մինչ ժօտակայ ձորերէն մեղեդիներն ընտանի
Կ'երկնապղծեն վհատիւններ, չախչախուններ...: կը լսե՛ն.
Մահը ուրախ կը շարժի ու դաշոյնի պէս համբր՝
Մանըր մանըր կը պատռէ ցեղին ժարմինը հաստոյր:
Գանկե՛ր կ'իյնան:
— Ապագան կ'ամայանայ դերդ տաճար
Որուն աստուածն է մեռեր:
Ու սրտեր կը տըրորուին:
— կ'ողբայ հոգին դարերու կեղծիքն ամէն երազի:
Ոսկորներ կը չախչախուին:
— Պառաւ մը մերկ կ'անիծէ
Խորհուրդն ամէն ծընունդի:
Որովայններ կը բացուին:
— կեանքի շղթան օղ առ օղ ճամբուն վըրայ կը ցրուի:

ՋԱՐԴԸ

Սրտերը բեկ բաժակի պէս պարապ են.
Ո՞ւր է ձեռքն որ կը թափէ
Արի՛ւն, արի՛ւն ու արի՛ւն..,

Հողը մարող արեւի պէս կարմիր է.
Ո՞ւր է վերքն որ կը պոռթկայ
Արի՛ւն, արի՛ւն ու արի՛ւն...:

*
* *

Բայց, ողջեր կան դեռ Մահէն ո՛չ շատ հեռու, կը քալե՛ն...
Բայց, ամէն քայլ կը տանի զանոնք հիմայ դէպի ետ,
Հո՛ն ուր մէկ ոտքը փոսին՝ պապն իր թոռան կը լուծէր
Առեղծուածն ապրելու. մինչ դաշտերուն մէջ բերիւր
Ծառերը կը դառնային — մանուկներով բեռնաւոր —
Նրւագարան կենդանի. իսկ անկիւնին մէջ լուսեղ
Օրրոցը կը յաժառէր — վանդակի պէս ցնծաբեր —
Թռչուն մ'իր մէջ միշտ բանտած:

Կը յիշեն ու կը քալեն
Մոռցած՝ Մահն որ կը հանդչի:
Բայց երազ չէր, կ'ապրէի՛ն:

Օ՛ խնդութիւնն ապրելու, երբ դաշտին մէջ, ծառին տակ
Կոլոը կ'ըմպէր հողաբոյր ազուէն իր պայմանին
Ջուրը կեանքի աղբիւրին: Յուրանի մը վըրայէն
Ծեր սըրինգ մը կը ճաթէր՝ ուռած սրտի նըւագով:
Չոլն այն ատեն կը պատմէր հեշտանքն առջի հրպուժին,
Երբ կալէ կալ կը բռնէր բոյրը ջուխտակ ժորթերու:
Օ՛ բերկրանքը տեւելու, երբ պարժանը կենսաչորդ
Արծաթ շարքն իր կը ժըխէր էգ բերանի մը նուռին,
Ու կը թաղուէր հազեղուտ սրբութեանը մեղ գալիք
Սերունդներու խորհուրդին: Շուրջն ամէն ինչ կը լըռէր
Լըսելու լո՛կ մեղեդին երանութեան կենդանի:
Դեռ երէկ էր: կեանքը հոն ալ լոյսին պէս էր զըւարթ,
Երբ առաջին շողին հետ՝ աքաղաղին ձայնն արծաթ
Ակօսներու յոյսերուն կը խռնարհէր շէն ճիգեր.
Այն ատեն դեռ դաշտէն դիւղ՝ ճամբան քրտինք կը բուրէր:

Մինչ դռներուն հետ մատրան կոյս կոպեր կը բացուէին
Ծաղիկներու վըրայ նման խորանի վարագոյրին,
Բուխերիկէն բարի ծուխն օրհնէնքով լի կ'ելլէր վեր.
Այն ատեն դեռ դաշտէն գիւղ ճամբան կանանչ կը հագուէր:

Հաղաղ լանջքեր կ'ուտէին հրպարտանքով գոյութեան՝
Մեղմիկ սիւքէն այդուն որ կը լուրէր գոմ ու ցորեան,
Մինչ օրերու երազը հունձքերուն հետ կ'ուռճանար.
Այն ատեն դեռ դաշտէն գիւղ՝ ճամբան արիւն չէր ճանչնար:

կեանքը սէր էր ու սէրն ալ ժպտուն նըժան տղու դէմքի
Երբ սըրինգը հօտաղին, խաղաղ լոյսին տակ լուսնի,
Բերան բերնի կը կանչէր շաղի չափ թարըմ զոյգեր:
Ամէն ճամբայ դաշտէն գիւղ՝ արդ կը տանի դէպ աւեր:

(Ա. մաս)

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՍԳԱՍՕՆԸ

ՓԱՐԻԶ

Այսօր կիրակի գիշեր ժամը 8.30ին, Petit Journalի սրահին մէջ
21 Rue Cadet, Métro Cadet
կը տօնուի նախաձեռնութեամբ Ջ. Ե. Որբերու Միութեան
կը նախագահէ՝ **ՓՐՈՖ. Ն. ԱԴՈՆՑ**
կը խօսին՝ **Պ. Պ. ՆԻԿՈԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆ, ԿՈՊԵՌՆԻԿ ՔԱՆՏՃԵԱՆ**

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն M.M.Fauchet, Compositeur,Prof. au Conservatoire National de Paris,Boulmé, Violoncelliste,IerPrix du Conservatoire de Paris(թաւջուութակ), Mme. Heicknam-Cacheux violoniste, Ier Prix duConservatoire National, Mlle Cuvillier, Cantatrice, Ier Prix du Conservatoire; Պ. Ս. Նաւասարդեան, «Սիփան» երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. Սաքօ Ցակոբեանի եւ «կոմիտաս» երգչախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. Նշան Սերգոյեանի եւ հայ արուեստագէտներ:

ՈՒՐԻՇ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ՈՒՂԵՐՁՆԵՐ, ԵՒԱՅԼՆ
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՅԱՐԵԿՈՒՅԹ

Ի ՆՊԱՍՏ ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՈՐԲԱՆՈՑ-ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

5 Մայիս կիր. ժամը 2.30ին «փոթի ժուռնալ»ի սրահը 21 Rue Cadet
«ԱՆՈՑՇ»ԷՆ մաս մը.— պար ծաղիկներու Մէներդ Տիկ. Պատմագրեանէ, խմբերգ սանուհիներէ առաջնորդութեամբ Պ. Պատմագրեանի, նուագախումբի ընկերակցութեամբ:
Տոմսակներու գիները՝ 20, 15 եւ 10 ֆրանք: Դիմել «Ֆլորիա»:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Théâtre Albert Ier, 64 Rue du Rocher
5 Մայիս կիրակի գիշեր ժամը 8.45ին
Սիրայօժար մասնակցութեամբ Պ. Ա. ՇԱՀԱԹՈՒՆԻԻ
Պ. Ե. Թօլալեան առաջին անգամ բլլալով Փարիզի մէջ պիտի կատարէ ներոնի դերը:
կը ներկայացուի **QUO VADIS?** (ՅՈ՞ ԵՐԹԱՍ)
Կը մասնակցին նաեւ Տիկ. Տիկ. Ս. Ալէքսանեան, Ս. Նշանեան, Անահիտ եւ Խանդամիրով, Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Շ. Սարեան, Մ. Թորոսեան, Դ. Դմբէթեան, Բարիլոյեան եւայլն:
Տեղերու գիները օթեակ 250, 200, Թիկնաթոռ 25, 15, 10 եւ 7.50
Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Երուանդ Թօլալեանի 208bis Rue Lafayette *եւ Տրդատ Նշանեանի 48* Rue Monsieur le Prince

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ սանուհիները այս առաւօտ Հայոց եկեղեցիին մէջ պիտի երգեն Եկմալեան բազմաձայն պատարագը, ընկերակցութեամբ երգեհոնի, զոր պիտի վարէ Պ. Արայ Պարթեւեան, Փարիզի երաժշտանոցէն:

Տօքթ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ
36, Rue de Bellefond, 36
PARIS (9e)
Մէթրօ՝ Poissonnière
Tél. Trudaine 88-77

ELDORADO CINÉMA
24 Place Castellane, Marseille
Գացէք տեսնել ամէն օր մինչեւ երկուշը. իրիկուն 28 Ապրիլ: Շարժանկարի աստղ եւ հրաշակաւոր հայ արուեստագէտ
ՇԱՀԱԹՈՒՆԻՆ
Ամենազգայացունց ֆիլմի մէջ՝
ՍՊԱՌՆԱԼԻՔԸ
Միեւնոյն յայտագրին մէջ կատակերգական մեծ ֆիլմ մը՝
Zigoto aux manoeuvres
Անվերջ խնդուք

WALTHER STRARAMի
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԻՍԸ
Շան գ'էլիզէի Թատ. եզ. 2 Մայիս ժ. 21ին, ժասնկց. Ջինօ ՖՐԱՆՋԷՍՔՈՆԻ եւ Մօրիս Վիլօի կողմէ: ՓԱՒԼՕԻ: Սիւուէթաս ա. Տէլցայնէրոս, բ. Լապրատորէս, գ. Նինոս (ա. անգամ).— ՐԱՎԷԼԻ Ma Mère l'Oye, Տոմսերը՝ 2—40 Ֆր.:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
ԱՑՑԵԼՈՒ ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ
Հասցէ՝ 48 Av. de l'Economie
Blanc-Mesnil (S. et O.)
կը ստանձնէ հաշուապահական ամէն տեսակ գործեր եւ կուտայ տուրքերու վերաբերեալ տեղեկութիւններ:
Չափաւոր գին

Բ. ԱԲԳԱՐԵԱՆ
Վկայեալ հիւանդապահ, նախկին տասնապետ հիւանդապահ Արեւելեան բանակին, 14 երկար տարիներու փորձառութեամբ կը խնամէ ամէն տեսակ հիւանդներ: *Մասաժ, վանտուզ, փիքիւր, փանսըման* եւայլն: Վկայեալ աղքատներուն ձրի:
Հասցէ՝ 6 Rue Grégoire du Tours. Paris (6e).

Կ'ուզուին ժէտօճ տոպ կարող գործաւորուհիներ եւ անդրբրընէօզներ: Լաւ վճարում եւ տեւական գործ: Պանլիէօ բնակող գործաւորուհիներուն յանձնումի երկար պայմանաժամ:
Փութով դիմել Մ. Խապրիկի 5 rue du Tourtille, Paris (20e). *Միայն առտուները ժամը 9էն 12:* Metro : Belleville *կամ* Couronne.

Կ'ուզուին թիսէօզներ (հիւսող), տէվիտէօզներ (կծիկ շինող) եւ մուլինէօզներ (մետաքս մանող) գործաւորուհիներ: *Դիմել՝* Usine de Tissage et Moulinage Favot à Virieu sur Bourbre Isère.

Կ'ուզուին երկու հայ աշխատաւորներ ֆրանսական ճաշարանի մէջ աշխատելու համար: *Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան:*

Առիթէն օգտուեցէք
Գործի դադարման պատճառով դերձակատան մէջ գտնուող կերպասները եւ կարուած հագուստները կը ծախուին նպաստաւոր պայմաններով:
Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ գնումներու համար 100ին 30 զեղչ:
Ժամ առաջ շտապեցէք՝ դերձակատուն Շամամեանեան, 22 Rue des Petites Mariées, Marseille.

Կ'ուզուին կին գործաւորներ՝ հին հագուստներ վերանորոգելու համար՝ մեքենայով եւ ձեռքով: Ցեւական աշխատանքը ապահովուած է, ամէն ժամանակի համար առանց դադարի: Լաւ վճարում:
Կ'ՈՒԶՈՒԻ նաեւ կին վարպետ մը (contremaîtresse): Դիմել՝
I. Landau & Fils,
37 Rue de la Voute - Paris (12e):
Մէթրօ վէնսէն:

WAGRAM AUTO
Կ'ապահովէ արտօնագրի ստացումը 100 ֆրանքով:
73 Av. de Wagram Մէթ. Ternes
63 Av. Gde. Armée » Maillot
149bisBd. Villette, Aubervilliers

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք
BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ
Շետեւեալ չափաւոր գիներով
12 Ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel
16 Ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre
18 Ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant: F. SOUVIGNY

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԵՍ ՈՒՏԵԼ ՄԻՇՏ ՅԱԼԸ
ՈՒ ՎՃԱՐԵԼ ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԱԺԱՆ. ԴԻՄԷ
24, Rue St. Lazare, PARIS (9e)
ՃԷՆԱՋԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵԱՆ
Ադեւելեան ուտեստեղէններու մեծահանոցը:

Տօքթ. Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ
ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
17 Rue Lamartine, PARIS (9e)
Թել. Trudaine 92—47, Մէթրօ՝ Cadet, Nord Sud, N.D. de Lorette
Ամէն օր 14—19 կիրակի եւ տօն օրեր 10-12 *և ժամադրութեամբ*

ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻ ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ
Թ. ՈՒՆՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
Հոխ մեծերք անգլիական եւ ֆրանսական կերպասներու
ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆ
66, Rue d'Hauteville, Tél. Prov. 67.07 Métro, Poissonnière

ETABLISSEMENTS GINDRE & Cie
ՄԵՏԱՔՅԱՅԻ ՀԻՒՍՈՒԱԾԵՂԵՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
94 Rue Henon, LYON, Croix-Rousse
Մեր գործարանին մէջ կ'աշխատին 13—25 տարեկան հայ երիտասարդ աղջիկներ: կ'ընդունինք տակաւին (Tisseuse) Թիւեօղներ եւ աշկերտուհիներ որոնց կը տրուի բնակարան եւ սնունդ ընտանիքներու մօտ: Շատ մը առաւելութիւններ:
Ընդունելու եւ մանրամասնութիւններու համար դիմել սնօրէնութեան:

Հ. ԱԲԵԼԵԱՆ OFFICE LAFAYETTE
Tél. Nord 89-06 226 Rue Lafayette, PARIS (10e) Tél. Nord95-79
Կալուածական ամէն տեսակ գործառնութիւններ: վարձու եւ ծախու խանութներ, տուներ, գրասենեակներ, հողեր եւն.:
Ջրի խորհրդակցութիւն դատական խնդիրներու եւ շինութիւններու մասին՝ փորձառու փաստաբաններու եւ ճարտարապետներու կողմէ:

ԱՐԱՔՍ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆ
9 Rue Papillon, PARIS. Tél. Prov. 49—31

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ
CLINIQUE UNIVERSELLE
5 Rue Euryale-Dehaynin (*փողոցին մէջ եւ ոչ անկիւնը՝* Av. Jean Jaurès *թիւ 81 եւ 83ի մէջտեղը*). Tél. 60-84
Ամէն տեսակ ներքին հիւանդութիւններ՝ ամէն օր ժամը 2.30-7.30: Բիթի, կոկորդի, ականջի եւ աչքի հիւանդութիւններ, Դշ., Երշ.Շբ.5-7.30, Ակռայի հիւանդութիւններ, առտուընաշաղ, քուրոն, եւայլն, եւայլն:
Չափաւոր գիներ եւ խնամուած աշխատանք: Կը խօսուի Հայերէն:

ԾԱԽՈՒ ԵՒ ՎԱՐՁՈՒ ՎԻԼԼԱՆԵՐ
ԾԱԽՈՒ Է վիլլա մը, 114 Rue Victor Hugo, Պուա ֆոլռնպ, փարիզէն 11 վայրկեան հեռու: 6 փիէս, մեծ արհեստանոց, բարձրադիր ստորնայարկ, բաղնիք, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, Թելէֆոն, կեդրոնական ջեռուցիչ եւ փոքրիկ պարտէզ: Գին՝ 220,000 ֆրանք,— վճարման դիւրութիւններ: Ցարեկան վարձք 12,000 ֆր. եւ *շահ:* վարձու կը տրուի նաեւ ծախելու խոստումով:
Ուրիշ վիլլա մը 5 փիէս, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, կառաջ եւ փոքրիկ պարտէզ: Գին՝ 150,000 ֆր.: Ցարեկան վարձք 8000 ֆր. եւ շահ: վարձու կը տրուի ծախելու նաեւ խոստումով: Դիմել տանտիրոջ Branger, 5 Rue Cambon, Paris.

Տօքթ. Ե. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
ՆԱԽԿ. ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԹԻՖԼԻՋԻ Կ. ԽԱՉԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐՈՒՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՄԱՆԿԱՆՑ, ՄԻՋԱՍԵՌԱՑԻՆ, ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
42 Rue des Acacias, PARIS (17e) Մէթրօ՝ Etoile
Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 5էն 7 եւ ժամադրութեամբ
Իսկ կիրակի օրերը միայն ժամադրութեամբ

Կ'ուզուի գործի ընկեր պատուաւոր եւ վստահելի դերձակ մը կ'ուզէ գործի ընկեր մը 20,000 ֆր. դրամագլուխով:
Պատրաստ եւ շահաւոր գործ: Դիմել՝ *Յառաջ* Պ.ի:

600,000 ՖՐԱՆՔ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻ
Փոխատուութիւն ամէն տեսակի երաշխաւորութեամբ, Զեղչով անսիջական վճարում վաճառականական մուրհակներու Փոխատուութիւն ապրանքներու վրայ: Դիմել՝ V. Bartelloni, Cabinet Yarjanian, 5 Rue Cardinal Mercier. Tél. Central. 97-39 *եւ* 96-70.

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքոլ Միլիթէր	ամենալաւն ու ածանը	2-14 ֆրանք

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ
96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ: Ամբատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռաթոմառ: Ազճամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, կիրակի 9—12.*

ՀԱՅԵՐԷՆ ՓԼԱՔՆԵՐ
ՈՒՆԻՆՔ ֆոնոկրաֆներ եւ յայտնի արուեստագէտներու փլաքները՝ Հայերէն, ցունաբէն, Թուրքերէն, Հրէերէն, Արաբերէն, Սպաներէն, Ալժերիական, Թունուզական եւ Մարոքեան: միակ ներկայացուցիչը Ֆրանսայի: Դիմել՝ Jos. de Padova, 117 Passage du Caire, Paris (2e).

Տօքթ. ԱՍԼԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԹՈՒԲԵՐՈՒԻ ԵՒ ՍՏԱՄՈՔՍԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Մասնաւոր յարկաբաժին՝ մորթային եւ վէներական ախտերու
Դարմանատան մէջ կը բուժէ ULTRA-VIOLET ճառագայթներով ցաւագաւ, Ջղացաւ (Sciatique), Նեվրալժի, Անարիւնութիւն, Ոսկրանեղուծիւն (Rachitisme) եւայլն:
16 Rue Bleue, Մէթրօ՝ Cadet. Հեռ. Provence 73-67
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԺԱՄԸ 9—12 եւ 2—7, ԿԻՐԱԿԻ 9—12

Տօքթ. ՏԻՐԱՑ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷՏԷՆ, (Licencié ès Sciences)
Նախկին Interne փարիզի Hôpital des Enfants maladesի եւ մանագէտ մանկանց եւ ներքին հիւանդութեանց
24, Rue des Grands Augustins, Paris (6e) Place St. Michel
Հիւանդ կ'ընդունի Գշ. Երշ. Ուր. եւ Շբ. օրերը, ժամը 1էն 4
Ինչպէս նաեւ մասնաւոր ժամադրութեամբ
Métro St. Michel *եւ* Odeon Tél. Littré 60-46

ՓԱՍՏԱԲԱՆ
ԳՐ. ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ, (ԳՐԻՄԻԹԷԼ)
Contentieux Général, R. C. Seine 423631
Հեռաձայն Ménilmontant 66-64
Ամէն տեսակ դատեր, վարչական գործեր եւ պաշտօնական գրութիւններ, ամենայաւ պայմաններով:
Արկածի *դատերու մասնագիտութիւն*, Աւանց կանխավճարի:
Ընդունելութեան ժամեր, առաւօտ 9.30էն 10.30, կէսօրէն վերջ 2 3 եւ 7էն 8.30: Մէթրօ՝ Ménilmontant. *Թրամվէյ 5 եւ 26, Օթօպիւս* BC, BG, O եւ Q.
Հասցէ՝ G. Tellalian, avocat, 72 Rue de Ménilmontant, Paris (XX)

1911 — 1929
ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀԻՆ
ԱՐՄԵՆԱԿ ԹԱՀՐԻԿԵԱՆ
ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է 16 Rue Pigalle
Հայերու համար մասնաւոր գին Խնամուած աշխատանք

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԿՈՎԿԱՍ"
3 Rue Champollion, Մէթրօ՝ Սէն Միշէլ եւ Օտէոն
Մի մունա՛ք կովկասի համով հոտով կերակուրները որ կը պատրաստուին Թուսիոյ արքայական խոհարարին կողմէ:
ԱՄԷՆ ՕՐ ՇԻՇԼԻԿ ԵՒ ՎՈՏԿԱ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
Տէր եւ Տնօրէն՝ **Տօքթ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Դշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քիթ, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3. ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻՆ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ
106 Ave. Kléber. PARIS (16e)
(Նախկին Սթէֆէնի) Հեռ. Passy 72.56 R. C. Seine No. 438390
Տնօրէն՝ Պ. ԱՆՏՐԻ
Ամէն տեսակ ընկերութեանց պայմանագրութիւններ, ապահովագրական պայմանագրութիւններ, խնդրագիրներ, պատերազմական Հատուցումներ, տուհւտրական տուներու առուծախ:
Օրինական ամէն կարգի հետապնդումներ վարչական եւ հիւպատոսական իշխանութեանց մօտ:
Ձրիանաս մտնելու համար ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացման խնդրագիրներ (ԱՅԻՏԱՎԻԹ):
Ամուսնութեան, ամուսնալուծման ձեւակերպութիւններ. ներկայացուցչութիւն Ֆրանսայի, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ բոլոր դատարանները:
Ամէն օր ժամը 4—7, բացի կիրակիէ եւ շաբաթէ ցառաջի ընթերցողներուն համար խորհրդակցութիւնը ձրի

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE


ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՑՈՒՆԵՐԷՆ
ԲԼՈՒՆԵՐՈՒ ԳԻՆ 18 ՖՐ.
Պէլվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61.85
Ձոխ մեծերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգուած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագիր եւայլն: Հայերէն հոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մեներգ եւ Թէ խմբերգ: Տպուած ցուցակը ձրի է:
Ինչպէս նաեւ բօրդաճիճի լաւ կրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարեղէններու լաւագոյնը ամենազեղ չեալ գիներով:

Սիլկէր մեքենաներ

կը ծախենք գործածուած Սինկէր կարի մեքենաներ, ասեղներ, գործիքներ եւ մեքենայի ոտքեր: Լաժան եւ լաւ: Դիմել՝ միայն երկուշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը ամբողջ օրը, Պօյաճեան եւ Արգուեան,
5 Rue Marceau. St. Ouen (Seine).
Մէթրօ՝ Clignancourt.

ՅԱՌԱՋ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire — SCH. MISSAKIAN

Rédaction & Administration — 235 Faub. St. Martin PARIS (10e)

Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Խմբագ. եւ վարչութիւն

MÉTRO LOUIS-BLANC ou JAURÈS

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 2 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ԱՊՐԻԼ 1929

30 AVRIL 1929

Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 944 — ՕՐԱԹԵՐԹ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՊՐԻԼ 11/24Ի ՓԱՌԱՁՈՒԿ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՀԱՋԱՐԱԻՈՐ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՅԱՐԳԱՆՔԸ ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կիրակի գիշեր Փարիզի հայ գաղութը աննախընթաց շուքով տօնեց 1915ի Մեծ Եղեռնի մէկ միլիոն զոհերուն յիշատակը, նախաձեռնութեամբ Ձափհաս Երկսեռ Որբերու Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ ազգային ու հայրենակցական բազմաթիւ Միութեանց: Առաջին անգամն էր որ Փարիզի մէջ այսքան մեծ բազմութեամբ եւ այսքան հանդիսաւորութեամբ կը տօնուէր Ապրիլեան սգահանդէսը:

Շատ կանուխէն ժողովուրդը լեցուած էր արդէն «Փրեմի թուռնալ»ի ընդարձակ սրահը, ուր շարժելու տեղ չկար. ոտքի մնացողներուն հաշիւը կարելի չէ տալ. բեմին առջեւը եւ քովնտի սրահները նոյնպէս լեցուած էին երկսեռ բազմութեամբ: Բացի Փարիզէն և արուարձաններէն, հայրենակիցներ եկած էին նաև Յաւառէն եւ Պրիւսէլէն՝ յատկապէս ներկայ ըլլալու համար սգահանդէսին:

Ժամը 8.30ին Ֆրանսահայ Արիները հանդիսաւոր մուտք գործեցին սրահին մէջ, առաջնորդութեամբ հայկական եռագոյնին, խանդավառ ծափերու մէջ: Իսկ բեմին վրայ դիրք բռնած էին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պուա-Քոլոնպի Արիները: Թէ՛ այս վերջիններ եւ թէ Ֆրանսահայ Արիները մինչեւ վերջ մնացին իրենց դիրքերուն վրայ՝ հսկելով կարգապահութեան:

Բեմին վրայ կը ծածանէին հայկական եռագոյններ. իսկ ճակատը զրուած էր նկարիչ Պ. Հրանտ Ալեանաքի յատկապէս այս Սգահանդէսին առթիւ գծած մեծադիր նկարը՝ «ցաւենակի ճամբուն վրայ», զոր հրատարակած էինք մեր կիրակիի թիւով:

Հանդէսը բացուեցաւ ժամը 9.10ին «Մեր Հայրենիք»ով, զոր երգեց Սիփան երկսեռ երգչախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. Սաքօ Ցակոբեանի: Ամբողջ սրահը ոտքի կանգնած էր:

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԲԱՑՄԱՆ ԽՕՍՔԸ

Նախագահ փրոֆ. Ն. Ադոնց արտասանեց բացման խօսքը.

— «Ցաւնորչորս տարիներու շարքը, *ըսաւ*, անզօր էր մոռցնելու անցած օրերու յիշատակը: Համաշխարհային պատերազմի ատեն մեծ ու փոքր պետութիւնները երկու ճակատի բաժնուած էին: Ոչ արիւնալի դատն ալ նժարին մէջ դրուած էր: Մենք ըրինք ա-մէն ինչ, այդ դատը շահելու համար:

Մեծ դաշնակիցները ամէն տարի կը տօնեն իրենց յաղթանակը, անոնք միշտ ծաղիկներով կը զարդարեն իրենց նահատակներու գերեզմանը. իսկ մե՞նք: Մենք ամէն տարի կը հաւաքուինք ոչ թէ մեր յաղթանակը տօնելու, այլ մեր պարտութիւնը սգալու:

Ես կ'ոգեկոչեմ մեր անթաղ մեռելներու ուրուականները, որպէս զի տեսնեն թէ ի՛նչպէս յարգալիր կը տօնենք իրենց յիշատակը (*ու հրաւիրեց ներկաները յոտնկայս մէկ վայրկեան լռութիւն պահել*):

Մեր զոհերը ջարդուեցան անոր համար որ գերադասեցին ապրիլ իբրեւ հայ եւ ոչ թէ իբրեւ ստրուկ: Հերոսը ա՛յն է որ կ'արհամարհէ մահը յանուն որ եւ իցէ բարձր գաղափարի: Մեր ապրիլեան նահատակները կ'երթան միանալ հայոց պատմութեան միւս անհամար զոհերուն, որոնք իրենց արիւնը տուին՝ պահպանելու համար հայութիւնը եւ անոր քաղաքակրթութիւնը: Գաղութներու մէջ մեր պարտականութիւնն է պահպանել մեր գոյութիւնը: Չկայ յաղթանակ առանց պարտութեան: Երբ ծառի մը ճիւղերը կտրեն, անիկա եարմ ճիւղեր կ'արձակէ: Ջեզմէ իւրաքանչիւրը պէտք է կատարէ իր պարտականութիւնը՝ յանուն ազատագրութեան»:

ԸՆԿ. Կ. ՔԱՆՏՃԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

Նախագահը յետոյ բեմ հրաւիրեց ընկեր Կոպեռնիկ Թանտրճեանը (Ամերիկայէն), որ խանդավառ ճառ մը խօսեցաւ.

—«Ազգերու պատմութեան մէջ օրեր կան, որ բոլորին կը պատկանին, առանց դասակարգի, աշխարհականի կամ հոգեւորականի խտրութեան: Ապրիլեան սգատօնը այդ օրերէն է, համազգային սգատօն է: Հայ ժողովուրդը իր գոյգոնթայի ընթացքին մոռցաւ իր գաղափարական տարբերութիւնները: Այսօր պէտք է ընէ նոյնը, ոչ թէ միայն լալու եւ սգալու, այլ ապագայի համար յոյսի նշոյլ մը դուրս բերելու նպատակով:

Մեր սգատօնը առաջին քայլն է դէպի յաղթանակ: Մեր միլիոն մը զոհերն էին որ հիմը դրին մեր անկախ հայրենիքին: Անոնք ձերմակ կամ սեւ պատանք չունեցան, բայց մեզի բերին եռագոյն դրօշակը: Մեր մեռելները պարտք են դրեր մեր վրայ *Մեր Հայրենիքը* երգել մեր հայրենիքին մէջ, որպէսզի իրեց հոգիները ալ թնդան: Ո՛չ թէ «Թշուառ ու անտէր» հայրենիքին, այլ ազատ, անկախ ու տէր ունեցող հայրենիքին մէջ:

Երիտասարդ ծնողազուրկնե՛ր, դուք որ չտեսաք ձեր հայրերը, այս բոլոր խօսքերէն մէկ բան միայն պէտք է պահէք՝ արդարացնելու համար ձեր սերունդին, ձեր ծնողքներուն, ձեր ազգին կտակը. — *գիտակցական վրէժի գաղափարը*: Ան ատեն ձեր մեռելները պիտի ըսեն թէ չեն ուզեր այլեւս սգատօն, այլ անկախութեան տօն՝ անկախ հայրենիքին մէջ: Հայ ժողովուրդին քաղաքացիական — ոչ թէ զգացական— գիտակցութիւնը պիտի ձանչնանք այս տօնին մէջ, ցոյց տալու համար պատմութեան թէ հայ ժողովուրդին գործ տեսնող դասակարգը գիտէ քով քովի գալ եւ ձեռք ձեռքի տալ: Լացի ու սուգի տեղ գիտէ ազատ հայրենիքի գաղափարով տոգորուն զանգուած մը հանել հայ ժողովուրդի ծոցէն:

Ազատ եւ անկախ Հայաստան.— այս է աճա այսօրուան սգատօնին մեզի ներշնչած միակ պատգամը:»

Ցետոյ խօսեցաւ ընկեր Նիկոլ Ադբալեան:

ԸՆԿ. Ն. ԱՂԲԱԼԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

— «Այն հանգամանքը որ այսօր եկեղեցական արարողութեան ժամանակ ա՛յսքան մեծ բազմութիւն չկար, այն հանգամանքը որ փարիզաբնակ հայութիւնը չէ գոհացած այսօրուան տօնը եկեղեցիի շրջափակին մէջ տօնելով եւ եկած է այս քաղաքացիական տօնին, ցոյց կուտան թէ մենք Ապրիլ 11/24ի վրայ չենք նայիր իբրեւ եկեղեցական տօնի: Մենք չենք ժխտեր որ անոնք որ յաւիտենապէս կորան, եկեղեցիին մէջ չյիշուին, բայց մենք կը հաստատենք թէ եղածը քաղաքական գործ էր թէ՛ նահատակողին եւ թէ նահատակուողին համար: Ձիշդ է որ Հայը քրիստոնեայ էր եւ քրիստոնեայ քաղաքակրթութեան ներկայացուցիչը առաջաւոր Ասիոյ մէջ, ուր հակադրուած էր մահմետական ժողովուրդին: Այս հանգամանքը դեր մը կատարած է այդ մեծ ողբերգութեան մէջ. բայց սա միակ պատճառը չէր. իսկական պատճառը քաղաքական էր եւ մենք այսօր անոր քաղաքական նշանակութիւնը պէտք է վեր հանենք եւ մեր քաղաքական գնահատանքն ու ըմբռնումը ձեւակերպենք:

Շատ շատերու համար կասկածելի չէ որ Ապրիլ 11/24ի դէպքերը նպատակունէին Հայոց Դատը ոչնչացնել՝ հայ ժողովուրդը կոտորելով: Հայրկոտորուեցաւ ո՛չ թէ իբր քրիստոնեայ, այլ որովհետեւ Դատ ունէր: Ու Թուրքը դիմեց հիմնական միջոցին, ատամը քաշեց՝ ատամի ցաւէն ազատելու համար: Մեռցնել Հայկ. Դատը, ա՛յս էր հիմնական պատճառը: Ժողովուրդը պէտք է կոտորուէր՝ այդ Դատը մեռցնելու համար եւ ժողովուրդը կոտորելու համար ամէնէն առաջ կոտորեցին ղեկավարները, որպէս զի ինքնապաշտպանութիւնը չկազմակերպեն:

Թուրքը խտիր չդրաւ լուսաւորչականի, բողոքականի եւ կաթոլիկի, դաշնակցականի եւ հնչակեանի միջեւ. պէտք չէ՞ր որ մենք ալ մէկ ճակատ կազմէինք Թուրքին դէմ: Բայց այսօ՛ր 14 տարի վերջ հակառակը կը տեսնենք:

Հայ ժողովուրդը չէր կրնար Հայ չմնալ: Հայ ժողովուրդը մեղք չունի կոտորածներուն մէջ: Դոնէ կարդացէք այս առթիւ օտարներուն գրածները: Մէ միլիոն ու կէս կոտորուեցաւ անոր համար որ անոնք կրնային Հայաստան կերտել: Ջարդի ծրագրին յղացողը ըսաւ թէ հայ ժողովուրդը պիտի կոտորէ այնպէս, որ 50 տարի ոտքի ելլելու անկարող ըլլայ: Ա՛յս է որ պէտք է յայտարարենք միշտ:

Չէ կարելի ըսել թէ հայ բազուկը անպատասխանի մնաց: Չէ՛ կարելի ըսել թէ պայքարը վերջացած է Ան նոր կը սկսի:

Ինչո՞ւ կոտորուեցաւ հայ ժողովուրդը իր լեռներուն եւ գիւղերուն մէջ, ինչո՞ւ կատարուեցաւ եղեռնագործութեանց աներեւակայելին պատմութեան մէջ.— որպէսզի մեռնի Հայ Դատը: Սակայն այդ Դատը չի մեռնիր: Երբ ա՛յսքան մեծ բազմութիւն հաւաքուած է այս սրահին մէջ, կը նշանակէ թէ անոնց համար Հայ Դատը մեռած չէ: Եւրոպա կրնայ մեռած հաւատալ զայն: Մեր արեան հաշւոյն, մեր պատմութեան այդ գարհուրելի օրերու հաշուոյն ուրիշներ կրնան ըլլալ մեծահոգի եւ ներողամիտ, բայց մենք որ մեր կաշիին վրայ կրած ենք ջարդերու եւ անլուր չարագործութեանց հետեւանքները եւ այսօր կը տառապինք անոր համար, կրնա՞նք ներել— ո՛չ: Չենք ներեր ո՛չ թէ կոյր վրէժխնդրութեամբ, այլ գիտակցաբար: Հայ Դատը կը վերջանայ ա՛յն ատեն միայն, երբ եփրատէն դէպի արեւելք՝ հայ ժողովուրդը իրաւունք կ'ունենայ ազատ ապրելու:

Ի՞նչպէս գոհանալ խրճիթով, երբ ապարանք ունինք, ինչո՞ւ տարագիր ըլլանք, երբ հազարամեայ քաղաքակրթութիւն ունինք: Մենք որ միջազգային առեւտրական ասպարէզի, գիտութեան եւ այլ քաղաքակրթական մարզերու մէջ կը յաղթենք. հանճարներ չունինք բայց հաւասար ենք քաղաքակիրթ ազգերու, պէ՞տք է գլուխ ծռենք միլիոնաւոր ոճրագործներու վոհմակին. — ո՛չ երբեք. պայքարի տեսակները կարեւոր չեն. խնդիրը պայքարն է, պայքարիոգին: Իրաւունքի գիտակցութեան ոգին է որ պէտք չէ մեռնի հայ ժողովուրդին մէջ: Թուրքը ուզեց անգլուխ ձգել մեզ, բայց Հայը անգլուխ չի մնար: Այսօր նոր սերունդ մը կը հասնի՝ իր անցեալի պատմութեան գիտակցութեամբ. այն դատերը կը մեռնին, որոնք պաշտպան չունին: Պէտք է միացնենք մեր ընդունակութիւնները՝ ստեղծելու համար սերունդ մը որ եաթաղան չէ տեսած, սերունդ մը որ պիտի մեծնայ Եւրոպայի մէջ եւ որ Հայ պիտի մնայ: Այդ սերունդով է որ մենք ցոյց պիտի տանք թէ հասած է ժամը, երբ հայ ժողովուրդը գիտէ ապրիլ: Օրինակ առնենք Սեւ Լեռնցիէն, Պուլկարէն :

Այսօր մեր այս վիճակովն իսկ մենք ուժ մը կը ներկայացնենք, զանցառելի չենք եւ մեր աջակցութիւնը կը փնտռեն: Բայց պէտք է որ հասնի նոր սերունդ մը: Ցարդ այսինչ կամ այնինչ քաղաքացի կամ գիւղացի էինք: Հիմա՛ է որ ազգ պէտք է դառնանք, արժեցնելու համար մեր իրաւունքները: Եթէ մեր ճակատը մէկ լինի թշնամիին դէմ, այն ատեն կը դառնանք ուժ մը որ կրնայ քաղաքական դեր խաղալ եւ հաշիւներ մաքրել:

Ներկայ սերունդին վիճակուած է Թերեւս կերտել նոր հայրենիք, որուն համար ա՛յնքան զոհեր տուինք:

Այսօրուան երիտասարդները բոլորովին տարբեր են. անոնք առանց ծնողքի որբանոցներու մէջ մեծցան զինուորական կարգապահութեամբ: Այդ սերունդն է որ ազատագրութեան գործին պէտք է լծուի: Ան է որ պատմական գործօն պիտի դառնայ եւ մեր պարտականութիւնն է օգնել անոնց:

Ամփոփելով, երեք հիմնական գաղափարներ պէտք է ունենանք, 1.— Հայութեան պէտք է ներշնչուի թէ իր գոյութիւնը քաղաքական մտածման արդիւնք է եւ ոչ թէ միջցեղային ատելութեան: 2.— Ղեկավարութենէ զրկուած հայութեան պէտք է տալ նոր ղեկավարներ, նոր աստղեր: 3.—Անմար պահել պայքարի ոգին հայ ժողովուրդին մէջ:

Այդ ճամբուն վրայ է որ մարդ կը գտնէ իր ազատութիւնը: Այդ կամքին շնորհիւ է որ պիտի ստանանք մեր անկախութիւնը»:

Ֆրանսահայ Սկաուտներու անունով վարիչ Պ. Գուրգէն Մեծատուրեան յարգանքի խօսք ուղղելով նահատակներու յիշատակին, յայտնեց թէ վաղուան սերունդը՝ «խաչէհաւատարիմ և միշտ պատրաստ ըլլալ հայկ. ազատագրութեան համար:

Ձափհաս Որբերու կողմէ ուղերձ մը կարդաց Պ. Բաբգէն Ս.— Քէշիշեան (կը հրատարակենք վաղուան թիւով):

Ձափհաս որբ մը՝ Պ. Հայկ Եափուճեան կարդաց ուղերձներ՝ ղրկուած զանազան Հայրենակցական Միութեանց կողմէ (Տրապիզոնի, Ուրֆայի, Եօզղատի, Անդրէաս-Շ. Գարահիսարի եւայլն):

Կարդացուեցաւ նաեւ նամակ մը, Փարիզի հայ-կաթոլիկ ժողովրդապետութեան կողմէ, որով այս վերջինը իր յարգանքները յայտնելով նահատակներու յիշատակին, կ'աւելցնէր թէ Հ. Պետրոս Ծ. վրդ. Քէշիշեան հիւանդութեան պատճառով չպիտի կրնայ անձամբ մասնակցիլ սգատօնին: Հայր Քէշիշեան խնդրած է նաեւ հրապարակաւ հերքել այն զրոյցը թէ ինք հրաժարած է մասնակցիլ համազգային սգահանդէսին:

Փոքրիկ դաղարէ մը վերջ, սկսաւ գեղարուեստական բաժինը: Սիփան երգչախումբը հետզհետէ երգեց «Գարուն» (Կոմիտաս վրդ.ի), «Սիրուն գարուն» (Սաքօ Ցակոբեանի), «Սիրուն Մանուշակ» (Արայ Պարթեւեանի): Օր. Ղազարոսեան դաշնակի վրայ նուագեց Շոփէնէն կտոր մը: Ջուլֆակի վրայ նուագեց Օր. Տիլպէր (Ա. Մրցանակ Փարիզի երաժշտանոցէն) Տվորաքի «Իւմորէսքը»: Օր. Տալպէրէ (Ա. Մրցանակ Փարիզի երաժշտանոցէն) երգեց Պէնժամա-Կոտայի «Աթաստի երգը» եւ Փօլ Ֆոշէի «Անմեղութիւն» մելոտին: Թաւ-Ջուլֆակի վրայ նուագեց Պ. Պուլմէ (Ա. Մրցանակ Փարիզի երաժշտանոցէն) Փօլ Ֆոշէի «Վերջալոյսի երգը»: Ամէնէն վերջ երաժշտանոցի փրոֆ. Պ. Փօլ Ֆոշէի դեկավարութեամբ (դաշնակ) նուագուեցաւ Շուպէրթի «Հրաժեշտ»ը, մասնակցութեամբ Օր. Տիլպէրի (Ջուլֆակ) եւ Պ. Պուլմէի (Թաւ-Ջուլֆակ):

Գեղարուեստական բաժնի կազմակերպութիւնը անձնուիրաբար ստանձնած էր յայտնի երգչուհի Օր. Հայկանոյշ Թորոսեան:

Նախագահ փրոֆ. Ն. Ադոնց իր փակման խօսքին մէջ կոչ ըրաւ վառ պահել նահատակներու յիշատակը, յետոյ աւելցուց. «Ժամանակին պատուիրակներ կը ղրկէինք Եւրոպա. այսօր ազգովին իրրեւ պատուիրակ եկած ենք հոս. գիտնանք արժեցնել մեր անցեալը եւ բարձր պահել հայ անունը»:

∴ Նոյն իրիկունը հրապարակ հանուած էր Ձափհաս Երկսեռ Որբերու Միութեան պաշտօնաթերթի «Երկունք»ի առաջին թիւը՝ նուիրուած Ապրիլ 11/24ի զոհերուն: Ներկաները քաջալերեցին այս ձեռնարկը՝ գնելով «Երկունք»էն հարիւրաւոր օրինակներ եւ բաժանորդագրուելով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Մայիս առկի ցոյցերը

Վաղը Մայիս 1 է, Աշխատանքի միջազգային տօն եւ բոլոր երկիրներու մէջ նախագուշական միջոցներ ձեռք կ'առնուին՝ բանւորական բուռն ցոյցերը արգիլելու համար:

Փարիզի մէջ՝ ներքին նախարար Անտրէ Թարտիէօի նախագահութեամբ եւ ոստիկանական տեսուչին եւ այլ ոստիկանական բարձրաստիճան պաշտօնատարներու մասնակցութեամբ կատարուած խորհրդակցութեան մը ընթացքին հետեւեալ որոշումները տրուեցան.— Արգիլել փողոցներու մէջ թափօրները: Արգիլել ցոյցերը եւ աշխատանքի ազատութեան դէմ եղած ձեռնարկները: Ցանցաւորները անյապաղ դատական իշխանութեան յանձնել: Ջերբակալել եւ անմիջապէս սահմանէն դուրս հանել ոեւէ ցոյցի մասնակցող օտարականները: Ոստիկանական ուժերը աւելցնել՝ Փարիզի հանրապետական պահակներով եւ զաւառէն բերուած թռուցիկ պահակախումբերով: Փարիզի պահակազօրքը եւ օգնական զինուորները ամբողջ օրը պահել ոստիկանական տեսուչ Պ. Քիափի տրամադրութեան տակ:

Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի եւս Աշխատանքի Ընդհանուր Համադաշնակցութիւնը հրատարակած է կոչ մը, որ կը վերջանայ հետեւեալ տողերով.

«— Աշխատաւորներ, աշխատաւորուհինե՛ր, 1929 Մայիս 1ը գործադուլի եւ պայքարի օր մը դարձուցէք: Բոլորդ գործի չորեքշաբթի առաւօտ: Կազմակերպուեցէ՛ք եւ զանգուածային կերպով ցոյց կատարեցէք»:

∴ Պերլինի ոստիկանական տեսուչը կը յայտարարէ թէ՝ Մոսկուայէն տրուած հրահանգներուն համաձայն, համայնավարները որոշած են մայիս 1ին արիւն հոսեցնել փողոցներու մէջ: Հետեւաբար կը հրաւիրէ քաղաքացիները, մասնաւորաբար կիներն ու մանուկները, որ այդ օրը դուրս չելլեն, եթէ անհրաժեշտ պէտք չունին: Արգիլուած են նաեւ բացօթեայ միթինկները:

Կիրակի գիշեր Պերլինի փողոցներուն մէջ շրջեցան համայնավարներու զանազան խումբեր՝ բաղկացած 60-600 հոգիէ՝ բողոքելու համար Մայիս 1ի առթիւ ձեռք առնուած խիստ միջոցներուն դէմ:

Ռուրի ածխահանքերու շրջանին մէջ ծանր միջադէպ մը կը վախցուի:

Անգլիոյ ոստիկանութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է համայնավարական ցոյցերը արգիլելու համար:

Լեհաստանի մէջ է որ հրապարակային հաւաքոյթներն ու փողոցային թափօրները արտօնուեցան:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

ՊԱՐՏՔԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՊԱՐՏՔԸ ԱՆԳԼԻՈՅ՝ 1,244,000 ՍԴԵՐԼԻՆ

Զինադադարէն ի վեր անցնող տասնեակ մը տարիները բաւական չեղան կարգադրելու պատերազմական պարտքերու խնդիրը որ հետզհետէ կը կնճռոտի։ Վերջին ամիսներու ան ուղարձերը ցոյց կուտան որ աշխարհի ամէնէն հզօր պետութիւնները ո՛չ միայն տրամադիր չեն հրաժարելու իրենց պահանջներէն գոնէ ի սէր ընդհանուր տնտեսական բարւոքման, այլ ամէն օր նոր ծրագիրներ կ'որոճան ամուր հիմերու վրայ դնելու համար իրենց խանութպանի հաշիւները։

Անցեալ օր եւմտական Նախարարը 1929-1930ի եւմտացոյցը ներկայացնելու պահուն տուաւ հետեւեալ թուանշանները միջդաշնակցային պարտքերու մասին.—

Անգլիոյ պարտական են.—

	Սդերլին
Ֆրանսա	722,018,000
Ռուսիա	934,037,000
Իտալիա	362,500,000
Ռումանիա	30,950,000
Փորթուկալ	23,300,000
Սերպիա	32,450,000
Յունաստան	23,100,000
Պելճիքա, Հունգար. Աւստրիա, Լեհաս.	30,743,000

Բրիտան. գաղութներէն.—

Աւստրալիա	82,790,000
Նոր Զէլանտա	27,244,000
Հար. Ափրիկէ	9,625,000

Իսկ Հայաստանի Հանրապետութեան պարտքն է 1,244,000։

Այս գումարներուն վրայ աւելցուցէք կարգ մը մանր մունր հաշիւներ եւ մեծն Բրիտանիոյ ընդհանուր պահանջը կը հասնի 1656 միլիոն սդերլինի, բացի Հայաստանի Հանրապետութեան պարտքէն որ առանձին գլուխ մը կը գրաւէ եւմտացոյցին մէջ ցիշելի միայն Անգլիոյ հաշիւները։ Պատկերը կատարեալ ըլլալու համար այդ վիթխարի գումարին կողքին պէտք է դնել Միացեալ Նահանգներու պահանջները Եւրոպայէն, առանց մոռնալու գերմանական հատուցումները։

Երբ այսքան խոշոր պարտքերու տակ ծանրաբեռնուած են ժողովուրդները, որքան միամիտ ըլլալու է սպասելու համար տնտեսական վերաշինութեան որուն անունով կը ճառեն քաղաքագէտները։

Խօսելով առանձնապէս Անգլիոյ մասին, պարտքերու խնդիրը կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ այժմ ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ։ Ընտրական պայքարի սա օրերուն, ընդդիմադիր խմբակցութիւնները տեսակ մը վերաքննութեան սկսած են բոլոր նախընթաց հաշուեյարդարներուն, եւ, ինչպէս ցոյց տուին խորհրդարանի վիճաբանութիւնները անցեալ շաբթու, ընկերվարականները պատասխանատու կը նկատեն իշխանութեան գլուխ եղող կուսակցութիւնը» որ «Հապճեպ կարգադրութիւններ ըրած է պահանջատէր եւ պարտատէր պետութիւններուն հետ՝ ստեղծելով կացութիւն մը որմէ կը տուժէ աշխատաւոր դասակարգը»։

Անգլիացի ընկերվարականները երբեմն կը խօսին պարտքերու ջնջման մասին, սակայն իրենց ղեկավարներէն մէկուն՝ Պնօտընի յայտարարութիւնները խորհրդարանին մէջ, կը պարզեն տրամադրութիւնը ընկերվարականներուն մօտ որ շատ ալ յստակ չէ. ընդհակառակն, կը թուի թէ անոնք աւելի բծախնդիր են քան պահպանողականները որոնք առանց ամչնալու կը գրաւէ եւմտացոյցին մէջ ցիշելի միայն Անգլիոյ հաշիւները։ Պատկերը կատարեալ ըլլալու համար այդ վիթխարի գումարին կողքին պէտք է դնել Միացեալ Նահանգներու պահանջները Եւրոպայէն, առանց մոռնալու գերմանական հատուցումները։

Երբ այսքան խոշոր պարտքերու տակ ծանրաբեռնուած են ժողովուրդները, որքան միամիտ ըլլալու է սպասելու համար տնտեսական վերաշինութեան որուն անունով կը ճառեն քաղաքագէտները։

Խօսելով առանձնապէս Անգլիոյ մասին, պարտքերու խնդիրը կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ այժմ ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մէջ։ Ընտրական պայքարի սա օրերուն, ընդդիմադիր խմբակցութիւնները տեսակ մը վերաքննութեան սկսած են բոլոր նախընթաց հաշուեյարդարներուն, եւ, ինչպէս ցոյց տուին խորհրդարանի վիճաբանութիւնները անցեալ շաբթու, ընկերվարականները պատասխանատու կը նկատեն իշխանութեան գլուխ եղող կուսակցութիւնը» որ «Հապճեպ կարգադրութիւններ ըրած է պահանջատէր եւ պարտատէր պետութիւններուն հետ՝ ստեղծելով կացութիւն մը որմէ կը տուժէ աշխատաւոր դասակարգը»։

Անգլիացի ընկերվարականները երբեմն կը խօսին պարտքերու ջնջման մասին, սակայն իրենց ղեկավարներէն մէկուն՝ Պնօտընի յայտարարութիւնները խորհրդարանին մէջ, կը պարզեն տրամադրութիւնը ընկերվարականներուն մօտ որ շատ ալ յստակ չէ. ընդհակառակն, կը թուի թէ անոնք աւելի բծախնդիր են քան պահպանողականները որոնք առանց ամչնալու

Ծանօթ է որ բուռն վիճաբանութեան առիթ ստեղծեցին այս յայտարարութիւնները խորհրդարանին մէջ ու անկէ դուրս, սակայն պէտք է շեշտել որ ծանր հարկերու բեռին տակ կքած ժողովուրդին սրտին շատ մօտիկ էին Պնօտընի խօսքերը։ Երբ ընկերվարական ղեկավարը կը յայտարարէ — ձեր վճարած եկամուտի տուրքին կէսը օտարներու պարտքին համար է— ո՞ր անգլիացի աշխատաւորն է որ չպիտի ծափահարէ իր պայքարը անոնց դէմ։ Խառնուածքով այսքան իրապաշտ ժողովուրդ մը դժուար թէ հանգուրժէ այդ կեղեքումին...

Կը թուի սակայն որ պահպանողական տարրերը ուրիշ նկատումներ ունին այս հարցին մէջ։ Տարակոյս չկայ որ կ'ընդունին պարքերու խնդրին ինասական ազդեցութիւնը երկրին արդիւնաբերութեան, կ'ընդունին, օրինակ, թէ Գերմանիոյ հատուցումներու հաշուոյն ըրած արտածութիւնները մեծապէս կ'ազդեն Անգլիոյ վաճառականութեան վրայ, սակայն աչքի առջեւ ունին շարունակ ներկայ քաղաքական պայմանները եւ Միացեալ Նահանգներու կամ Ֆրանսայի հետ բարւոք բարեկամութիւններ մշակելու անհրաժեշտութիւնը։

Արդէն առանց նորանոր բարդութեանց, Անգլիոյ եւ Ամերիկայի միջեւ ստեղծուած կացութիւնը — մասնաւանդ 1927ի Ջինաթափութեան Համաժողովէն ասդին — շատ ալ բարենշան չեն ինչպէս կը խոստովանին բոլոր պահպանողական օրկաններըը։ Եղածը չքանդելով իրերու ներկայ վիճակը պահպանելուն մէջ կը փնտռեն բարիքը։

Աշխատաւորականները շահադրդռուած են առաւելապէս գործազուրկ բազմութիւններու վիճակով եւ աշխատող զանգուածին բարելաւման հարցով։ Դժբախտ երեւոյթ է բնականաբար որ անգործութիւնը, արդիւնաբերութեանց տագնապը եւ առեւտուրի նուազումը շաղկապուած են որոշ չափով պարտքերու խնդրին եւ կարգ մը ուրիշ արտաքին պատճառներու։ Պահպանողականներուն կողմէ, տեսակ մը ձեւ էր ազդելու Ամերիկայի վրայ, որպէս զի անալ իրրեւ գլխաւոր պահանջատէր կրճատէ իր պահանջը։ Ապարդիւն մնաց այդ փորձը եւ Անգլիա յանձն առաւ վճարել իր պարտքը,— սկզբնական պարտք 1922ին 850 միլիոն սդերլին, որ 62 տարիէն հաւրիրին Յունկէս բաղադրեալ տոկոսով կը հասնի 2200 միլիոնի, այսինքն մօտ եռապատիկը։

Ամերիկայի շահամոլութեան եւ Անգլիոյ վեհանձնութեան պատկերը տալու համար, Պնօտըն կը յիշէ որ համաձայն մինչեւ հիմա եղած հաշուեյարդարին Ֆրանսա 62 տարուան մէջ պիտի վճարէ 800 միլիոն (փոխանակ 1500 միլիոնի), իսկ Իտալիա 248 միլիոն (փոխանակ 1400 միլիոնի)։ Անգլիոյ սկզբնական պարտքը պիտի եռապատկուի 62 տարուան մէջ, իսկ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ պարտքերը ոչ։ Ընկերվարական ղեկավարը չի ծածկեր թէ այս ժխտիկ դիրքը

ՈՒՍԿԱՎԱՃԱՌՈՒ Կ...

ՄԵԾԱՀԱՐՈՒՍՏ ՀԱՅԿԱԶՆ ՈՒ ՆՐԱ ԿՆՈՋԸ

Մեծ հրճվանքով ողջունեցինք մենք մեր հին ծանոթ Հայկազն Ուսկանյանի գալուստը Ռուսաստանից։ Ինչպես ամեն անգամ, այնպես էլ այս անգամ նա մեզ համար հետաքրքրական նորություններ էր բերել։ Ուսկանյանը մեզ պատմեց, որ ինքը Ռուսաստանում ամենուրեք հանդիպել է հայ գաղթականների, որոնք ապրում են ծանր պայմաններում։ Նրանք ամենքն էլ ցանկանում են վերադառնալ հայրենիք, բայց չունեն անհրաժեշտ միջոցներ։

— Ես ինքս էլ, — ասաց Ուսկանյանը, — ստիպված եղա Ռուսաստանում մնալ ավելի երկար, քան ուզում էի, որովհետև չունեի ճանապարհածախսի գումար։ Ես ուզում էի գնալ Ամերիկա, որտեղ ապրում են իմ ծանոթները, բայց ստիպված եղա հրաժարվել այդ միտքից։

Ուսկանյանը պատմեց, որ Ռուսաստանում հայ գաղթականների թիվը հասնում է մոտ 80,000 հոգու, սակայն նրանց մեծ մասը ոչ մի կերպ չի կարողանում վերադառնալ հայրենիք, որովհետև չունի ճանապարհածախսի գումար։ Ուսկանյանը հավատացնում է, որ եթե Ամերիկայի հայերը ցանկանան, կարող են հեշտությամբ հավաքել այդ գումարը և ուղարկել Ռուսաստանում գտնվող հայ գաղթականներին։

Ուսկանյանը մեզ պատմեց նաև, որ Ռուսաստանում գտնվող հայ գաղթականների մեծ մասը ոչ մի կերպ չի կարողանում ստանալ Ամերիկայից ուղարկված դրամական փոխադրությունները, որովհետև Ռուսաստանում չկան ամերիկյան դրամանիշեր։ Ուսկանյանը մեզ ասաց, որ ինքը ստիպված է եղել ամերիկյան դրամանիշերը փոխանակել ռուսական դրամանիշերի հետ, որի համար ստացել է շատ ավելի քիչ գումար, քան ստանալու էր։

Ուսկանյանը մեզ պատմեց նաև, որ Ռուսաստանում գտնվող հայ գաղթականները ամենուրեք ենթարկվում են հալածանքների։ Նրանք ամենքն էլ ցանկանում են վերադառնալ հայրենիք, բայց չունեն անհրաժեշտ միջոցներ։

Մենք ջերմորեն ողջունեցինք Ուսկանյանի վերադարձը և հավատացրինք նրան, որ մեր ընթերցողները մեծ հետաքրքրությամբ կկարդան նրա պատմությունները։

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

(Ֆրանսաց Նորին Վսեմ. Ներկայացուցչի)

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսուցչական կազմ, մուտքի քննություններ, ուսման վարձ, ընդունելության ժամեր և այլն։

Ուսումնական տարին սկսվում է հոկտեմբերի 1-ին։

Ուսման լեզուներն են՝ հայերեն, ֆրանսերեն, անգլերեն։

Ուսման վարձը ամսական 15 ոսկի։

Ընդունելության ժամերը՝ առավոտյան 9-ից մինչև 12-ը։

Ընդունելության ենթակա են միայն այն աշակերտները, որոնք ունեն ուսման վարձի գումար

Մուսոլինի-Բիւշտի պէյ տեսակցութիւնը

Գրեցինք թէ Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թեվֆիք Բիւշտի պէյ Պերլինէն մեկնեցաւ Հռոմ՝ տեսակցելու համար Մուսոլինիի հետ։ Պոլսոյ քաղաքական օտար շրջանակներուն մէջ շատ մեծ կարեւորութիւն կուտան այս տեսակցութեան։ Կ'ըսուի թէ այս տեսակցութեան միջոցին, Թուրքեւիտալական դաշնագրին հետ կապ ունեցող կարգ մը կարեւոր պարագաներ պիտի քննուին։

«Սոն Սաաթ» կը գրէ թէ այս տեսակցութեան հետ կապ ունի նաեւ Սուրիոյ սահմանին և Մերսինի երկաթուղիի խնդրին լուծումը, որուն բանակցութեանց մէջ Ֆրանսացիները նախապէս շատ կը պնդէին իրենց տեսակէտին վրայ։

Ըսողներ ալ կան թէ Թեվֆիք Բիւշտի—Մուսոլինի տեսակցութիւնը շարունակութիւնն է Անգլիոյ արտաքին նախարար Ճեմպրլէյնի եւ Մուսոլինիի միջեւ անցեալները տեղի ունեցած տեսակցութեան։ Այս տեսակցութեան ազդեցութիւնն ու արդիւնքը մօտ ատենէն պիտի տեսնուին Պալքանեան քաղաքականութեան վրայ։

Արտաքին գործավարը Հռոմի մէջ քանի մը օր պիտի մնայ։ Այս ճամբորդութեան մեծ կարեւորութեամբ կը հետեւին նաեւ Ֆրանսայի քաղաքական շրջանակները։

**** Թեվֆիք Բիւշտի պէյ շաբաթ առաւօտ ժամը 11ին ընդունուեցաւ թագաւորին, իսկ կէսօրին Մուսոլինիի կողմէ, որուն հետ մէկ ժամ սիրալիր տեսակցեցաւ այժմեական հարցերու եւ երկու երկիրները հետաքրքրող խնդիրներու մասին։*

Երկու պետական մարդիկը հաստատեցին թէ ամէն կէտի վրայ համաձայն են իրենց տեսակէտները։

Կէսօրէն վերջ Թեվֆիք Բիւշտի պէյի հետ տեսակցաւ արտաքին փոխ-նախարար կրանտի։ Յետոյ իր կնոջ եւ աղջկան ընկերակցութեամբ, Թուրք գործավարը Քուէրինալի պալատին մէջ ընդունուեցաւ Էլէնա թագուհիին կողմէ։

Թուրքեւպուլկար բարեկամութիւնը

Պուլկար անկախ թերթի մը՝ «Փլատն»ի խմբագիրը տեսակցութիւն մը ունեցած է Սոֆիայի Թուրք դեսպան Խուսրէվ պէյի հետ։ Յայտնելէ յետոյ թէ Թուրքպուլկար ներկայ յարաբերութիւնները շատ լաւ են, Խուսրէվ պէյ այն համոզումը յայտնած է թէ վերջերս կնքուած դաշնագրերը աւելի զարկ պիտի տան այդ յարաբերութեանց։

«Առկախ խնդիրներու լուծումը, ինչպէս նաեւ ոչ-յարձակողական դաշինքին կնքումը մեծ գոհունակութեամբ ընդունուեցաւ Թուրքիոյ վարիչներուն եւ հանրային կարծիքին կողմէ։ Թուրք ազգը օրէ օր աւելի մեծ համակրանք եւ շահագրգռութիւն ցոյց կուտայ պուլկար ժողովուրդին հանդէպ։ Մեր երկրին մէջ իրենց իրական արժէքով կը գնահատուին այն ջանքերը, զոր պուլկար ազգը ի գործ կը դնէ, յաղթելու համար իր առջեւ ցցուած տնտեսական դժուարութեանց, ինչպէս նաեւ յառաջանալու համար զարգացման եւ յաջողութեան ճամբուն մէջ»։

Տրոցկի Հէյպէլի կը փոխադրուի

Տրոցկի նոր նամակ մը գրած է Թուրք կառավարութեան, իր Պոլիս բնակութեան մասին, խնդրելով որ կառավարութիւնը արտօնէ իր բնակութեան երկարաձգումը, մինչեւ որ եւրոպական երկիր մը վիզա տայ իրեն։

Այս առթիւ, Տրոցկի շնորհակալութիւն կը յայտնէ մինչեւ հիմա իրեն ցոյց տրուած դիւրութեանց համար, եւ կը խնդրէ որ նոյն բարեացակամ վերաբերումը այսուհետեւ ալ շարունակուի։

Նախկին պատերազմական գործավարը տուն մը վարձած է Հէյպէլի կղզիին մէջ, եւ մօտերս հոն պիտի փոխադրուի։ Երբեմն ընտանիքով պտոյտ կը կատարէ Կիւլհանէի փարքին մէջ։

«Լլեալ» գոյքերու աւարը

Էնկիւրի կառավարութենէն հրահանգ դրուած է Պոլսոյ «Լբքեալ» Գոյքերու վարչութեան դուրս չհանել «լքեալ» գոյքերու մէջ տեղաւորուած գաղթականները, հրկիզեալներն ու փոխանակուածները, որոնք զանազան տուներու մէջ կը բնակին առանց իրաւունք ունենալու։

Գործավարութիւնը հաղորդած է նաեւ թէ այս կարգի անձերու մասին առանձին կանոնագիր մը կը պատրաստուի։

Իրաքի լիազօրը Շահին մօտ

«Թայմզ»ի Թէհրանի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Շահը ընդունեց Իրաքի լիազօր պատուիրակ Րիւսթէմ պէյ Հայտարը, որ Ֆէյսալ Թագաւորէն անձնական նամակ մը ներկայացուց։ Շահը վերջին ծայր բարեկամական զգացումներ արտայայտեց Ֆէյսալ Թագաւորի եւ Իրաքի հանդէպ։ Շահը իր Թագաւորութեան տարեդարձին առթիւ սարքեց մեծ խնջոյք մը, որուն ներկայ եղան Իրաքի լիազօրը, նախարարներն ու օտար ներկայացուցիչներ։ Յաջորդ օրը վարչապետ Մէհտիզոլի խան Հատայէթ, Մոխպար-է-Սուլթանէ, հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Րիւսթէմ պէյ Հայտարի։ Սիրալիր բաժակաճառեր փոխանակուեցան։ Վարչապետը յայտնեց թէ պարսիկ կառավարութիւնը պաշտօնապէս ճանչցած է Իրաքի կառավարութիւնը եւ նոյն օրն իսկ այդ իմաստով հեռագիր մը դրկած է Պաղտատ։

**** Պաղտատէն նոյն թերթին կը հեռագրեն թէ քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ ուրախութիւն պատճառեց այս դէպքը։ Թերթերը Շահին պատկերը կը հրատարակեն եւ կը փառաբանեն այն յառաջդիմութիւնները որոնք կատարուեցան Պարսկաստանի մէջ՝ անոր գահակալութենէն ի վեր։*

Իրաքի նոր դահլիճը պիտի կազմէ Թէվֆիք պէյ Սուվայտի, Սիւննի կրթական նախարար Ապտիւլ Մուհսինի պէյ Էս-Սաատունի դահլիճին մէջ։ Ինչպէս կը յիշուի, Իրաքի դահլիճը հրաժարած էր յունուար 21ին եւ անկէ ի վեր առժամաբար կը վարէր գործերը։

Ամանուլլահի շաղթաւակը

Ամանուլլահի զինուորները կը շարունակեն յառաջանալ դէպի Քապուլ իրենց ճամբուն վրայ։ Գրաւեցին երկու քաղաքներ՝ Մազհարը եւ Մէյմանէն։

Երկրաշարժ Յունաստանի մէջ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Յունաստանի զանազան կողմերը երկրաշարժ պատահած է։ 11 ցնցումներ զգացուած են Արկոսթոլիի, Քալավրիթայի եւ Քիւսի մէջ։

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

Théâtre Albert Ier, 64 Rue du Rocher
5 մրայիս կիրակի գիշեր ժամը 8.45ին

Սիրայօժար ժամնակցութեամբ՝ Պ. Ա. ՇԱՀԱԳԻՈՆԻԻ

Պ. Ե. Թօլայեան առաջին անգամ ըլլալով Փարիզի մէջ պիտի կատարէ Ներոնի դերը։

Կը ներկայացուի՝ **QUO VADIS?** (ՅՈ՞ ԵՐԹԱՍ)

Կը մասնակցին նաեւ Տիկ. Տիկ. Մ. Ալէքսանեան, Մ. Նշանեան, Անահիտ եւ Խանդամիրով, Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Շ. Սարեան, Մ. Թորոսեան, Դ. Գմբէթեան, Բարիլոյսեան եւայլն։

Տեղերու գիները օթեակ 250, 200, թիկնաթոռ 25, 15, 10 եւ 7.50

Տոմսերու համար դիմել Պ. Պ. Երուանդ Թօլայեանի 208bis Rue Lafayette *եւ Տրդատ Նշանեանի 48* Rue Monsieur le Prince.

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

„ԱՆԶՐԵԻ"Ը

Ֆրանսա եւ Սուրիա 20 ֆր.։ Ուրիշ երկիրներ (բացի Ամերիկայէն 25 ֆրանք։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել՝ L. Kévonianի 235 Fbg. St. Martin. PARIS (10e).

ԲԱՑԱՐՁԱԿԱՊԷՍ ԿԱՆԽԻԿ

Հ. Յ. Դ.

փարիզի Բրիստափոր խումբի ժողովը՝ այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Café Petite Source *մէթրօ Օտէոնի դիմացը։*

Լիոնի Կայծակ խումբի ժողովը՝ վաղը Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8ին 122 Cours Lafayette.

Մարսէյլի Ռոստոմ ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Գէորգ Չաուշ, Արմէն Գաբօ, Զարդարեան, Քրիս եւ ֆեռի խումբերը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։

ՀՐԱՒԻՐ

Ընկերներ Վահան Համբարձումեան, Գերասիմ Բալաեան, Լեւոն Մօզեան, Լեւոն Զորվիսեան եւ Շաւարշ Մակարեան ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին այսօր Երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Բաֆէ Օ Քլէռ տը Լիւնի ստորնայարկը, Մէթրօ Իթալի։ Կը հրաւիրուին նոյնպէս ընկերներ Վաղարշ Վարպետեան, Հ. Մաճառեան եւ Ա. Սմառեան։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ի ՊԱՏԻՒ
«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Հայրենիք օրաթերթի եւ ամսագրի խմբագիր ընկ. Ռ. Դարբինեան Փարիզ եկած ըլլալով, երկու թերթերու աշխատակիցները Պատուոյ Սեղան մը սարքած են այսօր երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8ին, Ֆլորիա ճաշարանը։

«Յառաջ»ի միջոցաւ կը խնդրուի բոլոր աշխատակիցներէն ճշդապահ ըլլալ։

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԸ այս հինգշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30էն 5՝ Հայերէն եւ Հայոց պատմութիւն (Պ. Մ. Նաթանեան)։

ՌՈՍՏՈՄ Դրադարանի վարչութիւնը կը յանուցանէ հայրենակիցներու թէ իր դիրքերու քանակը ճոխացուցած է։ Գիրք ստանալ փափաքողները կընան դիմել Երեքշաբթի եւ Հինգշաբթի ժամը 8.30—10.30, 131 Fbg. du Temple. (Belleville).

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒ

— Կը փնտռեմ եղբայրս Աւտափազարցի Աշէկ Մխճեան, 16 տարեկան, որ երկու տարի առաջ տեսնուած է Մուսուլի մէջ։ Ջինք ճանչցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր մօր եւ եղբօր Հայկազուն Մխճեանի Փլաս Պօլ Սէզան 1, Մարսէյլ։

Կը խնդրուի Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուին Խարբերդի Սորսորի գիւղէն երկու քոյրեր՝ Սիրանոյշ եւ Ալթուն Յարութիւնեան, առաջինը ժօտաւորապէս 15 եւ երկրորդը՝ 13 տարեկան։ Կը կարծուին ըլլալ Պէյրութի բարեգործական հաստատութիւններէն մէկուն մէջ։ Ջիրենք կը փնտռէ իրենց եղբայրը, Նշան Յարութիւնեան։ Գրել իր հասցէին՝ Foyer Howard Karagheuzian, La Ville-aux-Clercs, (Loir-et-Cher).

Կը խնդրուի Սուրիահայ թերթերէն արտատպել։

— Կը փնտռուի Ալեքսանդրապոլի շրջանի գեղացիներէն Նիկօ Գասպարեան որ երկու տարի առաջ Լալանտէն մեկնեցաւ կարտան։ Իմացնել իր հասցէն՝ Յարութիւն Պիպէոեանի Couvent de la Présentation, La Seyne s/Mer, Var.

— Կը փնտռուին Ամասիացի Տիգրան Փէփէեան, հօր անուն՝ Յարութիւն որ 1914ին Թրքական 32րդ Թնդանօթաձիգ գօրագունդին մէջ տասնապետ էր։ Կը կարծուի թէ Ռուսաստան կը գտնուի։ Իմացնել՝ Garabed H. Pepeian, Maison Valencienne Fontaine sur Sâone, Rhône.

Լուր տուողին 50 ֆր. նուէր։

— Կը փնտռուի Յակոբ Թիւթիւնճեան, որը, 23 տարեկան, որ վերջին անգամ կը գտնուէր Ֆրանսայի Քալվատոս նահանգին մէջ։ Գրել խմբագրատուն կամ Near East Relief, 15 Bld. des Italiens. Paris.

— Կը փնտռուի Թոգատի Աբթօվայի գաւառակին եաֆմրլ գիւղէն Ասլաքելի եղբայրը Գէորգ Գասեան։ Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի փարիզ։ Իմացնել՝ Vartan Karianի 6 Bld. des Mon Quartiers, Issy-les-Moulineaux Seine.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *երիտասարդ հայ աշխատաւոր մը ժիլէի գործի համար։ Դիմել անմիջապէս Տիկ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի, 121* Rue Marcadet, Paris (18e). *Մէթրօ՝* Marcadet, Nord-Sud: Jules Joffrin.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *ժէռաէ ոսպ կարող գործաւորուհիներ եւ անդրբըրընէօզներ։ Լաւ վճարում եւ տեւական գործ։ Պանլիէօ բնակող գործաւորուհիներուն յանձնումի երկար պայմանաժամ։*

Դիմել Մ. Խապրիկի 5 rue de Tourtille, Paris (20e), *միայն առտուները ժամը 9էն 12։* Metro : Belleville *կամ* Couronne.

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *երկու հայ աշխատաւորներ Ֆրանսական ճաշարանի մէջ աշխատելու համար։ Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան։*

ՀԱՄՈՎ ՍԻՄԻԹՆԵՐ
ՏԱՔՈՒԿ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Շացագործ LA GARDE
1 Rue St. Lazare, PARIS (9e)
Téléphone-Trudaine 95.21

EMPIRE, Միւզիք-Հոլ. 37 Av. Wagram

Cirque de Paris	Էքթլ Միլիոներ	ամենալաւն ու ածանր	2-14 ֆրանք

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթր. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մէթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներո-հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռաթուառ։ Ազատամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8, Կիրակի 9—12.

ՁԱՇԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԸՆԹՐԵՑԷ՛Ք

BOULANT
ՁԱՇԱՐԱՆ ՊՈՒԼԱՆ

Շետեւեալ չափաւոր գիներով

12 ֆրանք՝ 34 Bld. St. Michel

16 ֆրանք՝ 1 Bld. Montmartre

18 ֆրանք՝ 35 Bld. des Capucines

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant: F. SOUVIGNY

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
MAISON VARTERESSIAN

1bis Rue Hautefeuille, մէթրօ St. Michel

Արեւելեան եւ եւրոպական ամէն տեսակ նպարեղէնները

Ա Մ Ե Ն Ա Լ Ա Ի Մ Ա Ք Ո Ի Ր Ա. Ժ Ա Ն

Մասնաւոր ապահովութիւն բնակարաններու համար

Կ'ընդունինք ապսպրանքներ գաւառներէն և արտասահմանէն

Ջատկի առթիւ ամենաընտիր իւղով պատրաստուած չօրէկներ

Հ. ԱԲԵԼԵԱՆ OFFICE LAFAYETTE

Tél. Nord 89-06 226 Rue Lafayette, PARIS (10e) Tél. Nord 95-[illegible]

Կալուածական ամէն տեսակ գործառնութիւններ։ վարձ. եւ ծախու խանութներ, տուներ, գրասենեակներ, հողեր եւն. Ջրի խորհրդակցութիւն դատական խնդիրներու եւ շինութիւններու մասին՝ փորձառու փաստաբաններու եւ ճարտարապետներու կողմէ։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

106 Ave. Kléber. PARIS (16e)
(Նախկին ՍԹԷՖԷՔԻ) Հեռ. Passy 72.56 R. C. Seine No. 43838[illegible]

ՑՆՕՐԷՆ՝ Պ. ԱՆՏՐԻ

Ամէն տեսակ ընկերութեանց պայմանագրութիւններ, ապահովագրական պայմանագրութիւններ, խնդրագիրներ, պատերազմական հատուցումներ, տուեալական տուներու առուծախ։

Օրինական ամէն կարգի հետապնդումներ վարչական եւ հիւպատոսական իշխանութեանց մօտ։

Ֆրանսա մտնելու համար ձեռնհաս իշխանութիւններէ արտօնագրի ստացման խնդրագիրներ (ԱՆԻՏԱՎԻՒ)։

Ամուսնութեան, ամուսնալուծման ձեւակերպութիւններ. ներկայացուցչութիւն Ֆրանսայի, Յունաստանի եւ Թուրքիոյ բոլոր դատարաններուն առջեւ։

Ամէն օր ժամը 4—7, բացի կիրակիէ եւ շաբաթէ

Ցաւալի ընթերցողներուն համար խորհրդակցութիւնը ձրի



ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՅԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris. XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ EXCLUSIVE



ՀԱՑԵՐԷՆ, ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ, ՅՈՒՆԵՐԷՆ
ԲԼԱՔՆԵՐՈՒ։ ԳԻՆ 18 ՖՐ.
Պելվիլի ծանօթ հայ նպարավաճառ
Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆ
28 Rue Lesage, PARIS (20e)
Métro Belleville Tél. Ménil. 61-[illegible]

Ձոխ մթերք Թէ նախկին եւ Թէ ամենավերջին եղանակներու՝ երգած եւ նուագուած նշանաւոր երգիչներէ, կազէլ, շարգը, խմբերգ, Թագիր եւայլն։ Հայերէն ֆոգեւոր, աշխարհիկ եւ գեղջուկ երգեր՝ Թէ՛ մէներ եւ Թէ խմբերգ։ Տպուած ցուցակը ձրի է։

Ինչպէս նաեւ բոլոր գրամոֆոններ եւ արեւելեան նպարներ։ Ներս լաւագոյնը ամենազեղ չեալ գիներով։

ՀԱՄԱՅՆԱՊԱՏԿԵՐԱՑՈՒՑԻՉ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ՎԻՊԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐ

Աբսէն Լիւբէն շէրլոք Հոլմսի դէմ 18 ֆր., Զարիքի նախորդը ՌասբուԹին 12, Թասգիւղի քնաշրջիկը 10, կին, խաղ եւ գինի 12, Սիբային ոճիր մը 12, Քամելիազարդ կինը 15, Մարգոյճը 6, Մացառներուն մէջ (2 հատոր) 25, Թէրէզ Ռաքէն (է. տպագր.) 20, Մանչ.աղջիկը 20, Բէն Հուր 25, Խորտակուած երկինքներ 30, Արտիստը եւ ֆաՒման 25, Խորհուրդներու մեհեան 12, Մթր խաչը 12, Լուաճ ջրադացը 12.50, կրացիէլլա 8, Թապլվար 5, Ֆանտոմասի 5, Աղջկան մը յիշատակարանը 5, Ապերահտ գրագիրը 4, Բալիկը 5 ֆր., ինչպէս նաեւ ուրիշ գիրքեր։ Պահանջեցէք մեր գրացուցակը։ փոստի ծախք չկայ։ Դիմել.— L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20e):

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՆՈՐ ԶԵՂՉ

ԱՅՍ ՅԱՆԿԻՆ ՄԷՋԷՆ 100 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐՔ ԱՌՆՈՂԻՆ %30 ԶԵՂՉ
ԻՍԿ 50 ՖՐ.ԷՆ ՎԵՐ ԳԻՐՔ ԱՌՆՈՂԻՆ % 15 ԶԵՂՉ

Իր ընկերոս 7.50, Վարժապետին աղջիկը 18, Մանուն Լէոպօ 15, Ռենէ պանդոկը (2 հատ.) 15, Լիլիդն ու Արտակ 10, Մթքէի սիրարկածը 5, Ագային բարերար 4, Յեղափոխութեան մականոյծները 5, Անշեսական սերունդ մը 8, Աւազակապետը 25, Կրացիէլլա 8, Փոթորիկը 2 թատերագիր, Ժողով 2, Աւազքելոց վանքին կռիւը (պատմեց զօր. Անդրանիկ) 12.50, Հայերու բնաջնջումը 6, Սիրելու եւ սիրուելու արուեստը 5, Նահապետական հերոսամարտը 10, Լոնգոսի հովուավէպը 8, Մէլիչա Նազանի 5, Սատանայ 2, Վերադարձը 3, Պըլ-Պուզի (Օքէրքէթ) 9, Փոթորկոտ թուածները (Դաւթեան) 5, Աքու Լալա Մահարի 5, Լոյս Զուարթ 3, Յաղթութ 10, Արարատ Այբենարան ընթերցարան 3, Հայ. քերական 2, Ճգարաններ 3, 25, 30, Երազահան 5, 6, 10, Ծիրանս. խոտակցութիւններ 5, 6, Լուսաբեր այբենարան 5։

Պահանջեցէք մեր գրացուցակը անբաղդատելի գիներով, ինչպէս նաեւ ամէն տեսակ բառարաններ, գիտական եւ առողջաբանական գիրքեր, Հմ նահիշներ Կոմիտաս վրդ.ի, Սրուանձտեանցի, Չուհաճեանի, Չիլինկիրեանի, եւայլն։

Դիմել՝ Madame SÉVOUNI, 31 Rue Kléber, Issy-les-Moulineaux (Seine).